శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమతే విఖనసేనమః

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రన్థమాలా

తృతీయ ప్రసూనమ్

శ్రీ వైఖానస

పైతృమేధిక ప్రయోగః

పూర్వాఽఽచార్యై స్సఙ్గ్రథితః

విద్వద్భిః

యథామతి పరిష్కృతః

గ్రన్థమాలా సమ్పాదకః

శ్రీ ఉ. వే. శ్రీమాన్

భిషగ్రాజ

దీవి వేంకటనృసింహాచార్యః

నల్లూరు

1939

ఏతన్మూల్యమ్ రూప్యత్రయమ్

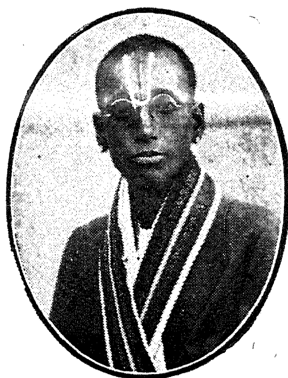
శ్రీ విఖనసాచార్యులవారు

శ్రీమదిత్యాది శ్రీమార్గ ఆగమిక

దేవయజనం వేంకట్రామాచార్యులవారు

ఈ హా రు

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రంథమాలా సంపాదకులు

శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్ భిషగ్రాజ

దీవి వేంకట నృసింహాచార్యులవారు

నల్లూరు

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రంథమాల

రాజపోషకులు

శ్రీ ఉ॥ప్ర॥ శ్రీమాన్ తమిరిశె రామాచార్యులుగారు తెనాలి.

ప్రధాన పోషకులు

డిటో దీవి రాఘవాచార్యులుగారు నల్లూరు.

పోషకులు

డిటో పరాశరం మంగాచార్యులుగారు తెనాలి.
డిటో నారాయణం వేంకటాచార్యులుగారు సంగం జాగర్లమూడి.
డిటో నారాయణం శేషాచార్యులుగారు రేపల్లె.
డిటో నారాయణం రామానుజాచార్యులుగారు ఉల్లిపాలెం.
డిటో నారాయణం పెదరాఘవాచార్యులుగారు మునుకోదురు.
డిటో తమిరిశె పానకాలాచార్యులుగారు పెదరావూరు.
డిటో తమిరిశె రాఘవాచార్యులుగారు తెనాలి.
డిటో రొంపిచర్ల భట్టర్ వేంకటాచార్యులుగారు రేపల్లె.
డిటో రొంపిచర్లభట్టర్ తాతాచార్యులుగారు క్రాప.
డిటో శ్రీనివాసుల క్రిష్ణమాచార్యులుగారు బ్రాహ్మణకోడూరు.
డిటో శ్రీభాష్యం శేషాచార్యులుగారు తెనాలి.
డిటో వేదాన్తం రాఘవాచార్యులుగారు తక్కెళ్ళపాడు.
డిటో మేడూరి నరసింహాచార్యులుగారు పెనుమాళ్ళసంకిన.
డిటో నల్లూరి ఆనందాచార్యులుగారు ఓలేరు.
డిటో దీవి లక్ష్మీనారాయణాచార్యులుగారు అయిలూరు.
డిటో దీవి వెంకటనృసింహాచార్యులుగారు నల్లూరు.
డిటో దీవి హనుమాచార్యులుగారు, చీరాల.
డిటో దీవి అనంతశేషాచార్యులుగారు నల్లపాడు.
డిటో దీవి శ్రీనివాసాచార్యులుగారు కొల్లూరు.
డిటో దీవి సీతారామాచార్యులుగారు కొలకలూరు.
డిటో దీవి పెద వెంకటరంగాచార్యులుగారు పెదపులివర్రు.
డిటో దీవి రంగాచార్యులుగారు గోవాడ.
డిటో దీవి లక్ష్మణాచార్యులుగారు, యలవర్రు.
డిటో అగ్నిహోత్రం అప్పలాచార్యులుగారు, చిలువోల్లంక.
డిటో అగ్నిహోత్రం రామకృష్ణమాచార్యులుగారు చోడాయిపాలెం.
డిటో అగ్నిహోత్రం సీతారామాచార్యులుగారు పేటేరు.

సహాయకులు

శ్రీ ఉ॥ప్ర॥ శ్రీమాన్ అగ్నిహోత్రం అప్పలాచార్యులుగారు, చోడాయిపాలెం.

డిటో నారాయణం రామానుజార్యులుగారు తెనాలి.

డిటో నారాయణం శేషాచార్యులుగారు మండూరు.

డిటో నారాయణం రంగభట్టాచార్యులుగారు మండూరు.

డిటో నారాయణం శేషాచార్యులుగారు జమ్ములపాలెం.

డిటో తమిరిశ సీతారామాచార్యులుగారు తెనాలి.

డిటో తమిరిశ శేషాచార్యులుగారు, దోనేపూడి.

డిటో వేదాంతం గోపాలాచార్యులుగారు, వేజండ్ల.

డిటో వేదాంతం యోగానందనృసింహ భట్టాచార్యులుగారు, వేదాద్రి దేవస్థానం.

డిటో నల్లూరి రంగాచార్యులుగారు, బాపట్ల.

డిటో ... వెంకట్రాయాచార్యులుగారు బాపట్ల.

డిటో ... నారాయణాచార్యులుగారు నల్లూరు.

డిటో ... నరసింహాచార్యులుగారు నల్లూరుపాలెం.

డిటో ... వేంకటనరసింహాచార్యులుగారు కారుమూరు.

డిటో ... గోపాలాచార్యులుగారు రేపల్లె.

డిటో ... కోదండరామాచార్యులుగారు, ముక్తిపల్లి అగ్రహారము.

డిటో దేవయజనం వెంకటనరసింహాచార్యులుగారు, తూములూరు.

డిటో పరాశరం శేషాచార్యులుగారు, కొల్లిపర.

డిటో పెద్దింటి నరసింహాచార్యులుగారు, రేపల్లె.

డిటో రొంపిచర్లభట్టర్ హనుమాచార్యులుగారు, దోనేపూడి.

డిటో ... సీతారామాచార్యులుగారు, దోనేపూడి.

డిటో ... శ్రీనివాసాచార్యులుగారు, దుగ్గిరాల.

డిటో దీవి వెంకటాచార్యులుగారు రేమాలవారిపాలెం.

డిటో దీవి చిన వెంకటాచార్యులుగారు పెదపులివర్రు.

డిటో దీవి వెంకట్రామాచార్యులుగారు, వేకనూరు.

డిటో దీవి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులుగారు, అవనిగడ్డ.

డిటో దీవి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులుగారు అద్దేపల్లి.

డిటో దీవి లక్ష్మణాచార్యులుగారు పెదపులివర్రు.

డిటో దీవి వెంకటప్పలాచార్యులుగారు పెనుమూడి.

డిటో దీవి శ్రీనివాసాచార్యులుగారు రామాపూ.

డిటో దీవి శ్రీమన్నారాయణాచార్యులుగారు, రాచూరు.

డిటో శ్రీభాష్యం అనంతాచార్యులుగారు కశవరం.

డిటో అద్దేపల్లి హనుమాచార్యులుగారు, అద్దేపల్లి.

డిటో ఉద్దండరాయణం వెంకట బుచ్చమాచార్యులుగారు, చిలుకోడూరు.

శ్రీ శ్రీనివాసాయనమః

శ్రీమతే విఖనసేనమః

విజ్ఞాపనము

శ్రీవైఖానస మహాశయులారా!

శ్రియఃపతి కరుణాకటాక్ష వీక్షణముల చేతను, సాంఘిక సోదరుల సంపూర్ణాభిమానము చేతను, శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రన్థమాలా తృతీయ ప్రసూనముగ "శ్రీ వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగము నచ్చొత్తించి తమ కందఁజేయఁగల భాగ్యము లభించి నందులకు సంతసించుచున్నాఁడను.

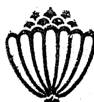
ఇంతకు ముందౌర్ధ్వ దైహిక ప్రయోగము "అపర ప్రయోగ చన్ద్రిక" యను పేర ముద్రితమై యున్నయది. అయిన నయ్యది గ్రన్థాక్షరియం దుండుటచే నెల్లరకును సుగ్రాహ్యము గాకున్నయది యని కార్యనిర్వాహకవర్గమువా రభిప్రాయబడి తీర్మానించిన ప్రకారము నే నీ గ్రన్థమును ముద్రింపించితిని. ఏతద్గ్రన్థ పాఠకులచే నవశ్య మీ గ్రన్థోపోద్ఘాత భాగము ప్రథమమునం బఠించ దగియున్నయది. దానం జేసి కొన్ని ధర్మసందేహములు తీరఁగలవు. మఱియు నీ పైతృమేధిక ప్రయోగ సింహావలోకనముచే నౌర్ధ్వ దైహిక ధర్మ సంశయంబులు తఱచు వాటిల్లవని నా నమ్మకము. అదియునుం గాక నీ గ్రన్థమందు ప్రతి ప్రయోగము సప్రమాణ దర్శిత మగుటచే నీ పొత్తం బత్యాదరణీయ మనియును నమ్ముచున్నాడను. గ్రన్థాన్త రాపేక్ష లేకుండుటకై యిం దావశ్యకములగు విష్వక్సేనారాధన పుణ్యాహ ఘూర్ధాంతి హోమాది ప్రయోగములు, బ్రహ్మమేధ, నారాయణబలి, శ్రీచూర్ణ పరిపాలనాద్యనేక విశేషాంశంబులును సమకూర్పబడి

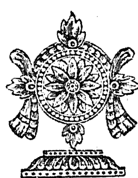
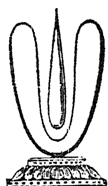
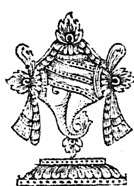
యున్నయవి. కాన తామెల్లరు నీసద్గ్రన్థము నధికాదరముతోఁ గైకొని గ్రన్థమాల నుద్ధరించి నన్ను సఫల మనోరథుం జేయ ప్రార్థించు చుంటిని.

స్వార్థత్యాగముతో నీ గ్రన్థమును విద్వజ్జన సమ్మత మగు నటుల సంస్కరించి పైతృకధర్మ సంశయచ్ఛేదకమగు టిప్పణముగా ననేక ధర్మశాస్త్రవచనముల నింపు పొందుపరచి ముద్రణానుకూల ముగ వ్రాసియొసంగిన "శ్రీ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్ ఈపూరు దేవ యజనం వేంకటరామాచార్యుల వారికిని", "శ్రీ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్ ఉల్లిపాలెం నారాయణం రామానుజాచార్యుల వారికిని" నా కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనశతంబుల నర్పించుచున్నాడను.

ఇట్లు
విధేయ సంపాదకుడు
భిషగ్రాజ
దీవి వేంకట నృసింహాచార్యులు

శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రన్థమాలా
కార్యస్థానము, నల్లూరు
6—7—39

శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ మద్విఖనస మహామునయే నమః

ఉపోద్ఘాతః

శ్లో॥ సద్యోజాత తటిత్సహస్ర రుచిరస్వర్ణామ్బరః పాతునః
కారుణ్యాఽమృతసిన్ధు రిన్దువదనః కల్యాణ సన్ధాయకః
బ్రహ్మేశాది సురోత్తమాఙ్గ విలసద్రత్నప్రభా నిర్మిత
శ్రీ నీరాజన మఙ్గళాఙ్ఘ్రి యుగళః కాకోదరాద్రీశ్వరః॥

శ్లో॥ యజ్జైనాది మతాటవీభువి చరత్కాలాగ్ని జిహ్వాయతే
యద్భృగ్వాది మునీన్ద్రమాన ససరిత్కాన్తే ఽబ్జబిమ్బాయతే
యత్త్రయ్యన్త నితమ్బినీ మణిగళే మాఙ్గల్య సూత్రాయతే
తత్తేజ స్సతతం ముదం వితనుతాం వైఖానసాఖ్యం మహత్॥

శ్లో॥ శ్రౌత స్మార్తాత్మికం కర్మనిఖిలం యేన సూత్రితమ్।
తస్మై సమస్తవేదార్థ విదే విఖనసే నమః.

అఖిల ధర్మమూలకో వేదః, సతు సకలచేతనోద్ధరణాయ ప్రథమం తావత్పరమపురుషానుగృహీతః। శ్రూయతఏవాస్మిన్నతితరాం జ్ఞానస్య నిశ్శ్రేయస్సాధనత్వమ్, తజ్జ్ఞాన సాధనంచ ప్రవృత్తి నివృత్త్యాత్మక కర్మాచరణమితి. అతఏవాహ పరమకారుణికో భగవాన్గీతాయామ్.

శ్లో॥ నియతంకురుకర్మత్వం కర్మజ్యాయోహ్యకర్మణః,
శరీరయాత్రాపిచతేన ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః, ఇతి.

కర్మణ శ్చైవమాదిభి రనాదిసిద్ధత్వ మవశ్యానుష్ఠేయత్వంచ స్ఫుటమ్, తత్కర్మ, శ్రౌతస్మార్త భేదేన ద్వివిధమ్, శ్రౌతంనామహ ఉగ్న్యాధేయాదికమ్, నిషేకాదికం స్మార్తమ్, ఏతదుభయ మప్య పౌరుషేయే వేదేఽత్యన్త సౌక్ష్మ్యేనోపపాదితమ్, తదర్థజ్ఞాన స్యాసాధారణత్వా త్సులభతరేణ వేదార్థ ప్రకాశనపరా ణ్యనేకాని కల్పసూత్రా ణ్యనల్పమతయ శ్చక్రు ర్మహర్షయః, నిబన్ధన గ్రన్థేష్వ తేషాం మధ్యే ఉష్టాదశ సఙ్ఖ్యకా న్యేవ ముఖ్యతమత్వేన పరిగ ణితాని కల్పసూత్రాపేక్షయా మానవ్యాదీనాం స్మృతీనా మర్వా చీనత్వం సిద్ధమ్, శ్రౌతస్మార్తయో ర్మధ్యే స్మార్తం ద్వివిధమ్, పౌర్వం, ఔర్ధ్వదైహికమితి, సాంప్రతం ద్వైతీయీకస్య ప్రస్తావా హతా భవతి, ఔర్ధ్వదైహికం నామ, మృతసంస్కారః సతు ద్వివిధః, బ్రహ్మమేధః, పితృమేధ ఇతి, కేచి ద్బ్రహ్మమేధార్హాః కేచి త్పితృమేధార్హా ఇతి నిశ్చయన్తే॥—పితృమేధవ త్పూర్వం పైతృమేధికం సమన్త్రికం తన్త్రం కృత్వా పశ్చాదనేనోక్త ప్రకా రేణ బ్రహ్మమేధేన విధానేన బ్రహ్మనిష్ఠ మాహితాగ్ని మనాహి తాగ్నిం వా బ్రహ్మచారిణం వా దహే న్నాన్యేషా మితి నృసింహవా జపేయీయే బ్రహ్మమేధలక్షణం తదధికారిలక్షణం చోక్తమ్, బ్రహ్మ నిష్ఠత్వ సాగ్నికత్వాది లక్షణరహితానాం సర్వేషాం పితృమేధఏవ, బ్రహ్మమేధ పితృమేధయో స్తాదృశభేదోపి దహనపర్యన్తమేవ, నకిఞ్చి ద్భేదో ప్యతఊర్ధ్వమ్, అతఏవార్ధ్వదైహికస్య సర్వస్యాపి కర్మణః పితృమేధ ఇతి వ్యవహార శ్శ్రూయతే, తథాహి, పితృమేధస్యాద్యన్తే దహన సాపిణ్డ్యే, దహనం నామ, మృతస్య శరీరసంస్కారః, నిర్దోష శరీరాహుత్యా సంప్రీత స్తం దేవలోకం నయతి వైశ్వానరః, కర్తృభ్య స్సర్వ సంపత్సమృద్ధిం దాస్యతి, పుత్రాదయో మృతశరీరం నదాహ యన్తి యది, భ్రూణహత్యా మవాప్నువన్తి,—

సాపిణ్డ్యేన మృతస్య ప్రేతత్వవిముక్తి పూర్వకం పితృత్వప్రాప్తి స్తల్లోక నివాసశ్చ శాస్త్రసిద్ధః, తిలోదక పిణ్డప్రదా నైరోత్తరవృద్ధి

శ్రాద్ధాదీనా మసద్భావే సాపిణ్డ్యార్హతైవ నాస్తి, సాపిణ్డ్యాకరణే ప్రత్యవాయః, తావత్పర్యన్త మాశౌచసద్భావా త్కర్తుశ్శుభే ఽనధికారః, ప్రేత స్యాధోగతిశ్చ సమ్భవతి, నను॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధాని షోడశాపాద్య విదధీత సపిణ్డన, మిత్యాదిభి ష్షోడశ శ్రాద్ధానామేవ సాపిణ్డ్యజత్వ స్మరణా త్కింవా ప్రయోజనం తిలోదక పిణ్డప్రదానాది భిరిత్యత్రోచ్యతే, ఏకోత్తరవృద్ధి శ్రాద్ధోదకదానై ర్దాహజనిత క్షుత్తృష్ణానివృత్తిః, పిణ్డై రాకారాఽవాప్తిః ఏకోద్దిష్టేన పిశాచత్వ నివృత్తి, సోదకుమ్భశ్రాద్ధైః ప్రేతలోకవాస జనిత క్షుత్తృష్ణా శాన్తిః. వృషోత్సర్గ నవశ్రాద్ధైః ప్రేతత్వ నివృత్తిః క్షుత్తృష్ణాజని తాత్యన్తదుఃఖానుభవావస్థా ప్రేతత్వ మిత్యాగమః.

స్వసూత్రవి దభావే దహనా ద్యాద్యాబ్ది కైకోద్దిష్టాన్తకర్మణి పరసూత్రవిధి రనుష్ఠేయః, సపిణ్డీకరణే స్వసూత్రవిధి రేవ తస్యకాలాన్తర సద్భావాత్, సాపిణ్డ్యాత్పర మేకోద్దిష్టేపి విశ్వేదేవవరణఙ్కార్యః విద్యన్తేతేబహవః కర్మభేదేన తద్భేదస్సమ్భవతి, యథా నైమిత్తికేక్రతుదక్షౌ అష్టకాయాం కాలకామౌ నాన్దీముఖేసత్యవసూ కామ్యేధురూరుచీ, పార్వణేపురూరవార్ద్రవౌచ నియోజ్యౌ, ప్రేతం పిత్రూన్వానిర్దిశ్య శ్రద్ధయా యత్క్రియతే తచ్ఛ్రాద్ధమ్. త దేకోద్దిష్ట పార్వణభేదేన ద్వివిధమ్, ఏకపురుషోద్దేశేన యత్కృతం త దేకోద్దిష్టమ్॥ యత్త్రిపూరుషోద్దేశేన కృతం తత్పార్వణమ్, ఏత ద్ద్వివిధాత్మకమపి నిత్యనైమిత్తిక కామ్యభేదేన త్రిధా భిద్యతే.

మృతాహ దర్శ మహాలయాదిషు విహితం నిత్యమ్॥—

ఆబ్దికస్య చాన్ద్రాబ్దఏవ గ్రాహ్యః మృతమాసే మృతతిథావేవ ప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధం కుర్యాత్, శ్రాద్ధస్యాస్య తిథే రేవ ప్రాధాన్యమ్, తన ధావార నక్షత్రాదీనామ్. అస్మి న్నపరాహ్ణవ్యాపినీ తిథిర్గ్రాహ్య

మన్వాద్యపేక్షయా యుగాదిః యుగాదే రయనమ్, అయనా ద్విషు
వమ్, విషువా ద్వ్యతీపాతః. వ్యతీపాతా ద్ద్వాదశీ, ద్వాదశ్యాస్తు దర్శః
దర్శా త్ప్రత్యాబ్దికమ్, ఏవ ముత్తరోత్తరం సహస్రగుణాధికం
భవతి, తస్మా ద్మృతుకాలే, ఏకాదశ్యాంచ కింబహునా, ప్రాణప్రయాణ
కాలేఽపి నతత్త్యాజ్యం ప్రత్యాబ్దికమ్, మృతాహాతిక్రమణే విదుషో
మూర్ఖస్యవా చణ్డాలత్వం ప్రతిజన్మ, సిద్ధమ్, ఆబ్దికదినే కర్తా మార్గ
గామీచే ద్ధిరణ్యశ్రాద్ధ మామశ్రాద్ధంవా కుర్యాత్. ద్రవ్యాభావే
ద్విజాభావేవా పైతృకసూక్తై ర్హవిషా హోమం కుర్యాత్. నిస్స్వత
రశ్చే ద్భక్త్యా గవాం తృణముష్టిం దద్యాత్, నోచే త్తిలతర్పణంవా
కుర్యాత్, మహాదరిద్రశ్చే ద్విజనవనం గత్వా, అత్యుచ్చై "ర్మహా
పాపీదరిద్రోహ"మితి రోదనంవా కుర్యాత్, తావతైవ పితృసన్తుష్టిః,
కర్తు శ్శ్రాద్ధఫలప్రాప్తిశ్చ భవిష్యతి, దర్శేనా మేన్దుక్షయః, అస్మిం
స్తత్ప్రత్యాబ్దికవ త్ప్రమీతపితృకః పిత్రానేవోద్దిశ్య మాసిమాసి
యావజ్జీవం కుర్యాత్, దర్శశ్రాద్ధకరణా ద్వంశాభివృద్ధి ర్భవతి, తద
తిక్రమ్య భుక్తవతో జన్మశతే ష్వపి చణ్డాలత్వం నిశ్చప్రచమ్, అత్ర
ప్రథమత స్తిలోదకదానం తతఃపరం బ్రాహ్మణభోజన మితి నిష్కర్షః,
ప్రత్యాబ్దికేతు తిలతర్పణం పరేఽహన్యేవ॥—

"కన్యాభాద్రపద మాసాపరపక్షో మహాలయ సంజ్ఞకో భవతి॥
ఆదిమధ్యాన్తేషు యత్రకుత్రవా భానుః కన్యారాశిం వ్రజే త్తత్పక్ష
స్సకలః పరమపావనఏవ,అస్మి న్పఞ్చదశ దినా న్యప్యధ్వర తుల్యాని
భవన్తి, ఏకైకదినస్య క్రతుతుల్యత్వా న్మహాలయశ్రాద్ధ మహన్య
హని ప్రతిపదాది దర్శాన్తం, పఞ్చమ్యాది దర్శాన్తం, దశమ్యాది
దర్శాన్తంవా యథావిధ్యుక్త మనుష్ఠేయమ్, తదశక్తౌ, పఞ్చమీ
దర్శయో ర్మధ్యే, కృష్ణశుక్ల పఞ్చమ్యో ర న్తరేవా, చతుర్దశీం
వినైవైకస్మి న్నప్యనిషిద్ధదినే, పితృపక్షే మృతతిథౌవా కర్తవ్యమ్,
తేనైవ పితర స్తృప్తా స్సంవత్సరపర్యన్త మితిస్మృతిః॥ —

యైర్కైశ్చన ధనశూన్యాదికారణై స్తత్పక్షే శ్రాద్ధకరణాఽసమ్భవే, యావద్భానోః కన్యారాశిస్థితి స్తావద్వా కుర్యాత్, తత్రాప్యసమ్భవే వృశ్చికదర్శన పర్యన్తమ్.

భానోః కన్యాసఙ్క్రమణ మారభ్య వృశ్చికదర్శన పర్యన్తం ప్రేతా న్పితౄంశ్చ మానుషలోకే వాసయిత్వా స్వపురం శూన్యం కరోతి వైవస్వతః, పితృపక్షే వ్యతీతేఽపి॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధం దదతు మద్యాం శ్యా స్తులాసఙ్క్రమణేపివా"॥— ఇత్యాశాపాశబద్ధాః పిత్రాదయ స్సన్నిహితాః, వృశ్చికదర్శన పర్యన్తం నిరీక్ష్య, తత్రాప్యకరణే, అభీక్ష్ణం నిశ్వస్య దేవైస్సహ నిరాశాః పుత్రాదీన్ శప న్తస్స న్తః, క్షుధార్తా స్స్వనివాసం ప్రాప్నువన్తి. - తస్మా ద్భైక్షాచరణ శరీరవిక్రయాదిభి ర్యః ప్రాణా న్ధారయతి, తేనా ప్యలఙ్ఘనీయమిదం మహాలయ శ్రాద్ధమితి స్మృతిసంవాదః॥—

అస్మిన్పక్షే భరణీనక్షత్ర యుతతిథి ర్మహాభరణీ రిత్యుచ్యతే, మహాభరణీశ్రాద్ధం గయాశ్రాద్ధ ఫలదం భవతి, అస్మిన్నేవ మఘాయుక్త త్రయోదశీ గజచ్ఛాయేతి కథ్యతే, యత్కిఞ్చిద్దీయతే తస్యాం తత్సర్వ మ ప్యాన న్త్య మశ్నుతే, మఘాత్రయోదశీ శ్రాద్ధనిషేధవచనా న్యేకవర్గో ద్దేశపరా ణీతియావత్, వర్గద్వయో ద్దేశే, నకిఞ్చిద్దోష వేశః, కిన్తు.

శ్లో॥ యుగాదిషుచ సర్వాసు పిణ్డనిర్వాపణా దృతే—ఇత్యుక్తే ర్భాద్రపదకృష్ణత్రయోదశ్యా యుగాదిత్వా త్తస్యాం పిణ్డదాననిషేధః, అస్మిన్పక్షే మఘావిరహితాయాం కేవల త్రయోదశ్యామపి వర్గద్వయో ద్దేశేన శ్రాద్ధం ప్రశస్తమ్॥ పక్షమహాలయేతు నన్దాచతుర్దశ్యాది వర్జ్యతిథి విచారో నకర్తవ్యః॥—

శస్త్రహతానాం దుర్మృతానాంచ, చతుర్దశ్యా మేవైకోద్దిష్టం సదైవం కుర్యాత్, దైవహీనంచే త్కులక్షయకరం భవతి, తేషాం మృతాహేదా పార్వణమేవ కార్యమ్. అపుత్రాణాం చైవ

మేవ, తురీయాశ్రమిణాం ద్వాదశ్యాం పార్వణశ్రాద్ధమేవ కుర్యాత్, తథైవ మృతాహేచ॥—

"అస్మి న్పిత్రాదయ స్త్రయః, మాత్రాదయ స్తిస్రః, అశక్తౌ" సపత్నీకాః పితామహాదయ స్త్రయః, మాతామహాదయశ్చ త్రయః, ఉద్దేశ్యాః॥ ఏకస్మి న్బ్రాహ్మణే సర్వా న్కారుణికా న్పూజ్య, తేభ్యో పృథకాఞ్జలి పిణ్డదానాదికం కుర్యాత్, ఏతచ్ఛ్రాద్ధం త్వాద్యన్త దైవికం భవతి, పితరి మృతే మాతరి జీవన్త్యాం పితామహ్యాదివరణం నకర్తవ్యమ్, తిలోదక పిణ్డదానాదికం త్వావశ్యం కర్తవ్యమేవ.

సఙ్క్రాన్తిర్వ్యపరాగాద్యా కృతం నైమిత్తికమ్, (నగ్నప్రచ్ఛాద నైకోత్తరవృద్ధి నవశ్రాద్ధ సోదకుమ్భ సపిణ్డీకరణ వృద్ధిశ్రాద్ధాన్యపి నైమిత్తికాన్యేవ) క్రమేణ మేషాదిరాశిషు సఞ్చరమాణస్య సూర్యస్య పూర్వరాశేః పరరాశిప్రవేశ స్సఙ్క్రమణమ్, తస్మి న్స్నాన దానాదికం కార్యమ్, అకరణే ప్రత్యవాయః, నిస్స్వతరశ్చ తస్మి న్నామశ్రాద్ధేన హేమశ్రాద్ధేనవా పితౄం స్తర్పయే దిత్యుక్తి స్సార్వజనీనా, నను, సఙ్క్రాన్తిసమయ స్త్వతిసూక్ష్మః, పలవేక్షణై ర్దురవగన్తవ్యశ్చ, కథంకార్యం తస్మి న్హవ్యకవ్యదానాదిక మిత్యుక్తౌ, కర్మాచరణే సఙ్క్రాన్తేః పూర్వోత్తర కాలాగ్రాహ్యా, తత్రప్రపఞ్చస్తు రవేర్మకరకర్కట సఙ్క్రాన్తి-ఉదగ్దక్షిణాయనే, తులామేషసఙ్క్రాన్తి-విషువే, కన్యా మిథున మీన ధను స్సఙ్క్రాన్తయ షడశీతిముఖాః, వృష వృశ్చిక కుమ్భ సింహ సఙ్క్రాన్తయో విష్ణుపదాని॥—

మకరే భానుప్రవేశే సత్యపరకాలీనా వింశతిఘటికాః, కటకే పూర్వకాలీనా స్త్రింశద్ఘటికాః, విషువే, ప్రత్యేకం పూర్వే దశఘటికా స్తథైవ పరతోఽపి షడశీత్యాం పరత షష్టిఘటికాః, విష్ణుపదే ప్రాక్షోడశ ఘటికాః, పశ్చాదపి షోడశఘటికాః పుణ్యాభవన్తీతి నిష్కర్షః.

"సూర్యసోమోపరాగ వేళాయాం స్నానదానాదీనాం మహతీ ప్రశస్తిః" ఉపరాగాద్యన్తయో స్స్నానం విహితమ్ యత్ర క్వాపి జలే స్నానాకరణే మహాన్దోషః, తస్మా దాశౌచవానపి స్నాత్వా హిరణ్యేనాఽఽమేనవా శ్రాద్ధం కుర్యాత్, చన్ద్ర సూర్యోపరాగే స్పర్శాదియథావద్బిమ్బదర్శన పర్యన్తంపుణ్యకాలః, నాద్యన్తయో ర్విభాగశ స్సఙ్క్రమణే ష్వివేతి సిద్ధాన్తః॥—

భానువాసరే సూర్యోపరాగే, ఇన్దువాసరే సోమోపరాగే సతి, తదుపరాగ శ్చూడామణిసఙ్జ్ఞక ఇతి మహర్షయః, చూడామణ్యాం కృతనివాపాదికం కోటిగుణితం భవిష్యతీతి శాస్త్రస్థితిః॥—

నగ్నప్రచ్ఛాదనం నామ, దహనోత్తర కాలీన శ్రాద్ధవిశేషః॥—
ఏకోత్తరవృద్ధి శ్రాద్ధాని, మరణదినా దారభ్య దశాహపర్యన్తం తిలోదకాఞ్జలిదాన సఙ్ఖ్యక్రమేణ దహనజనిత క్షుత్తృష్ణా నివారణార్థం ప్రేతోద్దేశ్యకా న్యామద్రవ్యత్యాగ రూపాణి॥—

నవశ్రాద్ధానితు, ప్రథమా ద్యేకాదశాహాన్తం ప్రేతత్వ విముక్త్యుపాయత్వేన, విషమదినేషు కృతాన్యామద్రవ్యదాన రూపాణి యద్య దన్తరితం నవశ్రాద్ధం తత్తదుత్తర సాతన్త్ర్యా దనుష్ఠేయమ్, ఏకోద్దిష్టదినా దర్వాగన్తరాయై ర్నకృతానిచే త్తాని సర్వాణ్యపి తస్మిన్దినఏవ కుర్యాత్, నాత్ర తిథివారాది దోషః॥—
అథచ॥—శ్లో॥ విశాఖా రోహిణీ యామ్యా పౌష్ణాదిత్యోత్తరా త్రయమ్

అష్టౌ వర్జ్యా నవశ్రాద్ధే పునర్మరణదా, ఇతి.

శ్లో॥ స్వ త్రిజన్మసు నన్దాయాం చతుర్దశ్యాం భృగోర్దినే
యది కుర్యా న్నవశ్రాద్ధం కర్తా యమపురం వ్రజేత్॥

ఇత్యాదిభి ర్దోషస్మరణం మాతాపిత్రు వ్యతిరిక్తవిషయం కాలాతిక్రమణ విషయంవేతి జ్ఞాతవ్యమ్.

"సోదకుమ్భం నామ"—ప్రేతలోకవాస జనిత క్షుత్తృష్ణా శాన్త్యర్థం సపిణ్డీకరణా త్పూర్వ మేకోద్దిష్టవిధానేన, తతఃపరం

పార్వణవిధానేన, ప్రత్యహ మాసంవత్సరా త్కర్తవ్య ప్రేతోద్దేశ్యక శ్రాద్ధవిశేషః॥—

ప్రేతస్య పితృత్వ ప్రాప్త్యై మరణదినప్రభృతి ద్వాదశాహాది కాలోక్త పిణ్డసంయోజ నాత్మక శ్రాద్ధవిశేష స్సపిణ్డీకరణ మిత్యుచ్యతే, - తత్తు సంవత్సరాత్పూర్వమేవ కర్తవ్యమ్, ప్రమాదాత్సం వత్సరే వ్యతీతే, అతః పూర్వం షోడశశ్రాద్ధే కృతేఽపి పున షోడశ శ్రాద్ధ పూర్వకం కుర్యాత్, ఏకవంశజానా మనేకానాం దాహక శ్చైకోయది, ఏకస్మిన్దినే సమానతన్త్రేణా ఽపృథక్పాకేన విహితమ్, సాగ్నిక జ్యేష్ఠపుత్ర సద్భావే యవీయసా నకర్తవ్యమ్, కృతమపి ప్రమీతః ప్రేతత్వం నవిసృజతి, పితృత్వం నాధిగచ్ఛతి, తస్మాదేవ నిష్ఫలమిదం కనిష్ఠపుత్ర కృత సాపిణ్డ్యమ్ - జ్యేష్ఠో నిరగ్ని స్సాగ్నిః కనిష్ఠశ్చే త్తదానీం కనిష్ఠఏవ సాపిణ్డ్య కరణాధికారీ భవతి - కిఞ్చ, జ్యేష్ఠో, విధురః, సపత్నీకః, కనిష్ఠః, ఏవంసతి పిత్రో స్సపిణ్డీకరణం కనిష్ఠేన యథావిధ్యుక్తం ప్రథమతః కార్యమ్, తతః పరం జ్యేష్ఠోదార గ్రహణం కరోతిచే దుద్వాహానన్తరం తేనైవ పున స్సపిణ్డీకరణం కర్తవ్యమ్, తత్తు ప్రేతశబ్ద విరహితం పితృశబ్దోచ్చారణ పూర్వక మఘ్యోదక పిణ్డసంయోజనం వినా సర్వమపి పార్వణధర్మేణ కర్తవ్యమ్॥

పున స్సపిణ్డీకరణే మాసికాని నపునః కర్తవ్యాని, జ్యేష్ఠో దేశాన్తరస్థితశ్చే త్కృతసంస్కార పితృ విపర్యయ శ్రవణానన్తర మాదశాహ మాశౌచవాం స్తిలోదకాఞ్జలీ న్ప్రదాయ పునస్సపిణ్డీ కరణం కుర్యాత్, స్వకాలాకరణకర్మారమ్భ దశాయాం తిథి నక్షత్ర వారాది శోధనం నకర్తవ్యమ్, కిన్తు, అమాయాం క్షయాహే కృష్ణ పఞ్చమ్యా మష్టమ్యాం ప్రేతపక్షే ఏకాదశ్యాంవా సాపిణ్డ్యం కుర్యా దితి ధర్మశాస్త్రపథః॥

వృద్ధిశ్రాద్ధం నామ, శుభకర్మణః పూర్వదినకర్తవ్యం నాన్దీ ముఖమ్, - అత్ర మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః, పితృ పితామహ

ప్రపితామహాః మాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుఃప్రపితా మహా శ్చోద్దేశ్యాః, ఆపాణిగ్రహణా న్నాన్దీశ్రాద్ధం పితృకర్తృకం భవతి, పున ర్వివాహాదిషు జీవత్పితాపి స్వయమేవ కుర్యాత్, ఏత దనుష్ఠానకాలః పూర్వాహ్ణః, బోధాయనీయా ఆపస్తమ్బ సత్యా షాఢ ద్రాహ్యాయణాది సూత్రేషు, నిషేక పుంసవన సీమంతోన్న యన జాతకర్మ నామకరణ చౌలోపనయన గోదాన వివాహాది సర్వశుభకర్మసు ప్రథమతో నాన్దీశ్రాద్ధం కర్తవ్య మిత్యుక్తమ్, శ్రీవైఖానససూత్రేతు నిషేకర్తు సఙ్గమన జాతకర్మోత్థాన పారాయణ ప్రతిబన్ధ విసర్గేషు నకర్తవ్య మిత్యుక్తమ్, సూత్రవైరుధ్యే స్వసూత్ర మేవ ప్రామాణ్యమ్, పరసూత్రధర్మస్తు నావలమ్బనీయః, అన్యథా కర్మరణ్డో భవిష్యతి.

తిథి నక్షత్ర వార యోగ కరణా ఉలభ్యయోగేషు మన్వాదౌ యుగాదౌచ యత్కృతం తత్కామ్యమ్, —తిథిశ్రాద్ధస్య ముఖ్య కాలః కృష్ణపక్షఏవ, కుతపాది ఘటికాత్రయ యుక్తాయాం ప్రతిప దాది తిథౌ కామ్యశ్రాద్ధం కార్యమ్, తత్తు కామ్యసిద్ధిపర్యన్త మేక వర్షపర్యన్తంవా యథేష్టదినే ఉవశ్యమనుష్ఠేయం నపునః పునః, తిథిశ్రాద్ధ ఫలాని మాత్స్యే॥ —

శ్లో॥ కుర్వ న్ప్రతిపది శ్రాద్ధం సురూపా న్విన్దతే సుతాన్
కన్యకాంతు ద్వితీయాయాం తృతీయాయాంతు వన్దినః
పశూన్ క్షుద్రాం శ్చతుర్థ్యాంచ పఞ్చమ్యాం శోభనాన్సుతాన్
షష్ఠ్యాం ద్యూతం కృషించాపి సప్తమ్యాం లభతే నరః
అష్టమ్యామపి వాణిజ్యం లభతే శ్రాద్ధదో నరః
స్యాన్నవమ్యా మేకఖురం దశమ్యాం ద్విఖురం బహు
ఏకాదశ్యాం తథారూప్యం బ్రహ్మవర్చసి నస్సుతాన్
ద్వాదశ్యాం జాతరూపఞ్చ రజతం రూప్యమేవచ
జ్ఞాతిశ్రైష్ఠ్యం త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాన్తు కుప్రజాః॥

ప్రీయన్తే పితరశ్చాస్య యేశస్త్రేణ రణేహతాః
శ్రాద్ధదగ పఞ్చదశ్యాంతు సర్వాన్కామా నవాప్నుయా, ఇతి

అథ నక్షత్రశ్రాద్ధఫలాని॥—

శ్లో॥ స్వర్గం చాపత్య మోజశ్చ శౌర్యం క్షేత్రం బలం తథా
పుత్రాంశ్చైశ్వర్యంచ సౌభాగ్యం సమృద్ధిం ముఖ్యతాం శుభమ్
ప్రవృత్త చక్రతాంచైవ వాణిజ్య ప్రభృతీనపి
అరోగిత్వం యశోపీత శోకతాం పరమాంగతిమ్.
ధనం వేదాన్భిషక్సిద్ధిం కుప్యం గామప్యజావికమ్
అశ్వా నాయుశ్చ విధివ ద్యశ్శ్రాద్ధం సంప్రయచ్ఛతి
కృత్తికాదిభరణ్యాన్తం సకామా నాప్నుయాదిమాన్
ఆస్తికశ్రద్ధధానశ్చ వ్యపేత మదమత్సర॥ ఇతి.

అథ వారశ్రాద్ధఫలాని కార్ష్ణే॥.

శ్లో॥ ఆదిత్యవారే త్వారోగ్యం చాన్ద్రే సౌభాగ్యమేవచ
కౌజే సర్వత్ర విజయం సర్వా న్కామా న్బుధస్యతు
విద్యాం విశిష్టాంచ గురౌ ధనంవై భార్గవే పునః
శనైశ్చరే భవేదాయురారోగ్య మతిదుర్లభ, మితి.

నక్షత్ర శ్రాద్ధే యత్ఫలం తదేవ యోగశ్రాద్ధేఽపి రవ్యాదివార
శ్రాద్ధఫలం బవాదికరణ శ్రాద్ధకరణే సముపపన్నమ్॥

శ్లో॥ పఞ్చాననస్థౌ గురుభూమి పుత్రౌ
మేషేరవి స్స్యాద్యది శుక్లపక్షే
మాసాభిదానా కరభేణయుక్తౌ
మహా వ్యతీపాత ఇతీహ యోగః॥

శ్లో॥ మేషరాశౌ యదాసౌరి స్సింహే చన్ద్రబృహస్పతీ
భాస్కర శ్శ్రవణక్షేచ మహామాఘీతి సాస్మృతా॥

శ్లో॥ వృషేవా మిథునే భానౌ జీవచన్ద్రౌ తథేఽన్దుభే
పౌర్ణమాసీ గురోర్వారే మహాజ్యైష్ఠీ ప్రకీర్తితా॥

ఇత్యాదయ స్త్వలభ్యయోగాః, అలభ్యయోగ శ్రాద్ధకర్తౄ న్పితర స్సర్వకామఫలై ర్యోజయన్తి॥—మన్వాదౌ, యుగాదౌచ, పితృశ్రాద్ధం ప్రశస్తమ్, తస్మి న్పితౄ నుద్దిశ్య దత్తం తిలమిశ్రోదకమపి, తేషాం వర్షసహస్ర తృప్తిదం భవతి, తథాసతి, కిమువక్తవ్యం తదుద్దేశ్యక శ్రాద్ధానుష్ఠానమ్, కిఞ్చ ॥శ్లో॥ యుగాదిషు యుగాన్తేషు శ్రాద్ధమక్షయ్యముచ్యతే-ఇత్యుక్తత్వా ద్యుగాన్తశ్రాద్ధస్యాప్య వశ్యాచరణీయత్వం సిద్ధమ్॥

సూర్యస్య సింహ వృశ్చిక వృషభ కుమ్భ సఙ్క్రాన్తయః క్రమేణ కృత త్రేతా ద్వాపర కల్యన్తా ఇతి జ్ఞేయాః॥

'నను' ప్రాతిస్విక శుభాఽశుభ కర్మవశేన స్వర్గనరకగతానాం మనుష్యాణాం పుత్రాదిభిర్దత్తై రన్నపానాదిభి స్తృప్త్యసమ్భవాత్సమ్భవేఽపి స్వయ మాత్మనా మప్యనీశానాః కథం స్వర్గాది ఫలం ప్రయచ్ఛన్తి పితర ఇతిచేన్నైవమ్॥

నహ్యత్ర దేవదత్తాదయ ఏవ శ్రాద్ధకర్మణి సమ్ప్రదాన భూతాః పిత్రాదిశబ్దై రుచ్యన్తే, కిన్త్వధిష్ఠాతృ వస్వాది దేవతా సహితా ఏవ, యథా దేవదత్తాదిశబ్దైర్న శరీరమాత్రమ్, నాప్యాత్మమాత్రం కిన్తు శరీర విశిష్టాఆత్మానఉచ్యన్తే, ఏవ మధిష్ఠాతృ దేవతాసహితా ఏవ దేవదత్తాదయః పిత్రాది శబ్దైరుచ్యన్తే, తత శ్చాధిష్ఠాతృ దేవతా వస్వాదయః పుత్రాదిదత్తాఽన్నపానాదిభి స్తృప్తాస్సన్త స్తానపి దేవదత్తాదీం స్తర్పయన్తి కర్తౄంశ్చ పుత్రాదీన్ఫలేన యోజయన్తి॥

యథా మాతా గర్భపోషణాయాన్య దత్తేన దౌహృదాన్న పానాదినా స్వయ ముపభుక్తేన తృప్తాసతీ జఠరగత మపత్యం తర్ప

యతి హావ్యదానాదిప్రదాయినశ్చ ప్రత్యుపకారఫలేన యోజ యతి, తద్వత్, వసవో, రుద్రా, అదితిసుతాః, ఏతే పితరః, పితృపితా మహ ప్రపితామహ శబ్దవాచ్యాః, న కేవలం దేవదత్తాదయఏవ శ్రాద్ధ దేవతాః ప్రకృతశ్రాద్ధకర్మ ణి సంప్రదాన భూతాః, కిన్తు మనుష్యా ణాం పితౄన్ దేవదత్తాదీన్ స్వయంశ్రాద్ధేన తర్పితా స్తర్పయన్తి జ్ఞాన శక్త్యతిశయ యోగేన॥— కిఞ్చ, న కేవలం పితౄం స్తర్పయన్తి, అపితు శ్రాద్ధకారిభ్యః, ఆయురాదిఫలం శాస్త్రోక్త మన్యదపి ఫలం స్వయం ప్రీతాః, వస్వాదయః ప్రయచ్ఛన్తి తస్మాత్తేభ్య ఏవ హోమభోజన పిండాదానాని కుర్యుః, ఇతి సన్దేహాచ్చ త్రీణి కర్తవ్యాన్యేవ॥—

హోమేన దేవస్థాః, భోజనా త్పితృస్థాః, పిణ్డనిర్వాపణా న్నర కస్థాశ్చ ప్రీణన్తి ఏత త్సుధీవిలోచనే స్పష్టమ్॥

గ్రన్థశ్చాయం పైతృమేధిక ప్రయోగాఖ్య శ్రీ వైఖానస సూత్రానుసారీసూత్రస్యా ఽస్య సర్వసూత్రాణా మాదిమత్వమ్ సర్వసూత్రోత్తమత్వంచ సుప్రసిద్ధమ్, అతఏవ భగవాన్భృగుః,

శ్లో॥ ఆద్యత్వా త్సర్వ సూత్రాణాం వైష్ణవత్వా ద్విశేషతః
మయా నువర్తితం తద్వ త్కాశ్యపాత్రిమరీచిభి, రితి.

ఉక్తంచ స్వసూత్రేషు బోధాయనాపస్తమ్బాదిభి ర్వాన ప్రస్థాశ్రమం శ్రీవైఖానస సూత్రోక్త ప్రకారేణ స్వీకుర్యా దితి, తస్మాదేవా ఽఽన్యసూత్రిణ స్సర్వేపి వనప్రస్థాశ్రమే త్వేత త్సూత్ర విధ్యనుష్ఠానా ద్వైఖానసా ఇత్యుచ్యన్తే. కిఞ్చ,- శ్లో॥ యత్సూని త్రాద్యన్త మధ్యేషు భగవా న్విష్ణురవ్యయః

యష్టవ్యో గీయతే యస్మా త్సర్వసూత్రోత్తమంహి తత్, ఏ వంచ, అస్మిన్నేవ సూత్రే నారాయణపరాయణత్వస్య సర్వతః పరి దృశ్యమానత్వా దవ్యాహతం సర్వసూత్రోత్తమత్వమ్, సువ్యక్త

మేవాఽస్యప్రణేతా చతుర్ముఖత్వాది లక్షణరహిత రూపాన్తరధారీ విఖనసశబ్దవాచ్యః కమలాసన ఇతి సర్వవిదామ్.

గ్రన్థోఽయ మతిచిరన్తనైరేవ సఙ్గృహీతః ప్రతిభాతి, అస్మి న్నత్యాఽఽవశ్యకాని ధర్మశాస్త్రవచనాని టిప్పణరూపేణ సఙ్గృహ్య వీక్షణసౌలభ్యాయ గ్రన్థాధోభాగే నివేశితాన్యేవ॥ —

ఏతద్గ్రన్థద్రష్టౄణాం ప్రాయశః పైతృక ధర్మవచననిచయ మార్గణ మన్యత్ర నకర్తవ్యమిత్యుక్తి ర్నాతిశయం పరామృశ్యతీతి మన్యామహే, సంయోజితంచ గ్రన్థాన్తే బ్రహ్మమేధ విధానాదికమ్, బహువిషయ సమేతత్వాదికారణై ర్విద్వత్పరిష్కృత మిదం గ్రన్థ రత్న మశేషాణా మాస్తికజనానా మత్యన్తామోదదాయకం భవత్వి త్యాశాస్మహే.

పుల్లిపాలెం,
ప్రమాదివత్సరాఽఽషాఢ కృష్ణపఞ్చమీ

ఏవం సుధీజన విధేయః,
నారాయణం రామానుజాచార్యః.

శ్రీ వైఖానస పైతృమేధికప్రయోగే

విషయానుక్రమణికా

విషయ సఙ్ఖ్యా	విషయః	పుటా ఙ్కాః

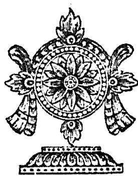
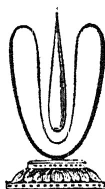
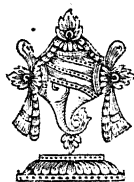
విషయ సఙ్ఖ్యా	విషయః	పుటాఙ్కః

విషయానుక్రమణికా సమాప్తా

శ్రీ శ్రీనివాసార్పణమస్తు

హరిః ఓమ్

తత్సత్

శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్విఖనస మహా దేశికేన్ద్రాయ నమః

శ్రీ వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగః

శ్లో॥ వన్దే శ్రీనయనోత్పలస్య శశినం శేషాచలా ధీశ్వరం
బ్రహ్మాద్యర్చిత పాదపద్మ యుగళం లోకైక నేత్రోత్సవమ్
వాసిష్ఠై స్సనకాదిభి ర్మునిగణై స్సంసేవ్యమానం సదా
భక్తానా మఖిలార్థ దాయినమహం శ్రీవేఙ్కటేశం గురుమ్.

శ్లో॥ శ్రీ లక్ష్మీ వల్లభా రమ్భాం విఖనో ముని మధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దేగురుపరమ్పరామ్.

శ్లో॥ శ్రౌత స్మార్తాదికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్త వేదార్థవిదే విఖనసే నమః.

— గ్రన్థారమ్భః —

అథ ముమూర్షుః ల్లూప్తశ్మశ్రుకేశ శ్శాస్త్రోక్తమార్గేణ మహా నద్యాంస్నాత్వా, ధృత ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్ర * యజ్ఞోపవీతోభయ

---

* ఊర్ధ్వపుణ్డ్ర మాహాత్మ్యమ్:

శ్లో॥ సర్పం దృష్ట్వా యథా లోకే దదుఃరా భయవిహ్వలాః
ఊర్ధ్వపుణ్డ్రాఙ్కితం తద్వత్కంపంతే యమకింకరాః
ఊర్ధ్వపుణ్డ్రధరో మర్త్యో మ్రియతే యత్ర కుత్రచిత్
శ్వపాకోఽపి విమానస్థో మమలోకే మహీయతే. ఇతి....

పవిత్రపాణిః పద్మాక్ష తులసీదామాని ధృత్వా స్వస్యాఽశుచి పరిహారార్థం పఞ్చగవ్యం సాళగ్రామతీర్థం స్వాచార్య శ్రీపాదోదకంచ పీత్వా శిరసిచ ప్రోక్ష్యాఽఽచమ్య శుద్ధస్సన్ భగవన్నామ స్మరణ పూర్వకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం స్వయమేవ కుర్యాత్ :—

అశక్తశ్చే త్పుత్రాది స్స్నాత్వా ధృత ద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రః ఉభయపవిత్రపాణి రశక్తం ముమూర్షుం శుద్ధజలై స్స్నపయిత్వా ఽథవాఽఽపోహిష్ఠేతి మన్త్రేణా ఽగ్నేయేన తీర్థేనా ఽభ్యుక్షణ రూపం మన్త్రస్నానంవా కారయిత్వా ద్వాదశో ర్ధ్వ పుణ్డ్రాదికం ధారయిత్వా ముమూర్షో ర్మహానదీస్నాన ఫలసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి దక్షిణాం శ్రీవైష్ణవేభ్యో దత్వా పఞ్చగవ్యాది ప్రాశనం శ్రీ భగవన్నామ స్మరణంచ కారయిత్వా తత్తత్పాపానుగుణం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ :—

—• దక్షిణాదానమ్ •—

ప్రాణానాయమ్య అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం......తిథౌ,...గోత్రస్య శర్మణః ముమూర్షోః (మమ) పితుః జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణ పర్యన్తం మధ్యే సంభావిత సకలదోష నివృత్తిద్వారా నిత్యనిరతిశయానంద శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థం ద్వాదశాబ్ద షడబ్ద త్ర్యబ్దా బ్దాన్యతమ సంఖ్యయా మహానదీస్నానం కర్తుమశక్తతయా ద్వాదశాబ్ద షడబ్ద త్ర్యబ్దాబ్దాన్యతమ సంఖ్యయా మహానదీస్నాన ఫలసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి దక్షిణాదానం కరిష్యే (కరిష్యామి) (అపఉపస్పృశ్య) హిరణ్యగర్భ.....ప్రయచ్ఛమే॥ గోత్రస్య...శర్మణః ముమూర్షోః (మమ) (పితుః) జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యన్తం..........భగవన్ముఖోల్లాసార్థం ద్వాదశాబ్ద షడబ్ద.........సిద్ధ్యర్థం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం నానాగోత్రేభ్య శ్శ్రీవైష్ణవేభ్య స్సంప్రదదే. ఇదం నమమ. శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—• పఞ్చగవ్యప్రాశనమ్ •—

ప్రాణానాయమ్య అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం ...తిథౌ...గోత్రస్య...శర్మణః ముమూర్షోః (మమ) (పితుః) సమస్త పాపక్షయార్థం పఞ్చగవ్య ప్రాశనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదం గత్వేన పఞ్చగవ్యారాధనం కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) ఆశాసుస్త ఇతి గోమయేనోపవిష్య, ఓం ఆశాసుస్త......పురస్కరిష్యే. తన్మధ్యే షోడశదళ యుక్తాం రంగవల్లీం విలిఖ్య తన్మధ్యే తణ్డుల పూర్ణపాత్రం నిక్షిప్య తస్మిన్పఞ్చదళ పద్మం లిఖిత్వా పఞ్చగవ్యాని పృథక్పృథక్పా త్రేషు గృహీత్వా మధ్యే ఘృతం, ప్రాచ్యాం దధి, దక్షిణే క్షీరం, పశ్చిమే గోమయం, ఉత్తరే గోమూత్రం, ఐశాన్యాం రిక్తపాత్రంచ, క్రమేణ సంస్థాప్య.

• ఘృతే సామవేదం దధ్ని యజుర్వేదం క్షీరే అధర్వణ వేదం గోమయే స్కన్దం గోమూత్రే శర్వం చావాహ్య; –(ఘృతే) ఓం అగ్నఆ...బర్హిషి ఓం సామవేద మావాహయామి. (దధ్ని) ఓం ఇషేత్వో...కర్మణే. ఓం యజుర్వేదమా...మి.(క్షీరే) ఓం శన్నో దే...వన్తునః. ఓం అథర్వణవేద...మి.(గోమయే) ఓం జగద్భువం... విశ్వభువే, ఓం స్కన్దమా...మి. (గోమూత్రే) ఓం రుద్రమన్యం... వీతయే. ఓం శర్వమా...మి, ఆవాహితాభ్య స్సర్వాభ్యో దేవతా భ్యో నమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

శుక్రమసీత్యాజ్యం దధిక్రావ్ణ్ణఇతి దధి ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం గన్ధద్వారమితి గోమయం తత్సవితురితి గోమూత్రం చ క్రమాదేకైకం సంగృహ్యావసోఃపవిత్రమితి రిక్తపాత్రంసంపూర్య;—ఓం శుక్రమసి... రశ్మిభిః ఓం దధిక్రావ్...తారిషత్, ఓం ఆప్యాయ...సంగధే, ఓం గన్ధద్వారాం...శ్రియమ్, ఓం తత్సవి...చోదయాత్, ఓం వసోఃపవి త్రమసి శతధారం వసోః పవిత్రమసి సహస్రధారం దేవస్త్వా సవితా పునాతు వసోఃపవిత్రేణ శత ధారేణ బభూవ; తస్మిం స్తదధిదైవ మీశ మావాహ్యాఽభ్యర్చ యేత్; ఓం త్ర్యమ్బకంయజామహే...మామృ తాత్, ఓం పఞ్చగవ్యమా...మి, ఓం శివమా...మి, ఓం ఈ

మా...మి, ఓం అవ్యక్త మా...మి, పఞ్చగవ్యాధిపతయే నమః అష్టోపచారార్ సమర్పయామి, విష్ణుసూక్తేన రౌద్రేణ చాఽభిమన్త్ర్య, ఓం విష్ణోర్నుకం... స్థవిరస్యనామ, ఓం రుద్రమన్యం, ఓం త్ర్యమ్బకం, కూర్చేన సమ్మర్ద్య శన్నో దేవీరితి త్రిః పిబేత్, ఓం శన్నో...వన్తునః*

— సర్వప్రాయశ్చిత్తానుజ్ఞా —

కర్తా పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, హరిః ఓమ్, అస్మద్గురుభ్యో నమః

శ్రీ లక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనోముని మధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దే గురుపరం పరామ్
శ్రౌత స్మార్తాత్మికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్త వేదార్థవిదే విఖనసే నమః.

ఓం నమస్సదస ఇతి సదస్యా న్నమస్కృత్య, ఓం నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే నమో దివే నమః పృథివ్యైసప్రథ సభాంమే గోపాయ। యేచ సభ్యాస్సభా సదః, తానిన్ద్రి యావతః కురు। సర్వమాయు రుపాసతామ్, సర్వేభ్య శ్రీవైష్ణవేభ్యోనమః, యజమానః ఇదంబ్రహ్మ పునీమహ ఇతి బ్రహ్మ గ్రన్థిపవిత్రే స్వాచార్య హస్తాద్గృహీత్వా "ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే" బ్రహ్మపునాత్వితి హస్తద్వయా నామికాంగుల్యో ర్నిక్షిప్య "బ్రహ్మ పునాతు" యథాశక్తి దక్షిణాం తామ్బూలంచ గృహీత్వా, భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే మయాసమర్పితా మిమాం యత్కిఞ్చిత్సువర్ణం దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య, గోత్రస్య...శర్మణః ముమూర్షోః (మమ) (పితుః) జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణ పర్యన్తం మధ్యే సంభావిత సకలదోష నివృత్తిద్వారా నిత్య నిరతిశయానంద శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకావాప్త్యర్థం ప్రాజాపత్య తప్తకృచ్ఛ్ర చాన్ద్రాయణవ్రతాదీన్ ద్వాదశాబ్ద షడబ్దత్ర్యబ్దాబ్ద కృచ్ఛ్రా

---

* యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహే తిష్ఠతి మామకే,
ప్రాశనం పఞ్చగవ్యస్య దహత్యగ్ని రివేన్ధనమ్॥

ద్యన్యతమాంశ్చ యథోక్త మాచరితు మశక్తతయా తత్ప్రత్యామ్నా యత్వేన యథాశక్తి దక్షిణాదానం దశదానాదికంచ కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు. [ఇతి బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం తామ్బూలంచ దత్వా] [ప్ర] (తథాయోగ్యతా సిద్ధిరస్తు) ఇతితై రనుజ్ఞాతః.

—♦ సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్ ♦—

దర్భేషు ప్రాఙ్ముఖ ఆసీన స్సదర్భపాణిః, ఓం ఆసనమన్త్రస్య పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠఋషిః. సుతలంఛన్దః కూర్మరూపే శ్రీమన్నారాయణో దేవతా కుం బీజం మం శక్తిః ఫట్ కీలకం మమ ఆసనశుద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః కేశవాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః నారాయణాయ తర్జనీభ్యాం నమః మాధవాయ మధ్యమాభ్యాం నమః గోవిన్దాయ అనామికాభ్యాం నమః విష్ణవే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః మధుసూదనాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః త్రివిక్రమాయ హృదయాయ నమః వామనాయ శిరసే స్వాహా శ్రీధరాయ శిఖాయై వషట్ హృషీకేశాయ కవచాయ హుమ్ పద్మనాభాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్ దామోదరాయ అస్త్రాయ ఫట్ భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బన్ధః ॥

ధ్యానమ్ :

అశేష జగదాధార మనన్తం కూర్మరూపిణమ్
ఆసనస్య విశుద్ధ్యర్థ మాత్మానంతం భజేహరిమ్
పృథ్వి త్వయా ధృతాలోకా దేవి త్వం విష్ణునా ధృతా
త్వంచ ధారయ మాం దేవి పవిత్రం కురు చాసనమ్
అపసర్పన్తు యేభూతా యేభూతా భువిసంస్థితాః
యేభూతా విఘ్నకర్తార స్తేగచ్ఛన్త్వాచ్యుతాజ్ఞయా.

ఓం ఆధారశక్త్యై నమః అనన్తాసనాయ నమః కూర్మాసనాయ నమః హుంఫట్ (యథాబలం ప్రాణాయామం కుర్యాత్) ఓం భూః ఓంభువః.........భూర్భువస్సువరోమ్, అస్మద్గురుభ్యో నమః.

శ్రీలక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనోముని మధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దే గురు పరంపరామ్
శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వ విఘ్నోప శాన్తయే
యస్య ద్విరద వక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్
విఘ్నం నిఘ్నన్తి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే.

శ్రీ గోవిన్ద గోవిన్ద గోవిన్ద శ్రీమహా విష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్త మానస్య........శుభతిథౌ,...గోత్రస్య...శర్మణః ముమూర్షోః (మమ)(పితుః) జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణ పర్యన్తం బాల్యే వయసి కౌమారే యౌవనే వార్ధక్యేచ జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్య ద్యవస్థాసు కర్మేన్ద్రియ జ్ఞానేన్ద్రియ వ్యాపారైః కామక్రోధ లోభ మోహ మదమాత్సర్యాదిభి స్సంభావితానా మిహజన్మని పూర్వేషు జన్మసుచ కృతానా మతిపాతకానా ముపపాతకానాం రహసి కృతా నాం ప్రకాశకృతానాం సఙ్కరీకరణానాం మలినీకరణానా మపాత్రీ కరణానాం జాతిభ్రంశ కరణానాం ప్రకీర్ణకానాం జ్ఞానతోఽజ్ఞానత శ్చాభ్యస్తానాం చిరకాలాభ్యస్తానాం భగవదపచార భాగవతాపచా రాది రూపాణాం నిత్యకర్మ లోపజాతానాంచ నవానాం నవవిధానాం బహూనాం బహువిధానాంచ సర్వేషాం పాపానాం సద్యః అపనోదన ద్వారా నిత్య నిరతిశయానన్దశాశ్వత శ్రీవిష్ణులోకావా ప్త్యర్థం ప్రాజాపత్య తప్త కృచ్ఛ్ర చాన్ద్రాయణ వ్రతాదీన్ ద్వాదశాబ్ద షడబ్ద త్ర్యబ్దాబ్ద కృచ్ఛ్రా ద్యన్యతమాంశ్చ యథోక్తమాచరితు మశక్తతయా తత్ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి దక్షిణాదానం కరిష్యే (కరి ష్యామి) (అపఉపస్పృశ్య)

ఓం భగవతో బలేన భగవతో వీర్యేణ భగవత స్తేజసా భగ వతః కర్మణా భగవతానుగృహీతో భగవతానుధ్యాతో భగవత స్సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మకరిష్యే (కరిష్యామి) తద్భగవా ననుమ

న్యతామ్॥ ఇతి సాత్వికత్యాగం కృత్వా యథాశక్తి దక్షిణాం తామ్బూలంచ గృహీత్వా

—♦ ప్రాజాపత్యాది కృచ్ఛ్రాచరణమ్ ♦—

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః
అనన్తపుణ్య ఫలద మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య దేవదత్తశర్మణః ముమూర్షోః (మమ) (పితుః) జన్మాభ్యాసా .... సుషుప్త్యాద్యవస్థాసు కర్మేన్ద్రియ .... శాశ్వత శ్రీవిష్ణులోకావాప్త్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయత్వేన యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం నానాగోత్రేభ్య శ్రీవైష్ణవేభ్య స్సంప్రదదే. ఇదంనమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

—♦ దశదానప్రకారః ♦—

ప్రాణానాయమ్య, అద్య పూర్వోక్త.............అస్యాం...తిథౌ గోత్రస్య శర్మణః ముమూర్షోః (మమ) (పితుః) సమస్త పాపక్షయ ద్వారా నిత్య నిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకావాప్త్యర్థం భగవ న్ముఖోల్లాసార్థంచ దశదానాని కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య)

భగవత్తోబలేన..........భగవతః దశదానాఖ్యం
కర్మ కరిష్యే (కరిష్యామి) తద్భగవా ననుమన్యతామ్

—♦ గోదానమ్ ♦—

*శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠన్తి భువనాని చతుర్దశ
తస్మా దస్యాః ప్రదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే

---

* దశదానప్రమాణమ్:

"సవత్సాగౌః"—

శ్లో॥ నివర్తనమితా భూమి ర్ద్రోణత్రయమితా స్తిలాః
నిష్కత్రయం సువర్ణంస్యా దాజ్యం ప్రస్థచతుష్టయమ్
సూక్ష్మవస్త్రత్రయం ధాన్యం సార్ధఖారిత్రయం భవేత్
గుళం షష్టిపలంచైవ రౌప్యం నిష్కచతుష్టయమ్
లవణం సార్ధఖారిస్స్యా ద్దశదాన ప్రమాణకమ్

గోత్రస్య... శర్మణః ముమూర్షోః (మమ)(పితుః) సమస్త పాపక్షయ ద్వారా నిత్య నిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకావాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచ భగవదాజ్ఞా కైఙ్కర్యరూపం సదక్షిణాం సవత్సాం గాం శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదే॥ ఇదం నమమ. శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ భూదానమ్ ♦—

సర్వసస్యాశ్రయా భూమి ర్వరాహేణ సముద్ధృతా
తస్మా దస్యాః ప్రదానేన హ్యాతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య...శర్మణః.........భూదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే, ఇదం నమమ శ్రీ కృష్ణార్పితమ్.

—♦ తిలదానమ్ ♦—

శ్లో॥ తిలాః పాపహరా నిత్యం విష్ణోర్దేహ సముద్భవాః
తస్మా దేషాం ప్రదానేన హ్యాతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

...గోత్రస్య...తిలదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ హిరణ్యదానమ్ ♦—

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః
అనన్త పుణ్యఫలద మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

...గోత్రస్య.........హిరణ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ ఆజ్యదానమ్ ♦—

శ్లో॥ కామధేను సముద్భూతం సర్వక్రతు సమన్వితమ్
దేవానా మాజ్యమాహార హ్యాతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

...గోత్రస్య...శర్మణః.........ఆజ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ వస్త్రదానమ్ ♦—

శ్లో॥ శీతవాతోష్ణ సంత్రాణాం లజ్జా సంరక్షణం పరమ్
దేహాలంకరణం వస్త్ర మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య శర్మణః.........వస్త్రదానం తుభ్యమహం సం ప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ ధాన్యదానమ్ ♦—

శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రచ
తస్మాదస్యప్రదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య...శర్మణః......ధాన్యదానం తుభ్యమహం సం ప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ గుడదానమ్ ♦—

శ్లో॥ ఇక్షుఖణ్డ రసోద్భూతం గుడం సర్వఫలప్రదమ్
తస్మా దస్యప్రదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య...శర్మణః......గుడదానం తుభ్యమహం సంప్ర దదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ రౌప్యదానమ్ ♦—

శ్లో॥ రుద్రనేత్ర సముద్భూతం రజితం భూమివల్లభమ్
తస్మా దస్య ప్రదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య...శర్మణః......రౌప్యదానం తుభ్యమహం సంప్ర దదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ లవణదానమ్ ♦—

శ్లో॥ రసానామగ్రజం శ్రేష్ఠం లవణం బలవర్ధనమ్
తస్మాదస్యప్రదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య...శర్మణః......లవణదానం తుభ్యమహం సంప్ర దదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

అథాధ్వర్యు ర్ముమూర్షుణా పఞ్చగవ్యం *భగవత్పాదోదకం సాళగ్రామతీర్థంచ ప్రాశయిత్వా భగవదర్పిత స్రక్చందనాదికంచ ధారయిత్వా గోమయేనోపలిప్తే పుణ్యనదీసమ్భూతనిర్మలవాలుకా స్తృతేప్రదేశే ప్రాగగ్రా న్దక్షిణాగ్రాన్వా దర్భానా స్తీర్య తస్మి న్దక్షిణ శీర్షం ముమూర్షుం శాయయీత ♦ అష్టాక్షరం ద్వాదశాక్షర ముప నిష దాదికఞ్చ పునఃపున శ్శ్రావయిత్వా.

—♦ ఉత్క్రాన్తిగోదానమ్ ♦—

ప్రాణానాయమ్య......తిథౌ గోత్రస్య శర్మణః ముమూర్షోః (పితుః) ప్రాణోత్క్రమణకాలే సుఖోత్క్రమణ సిద్ధిద్వారా నిత్య నిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీవిష్ణులోకావా ప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లా సార్థంచ ఉత్క్రాన్తి గోదానం కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) (అపఉప స్పృశ్య) శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇద మాసనమ్ ఇదం వఃపాద్యం......సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్; స వత్సాంగా మా నీయ ముమూర్షోర్హస్తే తద్వాలాగ్రం విన్యస్య అత్యైత్రాన్తావితి జపన్ తస్మై దద్యాత్.

---

* భగవత్పాద తీర్థ నిషేవణం

శ్లో॥ అన్త్యకాలేపి యస్యాస్యే దీయతే పాదయో ర్జలమ్
సోపి సద్గతి మాప్నోతి యస్యాచార బహిష్కృతః.
(పాదయోరిత్యత్ర విష్ణుపాదయో రిత్యర్థః)

శ్లో॥ హరిపాదోదకం యస్మా న్మయి త్వం సిక్తవా న్మనే
ప్రాపితోస్మి త్వయా తస్మాత్తద్విష్ణోః పరమం పదమ్.

శ్లో॥ తులసీదళ సమ్మిశ్రమపి సర్షప మాత్రకమ్
గంగాజలం పునాత్యేవ కులానా మేకవింశతిమ్.

♦ ముమూర్షో రష్టాక్షరాది మన్త్రశ్రవణాఽఽవశ్యకత్వమ్

శ్లో॥ ప్రాణేషు క్షీయ్యమాణేషు బుద్ధ్యా నిర్గతమోహయా
జపన్నష్టాక్షరం మన్త్రం యాతి విష్ణోఃపరంపదం

శ్లో॥ శ్రావయే త్పుణ్యసూక్తాని పుణ్యమన్త్రాక్షరాణిచ
ద్విజస్య దక్షిణేకర్ణే పుత్రాదిః ప్రాణసంశయ. ఇతి....

* అత్యుత్క్రాన్తౌ ప్రవృత్తస్య సుఖోత్క్రమణ సిద్ధయే
తుభ్యం సంప్రదదే ధేను మిమా ముత్క్రాన్తి సంజ్ఞికామ్.

గోత్రస్య...శర్మణః ముమూర్షోః(పితుః)ప్రాణోత్క్రమణకాలే సుఖోత్క్రమణ సిద్ధిద్వారా నిత్య నిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీ విష్ణు లోకావాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచ ఇమాం సవత్సాం గాం యజుశ్శాఖాధ్యాయినే శ్రీకృష్ణశర్మణే ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీ మహా విష్ణు ప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

ఆత్మశాన్తిః

అస్యాధ్వర్యు శ్శన్నోమిత్రఇతి శాన్తి మాత్మనఃకృత్వా, "హరిః ఓమ్, శంనోమిత్రశ్శంవరుణః, శంనోభవ త్వర్యమా, శంన ఇంద్రో బృహస్పతిః, శంనోవిష్ణురురుక్రమః, నమో బ్రహ్మణే, నమస్తే వాయో, త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి, త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి, ఋతం వదిష్యామి, సత్యం వదిష్యామి, తన్మా మవతు తద్వక్తార మవతు, అవతుమామ్ అవతు వక్తారమ్, ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

కర్ణమన్త్రజపః

ప్రాణానాయమ్య, అద్యపూర్వోక్త......తిథౌ, గోత్రస్య... శర్మణః ముమూర్షోః (పితుః) ప్రాణోత్క్రమణకాలే సుఖోత్క్రమణ సిద్ధ్యర్థం చిత్తవిభ్రమ పరిహారద్వారా శ్రీమన్నారాయణ స్మరణ పూర్వకం శ్రీవైకుణ్ఠలోకావాప్త్యర్థంచ కర్ణమన్త్రజపం కరిష్యే. (అపఉపస్పృశ్య) ఆయుషః ప్రాణమితి దక్షిణకర్ణే జపేత్, "ఓం ఆయుషః ప్రాణగ్ంసన్తను, ప్రాణా దపానగ్ం సన్తను, అపానా ద్వ్యానగ్ం సన్తను, వ్యానా చ్చక్షు స్సంతను, చక్షుశ్శ్రోత్రగ్ం

* శ్లో॥ మృతే తూత్క్రాన్తిదానంచ త్రీణాం కర్ణజపం వినా
అన్య త్సర్వంప్రకుర్వీత క్రమేణైవ యథా విధీ॥తి

సంతను, శ్రోత్రా న్మన స్సంతను, మనసో వాచగ్ం సంతను, వాచ ఆత్మానగ్ం సంతను, ఆత్మనఃపృథివీగ్ం సంతను, పృథివ్యా అన్తరిక్షగ్ం స న్తను, అన్తరిక్షా ద్దివగ్ం సంతను, దివ స్సువ స్సంతను, సంజ్ఞానమితి వామేచ జపతి, "ఓం సంజ్ఞానం విజ్ఞానం ప్రజ్ఞానం జానదభిజానత్, సంకల్పమానం ప్రకల్పమాన ముప కల్పమాన ముపకక్లృప్తం క్లృప్తమ్, శ్రేయోవసీయ ఆయత్సం భూతం భూతమ్, చిత్రః కేతుః ప్రభానాభా న్సంభా జ్యోతిష్మా గ్ం స్తేజస్వా నాతపగ్గ్ం స్తపన్నభితపన్ రోచనో రోచమాన శ్శో భన శోభమానః కల్యాణః, దర్శా దృష్టాదర్శతా విశ్వరూపా సుదర్శనా, ఆప్యాయమానా ప్యాయమానా ప్యాయాసూనృతేరా ఆపూర్యమాణా పూర్యమాణా పూరయన్తీ పూర్ణా పౌర్ణ మాసీ*తశో ముమూర్షు మష్టాక్షర ద్వాదశాక్షర షడక్షర ద్వయచరమ శ్లోక ప్రపత్తిమన్త్ర ప్రపత్తిశ్లోకాదీంశ్చ తత్తద్వి శేషార్థ పురస్సరంస్మారయిత్వా భగవన్తం మనసా ♦ ధ్యాత్వా

---

* రాత్రి కృష్ణపక్ష దక్షణాయ నాన్యతమంచే త్తద్దోషశమనార్థ ముత్తరాయ ణాది ఫలసిధ్యర్థం జ్యోతిష్మతీం దక్షిణకర్ణే జపేత్

ఓం జ్యోతిష్మతీ న్త్వాసాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వాసాదయామి జ్యోతి ర్విద న్త్వాసాదయామి భాస్వతీ న్త్వాసాదయామి జ్వలన్తీ న్త్వాసాదయామి మల్మలా భవన్తీం త్వాసాదయామి దీప్యమానాం త్వాసాదయామి రోచమానాం త్వాసాద యామ్యజస్రాం త్వాసాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వాసాదయామి బోధయన్తీం త్వాసాదయామి జాగ్రతీం త్వాసాదయామి.

♦ ధ్యానమ్:

శంఖచక్రగదా ధరమ్, సువర్ణాభమ్, రక్తాస్య పాణిపాదమ్ శ్రీవత్స కౌస్తుభోరస్కమ్, కేయూరహార కిరీటాది భూషణభూషితమ్, ప్రలమ్బ యజ్ఞోప వీతినమ్, పీతామ్బర ధరమ్, సౌమ్యమ్, ప్రణవాత్మకమ్, దివ్యమఙ్గళ విగ్రహమ్, సూర్యేన్దు మణ్డలోపరి సుఖాసీనమ్, దివ్య స్వరూపమ్, భగవన్తం హృదయ కమల మధ్యే ధ్యాత్వా తతోమనస్సమాదధీత ఇతి—

♦♦ శ్రీమ ద్భగవన్నామ సంకీర్తనం సర్వేప్యుచ్చై స్స్వరేణ కార యేయుః ✝

—♦ దహన సమ్భారాహరణం ♦—

* ఉఖాయా మగ్ని మాదాయ, యజ్ఞభాణ్డాని నవాని మృణ్మ యాని ఘటశరావాదీ న్యౌదుంబరాణి సమిత్పరిధి శాఖాపాత్రాణ్యు త్తారబర్హిః హిరణ్యశకల తిలాక్షత దధిమధుక్షీరాజ్య చరుస్థాలీ తిలోదకుంభ పాలాశశాఖా దర్భరజ్జు పరశు మృత్పిణ్డత్రయ పాషాణ గోసువర్ణ దక్షిణాది సంభారా స్సంభరేత్.

—♦ యజమానకృత్యమ్ ♦—

అధ్వర్యుః ⁾⁾ పుత్రశ్చే దాకణ్ఠా ల్లుప్తశ్మశ్రుకేశ స్స్నాత్వా ధృత ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్ర స్స్వాత్మశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన యత్కించిద్ధిరణ్యం బ్రాహ్మణేభ్యో దత్వా ఆర్ద్రైకవస్త్రః ఏకదర్భకృతపవిత్రే పాణ్యోర్ధృత్వా ఘటేనోదకమా దాయ గృహ మాగచ్ఛేత్ **

♦♦ భగవన్నామ స్మరణేన పరమపద ప్రాప్తిః

శ్లో॥ ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహర న్మా మనుస్మరన్
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం సయాతి పరమాం గతిమ్.

శ్లో॥ యథా కథంచి ద్గోవిన్దే కీర్తితేవా శ్రుతేపివా
పాపినోపి విశుద్ధాస్స్యు శ్శుద్ధా మోక్షమవాప్నుయుః.

✝ లోకాచారః:

అథోవై విగతానిల చేష్టం దేహం మృత మాజ్ఞాయ పుత్రాదయ స్తస్య ముమూర్షోః ప్రాణో త్క్రమణాఽనంతరం కేశాన్వికీర్య వీథ్యాంపతిత్వా రోదనం కృత్వా పాంసూ న్ప్రక్షిప్య రోదనాన్నివృత్తా దృఢచిత్తాః క్రియాః కుర్యుః

* ధార్యాఽగ్నిః ప్రమీతోయది

⁾⁾ యద్యన్యః కర్తా క్షౌరం వినేతి

** శవాశౌచాది ప్రాయశ్చిత్తమ్

శవేఽన్యాశౌచ యుక్తే శ్వకుక్కుట సూతికా రజస్వలా ద్యస్పృశ్య స్పర్శనేచ పఞ్చగవ్యైః కుశోద కైశ్చ స్నాప యిత్వా ప్రాక్ప్యుత్తరం కర్మ కుర్వీతేతి.

పరిమితాభిషేకః

మృతకం మరణగృహా ద్బహిర్యజ్ఞాణంనీత్వా, లోష్టాస్థికేశాది రహితే గోమయేనోపలిప్తే శుద్ధదేశే తూష్ణీం స్త్రీభిస్స్నాపితం మృతక మాసయిత్వా తత స్స్వయం చిత్తిస్స్రుగాదినా స్నాపయేత్ ॥ ఓం చిత్తిస్స్రుక్, చిత్తమాజ్యమ్, వాగ్వేదిః, ఆధీతం బర్హిః, కేతో అగ్నిః। విజ్ఞాత మగ్నిః। వాక్పతిర్ హోతా, మనఉపవక్తా, ప్రాణోహవిః సామాధ్వర్యుః। వాచస్పతేవిధే నామన్, విధేమతే నామ, విధే స్త్వమస్మాకం నామ, వాచస్పతిస్సోమం పిబతు, ఆస్మాసు నృమ్ణంధాత్స్వాహా.

శవాలఙ్కరణమ్

పశ్చా ద్భగవచ్ఛాస్త్రోక్త మార్గేణ శ్రీచూర్ణపరిపాలనం కృత్వా, ప్రేతం నూతనవస్త్ర ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రోభయ పవిత్ర పద్మాక్షు తులసీదామ భగవ త్పాదాభిమృష్ట తులసీగన్ధ పుష్పమాలాదిభిర్గ్రామధర్మై శ్చాలఙ్కృత్య బర్హిషా పాదకరయో రఙ్గుష్ఠౌ బధ్నీయాత్.

ఆశౌచార్ణవ ప్రాయశ్చిత్తమ్

ప్రాణానాయమ్య......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ... ప్రేతస్య ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టాఽధోచ్ఛిష్టా ఽన్తరిక్షమరణ ఖట్వాది మరణాఽశ్మాదిమరణ పర్యుషితమరణాఽభక్ష్య భక్షణాఽభోజ్య భోజనాఽస్పృశ్యస్పర్శనాది తత్కాలాఽశౌచార్ణవాది దోషై స్సంభావితానాం సర్వేషాం పాపానాం సద్యః అపనోదన ద్వారా నిత్య నిరతిశయానంద శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకావాప్త్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి హిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ) (అప ఉపస్పృశ్య) ప్రాచీనావీతీ, "ఓంహిరణ్యగర్భ......ప్రయచ్ఛమే" గోత్రస్య...ప్రేతస్య, ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టా...శ్రీ విష్ణులోకావాప్త్యర్థం,

ప్రాజాపత్యాది కృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం, నానా గోత్రేభ్య శ్రీవైష్ణవేభ్య స్సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

యస్యోభోక్తా శకలఇత్యాహ తేన వాససా మృతకస్య పాదప్రదేశ మారభ్య ముఖాన్త మాచ్ఛాద్య, పున స్తేనైవవస్త్రేణ పాదాన్త మాచ్ఛాదయేత్, "యస్యోభోక్తా........ప్రజాపతిః" తద్వస్త్రా ద్వాసోదక ప్రదానార్థ మేకదేశ మధ్వర్యు స్స్వయం గృహ్ణీయాత్, ఔదుమ్బరీ మాసన్దీ మాహ తేన వాససా పూర్వవ ద్పాదతో దశాన్తం పునః పాదాన్తం పూర్వమన్త్రేణా చ్ఛాదయతి, ఓం "యస్యో భోక్తా శకలే సన్నిధాయేన్ద్రో దోభ్యాం ప్రాతర న్ప్రజాపతిః" తూష్ణీం

—: రాత్ర్యాది మరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్ :—

ప్రాణానాయమ్య........తిథౌ ప్రాచీనావీతీ గోత్రస్య........ప్రేతస్య రాత్రి మరణదోష నివృత్త్యర్థం దివామరణ ఫలసిద్ధ్యర్థంచ యథాశక్తి హిరణ్యాదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ అపఉపస్పృశ్య) ప్రాచీనావీతీ ఓంహిరణ్య........ప్రయచ్ఛ మే గోత్రస్య........ప్రేతస్య రాత్రిమరణ దోషనివృత్త్యర్థం దివామరణ ఫలసిద్ధ్యర్థంచ యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం నానా........శ్రీవైష్ణవేభ్య స్సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణా ర్పితమ్.

ఏవం కృష్ణపక్ష మరణ దోషనివృత్త్యర్థం శుక్లపక్షమరణ ఫలసిద్ధ్యర్థంచ, దక్షిణాయన మరణదోష నివృత్త్యర్థం ఉత్తరాయణ మరణఫలసిద్ధ్యర్థంచేతి, యద్యదస్తి తత్తత్ప్రత్యేకం సఙ్కల్ప్య దక్షిణాదానంచ ప్రత్యేకం కుర్యాదితి.

—: దుష్టవార మరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్ :—

పూర్వోక్త ఏవంగుణ....తిథౌ గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య భాను భౌమభృగుశని వాసరాణా మన్యతమ వాసరమరణేన యోదోష స్సమజని తద్దోష పరిహారార్థం శుభవాసర మరణఫలసిద్ధ్యర్థంచ వస్త్రదానం కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) శీతవాతోష్ణ....ప్రయచ్ఛమే గోత్రస్యశర్మణః పితుః ప్రేతస్య....శుభవాసర మరణ ఫలసిద్ధ్యర్థం వస్త్రదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్. తత్ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తిహిరణ్యంవా దద్యాత్.

—: వారభేదేన వస్త్రదానవివేకః :—

"భానుభౌమ వాసరయోః రక్తవస్త్రదానమ్
భృగువాసర మరణే శ్వేతవస్త్ర దానం కర్తవ్యమ్."

శయన మభ్యుక్ష్య తత్రాఽఽ సన్ద్యాం గాంగేయ ఇతి దక్షిణశీర్షం శవం శాయయేత్, 'ఓం గాంగేయాసి రవాపూతం భవత్వాయా హృతం భవేత్' 'శవస్య ధార్యాగ్నిరస్తిచే త్తమగ్ని ముఖాయామాదాయ శవస్యోత్తరే నిధాయ తస్యాగ్నేః పూర్వత స్సమ్భారాన్ నిక్షిపేత్'

— కర్మారమ్భానుజ్ఞా —

అధ్వర్యుర్నమస్సదస ఇతి సదస్యాన్నమస్కృత్య "ఓం నమస్సదసే...సర్వమాయు రుపాసతామ్" సర్వేభ్య శ్రీవైష్ణవేభ్యో నమః యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా దక్షిణాముఖః ఉపవీతీసన్, భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే మయా సమర్పితాం.........స్వీకృత్య గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం పితృమేధ విధినా, ఔపాసనాగ్నినా సంస్కర్తుం యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో....ఽనుగృహ్ణన్తు. [ప్ర] (యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు) ఇతి తైరుక్తో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణాముఖ మాసీనః, గురుపరంపరా మనుసన్ధాయ ప్రాణాయామ త్రయం కృత్వా ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయా మస్యాం తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రం శర్మాణం ప్రేతం ఔపాసనాగ్నినా పైతృమేధ విధినా సంస్కరిష్యే (ఉపవీతీ) (అపఉపస్పృశ్య) ఓం భగవతో బలేన.........భగవతః పితృమేధాఖ్యం కర్మకరిష్యామి తద్భగవాననుమన్యతామ్. (ఇతి సాత్త్వికత్యాగం కుర్యాత్)

— ప్రేతాగ్నిసన్ధానాఽనుజ్ఞా —

విచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్నిః ప్రమీతశ్చే త్ప్రేతాగ్నిసంధానం కృత్వా నిత్యహోమం కుర్యాత్. ఓం నమస్సదస ఇతి సదస్యాన్నమస్కృత్య ఓం నమస్సదసే.........తామ్. యథాశక్తి దక్షిణాం తామ్బూలఞ్చ గృహీత్వా భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే.........స్వీకృత్య గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య పైతృమేధిక సంస్కారార్థం ప్రేతాగ్నిసంధానకర్మ కర్తుం యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర]యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు.

ప్రేతాగ్ని సన్ధానక్రమః

ప్రాణానా యమ్య......పితుః ప్రేతస్య పైతృమేధిక సంస్కారార్థం ప్రేతాగ్నిసన్ధానం కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య) స్థణ్డిలం తూష్ణీ మద్భిః ప్రోక్ష్య తూష్ణీముల్లిఖ్య హిరణ్యశకలం ముష్టిమాత్ర వ్రీహీన్వా నిధాయ శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య సంస్కృతాయాం భువి వ్యాహృతిభి స్సంస్థాప్యోపతిష్ఠేత, "ఓం భూర్భువస్సువః" జుష్టోద మూనే త్యగ్నిముపస్థాయ, "ఓం జుష్టోదమూనా అతిథిర్దురోణే ఇమంనో యజ్ఞముపయాహి విద్వాన్, విశ్వా అగ్నేభియుజో విహత్య, శత్రూయతా మాభరాభోజనాని, అగ్నేశర్ధ మహతే సౌభగాయ, తవ ద్యుమ్నాన్యుత్తమానిసన్తు" అథైనం పరిసమూహ్య (ప్రాచీనావీతీ) దక్షిణాగ్రం పశ్చిమాగ్ర మేకైకేన దర్భేణాఽగ్నిం పరిస్తీర్య తథాఽపసవ్యం పరిషిచ్య "అదితేఽను మన్యస్వ.........ప్రసువ". ఆజ్య స్థాలీం గృహీత్వా అగ్నావధిశ్రిత్య దేవోవస్సవితేతి పవిత్రేణ త్రిరు

—♦ బ్రహ్మచారి విధురవిధవాదీనా మగ్న్యుత్పాదనవిధిః ♦—

ఇతరేషాం బ్రహ్మచారి విధుర విధవాదీనాం కపాలే శరా హాదా గోకరీషాదిభి స్సన్తప్యాఽగ్నిం కరోతీతి కపాల సన్తపనాగ్నిః, తేనాస్మాత్వమదీత్యేకర్చయా దహనం కరోతి అన్యత్సర్వ మనాహితాగ్నివత్.

—♦ బ్రహ్మచారివిధుర విధవానాం ప్రేతాగ్ని సన్ధానక్రమః ♦—

స్థణ్డిలం తూష్ణీ మద్భిః ప్రోక్ష్య ఉల్లిఖ్య హిరణ్యశకలం ముష్టిమాత్ర వ్రీహీన్వా నిధాయ వ్యాహృతిభి స్తమగ్నిం సంస్థాప్యోపతిష్ఠేత జుష్టోదమూన్యేతగ్ని ముపస్థాయా థైనం పరిసమూహ్య (ప్రాచీనావీతీ) తూష్ణీం దక్షిణాగ్రం పశ్చిమాగ్రి మేకదర్భైః పరిస్తీర్య.

(బ్రహ్మచారీచేత్) " యథాస్వమగ్నా " ఇత్యుక్త్వా త్సమిదాధాన విహీన ప్రాయశ్చిత్త కృచ్ఛ్రాచరణపూర్వకం సమిదాధానం హుత్వా.

—♦ సమిదా ధాన విహీన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ♦—

ప్రాణానాయమ్య ఓం భూః..................తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య చిరకాల విచ్ఛిన్న సమిదాధాన దోషనిర్హరణార్థం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ

త్పూయ, "ఓం దేవోవస్సవితోత్పునాతు అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః" పవిత్రగన్థిం విసృజ్య అద్భిఃప్రోక్ష్య తూష్ణీ మగ్నౌ నిక్షిప్య దర్భైకేన పక్త్వా ఽవతీర్య స్రువేణస్రుచి చతుర్గృ హీత మాజ్యం గృహీత్వా (ఉపవీతీ) సప్తవ్యాహృతీ ర్హుత్వా "ఓం భూస్స్వాహా ఓం భువస్స్వాహా ఓగ్ం సువస్స్వాహా ఓం మహా స్స్వాహా, ఓం జనస్స్వాహా ఓం తపస్స్వాహా ఓగ్ం సత్యగ్ంస్వాహా" (ప్రాచీనావీతీ) పునరపి పూర్వవదాజ్యం గృహీత్వా ఆహుతిద్వయం హుత్వా "ఓం పూర్వన్దేవా అపరేణానుపశ్య జ్జన్మభి ర్జన్మాన్యవరైః పరాణి వేదాని దేవా అయమస్మీతి మామహగ్ం హిత్వా శరీరం జరసః పరస్తాత్స్వాహా ప్రాణాపానౌ చక్షుశ్శ్రోత్రం వాచంమనసి సమ్భృతామ్ హిత్వా శరీరం జరసః పరస్తాదాభూతిం భూతిం వయ మశ్న వామహై స్వాహా॥ పూర్వవ దాజ్యంగృహీత్వా ఆహుతి ద్వయం హుత్వా॥ ఓం మాత్వా వృక్షౌ సంబాధిష్టాం

ప్రత్యామ్నాయత్వేన యత్కించి ద్ధిరణ్యదానం కరిష్యే [ఉపవీతీ అపఉపస్పృశ్య] యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా (ప్రాణానాయమ్య)ఏవంగుణ ....తిథౌ (ప్రాచీ నావీతీ) గోత్రస్య ....ప్రేతస్య చిరకాల విచ్ఛిన్న సమిదాధాన ప్రాయశ్చిత్త హోమం హోష్యామి (ఇతిసంకల్ప్య) (అప ఉప స్పృశ్య)అదితే ఽనుమన్యస్వ.... ....ప్రసువ॥ ఇత్యపసవ్యం పరిషిచ్య(ఆజ్యేన) పాహినో అగ్నఏనసే స్వాహా పాహినో విశ్వవేదసే స్వాహా యజ్ఞంపాహి విభావసో స్వాహా సర్వంపాహి శతక్రతో స్వాహా కామావకీర్ణో స్మ్యవకీర్ణోస్మి కామకామాయ స్వాహా కామాభి ద్రుగ్ధో స్మ్యభిద్రు గ్ధోస్మి కామకామాయ స్వాహా సమ్మాసిఞ్చన్తు మరుత స్సమిన్ద్రో సంపూషా సన్ధాతా సంబృహస్పతిః సమ్మాయ మగ్నిస్సించ త్వాయుషాచ బలేన చాయుష్మంతం కరోత మాగ్ం స్వాహా సముద్రా దూర్మి ర్మధుమాగ్ం ఉదార దుపాగ్ం శునాస మమృతత్వ మశ్యామ్॥ ఇమేనుతే రశ్మయ స్సూర్యస్య ఏభిస్సపిత్వం పితరోన ఆయ న్త్స్వాహా॥ అతోదేవా .... భిస్స్వాహా ఇదంవిష్ణు .... సురేస్వాహా అదితే ఽన్వమగ్గంస్థాః.... ప్రాసావీః.

మామాతా పృథివిత్వమ్। పితౄర్ణ హ్యత్రగచ్ఛాస్యేథా సంయమ రాజ్యేస్వాహా। మాత్వా వృక్షా సంబాధే ధాం మమాతా పృథివీ మహీ। వైవస్వతగ్ంహి గచ్ఛాసి యమరాజ్యే విరాజ పిస్వాహా॥ పూర్వవదాజ్యం గృహీత్వా షడాహుతీ ర్హుత్వా॥ "అగ్నే౽భ్యా వ_ర్తిన్నభిన ఆవ_ర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యామేధయా ప్రజయా ధనేనస్వాహా। అగ్నే అంగిర శ్శత_న్తే సన్త్వావృత స్సహస్ర_న్త ఉపా వృతః। తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమాకృధి స్వాహా। పునరూర్జానివ_ర్తస్వ పునరగ్న ఇషా౽౽యుషా పునర్నః పాహి విశ్వత స్స్వాహా। సహరయ్యాని వ_ర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా। విశ్వప్స్నియా

—♦ సమిదా ధానమ్ ♦—

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ .... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య.... ప్రేతస్య సమ_స్త పాపక్షయద్వారా శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థం, భగవదాజ్ఞా కైంకర్యరూపం ప్రాత స్సమిదా ధానం కరిష్యామి (అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) యథాహో త్యప్రదక్షిణం పరిమృజ్య యథాహ .. ఆయుః అదితే ౽నుమన్యస్వ ... ప్రసువ (ఇత్యపసవ్యం పరిషిచ్య) అష్టాభి స్సమిద్భి ర్జుహుయాత్ (ఉపవీతీ - అపఉప స్పృశ్య) ఓం భూ స్స్వాహా, ఓం భువ స్స్వాహా, ఓం సువ స్స్వాహా, ఓం భూర్భు వస్సువ స్స్వాహా [ప్రాచీనా వీతీ] ఏషాతే అగ్నేసమి_త్తయా సమిధ్యస్వచా చప్యా యస్వ వర్ధతాంచతే యజ్ఞపతిరాచ ప్యాయతాం వర్ధిషీ మహిచవయమాచప్యాసిషీ మహిస్వాహా॥ మేధాంమ ఇన్ద్రోదదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ మేధాంమే అశ్వినౌ దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా స్వాహా, అప్సరా సుయా మేధాగన్ధర్వేషుచ యన్మనః॥ దైవీమేధా మనుష్యజా సామాంమేధా సురభిర్జుషతాగ్ంస్వాహా। ఆమాం మేధ్యాసుర భిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీజగమ్యా, ఊర్జస్వతీపయసా పిన్వమానా సామాంమేధా సుప్రతీకాజుషతాగ్ం స్వాహా। పూర్వవత్పరిమృజ్య యథాహ........ ఆయుః అదితే౽న్వ మగ్గ్స్థాః.......ప్రాసావీః భూతిస్మేతి భస్మగృహీత్వా ఆదిత్య స్సోమోనమ ఇత్యూర్ధ్వాగ్రమాలిప్య ఆపోహిష్ఠేతిప్రోక్ష్య యత్తేఅగ్న ఇత్యగ్ని ముద్వాయ మిత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత సాత్వికత్యాగం కుర్యాత్.

ప్రాయశ్చిత్తో_స్తిచే_త్తద్ధోమంచ హుత్వా చరుం శ్రవయిత్వా౽దాయగ చ్ఛేత్, అన్య త్సమానమ్.

విశ్వత స్పరిస్వాహా। అయాశ్చాగ్నే ఽస్యనభిశ స్తీశ్చాయాతః యజ్ఞం వహాతు సదాధేహి భేషజగ్గ్ం స్వాహా। బ్రాహ్మణ ఏకహోతా। సయజ్ఞః సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః। యజ్ఞశ్చమే భూయాత్స్వాహా। పూర్వవదాజ్యం గృహీత్వా ఆహుతి చతుష్టయం హుత్వా "ఓంభూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా। ఓంభువో వాయవేచాన్తరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా, ఓం సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచ స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువ శ్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచస్వాహా"॥ అదితేఽన్వ మగ్గ్ంస్థాః.... ప్రాసావీః. ఇత్యుపసవ్యం పరిషేచనం కుర్యాత్ *

(విధురశ్చేత్) ఔపాసనంవినా సతిలేనాక్షతేన వైశ్వదేవం హుత్వా దహన కాలాతీత దోషోఽస్తిచే త్తిలై ర్వైశ్వదేవం యామ్యం పైతృకం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా చరుంతస్మిన్నగ్నౌ శ్రపయిత్వాత మగ్నిముఖాయామాదాయగచ్ఛేత్, అన్యత్స మానమ్.

(విధవాచేత్) పూర్వోక్తవదగ్నిముత్పాద్య పూర్వవ దుపస్థాన పర్యన్తం కృత్వా ఽగ్నింపరిసమూహ్య పూర్వోక్త దోషోస్తిచే త్తత్ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా చరుం శ్రపయిత్వా ఽగ్నిమాదాయ గచ్ఛేత్. అన్యత్సర్వంసమానమ్.

* దహనకాలావధిః

పఞ్చవింశ ద్ఘటీపూర్వం ప్రమీతో యద్యసంస్కృతః తతఃపర్యుషితత్వంహి శవస్యతు తదూర్ధ్వతః॥ ఇత్యుక్తత్వా త్ప్రేతస్య దహనకాలాతీతశ్చే త్ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాదితి.

— దహనకాలాతీతప్రాయశ్చిత్తమ్ :—

ప్రాణానాయమ్య (తిధౌ) గోత్రస్య............ప్రేతస్య దహనకాలాతీత దోష నిర్హరణార్థం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి హిరణ్య దానం కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య) (అపఉపస్పృశ్య) హిరణ్యగర్భ..........యచ్ఛమే, గోత్రస్య............ప్రేతస్య దహనకాలాతీత దోష..........దదే. ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

పునః ప్రాణానాయమ్య గోత్ర..........ప్రేతస్యదహనకాలాతీత ప్రాయశ్చిత్త హోమంహోష్యామి. (ఇతిసఙ్కల్ప్య-అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) అపసవ్యం

—◆ విచ్ఛిన్నౌపాసన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ◆—

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ.........తిథౌ, గోత్రస్య.........
ప్రేతస్య *చిరకాలౌపాసన విచ్ఛిన్నదోష నిర్హరణార్థం ప్రాజాప

పరిషిచ్య. అదితేఽను మన్యస్వ.........ప్రసువ. తిలైరేవ వైశ్వదేవం యామ్యం పైతృకం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా "ఓం విశ్వేదేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీతసఖ్యం విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్య సేస్వాహా. ఓం విశ్వే అద్యమరుతో విశ్వ ఊతీ విశ్వేభవ న్త్వగ్నయ స్సమిద్ధాః, విశ్వేనోదేవా అవసాగమన్తు విశ్వమస్తు ద్రవి ణం వాజో అస్మే స్వాహా, ఓం యమోదాధార పృథివీం యమోద్యాముత సూర్యః యమస్సర్వ మృత్యుస్తేనగ్రప్రాణానాం వాయూనాగ్ం స్వాహా, ఓం నమస్తే నిర్ ఋతయే ఘనతే జాయతస్మై విసృజ బన్ధనాత్, యమనయత్వగ్ం సవితాదేవ ఉత్త మానసీకే అభి రోచయయాయి నాగ్ంస్వాహా, ఓం అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమ స్వాహా, ఓం సోమాయ పితృమతే స్వధానమ స్వాహా। ఓం యమాయ చాఙ్గిరస్వతయే స్వధానమ స్వాహా। ఓం ఏతేయ ఇహ పితర స్తే దేవాశ్చ విద్మయాన్ పితృయజ్ఞగ్ం సుహుతగ్ం సుష్టుతగ్ం సువేదసో హవిర్భ్యో వహన్తే స్వధానమ స్వాహా। ఓం ఉశ న్తస్త్వాహ వామహ ఉశన్త స్సమిధీమహీ, ఉశన్న శతఆవహ పితౄన్ హవిషే అత్తవే స్వధానమ స్వాహా, ఓం సానో దదాతు శ్రవణం పితృ ణాం తస్యాస్తే దేవిహావిషా విధేమస్వాహా", (ఉపవీతీ) ఓం భూస్స్వాహా, ఓం భువస్స్వాహా, ఓగ్ం సువస్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా, (ప్రాచీనావీతీ) అదితేఽన్వ మగ్గ్ంస్థాః.........ప్రాసావీః, ఇత్యపసవ్యం పరిషేచనం కుర్యాత్॥

* విచ్ఛిన్నౌపాసన వైశ్వదేవస్య తత్తత్కాలానుగుణ్య

—◆ కృచ్ఛ్రాణి ◆—

ఔపాసన హోమే (వైశ్వ దేవేచ) మాసే విచ్ఛిన్నే ప్రాజాపత్యం షాణ్మాసే చాన్ద్రాయణం సంవత్సరే ప్రాజాపత్యం తప్తకృచ్ఛ్రం చాన్ద్రాయణంచ చరిత్వా తద్ద్రవ్యం బ్రాహ్మణేభ్యో దత్వా పునరాధానం కుర్యాత్। అగ్నౌ త్యక్తే భ్రూణ హా భవతీతి, భాష్యోక్త ప్రకారేణ కృచ్ఛ్రాచరణం వా కుర్యాత్.

(యథా) ఔపాసనే మాసేవిచ్ఛిన్నేత్వేకనిష్కం పఞ్చ ప్రస్థధాన్యం పాద ప్రస్థమాజ్యం వా షాణ్మాసే నిష్కాష్టకం త్రింశత్ప్రస్థధాన్యం సార్ధైక ప్రస్థ మాజ్యం చ సం వత్సరేతీతే ద్వాదశనిష్కం షష్టిప్రస్థమితం ధాన్యం త్రిప్రస్థమిత మాజ్యం చ బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాదితి.

పత్యాది కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి హిరణ్యదానం కరి
ష్యామి (అపఉప స్పృశ్య) ఓం హిరణ్యగర్భ.........ప్రయచ్ఛమే
గోత్రస్య.........చిరకాలౌపాసన విచ్ఛిన్నదోష నిర్హరణార్థం
ప్రాజాపత్యాది కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం యత్కించి ద్ధిరణ్యం నానా
గోత్రేభ్యో నానానామభ్య శ్రీవైష్ణవేభ్య స్సంప్రదదే ఇదం నమమ.
శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

—♦ ఔపాసన క్రమః ♦—

(ఉపవీతీ) ఓంభూః.........అద్య పూర్వోక్త.........తిథౌ
(ప్రాచీనావీతీ)గోత్రస్య.........ప్రేతస్య సమస్త పాప క్షయద్వారా
శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థం భగవదాజ్ఞయా భగవత్కైంకర్య
రూపం పూర్వేద్యు స్సాయమౌపాసనేన సహాఽద్య ప్రాత రౌపాసన
హోమం హోష్యామి (ఉపవీతీ-అపఉప స్పృశ్య) (తతః ప్రాచీనావీతీ)
ఇన్ద్రాయ నమ ఇత్యాదిభి రష్టది క్ష్వగ్ని మలఙ్కృత్య ఇన్ద్రాయ
నమః అగ్నయే నమః యమాయ నమః నిర్ ఋతయేనమః వరుణా
య నమః వాయవే నమః కుబేరాయ నమః ఈశానాయ నమః।
యథాహేతి దక్షిణా ద్యపసవ్యం పరిమృజ్య। ఓం యథాహా తద్వసవో
గౌర్యం చిత్పదిషితా మముఞ్చతాయజత్రాః ఏవా త్వమస్మ త్ప్రము
ఞ్చావ్యగంహః ప్రాతా ర్యగ్నే ప్రతరాన్న ఆయుః. (అపసవ్యం పరి
షిచ్య)అదితే ఽనుమన్యస్వ. . . . ప్రసువ॥ తతః పూర్వామేకాం సమిధ
మగ్నిమధ్యే నిధాయ, సేధ్మం ద్విశతమాన తణ్డులా న్గృహీత్వా,
తద్ద్వేధావిభజ్య యజమానో హోష్యామీత్యుక్త్వా, ఆచార్యేణ
జుహుధీ త్యుక్తస్సన్॥ "ఉత్తరే" ఓం అగ్నయే స్వాహా దక్షిణే ఓం
ప్రజాపతయే స్వాహా, ఇధ్మం చాగ్నౌ నిక్షిప్య॥ అదితేఽన్వమగ్గం
స్థాః . . . . . ప్రాసావీః, ఇత్యపసవ్యం పరిషిచ్య। పునః అదితేఽ
నుమన్యస్వ . . . . . ప్రసువ। పూర్వవ త్సమిధ మగ్నౌ ప్రక్షిప్య
పూర్వవ త్తణ్డులాన్ సేధ్మం గృహీత్వా తద్ద్వేధా విభజ్య, ఉత్తరే
ఓం సూర్యాయస్వాహా, దక్షిణే ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా, ఇధ్మం

చాగ్నౌ పరిక్షిప్య అదితేఽ న్వమగ్గ్ంస్థాః......ప్రాసావీః, భూతిస్మేతి భస్మగృహీత్వా ఓం భూతిస్మాతే లభతేనిత్యగ్ం సర్వయజ్ఞ కృతంభవేత్. అగ్నిమారుతయో భూతిః॥ ఆదిత్య స్సోమోనమ ఇతి ప్రేతస్య లలాటాది స్థానేషూర్ధ్వాగ్రం పుణ్డ్రమాలిప్య* "ఓం ఆదిత్య స్సోమో నమః త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యప స్యత్ర్యాయుషమ్, యద్దేవానాం త్ర్యాయుషమ్, తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్। దీర్ఘాయుత్వాయ బలాయ శతాయ శతంచవర్చసే త్ర్యాయుషమ్" ఆపోహిష్ఠేతి ప్రేతం ప్రోక్ష్య॥ ఓం 'ఆపోహి.........భాచనః। యత్తే అగ్నే తే జ స్తేనే త్యగ్నిం॥ ఓం యత్తేఅగ్నే...... హరస్వీభూయాసమ్। మయిమేధాం.........సూర్యో భ్రాజోదధాతు ఉద్వయ న్తమస ఇత్యాదిత్యం చోపదిష్ఠేత॥ ఓం ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్య.........మనసా పునాతు" తేనాగ్నినా దహేత్. ♦

---

* సుమంగలీ విషయే: సర్వం పూర్వవద్ధుత్వా, భూతిస్మేతి భస్మగృహీత్వా-బృహత్సామక్షత్రభృదితి లలాటాది స్థానే షూర్ధ్వాగ్ర మాలిప్యేతి; ఓం బృహత్సామక్షత్రభృ ద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరమ్, ఇన్ద్రస్తోమేన పఞ్చదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష.

అనాహితాగ్ని పత్నీవిషయే విశేషః.

పతే రనాహితాగ్నేః పూర్వం పత్నీ మరణంభవేద్యది, వైశ్వదేవం వినా ఔపాసనం హుత్వా తదగ్నినా దహన మన్యత్సర్వ మనాహితాగ్ని వత్కుర్యాత్.

* ధార్యాగ్ని విశేషః

సూ॥ పాకయజ్ఞై రపియజన్ శ్రోత్రియ ఇత్యుక్తత్వాత్తస్యాఽనాహితాగ్నేః (వియోగపక్షస్యేతి) స్వస్య కృష్ణపక్ష మరణప్రాప్తి ర్భవిష్యతీతి శంకాజాయతే యది స్వయమేవ పుత్రాదినావా తత్పక్షావశిష్టం శుక్లపక్ష ప్రథమాతిథి పర్యన్తం తత్తద్దిన సంఖ్యయా సాయంప్రాత రౌపాసనహోమం దర్శస్థాలీపాకం చా ఽపకృష్య కుర్యాచ్చే చ్ఛుక్లపక్ష మరణఫలం భవతీతి-

తథా రాత్రిమరణే ప్రాప్తేపి పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసన మప్యపకృష్య కృతంచేద్దివామరణ ఫలం సంభవతీతి॥

చాగ్నౌ ప్రక్షిప్య అదితేఽ న్వమగ్గ్ంస్థాః......ప్రాసావీః, భూతిస్మేతి భస్మగృహీత్వా ఓం భూతిస్మాతే లభతేనిత్యగ్ం సర్వయజ్ఞ కృతంభవేత్. అగ్నిమారుతయో భూతిః॥ ఆదిత్యస్సోమోనమ ఇతి ప్రేతస్య లలాటాది స్థానేషూర్ధ్వాగ్రగం పుణ్డ్రమాలిప్య* "ఓం ఆదిత్యస్సోమో నమః త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యప స్యత్ర్యాయుషమ్, యద్దేవానాం త్ర్యాయుషమ్, తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్। దీర్ఘాయుత్వాయ బలాయ శతాయ శతంచవర్చసే త్ర్యాయుషమ్" ఆపోహిష్ఠేతి ప్రేతం ప్రోక్ష్య॥ ఓం 'ఆపోహి.........థాచనః। యత్తే అగ్నే తేజ స్తేనే త్యగ్నిం॥ ఓం యత్తేఅగ్నే...... హరస్వీభూయాసమ్। మయిమేధాం.........సూర్యో భ్రాజోదధాతు ఉద్వయ స్తమస ఇత్యాదిత్యం చోపస్థాపేత॥ ఓం ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్య.........మనసా పునాతు" తేనాగ్నినా దహేత్. ♦

---

* సుమంగలీ విషయే: సర్వం పూర్వవద్ధుత్వా, భూతిస్మేతి భస్మగృహీత్వా-బృహత్సామక్షత్రభృదితి లలాటాది స్థానే పూర్ధ్వాగ్ర మాలిప్యేతి; ఓం బృహత్సామక్షత్రభృ ద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరమ్, ఇన్ద్రస్తోమేన పఞ్చదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష.

అనాహితాగ్ని పత్నీవిషయే విశేషః.

పతే రనాహితాగ్నేః పూర్వం పత్నీ మరణంభవేద్యది, వైశ్వదేవం వినా ఔపాసనం హుత్వా తదగ్నినా దహన మన్యత్సర్వ మనాహితాగ్ని వత్కుర్యాత్.

* ధార్యాగ్ని విశేషః

సూ॥ పాకయజ్ఞై రపియజన్ శ్రోత్రియ ఇత్యుక్తత్వాత్తస్యాఽనాహితాగ్నేః (వియోగపక్షస్యేతి) స్వస్య కృష్ణపక్ష మరణప్రాప్తి ర్భవిష్యతీతి శంకాజాయతే యది స్వయమేవ పుత్రాదినావా తత్పక్షావశిష్టం శుక్లపక్ష ప్రథమాతిథి పర్యన్తం తత్తద్దిన సంఖ్యయా సాయంప్రాత రౌపాసనహోమం దర్శస్థాలీపాకం చాఽపకృష్య కుర్యాచ్చే చ్ఛుక్లపక్ష మరణఫలం భవతీతి-

తథా రాత్రిమరణే ప్రాప్తేపి పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసన మప్యపకృష్య కృతంచే ద్దివామరణ ఫలం సంభవతీతి॥

—♦ వైశ్వదేవ విచ్ఛిన్న ప్రాయశ్చిత్తమ్ ♦—

ప్రాణానాయమ్య ఏవం.........తిథౌ గోత్రస్య శర్మణ ప్రేతస్య చిరకాల విచ్ఛిన్న వైశ్వదేవ దోషనిర్హరణార్థం ప్రాజ పత్యాది కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి హిరణ్యాదానం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) హిరణ్యగర్భగర్భ.........ప్రయచ్ఛమే॥ గోత్రస్య ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే॥ ఇదం నమమ. శ్రీకృష్ణార్పితం.

—♦ వైశ్వ దేవప్రకారః ♦—

ప్రాణానాయమ్య (ప్రాచీనావీతీ) ఏవంగుణ..........తిథౌ. గోత్రస్య శర్మణః..........ప్రేతస్య పఞ్చసూనాఘ నిర్హరణ ప్రాయ శ్చిత్తార్థం సతిలేనాక్షతేన వైశ్వదేవ హోమం బలిహరణం చాద్య కరిష్యామి (ఉపవీతీ) అపఉప స్పృశ్య (ప్రాచీనవీతీ) యథాహేతి పరి మృజ్య "ఓం యథాహ.........ఆయుః" అపసవ్యం పరిషిచ్య అదితేஉనుమన్యస్వ....... ప్రసువ॥ సతిలాక్షతం హస్తేన జుహోతి॥ ఉత్తరే "ఓం అగ్నయేస్వాహా" దక్షిణే "ఓం సోమాయ స్వాహా" (ఉపవీతీ) మధ్యే "ఓంభూస్స్వాహా ఓం భువస్స్వాహా ఓగ్ంసువస్స్వాహా ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా" (ప్రాచీనావీతీ) ఓం విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా, ధన్వన్తరయే స్వాహా, కుహ్వై స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా, ద్యావాపృథివీ భ్యాగ్ం స్వాహా" (ఉపవీతీ) "ఓం భూస్స్వాహా...... ఓంభూర్భువస్సువ స్స్వాహా" (ప్రాచీనావీతీ) ఇమాంమే అగ్న ఇతి చరుం సేధ్మం జుహుయాత్॥ "ఓం ఇమాంమే అగ్నేమనసా చ్ఛిన్నా యావాచా యాచమే హృది అయం బృహస్పతి ర్దేవాశ్ఛన్నాశ్ఛిద్రన్తు రాజసా మనసా ప్రజాపతయే స్వాహా" ఓం అగ్నిహోత్రాయ స్వాహా ఓం వైశ్వదేవ యజ్ఞాయ స్వాహా। ఓం బ్రహ్మ యజ్ఞాయస్వాహా, ఓం దేవయజ్ఞాయస్వాహా, ఓం పితృయజ్ఞాయ స్వధానమ స్స్వాహా" (ఉప వీతీ-అపఉపస్పృశ్య) "ఓం భూస్స్వాహా ..... ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా."

(ప్రాచీనావీతీ) "ఓం భూతయజ్ఞాయ స్వాహా ఓం మనుష్య యజ్ఞాయ స్వాహా ఓం పఞ్చమహాయజ్ఞేభ్య స్స్వాహా" (ఉపవీతీ) "ఓం భూ స్స్వాహా...వస్సువ స్స్వాహా" (ప్రాచీనావీతీ) "ఓం యదస్యాక ర్మణో ఽత్యరీరిచం యద్వాన్యూన మిహాకరమ్ అగ్నిష్ట త్స్విష్టకృ ద్విద్వాన్సర్వగ్ంస్విష్టగ్ం సుహుతఙ్కరోతు స్వాహా ఓం అగ్నయేస్వి ష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాం కామానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా ఓం అగ్నయే స్వాహా ఓం అగ్నయేఽన్నాదాయ స్వాహా ఓం అగ్నయేఽన్నపతయే స్వాహా ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా ఓం విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్స్వాహా ఓం సర్వాభ్యో దేవతాభ్య స్స్వాహా ఓం సర్వత్రైవాదిష్టగ్ం సర్వత్రైవానాదిష్టం దైవత మముష్మై స్వాహా ఓం అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ఓం వాస్తుపతేనమో వాస్తుపతయే స్వాహా (ఉపవీతీ) "ఓం భూస్స్వాహా ...... వస్సువ స్స్వాహా".

బలిహరణమ్

(ప్రాచీనావీతీ) గోమయేన మణ్డలముపలిప్య మణ్డలమధ్యే ఓం భూర్భువస్సువ ఇతి ప్రోక్ష్య ఓం భూర్భువస్సువః (ఏవం సర్వత్ర) ఓం బ్రహ్మణేనమః ఇత్యుక్తమాత్ర బలిందద్యాత్ (ఏవం సర్వత్ర) తత్ప శ్చిమే ఓం బ్రహ్మపురుషేభ్యో నమః ఓం వాస్తోష్పతయే నమః (త్రయాణామేకం పరిషేచనమ్) (ప్రాచ్యాం) ఓం ఇన్ద్రాయ నమః (తత్పశ్చిమే) ఓం ఇన్ద్రపురుషేభ్యోనమః.

(ద్వయోరేకం పరిషేచనమ్) (దక్షిణే) ఓం యమాయ నమః (తత్పశ్చిమే) ఓం యమపురుషేభ్యో నమః (ద్వయోరేకంపరిషేచనమ్) (పశ్చిమే) ఓం వరుణాయనమః (తత్పశ్చిమే) ఓం వరుణపురుషేభ్యో నమః (ద్వయోరేకం పరిషేచనమ్) (ఉత్తరే) ఓం సోమాయ నమః (తత్పశ్చిమే) ఓం సోమపురుషేభ్యో నమః (ద్వయోరేకం పరిషేచనమ్) (ఆగ్నేయ్యాదిషు) ఓం అగ్నయే నమః ఓం నిరృతయే నమః ఓం వాయవే నమః ఓం ఈశానాయ నమః (చతుర్ణామేకం పరిషేచనమ్)

పితృయజ్ఞేన యక్ష్యే (యమనిర్‌ఋత్యో ర న్తరే దక్షిణాన్తం) ఓం తత్పితృభ్యోనమః ఓం తత్పితామహేభ్యో నమః ఓం తత్ప్రపితా మహేభ్యో నమః ఓం తత్ జ్ఞాతివర్గేభ్యో నమః (తత్పశ్చిమే) ఓం తత్పితృపత్నీభ్యో నమః ఓం తత్పితామహ పత్నీభ్యో నమః ఓం తత్ప్ర పితామహపత్నీభ్యో నమః ఓం తత్ జ్ఞాతివర్గ పత్నీభ్యో నమః (ఇత్య ష్టానా మేకం పరిషేచనమ్) (ఉపవీతీ-అపఉప స్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) (తత్ప్రాంగణే) ఉత్తరేవా ప్రోక్ష్య,ఓం యావన్తోన్నాధీన స్తావద్భ్యో నిర్వపామి, ఇత్యాకాశే బలిమేకం విసృజ్య (వరుణ నిర్‌ఋత్యో ర్మధ్యే) ఓం విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నమః (యమాగ్న్యోర్మధ్యే) ఓం దివాచరేభ్యో నమః (రాత్రౌ చేత్) (ఓం నక్తంచరేభ్యో నమః) ఓం భూతేభ్యో నమః। ఇతి లలాటాన్తముద్ధృత్య త్రీన్బలీ న్భూమౌ నిక్షి పేత్ (త్రయాణా మేకం పరిషేచనమ్) తదుత్తరే ఓం శ్రియైనమః తత్పూర్వే ఓం భద్రకాళ్యై నమః (వరుణో దానయో ర్మధ్యే) ఓం మరుద్భ్యో నమః (తత్పూర్వే) ఓం అగ్నయే నమః (వాయోః పూర్వతః) ఓం అద్భ్యో నమః (సోమేశానయో ర్మధ్యే) ఓం దృషదే నమః (ఇన్ద్రపురుష ఈశానయోర్మధ్యే) ఓం వనస్పతిభ్యో నమః (ఈశాన పశ్చిమే) ఓం ఓషధీభ్యో నమః (ఇత్యేతేషాం ప్రత్యేకం పరిషేచనమ్) తత్పురతః ప్రోక్ష్య "ఓం శునాఞ్చ పతితానాఞ్చ శ్వపచాం పాపరోగిణామ్। వయసాఞ్చ క్రిమీణాఞ్చ భూమావన్నం వపామ్యహమ్॥ ఇతి బలిశేషం నిక్షిప్యాన్తః పరిషేకం కుర్యాత్; అదితే ఽన్వమగ్‌ంస్థాః... ప్రాసావీః భూతిస్మేతి భస్మగృహీత్వా భూతిస్మాతే ల... భూతిః। ఆదిత్య స్సోమోనమ ఇతి ప్రేతస్య లలా టాది స్థానే పూర్ధ్వాగ్రమాలిప్య ఆదిత్య స్సోమోనమః త్ర్యా యుషం ... త్ర్యాయుషమ్; ఆపోహిష్ఠేతి ప్రోక్ష్య ఆపోహి ... థాచనః, యత్తేఅగ్న ఇత్యగ్ని ముద్వయంతమస ఇత్యాదిత్యం చోప తిష్ఠేత యత్తేఅగ్నే తే ... ధాతు, ఓం ఉద్వయం తమస ...

పునాతు, రాత్రౌ చేత్ ఓం అగ్నేనయ ... విధేమ, ఇత్యగ్న్యుపస్థానం కుర్యాత్॥

తస్మిన్నగ్నౌ చరుంపక్త్వా స్రుక్స్రువాదీన ప్యాదాయ గచ్ఛేత్;

శ్మశాన గమనవిధిః

♦తతో వాహకా స్స్నాతాః ధృత ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రాః దర్భసహిత త్రైకవస్త్రధరాః బ్రహ్మతేజో రక్షణార్థం నివీతినో ముక్తశిఖా దర్భరజ్జు సంవీతాశ్చ సన్తః. మేరోరంహ ఇతి మృతకముద్ధృత్య "ఓం మేరోరంహః ప్రసీదతు సఇమా న్పరితో హరత్. తత శ్శ్మశాన ముఖ మనునయేయుః సపిణ్డాస్సర్వే పఞ్చసంబన్ధి వర్గాశ్చ సంభారాన్గృహీత్వా శవ మనుగచ్ఛేయుః పుత్రః ప్రాచీనావీతీ ముక్తశిఖోఽగ్నిముఖాయాం గృహీత్వాఽగ్రతోగచ్ఛేత్ *

గ్రామశ్మశానాన్తర కర్తవ్యతావిధిః

గ్రామశ్మశానయోర్మధ్యే పాలాశ్యా శమ్యావా శాఖయాఽప్రదక్షిణ మపేతవీతేతి త్రివీధిం త్రిరపక్రమం దక్షిణాన్తం మార్జయిత్వా; ఓం అపేతవీత విచసర్పతాతో యేఽత్రస్థపురాణా యేచ నూతనాః. అదాదిదం యమోవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరో లోకమస్మై॥ అహోభిరద్భిరితి దక్షిణస్యాం తాముత్సృజతి, ఓం అహోభిరద్భి రక్తుభిర్వ్యక్తం యమోదదా త్వవసానమస్మై॥ తత్ర తిలాక్షతోదకైః ప్రోక్ష్య మేరోరంహ ఇతి దక్షిణశీర్షమవతారయేయుః ఓం మేరోరంహ.........హరత్; (ఉత్తరతో వృద్ధారావతారయోరేవ మనేన కుర్వీరన్) శవస్యోత్తరస్యా మగ్నిం తత్పార్శ్వే సర్వసంభారా న్నిధాయ.

♦ వాహకనిర్ణయః

సూ॥ శవస్యభారకా స్సపిణ్డాః పఞ్చసమ్బన్ధివర్గావా తదన్యేవా
సమానా ద్వౌ చత్వారోవా స్నాతా దర్భరజ్జు సంవీతా
దర్భామ్బర ధరా స్స్యుః.

*కుంభంచ పత్నీ తరాణ్యన్యే నయన్తీతి.

త్రిగుణేశ్వరాసాదనమ్

తస్మాద్వాయవ్యాం దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు త్రిగుణేశ్వరాణి త్రీణి మృత్పిణ్డాన్యవాచ్యన్తం న్యస్య హవ్యేన విష్ణుం బ్రహ్మాణం తిలాక్షతోదకైర్దక్షిణాఽభిముఖోఽభ్యర్చయతి. తథాఽపసవ్యం కవ్యేన రుద్రం పూజయేత్.

త్రిగుణేశ్వరారాధనమ్

అథాధ్వర్యు దక్షిణాఽభిముఖ మాసీనః ప్రాణానాయమ్య అద్య పూర్వోక్త.....తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ప్రేతస్య పైతృమేధికసంస్కారాఙ్గం గ్రామశ్మశానయోర్మధ్యే త్రిగుణేశ్వరారాధనం కరిష్యే (ఉపవీతీ) అపఉపస్పృశ్య॥ ఉత్తర పిణ్డే సత్వగుణేశ్వరం విష్ణుమావాహ్య, ఓం విష్ణుమావాహయామి. విష్ణవేనమః పాద్యాఽచమన స్నానవస్త్రాచమన పుష్పగన్ధ ధూపదీపాఽచమనాని దదామీతి ప్రత్యేకం దత్వా హవిషా తణ్డులేనవా బలిందద్యాత్; విష్ణవేనమః హవ్యం నివేదయామి. మధ్యమపిణ్డే రజోగుణేశ్వరం బ్రహ్మాణమావాహ్య ఓం బ్రహ్మాణమావాహయామి. పూర్వవదుపచారాన్ బలించ దద్యాత్.

(ప్రాచీనావీతీ) దక్షిణపిణ్డే తమోగుణేశ్వరం రుద్రమావాహ్య ఓం రుద్రమావాహయామి; పూర్వవ దుపచారానద్త్వా తిలమిశ్రం కవ్యం నివేదయేత్.

త్రిగుణేశ్వర హోమః

ప్రాణానాయమ్య .... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ..... ప్రేతస్య పైతృమేధిక సంస్కారాఙ్గం గ్రామశ్మశానయోర్మధ్యే త్రిగుణేశ్వర హోమంహోష్యామి (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) అగ్నిమేక దర్భైః పరిస్తీర్య సవ్యం పరిషిచ్య అదితేఽనుమన్యస్వ .... ప్రసువ. ఆజ్యేన "ఓం ధాత్రే స్వాహా ఓం అర్యమ్ణే స్వాహా ఓం అగ్ంశాయ స్వాహా ఓం మిత్రాయ స్వాహా ఓం వరుణాయ స్వాహా ఓం త్వష్ట్రే స్వాహా ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా ఓం పూష్ణే స్వాహా ఓం భగాయ

స్వాహా ఓం వివస్వతే స్వాహా ఓం పర్జన్యాయ స్వాహా ఓం విష్ణవే స్వాహా ఓం భూ స్వాహా ఓం భువ స్వాహా ఓగ్ం సువస్వాహా ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా ఓం బ్రహ్మణే స్వాహా ఓంభూస్స్వాహా ఓం భువ స్వాహా ఓగ్ం సువ స్స్వాహా ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా'' అన్తఃపరిషేకంకుర్యాత్ అదితేన్వమఽగ్గ్ంస్థాః .... ప్రాసావీః (ప్రాచీనావీతీ) అపసవ్యం పరిషిచ్య అదితే ఽనుమన్యస్వ ...... ప్రసువ. ఆజ్యేన ''ఓం మృగవ్యాధాయస్వాహా ఓం శర్వాయ స్వాహా ఓం భవాయ స్వాహా ఓం పినాకినే స్వాహా ఓం పావనాయ స్వాహా ఓం ఈశ్వరాయ స్వాహా ఓం స్థాణవే స్వాహా ఓం కపాలినే స్వాహా ఓం నిర్ ఋతయే స్వాహా ఓం అజాయైకపదే స్వాహా ఓం అహయేబుధ్నియాయ స్వాహా॥ (ఉపవీతీ అపఉపస్పృశ్య) ఓం భూ స్స్వాహా........వస్సువస్స్వాహా అపసవ్యం పరిషేకం కుర్యాత్॥ అదితే ఽన్వమగ్గ్ంస్థాః......... ప్రాసావీః.

త్రిగుణేశ్వరాణాం పునరారాధనమ్

ఏవం ...... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య పైత్రుమేధిక సంస్కారాఙ్గం పునస్త్రిగుణేశ్వరా రాధనం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) త్రిగుణేశ్వరా నావాహనంవినా పూర్వవ దభ్యర్చ్యతత్పురతో బలింక్షిప్త్వా చరుస్థాలీం భిన్ద్యాత్.

చేలోపమార్జనం

కనిష్ఠప్రముఖై స్సస్త్రీకైః ప్రకీర్ణకేశై ర్జ్ఞాతిభిస్సహ కర్తా (ఉపవీతీ) బద్ధశిఖ స్సవ్యం త్రిఃప్రదక్షిణం కృత్వా (పునఃప్రాచీనావీతీ) ప్రకీర్ణకేశ స్తథాఽపసవ్యం వాతా స్తేవా న్త్వితి వస్త్రాంచలేన త్రిరప్రదక్షిణ ముపవీజయతి ''ఓం వాతా స్తేవాన్తుపథిపుణ్యాగన్ధా మన శ్శుభా గాత్ర శుభా అనులోమాః। త్వచా సుఖామాంసు సుఖాఅస్థి సౌఖ్యా వహన్తు త్వామరుత స్సుకృతాం యత్రలోకాః'' మృత్పిణ్డం తేషాం వైష్ణవ మప్సు క్షిపతి బ్రాహ్మం తత్రైవ పిదధాతి రౌద్ర మాదాయ గచ్ఛేత్.

చితాస్థాన పశ్చిమదేశకృత్యం

దహన దేశా త్పశ్చిమస్యా మపేతవీత ఇతి పాలాశ్యా శమ్యావా శాఖయా మధ్య పూర్వ పశ్చిమ క్రమేణ త్రివీధిః త్రిరపక్రమం దక్షిణాన్తం ప్రమార్జ్య ఓం అపేత......లోకమస్మై, అహోభిరద్భిరితి తాంశాఖాం దక్షిణస్యా ముత్సృజ్య॥ ఓం అహోభి . . . . మస్మై. తత్ర తిలాక్షతోదకైరభ్యుక్ష్య, మేరోరంహఇతి దక్షిణశీర్షం శవం తస్యా ముత్తరేఽగ్నిం నిధాయతత్పూర్వత స్సంభారాంశ్చ నిదధ్యుః॥ ఓం మేరోరంహః ప్రసీదతు సఇమా న్పరితో హరత్.

చితాస్థానకకృత్యం

తత్పశ్చిమతో ద్దేశస్థలే మార్జనోత్సర్జనా భ్యుక్షణాని పూర్వవ త్కృత్వా ఓం అపేత . . . . లోకమస్మై॥ ఓం అహోభి... మస్మై॥ తాసు వీథిష్వపసర్పసర్పత ప్రేతాఇతి తిస్రో నవ వాకపూర్ణ ర్దక్షిణాపవర్గ్యా స్స్ఫ్యేన పరశునావా భాగావగాధ విస్తారం మధ్య పూర్వాఽపరతః ఖనతి. "ఓం అపసర్ప సర్పత ప్రేతా యే కేచేహ పూర్వజాః" తిలతండులానా మపసవ్యం ముష్టిభి ర్యమాయ దహన పతయే పితృభ్యస్స్వధానమ ఇత్యాదిభి స్తాస్తథా పూరయిత్వా(మధ్యే) ఓం యమాయ దహనపతయే పితృభ్యస్స్వధానమః (పూర్వే) ఓం కాలాయ దహనపతయే పితృభ్యస్స్వధానమః (పశ్చిమే) ఓం మృత్యవే దహనపతయే పితృభ్య స్స్వధానమః. శేషా న్సర్వతో వికీర్య మధ్యే మృత్పిణ్డేనసహ హిరణ్యశకల మవదధాతి దక్షిణాగ్రై ర్దర్భై స్తత్ప్రమాణై రాస్తీర్య తద్విస్తారో ప్రభయాణి చత్వార్యష్టౌవా శంకూని కారయిత్వా దిక్షు నిఖనేత్; తత్ర తులసీ చన్దన కాష్ఠాని దక్షిణాగ్రాణ్యాస్తృణాతి, కురుమధున ఇతి కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రం చితాయా మాస్తీర్య॥ "ఓం కురుమధునః కుహ్వా సంసృజామి వర్ధమానా పదానపరం జ్యోతిర్న. యతా మిన్దునేన్దోఽనుమత్యాః. పూర్వవద

చితాస్థాన పూర్వభాగ కృత్యమ్

ప్రేతవీతేతి చితాయాః పూర్వభాగే సమ్మార్జ్య. "ఓంఅపేత...... లోకమస్మై" అహోభిరద్భిరితితాం శాఖా ముత్సృజ్య. "ఓం అహోభి ...... మస్మై" తిలాక్షతై రభ్యుక్ష్య తత్ర మృతకం తమ త్తరే ఽగ్నింతత్పూర్వే సంభారాంశ్చ నిదధ్యాత్.

ప్రధాన హోమానుజ్ఞా

దక్షిణాఽభిముఖో యజమానస్సదక్షిణాకం తాంబూలం గృహీత్వా (ప్రాచీనావీతీ)భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే మయాసమర్పితా మిమాం యత్కించిద్దక్షిణాం ...... స్వీకృత్య. గోత్రస్య...... ప్రేతస్య పైతృమేధిక సంస్కారార్థం ఔపాసనాగ్నౌ ప్రధానహోమం కర్తుం యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు. (ప్ర) యోగ్యతాసిద్ధి రస్తు.

ప్రధాన హోమః

(ఉపవీతీ) ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ ...... తిథౌ. (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...... ప్రేతస్య పైతృమేధిక సంస్కారార్థం ఔపాసనాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యే. (ఉపవీతీ- అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) పూర్వవత్పరిస్తీర్య పరిషిచ్య అదితేఽనుమన్యస్వ .... ప్రసువ. ఆజ్యేన "ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ స్వాహా, ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా, ఓం యమాయ స్వాహా, ఓం వరుణాయ స్వాహా, ఓం కుబేరాయ స్వాహా, ఓం పృథివ్యై స్వాహా, ఓం అద్భ్యః స్వాహా, ఓం తేజసే స్వాహా, ఓం వాయవే స్వాహా, ఓం ఆకాశాయ స్వాహా, ఓం అహఙ్కారాయ స్వాహా. ఓం బుద్ధయే స్వాహా, ఓం ఇన్ద్రియేభ్యః స్వాహా, ఓం పురుషాయ స్వాహా, ఓం సూర్యాయస్వాహా, ఓం జీవాయ స్వాహా, ఓం మనసే స్వాహా, ఓం పఞ్చభూతాధిపతయే స్వాహా, ఓం పరమపురుషాయ స్వాహా, ఓం సుకృతాయస్వాహా, ఓం ధర్మాయస్వాహా, ఓం ధ్రువాయ స్వాహా, ఓం వృషాయ

స్వాహా" (ఉపవీతీ) ఓం భూస్స్వాహా..............వస్సువస్స్వాహా (ప్రాచీనావీతీ) అదితే ఽన్వమగ్గ్ంస్థాః............. ప్రాసావీః। శివంయాత్విటి మృతకం ప్రోక్ష్య. "ఓం శివంయాతు పరంయాతు సుకృతంయాతు తపోయాతు" కృష్ణాజినాఽస్తృతాయాం తస్యాం చితాయాం తిలానవకీర్య ఊర్ధ్వబన్ధరజ్జుంవిముచ్య మృతకం తత ఉద్ధృత్య మేరోరంహ ఇతి దక్షిణశిరసం శాయయేయుః "ఓం మేరోరంహః ప్రసీదతు సఇమాన్పరితోహరత్ ఆసన్ది మన్యత్ర విసృజ్య పరశునా తాం ఛింద్యాత్.

ప్రాణమార్గేషు హిరణ్యశకల నిక్షేపణం

అథాధ్వర్యు రవాచీన పాణిర్వాజ్ఞేత్ర కర్ణ నాసాపుటేషు సప్త హిరణ్యశకలా న్యాజ్యబిన్దూనివా ఆభవహేతి నిక్షిపేత్॥ "ఓం ఆభవహా భవనా తారయన్తు స్వారాయన్తాం రోహిణీం రోపయన్తామ్"

ఆస్యే తిలతణ్డులాది నిక్షేపణమ్

తేనైవ తిలతణ్డుల దధిమధు క్షీరాణాం యథాలాభ మిశ్ర మాస్యే * నిక్షిపేత్. "ఓం అభవహాభవనా......రోపయన్తామ్"

చతుర్హోత్రాదిజపః

తదాస్యం దర్భేణ స్పృశ న్ద్వి శ్చతుర్హోత్రం జపతి। 'ఓం పృథివీ హోతాఽఽసీత్ ఓం ద్యౌరధ్వర్యు రాసీత్, ఓం రుద్రోఽగ్నిదాసీత్, ఓం బృహస్పతి రుపవక్తాసీత్, 'ఓం పృథివీ హోఽఽతాసీత్ ..... ఓం బృహస్పతి రుపవక్తాసీత్, తథా నాసికాపుటయో ర్దశహోత్రం, ఓం చిత్తి స్స్రుగాసీత్ ఓం చిత్తమాజ్య మాసీత్, ఓం వాగ్వేది రాసీత్, ఓం ఆధీతం బర్హిరాసీత్, ఓం కేతో అగ్నిరాసీత్, ఓం విజ్ఞాత మగ్ని రాసీత్, ఓం వాక్పతి హోతాసీత్, ఓం మనఉపవక్తా సీత్, ఓం ప్రాణోవహి రాసీత్, ఓం సామాధ్వర్యు రాసీత్, ఓం చిత్తి స్స్రుగాసీత్, ఓం సామాధ్వర్యు రాసీత్ ॥

---

* కనిష్ఠప్రథమా స్సర్వే జాతయ స్తూష్ణీం పత్న్యాదయశ్చ నిక్షిపేయుః.

తథాక్ష్ణో ష్షడ్ఢోతారమ్ । "ఓం సూర్యన్తే చక్షురాసీత్ । ఓం వాతం ప్రాణఆసీత్ । ఓం ద్యాం పృష్ఠమాసీత్ । ఓం అన్తరిక్ష మాత్మా ఽఽసీత్ । ఓం అఙ్గైర్యజ్ఞమాసీత్ । ఓం పృథివీగ్ం శరీరై రాసీత్." ఓం సూర్యన్తే చక్షురాసీత్...శరీరై రాసీత్॥ తథా కర్ణయోః పఞ్చ హోతారమ్ "ఓం అగ్ని హోతా ఽఽసీత్. ఓం అశ్వినాధ్వర్యూ ఆస్తామ్, ఓం త్వష్టా ఽగ్నిదాసీత్, ఓం మిత్ర ఉపవక్తా ఽఽసీత్, ఓం సోమ స్సోమస్య పురోగా ఆసీత్." ఓం అగ్ని హోతా ఽఽసీత్ . . . . . . పురోగా ఆసీత్"॥ తథా కీక సాసు సప్తహోతారమ్. "ఓం మహాహవిర్ హోతాసీత్, ఓం సత్య హవి రధ్వర్యురాసీత్, ఓం అచ్యుతపాజా అగ్నీదాసీత్, ఓం అచ్యుత మనా ఉపవక్తా ఽఽసీత్, ఓం అనాధృష్యశ్చ ప్రతిధృష్యశ్చాసీత్, ఓం యజ్ఞస్యాభిగరా వాసీత్, ఓం అయాస్య ఉద్గాతా ఽఽసీత్."

యజ్ఞపాత్ర నిక్షేపణమ్

* స్రుక్స్రువ జుహూపజుహూ దర్వీప్రణిధి పాత్రాదీ న్యూర్ధ్వో ర్మధ్యే తత్తత్స్థానేవా ధేనుర్వహాణామితి మన్త్రావర్త్యా నిక్షిపేత్ । "ఓం ధేనుర్వహాణా మదితిస్సురాణాం బ్రహ్మఋషీణాం విఖనామునీ నామ్, భృగుఃకవీనాంచ యథాఙ్గిరోత్రీయజ్ఞేషు పాత్రాణి తథాని దధ్యే॥" ఇమమగ్నేచమసమితి కృతాఞ్జలిః పురత స్థిత్వా జపతి । "ఓం ఇమమగ్నేచమసం మావిజీహ్వరః ప్రియో దేవానా ముతసో మ్యానామ్ । ఏష యశ్చమసో దేవపాన స్తస్మిన్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్" ఆపోహిష్ఠాదిభిః కృష్ణాజినం ప్రోక్ష్య। "ఓం ఆపోహి . . . . . . ధాచనః"। ఊర్ధ్వలోమ్నా తేన శవ మాచ్ఛాదయేత్ ॥

సిగ్వాతప్రదానం

బాన్ధవాః కనిష్ఠప్రథమా స్త్రియ స్సర్వేవా ప్రకీర్ణ కేశా స్సిగ్వా తేన వాతా స్తేవా న్త్వితి పూర్వవ త్సవ్యాపసవ్యం త్రిః కృత్వో ఽపవీజయతి♦

---

* ఆహితాగ్నే స్స్రుక్స్రువాది పాత్రనిక్షేపణం సూత్రే ద్రష్టవ్యమ్॥

♦ యస్మాదేషః పథి సుఖం యాతీ త్యామనన్తీతి॥

"ఓం వాతా స్తేవాన్తు పథి పుణ్యగన్ధామన శ్స్మభాగాత్ర శుభాఅను లోమాః। త్వచా సుఖామాంసు సుఖా అస్థిసౌఖ్యావహాన్తు త్వామరుత స్సకృతాం యత్రలోకాః॥"

ఉదకధారా ప్రదక్షిణమ్

పత్నీపుత్ర స్సనాభి రన్యోవా సమానో జలపూర్ణ కుమ్భ మాదాయ శిర స్తః ♦ప్రసవ్యం సిఞ్చ న్పర్యేతి శవస్య పృష్ఠతో ధ్వర్యు రాస్థిత శ్శిరస్థం పరశునా ఘటం కించి ద్భిన త్తి. ఇమా ఆపో ఇతి తాన్ధారా మనుమ న్త్రియతే. "ఓం ఇమా ఆపో మధుమత్యో ఽస్మి న్తే లోక ఉపదుహ్యాన్తామ్"॥ ద్వితీయం పర్యేతి, మధ్యతో భిన త్తి, ఇమా ఆపోఇతి తాన్ధారా మనుమ న్త్రియతే, "ఓం ఇమాఆపో మధుమత్యో ఽ న్తరిక్షే తేలోక ఉపదుహ్యాన్తామ్" తృతీయం పర్యేతి, తథోపరిష్టా ద్భిన త్తి, ఇమాఆపోఇతి తాన్ధారా మనుమ న్త్రియతే, "ఓం ఇమా ఆపో మధుమ త్యస్స్వర్గే తేలోక ఉపదుహ్యాన్తామ్"॥ తతః ప్రేతస్య శిరోభాగే దక్షిణాముఖ స్తిష్ఠ న్కుమ్భం పృష్ఠతః క్షిపతి. తాః కపాల శేషాః ప్రాణస్థానేషు సర్వేషు భూఃపృథివీమిత్యాదిభి రపో నినయతి భూఃపృథివీమితి వక్త్రే, "ఓం భూః పృథివీ గ్గచ్ఛతు" భువో న్తరిక్ష మితి ఘ్రాణయోః, "ఓం భువో ఽ న్తరిక్ష గ్గచ్ఛతు" సువర్దివమితి, నేత్రయోః, "ఓం సువర్దివం గచ్ఛతు" భూర్భువస్సువ ర్దివమితి శ్రోత్రయోః, "ఓం భూర్భువస్సువ ర్దివగ్గచ్ఛతు" ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశం నిష్క్రమ్య శిఖాం బధ్వా, యజ్ఞోపవీ త్యాచమ్య, ప్రాణాయా మం కృత్వా, ఆర్ద్రౌషధీ ర్వనస్పతిం హిరణ్యంవా లభేత, గాం బ్రాహ్మణా న్వీక్షిత్వా, దేవస్యత్వేతి శక్త్యా దక్షిణా మధ్వర్యుప్రభృ తిభ్యో దద్యాత్. "ఓం దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే...హస్తాభ్యామ్."*

♦ ప్రసవ్య మిత్యత్ర- అప్రదక్షిణం యథాతథే త్యర్థః॥

* ధనిష్ఠాపఞ్చకమరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ ధనిష్టా పఞ్చక మృతౌ హిరణ్యశకలం ముఖే
న్యస్యా హుతిత్రయం తత్ర హ్యతో వహావపా మితి
హుత్వా దహే త్తదాదోషో నాశమాప్నోతి సర్వథా.

అగ్నిప్రదానాఙ్గ గోదానానుజ్ఞా

యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా, భోస్స్వామినః భవత్పాద మూలే. . . . .స్వీకృత్య దక్షిణాం దత్వా (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య . . . . . .ప్రేతస్య సమస్త పాపక్షయద్వారా నిత్యనిరతి . . . శ్రీవిష్ణులోకావాప్త్యర్థం శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థంచాగ్నిప్రదానాఙ్గభూతం గోదానం దశదానం చాద్యకర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధి రస్తు॥

అగ్నిప్రదానాఙ్గ గోదానమ్

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ . . . తిథౌ (పాచీనావీతీ) గోత్రస్య . . . ప్రేతస్య సమస్త పాపక్షయ ద్వారా నిత్యనిరతి. . . . .వాప్త్యర్థం

శ్లో॥ కాంస్యం సౌవర్ణ రజత వస్త్రరత్నా న్యనుక్రమాత్
అథవా పఞ్చరత్నాని కాంస్యంచ తిలసంయుతమ్
దద్యా ద్బ్రాహ్మణవర్యేభ్యో దోషమాశు వ్యపోహతి; తి

ద్విపుష్కరమరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ తిలతణ్డుల పిష్టేన త్రిరూపాణిచ కారయేత్
రక్తవస్త్రేణ చాచ్ఛాద్య నవ శూర్పోపరి క్షిపేత్
శ్మశానే నిక్షిపే చ్ఛూర్పం చితోపరి నిధాయచ
పున ర్దహనమన్త్రేణ సశూర్పం దహ్యతే తతః
పశ్చా ద్బ్రాహ్మణవర్యేభ్యో వసుదద్యా త్స్వశక్తిత; ఇతి

ద్విపుష్కరయోగః

శ్లో॥ యది భద్రాతిథీనాం స్యా ద్భాను భౌమ శనైశ్చరైః
త్రిపాదృక్షైశ్చ సంయోగో ద్వయోర్యోగో ద్విపుష్కరః.

త్రిపుష్కరయోగః

శ్లో॥ ద్వాదశ్యర్క మఘాయుక్తా విశాఖైకాదశీ స్దనా
కుజార్ద్రా దశమీచైవ ద్వితీయా భృగురేవతీ
తృతీయా బుధమూలేన గురుషష్ఠీ శతోడునా
సప్తమ్యాషాఢ మన్దాభ్యాం సప్తయోగా త్రిపుష్కరాః.

శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థం చాఽగ్నిప్రదానా ఙ్గభూతం గోదాన మద్యకరిష్యే (ఉపవీతీ) (అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) గా మా నీయ యథాశక్తి దక్షిణాం తాంబూలంచ గృహీత్వా

శ్లో॥ గవా మఙ్గేషు తిష్ఠన్తి భువనాని చతుర్దశ
తస్మా దస్యాః ప్రదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య. . . . . . . ప్రేతస్య సమస్త పాపక్షయార్థం నిత్య నిరతి. . . .వాప్త్యర్థం శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థంచ సదక్షిణాం సతాంబూలా మిమాంగాం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానః గోత్రాయ శర్మణే ప్రతిగ్రహీత్రే (అధ్వర్యవే) తుభ్య మహం సంప్ర దదే, ఇదం నమమ। శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥ అశక్తశ్చే త్తత్ప్రతినిధిత్వేన యథాశక్తి దక్షిణాంవా దద్యాత్.

అగ్నిప్రదానాఙ్గ దశదానమ్

ప్రాణానాయమ్య పూర్వోక్త . . . . . .తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య. . . . . . . .ప్రేతస్య! సమస్త. . . . . .ప్రీత్యర్థం చాఽగ్ని ప్రదానాఙ్గభూతం దశదానమద్య కరిష్యే (ఉపవతీ-అపఉపస్పృశ్య) * దశదానం ప్రత్యేకంకుర్యాత్; అథవా తత్ప్రత్యామ్నాయత్వేన యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా.

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః
అనంత పుణ్యఫలద మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే.

గోత్రస్య. . .ప్రేతస్య సమస్త. . .ప్రీత్యర్థం దశదాన ప్రత్యామ్నా యం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం నానాగోత్రేభ్య శ్శ్రీవైష్ణవేభ్య స్సంప్రదదే, ఇదం నమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

అగ్నిప్రదానానుజ్ఞా

ఓం నమస్సదసయితి సదస్యా న్నమస్కృత్య। ఓంనమ. . . . . . రుపాసతామ్, యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః భవ

* శ్లో॥ గో భూ తిల హిరణ్యా జ్య వాసో ధాన్య గుడానిచ
రౌప్యం లవణ మిత్యేత ద్దశదానం ప్రకీర్తితమ్॥

త్పాదమూలే...స్వీకృత్య(దక్షిణాందత్వా, ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...
ప్రేతస్య పైతృ మేధికవిధినో ఔపాసనాగ్ని ప్రదానం కర్తుం మమ
యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోనుగృహ్ణన్తు (ప్రతి) యోగ్య
తాసిద్ధిరస్తు.

* అగ్ని ప్రదానమ్

త్రిః ప్రాణానాయమ్య ఏవంతిథౌ...(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...
ప్రేతస్య పైతృమేధికవిధినా ఔపాసనాగ్ని ప్రదానం కరిష్యే। (ఉప
వీతీ - అపఉపస్పృశ్య) పుత్రోఽపసవ్యేన పాణినా ముక్తశిఖః (ప్రాచీ
నావీతీ) దక్షిణాముఖోఽగ్నిర్యజుర్భి స్సేనేన్ద్రస్యేతి ద్వాభ్యా మౌపా
సనాగ్ని మనాహితాగ్నే గృహస్థస్యో రస్యాఽగ్నేయ్యాం దద్యాత్.
"ఓం అగ్ని ర్యజుర్భిః. సవితా స్తోమైః. ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః. మిత్రా
వరుణా వాశిషా. అఙ్గిరసో ధిష్ణ్యైర గ్నిభిః మరుత స్సదో హవిర్ధా
నాభ్యామ్। ఆపః ప్రోక్షణీభిః. ఓషధయో బర్హిషా, అదితిర్వేద్యా, సో
మోదీక్షయా, త్వష్టేధ్మేన, విష్ణుర్యజ్ఞేన, వసవ ఆజ్యేన ఆదిత్యా దక్షిణా
భిః। విశ్వేదేవా ఊర్జా, పూషా స్వగాకారేణ, బృహస్పతిః
పురోధయా, ప్రజాపతి రుద్గీథేన, అన్తరిక్షం పవిత్రేణ, వాయుఃపాత్రైః
అహగ్ం శ్రద్ధయాస్వాహా." "ఓం సేనేన్ద్రస్య, ధేనా బృహస్పతేః,
పథ్యా పూష్ణః, వాగ్వాయోః, దీక్షా సోమస్య, పృథివ్యగ్నేః, వసూ
నాం గాయత్రీ, రుద్రాణాం త్రిష్టుక్, ఆదిత్యానాం జగతీ, విష్ణో రను
ష్టుక్, వరుణస్య విరాట్, యజ్ఞస్య పఙ్క్తిః, ప్రజాపతే రనుమతిః,
మిత్రస్యశ్రద్ధా, సవితుః ప్రసూతిః, సూర్యస్య మరీచిః, చన్ద్రమసో
రోహిణీ, ఋషీణా మరున్ధతీ, పర్జన్యస్య విద్యుత్, చతస్రో దిశః,
చతస్రోఽ వాన్తరదిశాః, అహశ్చ రాత్రిశ్చ, కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ,

---

*బ్రహ్మచారీ విధుర విధవాదీనా మగ్నిప్రదానమ్

బ్రహ్మచారీ విధుర విధవాదీనా మస్మాత్వ మధీత్యే కర్పయాదహనం కరోతి.
ఓం అస్మాత్వ మధిజాతోఽసి త్వదయం జాయతాం పునః అగ్నయే వైశ్వానరాయ
సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా. అన్యత్సర్వ మనాహితాగ్నివత్.

త్విషిశ్చాపచితిశ్చ, అపశ్చ్యేపధయశ్చ, ఊర్జ్ చ సూనృతా చ, దేవా నాం పత్నయస్స్వాహా॥ బ్రాహ్మణ ఏకహోతేతి స్థిత్వా హృదయం

హృదయానువాకజపః

జపతి బ్రాహ్మణ ఏకహోతా సయజ్ఞః సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పు ష్టిం యశః యజ్ఞశ్చ మేభూయాత్, అగ్నిర్ద్విహోతా సభర్తా, సమే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః। భర్తాచమే భూయాత్॥

పృథివీ త్రిహోతా సప్రతిష్ఠా సమేదదాతు, ప్రజాంపశూ న్పుష్టియశః ప్రతిష్ఠాచమే భూయాత్, అన్తరిక్షం చతుర్ హోతా సవిష్ఠాః సమేదదాతు, ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః విష్ఠాశ్చమే భూ యాత్, వాయుఃపఞ్చహోతా సప్రాణః సమేదదాతు, ప్రజాం పశూ న్పుష్టిం యశః ప్రాణశ్చమే భూయాత్, చన్ద్రమాష్షడ్ఢోతా, సఋతూ న్కల్పయాతి, సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః, ఋతవశ్చమే కల్పన్తామ్, అన్నగ్ం సప్తహోతా సప్రాణస్య ప్రాణః, సమేదదాతు ప్రజాంపశూ న్పుష్టిం యశః। ప్రాణస్యచమే ప్రాణోభూయాత్ ద్యౌర ష్టహోతా సోఽనాధృష్యః, సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్పుష్టిం యశః, అనాధృష్యశ్చ భూయాసమ్, ఆదిత్యో నవహోతా, సతేజస్వీ, సమేద దాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః, తేజస్వీచ భూయాసమ్, ప్రజాపతి ర్దశహోతా, సఇదగ్ం సర్వమ్, సమేదదాతు ప్రజాంపశూ న్పుష్టిం యశః,సర్వంచమే భూయాత్॥ అజ్యాక్తాభ్యాం పాణిభ్యాం పరావృత్త ముఖో జ్గుష్ఠబన్ధౌ విముచ్య (శవస్య) పాదా వుపలింపతి, ఐశాన్యాం కృతాఞ్జలి స్సువర్ణఘర్మ ఇత్యుపస్థానం కుర్యాత్ "ఓం సువర్ణ ఘర్మో ఽగ్నిరభిజిహర్తి హోమార్ణయాజ్గతిం యాన్తి యుధి భువి శూరాః, తనుత్యజో మోక్షవిదో మనీషిణో విధూతపాపా విరజావి శోకా స్తాజ్గతిజ్గచ్ఛసుగతిం నాకపృష్టం స్వధానమః" (ఉపవీతీ) సన్న్యాసి ష్యామీతి శాన్తిం జప్త్వా "ఓం సన్న్యాసిష్యామి యజుషా ప్రజామాయు ర్ధనంచ బృహస్పతి ప్రసూతో యజమాన ఇహమారిషత్." ఉద్వ య న్తమస ఇత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత. "ఓం ఉద్వయ న్తమసస్పరి పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్ దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్. ఉదు

త్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్, చిత్రన్దేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ఆఽప్రా ద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుషశ్చ తచ్చక్షు ర్దేవహితం పురస్తా చ్ఛుక్రముచ్చరత్ పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శర దశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శత మజీతాస్స్యా మ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యందృశే య ఉదగాన్మహతో ఽర్ణవా ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యా థ్సమావృషభో లోహితాక్ష స్సూ ర్యోవి పశ్చిన్మనసా పునాతు'' రాత్రిశ్చే దగ్నేనయేత్యుపస్థానం కరో తి, ''ఓం అగ్నేనయ సుపథారా యే అస్మాన్ విశ్వాని దేవవయునాని విద్వాన్, యుయోధ్యస్మ జ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యంమతిం చాగ్నయే సుపూతమ్, యో దైవ్యాని మానుసా జనూగ్ంష్యన్త ర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయన్తీ రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్ష మాణాః। సుసన్దృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ం స్వఞ్చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణామ్। అగ్నేత్వమస్మ ద్యు యోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్య మన్తకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభి రజరేభి ర్యజత్ర అగ్నేత్రం పారయానవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభి రతిదుర్గాణి విశ్వా, పూశ్చపృథ్వీ బహులాన ఉర్వీభవాతోకాయ తనయాయ శంయోః, ప్రకారవోమ ననావచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయన్తః, దక్షిణా వాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భర న్త్యగ్నయే ఘృతాచీ''.

శ్మశానాన్నిర్గమనమ్

శ్మశానా త్ప్రేతస్యాఽప్రదక్షిణం త మపశ్యన్తః కర్తృప్రము ఖా రోదనాదిధర్మేణా ఽధోముఖా స్సన్తో నిర్గచ్ఛేయుః. శ్మశానా న్నిర్గ చ్ఛతః కర్తృప్రముఖా న్విజనే ఉభాభ్యాం స్యాల సపిణ్డ రాజపుత్రేష్వ న్యతమాభ్యాం దర్భరజ్జుం తిర్యక్ప్రసార్య తయో రేకః పుమాన్ మావ తరతఇతి మన్త్రేణ తాన్వారయేత్। ''ఓం మావతరత'' నపునరవత రిష్యామి ఇత్యుక్త్వా దర్భరజ్జో రధస్తా త్తుల్యాః కర్తృప్రముఖా స్సపిణ్డాః

ప్రియాన్తి। "ఓం నపునరవ తరిష్యామః" ధర్భరజ్జుం శ్మశానదేశంచ విసృజ్య తేచ స్వజనాదయః కర్తృప్రముఖా జలాశయమనువ్రజేయుః॥

తత్రైవ విజనే అపః ప్రపద్యమానా స్సాపోక్తా మాదుమ్బరీం శాఖాం ప్రసార్యస్యాల స్సపిణ్డో రాజపుత్రో వామావతరతఇతి పూర్వవ ద్వారయేత్, "ఓం మావతరత" తేన పున రవతరిష్యామఇత్యుక్త్వా, "ఓం నపునరవతరిష్యామః" కర్తృప్రముఖా స్తోయధిం దక్షిణాముఖా స్సర్వే ప్రకీర్ణకేశాః ప్రపద్యేరన్.

ద్విజాభివాదనమ్

కర్తా దక్షిణాముఖో ఽప్సు సకృ న్నిమజ్య త్రిరాచమ్య దేహం ప్రమార్జ్య సప్త వాతాహతం వస్త్ర మేకం పరీధాయ ధృతోర్ధ్వపుణ్డ్రః, పవిత్రపాణిః కనిష్ఠపూర్వం బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రద క్షిణత్రయం సాష్టాఙ్గ ప్రణామాంశ్చ కృత్వా, యథాశక్తి దక్షిణాం హస్తే గృహీత్వా, (భోస్స్వామినః...భవత్పాదమూలే...స్వీకృత్య) దక్షిణాం దత్వాగోత్రస్య ...ప్రేతస్యా స్మిన్ పైతృమేధిక సంస్కార కర్మణి అద్య ప్రథమేహ న్యనుష్ఠిత కర్ణమన్త్రజపాది దహనాన్త కృత్యేషు మన్త్రవైకల్య తన్త్రవైకల్య ద్రవ్యవైకల్య తిథి వార నక్షత్ర లగ్న యోగ కరణాదిభి ర్యో దోష స్సమజని తద్దోష నివృత్తిద్వారా నిత్యనిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకావాప్తి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోను గృహ్ణన్తు [ప్ర] తథా తవపితు శ్శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకా వాప్తి రస్తు. *

వాహక ప్రాయశ్చిత్తమ్

* వాహకోస్నాత్వా సర్వా న్బ్రాహ్మణాన్ ప్రదక్షిణీకృత్య నమస్కుర్యుః అసపిణ్డాశ్చే త్స్నాత్వా బ్రాహ్మణాన్ త్రిఃప్రదక్షిణీకృత్య సమస్కృత్యచకృతాఞ్జలిబద్ధా స్సన్తః, భోస్స్వామినః (అసపిణ్డ)శవవహన ప్రాయశ్చిత్తం విధీయన్తామితి ప్రార్థ యేయుః (ప్రాయశ్చిత్తవిద స్సర్వే బ్రాహ్మణాః) మహానద్యాం స్నాత్వా, అహ రుప వాస్య, శ్రీమన్తం భగవన్తం నమస్కృత్య, దశప్రాణాయామం కృత్వా గాయత్రీ సహస్రం జప్త్వా, బ్రాహ్మణ శుశ్రూషాం విష్ణ్వాలయే ఘృతదీపం గవాం తృణముష్టి ప్రదానంచ కురుధ్వ మితి ప్రతిబ్రూయుః.

ప్రథమదిన కర్మానుజ్ఞా

అథ కర్తా (శిఖాభ్రూవర్జం కణ్ఠాదూర్ధ్వం కృతవపనః) స్నాత్వా ధృత ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రః ఆర్ద్రైకవస్త్రః దక్షిణాముఖో ముక్తశిఖః పవిత్రపాణి ర్యథాశక్తి దక్షిణాం తామ్బూలం చ గృహీత్వా భోస్స్వామినః......భవత్పాదమూలే......స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమనాయ ప్రథమదినప్రభృతి దశదినపర్యన్తం తిలోదకప్రదానార్థ మద్య నదీతీరకుణ్డే పాషాణస్థాపన కర్మ కర్తుం యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధి రస్తు; ఇతి తై రనుగృహీతః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...... ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమనార్థం ప్రథమదినప్రభృతి దశదినపర్యన్తం తిలోదకప్రదానార్థ మద్య నదీతీర కుణ్డే పాషాణస్థాపనకాలేతిథి......హిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్యగర్భ......సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

నదీతీరకుణ్డే పాషాణస్థాపనమ్

ప్రాణానాయమ్య......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య..... ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమనాయ ప్రథమదినప్రభృతి దశదిన పర్యన్తం తిలోదకప్రదానార్థ మద్య నదీతీరకుణ్డే పాషాణస్థాపనం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) తాలాయామ విస్తార నిమ్నమవటం ఖనిత్వా గోమయేనోపలిప్య ఔదుమ్బరపత్రే హిరణ్య శకల మక్షమాత్ర మసిత పాషాణం నిధాయ దర్భేణ సమ్యగ్బధ్వా తస్మిన్నవటే నిక్షిప్య తదుపరి దక్షిణాగ్ర మేకదర్భకూర్చం నిధాయ, ఆమ ఆగచ్ఛత్వితి ప్రేత మావాహ్య "ఓం ఆమ ఆగచ్ఛతు ప్రేతో దేవయానా న్సముద్రా న్సలిలా న్సవర్ణాన్- అస్మిన్యజ్ఞే సర్వకామాన్లభ న్తేఽక్షీయమాణా నుపదుహ్యాన్తా మిమాః" గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేత మావాహయామి, గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య

ఇదమాసనం పరికల్పయామి. ఇత్యేవం తైలాఽఞ్జనస్నానప్లోత వస్త్రో త్తరీయాభరణో పవీత తిలోదక పాద్యాచమన గన్ధపుష్ప ధూపదీ పార్ఘ్యాఽఽక్షత పాద్యాచమనాని ప్రత్యేకం దదాతి (ఏతేషాం ప్రతినిధిత్వేన తిలాక్షతాన్వా దద్యాత్)

తిలోదక ప్రదానమ్

కర్తా ఘృతేన జల మాదాయ కుణ్డస్య పూర్వభాగే నిధాయ దక్షిణాఽభిముఖః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమనార్థం మరణ ప్రథమేఽహని నదీతీరకుణ్డ స్థితతీర్థశిలాయాం తిలోదకప్రదా నాని కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) ముక్తశిఖ స్సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం సతిల ముదక మాదాయ గోత్ర శర్మన్ పితః ప్రేత దహనజనిత తాపోపశమనార్థ మద్య ప్రథమేఽహని తీర్థ శిలాయా మేతత్తే తిలోదకం దదామి ఏవం త్రిఃకుర్యాత్,

[తద్భ్రాతర స్సర్వే కనిష్ఠపూర్వం ప్రత్యేక మేవం త్రిస్త్రి ర్దద్యుః] తత స్సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం తిలమిశ్ర ముదకాఞ్జలిం గృహీత్వా గోత్ర - శర్మన్ - పితః - ప్రేత దహనజనిత తాపోపశ

స్త్రీవిషయే ఆవాహనాదికమ్

ఓం ఆమఆగచ్ఛతుప్రేతా దేవ....మిమాః, గోత్రాం - నామ్నీం, మాతరం, ప్రేతా మావాహయామీ త్యావాహ్య, గోత్రాయాః - నామ్న్యాః-మాతుః - ప్రేతాయాః ఇదమాసనం పరికల్పయామీ త్యేవం తైలాఞ్జనాది పూర్వోక్తోపచారా నుపవీతంవినా కృత్వా - గోత్రే - నామ్ని - మాతః - ప్రేతే దహనజనిత తాపోపశమనార్థ మద్య ప్రథమేఽహని నదీతీరకుణ్డే ఏతత్తే తిలోదకం దదామీతి తిలోదకం త్రిర్ద ద్యాత్.

సఙ్కల్పాదౌ విభక్తినియమః

శ్లో॥ సఙ్కల్పాసనయో ష్షష్ఠీ ద్వితీయా ఽవాహనే మతా
అన్నదానే చతుర్థీ స్యా చ్ఛేషా స్సమ్బుద్ధయ స్మృతాః.

మనార్థ మద్య ప్రథమేహని తీర్థశిలాయాం మయా కృతాని తిలోదక ప్రదానాని సమ్పూర్ణాన్యుపతిష్ఠన్త్వ, ఇత్యుక్త్వాఽప్రదక్షిణం పరిషిచ్యాఽఽవటే నిక్షిపేత్.

తదారభ్యాఽఽదశాహా * దేకోత్తరవృద్ధ్యా జలపార్శ్వే ఽవట స్థితశిలాయాంతిలోదకం దద్యాత్. అధ్వర్యు రాదశాహాత్ పాషాణస్థానం శునకాదిభి రస్పృష్టం యథాతథా సంరక్షేత్.

జ్ఞాతీనాంతర్పణ విధిః

సర్వే సనాభయః ♦ కణ్ఠాదూర్ధ్వం కృతవపనాః స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రాః, ఏకవస్త్రధరాః, దక్షిణాముఖాః, ముక్త శిఖాః, పవిత్రపాణయః ప్రాచీనావీతినః, కనిష్ఠపూర్వ మాదశాహా ద్వృద్ధిం విహాయ ప్రతిదినం పూర్వవ త్సఙ్కల్ప్య ప్రత్యేకం సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం సతిల ముదకాఞ్జలిం గృహీత్వా గోత్రనామ పూర్వక మేతత్తే తిలోదకం దదామీతి తీర్థశిలాయాం ప్రత్యేకం త్రిస్త్రి రుదకాఞ్జలిం దద్యుః.

---

* ఆదశాహాత్తిలోదక ప్రదాన సఙ్ఖ్యా ప్రమాణమ్

శ్లో॥ అగ్ని వేద శర మఙ్గరోహిణీ నాగ రత్న దశ రుద్ర భాస్కరమ్
పఞ్చ సప్తతి తిలోదకం క్రమా ద్దద్యు రేవ దశవాసరం బుధాః.

♦ జ్ఞాతీనాం వపన నిర్ణయః

శ్రద్ధాశవశ్చేత్

శ్లో॥ మృతాహే కేశవపనం దశాహేఽశేషవాపనమ్
సన్నిధానే సపిణ్డానాం వపనంస్యా ద్గురో ర్మృతౌ; (అథవా)
దశాహో కృత

సర్వాఙ్గవపనా భవేయుః.

శ్లో॥ వపనం నేష్యతే రాత్రౌ శ్వః కార్యావపనక్రియే; త్యుక్తత్వాద్రాత్రౌ జ్ఞాతీనాం వపనం నిషిద్ధమ్. కిఞ్చ జ్ఞాతి రన్తర్వత్నీ పతిశ్చే త్సర్వదైవ నిషిద్ధా తస్య వపనక్రియేతి.

యథా—ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః-ప్రేతస్య-దహనజనిత......శమనార్థ మద్య ప్రథమేహని తీర్థశిలాయాం తిలోదక ప్రదానాని కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) పూర్వోక్తప్రకారేణ సతిలోదకాఞ్జలిం గృహీత్వా॥ గోత్ర-శర్మన్- జ్ఞాతిభూత- ప్రేత దహనజనిత తాపోపశమనార్థం మద్య ప్రథమేహని తీర్థశిలాయామేతత్తే తిలోదకం దదామి, ఏవం సపిణ్డా స్సర్వే పృథక్పృథక్సఙ్కల్ప్య త్రిస్త్రి ర్దద్యుః.

గృహాఽగమనవిధిః

అథాప్త్తా స్సర్వే కర్త్రాది దయో మితామ్బరా వాససా ఘటేనవా జలమాదాయ కనిష్ఠపూర్వం యావదాయాన్తి తావత్కేచిద్బాన్ధవా గృహంప్రత్యాగత్య ఽన్యత్ర పుణ్యాహం కృత్వా, యద్వ త్త్రియ ఆహు స్తత్తత్కుర్వన్తి, అన్యైర్గోమయేన వారిణా గృహం కుడ్యాదికం చ శోధయిత్వా యస్మిన్దేశే ప్రాణోత్క్రాన్తి స్తత్రద ర్భోల్కయా త్రిర్దగ్ధ్వా పుణ్యాహోదకేన గృహే సర్వత్రప్రోక్ష్య

సపిణ్డానాం మధ్యే ఉదక దానాఽనధికారిణః

శ్లో॥ క్లీబాద్యా నోదకందద్యు స్తైనా వ్రాత్యా విధర్మిణః
గర్భభర్తృ ద్రుహశ్చైవ సురాప్యశ్చైవ యోషితః
నబ్రహ్మచారిణః కుర్యు రుదకం పతితానచ.

జ్ఞాతిత్వే సత్యపి క్లీబాదయో నోదకం దద్యుః ఉదకగ్రహణ మిన్యేన దాహేకృతే ప్యుదకదాన నిషేధార్థమ్, అతో దాహనిషేధః కైముత్యసిద్ధః అతః క్లీబాద్యాదాహాదికం నకుర్యుః ఏవం సపిణ్డమరణే బ్రహ్మచారిణ ఉదకాదిదానం నకుర్యుః బ్రహ్మచారిణ ఉదకదాననిషేధః ప్రేతతర్పణ విషయో నదర్శాది విషయః మృతపితృకస్య బ్రహ్మచారిణోఽపి దర్శాదిశ్రాద్ధతర్పణ విధానాత్ "స్వమాతృపితృ విషయే బ్రహ్మచారిభిరపి తిలోదక వాసోదకాదికమ్ దేయమితి."

తిలోదకదానే జీవత్పితృకస్యాఽనధికారః

శ్లో॥ జ్ఞాతిభిస్సహ సంవాసం తైశ్చసాకం తిలోదకమ్
నజీవత్పితృకః కుర్యా దిత్యాహు స్తన్త్రవేదినః

పుష్పతిలాక్షతై స్స్వస్త్యస్తు వోగృహాణామితివికీర్య "ఓంస్వస్త్యస్తువో
గృహాణామ్'' ద్వారనిర్గమనదక్షిణభాగే తీర్థావటం తాలమాత్రా
యామవిస్తారనిమ్నం వృత్తం ఖాత్వోపవిశ్య తదక్షిణే పశ్చిమేవా
లౌకికే ష్టకాస్థాపనార్థం పఞ్చదశాఙ్గులాయామా మేకాదశాఙ్గుల
విస్తారాం వేదిం కృత్వా ఉత్తరాముఖం ప్రపాం కృత్వాతద్వేద్యా
మిష్టకాఖండ మూర్ధ్వపుణ్డ్రయుక్తం నిధాయాఽలఙ్కృత్య తత్ర
పుష్పతిలా ఽక్షతానవకీర్య; ఔదుమ్బర పత్ర హిరణ్యశకలాఽక్ష
మాత్రా ♦ ఽసిత పాషాణం దర్భాం స్తదవటోపకణ్ఠే నిధాయ
వహ్నిసువర్ణా ఙ్గులీయకగోమయౌ దుమ్బరపత్ర పుష్పతిలాక్షత
నిమ్బపత్రాణి ప్రత్యేకం ద్వారపార్శ్వే నిక్షిప్య గృహే సర్వత్ర
గుగ్గుల్వాది ధూపద్రవ్యైర్ధూపయేయుః, హరిద్రా జలసంయుక్త
పఞ్చవర్ణాన్న కబళబలిసహితో దీపస్త్వాదృశ నీరాజనదీప పాద్యాచ
మన తీర్థైః శోభనద్రవ్యై స్సహ సుమఙ్గల్యో వృద్ధస్త్రియః, గృహ
ద్వార మాగతా న్కర్త్రాదీ న్ప్రత్యుత్థానం కుర్వీరన్; తేచ కర్త్రా
దయ స్త్రీభి ర్నివేదితా న్థూపాదీన్ శోభనద్రవ్యత్వా దఙ్గీకుర్యుః.

పాషాణస్థాపన ప్రకారః

అనుగామిభి స్సహ కర్తా గృహద్వారసమీపే స్థిత్వా వృద్ధ
సుమంగలీదత్త నిమ్బపత్రం దన్త్రైఃఖణ్డ యిత్వా ఽచమ్య తత్పూర్వం
ప్రాఙ్గణనిక్షిప్త శిలాయాం పదమాస్థాయ గృహం ప్రవిశ్య ఽవట

♦ ప్రేతపాషాణ లక్షణమ్

శ్లో॥ రక్తం భిన్నం తథాశ్వేతం శబలం వామనం తథా
జలస్థం స్థూలసూక్ష్మౌతు పాషాణం వర్జయే త్సుధీః
యదికుర్యాత్తు మోహేన దోషో భవతి నిశ్చయః
రక్తవర్ణం కర్తృనాశం పుత్రనాశం భవే ద్ధ్రువమ్
దారనాశం భవేచ్ఛ్వేతం శబలం బన్ధునాశనమ్
వామన స్సోదరం హన్తి జలస్థ స్సర్వరోగదః
స్థూలం మహోదరం కార్శ్యం దీర్ఘకం బాలనాశనమ్
ఏతాంస్తు వర్జయేద్ధీమా న్కృష్ణవర్ణం తథాహరేత్.

సమీపే ఘటం నిధాయ పాదౌ ప్రక్షాళ్యా చమ్య వహ్ని సువర్ణ గోమయ ధాన్యాక్షతాదీన్ ప్రత్యేకం స్పృష్ట్వా ప్రాణానాయమ్య యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా, భో స్వామినః భవత్పాదమూలే ......స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య దహనజనిత తృష్ణాతాప క్షుదుపశమనాయ ప్రథమదిన ప్రభృతి దశమదిన పర్యన్తం వాసోదక పిణ్డబలి ప్రదానార్థం గృహద్వారకుణ్డే అద్య ప్రథమేహని పాషాణస్థాపన కర్మకర్తుం యోగ్యతాసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధి రస్తు, ఇత్యుక్తః.

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య... ప్రేతస్య దహన...గృహద్వారకుణ్డే అద్య ప్రథమేఽ హని పాషాణ స్థాపనకాలే తిథివారాదిభి ర్యో దోషస్సముజని తద్దోష పరిహారార్థం యత్కిఞ్చి ద్ధిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ – అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీ నావీతీ) హిరణ్యగర్భ...చ్ఛమే, గోత్రస్య...ప్రేతస్య దహన...శమ నాయ ప్రథమదిన ప్రభృతి దశమదిన పర్యన్తం వాసోదక...నార్థం గృహద్వార కుణ్డే అద్య ప్రథమేఽ హని పాషాణస్థాపనకాలే తిథివా రాదిభి ర్యో దోషస్సముజని తద్దోష పరిహారార్థం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ. శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

ఆసన మన్త్రస్య ... యథాబలం ప్రాణాయామం కృత్వా, ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) దక్షిణాముఖః గోత్రస్య ... ప్రేతస్య దహనజనిత తృష్ణాతాప క్షుదుపశమనాయ ప్రథమదిన ప్రభృతి దశమదిన పర్యన్తం వాసోదక పిణ్డబలిప్రదానార్థ మద్య ప్రథమే హని గృహద్వార కుణ్డే పాషాణ స్థాపనం కరిష్యే (ఉపవీతీ–అప ఉప స్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ)

ఔదుమ్బరపత్రే సహిరణ్యశకల మక్షమాత్ర మసితపాషాణం నిధాయ దర్భేణ సమ్యగ్బధ్వా తస్మిన్నవఘటే నిక్షిప్య తదుపరి దక్షి ణాగ్ర మేకదర్భకూర్చం నిధాయఆము ఆగచ్ఛత్వితి ప్రేతమావాహ్య

"ఓం ఆయాగచ్ఛ......మముష్య గోత్రం-శర్మాణం-పితరం ప్రేతమా వాహయామి, ఇత్యావాహ్య, తత్ర పానీయగ్రహణార్థ మేకం శరావం నిధాయ ప్రేతమభ్యర్చయేత్, గోత్రస్య-శర్మణః-పితుః-ప్రేతస్య ఇద మాసనం పరికల్పయామి, ఇత్యేవం తైలాఽఞ్జన స్నాన ప్లోత వస్త్రో త్తరీయా భరణోపవీత తిలోదక పాద్యాచమన గన్ధ పుష్ప ధూపదీపా ర్ఘ్యాఽఽక్షత పాద్యాచమనీయాద్యైః ప్రత్యేక మభ్యర్చయతి, ఏతేషాం ప్రతినిధిత్వేన తిలాక్షతాన్వా దద్యాత్, ఊర్ధ్వపుణ్డ్రాదిభిః పూర్వాలఙ్కృత లౌకికేష్టకా ఖణ్డం తద్వేద్యా ముత్తరాఽభిముఖం సంస్థాప్య ప్రేతబుద్ధ్యా పుష్పమాలాదభి రలఙ్కృత్యాభ్యర్చయేత్॥

వాసోదక ప్రదానమ్

దక్షిణాఽభిముఖః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య దహనజనిత తాపో పశమనార్థం ప్రథమేఽహని గృహద్వారకణ్ఠస్థితభోగశిలాయాం వాసో దకాఞ్జలి ప్రదానాని కరిష్యే (ఉపవీతీ-అప ఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) సతిలదర్భా దుమ్బర పత్రేణ వాససా ఘటా త్ప్రత్యేకం జల మాదాయ, అవటనిక్షిప్త పాషాణోపరి, గోత్ర-శర్మన్-పితః-ప్రేత, దహనజనిత తాపోప శమనార్థం, అద్య ప్రథమే ఽహని భోగశిలాయా మేతత్తే వాసోదకం దదామి. ఇతి సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం వాసోదకాఞ్జలీన్ * త్రిర్దద్యా దేవమాదశాహా త్కుర్యాత్.

పిణ్డబలిప్రదాన ప్రకారః

ప్రాచీనావీతీ ప్రేతాయ జుష్టం నిర్వపామీతి స్థాల్యాం సతిలం సవ్యఞ్జన మేకపురుషాఽశనమాత్ర తణ్డులం ప్రక్షిప్య "ప్రేతాయ జుష్టం నిర్వపామి" ద్విఃప్రక్షాళ్య స్వయమేవ చరుం శ్రపయిత్వా.

---

* బలిస్థానే వృద్ధ్యా జలదానం నదేయమ్ జ్ఞాతిభిశ్చేతి
[వాసోదక పిణ్డబలిప్రదానాధికారీ కర్తైవేత్యభిప్రాయః]

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థమద్య ప్రథమేఽహని పిణ్డప్రదానం బలిప్రధానం చాఽద్య కరిష్యే (ఉపవీతీ-అప ఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) జానుభ్యాం వామజానునావా భూమిం పీడయన్ దక్షిణాఽభిముఖః పశ్చిమాఽభిముఖో వాఽఽసీనః కుణ్డాస్యాఽగ్రే దక్షిణాఽగ్రం కదళీపత్రం విన్యస్య చరుం స్వాయమహా దుమ్బర్యా దర్వ్యా నిక్షిప్యా ఽఽజ్యేనా ఽభిఘార్య మరీచిచూర్ణ మిశ్రం సతిలం శిఖ్యణ్డపరిమాణం పిణ్డమేకం, ముష్టిమాత్రపరిమాణం బలిమేకఞ్చ కృత్వా, శ్వభ్రపార్శ్వే గోమయేనో పలిప్య, దక్షిణాగ్రా న్దర్భానాస్తీర్య తేషు "పిత్రే-గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ దహన జనిత క్షుదుపశమనార్థ మద్య ప్రథమే ఽహని ప్రాత రేతం పిణ్డం దదామి." ఇత్యవాచీనపాణిః పిణ్డం దత్వా (సాయముపక్రమ్య) "పిత్రే-గోత్రాయ-శర్మణే ప్రేతాయ దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థ మద్య ప్రథమేహని సాయమే తం బలిం దదామి" ఇత్యవా చీనపాణి స్తథైవ బలిమేకం దత్వా, అఞ్జలినా సతిలముదక మాదాయ పైతృకేణ తీర్థేన "మార్జయన్తాం మే పితః ప్రేత" గోత్రాయ.....శర్మణే - పిత్రే - ప్రేతాయ దహనజనిత తృష్ణోపశమ

—♦ పిణ్డద్రవ్య నియమః ♦—

శ్లో॥ శాలినా సక్తుభిర్వాపి శాకేనా ప్యథ నిర్వపేత్
ప్రథమేహని యద్ద్రవ్యం తదేవస్యా ద్దశాహికమ్.

కర్త్రన్తరనిషేధః

శ్లో॥ అసగోత్ర స్సగోత్రోవా యది స్త్రీయదివా పుమాన్
ప్రథమేఽ హని యః కుర్యాత్సదశాహం సమాపయేత్.

స్థాననియమః

శ్లో॥ ఏకత్ర నిక్షిపేత్కర్తా దశపిణ్డాం త్సమాహితః
స్థానభేదే మహాన్దోషః పిణ్డభు క్నరకం వ్రజేత్
ద్రవ్యభేదే మహాహానిః కర్తృభేదే త్వనర్థతా
స్థానభేదే మహాన్దోష స్త్రిభేదంతు నకారయేత్.

నార్థం పానీయం దదామి, ఇత్యపసవ్యం పిణ్డాదికం త్రిః పరివీయా ఉవటస్థ శరావే పానీయం దత్వా ముఖవాసంచ దద్యాత్ తత్కాలే శఙ్ఖభేర్యాదీ న్ఘోషయేత్.

ఉపస్థానమ్

అఞ్జలినా సతిల ముదకం గృహీత్వా "గోత్ర...పితః ప్రేత అద్య ప్రథమేఽహని మయా కృతాని వాసోదక పిణ్డబలిప్రదానాని సంపూర్ణాని ప్రతిగృహ్ణీష్వ" ఇత్యప్రదక్షిణం పరిషిచ్యాఽవటే తదుదకం నిక్షిపేత్. సాయం బలిమపకృష్య ప్రాతరేవ దద్యా దేవ మాదశాహా త్కుర్గోతి. *

ఏకోత్తర వృద్ధిశ్రాద్ధ ప్రకారః

శ్రుతవృత్త సమ్పన్నాన్ త్రీ న్బ్రాహ్మణా నాహూయ పాద్యాదికం దత్వా, ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...ప్రేతస్య అద్య ప్రథమే ఉహని దహనజనిత క్షుదుపశమ నార్థ మేకోత్తరవృద్ధి శ్రాద్ధప్రతినిధిత్వేన ఆమద్రవ్యదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ)

(అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) బ్రాహ్మణత్రయ భోజన పరిమితతణ్డులం సవ్యఞ్జనం సదక్షిణాకం తామ్బూలంఞ్చానీయ త్రిధా విభజ్య తదేకం గృహీత్వా; — తణ్డులా వైశ్వదైవత్యాగ్ని పాకే

---

* ప్రథమదినే యేనకేన హేతునా వా శిలాస్థాపనోదక పిణ్డబలిప్రదానాదిక మకృతంచే ద్వితీయే ఒహని కర్మణి ప్రవర్తమానః అతీత ప్రథమదిన కర్తవ్య మద్య ద్వితీయే ఒహని తత్తత్కర్మకరిష్య ఇతి పృథక్పృథ క్సఙ్కల్ప్యాతీతదినకృత్యం సమాప్య ద్వితీయాహః కృత్యే ప్రవర్తేత.

అస్మి న్పక్షే ద్వితీయేఽహ్ని పిణ్డబలి ప్రదానార్థం స్థాల్యాం సతిలం ద్విపురుషాశన మాత్రతణ్డులం ప్రక్షిప్య చరుం శ్రపయిత్వా పిణ్డద్వయం బలిద్వయంచ కృత్వా, అతీతప్రథమదినే ప్రాతఃపిణ్డమేకం తత్సాయం బలిమేకంచ దత్వా, ద్వితీయదినే ప్రాతః పిణ్డమేకం దత్వా సాయమపకృష్య బలిమేకం దద్యాత్; ఇతిప్రయోగజ్ఞాః.

నాన్నం ప్రచక్షతే; తస్మాత్తణ్డులదానేన హ్యతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛ మే; గోత్రస్య ... ప్రేతస్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థం మద్య ప్రథమే ఽహన్యేకోత్తరవృద్ధి శ్రాద్ధప్రతినిధిత్వేన ఇదమామం సవ్యఞ్జనం సదక్షిణాక మిదం తామ్బూలఞ్చ శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదే, ఇదం నమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్;—ఇతిప్రత్యేకముక్త్వా త్రిభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యః క్రమేణ దద్యాత్తిలోదకాఞ్జలిదాన సఙ్ఖ్యా క్రమేణా ఽఽదశాహా త్ప్రత్యహ మేకోత్తరవృద్ధి శ్రాద్ధప్రతినిధిత్వేన ఆమద్రవ్యదానం కుర్యాత్.

నవశ్రాద్ధవిధిః

వేదవిద మేకం బ్రాహ్మణ మాహూయ పాద్యాదికం నివేద్య; ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ.........తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ......ప్రేతస్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం చాద్య ప్రథమదినే నవశ్రాద్ధ ప్రతినిధిత్వేన ఆమద్రవ్యదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీనావీతీ) ఏకబ్రాహ్మణ భోజనపరిమిత తణ్డులాదికం పూర్వవ ద్గృహీత్వా "తణ్డులా వైశ్వదైవత్యాః...... ప్రయచ్ఛమే. గోత్రస్య...ప్రేతస్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం చాద్యప్రథమదినే న వశ్రాద్ధప్రతినిధిత్వే నేదమామం సవ్యఞ్జనం సదక్షిణాకం సతామ్బూలం చ శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదంనమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్;—ఇతి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్; ఏవం తృతీయ పఞ్చమ సప్తమ నవమైకాదశ దినేషు • నవశ్రాద్ధాని కుర్యాత్.

ఆకాశే క్షీరోదకపాత్ర సంస్థాపనమ్

ప్రథమదినే నవశ్రాద్ధానన్తరం ద్వితీయే నగ్నప్రచ్ఛాదనానన్తరం వా ప్రేతస్య తాప దాహోపశమనార్థం పృథక్పృథక్ క్షీరో

• నవశ్రాద్ధ దినాని

శ్లో॥ ప్రథమేఽహ్ని తృతీయేచ పఞ్చమే సప్తమే తథా
నవమైకాదశే చైవ షణ్ణవ శ్రాద్ధముచ్యత; ఇతి

దకాభ్యాం సమ్పూర్ణే మృత్పాత్రే శిక్యే నిధాయ "ప్రేతాత్ర స్నాహీత్యుదకం పిబే" దమితిక్షీరం ప్రత్యేకం దర్శయన్కుణ్డోపరి, ఆకాశే స్థాపయేత్. (ఏవమాదశాహా త్ప్రతిదినం నవంనవం జలం క్షీరం చపిణ్డబలి ప్రదానాన న్తరం స్థాపనీయమ్)

పిణ్డబలివిసర్జనక్రమః

తతస్స కర్తా ముక్తశిఖః (ప్రాచీనావీతీ) పిణ్డంబలించ ప్రత్యేకం వస్త్రేణ గృహీత్వా * నద్యాదిజలాశయం గత్వా బాష్పనివృత్త్యై తత్పిణ్డం పాణిభ్యామాదాయ దక్షిణాఽభిముఖో నాభిదఘ్నజలేస్థిత్వా ప్రేతం సంస్మరం స్తస్మిన్ క్షిపేత్ బలిం వాయసేభ్యో దత్వా సకృత్స్నాత్వా త్వాగ్నిగృహమాగత్య, తద్వస్త్రం విసృజ్యా ఽన్యద్వస్త్రం పరిధాయా ఽచమ్య ధాన్యాక్షతం సతిల మాలభ్య తత్రో

* శ్లో॥ వాయసేభ్యో బలిందద్యా ద్వైవస్వతవరం స్మరన్
అగ్నౌ జలేవా నిక్షిప్య స్నాత్వా శశ్వద్గృహం వ్రజేత్, ఇత్యుక్తత్వాత్ ప్రేతపిణ్డ వ్యతిరిక్త బలిం వాయసేభ్యో దత్వా తంప్రేతపిణ్డం చరుపాకాగ్నౌ జలేవా నిక్షిప్య స్నాయా దిత్యర్థః॥

ప్రేతశరీరోత్పత్తి క్రమః

దశాహపిణ్డదానేన ప్రేతస్య శరీరోత్పత్తి ర్భవతి

శ్లో॥ ప్రథమేఽ హని యః పిణ్డస్తేన మూర్ధాఽ భిజాయతే
చక్షుశ్శ్రోత్రే నాసికాచ ద్వితీయేఽ హని జాయతే
భుజౌ వక్ష స్తథా గ్రీవా తృతీయే ఽహని జాయతే
నాభిస్థానం గుదం లింగం చతుర్థేఽహని జాయతే
ఊరూతు పఞ్చమేజ్ఞేయౌ షష్ఠే చర్మ ప్రజాయతే
సప్తమేతు సిరాస్సర్వా జాయన్తే నాత్రసంశయః
అష్టమేతు కృతే పిణ్డే సర్వరోమా ణ్యనన్తరమ్
నవమే వీర్యసమ్పత్తిర్దశమే క్షుత్పరిక్షయః
దశమేన తుపిణ్డేన తృప్తిః ప్రేతస్య జాయతే
ఆశౌచాన్తే తతస్సమ్య క్పిణ్డదానం సమాప్యతే
తతశ్శ్రాద్ధం ప్రదాతవ్యం సర్వవర్ణే ష్వయం విధిః. ఇతి

వహ్నిం సువర్ణం గోమయఞ్చ స్పృష్ట్వా తత్రస్థిత్వా ఽనాసన్నా న్విసృజ్య వృద్ధాగ్రం గృహం ప్రవిశ్య * లోకయాత్రా మాసీరన్.

ఇతి శ్రీ వైఖానసే పైతృమేధికప్రయోగే

ప్రథమదిన సంస్కారక్రమః.

---

* లోకయాత్రాప్రకారః

శ్లో॥ మాతులో యస్య గోవిన్దః పితా యస్య ధనంజయః
అభిమన్యు ర్వధం ప్రాప్తః కా తత్ర పరిదేవనా.

కర్త్రాదిజ్ఞాతయః ఏవం ప్రకారేణాఽస్మత్పితామహ ప్రపితామహ ప్రప్రపితామహాదయ స్సర్వే ప్రపత్త్యాది మార్గరతా శ్రీ మద్భగవత్పద ప్రాప్త్యావ్యవహితో పాయం శ్రీమన్నారాయణ సమారాధనం స్వస్యాఽచార్యోక్తప్రకారేణ సమ్యక్కృత్వా బహిశ్చ సర్వాన్తర్యామిత్వేన తత్స్వరూపమేవ ధ్యాత్వాఽన్తేపాఞ్చభౌతిక మేతత్కళేబరం త్యక్త్వా సమారాధనబలా చ్ఛ్రీవైకుణ్ఠం ప్రాప్య భగవతా సహ నిత్యైశ్వర్య యుక్తాః పరమానన్ద నిర్భరా స్సన్త స్తత్రవస న్తీతి స్మృత్వా దుఃఖాన్నివృత్తా శ్రీ మద్భగవన్నామ సఙ్కీర్తన పరా భవేయుః తదేవ మహోరాత్ర ముపోష్య తతః ప్రభృ త్యేకభక్తా నిరానందాఽధశ్శాయినో ఆదశాహాద్భవేయుః.

బ్రహ్మచారి వ్రతాఽవధిః

మాతాపిత్రో రహతవాసాః పరివత్సరం బ్రహ్మచారివ్రతం చరేత్ యచ్చీర్ణపితృవ్రతో వంశంవర్ధయేత్ పితృసమాన జ్యేష్ఠాదీనాం మృతౌ షాణ్మాస మన్యేషాం మాసం దశాహమపివా బ్రహ్మచారీ వ్రతం చరేత్.

బ్రహ్మచర్యవ్రతే నిషిద్ధ ధర్మాః

బ్రహ్మచర్యస్థిత స్రగ్గన్ధమాల్య తామ్బూల చర్వణ స్త్రీగమనో పాన చ్ఛత్ర ధారణా దీన్వర్జయేదితి. క్షౌరతైలాభ్యఙ్గ తామ్బూల చర్వణ యోషితో వర్జయే దితి కేచిత్.

ద్వితీయ దిన సంస్కారక్రమః

అథ ద్వితీయదినే ప్రాతః కర్తా స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రః పూర్వవద్దర్భౌదుమ్బర శాఖాఽనల మృత్పిణ్డ కుమ్భాఽఽజ్యతిలాఽక్షత పుష్పగన్ధ లాజసక్తు ఫలక్షీర చర్వపూప తామ్బూలాదీన్ దక్షిణాంచ గృహీత్వా పూర్వదినమార్గేణ జ్ఞాతిభిస్సహ శ్మశానం గత్వా చితాయాః పూర్వభాగే స్థలం సంశోధ్య సమ్భారాన్విన్యస్య.

పునర్దహనానుజ్ఞా

పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ఘటేనోదక మాదాయ నిక్షిప్య దక్షిణాగ్రమేకదర్భ కూర్చం నిధాయ తస్యోపరి మృత్పిణ్డం న్యస్య పూర్వవదేకదర్భ పవిత్రే ధృత్వా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే మయా సమర్పితామిమాం సౌవర్ణీం దక్షిణాం యత్కిఞ్చిద్దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య (దక్షిణాం దత్వా) (ప్రాచీనావీతీ) స్వకులాభి వృద్ధ్యర్థం గోత్రస్య - శర్మణః - పితుః - ప్రేతస్య నిత్య నిరతిశయా నన్ద శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావాప్త్యర్థంచా ఽద్యమరణదినా దారభ్య ద్వితీయే ఽహని పునర్దహనకర్మ కర్తుం మమ యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు.

శ్మశానాధిదేవతారాధనమ్

పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ద్వితీయే హని పునర్దహనార్థం శ్మశానాధి దేవతా రాధనం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య (ప్రాచీనావీతీ) పూర్వోక్త మృత్పిణ్డే రుద్రమన్యమితి రుద్రమావాహ్య ''ఓం రుద్రమన్యం బహుతో...వీతయే'' శ్మశానాధిదేవం రుద్రమావాహయామి, ఆసనాద్యుపచారైః సమ్పూజ్య కవ్యం నివేదయేత్,

రుద్రాయ ఆసనాది సర్వోపచారాన్ సమర్పయామి, రుద్రాయ కవ్యం నివేదయామి. *

పునర్దహనప్రకారః

తత శ్చితాసమీపం గత్వా (ప్రాచీనావీతీ) దక్షిణాముఖ శ్చితాయా ఏకా ముల్కాం దక్షిణత ఉద్ధృత్య తత్పూర్వస్యాం దిశి నిధాయ ప్రజ్వాల్య చితాం కరస్పర్శ యోగ్యం క్షీరేణ క్షీరమిశ్ర జలేన వానిర్వాప్యా జ్యేనా భ్యుక్ష్య చితాస్థీ న్యుపసంభృత్య తదాకృతిం కృత్వా దక్షిణశీర్షం ప్రేతం మనసా ధ్యాయన్ తూష్ణీం పాద్యా దిభిః పుష్పగన్ధ తిలాక్షతై రభ్యర్చ్య అన్నాపూపలాజసక్తు ఫలాదిక మపి నివేద్య తత్రైవ సమాసీనః.

ప్రాణానాయమ్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనా వీతీ) గోత్రస్య-శర్మణః-ప్రేతస్య నిత్యనిరతి...వాప్త్యర్థం మరణ దినా దారభ్య ద్వితీయే ఽహని పునర్దహనకాలే తిథివార నక్షత్రా దిభి ర్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహారార్థం యత్కించి ద్ధిరణ్య దానం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్యగర్భ ......మే గోత్రస్య......ప్రేతస్య నిత్యనిరతి...... వాప్త్యర్థం మరణదినా దారభ్య ద్వితీయే హని, పునర్దహన......పరిహారార్థం యత్కించిద్ధిరణ్యం తుభ్యమహం సమ్ప్రదదే ఇదంనమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

పునః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ......తిథౌగోత్రస్య...... ప్రేతస్య నిత్యనిరతిశయా నన్ద శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకా ఽవాప్త్యర్థం స్వకులా ఽభివృద్ధ్యర్థంచ మరణనాదిదారభ్య ద్వితీయే ఽహని పునర్దహనం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతీ) ముక్తశిఖో దక్షిణాముఖ స్తత్తద్దహనమన్త్రై రేవా ఽఽకృతిం దహేత్, అగ్నిర్య

---

* అస్పృశ్యాదిస్పర్శ దోష ప్రాయశ్చిత్తమ్

చణ్డాలాద్యై శ్వకుక్కుట గార్ధభాద్యైర్వా చితాయా స్స్పర్శదోషో యది భవే త్తద్దోషశమనార్థం పునర్దహనా త్పూర్వం తదస్థిని క్షీరేణ ప్రక్షాళ్య పఞ్చ గవ్యైః కుశతోయై శ్చాపోహిష్ఠాదిభిః ప్రోక్ష్య కృచ్ఛ్రత్రియమేకం వాఽచరిత్వా పున ర్దహనం కుర్యాత్.

జుర్భి, స్సేనేన్ద్రి స్యేతి ద్వాభ్యాం గృహస్థం, సుమజ్గలీంచ దహేత్ *
"అగ్నిర్యజుర్భిః ......అహగ్గ్ం శ్రద్ధయా స్వాహా" సేనేన్ద్రిస్య

* బ్రహ్మచార్యాదీనాం పునర్దహన మన్త్రిః

బ్రహ్మచారీ విధుర విధవాదీనాం అస్మాత్వ మధీత్యే కర్చయా సావిత్ర్యావా దహేత్."ఓం అస్మాత్వమధిజా.............లోకాయస్వాహా ఓంభూర్భువస్సువ స్తత్స వితు.............ప్రచోదయాత్" అథవా సర్వేషాం బ్రహ్మచార్యాదీనా మగ్నిని తూష్ణీంవా దహేత్॥

అగ్న్యనుగత ప్రాయశ్చిత్తమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ........తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య........ ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వితీయే హని చితాగ్న్యనుగత దోషనివృత్త్యర్థం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయం యత్కిఞ్చి ద్ధిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్యగర్భ........ప్రయచ్ఛమె........ సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్; పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ..........తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ద్వితీయే ఽహని చితాగ్న్యనుగత ప్రాయశ్చిత్త హోమం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతీ) అయన్తే యోనిరితి తద్భస్మని సమిధ మారోప్య "అయన్తేయో........రయిమ్" తాం సమిధముద్బుధ్యస్వేతి లౌకికాగ్నౌ నిధాయ "ఉద్బుధ్యస్వా........ మేతమ్" ప్రజ్వాల్య(ప్రాచీనావీతీ) విపరీత మేకైకేన దర్భేణా ఽగ్నింపరి స్తీర్యా పసవ్యం పరిషిచ్య అదితే ఽనుమన్యస్వ..........ప్రసువ (ఆజ్యేన) ఓం మనో జ్యోతి..........ఘృతేన స్వాహా, ఓం అయాశ్చాగ్నే..........భేషజగ్గ్ం స్వాహా, ఓం యన్మ ఆత్మనో..........షణి స్వాహా, ఓం పునరగ్నిశ్చ..........మక్ష్యే స్వాహా, (ఉపవీతీ) ఓం భూస్స్వాహా..........వస్సువస్స్వాహా, తత స్త్రిలై ర్వైశ్వదేవం యామ్యం పైతృకం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా (ప్రాచీనావీతీ) "ఓంవిశ్వే దేవస్య..........పుష్యసే స్వాహా, ఓంవిశ్వే అద్య..........అస్మే స్వాహా, ఓం యమోదాధార..........వాయూనాగ్ం స్వాహా, ఓం నమస్తే నిర్ ఋతయే..........యాయినాగ్ం స్వాహా, ఓం అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమస్స్వాహా ఓం సోమాయ పితృమతే స్వధానమస్స్వాహా, ఓం యమాయ చాఙ్గిరస్పతయే స్వధానమస్స్వాహా, ఓం ఏతేయ ఇహ పితర..........స్వధానమస్స్వాహా, ఓం ఉశన్తస్త్వా..........స్వధానమ స్స్వాహా, ఓం సానో దదాతు..........విధేమస్వాహా (ఉపవీతీ) ఓం భూస్స్వాహా..........వస్సువస్స్వాహా" ఏవం ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ ర్హుత్వా త దగ్నినా తత్తన్మన్త్రేణ పూర్వవ త్పునర్దహనం కుర్యాత్॥

......దేవానాం పత్నయ స్స్వాహా" తతో రుద్రముద్వాసయామీ తిరుద్రముద్వాస్య, రుద్రముద్వాసయామి ॥ స్నాత్వా సపిణ్డై రన్యై ర్బాన్ధవైస్సహ గృహమాగత్య నగ్నప్రచ్ఛాదన దానం కుర్యాత్.

నగ్నప్రచ్ఛాదన విధిః

స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రః కర్తా ప్రాణానాయమ్య-యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వితీయే ఽహన్యాకృతిదహనానన్తరే ఽస్మి న్కాలే నగ్నప్రచ్ఛాదన దానం కర్తుం మమ యోగ్యతా...భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు - తతః ప్రాణానా యమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వితీయే ఽహన్యాకృతిదహనా ఽనన్తరేఽ స్మిన్కాలే ప్రేతస్య నగ్నత్వనివృత్త్యర్థం నగ్నప్రచ్ఛాదనం కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతీ) గోత్రం శర్మాణంప్రేతం పితరం స్మృత్వా ఏకం స్వజాతీయం స్వగోత్రం వా బ్రాహ్మణమాహూయా ఽఽసనందత్వా గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య నగ్నప్రచ్ఛాదన దానప్రతిగ్రహార్థం త్వామహం వృణే (ఇతివృత్వా ఽభ్యర్చ్య) ద్విప్రస్థ తణ్డులసహిత నూతన వస్త్రోత్తరీయ కాంస్యమయ భోజన పాత్ర పానీయపాత్ర సఘృతదీపపాత్ర దక్షిణాదీన్ తామ్బూలఞ్చ గృహీత్వా.

శీతవాతోష్ణ సన్త్రాణం లజ్జా సంరక్షణం పరమ్
దేహాఽలఙ్కరణం వస్త్ర మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే
హిరణ్యగర్భ.........ప్రయచ్ఛమే

గోత్రస్య...ప్రేతస్యా ఽఽచ్ఛాదనార్థ మిదం సతణ్డులం వస్త్ర ముత్తరీయమ్ భోజనార్థ మిదం కాంస్య పాత్రమ్, పానీయార్థ మిద ముదక పాత్రమ్ అన్ధకార నివృత్త్యర్థ మిదం ఘృతసహిత దీపపా త్రమ్ సదక్షిణాకం సతామ్బూలఞ్చయజుశ్శాఖాధ్యాయినే శ్రీకృష్ణ

శర్మణే ప్రతిగ్రహీత్రే తుభ్యమహం సమ్ప్రదదే, ఇదం నమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

తతో నదీతరం గత్వా స్నాత్వా బ్రాహ్మణా న్ప్రదక్షిణ పూర్వకం నమస్కృత్య యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః, భవత్పాదమూలే మయా సమర్పితామిమాం యథాశక్తి పరిషద్దక్షిణాం యథోక్త పరిషద్దక్షిణామివ స్వీకృత్య (దక్షిణాందత్వా) గోత్రస్య, శర్మణః పితుః- ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వితీయే ఽహన్యనుష్ఠిత పునర్దహన నగ్నప్రచ్ఛాదనయో ర్మన్త్ర తన్త్ర ద్రవ్య వైకల్యాదిభి ర్యోదోషస్సమజని తద్దోషనివృత్తిద్వారా నిత్య నిరతిశయా నన్ద శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావాప్తి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] తథా తవపితు శ్శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావాప్తి రస్తు. తతః పరం తిలోదకాఞ్జలి దానాదికం పూర్వవత్కృత్వా గురవే భోజనార్థం తణ్డులాదిక మాదశాహా దహన్యహని దాతవ్యమ్.

ఇతిశ్రీ వైఖానసే పైతృమేధిక ప్రయోగే
ద్వితీయదిన సంస్కారక్రమః

తృతీయదినే ఉదకాఞ్జలి పిణ్డబలి ప్రదానై కోత్తరవృద్ధి శ్రాద్ధ నవశ్రాద్ధాని కుర్యాత్.

చతుర్థదిన సంస్కార క్రమః

అథ చతుర్థే హని సఙ్గవకాలే కర్తా స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రః. పవిత్రపాణి రేకవస్త్రధరో దర్భో దుమ్బర శాఖా నీల లోహిత సూత్ర బృహతీ ఫలా ఽజ్యతిలా ఽక్షత పుష్ప శిలా లాజ మృత్పిణ్డ ఘటా ఽస్థి కలశ క్షీరాన్నా దీన్దక్షిణాంచ గృహీత్వా శ్మశానం గత్వా చితాయాః పూర్వభాగే స్థలశుద్ధిం కృత్వా సంభారాన్నిధాయ పాదా ప్రక్షాళ్యా ఽచమ్య॥

అస్థిసఞ్చయనప్రకారః

దక్షిణాముఖ స్థిత్వా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః......స్వీకృత్య(ప్రాచీనావీతీ)గోత్రస్య.....ప్రేతస్య నిత్య నిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీవిష్ణులోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యాఽద్య చతుర్థే హన్యస్థిసఞ్చయనం కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు (ఉపవీతీ) ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనా వీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య నిత్యనిర......వాప్త్యర్థం మరణదినా దారభ్యాద్య చతుర్థేహ న్యస్థి సఞ్చయనాఙ్గ భూతాం శ్మశానాధిదేవ రుద్రపూజాం ప్రేతపూజాం చాద్య కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య (ప్రాచీనావీతీ) పూర్వవ ద్దక్షిణాగ్రైక దర్భకూర్చోపరి మృత్పిణ్డం న్యస్య రుద్రమన్యమితి రుద్రమావాహ్య, ఓం రుద్రమన్యం...వీతయే, శ్మశానాధిదైవతం రుద్రమావాహయామి, తత్సమీపే తిలదర్భో దుమ్బర పర్ణాస్తృతే దేశే దక్షిణాగ్ర మేకదర్భ కూర్చం నిధాయ తస్మిన్ ఆమ ఆగచ్ఛత్వితి మన్త్రేణ గోత్రనామ స్మరణ పూర్వకం ప్రేత మావాహయేత్; ఆమ ఆగచ్ఛతు ప్రేతో......మిమాః, గోత్రం......ప్రేతమా వాహయామి, ఇత్యావాహ్య రుద్రం ప్రేతం చ పృథక్పృథ గాసన పాద్యాద్యై రభ్యర్చ్య కవ్యం నివేద్య *

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాద్యచతుర్థే హన్యస్థి సఞ్చ యనకాలే తిథివారాదిభి ర్యోదోషస్సమజని...హిరణ్యదానం కరిష్యే, (ఉపవీతీ - అపఉపస్పృశ్య - ప్రాచీనావీతీ) యథాశక్తిం దక్షిణాం

---

* చణ్డాలాదిస్పర్శదోష ప్రాయశ్చిత్తమ్

చితాయా శ్చణ్డాలాది స్పర్శదోషో భవేద్యది తద్దోష శమనార్థం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన యత్కిఞ్చి ద్ధిరణ్య దానం కరిష్యే (ఇతిస ఙ్కల్ప్య) దక్షిణాం బ్రాహ్మణేభ్యో దత్వా, పఞ్చగవ్యైః కుశతోయై శ్చాపోహిష్ఠాదిభి శ్చితాం ప్రోక్షయేత్॥

గృహీత్వా హిరణ్యగర్భ ... ప్రయచ్ఛమే, గోత్రస్య....చతుర్థేహ
న్యస్థిసఞ్చయనకాలే తిథివారాదిభి ర్యోదోష స్సముజని తద్దోష పరిహా
రార్థం యత్కిఞ్చి ద్ధిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే, ఇదం నమమ,
శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ ..... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్ర
స్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్య చతుర్థే ఽహ
న్యస్థి సఞ్చయనం కరిష్యే (ఉప - అప - ప్రాచీనావీతీ) కుశతోయై
శ్చాపోహిష్ఠాదిభి శ్చితాం ప్రోక్షయేత్, ఓం ఆపో .... థాచనః
హిరణ్యవర్ణాః పవమానే స్స్వర్జనః, క్షీరమిశ్రోదకేన యన్తే
అగ్నిమమన్థామే త్యాదిభిః పఞ్చభిర్మన్త్రై రౌదుమ్బర్యా శాఖయా
ఆస్థీ న్యవోక్ష్య ఽయుగ్మకుమ్భజలైశ్చ ప్రోక్షయతి. , ఓం యన్తే
అగ్నిమమన్థామ వృషభాయే వపక్తలే ఇమన్తగ్ం శమయామసి
క్షీరేణ చోదకేన చ, "ఓం యన్త్వమగ్నే సమదహ స్త్వము నిర్వా
పయా పునః, క్యాం భూరత్ర జాయతాం పాకదూర్వా వ్యల్కశా,
ఓం శీతికే శీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి, మణ్డూక్యా సుసఙ్గమయే
మగ్గ్ం స్వగ్నిగ్ం శమయ॥ ఓం శన్తే ధన్వన్యా ఆప శ్శము తే
సన్త్వనూక్యాః। శన్తే సముద్రియా ఆప శ్శము తే సన్తు వర్ష్యాః॥
ఓంశన్తే స్రవన్తీ స్తనువే శము తే సన్తు కూప్యాః। శన్తే నీహారో
వర్షతు శముప్రుష్వా ఽవశీయతామ్॥" విగతరజస్వలాగ పఞ్చ
స్త్రియ ఆహూయ నీలలోహిత వర్ణాభ్యాం తన్తుభ్యాం వామహస్తే
బృహతీఫల మాబద్ధ్య వామేన పాదేన పాషాణ మాస్థాయ వామేన
పాణినా ఉత్తిష్ఠాత ఇతిమన్త్రేణ దన్తేభ్య శ్శిరసోవాఽఽస్థీన్య నిరీక్ష
మాణా ఽపరభాగేన వాగ్యహీత్వా వాససికలశేవా ఽశిఙ్గమేకాని
దధ్యాత్, "ఓం ఉత్తిష్ఠాత స్తనువగ్ం సంభరస్వ మేహ గాత్ర మవ
హామా శరీరమ్, యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా
దేవ స్సవితా దధాతు॥ అథ ద్వితీయా యోషి త్తథై వేదన్త
ఏకమితి మన్త్రేణ స్కన్దాభ్యాం బాహుభ్యాం వాఽస్థీన్యా దాయ

తథా నిదధ్యాత్, 'ఓం ఇద న్తవకమ్' పరఊతవకమితి మన్త్రేణ తృతీయా ప్యనస్వీక్షమాణా పార్శ్వాభ్యాం కటిభ్యాంవా ఽస్థీన్యాదాయ తథా నిదధ్యాత్, "ఓం పరఊత ఏకమ్" తథా చతుర్థాఽప్యూరుభ్యాం జఙ్ఘాభ్యాం వా తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశ స్వేత్యస్థీన్యాదాయ తథా నిదధ్యాత్, 'ఓం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ' తథా పఞ్చమాఽన స్వీక్షమాణా సంవేశన స్తనువ ఇతి పాదాభ్యామేవా ఽస్థీన్యాదాయ నిదధ్యాత్, 'ఓం సంవేశన స్తనువే చారు రేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే' ఏవం త్రిస్రః పఞ్చవా కుర్యుః. *

ప్రధానాస్థినిక్షేపణవిధిః

తతః కర్తా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే... ..స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య చతుర్థేఽహన్యస్థిని క్షేపణం కర్తుంమమ యోగ్యతాసిద్ధిర స్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు[ప్ర]యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ....తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)గోత్రస్య.... ..... ప్రేతస్య మరణ......భ్య చతుర్థేఽహన్యస్థినిక్షేపణ కాలేతిథి .....హిరణ్య దానం కరిష్యే (ఉప- అప- ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్య..... ప్రియచ్ఛమే;

గోత్రస్య చతుర్థేఽహన్యస్థి నిక్షేపణ కాలే తిథి...సంప్రదదే ఇదంనమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

పునః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ.........తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య........ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య చతుర్థేఽహ న్యస్థినిక్షేపణం కరిష్యే, (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) పాలాశ శమీమూలేవా ఽన్యత్ర శుచౌ దేశే వా జానుదఘ్నం గర్తం ఖనిత్వా, ఉత్తిష్ఠ

*స్త్రీణా మథాలే కర్త్రైవ వామకరే నీలలోహిత సూత్రాభ్యాం బృహతీఫలమాబధ్య తత్తథైవ సర్వం కర్తవ్యమ్.

ప్రేహి యమేన త్వమిత్యస్థికలశ మాదాయ గర్తే నిదధ్యాత్, "ఓం ఉత్తిష్ఠప్రేహి ప్రద్రకాకర కృణుష్వ పరమే వ్యోమన్, ఓం యమే నత్వాం యమ్యా సంవిదానో త్తమంనాక మధిరో హేమమ్" పాంసుభిః ప్రచ్ఛాద్య రుద్రం ప్రేతంచో ద్యాస్యోదకదానాదికం పూర్వవత్కృత్వా ఽఽవసిష్టా న్యస్థీని వక్ష్యమాణవ త్స ప్తమేఽహని పుణ్యనద్యాం సముద్రేవా ప్రక్షిపేత్ *

ఇతి శ్రీ వైఖానసే పైతృమేధికప్రయోగే
చతుర్థ దినసంస్కారక్రమః

పఞ్చమేఽహని తృతీయదినవత్కృత్వా,షష్ఠే నవశ్రాద్ధవర్జం తృతీయాహవ త్సర్వం కుర్యాత్.

సప్తమదిన సంస్కారక్రమః

సప్తమేఽహని ప్రాతః కాలే కర్తా పూర్వవత్స్నాత్వా ధృత ద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రః పవిత్రపాణి రేకవస్త్రధరో దర్భాదుమ్బర శాఖాతిలా ఽక్షత పుష్ప లాజ మృత్పిణ్డ క్షీరఘట శరావ చర్వ పూప సక్తు పైష్టిక తామ్బూల నాళికేర గోపదంశాదీ న్దక్షిణాంచ గృహీత్వా శ్మశానం గత్వా చితాయాః పూర్వభాగే శుద్ధే దేశే నిక్షిప్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యా ఽచమ్య యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా

---

* చతుర్థే ఽహన్యే వచితా పిధానకరణే

కర్తా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః భవత్పాదమూలే.... ....స్వీకృత్య, గోత్రస్య.........ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య సప్తమే ఽహని చితా పిధానం కాలదోషా త్కర్తుమశక్తతయా ఽఽపకృష్యాఽద్య చతుర్థే ఽహని కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధి ర స్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు" ఇతి సంప్రార్థ్య యథావిధి చితాపిధానం కుర్యాత్॥

చితాపిధానం చతుర్థే హన్యేవ కేచిచ్ఛిష్టా స్సమాచరన్తి॥

భోస్స్వామినః......స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...ప్రేతస్య
నిత్యనిరతి.........వాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యా ఽద్య సప్తమే
ఽహని చితాపిధానం కర్తుం మమ యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో
మహాన్తో ఽను గృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు తతస్సఙ్కల్ప్య
చతుర్థదిన వన్మృత్పిణ్డే శ్మశానాధిదేవం రుద్రమేకదర్భకూర్చే
ప్రేతం చావాహ్య ప్రత్యేక మాసన పాద్యాద్యై రభ్యర్చ్య కవ్యం
నివేద్య చితామా శ్వశృగాలాది స్పర్శదోష నివృత్త్యర్థం ప్రాజాపత్య
కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయత్వేన హిరణ్య దానం కృత్వా పఞ్చగవ్యైః
కుశతోయై శ్చితామాపో హిష్ఠాదిభిః ప్రోక్ష్య "ఓం ఆపోహిష్ఠా.....
యథాచనః"

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ ...... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ)
గోత్రస్య ...... ప్రేతస్య నిత్యనిరతి ... ... ప్త్యర్థం మరణ
దినాదారభ్యా ఽద్య సప్తమేహని చితాపిధానకాలే తిథివారాది భిర్యో
దోషస్సమజని......యథాశక్తి హిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉప-అప
ప్రాచీనావీతీ)హిరణ్యగర్భ......మే,ఇదం నమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

చితాపిధానమ్

పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ)
గోత్రస్య......సప్తమే ఽహని చితాపిధానం కరిష్యే (ఉప-అప-
ప్రాచీనావీతీ) అవశిష్టా ఽస్థిభి ర్వినా భస్మాదీని సమూహ్య ఽవటే
ప్రక్షిప్య పాంసుభిః పిధాయ తదుపరి శాలిపిష్టేన ప్రేతాకారం
ద్వాదశాఙ్గులం కృత్వా తిలౌదుమ్బర దర్భాస్తృతే తస్మిన్దేశే నిధాయ
గోత్రనామ పూర్వం ప్రేతమావాహయేత్, "ఓం ఆమ ఆగచ్ఛతు
ప్రేతో...మిమాః"గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతమావాహయామి.
(ఇత్యావాహ్య) పుష్ప తిలచూర్ణ లాజధూపదీపా ఽక్షతైః పూజ
యిత్వా చరుమపూప లాజసక్తు మిశ్రం నివేద్య పానీయాచమన ముఖ
వాసాంశ్చ దత్త్వాత్ర, శరీర సర్వా ఽస్థీన్యాదాయ నవకుమ్భే నిధాయ
కుమ్భవదనం శరావేణా ఽఽచ్ఛాద్య శమీమూలే శుచౌ దేశే వా

జానుదఘ్న మవటం ఖనిత్వా తస్మిన్కుమ్భం నిధాయ పాంసుభిర్గర్తం ప్రపూర్య; ఉత్తిష్ఠప్రేహీతి గోత్రనామపూర్వం ప్రేతముద్వాస్య, "ఓం ఉత్తిష్ఠ......హోమమ్" గోత్రం......ప్రేతం యథాస్థాన ముద్వాసయామి వనదేవతాభ్యో బలిందత్వా రుద్రముద్వాస యామీతి రుద్రముద్వాస్య. శ్మశానాధిదేవం రుద్రం యథాస్థాన ముద్వాసయామి; తతః పరం నదీతీరం ప్రవిశ్య స్నాత్వా బ్రాహ్మణా న్సదక్షిణపూర్వం నమస్కృత్య దక్షిణాదానపురస్సరం బ్రాహ్మణై రనుజ్ఞాతః, పూర్వవ త్తీర్థావటే తిలోదకాని దత్వా, గృహమాగత్య వాసోదక పిణ్డబలిప్రదానా న్యేకోత్తర వృద్ధి శ్రాద్ధ నవశ్రాద్ధాని చ కుర్యాత్ * ప్రయత్నత స్సప్తమేఽహన్యేపుణ్యానద్యా మస్థినిక్షేపణం కార్యమిత్యాచార్యాః.

ఇతి శ్రీ వైఖానసే పైతృమేధికప్రయోగే
సప్తమదిన సంస్కారక్రమః

అష్టమేఽహన్యుదకాఞ్జలి పిణ్డబలి ప్రదానైకోత్తర వృద్ధిశ్రాద్ధాని కృత్వా. నవమేతైస్సహ నవశ్రాద్ధం కుర్యాత్.

---

* పుణ్యనద్యామస్థినిక్షేపణవిధిః

సప్తమేఽహని పైష్టికే ప్రేతావాహనా ద్యర్చనానన్తరం నవకుమ్భే చితాయా అవశిష్టాన్య స్థీనిగృహీత్వా పూర్వగృహీత ప్రధానాస్థి కలశమప్యాదాయ తదుభయం వంశయష్ట్యాం బద్ధ్వా ధో నిదధానః పుణ్యనదీం గఙ్గాదీనా మన్యతమా మేకాం సముద్రగామినీం గత్వా తస్యాం పూర్వవత్స్నాత్వా పఞ్చగవ్యేన ప్రధానాఽస్థీని ప్రక్షాళ్య వల్మీకాది శుద్ధమృదా కృతే పాత్రే సతిలహిరణ్య శకలా న్యస్థీని సఙ్గృహ్య సంపుటీకృత్య తదా దాయాఽగాధజలం ప్రవిశ్య నిమజ్జ్యాఽఘమర్షణ సూక్తం జపన్దక్షిణాఽభిముఖః ప్రక్షిపేత్ ; ♦ "ఓం హిరణ్యశృఙ్గం.... సుషోమయా" తతస్సర్వాస్థికుమ్భ మప్యేవమేవ ప్రక్షిప్య స్నాయాత్॥

అనతిదూరే నద్యాద్యసమ్భవే సర్వాస్థికుమ్భ మప్యారామే వృక్షమూలే వా ఖాత్వా పిథాయ స్నాత్వో త్తరంకర్మ కుర్వీత పునరిష్టకాలే గఙ్గాద్యాపగానా మేకస్యాం సముద్రేవా ప్రక్షిపేత్॥

♦ శ్లో॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గఙ్గాతోయేషు తిష్ఠతి
తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయత, ఇతి

దశమదిన సంస్కార క్రమః

అథ దశమే ఽహని ప్రాతః కర్తా స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రః ఏకవస్త్రధర శ్చైకదర్భ కృతోభయ పవిత్రపాణి ర్నదీతీరం గత్వా (ప్రాచీనావీతీ) ప్రథమం నదీతీరకుణ్డే పూర్వవత్సఙ్కల్ప పూర్వ మేకోత్తరవృద్ధ్యా తిలోదకాని దద్యాత్ తతః కనిష్ఠ ప్రథమా స్సర్వే సనాభయః కృతసర్వాఙ్గవపనా స్స్నాత్వా ఏకవస్త్రధరా ధృతద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రా శ్చోభయపవిత్ర పాణయః ప్రాచీనావీతి నః పూర్వవన్నదీతీర కుణ్డే తిలోదకాం స్త్రీ స్త్రీ ర్దద్యుః.

నదీతీరకుణ్డ పాషాణోద్వాపనమ్

తతః కర్తా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః... స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యదశమేఽహని నదీతీరకుణ్డే పాషాణో ద్వాపనకర్మ కర్తుం మమ యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) గోత్ర స్య......ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽ ద్యదశమేఽహని నదీతీర కుణ్డస్థిత పాషాణోద్వాపనకాలే తిథి......హిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్యగర్భ......మే, గోత్రస్య...... హిరణ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదంనమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...... తిథౌ (ప్రాచీనా వీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యా ఽద్యద శమే ఽహని నదీతీరకుణ్డే పాషాణో ద్వాపనం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) తత్కుణ్డసమీపే దర్భోదుమ్బర పర్ణాన్యా స్తీర్య తదుపరి దక్షిణా ఽగ్రమేకదర్భకూర్చం నిధాయో త్తిష్ఠ ప్రేహీ తి ప్రేతముద్వాస్య, "ఓం ఉత్తిష్ఠ ప్రేహీ ప్రద్రవౌకః... మధిరోహో మమ్:" గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం అస్మా త్పాషాణా దస్మిన్ కూర్చే ఉద్వాసయామి, (ఇత్యుద్వాస్య) ఉదకాప్లుతం తదశ్మ తత్రైవ తీర్థస్థానే ఽవటే వ్రీహిభి స్సహ పిధాయ

మృదా ఽఽపూర్య (ఉపవీతీ) అస్మత్కుల మభివర్ధతామితి వ్రీహీ
న్వికీర్య సమాకుర్యాత్" "అస్మత్కుల మభివర్ధతామ్" ప్రభూత
బలి విసర్జన పర్యన్తం తత్కూర్చం శ్వకుక్కుటాదిభి రస్పృష్టం యథా
తథా సంరక్షేత్; కర్తా (ప్రాచీనావీతీ) ముక్తశిఖః పూర్వవజ్జలమా
దాయ జ్ఞాతిభిస్సహ గృహమాగత్య గృహద్వారావట సమీపే ఘటం
నిధాయ దక్షిణాఽభిముఖ ఆసీన స్తిలదర్భోదుమ్బర పత్రేణ వాససా
జలమాదాయ గోత్ర ..... ప్రేతదహన జనిత తాపోప శమనార్థం
మరణదినా దారభ్యా ఽద్య దశమే ఽహని భోగశిలాయామే తత్తే
వాసోదకం దదామి * ఇతి పూర్వవ త్త్రిరుదకాఞ్జలిం దత్వా పిణ్డబలి
ప్రదానైకోత్తర వృద్ధిశ్రాద్ధాని పూర్వవత్కుర్యాత్.

* దశాహమధ్యే దర్శసఙ్క్రాన్తి విషమావేక గనంతానికిః

వాజపేయీ

శ్వానకుక్కుట సూతికోదక్యా న్త్యజై రశ్మనిస్పృష్టేసతి తమశ్మానం
పఞ్చగవ్యైగపరిక్షాళ్యావటె నిధాయ పూర్వవద్బలిం దద్యాత్
యద్యశ్మనిన ష్టె పునరన్యమశ్మానం నిధాయ ప్రేతమావాహ్య భ్యర్చ్య
గత తిలోదకాదీ న్పునరా వర్త్య కృత్వా తాత్కాలిక బలిందద్యాత్

శ్వకుక్కుటసూతకోదక్యాద్యైః పిండాన్నభాణ్డె స్పృష్టేనవా,
పునర్నూతన భాణ్డేన చరుంశ్రపయిత్వా తాన్పిండాన్ బలింశ్చ
పునరావర్త్యదత్వా తాత్కాలిక బలిందద్యాత్.

శ్రీ వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగములో

పే 131 లో ఊనషాణ్మాసిక, షాణ్మాసిక అని పొరపాటున
అచ్చు బడినది. షాణ్మాసికోనషాణ్మాసికమని దిద్దుకొనవలెను.

ప్రభూతబలిప్రదానమ్

కర్తా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః...... స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య దశమేఽహని పిణ్డబలిస్థానే మహత్తున్నివృత్యర్థం ప్రభూత బలిప్రదానం కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు. ప్రాణానాయమ్య-ఏవం గుణ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య దశమే ఽహని మహత్తున్ని వృత్యర్థం ప్రభూతబలి ప్రదాన కాలే తిథి ...... హిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) హిరణ్యగర్భ ...... మే గోత్రస్య ...... సంప్రదదే ఇదంనమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్. (ఉపవీతీ)

పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ...... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ఽద్య దశమేఽహని పిణ్డబలిస్థానే మహత్తున్ని వారణార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థంచ ప్రభూత బలి ప్రదానం కరిష్యే (ఉప అప-ప్రాచీనావీతీ) కుణ్డస్యదక్షిణ తః పశ్చాద్వా దక్షిణా ఽగ్రాం స్తితౌదుమ్బర దర్భాన్ సంస్తీర్య తదుపరి దక్షిణాగ్ర మేకదర్భకూర్చం నిధాయ శాలిపిష్టేన ప్రేతా కారం ద్వాదశాఙ్గులం కృత్వా తస్మిన్ నిధాయా ఽఽమఆగచ్ఛత్వితి ప్రేతమావాహ్య "ఓం ఆమఆగచ్ఛతు......మిమిః, గోత్రం శర్మా

అన్తర్దశాహే దర్శాఽగమనేపి మాతాపితృ
విషయేన పిణ్డోదకా ఽపకర్షః

శ్లో॥ మాతాపిత్రో ర్మృతిప్రాప్తౌ దశాహే మధ్యతో పివా
వనస్పతిగతే సోమే శిష్టాహం పూర్వవత్ క్షిపేత్

శ్లో॥ అన్తర్దశాహే దర్శశ్చే న్మాతాపిత్రో ర్గురో ర్మృతౌ
పిణ్డం దద్యా ద్దశాహాన్త మితరేషాం సమాపయేత్

శ్లో॥ ద్వచన్ద్రదర్శనే దోషో మాతాపిత్రో ర్నవిద్యతే
మధ్యే పిణ్డసమాప్తిశ్చే త్కులక్షయకరీ భవేత్

శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే విధుసంక్షయశ్చే ద్దద్యుర్దశాహం తిలవారిపిణ్డమ్
పుత్రీసుతో దత్తిమ ఔరసశ్చ శేషా స్మృతా స్తత్ర సమాపయేయు, రితి.

ణం-పితరం-ప్రేతమావాహయామి సర్వోపచారై రభ్యర్చ్య ప్రభూత బలి ప్రదానార్థం పైష్టికాకార పురోభాగే దక్షిణాగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య తదుపరి తిలాన్వికీర్య ఘృతగుళ పాయసాఽపూపదధిసక్తు లాజపృథుక నారికేళ తామ్బూలాది సోపస్కారం బలిమానాయ్య చషకాదిపాత్రే నిధాయ ఽపసవ్యం పరిషిచ్య తద్బలిపాత్రం హస్తేగృహీత్వా గోత్ర-శర్మణ-పితః-ప్రేత తవ మహత్సున్నివారణార్థం మరణదినాదారభ్య ఽద్య దశమే ఽహని పిణ్డబలిస్థానే ఘృత గుళ పాయసా ఽపూప దధి సక్తు లాజ పృథుక నారికేళ తామ్బూలాది సోపస్కారమేతం తే ప్రభూతబలిం దదామి ఇతి ప్రేతాగ్రే దర్భాస్తృతప్రదేశే నిక్షిపేత్; గోత్ర-శర్మణ-పితః ప్రేత తవ మహత్సున్ని....దారభ్యాద్య దశమే ఽహని పిణ్డబలిస్థానే మయా కృతం ప్రభూతబలిం సమ్పూర్ణ ముపతిష్ఠస్వ; ఇతి తత్పురత స్తిలోదకం నిక్షిప్య నమస్కుర్యాత్.

గృహద్వారకుణ్డ పాషాణోద్యాపనమ్

యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః ...స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య .....ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యా ఽద్య దశమే ఽహని గృహద్వార కుణ్డే పాషాణోద్యాపనం కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు.

ప్రాణానాయమ్య. ఏవంగుణ ...... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య .....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్య దశమే ఽహని గృహద్వార కుణ్డస్థిత పాషాణోద్యాపనకాలే తిథివారాదిభి ర్యోదోష ప్రమజని .... హిరణ్యాదానంకరిష్యే (ఉప-అప-(ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్యాగర్భ .....దదే, ఇదంనమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

ప్రాణానాయమ్య. ఏవంగుణ ...... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ....ప్రేతస్యమరణదినా దారభ్యాఽద్య దశమేఽ హని గృహద్వారకుణ్డే పాషాణోద్యాపనం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ)

తత్కుణ్డసమీపే దర్భోదుమ్బర పర్ణాన్యాస్తీర్య తదుపరి దక్షిణాగ్ర మేకదర్భకూర్చం నిధాయో త్తిష్ఠప్రేహీతి ప్రేతముద్వాస్య "ఓం ఉత్తిష్ఠప్రేహి .... మధిరోహేమమ్," గోత్రం-శర్మాణం-పితరం-ప్రేతం అస్మా త్పాషాణా దస్మిన్కూర్చే ఉద్వాసయామి ఇత్యు ద్వాస్య, తతః ప్రస్థపరిమిత తణ్డులైః పక్వం పాయసం త్రిభి ర్మృత్పాత్రై ర్గృహీత్వా తేషామన్యతమే పాత్రే గృహద్వారాఽ వటస్థం తమశ్మానం నిధాయ తత్రైవ బలిస్థానే గర్తం ఖాత్వా తస్మిన్ యథాలాభ మోషధీ బీజా న్యవకీర్య పాయసపూర్ణ పాత్రద్వయం శిలా స్థిత పాత్రో పర్య వాఙ్ముఖం ప్రక్షిప్య సమ్పుటీ కృత్య తస్మిన్గర్తే తత్సమ్పుటం నిధాయ మృదా ఽఽపూర్య (ఉపవీతీ) అస్మత్కుల మభివర్ధతామితి వ్రీహీన్వికీర్య సమీకుర్యాత్, "అస్మత్కుల మభి వర్ధతామ్" తదానీమేవ ప్రేతవాసోచ్ఛిష్టపాత్ర దర్భాన్గృహీత్వా (ప్రాచీనావీతీ) ముక్తశిఖః పైష్టికాకారం లౌకికేష్టకాం కూర్చం దహనాఽయోగ్య శరావాదిపాత్రాణి ప్రభూతబలిఞ్చ వాససా గృహీత్వా నదీతీరం గత్వాతీరస్థానస్థిత కూర్చేన సహ పైష్టికా కారాదీని ప్రభూతబలిఞ్చ * తత్రజలేవిసృజ్య స్నాత్వా బ్రాహ్మణా న్ప్రదక్షిణ పూర్వకం నమస్కృత్య యథాశక్తి దక్షిణాంగృహీత్వా భోస్స్వామినః ... స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య .... ప్రేతస్య మరణ ప్రథమదిన ప్రభృతి దశమదిన పర్యన్తం మయాకృత పాషాణ స్థాపనాది పాషాణోద్వాపనాన్త కృత్యేషు మన్త్రతన్త్రద్రవ్య వైకల్యై మరణకాల తిథివారనక్షత్రాది భిశ్చ యోదోషస్సమజనిత-ద్దోష నివృత్తిద్వారా నిత్య నిరతిశయానన్ద శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావాప్తి రస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] తథాస్తు ఇతి బ్రాహ్మ

---

* శ్లో॥ ప్రేతాయి బలిముద్దిష్టం శూద్రాదేర్యః ప్రయచ్ఛతి
తత్కులం పీడ్యతే రోగై స్తిర్యక్త్వం చ స గచ్ఛతి: త్యక్తత్వా
త్సర్వమపి సోపస్కరం ప్రభూతబలిం జలే విసృజేత్.

స్త్రై రుక్తః ✿ కృతశేష వపనః కర్తా ♦ మృతపత్న్యా స్సర్వాభరణ మాఙ్గల్య విసర్జనపూర్వకం వపనం కారయిత్వా స్వయం స్నాత్వా ధర్మోదకం దద్యాత్.

✿ శ్లో॥ దశమేహని సంప్రాప్తే స్నానం గ్రామా ద్బహిర్భవేత్
తత్ర త్యాజ్యాని వాసాంసి కేశ శ్మశ్రునఖానిచ
దశాహే తపనం కుర్యా చ్ఛుధ్యర్థం మృతసూతకే
మాసర్క్ష తిథివారాణాం దోషో నాస్తీతి శాకలః ఇతి.

♦ శ్లో॥ కణ్ఠసూత్రం కర్ణపత్రే త్యక్త్వా ఽత్ర ప్రేతసన్నిధౌ
పశ్చా త్సంగాహయే న్నారీ యదా భర్తృమృతి స్తథా
మృతే భర్తరి తస్యస్త్రీ కణ్ఠసూత్రం పరిత్యజేత్
పశ్చాత్సంగాహనా దర్వా గధవా దశమే ఽహని.

దశమేహని మృతపత్నీరజస్వలాచే త్తదా కణ్ఠసూత్రాదికం నవిసృజేత్, కిన్తు, స్నానానన్తరమేవ; తథా.

శ్లో॥ మృతే భర్తరి తస్యస్త్రీ హ్యాశౌచాన్తే రజస్వలా
శ్రాద్ధం తత్ర ప్రకుర్వీత స్నాత్వా సూత్రం విముఞ్చతి
దశాహాభ్యన్తరే ద్దైవా త్ప్రేతభార్యా రజస్వలా
తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వా సూత్రం విసర్జయేత్; ఇతి
కణ్ఠసూత్రవిసర్జనం సర్వభూషణ విసర్జనోపలక్షణ తయా నిర్దిశతి.

విధవాయాః కేశధారణనిషేధః.

శ్లో॥ విధవా కబరీబన్ధో భర్తృ బన్ధాయ జాయతే।
శిరసోవపనం తస్మాత్కార్యం విధవయాసదేతి॥

శ్లో॥ ఖట్వాదిశయనం కేశరుక్మ కంచుక కంబళమ్
మోహాచ్చేత్కురు తేయాచ సానారీ నరకం వ్రజేత్
రుక్మాభరణ ధారీచ యతిర్వా విధవాయది
తిష్ఠేద్యస్యగృహేనాశో ధర్మసంతతి సమ్పదామ్ ఇతి.

శ్రుతిః—“మా తేగృహేనిశి ఘోషఉత్థాదన్య త్రత్వద్రుదత్యస్సం విశన్తు మాత్వంవికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్య మానామ్.”

బ్రాహ్మణ మాహూయా ఽఽసనం దత్వా గోత్రస్య - శర్మణః - పితుః - ప్రేతస్య తృప్త్యర్థం శ్వః కరిష్యమాణా ద్యమాసికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భోక్ష్యతామ్, ఇతి ఫలాదినా వృణుయాత్, సోపి తద్గృహఏవ నివసేత్.

ఇతి శ్రీ వైఖానసే పైతృమేధిక ప్రయోగే
దశమదిన సంస్కారక్రమః

ఏకాదశ దినసంస్కార క్రమః

ఏకాదశ దినే, ప్రాతః కర్తా నద్యాది జలాశయం గత్వావిధినా స్నాత్వా నిత్యకర్మాణి చ కృత్వా గృహ మాగత్య గృహే శోధ నాదికం కారయిత్వా గృహశుద్ధ్యర్థ మాత్మశుద్ధ్యర్థంచ విష్వక్సేనా రాధన పూర్వకం పుణ్యాహం పఞ్చగవ్య స్థాపనం గృహ శుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం చా ఽన్యేనకారయేత్.

భగవత్ప్రార్థనమ్

శ్లో॥ ఓం శుక్లామ్బర ధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్న వదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోప శాన్తయే
తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చన్ద్రబలం తదేవ
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే ఽ తేఙ్ఘ్రియుగంస్మరామి

శ్లో॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో యత్రపార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతిర్ధ్రువానీతి ర్మతిర్మమ
స్మృతే సకలకల్యాణ భాజనం యత్ర జాయతే
పురుష స్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్
సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తితేషా మమఙ్గలమ్
యేషాం హృదిస్థో భగవా న్మఙ్గళాయతనం హరిః

ధర్మోదకప్రదానమ్

తతః కర్తా దక్షిణాఽభిముఖో భూత్వాసఙ్కల్ప్య (ప్రాచీనా వీతీ) తిలోదకాఞ్జలిం గృహీత్వా "ఓంపృథివీంగచ్ఛ .... శరీరైః గోత్రాయ- శర్మణే- పిత్రే- ప్రేతాయ దహన జనితతాపోపశమ నార్థంతృష్ణోపశమనార్థంచైతద్ధర్మోదకం దదామి.ఇతి తిలదర్భో దుమ్బర పర్ణాస్తృతే దేశే త్రీనుదకాఞ్జలీం దత్వా,గోత్రస్య శర్మణః పితః ప్రేతస్య దహనజనిత .... శమనార్థంచ జ్ఞాతిభి రిష్టైర్బాన్ధవై స్సహైవ శ్చ ధర్మోదకందయతామితి తాన్ప్రార్థయేత్. యజమానేన ప్రార్థితా స్తే సర్వే బాన్ధవాదాస్యామ ఇత్యుక్త్వా సకృత్స్నాత్వా ప్రాణానా యమ్య, ఏవంగుణ .... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితుః గోత్రస్య- శర్మణః- ప్రేతస్య దహనజనిత .... శమనార్థంచ ధర్మో దకం దదామీతి ప్రత్యేకం సఙ్కల్ప్య తిలోదకాఞ్జలిం గృహీత్వా.

"ఓం పృథివీఙ్గచ్ఛాన్తరిక్షఙ్గచ్ఛ దివఙ్గచ్ఛదిశోగచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశోగచ్ఛ దివఙ్గచ్ఛాన్తరిక్షఙ్గచ్ఛ పృథివీఙ్గచ్ఛాపో వాగచ్ఛ యదితత్రతే హితమోషధీషు ప్రతి తిష్ఠా శరీరైః"

యజమానస్య పిత్రే- గోత్రాయ-శర్మణే ప్రేతాయ-దహన జనిత......శమనార్థం చైతద్ధర్మోదకం దదామీతి ప్రత్యేకం త్రీంస్త్రీ నుదకాఞ్జలీ న్పూర్వోక్త తిలదర్భోదుమ్బర పర్ణాస్తృతే దేశే దత్వా స్నానం కుర్యుః తతఃకర్తా దర్భోదుమ్బరపర్ణాదీన్ జలే విసృజ్య స్నాత్వా బాన్ధవైస్సహ గృహం ప్రవిశేత్.

దశమ దినరాత్రికృత్యమ్

కర్తా దశమే ఽహని రాత్రౌ వసశ్న న్నాసనే చాసీన ఉభయ పవిత్ర పాణిర్గి ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య దశమేఽ హని ప్రేత తృప్త్యర్థం శ్వః కరిష్యమాణా ఽఽద్యమాసికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధార్థం బ్రాహ్మణవరణం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) లక్షణసంపన్న మేకం

శ్లో॥ లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః
యేషా మిన్దీవర శ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః
ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్

శ్లో॥ యస్య ద్విరద వక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్
విఘ్నం నిఘ్నన్తి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే
శ్రౌత స్మార్తాత్మకం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్త వేదార్థ విదే విఖనసే నమః

శ్లో॥ సూత్రాణా మన్యక్లుప్తానాం నేత్రం యచ్చ స్థిరీకృతమ్
సూత్రం వైఖానసం వన్దే భగవ త్కర్మ సూచకమ్
నారాయణః పితా యస్య మాతా చాపి హరిప్రియా
భృగ్వాది మునయ శ్శిష్యా స్తస్మై విఖనసే నమః

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః, శ్రీమతే విఖనసే నమః, భృగు మరీచ్యత్రి కశ్యపేభ్యో నమః, నమస్సదసే నమస్సదస స్పతయే 'ఓం నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే, నమో దివే నమః పృథివ్యై, సప్రథ సభాం మే గోపాయ, యే చ సభ్యా స్సభా సదః, తానిన్ద్రి యావతః కురు, సర్వమాయు రుపాసతామ్, సర్వేభ్య శ్రీవైష్ణ వేభ్యో నమః 'ఓం భగవతో బలేన భగవతో వీర్యేణ భగవత స్తేజసా భగవతః కర్మణా, భగవతాను గృహీతో భగవతాను ధ్యాతో భగవత్కర్మ కరిష్యామి తద్భగవా ననుమన్యతామ్.

అపక్రామన్తు భూతాని పిశాచాః ప్రేతగుహ్యకాః
యే చాత్ర నివస న్త్యేతే దేవతా భువిస న్తతమ్
అపసర్పన్తు యే భూతాః యే భూతా భువిసంస్థితాః
యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తేగచ్ఛ న్త్వాజ్ఞయా హరేః

ఆసన మన్త్రస్య, పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠ ఋషిః సుతలం ఛన్దః శ్రీకూర్మో దేవతా ఆసనే వినియోగః

పృథ్వీత్వయా ధృతాలోకా దేవిత్వం విష్ణునా ధృతా
త్వంచ ధారయ మాం దేవి పవిత్రం కురుచాసనమ్
అశేష జగదాధార మనన్తం కూర్మ రూపిణమ్
ఆసనస్య విశుద్ధ్యర్థ మాత్మానం తం భజేహరిమ్

అం అనన్తాసనాయ నమః యం యోగాసనాయ విం విమలాసనాయ నమః రం కూర్మాసనాయ నమః ఇతి భూశుద్ధిం కృత్వా.

విష్వక్సేనారాధనమ్

ద్విరాచమ్య త్రిః ప్రాణానాయమ్య దక్షిణజానుని వామహస్త ముత్తానం కృత్వాతదఙ్గుష్ఠ తర్జన్యోర్మధ్యే అవాచీనస్య దక్షిణపాణే రంగుష్ఠరహితా శ్చతస్రో ఙ్గుళీర్న్యస్య దక్షిణాఙ్గుష్ఠేన వామాఙ్గుష్ఠం పరివేష్ట్యహరిః ఓం (ఇత్యుపక్రమ్య) శ్రీమహా విష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానసాద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే శ్వేత వరాహ కల్పే వైవస్వత మన్వన్తరే, కలియుగే, ప్రథమ పాదే, జంబూ ద్వీపే భరత వర్షే, భరత ఖణ్డే, మేరోర్దక్షిణ దిగ్భాగే, శ్రీ వేఙ్కటాచలా దుత్తర ప్రదేశే, మహా నద్యో ర్మధ్యదేశే, అస్మిన్వృహే భగవ ద్భాగవ తాచార్యాణాం సన్నిధౌ అస్మి న్వర్తమానే, వ్యావహారిక చాన్ద్రమానేన, సంవత్సరే, అయనే, ఋతౌ, మాసే, పక్షే వాసరయుక్తాయాం నక్షత్రయుక్తాయాం అస్యాం తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య-శర్మణః యజమానస్య పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ఉద్దైకావశే ఉహని (ఉపవీతీ) (అపఉపస్పృశ్య) గృహ శుద్ధ్యర్థ మాత్మ శుద్ధ్యర్థంచ సుపుణ్యాహం కరిష్య న్నాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా ప్త్యర్థం విష్వక్సేనారాధనం కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య) పాత్ర స్థతణ్డులోపరి కూర్చం పవిత్రం వా నిధాయ స్వహృదయే విష్వక్సేనం ధ్యాత్వా.

శ్లో॥ విష్వక్సేనం సకలవిబుధ ప్రౌఢ సైన్యాధి నాథం
ముద్రాచక్రే కరతల యుగే శఙ్ఖదణ్డౌ దధానమ్

మేఘశ్యామం సుఫణిమకుటం పీతవస్త్రం శుభాఙ్గం
ధ్యాయే దేవం విజితదనుజం సూత్రవత్యా సమేతమ్
శ్లో॥ విష్వక్సేన మశేష నిర్జరమహా సేనాధి నాథంచతు
ర్బాహుం శఙ్ఖ సుదర్శనేచ దధతం శక్తించ దణ్డాంకరైః
శ్యామం రత్నకిరీట కుణ్డలధరం పీతామ్బ రాలఙ్కృతం
వన్దే సూత్రవతీ జయా సహచరం వైవస్వ దాశాముఖమ్

"ఓం ఆగ్నేయోయస్మా ద్యజామహే త్వా విశ్వేసదాత్వాం మహిత్రోనుశమ్భో వైరాజన్తే సుహుతన్నిధత్తామ్". ఓం ప్రైషా మధీశో విబుధానా మనాదిః యామేశస్త్రాం ధనితాం దధాతు "ఓం ఆయాతు భగవాన్దివ్యో దాన్తశ్శాన్తో జనప్రియః వర్షిష్ఠ స్సర్వ భక్తానాం సర్వదా ధనదోవరః" పురుష స్సగణ స్సూత్రవతీ జయా సహాయోజితః పరం సహదేవతా భిరనుమన్యతామ్, యస్తుధర్మరథో నిత్యమృషిభి శ్చానుగామినం శాన్తం భగవన్తమోమ్ ఓం విష్వ క్సేన మావాహ యామి ఓం శాన్త మావాహయామి ఓం హర మావాహయామి ఓం అమిత మావాహయామి (తద్దక్షిణే) ఓం సూత్రవతీ మావాహయామి (వామే) ఓం జయా మావాహయామి ఇతి కూర్చేసమావాహ్య పఞ్చోపచారమన్త్రై రాసనం, పరికల్ప్య ఓం లం-హం-యం-రం-వం. సూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః పుష్పేణాఽసనం పరికల్పయామి ప్రైషామధీశ ఇతి ప్రణమ్య "ఓం ప్రైషామ.... దధాతు" సూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీ విష్వ క్సేనాయ నమః ప్రణామం సమర్పయామి ప్రార్థనం సమర్పయామి ఆగ్నేయో యస్మా దితి స్నానమ్, ఓం ఆగ్నేయో ..... ధత్తామ్. సూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః శుద్ధోదకేన స్నాప యామి, సూత్ర.... శ్రీ విష్వక్సేనాయనమః ప్లోతేన విమృజామి తద్బీజం తస్య సన్యస్య, ఓం విం-ఓం సూం-ఓం జం, అప్సరస్వితి గన్ధమ్, ఓం అప్సరస్సుయో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః. దైవోయో మాను షోగన్ధస్సమాగన్ధ స్సురభి ర్జుషతామ్. సూత్రవతీ జయా సహిత శ్రీ విష్వక్సేనాయనమః గంధం సమర్పయామి తత్సవితురితి పుష్పమ్.

ఓం తత్సవి...... యాత్ సూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీ విష్వక్సే నాయ నమః పుష్పాణి స్రజంచ సమర్పయామి, అగ్నిం దూతమితి ధూపమ్ ఓం అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వ వేదసమ్, అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్. సూత్రవతీ జయా సమేత శ్రీ విష్వక్సేనాయ నమః ధూప మాఘ్రాపయామి అహమస్మీతి దీపమ్ ఓం అహమస్మి ప్రథమజా ఋతస్య, పూర్వన్దేవేభ్యో అమృ తస్య నాభిః యోమా దదాతి సఇ దేవమావాః సూత్రవతీ జయా సహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః దీపం దర్శయామి అర్ఘ్యం సమర్ప యామి ఆచమనం సమర్పయామి అగ్న ఆయాహీతి ఫలోపహారమ్, ఓం అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతా సత్సి బర్హిషి, సూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయనమః ఫలో పహారం నివేదయామి. యే తేశతమితి పానీయమ్. ఓం యే తేశతం వరుణయే సహస్రం యజ్ఞియాగపాశా వితతాగ పురుత్రా తేభ్యోన ఇన్ద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వే దేవాః ముఞ్చన్తుమరుతస్స్వస్త్యాసూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః పానీయం సమర్పయామి, ఆచమనం సమర్పయామి, ఘృతాత్పరీతి తామ్బూలమ్. ఓం ఘృతా త్పరిమణ్డ ఇవాప్సుస్నేహ స్సర్వాధిక స్సర్వద త్తేషు శర్వః సచేతనశ్చే తయతే స్వశక్త్యా ఏకోలోకాన్ గర్భవత్పాతు సర్వాన్. సూత్రవతీ జయా సహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః తామ్బూలం సమర్పయామి.

శ్లో॥ సురాసుర శిరోరత్న మరీచి ఖచితాఙ్ఘ్రయే
విఘ్నాన్ధకార సూర్యాయ విష్వక్సేనాయ తే నమః
విష్వక్సేన హరేర్భక్త పూజాయాం హీనమేవయత్
తత్క్షమస్వేతి చోక్త్వాతు ప్రణామం కారయే త్పునః

అనయా వాహనాది త్రయోదశోపచార పూజయా భగవాన్ శ్రీవిష్వక్సేన స్సుప్రీతో వరదో భవతు. విష్వక్సేనాయ నమః యథా సుఖం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి. (శోభనార్థం క్షేమాయ పునరా గమనాయచ)

పుణ్యాహమ్

అథ పుణ్యాహం పఞ్చావరాన్ శ్రోత్రియాన్ నాహూయాభిపూజ యతి ఆచార్యః (తణ్డులపూర్ణపాత్రోపరిస్థిత) కరకం ధారాస్వి త్యద్భిరాపూర్య ఓం ధారాసుసప్త సుచమానసేషు సరస్సరిత్సు పరి పూరితేషు అపోఽభిగృహ్ణ ప్రతిపాదయిష్యే గృహ్ణామిధత్తాగం సుచిరగం సుశర్మ॥ ఇదమాపశ్శివా ఇత్యపోభిమన్త్ర్య॥ ఓం ఇదమా పశ్శివా శ్శివతమా శ్శాన్తా శ్శాన్తతమా శ్శుభాశ్శుభత మాః పూతాః పూతతమాః పుణ్యాః పుణ్యత మా మేధ్యా మేధ్యతమా అమృతా అమృతరసాః పూతా బ్రహ్మ పవిత్రేణ పూతాస్సూర్యస్యర శ్మిభిః పుష్పాదిభి స్సర్వతీర్థ జలమభ్యర్చ్య.

సర్వతీర్థజలం పుణ్యం పావనం సర్వకారణమ్
విష్ణు పాదోద్భవం శుద్ధం సర్వమఙ్గళ దాయినా
బ్రహ్మణా సమ్భృతం యచ్చమన్త్రపూతం శుభావహమ్
కావేరీ తుఙ్గభద్రాచ కృష్ణవేణీచ గౌతమీ
భాగీరథీతి విఖ్యాతాః పఞ్చగంగాః ప్రకీర్తితాః

(కరకే) పాఞ్చభౌతిక మావాహయామి (జలే) సర్వతీర్థజల మావాహయామి గంగాది సర్వతీర్థజలాయ నమః పుష్పగన్ధాక్షత ధూపదీపాద్యర్చన ఫలోపహారాన్ సమర్పయామి.

ప్రతివాచకాన్ ప్రాఙ్ముఖానుదఙ్ముఖాన్వా స్థాపయిత్వోదఙ్ముఖః త్రిఃప్రాణానాయమ్య, తిథివారాది సఙ్కీర్త్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః యజమానస్యపితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్యైకా దశేఽహని గృహశుద్ధ్యర్థ మాత్మశుద్ధ్యర్థంచ సుపుణ్యాహం కరోమి (ఇతిసంకల్ప్య) (ఉపవీతీ) (అప ఉప స్పృశ్య) [ప్ర] కురుష్వ స్వస్తి సుప్రోక్షిత మస్త్వితి స్థానంప్రోక్ష్య ఓం స్వస్తిసు ప్రోక్షిత మస్తు [ప్ర] అస్తు ప్రజాపతిః ప్రియతా మిత్యుక్త్వా తైఃప్రియతామితి వాచయతి. ఓం ప్రజాపతిః ప్రియతామ్ [ప్ర] ప్రియతాం ప్రజాపతిః, కనకాది శుద్ధపాత్రం మృణ్మయంవా ఽభి

స్రావ జలధారణార్థం పురత స్సంస్థాప్య తస్మి న్కుశాక్షత గన్ధా
శ్వత్థ పల్లవాదీన్విన్యస్య కరకం బాహుమాత్ర ముద్ధృత్య వామహస్తే
నిధాయ దక్షిణహస్తేన కరకాననంపిధాయతిష్ఠన్ శామ్యన్తుఘోరాణీతి
మన్త్రావృత్త్యోత్తరాన్తం యథాశాఖ్యాత్తథా పాత్రాద్బహిర్భూమ్యాం
త్రిఃకృత్వోపస్రావయతి ఓం శామ్యన్తు ఘోరాణి ఓం శామ్యన్తుపా
పాని ఓం శామ్యన్తు ఈతయఃతథాన్తే శుభాని వర్ధన్తామితి(అభిస్రావ)
పాత్రే ప్రస్రావయతి ఓం శుభాని వర్ధన్ [illegible] వర్ధతాం శుభాని
శుచివోహవ్యా ఇత్యగ్రం ప్రేతకే ఓం శుచీవోహవ్యా మరుత శ్శుచీ
నాగ్ం శుచిగ్ంహినో మ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః ఋతేన సత్యమృత సాప
ఆయ న్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః ఓం సన్త్వాసిఞ్చామి యజుషా
ప్రజామాయుర్ధనంచ బృహస్పతి ప్రసూతో యజమాన ఇహమారిషత్
ఓం అతోదేవా అవన్తునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే పృథివ్యా స్సప్త
ధామభిః ఓం ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ సమూఢ
మస్య పాగ్ంసురే ఓం త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః
తతో ధర్మాణి ధారయన్ ఓం విష్ణోః కర్మాణి పశ్యతయతో వ్రతాని
పస్పశే ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా ఓం తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా
పశ్యన్తి సూరయః దివీవ చక్షు రాతతమ్ ఓం తద్విప్రాసో విపన్య
వోజా గృవాం సస్సమిన్ధతే విష్ణో ర్యత్పరమం పదమ్.

ద్రవిణోదా ఇత్యారభ్య దతిర్ద్యా రిత్యన్తం తత్తన్మన్త్రాన్తే
యజమానస్య శిరస్యక్షతా న్నిక్షిపన్త స్సదస్యా స్సర్వే యజమానేన
సహావదేయుః, యజమానస్తు కరకం ధారయన్ ప్రతిమన్త్రం పాత్రే
ఉపస్రావయతి.

ఓం ద్రవిణోదా ద్రవిణసస్తు రస్యద్రవిణోదా త్సనరస్య ప్రయంసత్,
ద్రవిణోదా వీరవతీ మిషంనో ద్రవిణోదా రాసతే దీర్ఘమాయుః॥

ఓం సవితా పశ్చాతా త్సవితా పురస్తా త్సవితోత్తరాత్తా త్సవితా
ధరాత్తాత్, సవితానస్సువతు సర్వతాతిం సవితానో రాసతాం
దీర్ఘమాయుః॥

ఓం నవోనవో భవతి జాయమానో౽హ్నాం కేతు రుషసా మేత్యగ్రే,
భాగం దేవేభ్యో విదధా త్యాయ న్ప్రచన్ద్రమా స్తిరతి దీర్ఘ
మాయుః॥

ఓం విద్యున్నయా పత స్తితవిద్యో ద్భర స్తి మే౽అప్యా కామ్యాని
జనిష్టో ౽అపో నర్యస్సుజాతగ్ని ప్రోర్వశీతి రత దీర్ఘమాయుః॥

ఓం శతంజీవ శరదో వర్ధమాన శ్శతంహోమన్తా శ్శతమువ సన్తాన్,
శతమిన్ద్రాగ్నీ సవితా బృహస్పతి శ్శతాయుషా హవిషేమం
పునర్దుః॥

ఓం అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యా సశ్చతస్రో దేవీ రజరాశ్ర విష్ఠాః,
తేయజ్ఞంపాన్తు రజసగపరస్తా త్సంవత్సరీణ మమృతగ్గ్ం స్వస్తి॥

ఓం హిరణ్యరూప స్సహిరణ్య సన్దృ గపాంన పాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః
హిరణ్యయా త్పరియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదాద దత్యన్నమస్మై॥

ఓం బుధ్యామస్తోమం సనుయామ వాజ మనోమ న్త్రం సరథే హోప
యాతమ్, యశోన పక్వం మధుగో ష్వన్తరా భూతాంశో ౽
అశ్వినోః కామమప్రాః॥

ఓం ఆహార్షంత్వా విదంత్వా పునరాగాః పునర్నవ,
సర్వాంగ సర్వం తేచక్షుస్సర్వ మాయుశ్చ తే విదమ్॥

ఓం అర్యమణం బృహస్పతిమిన్ద్రం దానాయ చోదయ,
వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారంచ వాజినమ్॥

ఓం సోమగ్ం రాజానం వరుణమగ్ని మన్వార భామహే
ఆదిత్యా న్విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మాణంచ బృహస్పతిమ్॥

ఓం ఇన్ద్రావరుణా సౌమనస మదృప్తం రాయస్పోషం యజమానేషు
ధత్తమ్, ప్రజాపుష్టిం భూతిమస్మాసు ధత్తం దీర్ఘాయుత్వాయ
ప్రతిరతన్న ఆయుః॥

ఓం శ్రియేజాత శ్శ్రియ ఆనిరియాయ శ్రియంవయో జరి తృభ్యో
దధాతి, శ్రియం వసానా ౽అమృతత్వమాయ న్భవ న్తిసత్యా
సమిధా మితద్రా॥

ఓం యాగుం గూర్యాసినీ వాలీ యారాకాయా సరస్వతీ,
ఇన్ద్రాణీ మహ్వఽఊతయే వరుణానీం స్వస్తయే॥
ఓం యస్త్వాహృదా కీరిణామన్యమానో ఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి, జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్.
ఓం యస్మై త్వగ్ంసుకృతే జాతక వేద ఉలోకమగ్నే కృణవ స్యోనమ్ అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవన్తం గోమన్తగ్ం రయింనశతే స్వస్తి॥
ఓం సర్వప్రజాంమే గోపాయా ఽమృతత్వాయ జీవసే,
జాతాంజ నిష్యమాణాఞ్చామృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్॥
ఓం సుత్రామాణం పృథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్, దైవీం నావగ్ంస్వరిత్రా మనాగ సమస్రవన్తీ మారుహేమా స్వస్తయే॥
ఓం శతాయుధాయ శతవీర్యాయ శతోతయేఽభి మాతిషాహే,
శతం యోనశ్శరదో అజీతా నిన్ద్రో నేషదతి దురితాని విశ్వా॥
ఓం దక్షిణావతా మిది మానిచిత్రా దక్షిణావతాం దివిసూర్యాసః
దక్షిణావన్తో అమృతం భజన్తే దక్షిణావన్తః ప్రతిరంత ఆయుః॥
ఓం భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవా భద్రంపశ్యే మాక్షభి ర్యజత్రాః, స్థిరై రఙ్గైస్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభి ర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః
ఓం శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూనామ్, పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మానో మధ్యారీ రిషతాయుగన్తోః
ఓం అదితిర్ద్యౌ రదితి రన్తరిక్ష మదితిర్మాతా సపితా సపుత్రః,
విశ్వేదేవా అదితిః పఞ్చజనా అదితిర్జాత మదితిర్జనిత్వమ్
ఓం సర్వేదేవాః ప్రియన్తామ్ (ప్ర) ప్రియన్తామ్ ఓం సర్వేఋషయః ప్రియన్తామ్, (ప్ర) ప్రియన్తామ్, ఓం సర్వేపితరః ప్రియన్తామ్ (ప్ర) ప్రియన్తామ్ ఓ సర్వేగ్రహాః ప్రియన్తామ్ [ప్ర] ప్రియన్తామ్ ఓం సర్వాదే

వ్యః ప్రియన్తామ్ [ప్ర] ప్రియన్తామ్ ఓం సర్వాఋషిపత్న్యః ప్రియన్తామ్ (ప్ర) ప్రియన్తామ్, ఓం సర్వాఃపితృపత్న్యః ప్రియన్తామ్, (ప్ర) ప్రియన్తామ్ ఓం సర్వే వేదాః ప్రియన్తామ్ (ప్ర) ప్రియన్తామ్ ఓం సర్వే యజ్ఞాః ప్రియన్తామ్ (ప్ర) ప్రియన్తామ్ ఓం పుణ్యాహమస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం శివమస్తు [ప్ర] అస్తుఓం ఆయుష్యమస్తు (ప్ర)అస్తు ఓం ఆరోగ్యమస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం అవిఘ్నమస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం అచలమైశ్వర్యమస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం యత్పాపం తత్ప్రతిహతమస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం శివంకర్మాస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం శివఃపక్షోఽస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం శివా ఋతవస్సన్తు (ప్ర) సంతు ఓం శివాని నక్షత్రాణి భవంతు [ప్ర] భవన్తు ఓం సర్వకర్మ సమృద్ధిరస్తు (ప్ర) అస్తు ఓం సర్వధనధాన్య సంపూర్ణమస్తు (ప్ర) అస్తు.

యత్పుణ్యం స్వస్తిన ఋధ్యాస్మేతి పూర్వోక్తా మితరే ఽనువదంతి యజమానస్య నక్షత్రనామాది గోత్రనామ్న స్సుతాన్తం మాతృగోత్రనామాన్తా త్పరం శర్మాన్తం నామప్రణవాది భవన్తో బ్రువన్తు. పుణ్యాహం స్వస్త్యృద్ధ్యన్తం ప్రత్యేకం త్రిధాత్రిధా యథా విభక్తి వాచిత మనువాచ యేయుః.

ఓం యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్,తద్బట్కుర్వీతో పవ్యుషమ్,యదా వై సూర్య ఉదేతి; అథ నక్షత్రం నైతి, యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్, యత్రజ ఘన్యం పశ్యేత్, తావతి కుర్వీత యత్కారీస్యాత్, పుణ్యాహ ఏవకురుతే, ఆశ్వినాయ భారద్వాజాయ యజ్ఞదత్త శర్మణస్సుతాయ ఆత్రేయీ నన్దనాయ దేవదత్తశర్మణే మహ్య [(ప్ర) తుభ్య] మస్మిన్కర్మణి ఓం పుణ్యాహం భవన్తో బ్రువన్తు [(ప్ర) ఓంపుణ్యాహమ్] ఏవంత్రిః.

ఓం స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః స్వస్తినఃపూషా విశ్వవేదాః, స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః, స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు॥

ఆశ్వినాయ భారద్వాజాయ యజ్ఞదత్తశర్మణ స్సుతాయ ఆత్రేయీ నన్దనాయ దేవదత్త శర్మణే మహ్య [(ప) తుభ్య] మస్మిన్కర్మణి ఓగ్ం స్వస్తిభవన్తో బ్రువన్తు [(ప్ర) ఓగ్ంస్వస్తి) ఏవంత్రిః.

ఓం బుధ్యాస్మ హవ్యై ర్నమసోపసద్య, మిత్రందేవం మిత్ర ధేయంనో అస్తు, అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయన్తః శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః, త్రీణిత్రీణివై దేవానా మృద్ధాని త్రీణిఛన్దాగ్ంసి త్రీణిసవ నాని, త్రయఇమేలోకాః బుద్ధ్యామేవ తద్వీర్యఏషులోకేషు ప్రతితిష్ఠతి.

ఆశ్వినాయ భారద్వాజాయ యజ్ఞదత్తశర్మణ స్నాతాయ ఆత్రేయీ నన్దనాయ దేవదత్త శర్మణే మహ్య [(ప్ర)తుభ్య] మస్మి న్కర్మణి ఓంబుద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు [(ప్ర) ఓంబుధ్యతామ్)ఏవం త్రిః.

ఆపోహిష్ఠేతి (అభిస్రావోదకం కరకే సంయోజ్య) ఓం ఆపో హిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేరణాయ చక్షసే యోవశ్శివతమో రసస్తస్యభాజయతే హనః ఉశతీరివ మాతరః। తస్మా అరఙ్గమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ, ఆపోజనయథాచనః.

హిరణ్యాపవమానైర ప్రోక్షయతి;॥

ఓం హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃగ పావకా యాసుజాతఃగ కశ్యపో యాస్విన్ద్రః, అగ్నింయాగర్భం దధిరేవిరూపా స్తానఆప శ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు, యాసాగ్ం రాజా వరుణోయాతి మధ్యే సత్యానృతే అవ పశ్య ఞ్జనానామ్ మధుశ్చుత శ్శుచయోయాఃగపావకా స్తాన ఆపశ్శగ్ం స్యోనాభవన్తు, యాసాం దేవాదివికృణ్వన్తి భక్షంయా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి, యాఃగపృథివీం పయసోన్దన్తిశుక్రా స్తానఆపశ్శగ్ం స్యోనాభవన్తు, శివేన మాచక్షుసా పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశ తత్వచంమే, సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ంరప్సుషదో హువేవో మయివర్చో బలమోజో నిధత్త, యదద స్సంప్రయతీరహా వనదతాహతే, తస్మా దానద్యో నామస్థతావో నామానిసిన్ధవః, యత్ప్రేషితా వరుణేనతా శ్శీభగ్ం సమవల్గత, తదాప్నో దిన్ద్రోవోయతీ స్తస్మాదాపో అనుస్థన అపకామగ్ంస్యన్దమానా అవీవరత వోహికమ్, ఇన్ద్రోవ శ్శక్తిభిర్దేవీ స్తస్మా ద్వార్ణామ వోహితమ్, ఏకోదేవో అప్యతిష్ఠ థ్స్యన్దమానా యథావశమ్, ఉదానిషు ర్మహీరితి తస్మా దుదకముచ్యతే, ఆపో భద్రా ఘృతమిదాపఆసు రగ్నీషోమా భిభ్రత్యాప ఇత్తాః, తీవ్రో

రసో మధుపృచా మరజ్ఞను ఆమూపాప్రిణేన సహావర్చసాగ్ఁ, ఆది
త్పశ్యా మ్యుతవాశ్రుణో మ్యామా ఘోషోగచ్ఛతివాజ్న ఆసామ్,
మన్యేభేజానో అమృతస్య తర్హి హిరణ్యావర్ణా అతృపంయదావః,
ఆపోహిష్ఠామ యోభువః దివిశ్రియ స్వాన్తరిక్షే యతస్వ పృథివ్యా
సంభవ బ్రిహ్మవర్చస మసి బ్రిహ్మవర్చసాయత్వా ॥

ఓం పవమానస్సు వర్జనః, పవిత్రేణ విచర్షణిః, యుగ
పోతా సపునాతుమా, పునన్తుమా దేవజనాః, పునన్తు మన
వోధియా, పునన్తు విశ్వాఆయవః, జాతవేదగ పవిత్రివత్, పవిత్రేణ
పునాహిమా,శుక్రేణ దేవదీద్యత్, అగ్నేక్రత్వా క్రతూగ్ంరను యత్తే
పవిత్ర మర్చిషి అగ్నే వితతమన్తరా బ్రహ్మ తేనపునీమహే
ఉభాభ్యా న్దేవసవితః పవిత్రేణ సవేనచ ఇదంబ్రహ్మ పునీమిహే
వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ యస్యైబహ్వీ స్తనువో వీతపృష్ఠాః
తయామద న్తస్సధమా ద్యేషు వయగ్ంస్యామ పతయోర యీణామ్
వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు వాతగప్రాణేనే షిరోమ యోభూః
ద్యావా పృథివీ పయసా పయోభిః ఋతావరీ యజ్ఞియేమా పునీ
తామ్ బృహద్భి స్సవిత స్త్వభిః, వర్షిష్ఠై ర్దేవ మన్మభిః అగ్నేదక్షైగ
పునాహిమా యేన దేవా అపునత యేనాపో దివ్యంకశః తేనదివ్యేన
బ్రహ్మణా ఇదం బ్రహ్మపునీమహే యగపావమానీ రధ్యేతి ఋషిభి
స్సంభృతగ్ం రసమ్ సర్వగ్ం సపూత మశ్నాతి స్వదితంమా తరి
శ్వనా పావమానీర్యో అధ్యేతిఋషిభి స్సంభృతగ్ం రసమ్ తస్మై సర
స్వతీదుహే క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః
సుదుఘాహి పయస్వతీః ఋషిభి స్సంభృతో రసః బ్రాహ్మణేష్వమృ
తగ్ం హితమ్ పావమానీ ర్దిశన్తునః ఇమం లోకమథో అముమ్ కామా
న్సమర్ధ యన్తునః । దేవీర్దేవై స్సమాభృతాః । పావమానీ స్స్వస్త్య
యనీః । సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః ।
బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాగ పవిత్రేణ । ఆత్మానం
పునతేసదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యగ పునన్తుమా ।

ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమా పునాతుసోమ స్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు.

పుణ్యాహేకృతే తదహః పుణ్యం భవత్యాదావన్తేవా పుణ్యాహేన సర్వాః క్రియాః పుణ్యాః పరిపూర్ణా భవన్తి, ఆచార్యాదిషు స్వాజ్యకృతోసీతి దక్షిణాకాలముక్తవత్సు సత్సు॥ ఓం స్వాంకృతోఽసి విశ్వకృద్విశ్వేభ్య స్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యః; స్వస్తి దక్షిణా కాలః॥ ఘృతాత్పరీత్యద్భి ర్యథాశక్తి దక్షిణాం హస్తేన దక్షిణేన దదాతి॥ ఓం ఘృతాత్పరిమణ్డ ఇవాప్సుస్నేహ స్సర్వాధిక స్సర్వధత్తేషు శర్వః । సచేతన శ్చేతయతే స్వశక్త్యా । ఏకోలోకాన్ గర్భవత్పాతు సర్వాన్॥ త్వమగ్నేయజ్ఞానాం హోతేత్యాచార్యాదయో దక్షిణహస్తేన ప్రతిగృహ్ణీయుః॥ ఓం త్వమగ్నే యజ్ఞానాగ్ం హోతావిశ్వేషాగ్ంహితః । దేవేభి ర్మానుషే జనే । దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాంపూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి.

'పూర్వ వత్పఞ్చ గవ్య మారాధ్య యజమానం ప్రాశయిత్వాఽఽఘారం కుర్యాత్'

ఆఘారః

యజమానః పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ధృతోర్ధ్వపుణ్డ్రః శుద్ధేదేశే గోమయేన గోచర్మమాత్ర ముపలిప్య పైష్ట్యా భూమి మలఙ్కృత్య తత్ర శుద్ధాభి స్సికతాభిః ద్వాత్రింశ దఙ్గుల్యాయత ద్వ్యఙ్గులోన్నతం యథాలాభోన్నతంవా స్థణ్డిల ముపకల్ప్య ప్రాఙ్ముఖ మాసీనోఽగ్న్యాయతనస్యోత్తరే ఉదగగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య తేషు ప్రణిధద్వే సహాఽఽజ్యస్థాల్యా చరుస్థాలీం ప్రోక్షణ్యా శరావమ్ స్రుక్స్రువౌ దర్వీద్వే జుహ్వాపభృతౌ ఏవం ద్వన్ద్వ మవాఙ్ముఖం

ప్రాగగ్రం నిధాయ పరిస్తరణకూర్చ వినియోగదర్భ పవిత్రవేద్యై స్సమిత్పరిధీన్ ప్రాగగ్ర సప్తజ్చులా నాజ్యేన చరుతణ్డులాన్ప్రోక్ష్య శ్చన్దనం వ్రీహిభిరక్షతా న్ధనై గ్గోకరీషా నుపవేషేణ ధమనీ మేవం సమ్భృత్య అగ్నేర్నైరృత్యాం ధాన్యోపరి జలపూర్ణకరకం నిధాయ తస్మిన్ప్రోక్షణకూర్చం నిధాయ.

ఉభయ పవిత్రపాణిః పాణిమామంకృత్వా, అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ.........తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః యజమానస్య పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యైకాదశేఽహని గృహ శుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన లౌకికాగ్నావాఽఽఘార కర్మ కరిష్యే (ఉపవీతీ - అపఉపస్పృశ్య) [ప్రే] కురుష్వ.

ఏతోన్విన్ద్రమి త్యగ్న్యాలయం ప్రోక్ష్య, ఓం ఏతోన్విన్ద్రం స్తవామశుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా శుద్ధైరుక్థైర్వా వృద్ధ్వాంసం శుద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు। ఇన్ద్రశుద్ధోన ఆగహి శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః శుద్ధో రయిం నిధారయ శుద్ధోమ మద్ధి సోమ్యః ఇన్ద్రశుద్ధోహినో రయిం శుద్ధో రత్నాని దాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసె శుద్ధోవాజంశిషాససి మయిదేవాదిభి శ్చతుర్దిశం చతురశ్చతురో ద్వాద్వావా దర్భా న్ప్రాగగ్రా నుత్తరాగ్రా నుపయేత్; మయి దేవా ఇతి ప్రాచ్యా ముదగగ్రాన్, ఓం మయి దేవా ద్రవిణ మాయజన్తాం మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః దైవ్యా హోతారావనిషన్త పూర్వే ఽరిష్టా స్స్యామ తనువా సువీరాః॥ మహ్యాంయజన్త్వితి దక్షిణస్యాం ప్రాగగ్రాన్॥ ఓం మహ్యంయజన్తు మమయానిహవ్యా ఽఽకూతిస్సత్యా మనసోమే అస్తు ఏనోమానిగాం కతమచ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతామే॥ దేవీష్షడుర్వీ రిత్యుత్తరస్యాం ప్రాగగ్రాన్॥ ఓం దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహవీర యధ్వమ్॥ మాహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభి ర్మారధామ ద్విషతే సోమరాజన్న్॥ అగ్నిర్మన్యు

మితి పశ్చిమస్యా ముదగగ్రాన్ దర్భాను క్షయేత్॥ అగ్నిర్నస్తాం
ప్రతినుద న్పురస్తా దదబ్ధో గోపాః పరిపాహి న స్త్వమ్। ప్రత్యఞ్చో
యన్తు నిగుతః పున స్తేఽ మైషాం చిత్తం ప్రబుధా వి నేశత్.

ఉద్ధన్యమానమితి మధ్యాఽపర పూర్వయమ నిర్ బుత్యగ్ని
సోమ మరుదీశానాని (వక్రితేనయుగ్మ) బర్హిషా ఖనతి॥ ఓం ఉద్ధన్య
మాన మస్యాఅమేధ్యమప పాప్మానం యజమానస్యాహన్తు శివాన
స్సన్తు ప్రదిశశ్చతస్రో శ్శన్నోమాతా పృధివీ తోకసాతా॥ తథా పూత
హ్యాతనే నేతి మధ్య యమ సోమేషు పశ్చిమాది ప్రాగన్తా స్తిస్రో
మధ్యాఽపర పూర్వేషు దక్షిణా ద్యుత్తరాన్తా స్తిస్రఏవం షడ్రేఖాః
ప్రాదేశమాత్రం లిఖిత్వా॥ ఓం పూతహ్యాతనేన సౌమ్యాః కృణు
ధ్వగ్ం రశనా హోతవిగ్ంశత్॥ అష్టాబన్ధమితి వక్రితం యుగ్మదర్భః
ఉత్తర పశ్చిమస్యా ముత్సృజ్య॥ ఓం అష్టాబన్ధగ్ం రశనాభి శ్శోఽసారం
యేన దేవాసో జనయ న్నభిష్టి మాః సూర్యేణ బ్రహ్మ బుతథా
విదుర థైకం చక్రం యద్గుహా తదహం విశ్వే దేవాసో అనుదన్మాను
జాతగ్ంశ్రోత్ర న్తే చక్రే ఆస్తాం ద్విపన్థాః, చరాచర శుచీతే పుత్రం
వృణీత పూషాయ దయాతగ్ం శుభస్పతీ వరేయమ్. (అపఉప
స్పృశ్య) లేఖా గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య, ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, రేఖా మధ్యే
హిరణ్యశకలం ముష్టిమాత్ర వ్రీహీన్వా నిధాయ.

జాత వేదో భువనస్యే త్యరణీం గృహీత్వా మథితం లౌకికంవా
ఽగ్నిమాదాయా ఽఽహరేత॥ ఓం జాత వేదో భువనస్య రేతఇహసిఞ్చ
తపసో యజ్జనిష్యతే అగ్నిమశ్వత్థా దధిహవ్య వాహగ్ం శమీంగర్భా
జ్జనయన్యో మయోభూః, అగ్నింశరావే గృహీత్వా గోకరీషాద్యైః
ఘృతప్రతీక ఇతి ప్రజ్వాల్య, ఓం ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని రగ్ని
ఘృతైస్సమిద్ధో ఘృతమస్యాన్నమ్ ఘృతప్రుషస్త్వా సరితోవహన్తి
ఘృతంపిబన్థ్సు యజాయక్షి దేవాన్॥ ఆయుర్దా ఇతి ప్రణమ్య॥ ఓం
ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని రేధి

ఘృతంపీత్వా మధుచారు గవ్యం పితేవ పుత్ర మభిరక్షతా దిమమ్॥ ఉపావరోహే త్యగ్నింనిధాయ॥ ఓం ఉపావరోహ జాత వేదః పున స్త్వ న్దేవేభ్యో హవ్యంవహానః ప్రజానన్న్ ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమ స్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నోదురోణే॥ అగ్నిగ్రహణపాత్రే సజలా ఉక్షిత్వా న్నిధాయ। అగ్నఆయా హ్యాయన్తే యోనిరితి ధ్వనైః ప్రజ్వాల్య॥ ఓం అగ్నఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతా సత్సిబర్హిషి॥ ఓం అయన్తే యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః, తంజాన న్నగ్నఆరోహా థానో వర్ధయా రయిమ్। మయిగృహ్ణామీత్య భివన్ద్య॥ ఓం మయిగృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ, మయి ప్రజాం మయివర్చో దధామ్యరిష్టా స్యామ తనువా సువీరాః॥ ఓం యోనో అగ్నిః పితరో హృత్స్వన్తరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ. తమాత్మ న్పరిగృహ్ణీమహే వయంమాసో అస్మాగ్ం అవహాయ పరాగాత్.

అగ్నిధ్యాన మహామన్త్రస్య, అగస్త్యభగవాన్ ఋషిః, అనుష్టుప్ ఛన్దః హుతాశనో దేవతా, రంబీజం, స్వాహాశక్తిః, స్వధా కీలకమ్, హుతాశనప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః.

ఓం స్వస్తిపూర్ణ ముఖాత్మనే, అఙ్గుష్ఠాభ్యాం నమః, తేజోరాశయే తర్జనీభ్యాం నమః, ధూమాశిఖాయ మధ్యమాభ్యాం నమః, ధనుర్ధరాయ అనామికాభ్యాం నమః, సహస్రార్చిషే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః వైశ్వానరాయ కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం నమః, ఏవం హృదయాదిన్యాసః భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

అగ్ని ధ్యానమ్

ధ్యానమ్:—శ్లో॥ బ్రహ్మమాసన మాసీనం కుణ్డమధ్యే హుతాశనమ్
ప్రత్యఙ్ముఖం రక్తవస్త్రం తరుణాదిత్య సన్నిభమ్
స్వాహాస్వధాభ్యా మాసీనం సర్వదేవాత్మకం పరమ్
ఏకంవై హృదయంతస్య త్రయఃపాదా శ్శిరోద్వయమ్

చతుశ్శృఙ్గం చతుర్నేత్రం సప్త జిహ్వం ద్వినాసికమ్
కృష్ణాజినోత్తరాసంగం మౌఞ్జీదణ్డ సమన్వితమ్
బిభ్రంతం దక్షిణేశక్తిమక్షమాలాంచ స్రుక్స్రువౌ
తోమరం వ్యజనం చాజ్యపాత్రంవై వామబాహుభిః
మేషారూఢం సుతీక్ష్ణంచ స్ఫురన్మకరకుణ్డలమ్
చిత్రవర్ణాం బరోష్ణీషం రత్నమాలా విభూషితమ్
హోతారం సుముఖీకృత్య సప్తైధ స్సప్తబాహుకమ్
దీప్తం సువర్ణవపుషం తుఙ్గపిఙ్గళ లోచనమ్

ఆత్మాభిముఖ మాసీనం ధ్యాయేద్దేవం హుతాశనమ్; ఓం చత్వారిశృఙ్గా త్రయోఽస్యపాదా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో అస్య త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ అగ్నయే నమః ఆవాహయామి ఆసనాది సర్వోపచారాన్ సమర్పయామి పరితః పుష్పాక్షతాభి రిన్ద్రాదీ నభ్యర్చ్య॥ ఓం ఇన్ద్రాయ నమః, ఓం అగ్నయే నమః, ఓం యమాయ నమః, ఓం నిర్‌ఋతయే నమః, ఓం వరుణాయ నమః, ఓం వాయవే నమః, ఓం కుబేరాయ నమః, ఓం ఈశానాయ నమః, కర్మణేవామితి కరౌ ప్రక్షాళయతి, ఓం కర్మణేవాం దేవేభ్య శ్శకేయమ్. ఇదమాపశ్శివా ఇత్యపోఽభిమన్త్ర్య, ఓం ఇదమాప శ్శివా శ్శివతమా శ్శాన్తా శ్శాన్తతమాశ్శుభా శ్శుభత మాః ప్రూతాః పూత తమాః పుణ్యాః పుణ్యతమా మేధ్యా మేధ్యతమా అమృతా అమృత రసాః పూతాబ్రహ్మ పవిత్రేణ పూతాస్సూర్యస్య రశ్మిభిః.

అదితేఽనుమన్యస్వ దక్షిణతో వేదిం పరిమృజామీతి దక్షిణ వేదిం నైర్‌ఋత్యాద్యాగ్నేయాన్తమ్॥ ఓం అదితేఽనుమన్యస్వ దక్షిణతో వేదిం పరిమృజామి॥ సత్యేనత్వా పరిమృజామి సత్య వ్రతోఽహమస్మి॥ అనుమతే ఽనుమన్యస్వ పశ్చిమతో వేదిం పరి మృజామీతి పశ్చిమ వేదిం నైర్‌ఋత్యాది వాయవ్యాన్తమ్॥ ఓం అను మతే ఽనుమన్యస్వ పశ్చిమతోవేదిం పరిమృజామి సత్యేనత్వా పరి మృజామి సత్యవ్రతోఽహమస్మి॥ సరస్వతే ఽనుమన్యస్వోత్తరతో

వేదిం పరిమృజామీ త్యుత్తర వేదిం వాయవ్యాదీశానాన్తమ్॥ ఓం సరస్వతే ఽనుమన్యస్వోత్తరతో వేదిం పరిమృజామి సత్యేన త్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽ హమస్మి॥ దేవసవితః ప్రసువ పురస్తాద్వేదిం పరిమృజామీతి పూర్వవేదిం చాగ్నేయాదీశానాన్తమ్ సాధావేన పాణినా కూర్చేనవా పరిమృజ్య॥ ఓం దేవసవితః ప్రసువ పురస్తాద్వేదిం పరిమృజామి, సత్యేన త్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽ హమస్మి గాయత్ర్యా వేదీశ్చతస్రః ప్రోక్షయతి॥ ఓం తత్స........ యాత్॥ బ్రహ్మాసోమ వేద్యో రక్షోవేద్యాంవా ప్రాగగ్రా హస్తమాత్రౌ కూర్చౌ నిధాయ బ్రహ్మజజ్ఞానగ్ం సోమోధేను మితి బ్రహ్మ సోమా వావాహయేత్॥ ఓం బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠా స్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః ఓంభూః బ్రహ్మాణ మావాహయామి ఓంభువః ప్రజాపతి మావహయామి ఓగ్ంసువః పితామహ మావాహయామి ఓంభూర్భువస్సువః హిరణ్యగర్భ మావహయామి ఓం సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వన్త మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్య న్దదాతు సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితుశ్రవణం యోదదాశ దస్మై ఓంభూః సోమ మావాహయామి ఓంభువః యజ్ఞాంగ మావాహయామి ఓగ్ం సువ రిన్దుమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః చన్ద్ర మావాహయామి, ఆసన పాద్య పుష్పగన్ధ ధూపదీపై రభ్యర్చ్య అర్ఘ్యర్చ్య రోంభూపతే భువనపత ఇతి ప్రత్యేకం ప్రేక్ష్య తాభ్యా మహం భూపతి రిత్యుక్తే సతి(దక్షిణతః) "ఓం భూపతే భువనపతే మహతో భూతస్యపతే, బ్రహ్మాణం త్వా వృణీమహే" ఓం అహం భూపతి రహంభువనపతి రహంమహతో భూతస్యపతి ర్దేవేన సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవిత రేతన్త్వా వృణతే బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణం తదహం మనసే ప్రబ్రవామిమనో గాయత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే ఽనుష్టుప్పఙ్క్త్యై పఙ్క్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతి ర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వే

దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః బృహ
స్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మో ఽహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం
గోపాయ; (ఉత్తరతః) ఓం భూపతే భువనపతే మహతో భూతస్యపతే
సోమగ్ం రాజానం త్వా వృణీమహే ఓం అహం భూపతి రహం భువనపతి
రహం మహతో భూతస్యపతి ర్యజ్ఞపతి రార్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవస
వితరేతన్త్వా వృణతే బృహస్పతిం దైవ్యగ్ం సోమం తదహం మనసే
ప్రబ్రవీమి మనోగాయత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగ
త్యనుష్టుభే ఽనుష్టు క్పఙ్క్త్యై పఙ్క్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతి ర్విశ్వే
భ్యో దేవేభ్యో విశ్వే దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ
భూర్భువస్సువః బృహస్పతి ర్దేవానాగ్ం సోమో ఽహం మనుష్యా
ణాం బృహస్పతే యజ్ఞం గోపాయ.

బ్రహ్మ న్ప్రోక్షిష్యామీ త్యుక్త్వా తథోక్త్వా పునస్తాభ్యాం
ప్రోక్షయేత్యుక్త స్తథా ప్రోక్షయతి॥ బ్రహ్మన్ ప్రోక్షిష్యామి, ఓం
ప్రోక్షయజ్ఞం దేవతా వర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానో అస్తు
సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమా
నంచ ధేహి॥ ఓం ప్రోక్ష సోమ ప్రోక్షిష్యామి॥ ఓం ప్రోక్షయజ్ఞం
దేవతావర్ధయత్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు॥ సప్తర్షీణా
గ్ం సుకృతాం యత్రలోక స్త త్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహి॥
ఓం ప్రోక్షప్రోక్షణ్యాం (కరక) పాత్రాదాధావమాదాయ (పురతోని
ధాయ) పవిత్రేస్థ (ఇత్యుత్తరస్యాం) వేద్యాం బర్హిషి స్థాపయిత్వా॥
ఓం పవిత్రేస్థో వైష్ణవ్యౌస్థో యజ్ఞియే స్థో వాయు పూతేస్థో విష్ణోర్మనసా
పూతేస్థో యజ్ఞస్య పావనేస్థః॥ తాన్పరశురసీతి సకృన్మన్త్రేణ ద్విః
ప్రోక్ష్య॥ ఓం పరశురసి పవిత్రేస్థో వైష్ణవ్యౌ దేవసవితః ప్రసువ పునా
త్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్య రశ్మిభి రాపో దేవీ రగ్రేపువో
అగ్రేగువో ఽగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మా
నిన్ద్రో వృణీత వృత్ర తూర్యే యూయ మిన్ద్ర వృణీధ్వం వృత్ర తూర్యే
ప్రోక్షితాస్థ॥ సమిధో ముక్తబన్ధాః కృష్ణోసీతి॥ ఓం కృష్ణో ఽస్యాఖరే

శేషోఽగ్నయే త్వాస్వాహా॥ వేదిరసీతి పశ్చిమ వేదిమ్॥ ఓం వేదిరసి
బర్హిషేత్వాస్వాహా॥ బర్హిరసీతి బర్హిః॥ ఓం బర్హిరసి॥ స్రు
వాదీన్ స్రుగ్భ్య ఇతి॥ ఓం స్రుగ్భ్య స్త్వాస్వాహా॥ బర్హిషోఽ
గ్రందివేత్వేతి॥ ఓం దివేత్వా॥ మధ్య మన్తరిక్షాయత్వేతి॥ ఓం అన్త
రిక్షాయత్వా॥ మూలం పృథివ్యై త్వేతి॥ ఓం పృథివ్యైత్వా పోషా
యత్వే త్యపోబర్హి ర్బన్ధనేసంస్రావ్య ఓం పోషాయత్వా॥ స్వధా
పితృభ్య ఇతి సాపసవ్యం దక్షిణతః ప్రోక్ష్య॥ ఓం స్వధా పితృభ్యః
(ఉపవీతీ) (అపఉపస్పృశ్య) అపాం శేషం పశ్చిమస్యా ముత్తరాన్త
మూర్గ్భవేతి స్రావయేత్! ఓం ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఊర్జాపృథివీం
గచ్ఛత ఉభాభ్యామితి పాణీ ప్రక్షాళయతి ఓం ఉభాభ్యా న్దేవసవితః
ప్రహారేమ వీతయే పూషాతఇతి బర్హిర్బన్ధం విసృజ్య ఓం పూషాతే
గ్రన్థింవిష్యతు మూలాదూర్ధ్వ మాదిత్యవ్యఞ్జనమసీతి పాణినాఽభి
మృశ్య ఓం ఆదిత్యవ్యఞ్జనమసి పశ్చిమతో వేద్యధస్తా దుత్తరాగ్ర
మూర్ణామ్రదసమితి దర్భైరచ్ఛిద్రం పరిస్తీర్య ఓం ఊర్ణామ్రద సన్త్వా
స్తృణామి, స్వాసస్థం దేవేభ్య ఇతి ప్రాగగ్రం స్వాసనేచైకం
నిధాయ ఓం స్వాసస్థం దేవేభ్యః విష్ణోస్తూపోసీతి ప్రాచ్యామ్ ఓం
విష్ణోస్తూపోఽసి దక్షిణతఇతి యామ్యామ్ ఓం దక్షిణతో విష్ణో
స్తూపోఽసి ఉత్తరత ఇత్యుదీచ్యామ్ ఓం ఉత్తరత ఉదీచ్యై ర్వ్యఞ్జన
మసి విష్ణో స్తూపోఽసి పశ్చిమత ఇతి ప్రతీచ్యామ్ ఓం పశ్చిమత
స్సధత్తా న్దేవేభ్యో విష్ణో స్తూపోఽసి వేద్యాం ప్రాగుత్తరాగ్రం పరి
స్తృణాతి ఉత్తరాగ్ర మైశాన్య మూర్ధ్వం కృత్వా గన్ధర్వోసీతి పశ్చి
మస్యామ్ ఓం గన్ధర్వోఽసి విశ్వావసు ర్విశ్వస్మా దీషతో యజ
మానస్య పరిధి రిడఈడితః॥ ఇన్ద్రస్యేతి యామ్యామ్ ఓం ఇన్ద్రస్య
బాహురసి దక్షిణో యజమానస్య పరిధి రిడఈడితః॥ మిత్రావరుణా
విత్యుదీచ్యామ్॥ ఓం మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరిధత్తాం ధ్రువేణ
ధర్మణా యజమానస్య పరిధి రిడఈడితః॥ వేద్యాం ప్రాగుత్తరాగ్రా
న్పరిధీ న్పరిదధాతి వాయవ్యా ముత్తరాగ్ర మూర్ధ్వం కరోతి సూర్య

స్త్వేతి ప్రాచ్యా ముత్తరాన్త (మధోవేద్యాం కూర్చేనాద్భిః పరి
షిచ్య) ఓం సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాతు కస్యాశ్చి దభిశస్త్యాః॥ ఉప
రిష్టా ద్దేవా ఇత్యగ్నేరూర్ధ్వభాగ ముత్తరాన్తమద్భిః పరిషచ్య॥ ఓం
ఉపరిష్టా ద్దేవా రక్షన్తు కస్యాశ్చి దభిశస్త్యాః అధస్తాన్నాగా ఇత్యగ్నే
రధశ్చ తథాద్భిః పరిషిచ్య॥ ఓం అధస్తా న్నాగారక్షన్తు కస్యాశ్చి
దభిశస్త్యాః వీతిహోత్ర మిత్యగ్న్యాలయే సమిధావగ్ని శయో
ర్దిశో రూర్ధ్వాగ్రే (మన్త్రావృత్త్యా) నిదధాతి॥ ఓం వీతిహోత్రం
త్వాకవే ద్యుమన్తగ్ం సమిధీమహ్యగ్నే బృహన్తమధ్వరే సమిదసి
సమిదస్యాయుషే.త్వా పరిస్తీర్య మిత్యాది నైన్ద్రాద్య ముదగన్త
మాగ్నేణా ఽపోదత్వా (కూర్చేనవా సంస్రావ్య) ఓం పరిస్తీర్య మగ్నిం
పరిదదామ్యగ్నే అగ్నిగ్ం స్పృతాం వేదిమభి మన్త్రయామి స్పృతా
సీత్యాదిభి ర్దక్షిణాది తేనైవ ప్రాగన్త ముత్తరాన్తం చా (గ్నేణ తీర్థేన)
పరిషిచ్య॥ ఓం స్పృతాసి, ఓం. ఘృతాసి, ఓం ధ్రువాసి, ఓం తారుణాసి,
(పున స్తథాఽపో గృహీత్వా) ప్రదక్షిణ మాగ్నేయాద్యన్త (మాగ్నే
ణ తీర్థేన తూష్ణీ) మద్భిః పరిషించతి వానస్పత్యోఽసీతి మన్త్రావృత్త్యా
ప్రణీధీ ప్రక్షాళ్య॥ ఓం వానస్పత్యోఽసి దేవేభ్య శ్శున్ధస్వ॥ పృథివ్యాపో
గృహ్ణామీతి (మన్త్రావృత్త్యా) సాక్షత మద్భిరాపూర్య ఓం పృథి
వ్యాపో గృహ్ణామి కోవో గృహ్ణాతు సవో గృహ్ణాతు కస్మైవో గృ
హ్ణామి తస్మైవో గృహ్ణామి పోషాయవః అనయా పృథివ్యాపో గృహ్ణా
మి వసూనాం పవిత్ర మిత్యుదగగ్రే పవిత్రే ప్రక్షిప్య "ఓం వసూ
నాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారమ్"
దక్షిణేన పాణినాఽగ్ర మితరద్వామేన గృహీత్వా దక్షిణాగ్రం
కృత్వా పాణ్యోరుత్తానా ఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం(మన్త్రావృత్త్యా) దేవోవ
స్సవితేతి ప్రాగన్తమ్॥ ఓం దేవోవ స్సవితోత్పునాతు। అచ్ఛిద్రేణ పవి
త్రేణేతి పశ్చిమాన్తమ్, ఓం అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ॥ వసో స్సూర్యస్య
రశ్మిభి (రితి ప్రాగన్తం, ఓం వసోస్సూర్య స్యరస్మిభిః॥ త్రిరుత్పూయ
ప్రదక్షిణం) యథాతథా నిదదాతి॥ బ్రహ్మన్నపఇతి సోమాప

ఇతిచ బ్రహ్మసోమావృత్విజౌ ప్రత్యేకం ప్రేష్య తథాప్రణయే త్యుక్తః ఓం బ్రహ్మన్నపః ప్రణేష్యామి యజమాన వాచం యచ్ఛ ప్రణయ యజ్ఞం దేవతా వర్ధయత్వాం నాకస్యపృష్ఠే యజమానో అస్తు సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానఞ్చ ధేహి॥ ఓం ప్రణయ॥ ఓం సోమాపః ప్రణేష్యామి యజమానవాచం యచ్ఛప్రణ.. ధేహి, ఓం ప్రణీయ, కోవ ఇతి ప్రణీయ॥ ఓం కోవః ప్రణయతు సవః ప్రణయత్వాపో దేవీః ప్రణయాని, యజ్ఞగ్ం సగ్ంసాద యన్తునః, ఇదంమద స్త్రీఘ్నృ తపృష్ఠాఉదావహ స్సహస్రపోషం యజమానే న్యఞ్చతీః॥ కోవోయునక్తు సవోయునక్తు॥ ఓం కోవః ప్రణ...... సవోయు నక్తు, వేద్యాం దక్షిణోత్తరయోః ప్రణీధీ నిధాయ, సంవిశన్తా మితి (మన్త్రావృత్త్యా) (తత్తీర్థేన) కూర్చేన ప్రణీధా జలం సంస్రావ్య॥ ఓం సంవిశన్తాం దైవీర్విశః పాత్రాణి, దేవయజ్యాయై॥ ఓంసంవి........యై.

గాయత్ర్యా స్రువాదీ ప్రోక్షయేత్, ఓం తత్స...యాత్, భూస్స్రువంగృహ్ణామీతి స్రువాదీ న్గృహీత్వా॥ ఓం భూస్స్రువం గృహ్ణామి, భువ స్స్రువం గృహ్ణామి, సువస్స్రువం గృహ్ణామి, భూర్భువస్సువ స్రువం గృహ్ణామి, రాయస్పోషా య త్వా స్రువం గృహ్ణామి, విష్ణో ర్హస్తోఽసి పూష్ణో హస్తాభ్యాం బృహస్పతి రుత్తానగ్ం స్స్రువం గృహ్ణామి, వర్షిష్ఠే అధినాక ఇతిపశ్చిమ వేద్యధస్తాత్సమిధో ప్రాగగ్రా న్యస్య॥ ఓం వర్షిష్ఠే అధినాకేఽగ్నిస్తే తనువం మాతిధాగగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ అహీనో నిర్వపామీతి స్రువాదీ న్ప్రక్షాళ్య॥ ఓం అహీనో నిర్వపామి సుప్రతీక మజస్రేణ భానునా దిత్యసా త్ర్పదద్యామ్, పశ్చిమాతాం సోమంమహిష్యా మ్యరణ్యే సిద్ధేసత్రే యాజిమా న్నాక్షిమే భవాన్భవ॥ నిర్దగ్ధమితి దర్భోల్కేన పర్యగ్నిం కృత్వా॥ ఓం నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయః, నిర్దగ్ధస్సోఽస్తి యోఽస్మా న్ద్వేష్టియఞ్చ వయంద్విష్మః॥ నిష్టప్తమితి పునరగ్నౌ

ప్రతాప్య సమిధో ఽగ్నిదధ్యాత్॥ ఓం నిష్టప్తగ్ం రక్షో నిష్టప్తా అరా
తయః, నిష్టప్త స్సో ఽస్తి యో ఽస్మా న్ద్వేష్టియఞ్చ వయంద్విష్మః.

అదితిరస్య చ్ఛిద్రపత్రేత్యాజ్య స్థాలీం గృహీత్వా, ఓం అదితి
రస్య చ్ఛిద్రపత్ర॥ ఉత్తరే భూతకృతస్థాపోఢ మిత్యఙ్గారం వ్యస్య॥
ఓం భూతకృతస్థాపోఢం జన్యం భయమపోఢా స్సేనా అభీత్వరీః॥
సగరాస్థేతి విన్యస్య॥ ఓం సగరాస్థ॥ మహీనామితి పచతి॥ ఓం
మహీనాం పయో ఽస్యోషధీనాగ్ం రసస్తస్య తే ఽక్షీయమాణస్య
నిర్వపామి దేవయజ్యాయై॥ వసూనాం పవిత్రమిత్యుదగగ్రం పవిత్రం
ప్రక్షిప్య॥ ఓం వసూనాం...ధారమ్, పూర్వవ త్పవిత్రేణ దేవోవ
స్సవితేతి, త్రిరుత్పూయ, ఓం దేవోవ...రశ్మిభిః. ఆజ్యస్థాల్యాగ్నిపృష్ఠ
గత భస్మేదంవిష్ణురితి వేదేన శోధయిత్వా॥ ఓం ఇదంవిష్ణుర్విచ
క్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్, సమూఢమస్య పాగ్ంసురే॥ (అఙ్గారా
న్ప్రత్యూహ్య వేదముత్తరేనిధాయ) ఉద్భవస్థోదహామితి బర్హిర్దగ్ధ్వా
ఉద్భవస్థోదహం ప్రజయా ప్ర పశుభి ర్భూయా సగ్ం హరస్తే
మావికా దుద్యన్థస్వగో ఽ లోకస్త్రిషు లోకేషు రోచయ అఙ్గార
మన్తరిత మిత్యాజ్యస్య దర్శయతి, ఓం అన్తరితగ్ం రక్షో ఽన్త
రితా అరాతయో ఽపహతా వృద్ధిరపహతం పాపం కర్మాపహతం
పాపస్య పాపకృతగ్ం పాపం కర్మయోనగ్ం పాపం కర్మచికీర్షతి
ప్రత్యగేనమృచ్ఛ॥ఉదగుద్వాస్యాఽగ్నిం పరిసమూహ్య॥(ఉపవేషేణ)
దక్షిణతో ఽఙ్గారం గాయత్ర్యా వ్యస్య॥ ఓంతత్స...యాత్, (పఞ్చ
గాయత్రీముచ్చరేత్) తయైవ చరుస్థాలీ మధిశ్రిత్య దర్భోల్కేన
పక్త్వా ఽభిఘార్యోత్తరతో ఽవతారయతి॥ (స్రుచాం పశ్చిమత ఆజ్య
స్థాలీం నిధాయ) పూర్వవ త్పవిత్రేణాజ్యం పాత్రే త్రిరుత్పూయ॥ ఓం
దేవో...రశ్మిభిః, ఘర్మోసీతి గ్రన్థిం విసృజ్య॥ ఓం ఘర్మోసి రాయ
స్పోష వనిరిహోర్జం దృగ్ంహ, ఇహప్రజాం పశూన్దృగ్ంహ, ఉత్తర
పశ్చిమే (వేద్యార్థే) నిధాయ, (అపఉపస్పృశ్య) అద్భిః ప్రోక్ష్యా
ప్యాయన్తామితి పవిత్రం జుహోతి ఓం ఆపాయన్తా మాపఓషధయో

మరుతాం పృషతయస్థ దివంగచ్ఛ తతోనో వృష్టిమేరయ స్వాహా॥ వీతిహోత్రమితి సమిదగ్రం ఘృతాక్తమగ్నా వాయవ్యే స్థాపయిత్వా॥ ఓం వీతిహోత్రం త్వాకవే ద్యుమన్తగ్ం సమిధ మహ్యాగ్నే బృహన్త మధ్వరే సమిదసి సమిద స్వాయుషేత్వా, దేవస్యత్వేతి స్రువేణహోమ్య మగ్నింప్రాజాపత్యమితి స్మృత్వా ద్విధావిహరతి॥ ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో బాహుభ్యాంపూష్ణోహస్తాభ్యామ్, ఘృతం విహరామీతి పశ్చిమాది ప్రాగంతం విహరతి, ఓం ఘృతంవిహరామి.

దక్షిణప్రణిధౌ బ్రాహ్మేణ తీర్థేన ప్రజాపతి పురోగానావాహయామీతి, ఓం ప్రజాపతి మావాహయామి, ఓం ఇన్ద్రమావాహయామి, ఓం అగ్ని మావాహయామి, ఓం సోమ మావాహయామి॥ ఉత్తరప్రణిధౌ దైవేన తీర్థేన అగ్న్యాదీ నౌపాసన యజ్ఞం యజ్ఞ దైవత విశ్వాన్దేవా న్సర్వదేవా నావాహయామీ త్యన్తం ప్రణవ పూర్వమావాహ్య॥ ఓం అగ్నిమా...మి, ఓం సోమ......మి, ఓం అగ్నిషోమావా......మి, ఓం ప్రజాపతిమా......మి, ఓం బ్రహ్మాణమా......మి, ఓం ఇన్ద్రమా......మి, ఓం వసూనా......మి, మరుత ఆవాహయామి, ఓం రుద్రానా......మి, (అపఉపస్పృశ్య) ఓం విష్ణుమా......మి, ఓం బృహస్పతిమా...మి, ఓం మిత్రమామి ఓంవరుణమా...మి, ఓంఆదిత్యానా...మి, ఓంఅశ్వినావావాహయామి, ఓం పూషణమా.....మి, ఓం కక్షుమా....మి, ఓం కక్షుదైవతసోమ మావాహయామి, ఓం వాస్తు యజ్ఞమావాహయామి, ఓం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవా నావాహయామి, ఓం సర్వదేవానావాహయామి, ఆవాహితదేవాః సర్వోపచారై రభ్యర్చ్య॥ యథావాహనగ్ం ఆజ్యభాగయోస్స్రువేణాజ్య మూర్ధ్వాం నత్వా జుష్టం నిర్వపామీతి చతుర్థ్యన్తేన తత్తన్నామ్నా తత్తద్భాగయో రాజ్యపాత్రే నిర్వాపం కరోతి; (దక్షిణ భాగే) ఓం ప్రజాపతయే జుష్టం నిర్వపామి, ఓం ఇన్ద్రాయ జుష్టం నిర్వపామి, ఓం అగ్నయేజుష్టం నిర్వపామి, ఓం సోమాయజుష్టం నిర్వపామి, (ఉత్తర భాగే) ఓం అగ్నయేజుష్టం నిర్వపామి, ఓం

సోమాయ జుష్టం నిర్వపామి, ఓం అగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టం నిర్వపామి, ఓం ప్రజాపతయే జుష్టం నిర్వపామి, ఓం బ్రహ్మణే జుష్టం నిర్వపామి, ఓం ఇన్ద్రాయ జుష్టంనిర్వపామి, ఓం వసుభ్యో జుష్టం నిర్వపామి, ఓం మరుద్భ్యో జుష్టం నిర్వపామి, ఓం రుద్రేభ్యో జుష్టం నిర్వపామి, (అపఉప స్పృశ్య) ఓం విష్ణవేజుష్టం నిర్వపామి, ఓం బృహస్పతయే జుష్టం నిర్వపామి, ఓం మిత్రాయ జుష్టం నిర్వపామి, ఓం వరుణాయ జుష్టం నిర్వపామి, ఓం ఆదిత్యేభ్యో జుష్టం నిర్వపామి. ఓం అశ్విభ్యాం జుష్టం నిర్వపామి, ఓం పూష్ణేజుష్టం నిర్వపామి, ఓం కతవే య జుష్టం నిర్వపామి, ఓం కతుదైవత సోమాయ జుష్టం నిర్వపామి, ఓం వాస్తు యజ్ఞాయ జుష్టంనిర్వపామి, ఓం యజ్ఞదైవత విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం నిర్వపామి, ఓం సర్వదేవేభ్యో జుష్టం నిర్వపామి; తృప్త్య ధిద్వయేన ద్విధాగ్నౌహోమ్యం దర్శయిత్వా॥ తృప్త్యధిశ్రయామి ఓం తృప్త్యధిశ్రయామి॥ అగ్నేర్జ్యోతి ద్వయేన సమిదుల్కానద్విధా దహతి॥ ఓం అగ్నేర్జ్యోతిరసి, ఓం అగ్నేర్జ్యోతిరసి॥ సమిదసిస్వా హేతి సమిధం జుహోతి, ఓం సమిదసి స్వాహా॥స్రువేణాజ్యం గృహీత్వా ఽమృతమసీత్యాదిభి స్తత్రక్రమేణ హోమ్యం ప్రదక్షిణ మభి మన్త్ర్య, అమృతమసీ త్యనుత్తానమ్, ఓం అమృతమసి వారుణమసి॥ అన్తరితమిత్యుత్తానమ్ ఓం అన్తంతగ్ం రక్షోఽన్తరితా అరాతయః॥ ప్రత్యుష్టమిత్య నుత్తానమ్॥ ఓం ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షఃప్రత్యుష్టా అరా తయః॥ ఆజ్యం గృహీత్వోత్తానం స్వతో దక్షిణతో వామతః ప్రణీ తాయాం సంధాయ చిత్పతిస్త్వాదిభి స్త్రిభిరేవం త్రిధాగ్నౌ సంవపతి॥ ఓం చిత్పతిస్త్వా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఓం వాక్పతిస్త్వా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోసూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఓం దేవస్త్వా సవితా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥గాయత్ర్యా సమిధః ప్రోక్ష్య॥ ఓం తత్స...యాత్, ఏకవిగ్ం శతి రాహుతి ప్రమాణాః కరసమ్పూర్ణావా సమిధో గృహీత్వా మూలాగ్రాభ్యాం ఘృతగ్ం స్పర్శయిత్వాఽభ్యర్చ్యాక్షతాఽఽజ్య

చరుభి రిమామే అగ్నయితి మన్త్రావృత్త్యా మూలమధ్యాగ్రాణి స్పర్శంస్పృశ్య మథోసితోర్ధ్వభాగే మధ్యేచ సన్దధాతి॥ ఓం ఇమామే అగ్నఇష్టకా ధేనవ స్సన్త్వేకాచ శతంచ సహస్రం చాయుతంచ నియుతంచ ప్రయుతం చార్బుదంచ న్యర్బుదంచ సముద్రశ్చ మధ్యం చాన్తశ్చ పరార్థశ్చేమామే అగ్నఇష్టకా ధేనవస్సన్తు॥ దైవేన తీర్థేన దక్షిణస్యా మద్భిః ప్రాగన్త మదితే ఽనుమన్యస్వేతి, ఓం అది తేఽను మన్యస్వ, పశ్చిమస్యా ముత్తరాన్త మనుమతే నుమన్యస్వేతి, ఓం అనుమతే ఽనుమన్యస్వ॥ ఉత్తరస్యాం ప్రాగన్తం సరస్వతేఽను మన్య స్వేతి॥ ఓం సరస్వతే ఽనుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువేతి పూర్వ స్యా ముదగన్తమ్, దేవసవితః ప్రసువ షష్టిశతేతి సమిధోఽభిమన్త్ర్య ఓం షష్టిశతసహస్రా ణ్యాయుత మక్షయ మర్బుదమానయ॥ బ్రహ్మన్ - సోమ-ఇధ్మ మాధాస్యే [ప్ర] ఆధత్స్వ) అయన్త ఇధ్మ ఇతీధ్మాన సజ్యూలాః శరోజ్ఞా రేగ్నౌ జుహుయాత్; ఓం అయన్తఇధ్మ ఆత్మాజాత వేదస్తే నేధ్యస్వ వర్ధస్వచే చేవర్ధయ చాస్మా న్ప్రజయా పశుభి ర్బ హ్మవర్చసే నాన్నాద్యేన సమేధయస్వాహా॥ స్రువేణాజ్యగ్ం స్రావ యః పరిధీ ముప స్పృశ్య వాయవ్యాదాగ్నేయాన్త ముపాంశునా ప్ర జాపతయే స్వాహేతి,ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా, నైరృత్యాదీశానాన్తం పరిధి ముపస్పృశ్య (కణ్ఠరవేణ) ఇన్ద్రాయస్వాహేతి ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా,ఇత్యాఘారౌ జుహుయా చ్చక్షుషీ బుద్ధ్వా, అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహే త్యాజ్యభాగా వుత్తర దక్షిణయో ర్జుహోతి॥ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ స్వాహా యుక్తోవహేతి పశ్చిమాది సౌమ్యాన్తమ్॥ ఓం యుక్తోవహా జాతవేదః పురస్తా దగ్నేవిద్ధి కర్మ క్రియమాణం యథేదమ్ త్వం భిషగ్భేషజస్యాసి కర్తా త్వయాగా అశ్వాన్పురుషా న్సనేమస్వాహా॥ యాతిరశ్చీతి సౌమ్యాదీన్ద్రాన్తమ్॥ ఓం యాతిరశ్చేని పద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి, తాన్త్వా ఘృతస్య ధార యా యజేసగ్ం రాధనీ మహగ్గ్ంస్వాహా॥ సగ్ం రాధన్యై దేవ్యైస్వా హేతీన్ద్రాది యామ్యాన్తమ్, ఓం సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహా, ప్రసా

ధన్యై దేవ్యైస్వాహేతి యామ్యాది వారుణాన్తమ్, స్రావయన్ హుత్వా॥ ఓం ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా॥ మధ్యమాస్యమితి బుద్ధ్వా తత్ర వ్యాహృతీ ర్జుహోతి, ఓం భూస్స్వాహా, ఓం భువస్స్వాహా, ఓం సువస్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా॥ తదగ్ని ముఖమితి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి, సత్యేనే త్యాజ్యం ప్రదక్షిణం స్రువేణా భిమన్త్ర్య, సత్యేనత్వా ఽభిఘారయామి తస్యతే భక్షీయ, (ఆజ్యేన) అగ్నయే స్వాహే త్యాదిభిర్జుహోతి॥ ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ స్వాహా, ఓం అగ్నీషోమాభ్యాగ్ం స్వాహా, ఓం ప్రజా పతయే స్వాహా, ఓం బ్రహ్మణే స్వాహా, ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా, ఓం వసుభ్యస్స్వాహా, ఓం మరుద్భ్య స్స్వాహా, ఓం రుద్రేభ్య స్స్వాహా, (అపఉపస్పృశ్య) ఓం విష్ణవే స్వాహా, ఓం బృహస్పతయే స్వాహా, ఓం మిత్రాయ స్వాహా, ఓం వరుణాయ స్వాహా, ఓం ఆదిత్యేభ్యస్స్వాహా, ఓం అశ్విభ్యాగ్ం స్వాహా, ఓం పూష్ణే స్వాహా, ఓం కక్షాయ స్వాహా, ఓం కక్షదైవతసోమాయ స్వాహా, ఓం వాస్తు యజ్ఞాయ స్వాహా, ఓం యజ్ఞదైవతవిశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా, ఓం సర్వదేవేభ్యస్స్వాహా.

దర్వ్యాభిఘార్య చరుగ్ం సావిత్ర్యా ద్విగృహీత్వా (జుహ్వా ముపస్తీర్య) ఓం భూర్భువస్సువః తత్స...యాత్ (అవదాయ పునర భిఘార్య వ్యాహృతి చతుష్టయస్య ప్రత్యేకం ప్రత్యేక మక్షమాత్రం గృహీత్వా) జుహ్వ వ్యాహృతీర్జువెయాతి, ఓం భూస్స్వాహా, ఓం భువ స్స్వాహా, ఓం సువ స్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా॥ అతో దేవా ఇదంవిష్ణురి త్యాజ్యేన సమృద్ధ్యై జుహోతి॥ ఓం అతో దేవా

అవన్తునో యతోవిష్ణు ర్విచక్రమే, పృథివ్యాః సప్తధామభిస్స్వాహా ఓం ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్, సమూఢమస్య పాగ్ం సురేస్వాహా, ఓం త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః, తతో ధర్మాణి ధారయ న్స్వాహా, ఓం విష్ణోఃకర్మాణి పశ్యతయతో వ్రతాని పస్పశే ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా స్వాహా ఓం తద్విష్ణోః

పరమం పదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః, దివీవ చక్షురాతతగ్ం
స్వాహా ఓం తద్విప్రాసో విపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే విష్ణోర్య
త్పరమం పదగ్గ్ స్వాహా దేవతీర్థేన ఉత్తరపరిషేకం కుర్యాత్, ఓం
అదితేఽన్వ మగ్గ్ంస్థాః, ఓం అనుమతేఽన్వ మగ్గ్ంస్థాః, ఓం సరస్వ
తేఽన్వ మగ్గ్ంస్థాః, దేవసవితః ప్రాసావీః.

* వాస్తు హోమః

ప్రాణానాయమ్యఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)యజమానస్య
పితుః - గోత్రస్య - శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యైకాదశేఽ
హని గృహశుద్ధ్యర్థం వాస్తుసవనం కరిష్యే (ఉపవీతీ- అపఉపస్పృశ్య)

---

* అథ వాస్తుసవనం వ్యాఖ్యాస్యామః, నవే వాస్తున్యుషితేఽపి సూతకప్రేత
కయో ర్వాపయిత్వా మృణ్మయాని భాణ్డాని పురాణాని త్యక్త్వా నవాని పరిగృహ్యా
ఽన్యాన్ పరిచ్ఛదాన్ యథోక్తం శోధయిత్వా, భూమియజ్ఞేనేష్ట్వా నివసేత్। యస్మా
ద్వాస్తుసవనేన శుద్ధి ర్వస్తూనామ్;— వాస్తుసవన మసగోత్రేణ యజేతే త్యుక్త
త్వాత్, అన్యేన పుణ్యాహాది వాస్తుసవ నాన్తంకర్తవ్యమితి.

వస్తుశుద్ధిః.

? సర్వశుద్ధిషు పురుషస్యా ర్థశుద్ధిః స్త్రీశుద్ధి రన్నశుద్ధిశ్చ శ్రేష్ఠతమా స్యాత్
।ద్రవ్యేషు రత్నసౌవర్ణ రజితమయా న్యద్భి శ్శోధయతి। అగ్నౌవా స్పర్శయేత్
తామ్ర త్రపు సీసాయసాద్యా న్యామ్లవారిభి ర్దారు దన్తజాతాని తక్షణాద్ధావనాద్వా,
యజ్ఞపాత్రాణి దక్షిణపాణినా మార్జనాత్ క్షాళ నాద్వా సంశోధ్యాని, చర్మమయ
సంహితాని వస్త్రాణి శాకమూల ఫలానిచ ప్రోక్షయతి అల్పాని క్షాళయేత్ ఘృతా
దీని ద్రవ్యాణ్యు త్పూయోల్కయా దర్శయేత్, కౌశేయావికా న్యరుష్కరై రంశు
పట్టాని శ్రీఫలై శ్శృఙ్గశుక్తి గోశృఙ్గాణి సర్షపై స్సవారిభి ర్మృణ్మయాని పునర్దా
హేన గృహం మార్జనోప లేపనాద్యైః భూమిం ఖననా దన్యమృత్పూరణ
గోవాసకాద్యై ర్మార్జనాద్యైశ్చ శోధయేత్.

కార్పాస వస్త్రాణి రజకేన శోధయేత్, ప్రహీనపాంప్రోక్షణాచ్ఛాకమూల
ఫలానిచ.

శ్లో॥ తల్పం ఖట్వోపయానంచ చిత్రక్షౌమాంబరం తథా
శోషయిత్వా తపేకిర్ష్వ తక్రైస్సమ్మార్జయే ద్ద్విజః
పశ్చాచ్ఛ వారిణాభ్యుక్ష్య వినియుంజీత కర్మణి
సౌధస్థల భిత్త్యాదీన్ క్షాళయేత్ ప్రోక్షయేద్వా॥ ఇతి.

ఓం అదితేஉ నుమన్యస్వ......ప్రసువ॥ వాస్తోష్పతే - వాస్తోష్పతే శగ్మయేతి ద్వాభ్యాం యజేత॥ ఓం వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మా న్థ్స్వవేశో అనమీవో భవానః యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంనఏధి ద్విపదేశం చతుష్పదే స్వాహా, ఓం వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదాతే సక్షీమ హిరణ్యయా గాతుమత్యా, ఆవః క్షేమ ఉత యోగే వరంనో యూయంపాత స్వస్తిభి స్సదాన స్స్వాహా-ఓం భూమి యజ్ఞాయస్వాహా ఓం యజ్ఞదైవతంప్రసోదర్యైస్వాహా॥ఓం భూస్స్వాహా, ఓం భువస్స్వాహా, ఓం సువస్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ఓం మేదినీదేవీ వసున్ధరీస్యాద్వ సుధా దేవీ వాసవీ, బ్రహ్మవర్చ సఃపితౄ ణాగ్ం శ్రోత్రం విష్ణుర్మనస్స్వాహా, ఓం దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ దేవీ ప్రసో దరీ, రసనే సత్యాయనే సీదస్వాహా, ఓం సముద్రవతీ సావిత్రీ హనో దేవీ మహ్యాకీ మహాధరణీ మహోధ్య తిష్ఠస్వాహా, ఓం శృఙ్గే శృఙ్గే యజ్ఞే యజ్ఞే విభీషణీ, ఇన్ద్రపత్నీ వ్యాజినీ సురసిత ఇహస్వాహా, ఓం వాయు పరీ జలశయనీ స్వయన్ధారా సత్యన్థో పరిమేదినీ, సోపరిధత్తం గాయ స్వాహా, ఓం భూస్స్వాహా...వస్సువస్స్వాహా—పుణ్యాహం కృత్వా-ధారాసుసప్తసు, అహమగ్నే రగ్నింగృహ్ణామీతి ♦ అగ్నిష్ఠా ద్దర్భపూతే నాగ్నింగృహీత్వా, ఓం అహమగ్నే రగ్నిం గృహ్ణామి మమాగ్నే గ్నిర్మమాన్త రిక్షమ్, మార్గోஉహ మస్మి న్ప్రముదాన్యా మయే తుభ్యం మనసా ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ఓం అహ మగ్నే అగ్నిం గృ హ్ణామి దహనాద శుద్ధాశ్శున్ధధ్వమగ్నే ఇదందీపయామి-ప్రథమాద్వైన్ద్రా ద్భవంగా దారభ్య వాస్తునగ కుడ్యమూలా ద్బహిర న్తశ్చ ? వామం

♦ అగ్నిష్ఠాత్- అగ్న్యా యతనాత్,దర్భముష్టినా ఒగ్నిం గృహీత్వా, ఐన్ద్రి ద్వారపార్శ్వా దారభ్య గృహస్య కుడ్యమూలా ద్బహిర న్తశ్చ మనోహరం ప్రదక్షిణీకృత్య మధ్యభాగతః పర్యగ్నికరణం కృత్వా పశ్చిమద్వారేణ విసృజేత్ ఇతి.

? వామం పరీత్యేత్యత్ర-ప్రేతకే అపసవ్యం-సూతకాదిషు సవ్యమితి॥

పరీత్య బ్రహ్మస్థానా త్పర్యగ్నిం కారయిత్వా ఉపరద్వారేణ విసృజేత్; తథైవా ణోరణీయానితి పాత్రేణా న్యవస్రావయిత్వా * శిష్టాద్భి స్సర్వత్ర ప్రోక్షయతి॥ ఓం అణోరణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మా గుహాయాం నిహితో ఽస్యజన్తోః, తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమాన మీశమ్; ఏవం వారుణా ద్భువంగా ద్వాయవ్యా త్సౌమ్యా దారభ్య వా పరీత్య పర్యగ్న్యాధావ స్రుతీ స్యాతామ్.

ఏతే శతమితి చత్వారో వరుణదైవత్యాః ఓం ఏతేశతం వరుణయే సహస్రం యజ్ఞియాః పాశా వితతాః పురుత్రా, తేభ్యోన ఇన్ద్రి స్సవితోత విష్ణు ర్విశ్వే దేవాఽముఞ్చతు మరుత స్స్వస్త్యస్వాహా, ఓం ఉదుత్తమం వరుణ పాశ మస్మదవాధమం విమధ్యమగ్గ్‌ంశ్రథాయ, అథావయ మాదిత్య వ్రతేతవా నాగసో అదితయే స్యామస్వాహా, ఓం అయాశ్చాగ్నే ఽస్య నభిశస్తిశ్చాఽయాతః, యజ్ఞం వహాతు సదాద్ధేహి భేషజగ్గ్‌ంస్వాహా, ఓం ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చక్లీత వసమే గృహే నిచదేవీం మాతరం శ్రియం వాసయమే కులేస్వాహా॥ ఓం భూస్స్వాహా.........వస్స్వాహా, విశ్వేదేవస్య విశ్వేఅద్యేతి ద్వావైశ్వదేవా ఓం విశ్వేదేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీతసఖ్యం విశ్వేరాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే స్వాహా, ఓం విశ్వే అద్యమరుతో విశ్వఊతీ విశ్వే భవ న్త్వగ్నయ స్సమిద్ధాః విశ్వేనో దేవా అవసాగమన్తు విశ్వమస్తు ద్రవిణం వాజో అస్మే స్వాహా॥ ఓం భూస్స్వాహా......వస్స్వాహా॥ అతోదేవా ఇదంవిష్ణు స్త్రీణి పదా విష్ణోఃకర్మాణి తద్విష్ణోః పరమంపదం తద్విప్రాస ఇతి షడ్వైష్ణవాః, ద్వావేవా ద్యావిత్యేకే॥ ఓం అతోదేవా...మభిస్వాహా ఓం ఇదం విష్ణుర్వి...సురేస్వాహా-ఓం భూస్స్వాహా...వస్స్వాహా॥ రుద్రమన్యం త్ర్యంబకమితి ద్వౌ రుద్రదైవత్యౌ॥ ఓంరుద్రమన్యం బహుతోహుతం

---

* పర్యగ్నికరణవత్ పుణ్యాహపాత్రేణ పర్యగ్నికరణస్య పశ్చా త్పుణ్యాహజలం పఞ్చగవ్యంవా స్రావయిత్వా శిష్టజలేన సర్వత్ర ప్రోక్షయతి ॥

వృషభం నమస్తే అస్తు, తన్మే అస్తు బాహుభ్యాం వీతయే స్వాహా, ఓం త్ర్యంబకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ ఉర్వారుక మివ బన్ధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమా ఽమృతాత్స్వాహా, (అపఉప స్పృశ్య) ఓం భూస్స్వాహా...వస్స్వాహా బ్రహ్మజజ్ఞానగ్ం హిరణ్యగర్భ ఇతి ద్వౌ బ్రహ్మదైవత్యౌ॥ ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేనఆవః సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠా స్సత శ్చయోని మసతశ్చ వివస్స్వాహా, ఓం హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతి రేకఆసీత్। సదాధార పృథివీ ద్యాముతే మాంకస్మై దేవాయ హవిషా విధేమస్స్వాహా, ఓం భూస్స్వాహా......వస్స్వాహా, మిశ్రవాసస ఏతాన్ఘ్నతైతా నితి ద్వౌ కౌబేరౌ, ఓం మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షోరాజేన ప్రేషితాః। గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛన్త చ్ఛన్తో ఽపరిదా కృతాన్స్వాహా। ఓం ఏతాన్ఘ్నతైతా న్గృహ్ణీతే త్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః। తానగ్నిః పర్యసరత్తా నిన్ద్రస్తా న్బృహస్పతిః। తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తా న్వికేశా న్లమ్బన స్తనాన్స్వాహా ఓం భూస్స్వాహా...వస్స్వాహా, యువమేతా న్యగ్నీషోమా వాన్యందివ ఇతి త్రయోగ్నీషోమీయాః, ఓం యువమేతా నిదివిరోచనా న్యగ్నిశ్చ సోమసక్రతూ అధత్తమ్। యువగ్ం సిన్ధూగ్ం రభిశస్తే రవద్యా దగ్నీషోమావ ముఞ్చతం గృభీతాన్స్వాహా। ఓం అగ్నీషోమా విమగ్ం సుమేశృణుతం వృషణాహవమ్। ప్రతిసూక్తాని హర్యతం భవతం దాశుషేమ యస్స్వాహా, ఓం ఆఽన్యందివో మాతరిశ్వా జభారా మథ్నాదన్యం పరిశ్యేనో అద్రేః అగ్నీషోమా బ్రహ్మణా వా వృధా నోరుం యజ్ఞాయ చక్రథురు లోకగ్ంస్వాహా। ఓం భూస్స్వాహా... వస్స్వాహా। బృహస్పతి ర్దేవానామి త్యాద్యాశ్చత్వారో బార్హస్పత్యాః, ఓం బృహస్పతి ర్దేవానా మిమంయజ్ఞం బృహతోమే దధాతుబృహస్పతి వీతయేస్స్వాహా॥ ఓం బృహస్పతి స్సోమన్దధాతు బృహస్పతి ర్యజ్ఞం దధాతు। బృహస్పతి వీతయేస్స్వాహా। ఓం బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హా ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు। యద్దీదయ చ్ఛవస ర్తప్రజాత

తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రగ్ంస్వాహా। ఓం ఉపయామ గృహీ
తో౽సి బృహస్పతే త్వేష తే యోనిః। బృహస్పతి వీతయే స్వాహా॥
ఓం భూస్స్వాహా......వస్స్వాహా॥ (త్రాతారమిన్ద్ర) మిత్యాది త్రయో
దశైన్ద్రాః॥ఓం త్రాతారమిన్ద్ర మవితార మిన్ద్రగ్ం హవేహవే సుహ
వగ్ం సూరమిన్ద్రమ్, హువేను శక్రం పురుహూతమిన్ద్రగ్ం స్వస్తినో
మఘవా ధాత్విన్ద్రస్స్వాహా॥ ఓం మహాగ్ం ఇన్ద్రోయఓజసా పర్జన్యో
వృష్టి మాగ్ంఇవ స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే స్వాహా॥ ఓం మహాగ్ం
ఇన్ద్రోనృవదాచర్షణి ప్రాఉతద్విబర్హా అమిన స్సహోభిః।అస్మద్రియ
గ్వావృధే వీర్యా యోరుగ పృథు స్సుకృతగ కర్తృభి ర్భూత్స్వాహా॥
ఓం భువస్త్వమిన్ద్ర బ్రహ్మణా మహాన్భువో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞి
యః భువో నృాగ్ంశ్చ్యౌత్నో విశ్వస్మిన్భరే జ్యేష్ఠశ్చమన్త్రో విశ్వచర్
షణే।స్వాహా॥ ఓం ఏన్ద్రసానసిగ్ం రయిగ్ం సజిత్వానగ్ం సదా సహమ్।
వర్షిష్ఠమూతయేభర స్వాహా॥ ఓం ప్రససాహిషే పురుహూత శత్రూ
జ్జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహరాతిరస్తు। ఇన్ద్రాభర దక్షిణేనావసూని పతిస్సి
న్ధూనామసి రేవతీనాగ్ం స్వాహా॥ ఓం అస్మాక మిన్ద్ర స్సమృతేషు
ధ్వజేష్వస్మాకంయాఇషవ స్తాజయన్తు అస్మాకం వీరాఉత్తరేభవన్త్వ
స్మాను దేవా అవతాహవేషుస్వాహా। ఓం ఇన్ద్రో౽భూదస్య భువనస్య
రాజేన్ద్రో దాధారపృథివీ న్ద్యాము తేమామ్॥ ఇన్ద్రోహ విశ్వాని భూతాని
భువనాశ్రితాని స్వాహా। ఓం ఇన్ద్రోద్యా వ్యోమభూ రిన్ద్ర సము
ద్భవనో విరాట్పృశ్చ। ఉర్వన్తరిక్షస్వగవవన మిన్ద్రా దిన్ద్రంమన్యే
పితరం మాతరంచ స్వాహా॥ ఓం ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం వపు
రిన్ద్రగ్ం స్రవన్తగ్ం సవితారమిన్ద్రం దధాతు॥ శక్రస్సుకృతస్య
లోకమిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరం స్వాహా। ఓం ఇన్ద్రోవృత్రం వజ్రేణా
వధీ దిన్ద్రోవ్యయ స్సముద్రశుష్కః। ఇన్ద్రంమన్యే పితరం మాతరంచ
స్వాహా ఓం ఇన్ద్రోబభూవ బ్రహ్మణో గమ్భీర మాభూతి పరితుష్టిః।
ఇన్ద్రో భవిష్యదుత భూతమిన్ద్రం మన్యే పితరంమాచరంచ స్వాహా।
ఓం ఇన్ద్రో స్తానవతు వజ్రబాహురిన్ద్రో భూతాని। భువనాని ఇన్ద్రో

ఽస్మాక మవతు వజ్రప్రసాద మిన్ద్రింమన్యే పితరంమాతరంచ స్వాహా। ఓం భూస్స్వాహా........వస్స్వాహా, యమోదాధార నమస్తేనిర్ ఋతయఇతి ద్వాయామ్యా॥ ఓం యమోదాధారపృథివీం యమోద్యా ముతసూర్యః। యమస్సర్వ మృత్యుస్తేనగ ప్రాణానాం వాయూనాగ్ం స్వాహా। ఓం నమస్తే నిర్ ఋతయే ఘనతేజాయ తస్మైవిసృజ బన్ధనాత్। యమన యత్వాగ్ం సవితా దేవ ఉత్తమానసీకే అభిరోచయ యాయినాగ్ం స్వాహా॥ఓంభూస్స్వాహా......వస్సువస్స్వాహా మిత్రస్య చర్షణీమిత్రోజనాన్ప్రసమిత్రేతిత్రయోమైత్రాః॥ఓంమిత్రస్యచర్షణీ ధృతశ్ర్వవో దేవస్యసానసిమ్ సత్యంచిత్రశ్రవ స్తమగ్గ్ంస్వాహా। ఓం మిత్రోజనాన్ యాతియతి ప్రజాన న్మిత్రోదాధార పృథివీముతద్యామ్ మిత్రఃకృష్టీ రనిమిషా ఽభిచష్టే సత్యాయహవ్యం ఘృతవద్విధేమ స్వాహా। ఓం ప్రసమిత్ర మర్తోఅస్తు ప్రయస్వాన్ యస్తఆదిత్య శిక్షతి వ్రతేన నహన్యతే నజీయతే త్వోతోనైన మగ్ంహోఅశ్నోత్యన్తితో న దూరాత్స్వాహా। ఓం భూస్స్వాహా॥ ఓం భువస్స్వాహా। ఓం సువస్స్వాహా। ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా॥ అన్తః పరిషేకంకుర్యాత్ ॥ ఓంఅదితేఽన్వ మగ్గ్ంస్థాః........ప్రాసావీః॥

భూమియజ్ఞ దైవత్యాతయో వ్యాహృత్యన్తా ఇజ్యన్తే తస్మాద్వ్యుత్తరశత మాహుతయో వాస్తుశవనస్యాఽన్తహోమ ఇతివిజ్ఞాయతే.

అన్తహోమః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ అస్యకర్మణః పరిసమాప్తౌ కర్మసాద్గుణ్యార్థ ముపరిష్టా దన్తహోమం కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య) అదితేఽనుమన్యస్వ...... దేవసవితః ప్రసువ.

యదస్యేత్యాది వాస్తుపతయ ఇత్యన్తం ద్వాదశమన్త్రాః స్విష్టకారాః ఓం యదస్యకర్మణో ఽత్యరీరిచం యద్వాన్యూన మిహాకరమ్। అగ్నిష్ట త్స్విష్టకృ ద్విద్వా న్సర్వగ్గ్ంస్విష్టగ్ం సుహుతఙ్కరోతు

స్వాహా। ఓం అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుత హుత ఆహుతీనాం కామా
నాగ్ం సమర్థయిత్రే స్వాహా। ఓం అగ్నయే స్వాహా। ఓం అగ్నయే
న్నాఽదాయస్వాహా। ఓం అగ్నయే ఽన్నపతయే స్వాహా ఓం ప్రజా
పతయే స్వాహా। ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా। ఓం విశ్వేభ్యో దేవేభ్య
స్స్వాహా। ఓం సర్వాభ్యో దేవతాభ్యస్స్వాహా। ఓం సర్వత్రైవా దిష్టగ్ం
సర్వత్రైవా నాదిష్టం దైవతమముష్మై స్వాహా। ఓం అగ్నయే స్విష్ట
కృతే స్వాహా। ఓం వాస్తుపతే నమో వాస్తుపతయే స్వాహా॥ యన్మ
ఆత్మనః పునరగ్నిశ్చక్షురితి ద్వేమిన్దాహుతీ ఓం యన్మ ఆత్మనో మిన్దా
ఽభూ దగ్ని స్తత్పున రాహా జాతవేదా విచర్షణి స్వాహా। ఓం
పునరగ్ని శ్చక్షుర దాత్పున రిన్ద్రో బృహస్పతిః పున ర్మే అశ్వినాయువం
చక్షురాధత్త మక్ష్యోస్స్వాహా॥ ఇష్టేభ్య ఇత్యాది దశాన్తే వ్యాహృతి
రితిఋద్ధిః। ఓం ఇష్టేభ్య స్స్వాహా। ఓం వషడనిష్టేభ్య స్స్వాహా। ఓం
భేషజందురిష్ట్యై స్వాహా। ఓం నిష్కృత్యై స్వాహా। ఓం దౌరార్ధ్యై
స్వాహా। ఓం దైవీభ్య స్స్వాహా। ఓం తనూభ్య స్స్వాహా। ఓం ఋద్ధ్యై
స్వాహా। ఓం సమృద్ధ్యై స్వాహా। ఓం సర్వసమృద్ధ్యై స్స్వాహా। ఓం
భూస్స్వాహా। ఓం భువస్స్వాహా। ఓం సువస్స్వాహా। ఓం భూర్భువస్సు
వస్స్వాహా॥

ఆశ్రావితం బ్రహ్మ యదకర్మేతి కృతాన్తం యత్ప్రమత్త
ఇత్యాది యతఇన్ద్ర ఇత్యన్తం నవవిచ్ఛిన్నమ్; ఓం ఆశ్రావిత మత్యా
శ్రావితం వషట్కృత మత్యనూక్తంచ యజ్ఞే అతిరిక్తం కర్మణో
యచ్చహీనం యజ్ఞగిపర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్స్వాహా। కృతాఽ
హుతి రేతు దేవాన్స్వాహా, ఓం బ్రహ్మప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మ
వాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషా మాజ్యస్య, అతిరిక్తం కర్మణో
యచ్చహీనం యజ్ఞగపర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్స్వాహా। కృతాఽఽ
హుతి రేతు దేవాన్స్వాహా॥ ఓం యదకర్మ యన్నాకర్మ యదత్యరేచి
యన్నాత్యరేచి। యదతిరిక్తం యచ్చహీనం తత్త్వంవిష్ణు ర్యజ్ఞోయజ్ఞం

ప్రతిష్ఠాపయస్వాహా కృతాஉஉహుతిరేతు దేవాన్స్వాహా। ఓం యత్ప్రమత్తోஉన్తరగామి కిఞ్చిదస్మిన్ యజ్ఞే మన్త్రితఙ్గ కర్మతోవా। అనయా హుత్వా తచ్ఛమయామి సర్వాంతృప్యన్తు దేవా ఆవృష న్తాం ఘృతేనస్వాహా॥ ఓం మనోజ్యోతి ర్జుషతా మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। యాఇష్టా ఉషసో నిమృచశ్చ తాస్సన్ద ధామి హవిషా ఘృతేనస్వాహా, ఓం ఆయాశ్చాஉగ్నేஉస్య నభిశస్తి శ్చ సత్యమిత్వ మయాஉసి, అయసా మనసాధృతోஉయసాహావ్య మూహిషేஉయానోధేహి భేషజగ్గ్ంస్వాహా। ఓం యదస్మిన్యజ్ఞేన్తర గామి కిఞ్చిదస్మి న్యజ్ఞేమన్త్రితఙ్గ కర్మతోవా। అనయాహుత్వా తచ్ఛ మయామి సర్వాన్తృప్యన్తు దేవాఅవృషన్తాం ఘృతేనస్వాహా। స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవా స్వస్తినఃపూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమి స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతుస్వాహా। ఓం యతఇన్ద్రో వీర్యమకృణో దూర్ధ్వో అధ్వరహోతా। అగ్నే ర్వోదోర్ధ్వో స్త్వయా స్విష్టకృ ద్దేవేభ్య ఇన్ద్ర ఆజ్యేన హవిషాఘృతేన స్వాహా॥ ఏధోసీతి బైల్వామ్॥ ఓం ఏధోస్యేధిషీ మహిస్వాహా॥ సమిదసీతి పాలాశమ్॥ ఓం సమిదసి తేజోసి తేజోమయి ధేహిస్వాహా॥ యమస్యేతి నైయగ్రో ధమ్॥ ఓం యమస్యధీమహే మృత్యోర్మే పాహిస్వాహా। సూర్యస్యే త్యశ్వద్థమ్॥ ఓం సూర్యస్య ధీమహే చక్షుర్మే పాహిస్వాహా॥ సోమస్యే త్యౌదుమ్బరమ్। ఓం సోమస్య ధీమహే చిత్తమ్మే పాహి స్వాహా। వాయోరితి శమీమ్। ఓం వాయోర్ధీ మహే ప్రాణాన్మే పాహిస్వాహా॥ బ్రహ్మణఇతి ఖాదిరమ్॥ ఓం బ్రహ్మణో ధీమహే బుద్ధింమే పాహిస్వాహా॥ సప్తతేఅగ్నే ఋతుధానేతి ద్వే పూర్ణా హుతీ॥ ఓం సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వా స్సప్తఋషయ స్సప్త ధామ ప్రియాణి, సప్తహోత్రా స్సప్తధాత్వా యజన్తి సప్తయో నీరాపృణస్వా ఘృతేనస్వాహా॥ ఓం ఋతధాన విద్వా ననుష్టుభ్బృతేన। పూర్ణమాహుతిం జుహోమి మనసా ప్రజాపతయే స్వాహా॥ స్రువే ణాజ్యం ప్రత్యేక ముపజుహ్వాం గృహీత్వా తయా உగ్నిర్భక్త

మిత్యాది పఞ్చభి ర్హుత్వా॥ *ఓం అగ్ని ర్భుక్తగ్గ్ం స్వాహా, ఓం వేది ర్భుక్తగ్గ్ం స్వాహా, ఓం ద్యౌ ర్భుక్తగ్గ్ంస్వాహా, ఓం పృథివీ భుక్తగ్గ్ంస్వాహా, ఓం ఓషధివనస్పతి గన్ధర్వా ప్సరసశ్చైవ భుక్తగ్గ్ం స్వాహా॥ జుహ్వాం దర్వ్యాం చరు ముపస్తీర్య ద్విరవదాయా ఽభిఘార్య తయా ఽగ్నిర్జీర్ణ మిత్యాది పఞ్చభి ర్జుహోతి॥ ఓం అగ్ని జీర్ణగ్గ్ం స్వాహా, ఓం వేది జీర్ణగ్గ్ం స్వాహా, ఓం ద్యౌర్జీర్ణగ్గ్ం స్వాహా, ఓం పృథివీ జీర్ణగ్గ్ం స్వాహా, ఓం ఓషధి వనస్పతి గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ జీర్ణగ్గ్ం స్వాహా॥ స్రువేణా ఽజ్యం గృహీత్వా వేద్యాం పశ్చిమాది ప్రాగన్తం సమఙ్క్తాం బర్హిరితి స్రావయన్ జుహోతి॥ ఓం సమఙ్క్తాం బర్హిర్ హవిషా ఘృతేన సమాదిత్యై ర్వసుభి స్సంమరుద్భిః, సమిన్ద్రేణ విశ్వేభి ర్దేవేభి రఙ్క్తాం దివ్యం నభోగచ్ఛతు యత్స్వాహా, తతో వామేన స్రువం గృహీత్వా దక్షిణేనా జ్యపాత్రం సంగృహ్యా ఽగ్నే రుపరి ధారయ న్నాజ్యశేష మిన్ద్రాయ జుహోమి స్వాహేతి జుహుయామ్; ఓం ఇన్ద్రాయ జుహోమి స్వాహా॥

తత్పాత్రేణా ధావ మాదాయ స్రువేణా ఽన్తరిత మగ్ని స్తృప్యత్విత్యుపాగ్నిః ఓం అగ్ని స్తృప్యతు॥ పశ్చిమతో వేది స్తృప్య త్వితి వేద్యామ్॥

"ఓం వేది స్తృప్యతు॥ ద్యౌ స్తృప్యత్వి త్యాకాశే॥ ఓం ద్యౌ స్తృప్యతు। పృథివీ తృప్యత్వితి (వేద్యాః పశ్చిమే) భూమౌ॥ ఓం పృథివీ తృప్యతు। బ్రహ్మ ద్యౌ స్తృ ప్యన్త్వామితి దక్షిణస్యాం వేద్యాం తర్పయతి॥ ఓం బ్రహ్మద్యౌ స్తృప్యన్తామ్॥ ప్రణీతాయాం దక్షిణస్యాం (స్రువేణ) దైవేనా ఽపోగృహీత్వా ఓషధి వనస్పతి గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ తృప్యన్త్వామిత్యుత్తరస్యాం వేద్యాం తర్పయిత్వా। ఓం ఓషధివనస్పతి

* (పైతృకే) అగిర్భుక్త మితిస్థలే అగ్నిర్భుక్తం అగ్నిర్జీర్ణం వినా (ప్రాచీనావీతి) పితృభుక్తం పితామహ భుక్తం, ప్రపితామహభుక్తం, పితృజీర్ణం పితామహజీర్ణం ప్రపితామహ జీర్ణం:- ఇతి- మాతు శ్రాద్ధేపి, పితృపత్నీ భుక్తం పితృపత్నీజీర్ణ మిత్యూహాకర్తవ్యా॥

గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ తృప్యన్తామ్ తథోత్తరస్యాం ప్రణితాయాగ్ం సాపసవ్య మాపో గృహీత్వా పైతృకేణ తీర్థేన మే దక్షిణతః పితరః పితామహాః ప్రపితామహా శ్చాక్షయ్యమస్తు తృప్యన్తామితి దక్షిణ స్యాం భూమ్యాం తర్పయతి (ప్రాచీనావీతీ) "ఓం మే దక్షిణతః పితరః పితామహాః ప్రపితామహా శ్చాక్షయ్య మస్తు తృప్యన్తామ్" (అపఉపస్పృశ్య)(ఉపవీతీ) ప్రాసావీరిత్యన్తై శ్చతుర్భి ర్దైవేన తీర్థేన ప్రాగన్త ముదగన్తం ప్రవాహణఞ్చ కృత్వా, అదితే ఽన్వమగ్గ్ంస్థాః। అనుమతే ఽన్వమగ్గ్ం స్థాః।సరస్వతే ఽన్వమగ్గ్ంస్థాః। దేవసవితః ప్రాసావీః.

దక్షిణాది ప్రణిధ్యోరుపాన్తా జ్ఞుష్ఠా నామికాభిః పవిత్ర మక్షతం గృహీత్వా (గన్ధంవిసృజ్య) (అపఉపస్పృశ్య) పవిత్రమసి పూర్ణమసి సదసి సర్వమసీతి పర్యాయతో జుహోతి। ఓం పవిత్రమసి పవిత్రం మే భూయాత్స్వాహా। ఓం పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయాత్స్వాహా। ఓం సదసి సన్మే భూయాత్స్వాహా। ఓం సర్వమసి సర్వం మే భూయా త్స్వాహా॥ అక్షితమసీతి ప్రణిధీ ముత్తరాం చాలయిత్వా। ఓం అక్షిత మక్షిత్యై జుహోమి ॥ అక్షితమసి మామేక్షేష్ఠాః ॥ తదాధావేన ప్రాచ్యాం దిశీత్యాదిభి ర్యథాదిశం పరిషిచ్య॥ ఓం ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తాం దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయన్తా ముదీ చ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తా మూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞ స్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయన్తా మహో ధరాధరై ర్నాగేభ్యో మార్జయన్తామ్। మాహంప్రజామితి (ఉత్తరప్రణిధి మగ్నేః పూర్వతో నీత్వా) దక్షిణప్రణిధౌ స్వాలమ్బా ధావం స్రావయిత్వా ఓం మా ఽహం ప్రజాం పరాసిచం యానస్స యావరీ స్తన। సముద్రే వో నినయాన స్వంపాథో అపిథః తన్తుం తన్వ న్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్। అను ల్బణం వయత జోగు వామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమ్॥

స్వాంయోనిమితి దక్షిణప్రణీధ్యాం స్థితం జల ముదకపాత్రే స్రావ
యిత్వా, ఓం స్వాం యోనిమపి గచ్ఛతా ఉచ్ఛిద్రగ ప్రజయా
భూయాస మాపరాసేచి మత్పయః। ఆపోహిష్ఠాదినా తదద్భి రాత్మా
నం ప్రోక్ష్య॥ ఓం ఆపోహిష్ఠా...ధాచనః॥ ప్రణీధీ విసర్జయతి, పున
ర్దేవేభ్యో హవ్యం వహేత్యగ్నేర్దర్శనేన స్రువం విసృజ్య॥ ఓం పున
ర్దేవేభ్యో హవ్యం వహ॥ తూష్ణీం గృహీత్వా। వర్షిష్ఠా గహ్వరేష్ఠో
గ్రమితివర్షిష్ఠ సమిధాజుహుయాత్॥ ఓం వర్షిష్ఠా గహ్వరే
ష్ఠోగ్రం వచో అపావధీం త్వేషం వచో అపావధీగ్ం స్వాహా॥ తూష్ణీం
గృహీత్వా। ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతమిత్యూర్ధ్వసమిధా॥ ఓం ఊర్ధ్వం
యజ్ఞం నయతం మాజీహ్వరత మత్రరమేథాం వర్ష్మన్పృథివ్యా
దివో వా విష్ణవుతవా పృథివ్యా స్వాహా॥ పశ్చిమతగ పరిధిమపనయే
త్యేవం దక్షిణత ఉత్తరతగ పరిధీమపనీయ నాత్యగ్రం తూష్ణీమగ్నౌ
ప్రత్యేకం ప్రహృత్య॥ ఓం పశ్చిమతగ పరిధిమపనయ. ఓం దక్షిణతగ
పరిధిమపనయ, ఓం ఉత్తరతగ పరిధిమపనయ॥ పశ్చిమతో విష్ణో
స్సదనమసీత్యేవం దక్షిణత ఉత్తరత ప్రాచ్యామితిచ పరిస్తరణబర్
హిష ఉద్ధృత్య, ఓం పశ్చిమతో విష్ణో స్సదనమసి, ఓం దక్షిణతో విష్ణో
స్సదనమసి' ఓం ఉత్తరతో విష్ణో స్సదనమసి।ఓం ప్రాచ్యాం విష్ణో స్సద
నమసి। సర్వానన్యాన్ప్రస్తర బర్హిష శ్చాపనీత్వా సమూహ్య
కూర్చాచ్ఛేదగ్ధీన్విసృజ్యా (అపఉపస్పృశ్య) ఉబ్భిగ్రప్రోక్ష్య ఆప్యాయ
న్తామితి నాత్యగ్రం సకృదేవ జుహోతి॥ ఓం ఆప్యాయన్తామాప
ఓషధయో మరుతాం పృషతయస్థ దివం గచ్ఛ తతోనో వృష్టిమేరయ
స్వాహా॥శుద్ధ్యన్తాం పితృషదనగ్ం శుద్ధ్యన్తాం దేవసదన మిత్యవిచ్ఛిన్న
ముల్ముకానాస్తీర్య నైర్ఋత్యే దహే దవిచ్ఛిన్నేన బ్రహ్మవర్చసా
యేతి॥ ఓం శుధ్యన్తాం పితృషదనగ్ం శుధ్యన్తాం దేవసదనమ్॥ భూతి
స్మేతి భస్మ గృహీత్వా ఓం భూతిస్మాతే లభతే నిత్యగ్ం సర్వయజ్ఞ
కృతం భవేత్, అగ్నిమారుతయో ర్భూతిః, లలాట హిక్క—
బాహు కణ్ఠాదీ నాదిత్యస్సోమోనమ ఇత్యూర్ధ్వాగ్ర మాలిప్య॥ ఓం

ఆదిత్య స్సోమో నమః, త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య
త్ర్యాయుషమ్। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయు
షమ్, దీర్ఘాయుత్వాయ బలాయ శతాయ శతం చ వర్చసే
త్ర్యాయుషమ్॥ ఆపోహిష్ఠేత్యాత్మానం ప్రోక్ష్య, ఓం ఆపో......
ధాచనః, ఓం చ మే స్వర ఇతి బాలకృతం వేతిచాగ్నిం॥ ఓం చ మే
స్వరశ్చ మే యజ్ఞోపచ తే నమశ్చ యత్తే న్యూనం తస్మై త ఉపయత్తే
తిరిక్తం తస్మై తే నమః, ఓం బాలకృతం వా చరితం వా సత్య
హీనం వా పుష్పహీనం వా హోతృహీనం వా ఽవపడర్థ హార
ముపాఽగ్నయే జాతవేదసే భగవా న్ప్రజ్వలిత ఓం నమః॥ ఓం
యత్తే అగ్నే తేజస్తేనేత్యగ్నిముద్వయమిత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత॥
ఓం యత్తే అగ్నే.....భ్రాజో దధాతు॥ ఆదిత్యో యత్ర దృశ్యతే
తత్ర గత్వా ఉద్వయ న్తమస ఇతి పూర్వవదాదిత్యం చోపస్థాయ॥
ఉద్వయం..... మనసా పునాతు, పునర్వేదిమూలమాసాద్యాఽగ్నిం
వైశ్వానరసూక్తేనోపస్థాయ, ప్రణామం కుర్యాదితి క్రియాన్తహోమః
ఓం వైశ్వానరస్య రూపమ్, పృథివ్యాం పరిస్రసా, స్యోనమావిశన్తునః,
అగ్నినాఽగ్నే బ్రహ్మణా, ఆనశే వ్యానశే సర్వమాయు ర్వ్యానశే।
నర్యప్రజాం మే గోపాయ, అమృతత్వాయ జీవసే, జాతాఞ్జనిష్య
మాణాం చ, అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్, అథర్వపితుం మే గోపాయ
రసమన్నమిహాయుషే, అదబ్ధాయోఽశీతతనో, అవిషన్నః పితుం
కృణు, శగ్ంస్య పశూన్మే గోపాయ, ద్విపాదో యే చతుష్పదః,
అష్టాశఫాశ్చ య ఇహాగ్నే, యే చైకశఫా ఆశుగాః। సప్రథ సభాం మే
గోపాయ, యే చ సభ్యా స్సభాసదః, తానిన్ద్రియావతః కురు, సర్వ
మాయురుపాసతామ్। అహే బుధ్నియ మన్త్రం మే గోపాయ। యమృ
షయ స్త్రైవిదా విదుః। ఋచ స్సామాని యజూగ్ంషి సాహిశ్రీ రమృ
తాసతామ్। చతుశ్శిఖణ్డా యువతి స్సుపేశాః। ఘృతప్రతీకా భువనస్య
మధ్యే। మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ। మహ్యం ధుక్ష్వ
యజమానాయ కామాన్। ఇహైవ సన్తత్ర సతో వో అగ్నయః।

ప్రాణేన వాచా మనసా బిభర్మి। తిరోమాస న్తమాయు ర్మా ప్రహాసీత్।జ్యోతిషా వో వైశ్వానరేణో పతిష్ఠే।పఞ్చధాగ్నీ న్వ్యక్రామత్। విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః। ఊర్ధ్వాఽఽరోహ ద్రోహిణీ। యోనిరగ్నేః ప్రతిష్ఠితిః। నమో బ్రహ్మణే నమోఅస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి। అహమిన్ద్రో భవామ్యహం విష్ణు స్సూర్య స్సర్వాన్తరాత్మా। బ్రహ్మబ్రహ్మాన్తరాత్మా। విరాడహంచతుర్ముఖః। యామహమగ్నా వపామ్యాహుతిమ్। తద్దేవానా మమృతగ్ం షాణ్మాసికమ్। తదసురాణాం విషగ్ం సద్యో నాశం భవతు।యన్మమహస్తం తద్విష్ణో రసురాన్తకమస్తు। యన్మన్త్రహీనం తదహీనం భవతు। తదృషీణాన్తపసా పృథివ్యాః। క్షమయా దేవా మునయో మామావిశన్తామ్। శాస్త్రమేవాచి సంవిశన్తాం। తదస్మాకం భూత్యై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై। మనోనో భవతు వచోఽః భవతు। సర్వమస్మాకగ్ం సంపదస్తు.

ఓంచమేస్వరయితి లౌకికాగ్నివిసర్జన మితి విజ్ఞాయతే, ఓం చమే......ఓం నమః।। అగ్నిముద్వాసయామి.

హరిః ఓమ్

తత్సత్.

పూర్వవన్నవశ్రాద్ధమామరూపేణ హిరణ్యరూపేణ వా కృత్వా;

వృషభోత్సర్జనా ఽనుజ్ఞా

యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా, భోస్స్వామినః......స్వీకృత్యా (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య......ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యాఽద్యైకాదశేఽహని ప్రేతత్వవిమోనార్థఽం వృషభోత్సర్జనం కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ......తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యాఽద్యైకాదశేఽహని ప్రేతత్వ విమోచనార్థం వృషభోత్సర్జనకాలే తిథి వారాదిభిః......హిరణ్యాదానం కరిష్యే (ఉపవీతీ - అపఉపస్పృశ్య - (ప్రాచీనావీతీ) హిరణ్యగర్భ......ప్రయచ్ఛమే॥ హిరణ్యా...... దదే ఇదం నమమ. శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

వృషభోత్సర్జన విధిః

ప్రాణానాయమ్య ఎవంగుణ...తిథౌ. (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ......ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యాఽద్యైకాదశేఽహని ప్రేతత్వ విమోచనార్థం వృషభోత్సర్జనం కరిష్యే (ఉప - అప - ప్రాచీ) * నీలవర్ణం వృషభమేకమానీయాఽలఙ్కృత్య తస్మిన్నింద్రియమిత్యమితి వృషభాఽధిదైవతం రుద్రమావాహ్య ఓం

నీలవృషభలక్షణమ్

శ్లో॥ లోహితో యస్తు వర్ణేన ముఖే పుచ్ఛే చ పాణ్డరః
శ్వేతః ఖురవిషాణాభ్యాం స నీలో వృష ఉచ్యత, ఇతి
వృషోత్సర్గేణైవ ప్రేతత్వ విమోచనమ్
శ్లో॥ ఏకాదశే ఽహ్ని సమ్ప్రాప్తే యస్య నోత్సృజ్యతే వృషః
ప్రేతత్వా న్న విముచ్యేత దత్తైశ్శ్రాద్ధశతైరపీ తి॥
(పా) (పిశాచత్వం స్థిరంతస్య)
పతిపుత్రవత్యాః కేవలవృషోత్సర్గనిషేధః
శ్లో॥ పతివ్రతా సుశీలా చ పుత్రిణీ సుభగా మృతా
నో త్సృజేద్వృషమేకం తు సహగా ముత్సృజే ద్వృషమ్
పుత్రాదన్యో యదా తస్యా శ్శ్రాద్ధకర్తా భవేద్యది
తదైవ వృషముత్సృజ్య పశ్చా చ్ఛ్రాద్ధం సమాచరేత్, ఇతి॥
జీవద్భర్తృకా ఽపుత్రవతీవిషయే
శ్లో॥ అపుత్రాతు యదా నారీ మ్రియతే భర్తురగ్రతః
వృషోత్సర్గో నకర్తవ్య ఏకా గౌ ర్దీయతే తదేతి
పితౄణాం బహుపుత్రా ఽభిలాషహేతుః

రుద్రమన్యం........వీతయే, వృషభాధిదైవతం ఓం రుద్రమావాహయామి, రుద్రాయనమః ఆసనాది సర్వోపచారాన్సమర్పయామి, ఇత్యుపచారైరభ్యర్చ్య, రుద్రమన్యం త్ర్యమ్బకమితి దక్షిణకర్ణే, పిశ

శ్లో॥ కాంక్షన్తి పితరః పుత్రా న్నరకే పాతభీరవః
గయాం యాస్యతి యః కశ్చిత్సోఽస్మాన్సంతారయిష్యతి
కరిష్యతి వృషోత్సర్గ మిష్టాపూర్తం తథైవ చ
ఏష్టవ్యా బహవః పుత్రా యద్యేకోపి గయాంవ్రజేత్
యజేత వాఽ శ్వమేధేన నీలం వా వృషముత్సృజే దితి॥

ఏకాదశాహేవృషోత్సర్జనాసమ్భవే.

కథం చిత్తత్రాఽసమ్భవే, సపిణ్డీకరణాత్ప్రాగేవ త్రిపక్షాదౌవా కుర్యాత్, తథా

శ్లో॥ ఏకాదశేఽహ్ని షణ్మాసే త్రిపక్షే బ్దే తథైవచ
వృషోత్సర్గన్తు కుర్వీత పరస్తాదుక్తకాలిక, ఇతి.

త్రిపక్షాదౌ వృషోత్సర్గేన మౌఢ్యాది దోషవిచారః.

శ్లో॥ ఏకాదశాహాదన్యత్ర ప్రోక్తకాలే షు యత్నతః
వృషోత్సర్గే తదాశుక్ర బాల్యమౌఢ్యం నదోషకృత్
ప్రేతస్య వత్సరాదర్వా గ్యదా సంస్కారమిచ్ఛతి
నకాలనియమో జ్ఞేయో నమౌఢ్యం గురుశుక్రయోరితి.

ప్రత్యక్షవృషోత్సర్జనా ఽశక్తి విధిః.

ప్రస్థద్వయపూరిత తణ్డులపాత్రే పవిత్రం నిధాయ తస్మిన్వృషాధిదైవతం రుద్రమావాహ్య ఽభ్యర్చ్య తత్తన్మన్త్రైః జప్త్వా దర్భోల్కయా పవిత్రం స్పృశ న్వృషభమితి స్మృత్వా విసృజ్య తద్ద్రవ్యం బ్రాహ్మణాయ దత్వా ఏకాదశబ్రహ్మణ భోజనం తదశక్తౌ తావత్పర్యాప్తమామం హిరణ్యంవా బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాదితి.

వృషోత్సర్గఫలమ్.

శ్లో॥ ఉత్సృజే ద్వృషభం నీలం లోహితం కృష్ణమేవవా
మృతో న పశ్యేన్నరకం గోఘాతీ బ్రహ్మహా పివా
పుత్రో వా భ్రాతృపుత్రోవా మృతస్యైకాదశే ఽహని, కిఞ్చ
విప్రోవా క్షత్రియో వాపివైశ్య శూద్రోపి వా తథా
వృషహీనో మృతో యాతి రౌరవం తమసా వృతమ్
సప్తజన్మకృతం పాపం యద్బాల్యే యచ్చవార్ధకే
తత్క్షణాదేవ నశ్యేత్తు వృషోత్సర్గే పితుఃకృతే; ఇతి.

జ్జరూప ఇతి వామేచ జపతి॥—ఓం రుద్రమన్య......వీతయే, ఓం త్ర్యంబకం......మామృతాత్॥ ఓం పిశఙ్గరూప స్సుభగోవయోధా శ్శ్రుష్టీ వీరో జాయతే దేవకామః। ప్రజా త్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే థా దేవానా మప్యేతు పాథః॥ తన్నస్తురీ పమథ పోషయిత్ను దేవ త్వష్ట ర్విరరాణస్యస్వ, యతో వీరః కర్మణ్యస్సుదక్షో యుక్తగ్రావా జాయతే దేవకామః॥ గార్ధేనురితి జప్త్వా "ఓం గార్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం సుహేతా వసూనాగ్ం స్వసా ఽఽదిత్యానామమృతస్య నాభిః॥ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగా మదితిం వధిష్ట పిబతూదకం తృణాన్యత్తు।ఓముత్సృజత", హేవృషభరాజ పూర్వస్యాం దిశి పూర్వసముద్రపర్యన్తం గత్వా దేవ బ్రాహ్మణభూమింవిహాయ తృణాని భక్షయన్ జలం పిబన్ యథేచ్ఛం విహార॥ హేవృషభరాజ దక్షిణస్యాందిశి దక్షిణ సముద్రపర్యన్తం గత్వా...యథేచ్ఛం విహార॥ హేవృషభరాజ పశ్చిమస్యాందిశి పశ్చిమసముద్రపర్యన్తం గత్వా... యథేచ్ఛంవిహార॥ హేవృషభరాజఉత్తరస్యాం దిశి ఉత్తరసముద్రప ర్యన్తంగత్వా......యథేచ్ఛం విహార॥ హేవృషభరాజ సర్వస్యాందిశి గత్వా దేవబ్రాహ్మణ.........యథేచ్ఛం విహార॥ ఏష వృషో మమో త్సృష్టః॥ ఇతి సతిలం జలం భూమౌ క్షిపేత్.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ.........తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్యైకాదశే ఽహని ప్రేతత్వవిమోచనార్థం వృషోత్సర్జనకర్మణి వృషభరాజ త్యాగాదిదోషశాన్త్యర్థం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) హిరణ్య......మే గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్యైకాదశేఽహని ప్రేతత్వవిమోచనార్థం వృషోత్సర్జనకర్మణి వృషభరాజ త్యాగాదిదోషశాన్త్యర్థం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యదానం తుభ్య మహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్। ఇతి యథాశక్తి హిరణ్యం దత్వా తద్వృషభస్య పశ్చిమే దక్షిణపాదమూలే ఽగ్నితప్తేనా ఽయసాధినా కృతచక్రేణా ఙ్కయిత్వా గవాం మధ్యే విసృజేత్,

* అథైకోద్దిష్టప్రయోగవిధిః

కర్తా స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రః కుతపకాలే ప్రాప్తే

---

* ఏకోద్దిష్టశబ్దనిర్వచనమ్

శ్లో॥ ఏకముద్దిశ్య యచ్ఛ్రాద్ధం దేవహీనం విధీయతే
ఏకోద్దిష్టన్తు తత్ప్రోక్తం మధ్యాహ్నే తత్ప్రకీర్తితమ్

ఏకాదశాహ ఏవ ఏకోద్దిష్టమ్

తత్రనతిథ్యాదిదోషవిచారః

శ్లో॥ ఏకాదశే ఽహ్ని సంప్రాప్తే శ్రాద్ధం దద్యాద్యథావిధి
కుర్యాదేవాఽత్ర వారాది తిథిభాన్యనిరీక్ష్య వై
సూతకాన్తే నరః కుర్యానేకోద్దిష్టద్వయమ్బుధః॥

ఏకోద్దిష్టద్వయమితి మహైకోద్దిష్ట మావృత్తాద్యంచ-తద్ద్వయమ్-సూతకాన్తే ఏకాదశాహే కుర్యాదిత్యర్థః

అన్యాశౌచయుక్తోప్యేకాదశాహ ఏవైకోద్దిష్టం కార్యమ్

శ్లో॥ సూతకే పతితే చాపి స్వతన్త్రం నాతిలంఘయే, దితి
స్వతన్త్రంనామ మహైకోద్దిష్టమ్

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాదేకాదశే ఽహని
(పా) నవశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాదేకాదశే ఽహని
కర్తుస్తాత్కాలికీ శుద్ధిః పూర్వా శౌచేన శుద్ధ్యతీ,తి
ఆద్యశ్రాద్ధం నవశ్రాద్ధమితి హి స్మర్యతే

తదకరణే పునః పిణ్డోదక దానాద్యవసరః.

ఏకోద్దిష్టాకరణే పునః పిణ్డోదకశ్రాద్ధాని ఏకాహ ఏవ కుర్యాదనస్థిసఞ్చయే పునర్దాహంచ కుర్యాదితి.

మలమాసమృతావాద్యమాసికైకోద్దిష్టస్య మలమాసఏవ కాలః.
ఏకరాశౌ స్థితే సూర్యే యదిమాసో ద్విధా భవేత్
ఏకోద్దిష్టన్తు పూర్వత్ర నపరత్ర కదాచన.

ఇతి వచనాత్పూర్వమాసస్థనిమిత్తాధీనమేకోద్దిష్టముత్తరత్ర మాసేన కుర్యాదిత్యర్థః. శ్లో॥ ఏకాదశే ఽహని శ్రాద్ధం మరణాత్తు విధీయతే; ఆద్యమేకాదశే ఽహని; ఇతి మృతాహాదేకాదశాహ ఏవాఽఽద్యైకోద్దిష్టవిధానాత్,మాసవృద్ధావుత్తరమాసికైకాదశాఽహస్య మృతాహాదేకాదశాహత్వాఽభావాన్నపరత్ర కుర్యాదితి సిద్ధమ్.

* లక్షణసంపన్నం బ్రాహ్మణమాహూయ ఆసనం దత్వా ఇదంబ్రహ్మ పునీమహ ఇత్యేకదర్భకృతోభయపవిత్రే గృహీత్వా ఓం ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే, బ్రహ్మపునాత్విత్యఞ్జల్యో నిక్షిప్య, ఓంబ్రహ్మ పునాతు యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః ......స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారాభ్య ఏకాదశే ఽహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధం కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు.

యథాబలం ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా, ఏవంగుణ...... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే ఽహని ప్రేతతృప్త్యర్థ మాద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధం కరిష్యే, తదఙ్గత్వేన బ్రాహ్మణవరణ కృసర తామ్బూలాభ్యఞ్జన దానానిచాఽద్యకరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే ఽహని ప్రేతతృప్త్యర్థం మయాక్రియమాణై కోద్దిష్టశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భోక్ష్యతామితి (పూర్వనిమన్త్రితబ్రాహ్మణాయ) సతిలదర్భాన్దత్వా! అన్తశ్శుద్ధ్యర్థమయన్తే కృసరః. అస్య శుద్ధ్యర్థమిదన్తే తామ్బూలమ్, శరీరశుద్ధ్యర్థమిదమభ్యఞ్జనమ్ ఇతి దత్వా స్నానాయ తం విసృజ్య,

---

నిమన్త్రణార్హబ్రాహ్మణలక్షణమ్.

* త్రిశుక్లాః కృశవృత్తయో ఘృణావన్త స్సకలేన్ద్రియాముక్తయోనిదోషా బ్రాహ్మణాః పాత్రమిత్యామనన్తి,ఏక స్త్రయః పఞ్చ సప్త నవై కాదశవా శక్త్యా నిమన్త్రితా భవన్తి.

ఏకాదశదినే మృతకనిమిత్తత్వా నైమిత్తిక మేకోద్దిష్టశ్రాద్ధ మమన్త్రి కమాచక్షీరన్ సమన్త్రికం సంస్కారం కృత్వా కథమమన్త్రికం తస్మాత్సపిణ్డీ కరణవద్ధుత్వా శ్రాద్ధమిత్యేకే, గృహస్య పూర్వవచ్ఛేదనం కృత్వేతి//.

స్వయంచ స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రః పుణ్యాహం కృత్వా, ఓం ధారాసునస్తను.

పైతృకాఽఽఘారసఙ్కల్పః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః- పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్యైకాదశేఽహని ప్రేతత్వ ప్త్యర్థ మాద్యమాసికై కోద్దిష్టశ్రాద్ధే పైతృకాఘారకర్మ కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) దక్షిణప్రవణే దేశే స్థణ్డిలం కృత్వా తూష్ణీమపసవ్యం ప్రోక్ష్య దక్షిణతో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు సమ్భారానాహరేత్.

సమ్భారాః

పక్వంచరు మౌదుమ్బరదర్వీం తిలోదకపాత్రౌదుమ్బరశాఖా పుష్పతిలాఽక్షతాఽపూప వస్త్రాభరణ గన్ధేక్షు బదరీ ఫలాని దధి సక్తు మధూపదంశా న్నవంశశూర్పం గవాదిదక్షిణా ముపానహౌ ఛత్రం కాంస్యాదిక మాఘారసమ్భారాం శ్చైకైకశః ప్రత్యేకంసాధయిత్వా లౌకికాగ్నిం పూర్వవత్ప్రతిష్ఠాప్య యథోక్తవత్పైతృకమాఘారం కుర్యాత్.

* పైతృకాఘార విధానమ్

ప్రోక్షణోల్లేఖనైక దర్భకృతపరిస్తరణ నిక్షేపణాదిషు దక్షిణాన్తం పశ్చిమాన్తం దక్షిణాగ్రా న్పశ్చిమాగ్రా న్కుర్యాత్। వీతిహోత్రమిత్యగ్నేర్నైఋత్యాం మౌదుమ్బరీం సమిధమావిధ్య పైతృకేణ తీర్థేన నిధాయ దగ్ధ్వాఽఽవాహనాదికర్మసు కక్షదైవతస్థానే। పైతృకాఘారయజ్ఞ మావాహయామి త్యావాహ్యాఽనన్తరందక్షిణప్రణిధీ మన్యాం నిధాయ తస్యాం (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రం శర్మాణం - పితరం - ప్రేతమావాహయామి త్యావాహ్య। తథా

* సపిణ్డీకరణోక్తవ త్పితౄణా మావాహన జుష్టాకార స్వాహాకార వర్జం వైశ్వదేవహోమం వినా పైతృకాఘారం హుత్వా ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధం కుర్యాదితి.

ఽజ్యపాత్ర మన్యం నిధాయ ప్రేతాయ జుష్టం నిర్వపామీతి నిర్వాప్య, గాయత్ర్యా ఔదుమ్బరసమిధః ప్రోక్ష్య త్రిస్సమిధో గృహీత్వా (ప్రాచీనావీతీ) సతిలాక్షతాఽఽజ్యచరుభి రప్రదక్షిణ మగ్రమధ్యమూలాని స్పర్శం స్పర్శ మధో నీత్వా సకృన్మధ్యేచ సన్దధాతి, అపసవ్యం పరిషిచ్య ? అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధాన మస్త్వాహేత్యాదిభి రుత్తరదక్షిణమధ్యేషు హుత్వా (ఉపవీతీ) ఆఘారసంజ్ఞికాదిహోమాన్ హుత్వా కక్షుద్దైవతసోమాన్తే పైతృకాఘార యజ్ఞాయ స్వాహా। యజ్ఞదైవతవిశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్వాహా, ఇత్యాజ్యేన హుత్వా (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ స్వాహా ఇతి పూర్వనిర్వాపితా ఽఽజ్యేన జుహుయా దన్యత్సర్వం సమానమ్, ఏవం పైతృకాఘారం కృత్వా.

స్థాలీపచనమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్వైకాదశే ఽహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే పైతృకాఽగ్నౌ స్థాలీపచనం కరిష్యే (ఉప-అప) ♦ దర్భేణ స్థాలీం బద్ధ్వా ప్రజాస్థాలీమితి స్థాలీమభిమన్త్ర్య, ఓం ప్రజాస్థాలీమభిమ......ప్రజానన్, (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ జుష్టం నిర్వపామీతి సతిలాం స్తణ్డులా

? అగ్నయే కవ్యవాహనాయే త్యుత్తరే, సోమాయ పితృమత ఇతిదక్షిణే యమాయ చాఙ్గిరస్వతయ ఇతి మధ్యే క్రమేణ హుత్వా పునరాజ్యేన ఏతే యఇహ పితర, ఉశన్తస్త్వా, సానోదదాత్వితి, త్రిభిర్జుహోతీతి; కేచిత్

♦ సూ॥ దర్భేణ స్థాలీం బద్ధ్వా తిలోదనం కవ్యమితి పాచయేత్- ఇత్యుక్త ప్రకారేణ పూర్వమేవ దర్భేణ కణ్ఠదేశం బధ్వా స్థాల్యాం ప్రేతాయ జుష్టం నిర్వపామీతి సతిలాం స్తణ్డులా న్నిర్వాప్య ॥

అథవా పూర్వోక్తవల్లౌకికాఽగ్నౌ సాపూపవ్యఞ్జనాదికమన్నం పాచయిత్వా తధా దాయేతి॥

న్నిర్వాప్య, వాచస్పతయ ఇతి, ఓం వాచస్పతయే.........సమిధం యత్యగ్నే, అగ్నిం పరిసమూహ్య;

బ్రాహ్మణవరణమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఉద్యైకాదశే ఽహని ప్రేతత్వ ప్రర్థ మాద్యమాసికై కోద్దిష్టశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణవరణ పాద ప్రక్షాళనాదీనిచా ఽద్య కరిష్యే; (ఉప-అప-ప్రాచీ) స్నాత్వా ఽఽగతం బ్రాహ్మణ మిదమాసన మిత్యాసనే చా ఽఽసయిత్వా। గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య ఇదమాసనమ్, నిమిత్తార్థే భోక్తుం భవతా క్షణః కర్తవ్యః। ప్రాప్నోతు భవాన్ ఇతి సతిలదర్భాక్షత ముదకం తస్య దక్షిణహస్తే దత్వా (ప్ర)ఓం తథా ప్రాప్నవాని సకలా రాధనై స్స్వర్చితమ్ ఇతిసతిలాక్షతాన్ తస్య పాదయో స్సమర్ప్య.

ఆమరూపేణై కోద్దిష్టశ్రాద్ధనిషేధః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధం ప్రకీర్తితమ్
అమావాస్యాదినియతం మాససంవత్సరాదృతే
బ్రాహ్మణం భోజయే దాద్యే హోతవ్య మనలే పి వా
పునశ్చ భోజయేద్విప్రం ద్విరావృత్తి ర్భవేదితి.

హోమకరణే పి పునశ్చార్ద్ధకరణస్మరణాత్॥ మాససంవత్సరాదృతే, ఇతి మాసికా ఽబ్దికయో రామశ్రాద్ధనిషేధా చ్చావశ్యక మేకం భోజయేత్; ఇతి.

బ్రాహ్మణా ఽభావే కర్తవ్యతా విధిః.

అశక్తశ్చే దన్నా ఽ ఽభావే వా ఉద్యన్తమామం వా దదాతీతి కేచిద్వదంతి అపిచ

శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేతు సంప్రాప్తే విప్రాభావే కథం భవేత్
ఆవాహ్య సుసమిద్ధే ఽగ్నౌ పాయసం జుహుయాద్ధవిః
పౌరుషేణతు సూక్తేన త్వావృత్త్యా గ్రాససమ్మితమ్
అభ్యర్చ్య గన్ధవస్త్రాద్యై రుదకుమ్భఞ్చ దక్షిణామ్
తత స్స్నాత్వా పునశ్చాద్యం కుర్యాత్తు బ్రాహ్మణై ర్బుధ ఇతి.

పాద ప్రక్షాళనం

తతస్త్రికోణ మరత్నిమాత్ర మవటం ఖాత్వో పలిప్య సతిల దర్భాన్నిధాయ దక్షిణాముఖమాసనే చాసయిత్వా తత్పాదా వవటే నిధాయ గోత్ర[1] శర్మన్ పితః ప్రేతపాద్యస్థానే స్వాగతమ్। (ప్ర) సుస్వాగతమ్। ఇదంతే పాద్యమితిపాద్యం దత్వా ఇదంతే పాద్యమ్ [ప్ర] అస్తుపాద్యమ్। పవిత్రే విముచ్య దక్షిణకర్ణే విన్యస్య స్వాయమభిముఖో భూత్వా శంనోదేవీరితి పాదప్రక్షాళనం కృత్వా ఓం శంనోదేవీ ....వన్తునః। తతః పవిత్రే ధృత్వా సగోప్యచారాన్సమర్పయామి ఇతి తిలాం స్తత్పాదయో స్సమర్ప్య (ఉప-అప-ప్రాచీ) స్వయం పాదా ప్రక్షాళ్యా ఽఽచమ్య తమప్యాచమనం కారయిత్వా.

నిమిత్తారాఽఽధనమ్

(ప్రాచీనావీతీ) అథావనీదమిత్యగ్నే ర్దక్షిణతో మణ్డలం గోమయేనో పలిప్య। ఓం అథావనీదం...లిప్తే। అస్త్వాసనమితి దక్షిణాగ్రాన్ సతిలదర్భానా స్తీర్య। ఓం అస్త్వాసనం...పదమ్ ? ప్రేతస్య ఇదమాసనమితి వదన్నాఽఽచాన్తం బ్రాహ్మణం తస్మిన్ సదర్భతిలాస్తృతే విష్టరే * దక్షిణాఽభిముఖ మాసయిత్వా స్వయం పూర్వాఽభిముఖ స్తం ప్రేతరూపం ధ్యాయన్.

---

[1] షష్ట్యన్తేనా ఽఽసనం చతుర్థ్యన్తేన స్నానాదీన్యేవం గోత్రనామాదినా ప్రేతస్యా ర్చనంకృత్వేతి.

* తత స్స్నాతానులిప్తానహతే వాససీ వసానాన్ స్రక్కుణ్డలాఙ్గుళీయక ధారిణో దక్షిణాముఖా న్ప్రాచీనావీతిన ఇతి.

హోమరూపైకోద్దిష్టశ్రాద్ధప్రకారః.

ప్రాణానాయమ్య, యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా, భో స్వామినః భవత్పాద మూలే.........స్వీకృత్య(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య.........ప్రేతస్య............ మరణదినాదారభ్యా ఽద్వైకాదశే ఽహనిఅద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధం భోక్తృభావా దగ్నిపురుషహోమరూపేణ కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధిర స్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽను గృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు,

గన్ధద్వారామితి గన్ధం దద్యాత్, ఓం గన్ధద్వా...శ్రియమ్ గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇమం గన్ధం దదామి। అర్చతప్రార్చతేతి సతిలాక్షతాన్ ఓం అర్చత...ర్చత। గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇమాన్సతిలాక్షతాన్। దదామి, ఆయనేతఇతి పుష్పమ్, ఓం ఆయనే తే... గృహాణ ఇమే, గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇమాని పుష్పాణి తులసీదళాని దదామి । ధూరసీతి ధూపమ్। ఓం ధూరసిధూ ... హిగ్ంసిషమ్। గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇమం ధూపం దదామి। ఉద్దీప్యస్వేతి దీపమ్। ఓం ఉద్దీప్య...దిశ । గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇమం దీపం దదామి। యువాసువాసా సోమస్యతనూరసీతి వస్త్రద్వయమ్ । ఓం యువాసు వాసాః ... దేవయన్తః। ఓం సోమస్య...రావిశ । గోత్రాయ ... ప్రేతాయ వస్త్రద్వయం దదామి। ఋతుభిష్ట్వా ర్త్వై రియమోషధీతి కుణ్డలద్వయమ్.

ఓం ఋతుభి...వదసి। ఓం ఇయమో...కరోతు। గోత్రాయ ...ప్రేతాయ కుణ్డల ద్వయం దదామి। ఇదం బ్రహ్మాపునీమహ ఇత్య

ఏవంగుణ..........తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)గోత్రస్య..........ఏకాదశే ఽహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధం భోక్తృభావాదగ్నిపురుషహోమరూపేణ ఽద్య కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పూర్వవత్పుణ్యాహం పైతృకాఽఽగారం స్థాలీపచనంచ కృత్వా.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...........తిథౌ(ప్రాచీ)గోత్రస్య..............శ్రాద్ధే అగ్నిపురుషవరణ కృసర తామ్బూలాభ్యఞ్జనదానానిచాఽద్యకరిష్యే(ఉప-అప-ప్రాచీ) అగ్నిపురుషస్యే దమాసనమ్ హే అగ్నిపురుష ప్రేతార్థే భోక్ష్యతామ్,ఇత్యగ్నిం సతిలదర్భైర్వృత్వా పూర్వవత్కృసరాదీని దత్వా,అగ్నిపురుషం స్నాతమాగతమితి సంస్మృత్య ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ..........తిథౌ గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యైకాదశే హని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే అగ్నిపురుషరూప బ్రాహ్మణవరణ పాదప్రక్షాళ నార్చనాదికం కరిష్యే(ఇతిసఙ్కల్ప్య) (ప్రాచీ) అగ్ని పురుషస్యే దమాసనమ్ ప్రేతార్థే భోక్తుం। భవతా క్షణః కర్తవ్యః ప్రాప్నోతు భవాన్ ఇతి సదర్భతిలాక్షతా నగ్నౌ సమర్ప్య, ప్రేతరూప హే అగ్నిపురుష పాద్యస్థానే స్వాగతమ్,..........సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్, అగ్నిపురుషం గన్ధపుష్పధూపదీప వస్త్రాభిఘార్యాచమనాద్యై ర్యథోక్తమారాధ్య.

ఙ్గులీయకమ్, ఓం ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। గోత్రాయ ...ప్రేతాయ అఙ్గులీయకం దదామి, తదభిముఖే దక్షిణాఽగ్రదర్భపర్యర్ఘ్యపాత్రం సంసాద్య తస్మిన్నేకదర్భపవిత్రం నిధాయ శంనో దేవీరిత్యద్భిరాపూర్య। ఓం శంనో...వన్తునః, తిలోసీతి తస్మిం స్తిలాఽక్షతాన్నిక్షిప్య। ఓం తిలోసి...నిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నస్వధేహి గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతమిమాన్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధా నమః, గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్వైకాదశే ఽహన్యాద్యమాసికైకో ద్దిష్టశ్రాద్ధే గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం భవత్యావాహయిష్యే [ప్ర] ఆవాహయ, ఓం ఉశ న్తస్త్వా...అత్తవే। గోత్రం...ప్రేతంధ్యా యామి, ఆవాహయామి। ఇత్యావాహ్య తిలాఽక్షతదర్భపుష్పం తచ్ఛిరసి నిధాయ, యాదివ్యాఆపఇతి మన్త్రేణ పాత్రస్థ తిలోదక ముద్ధరిత్వా గృహీత్వా ప్రేత అర్ఘ్యం స్వధేతి తస్య దక్షిణహస్తే దద్యాత్, ఓం యాదివ్యా...భవన్తు। గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్యా ఽద్వైకాదశే ఽహన్యాద్య మాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే గోత్ర। శర్మణ పితుః ప్రేత అర్ఘ్యం స్వధానమః [ప్ర] అస్తు స్వధా ఽర్ఘ్యమ్। శంనో దేవీరిత్యాచమనమ్। తద్దక్షిణహస్తే దద్యాత్, ఓం శంనోదే...వన్తునః, గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇదమాచమనీయమ్। [ప్ర] అస్త్వాచమనీయమ్। సకలారాధనైస్స్వర్చితమ్, [ప్ర] అస్త్వర్చితమ్.

ప్రేతాజ్య చరు హోమః

అథాఽగ్నౌ హోమం కరిష్యామి, [ప్ర] కురుష్వ ఇతి తేనా ఽనుజ్ఞాతః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ..........తిథౌ।(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్వైకాదశే ఽహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే పైతృకాఽగ్నౌ ప్రేతాజ్యచరు హోమం హోష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) అపసవ్యం పరిషిచ్య అదితే

ఏవంగుణ....తిథౌ గోత్రస్య....శ్రాద్ధే ప్రేతా ఽఽజ్యచరుహోమం హోష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) ప్రేతాయా ఽఽజ్యచరుభ్యాం పూర్వవద్ధుత్వా (ఉపవీతీ)

ऽనుమన్యస్వ...ప్రసువ, (ఆజ్యేన) గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ స్వాహా, అభిఘార్య కవ్యం గృహీత్వా। గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ స్వాహా, తథైవా న్తగ పరిషేకం కుర్యాత్, అదితేऽన్వమగ్గ్ంస్థాః...ప్రాసావీః॥ ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య। పూర్వవిన్యస్తాऽऽజ్యేన వ్యాహృతీ ర్హుత్వా, అదితేऽనుమన్యస్వ...ప్రసువ, ఓం భూస్స్వాహా...ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ అదితేऽన్వమగ్గ్ంస్థాః......ప్రాసావీః.

పిణ్డప్రదాన సఙ్కల్పః

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ...శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే ऽహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే ప్రేతతృప్త్యర్థం పిణ్డప్రదానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ)

పిణ్డవేదికాలక్షణమ్

సాపసవ్యం వాచం యతస్సికతాభిరుదక్ప్రాగపర మరత్నిమాత్రం వితస్త్యా దక్షిణతో భాగోన్నతం స్థానంకల్పయేత్ పిణ్డస్థానే సపత్రాం ప్రాదేశమాత్ర మహాముష్కరీం శాఖాం దక్షిణాగ్రాం నిధాయ ఉద్ధన్యమానమిత్యేకదర్భేణా ऽపసవ్య ముల్లేఖనం సకృద్దక్షిణా న్తం కృత్వా, ఓం ఉద్ధన్యమాన...తోకసాతా, గాయత్ర్యా పిణ్డస్థానం ప్రోక్ష్య, ఓం తత్సవి...యాత్। తత్రతిలా న్వికీర్య నిహన్మి సర్వమితి దక్షిణాగ్రమ యుగ్మానాం బర్హిషా ముదుమ్బరపత్రాణాం చా ऽऽస్తరణం కృత్వా తత్ర సతిలాऽక్షతం పుష్పమేకం నిధాయ, 'ఓం నిహన్మి సర్వం యదమేధ్యవ ద్భవేద్ధతాశ్చ సర్వాసురదానవా మయా రక్షాంసి యక్షా స్సపిశాచ సంఘా హతామయా యాతుధానాశ్చ సర్వే' సతిలదర్భం ప్రాతం పిణ్డస్థానోత్తరే నిధాయ పోషాయత్వేత్యద్భిరాపూర్య 'ఓం పోషాయత్వా'

ఏవంగుణ.........తిథౌ.........ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే ప్రేతతృప్త్యర్థం పిణ్డప్రదానం కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య) పూర్వవత్పిణ్డప్రదానం కృత్వా.

పితరో మే ప్రసీదన్త్వితి ప్రణమ్య 'ఓం పితరో మే ప్రసీదన్తు' ఆమ ఆగచ్ఛతేత్యేకవచనేన మన్త్రం సమూహ్య గోత్రనామాదినా తస్యార్చనం * తత్పాత్రఏవ కుర్యాత్.

సతిలదర్భోదకపాత్రే ప్రేతాఽఽవాహనమ్

జానుభ్యాం వామజానునావా భూమిం స్పృశన్। 'ఓం ఆమ ఆగచ్ఛ ప్రేతో.........మిమాః' గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం ఆవాహయామి। ఇతి పాత్రే ఆవాహ్య। ప్రేతస్య ఇదమాసనమిత్యాసనం దత్వా ప్రేతాయ స్నానవస్త్రోత్తరీయాభరణాదీన్త్సమర్చ్య.

పిణ్డప్రదానమ్

కవ్యస్థాలీమభిఘార్య ఆమావాజస్యేతి పాత్రం ప్రక్షాళ్య॥ ఓం ఆమావాజస్య......గమ్యాత్। అగ్నిరిన్ద్రేతి పిణ్డపాత్రే పిణ్డప్రమాణం తిలోదనం నిక్షిప్య। ఓం అగ్నిరిన్ద్రా......ధుంక్ష్వ। అభిఘార్య తేన తిలోదనేనా ఙ్గులాగ్రేషు సూక్ష్మం (అఙ్గుష్ఠమాత్రం) పిణ్డం కృత్వా। పవిత్రపాణి రవాఙ్గుష్ఠజానుభ్యాం భూమిం పీడయ న్నయమోదన ఇతి మన్త్రాన్తే గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ ఏష పిణ్డ ఉపతిష్ఠత్వితి పిణ్డం నిర్వపతి। ఓం అయమోదనః.........తర్పయన్తు మే. గోత్రాయ - శర్మణే - పిత్రే - ప్రేతాయ ఏషపిణ్డ ఉపతిష్ఠతు ఇతి పిణ్డమేకమవాచీన పాణిభ్యాం నిధాయ ప్రేతాయాఞ్జనం దదామి, ఇత్యేవమఞ్జన దన్తధావన దధిమధు సక్తు లాజా

---

*స్థణ్డిలే ఆవాహనం కుర్యాదితి కేచిత్. అయం భాష్యకారాఽఽశయః॥

కదళ్యా ద్యనిన్దితపాత్రే పాయసం ప్రక్షిప్యాఽభిఘార్య పరిషేచనాదికం సర్వం పూర్వవత్కృత్వా ప్రాణాయస్వాహేత్యగ్నౌ పఞ్చాహుతీ ర్హుత్వా। ఉపభృతా సర్పిషో పసిచ్య ద్వాత్రింశత్కబళాన్కృత్వా తస్మి న్నగ్నావేవ పురుషసూక్తేన జుహుయాత్,తృప్తిముక్త్వా, ఆపోశనం దత్వా దక్షిణాం తామ్బూలంచ దత్వా।పూర్వవత్పిణ్డోద్వాసన మన్త్రహోమాదికం సర్వం కృత్వా స్నాత్వాషోడశశ్రాద్ధం కుర్యాత్; [అత్రషోడశర్చస్య పురుషసూక్తస్య ద్విరావృత్త్యా హోమః] ఇతి.

ఽపూపేక్షు వ్యఞ్జన బదరీ ఫలాదీం స్తాత్కాలికఫలాని భక్ష్యాణి వ్యఞ్జనానిచ గోత్రనామపూర్వం ప్రత్యేకం దత్వా ముఖవాసంచా ఽర్పయేత్। తతః గోత్ర... ప్రేతపానీయార్థ మిదముదకుమ్భం దదామి। ఇతి సతిలాఽక్షతపవిత్రముదకుమ్భం తత్పార్శ్వే నిధాయ ఊర్జంవహన్తీరితి సతిలముదకమఞ్జలినా గృహీత్వా ఽఽపసవ్యం పిణ్డస్య పరిత స్సంస్రావ్య, ఓం ఊర్జంవహన్తీ... వేలాలం పరిస్రుతమ్, ప్రేతాయ పానీయం దదామీతి పానీయందత్వా, పిణ్డం శూర్పేణా ఽఽచ్ఛాద్య ఉపరి పుష్పతిలాఽక్షత దర్భాన్విన్యస్య తతః ప్రేతసం బన్ధివస్త్రం కాంస్యాదిపాత్ర ముపాన చ్ఛత్రం తల్ప ముపధాన మాస నం చ సర్వం పిణ్డస్థానే ప్రత్యేకం గోత్రనా మోచ్చారణపూర్వకం ప్రేతాయ నివేద్య తత్స్వరూపాయ తస్మై బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్.

పాత్రాఽభిమన్త్రణాదికమ్

తతో భగవన్నివేదితమన్నం పిణ్డశేషం చాఽనిన్దితపాత్రే ప్రక్షిప్యా ఽఽజ్యేనా ఽఽభిఘార్య తులసీంవిన్యస్య అపూపోప దంశాదీని పృథక్పృథక్పాత్రేష్వసఙ్కరం నిక్షిప్య భోజనపాత్ర సమీపే భూమ్యాం నిధాయ భూర్భువస్సువరిత్యన్నాదికం ప్రోక్ష్య। ఓం భూర్భువస్సువః॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషిఞ్చామీత్య ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య। సత్యన్త్వర్తేన పరిషిఞ్చామి।ప్రేతసవితఃప్రసువ ఇతి భోక్తృ హస్తే జలందత్వా। ఓం ప్రేతసవితః ప్రసువ పృథివీతే పాత్రమితి పాణిభ్యాం తత్పాత్రం స్పృష్ట్వా జపతి; ఓం పృథివీతే......స్మిన్లోకే, ఓం భూర్భువస్సువః పరివిష్టం పరివేష్యమాణంచ ఇదమన్న మమృత స్వరూపం శ్రీ విష్ణో కవ్యం రక్షస్వ ఓం ఇదం విష్ణు......సురే। ఇతి స్వాఙ్గుష్ఠమూలేన తదఙ్గుష్ఠమూలం గృహీత్వా అన్నాదికం స్పర్శ యిత్వా గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యైకా

దశేఽహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే గోత్ర శర్మణ - పితః -
ప్రేత ఇదమన్నం సవ్యఞ్జనోదకం సపరికరం సతిలాభిధాం సోదకుమ్భం
సదక్షిణాక ముపతిష్ఠతు, ఇత్యుక్త్వా అపోశనం దత్వా। భోజనం యథే
ష్టం కారయిత్వా అష్టకావత్తృప్తిముక్త్వా ఉత్తరాపోశనం దత్వా
అనుత్థితాత్సకాశాదుచ్ఛిష్టమపనీయ గృహాద్బహిః ప్రదేశే దక్షిణ
స్యాం దిశ్యవటం ఖాత్వా తస్మిన్ప్రక్షిప్య పిధాయ స్థలశుద్ధిం కృత్వా
కరశుద్ధిం కారయిత్వా ఆచాన్తాయ యథాశక్తి దక్షిణాం తామ్బూల
ముపాన చ్ఛత్ర వ్యజనాదీంశ్చ దత్వా ఉత్తిష్ఠేత్యుద్వాస్య। ఓం
ఉత్తిష్ఠ ప్రేతపితృ... దేవతాసు॥ గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం
యథాస్థాన ముద్వాసయామి ఇతి తిలాఽక్షతాన్సమర్ప్య - తం
విసృజ్య- పిణ్డస్థానగతం ప్రేతం తథైవోద్వాస్య (పిణ్డేన సహ తజ్జలం
స్రావయేత్) వాయసేభ్యో బలిదాన మథవా శ్వచణ్డాలాఽనుప
హతే దేశే విసర్జనం పిణ్డస్య భక్షణార్థమాగతాన్ శ్వేనకాకాదీ
న్న వారయేత్। యస్మాత్తద్రూపాః పితర ఆగచ్ఛన్తీతి, కర్తా
ప్రేతభుక్తం ప్రేతజీర్ణ మిత్యన్తహోమం హుత్వా భగవతో బలే
నేతి సాత్వికత్యాగం కృత్వాఽగ్నిం విసృజ్య స్నాత్వా సోదకుమ్భ
శ్రాద్ధం కుర్యాత్.

ఏకోద్దిష్టశిష్టాన్నభోజన నిషేధః

శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేతు యద్భోక్తు రభోజ్యం శిష్టభోజనమ్
చన్ద్రసూర్యోపరాగేచ శిష్టమన్నంచ వర్జయేత్॥

ఇత్యాదినా, ఏకోద్దిష్టశిష్టాన్నభోజననిషేధాన్నాఽత్రాన్నశేషాఽభ్యనుజ్ఞా కార్యా
భుక్తశిష్టమన్నం పిణ్డం సర్వాణి దర్భహోమపాత్రాణి చాప్సు ప్రక్షిప్య స్నాత్వా
గృహం సమేత్య పుణ్యాహం వాచయేదితి॥

సోదకుమ్భశ్రాద్ధవిధిః

పవిత్రపాణిగ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యైకాదశే ఽహని ప్రేతలోకవాసజనిత క్షుత్తృష్ణాశాన్త్యర్థం సోదకుమ్భ

సోదకుమ్భశ్రాద్ధప్రారమ్భకాలః.

శ్లో॥ ఆద్యాహో ద్ద్వాదశాహోద్వా తత్పూర్వాహో దథాపివా
విప్రాయాన్నం సోదకుమ్భం దద్యాదన్యహమాబ్దికా, దితి

సోదకుమ్భశ్రాద్ధలక్షణమ్

శ్లో॥ అదైవం పార్వణశ్రాద్ధం సోదకుమ్భ మధర్మకమ్
కుర్యాత్ప్రిత్యాబ్దికశ్రాద్ధా త్సఙ్కల్పవిధినా న్వహమ్॥

అథైవం, విశ్వదేవ విష్ణు రహితమ్, పార్వణమ్, త్రిపురుషాత్మకమ్, సోదకుమ్భమ్, ఉదకుమ్భసహితమ్, అధర్మకమ్, దన్తధావన తామ్బూలాది వర్జనాఽపునర్భోజనాది రూప కర్తృభోక్తృ ధర్మరహితమ్ సఙ్కల్పవిధినా॥

శ్లో॥ ఆవాహనాగ్నౌ కరణే స్వధానినయనం తథా
వికిరం పిణ్డదానం చ సఙ్కల్పే పఞ్చ వర్జయేత్॥

ఇత్యుక్తప్రకారేణా ఽబ్దికశ్రాద్ధాత్పూర్వం ప్రత్యహం కుర్యాదిత్యర్థః, ఏతచ్ఛలర్వాక్సంవత్సరా త్సపిణ్డీకరణే తతః పరం పార్వణవిధానే నకర్తవ్యమ్, తతః పూర్వ మేకోద్దిష్టవిధానేన కార్యమ్, వత్సరాన్తసాపిణ్డ్యే త్వేకోద్దిష్టవిధానేనైవ కార్యమ్

శ్లో॥ కృతే సపిణ్డీకరణే పార్వణస్తు విధీయతే
సపిణ్డీకరణా దర్వా గేకోద్దిష్టం విధీయత, ఇతి

ద్వాదశాహాదౌ కృతే ప్యకృతేఽపి వా సాపిణ్డ్యే, క్షుత్తృష్ణాశాన్త్యర్థం వత్సరం ప్రత్యహం సోదకుమ్భశ్రాద్ధం కర్తవ్యమ్॥

అతిథిప్రాప్తౌ వుదకుమ్భశ్రాద్ధే నియత బ్రాహ్మణభోజనదాననిషేధః

శ్లో॥ అతిథిం భోజయేద్విద్వాన్ సోదకుమ్భే విశేషతః
అభ్యాగతం భోజయిత్వా నియతంతు నభోజయేత్
నియతం భోజయేద్యస్తు లోభాన్మోహా ద్విమూఢధీః
త్రయస్తే నరకం యాన్తి కర్తాభోక్తా తథా పితే తి॥

కోద్దిష్టశ్రాద్ధ మద్య కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) ఏకోద్దిష్టవత్సర్వంకృత్వా ప్రత్యహ మాసం వత్సరాదేవం కరోతి;

ప్రత్యహం సోదకుమ్భశ్రాద్ధకరణాऽశక్తవిషయే.

ప్రతిమాసందర్శాదౌ వా మాసికాహే ऽన్యదినేవా ऽతీతసోదకుమ్భశ్రాద్ధా న్యాహృత్య దద్యాత్, ప్రాక్సపిణ్డీకరణా దేకోద్దిష్టవత్ న సాంవత్సరికాహే తాని దద్యా త్కాలాతీతత్వాత్.

శ్లో॥ అకాలే చే త్కృతం కర్మ కాలం ప్రాప్య పునఃక్రియా
కాలాతీతన్తు యత్కార్యా దకృతం తద్వినిర్దిశే,దితి.

సాంవత్సరికాహే సోదకుమ్భాऽపకర్షనిషేధకారణమ్.

శ్లో॥ ప్రేతలోకేషు వసతిర్నౄణాం వర్షం ప్రకీర్తితా
క్షుత్తృష్ణే ప్రత్యహం తస్య భవేతాం భృగునన్దన ఇతిస్మరణాత్.

వర్షాన్తే ప్రేతలోకవాసం క్షుత్తృష్ణేచ విహాయ స్వకర్మఫలం ప్రాప్తస్య సాంవత్సరికాహస్య ద్వితీయసంవత్సరాదిత్వా త్తత్ర క్షుత్తృష్ణాశాన్త్యర్థం సోద కుమ్భశ్రాద్ధం నిష్ప్రయోజనమిత్యర్థః తస్మాత్సోదకుమ్భశ్రాద్ధం ప్రత్యహమాబ్దిక దినపూర్వదినావధి కార్యమ్.

అన్తరితసోదకుమ్భానుష్ఠానవిధిః.

సోదకుమ్భశ్రాద్ధేషు యద్య దన్తరితం తత్తదుత్తరదినసోదకుమ్భశ్రాద్ధేనసహ నవశ్రాద్ధమాసికాన్తరాయన్యాయేన సమానతన్త్రితః కార్యమ్.

సోదకుమ్భానామపరిసమాప్తౌ కర్తృమరణే.

అస్యాऽవశ్యకర్తవ్యత్వా త్తన్మధ్యే తత్కర్తరి మృతేऽపి పౌత్రాదినా ప్యవ శిష్టం సోదకుమ్భశ్రాద్ధమ్ మవశిష్టం మాసికం చాऽనుష్ఠేయమ్.

శ్లో॥ ప్రేతసంస్కారకార్యాణి యాని శ్రాద్ధాని షోడశ
యథాకాలేతు కార్యాణి నాన్యథా ముచ్యతే తత, ఇత్యుక్తత్వాత్.

అమాయాం మనుమాసికేచ ఉదకుమ్భశ్రాద్ధనిషేధః.

శ్లో॥ కుర్యాదహరహశ్శ్రాద్ధమమావాస్యాం వినా సదా
యచ్చోదకలశశ్రాద్ధం నతత్స్యాదనుమాసిక, ఇతి.

అశక్తశ్చేత్తదాసీమేవ షష్ట్యధిక శతత్రయ సోదకుమ్భశ్రాద్ధాన్యపకృష్య ఆమరూపేణవా కుర్యాత్ ;

ఆమరూపసోదకుమ్భశ్రాద్ధవిధిః

యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః.........స్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ऽద్యైకాదశే ऽహని ప్రేతలోకవాసజనిత క్షుత్తృష్ణాశాన్త్యర్థం తత్తత్కాలవిహితాన్యపి షష్ట్యధికశత త్రయ సోదకుమ్భశ్రాద్ధాన్యపకృష్యా ऽద్యైకాదశే ऽహని ఆమరూపేణ కర్తుం మమయోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవన్తోమహన్తో ऽనుగృహ్ణన్తు[ప్ర]యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥

ఇదంబ్రహ్మపునీమహఇతి పవిత్రే గృహీత్వా బ్రహ్మపునాత్విత్యఙ్గుల్యో నిక్షిప్య ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ....తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ऽద్యైకాదశే ऽహని ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం శ్వః కరిష్యమాణ సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధపూర్వభావీని తత్తత్కాలవిహితాన్యపి షష్ట్యధికశతత్రయసోదకుమ్భశ్రాద్ధాన్యపకృష్య ఆమరూపేణా ऽద్యకరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్యసోదకుమ్భశ్రాద్ధాని సర్వాణ్యా మద్రవ్యేణ సద్యః కుర్యాత్) అథవా

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ........తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యథాశక్తి దక్షిణా తామ్బూలాదియుత మామం గృహీత్వా, తణ్డులా వైశ్వదైవత్యాః....ప్రయచ్ఛమే, గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ऽద్యైకాదశే ऽహని ప్రేతత్వనిముక్తిద్వారా వస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం శ్వః కరిష్యమాణసపిణ్డీకరణశ్రాద్ధపూర్వభావీని తత్తత్కాలవిహిత షష్ట్యధికశతత్రయ సోదకుమ్భశ్రాద్ధాని యథావిధి కర్తుమశక్తతయా తత్ప్రీతినిధిత్వేన ఇదమామం సదక్షిణాకం సతామ్బూలం సతిలాభిధానోదకుమ్భం యజుశ్శాఖాధ్యాయినే గోత్రాయ శర్మణే ప్రతిగ్రహీత్రే తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదంసమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

—ఏకోత్తర వృద్ధిశ్రాద్ధాదీనాం ప్రయోజనమ్—

ఏకోత్తర వృద్ధిశ్రాద్ధదకదానై ర్దాహజనిత క్షుత్తృష్ణానివృత్తిః, పిణ్డైరాకారావాప్తిః.ఏకోద్దిష్టేనపిశాచత్వనివృత్తిః,సోదకుమ్భశ్రాద్ధైః ప్రేతలోకవాసజనిత క్షుత్తృష్ణాశాన్తిః, వృషోత్సర్గ నవశ్రాద్ధైః ప్రేతత్వనివృత్తిః సపిణ్డీకరణాత్పితృత్వప్రాప్తిః॥

క్షుత్తృష్ణాజనితాత్యన్త దుఃఖానుభవావస్థా ప్రేతత్వమ్, వస్వాదిశ్రాద్ధదేవతా సమ్బన్ధః పితృత్వప్రాప్తిః అతస్తన్నివృత్తయే ప్రాప్తయేచ యథాకాలమవిళమ్బేన ప్రేతకార్యం కార్యమ్, అన్యథా మహాన్దోషః నాస్య కిఞ్చిత్కర్మణ్యధికార ఇతి॥

పార్వణైకోద్దిష్టభేదః

శ్లో॥ ఏకముద్దిశ్య యద్దత్త మేకోద్దిష్టం ప్రకీర్తితమ్

త్రీనుద్దిశ్యతు యత్తద్ధి పార్వణం మునయో విదుః రితి॥

షోడశశ్రాద్ధానుజ్ఞా

ఏకదర్భకృతోభయపవిత్రపాణిః, కర్తా ప్రాణానాయమ్య, యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా, భో స్వామినః భవత్పాదమూలే ...యథాశక్తి దక్షిణాం స్వీకృత్య (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఽద్యైకాదశే ఽహని ప్రేతత్వవిముక్తి ద్వారా వస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం దేశకాలవైపరీత్యాదిశఙ్కయా శ్వఃకరిష్యమాణసపిణ్డీకరణపూర్వభావి న్యూనమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాద్యూనాబ్దికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాన్తపఞ్చదశశ్రాద్ధాన్యపకృష్య తత్కాలవిహితా ఽఽవృత్తా ఽద్యమాసికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధేన సహాఽపృథక్త్వేన కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధిరస్త్వితిభవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు. (ప్ర) యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు.

ఏకాదశాహఏవ షోడశశ్రాద్ధకరణమ్

సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం ద్వాదశాహే యదా భవేత్
తదా ఽపకృష్య రుద్రాహే శ్రాద్ధాన్యేవతు షోడశ
దేశకాలాదివైషమ్యా న్మృత్యురోగాది శఙ్కయా
ఏకాదశే ఽహ్ని కార్యాణి హ్యపకృష్యా ఽపి షోడశే తి.
మలమాసమృతావాద్యమాసికా ఽఽవృత్తివిషయః
ఆవృత్తిరన్యమాస్యానాం ద్వాదశాహే సపిణ్డనే
తథా నావర్తయేదాద్యం మలేత్వావృత్తిరిష్యత, ఇతి స్మరణాత్

మలమాసమృతస్య ద్వాదశాహ సాపిణ్డ్యానన్తరం శుద్ధమాసే మృతతిథౌ తదావర్తయేదిత్యర్థః। కిన్తు శుద్ధమాసమృతస్యైకాదశాహఏవా ఽఽవృత్తిరాద్యస్యేతిబోధ్యమ్.

ఆశౌచాదా వావృత్తాద్యవిషయః.

ఆశౌచసన్నిపాతే రోగాదినా ఆద్యస్య (ఆవృత్తాద్యస్య) విఘ్నే సతి ద్వాదశాహాదికాలాన్తరే కార్యమ్. తథా

ఏకాదశాహే త్వాద్యస్య సంకటస్తు యదాభవేత్
ద్వాదశాహేపి కర్తవ్యం త్రయోవింశదినే పివా
ఆశౌచనిర్గమాత్కార్య మాద్య మేకాదశే ఽహని
త్రయోవింశదినే వాపి సప్తవింశదినే పి, వేతి చ

ఏకాదశాహే ఆవృత్తాద్యస్యవిఘ్నే సతి ద్వాదశాహాద్యుక్తకాలే తత్కృత్వా ఊనమాసికాదీని పఞ్చదశ శ్రాద్ధాని కృత్వా సాపిణ్డ్యం కుర్యాదితి॥

షోడశశ్రాద్ధ పరికారః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ ...... తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య ...... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యాఽద్వ్యైకాదశేఽహని ప్రేతత్వ విముక్తిద్వారా వస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం దేశకాలవైపరీత్యాది శఙ్కయా శ్వః కరిష్యమాణసపిణ్డీకరణపూర్వభావీ న్యూనమాసికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధాద్యూనాబ్దికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధాన్త పఞ్చదశ శ్రాద్ధాన్యపకృష్య తత్కాల విహితాఽఽవృత్త్యాఽద్యమాశికైకోద్ది

శుభాగమే మాసికాపకర్షః

సపిణ్డీకరణాదర్వాగపకృష్య కృతాన్యపి
పునరప్యపకృష్యన్తే వృద్ధ్యుత్తరనిషేధనా, దితి

సపిణ్డీకరణాత్పూర్వం కృతాన్యపి మాసికాని శుభాగమే తత్పూర్వమేవ తదుత్తరభావీని పునరప్యపకృష్య కుర్యాత్ న స్వకాలే పునః కుర్యాదిత్యర్థః, మాతాపితృవిషయే, శుభాగమే అపకృష్య పునః కృతాన్యపి మాసికాని పునస్స్వకాలే త్రిరావృత్త్యా పుత్రః కుర్యాదిత్యన్యే, తథా,

శుభకర్మ న కుర్వీత మాసికాన్యసమాప్యతు
సమాప్య చ పునః కుర్యాత్పుత్రో సంవత్సరం తత, ఇతి

తస్మిన్మాసికాపకర్ష కాలనిర్ణయః

జన్మత్రయే నాపకర్షో ననన్దాసు భృగోర్దినే
న భానుమాదివసే న దోషోఽస్తి మృతేఽహనీ, తి

—షోడశానాంద్విరావృత్తిః—

అర్వాక్సంవత్సరాద్యస్య సపిణ్డీకరణం కృతమ్
షోడశానాం ద్విరావృత్తిం కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః

ఏకాదశాహే ద్వాదశాహే వా మాసికాని సర్వాణ్యపకష్య కృత్వా ద్వాదశాహే సాపిణ్డ్యం కుర్యాత్ సాపిణ్డ్యోత్తరకాలభావీని స్వస్వకాలే పునశ్చ కుర్యాత్

ఏకాదశేఽహ్ని కృతానాం మాసికానామ్ పునః కృతి.
సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం ద్వాదశాహే యదా భవేత్, ఇతి
యదా సంవత్సరాదర్వాక్సాపిణ్డ్యం కర్తుమిష్యతే
ఆవర్తనం షోడశానాం తదా కర్తవ్యమేవహి, ఇతి

ష్టశ్రాద్ధేన సహా ఽపృథక్పాకేన కరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన బ్రాహ్మణవరణ కృసర తామ్బూలా ఽభ్యఞ్జన దానాని కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యైకాదశే ఽహని మయాక్రియమాణా ఽఽవృత్తా ఽద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భోక్ష్యతామ్ (ఇతిసతిలదర్భాక్షదత్వా) అన్తశ్శుద్ధ్యర్థమయస్తే కృసరః-ఆస్యశుద్ధ్యర్థ మిదంతే తామ్బూలమ్, శరీరశుద్ధ్యర్థ మిదమభ్యఞ్జనమ్, ఇతిదత్వా॥ ఏవ మూనమాసిక, ద్వితీయమాసిక, త్రైపక్షిక మాసిక, తృతీయమాసిక, తురీయమాసిక, పఞ్చమమాసికో నషాణ్మాసిక, షాణ్మాసిక. సప్తమమాసికా ఽష్టమమాసిక, నవమమాసిక, దశమమాసి కైకాదశమాసిక, ద్వాదశమాసికోనాబ్ధికపర్యన్తం బ్రాహ్మణాన్వృత్వా॥ స్నానార్థం తాన్విసృజ్య స్వయంచ స్నాత్వా ధృతోర్ధ్వపుణ్డ్రః॥ పూర్వవత్పైతృకాఘారం స్థాలీపచనంచ కృత్వా॥

సాపిణ్డ్యకాలభేదాన్మాసికావృత్తిభేదః

ద్వాదశాహే సాపిణ్డ్యే ఆద్యశ్రాద్ధాది షోడశమాసికానామప్యావృత్తిః ఆద్యస్యతు ఏకాదశాహ ఏవాఽఽ వృత్తిః॥ శ్లో॥ సూతకాన్తే నరః కుర్యాద్దేకోద్దిష్టద్వయమ్బుధ ఇత్యుక్తత్వాత్॥ ఇతరేషామేకాదశాఽహే ద్వాదశాహే వా కృతానామూనమాసికాదీనాం స్వస్వకాలే పునఃకరణమ్॥ త్రిపక్షేతు సాపిణ్డ్యే ఊనద్వితీయయో స్స్వకాలే కృతయోర్నపునఃకరణమ్, తదుత్తరభావీనితు మాసికాన్యపకృష్య కృత్వా సపిణ్డీకరణాత్పరమపి స్వస్వకాలే పునః కుర్యాత్ ఏవం త్రిమాసాదౌ సాపిణ్డ్యేపి తత్పూర్వం కృతానాం నావృత్తిః తదుత్తరభావినామేవ పునః కరణమ్॥ తథా॥

సాపిణ్డ్యాత్ప్రాఙ్మాసికాని స్వస్వకాలే కృతానితు
నపునస్తాని వై కుర్యా దకృతాని పునశ్చరే, దితి

అర్వాగబ్దాద్యత్ర యత్ర సపిణ్డీకరణం కృతమ్
తదూర్ధ్వమాసికానాన్తు యథాకాల మనుష్ఠితు, రితిచ,

ఆగతా న్బ్రాహ్మణా నాసనేష్వా సయిత్వా.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ)గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యైకాదశే ఽహనిసమాన తన్త్రేణ కరిష్యమాణ షోడశశ్రాద్ధకాలే తిథివారాదిభిర్యోదోషస్సము జని తద్దోషపరిహారార్థం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యదానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) హిరణ్యగర్భ...ప్రయచ్ఛమే గోత్రస్య...యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే, ఇదం నమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణది...శేఽహని ప్రేతత్వ ప్త్యర్థమాద్యమాసికాది షోడశైకోద్దిష్టమాసికశ్రాద్ధాని సమానతన్త్రేణా ఽద్య కరిష్యే (ఉప-అప) పునః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యైకాదశే ఽహని ప్రేతత్వ ప్త్యర్థం సమానతన్త్రేణకరిష్యమాణా ఽఽవృత్తాద్య మాసికాది షోడశైకోద్దిష్టమాసికశ్రాద్ధేషు బ్రాహ్మణవరణ పాదప్రక్షాళనాదీనిచా ద్యకరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) తతో బ్రాహ్మణాన్ప్రత్యేక మిదమాసన మిత్యాసనే ష్వాసయిత్వా। గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య, ఇదమాసనమ్ గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం ఉద్దిశ్య మయా కరిష్యమాణా ఽఽవృత్తాద్యమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భోక్తుం భవతా క్షణః కర్తవ్యః ప్రాప్నోతు భవాన్ ఇతి సదర్భతిలాక్షత ముదకం తస్య దక్షిణహస్తే దత్వా [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువాని సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ ఇతి సతిలాక్షతాన్ తస్యపాదయో స్సమర్ప్య (ఏవంసర్వత్ర) గోత్రస్య...ప్రేతస్య ఇదమాసనమ్, గోత్రం...ప్రేతం ఉద్దిశ్యమయా కరిష్యమాణోనమాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భోక్తుం...భవాన్। ఇతి...పాదయో స్సమర్ప్య.

ఏవం ద్వితీయమాసిక త్రైపక్షిక తృతీయమాసిక తురీయమాసిక పఞ్చమమాసి కోనషాణ్మాసిక షాణ్మాసిక సప్తమమాసికాఽష్టమ మాసిక నవమమాసిక దశమమాసికైకాదశమాసిక ద్వాదశమాసికో

నాబ్దిక పర్యంతం కృత్వా- తతః ప్రాజ్గణే త్రికోణ మరత్నిమాత్ర మవటం ఖాత్వోపలిప్య, సర్వేషాం పాదప్రక్షాళనం తత్కుణ్ణ ఏవ కృత్వాఽఽచమనం దత్వా స్వయం పాదౌ ప్రక్షాళ్యాఽచమనం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్పూర్వవదాసనేష్వాఽఽసయిత్వా పూర్వవ ద్గన్ధపుష్పాద్యర్ఘ్యాచమనాన్తైరర్చయిత్వాఽగ్నౌ హోమం కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ప్రత్యేకమాజ్యచరుభ్యాం షోడశాఽఽహుతీర్హుత్వా పూర్వవత్పిణ్డప్రదానం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య షోడశపిణ్డాన్దక్షిణాన్త మేకత్రైవ నిర్వాప్య పూర్వవద్బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా పూర్వవత్తృప్తిముక్త్వా ఆచమనోచ్ఛిష్టశోధనోత్థాపన విసర్జనానన్తరం స్వయం స్నాత్వా ధృతద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రః ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా భగవదారాధనాన్తే జాతిభిస్సహ భోజనం కుర్యాదేతత్సర్వ మేకోద్దిష్టవదితి *—

బ్రాహ్మణాభావాది విపత్సమ్భవే షోడశ శ్రాద్ధ మామేనవా కుర్యాత్.

---

* ఆమశ్రాద్ధకాలనిర్ణయః.

సఙ్క్రమే ఽన్న ద్విజాభావే ప్రవాసే పుత్రజన్మని
ఆమశ్రాద్ధం సఙ్క్రుహేచ ద్విజశ్శూద్ర స్సదా చరేత్

ఆమశ్రాద్ధలక్షణమ్.

ఆవాహనాదిసర్వంస్యా త్పిణ్డదానంచ భారత
దద్యాద్యచ్చ ద్విజాతిభ్య శ్శృతంవా ఽశృత మేవవా
తెనా ఽగ్నౌ కరణం కుర్యా త్పిణ్డాం స్తేనైవ నిర్వపేత్
ఆమం దదతు కౌన్తేయ దద్యాదన్నాచ్చతుర్గుణమ్
సిద్ధాన్నేతు విధిర్యస్స్యా దామశ్రాద్ధే ప్యసౌ విధిరితి.

ఆమరూప షోడశశ్రాద్ధప్రకారః.

ప్రాణానాయమ్య గోత్రస్య......ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకప్రాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచ పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయవిధానేన సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం ద్వాదశేఽహని కరిష్యమాణస్తత్పూర్వభావీన్యావృత్తాద్య మాసికైకోద్దిష్టశ్రాద్ధ ప్రభృత్యూనాబ్దికైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధపర్యన్తాని షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని తత్తత్కాలవిహితాన్యపకృష్య ఆమరూపేణా ఽద్యకరిష్యే (ఉప. అప-ప్రాచీ)

ఏకాదశదిన రాత్రికృత్యమ్

అనశ్నన్త్వా మాసనేచాసీన ఉభయపవిత్రపాణిః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...తిథౌ। (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వాదశే ఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహైస్సహ సమానోదక సాపిణ్డసిద్ధ్యర్థం ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచ గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్టవిధానేన తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాఽఽదిత్యస్వరూపాణాం పార్వణవిధానేన ఏవముభయాత్మకం కాల కామక సంజ్ఞిక విశ్వదేవపూర్వకం విష్ణ్వన్తమేవ శ్రాద్ధం కరిష్యే.

(ఇతిసఙ్కల్ప్య) పూర్వోక్తలక్షణసమ్పన్నాన్సప్తబ్రాహ్మణానాహూయ తాన్ప్రత్యేకమాసనేష్వా సయిత్వా। విశ్వదేవార్థం ద్వౌ। తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహార్థం త్రీన్। ప్రేతార్థమేకమ్। విష్ణ్వర్థమేకం చ క్రమేణ నిమన్త్రయేత్. (ప్రాచీ) గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం ఉద్దిశ్య శ్రాద్ధం కరిష్యమాణ సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధే (ఉప-అప) కాలసంజ్ఞిక విశ్వదేవార్థే భోక్ష్యతామ్ (ప్రాచీ) గోత్రం... శ్రాద్ధే (ఉప-అప)కామక సంజ్ఞిక విశ్వదేవార్థే

ఏకోద్దిష్టవత్ షోడశబ్రాహ్మణా నామన్త్ర్య పూర్వవదభ్యర్చ్య హుత్వా షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాఙ్గ పిణ్డప్రదానంకరిష్యఇతి సఙ్కల్ప్య పూర్వవత్పిణ్డస్థానాదికం సర్వం కృత్వా ఆమం షోడశధా విభజ్య పిణ్డా న్కృత్వా గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ ఎతత్పిణ్డముపతిష్ఠత్వితిక్రమేణ ఏకస్మిన్ స్థానే షోడశపిణ్డా న్దత్వా;

తణ్డులా వైశ్వదైవత్యాః..........ప్రయచ్ఛ మే

ఇదమామం సపరికరం సవ్యఞ్జనం సోదకుమ్భం గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయ సంప్రదదే। ఇదం నమమ। శ్రీకృష్ణార్పితమ్.

ఇతి ప్రత్యేకం దత్వాపిణ్డోద్వాసనాదికం పూర్వవత్కృత్వా ద్వాదశాహే సపిణ్డీకరణం కుర్యాత్;పునర్మాసిమాసి త్రిపురుషోద్దేశేన పఞ్చదశశ్రాద్ధాని కుర్యాదితి కేచిత్,

భోక్ష్యతామ్ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రం...శ్రాద్ధే తత్పితృర్థే భోక్ష్యతామ్। గోత్రం...శ్రాద్ధే తత్పితామహార్థే భోక్ష్యతామ్। గోత్రం ...శ్రాద్ధే తత్ప్రపితామహార్థే భోక్ష్యతామ్। గోత్రం...శ్రాద్ధే నిమిత్తార్థే భోక్ష్యతామ్ (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) గోత్రం...శ్రాద్ధే (ఉప-అప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణ్వర్థే భోక్ష్యతామ్। (ఇతి ప్రత్యేకం ఫలాదినా వరయేత్) తేపి తద్గృహ ఏవ నివసన్తీతి విజ్ఞాయతే.

ఇతి శ్రీవైఖానసే - పైతృమేధిక ప్రయోగే
ఏకాదశదినసంస్కారక్రమః

సపిణ్డీకరణ కాలనిర్ణయః

మరణకాలా దారభ్య ద్వాదశే మాసేవా షష్ఠే మాసే తృతీయేవా మాసే నిషేకాది శుభకర్మణ్యాగతేసతి ద్వాదశాహే వా సపిణ్డీకరణం కుర్యాత్, తథా

ఏకాదశే ద్వాదశేఽహ్ని త్రిపక్షే వా త్రిమాసికే
షష్ఠే వైకాదశే వాబ్దే సమ్పూర్ణే వా శుభాగమే
సపిణ్డీకరణస్యాత్ర మష్టౌ కాలాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇతి.

ఏకాదశే ద్వాదశేఽహ్ని త్రయోదశదినేఽపివా
త్రిపక్షే వా త్రిమాసే వా షష్ఠే వైకాదశేఽపివా
వత్సరాన్తేఽపి వా కుర్యాత్త్రింశ దినేపివా
వృద్ధిపూర్వదినేవేతి దశకాలా స్సపిణ్డన, ఇతిచ

సాపిణ్డ్యాధికారి నిరూపణమ్

ఔరసో దత్తకో వాపి సపిణ్డీకరణం చరేత్
పరిత్యజ్యైవ జీవంతం పుత్రం నాన్యైస్తు కారయేత్

అథ శిష్యబ్రహ్మచారీ బన్ధుభృత్యా పురోహితైః
కారయిత్వా దశాహాన్తం సపిణ్డీకరణం వినా
సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం పుత్రేణ కార్యం ప్రయత్నతః
దాహాద్యేకాదశాహాన్తం గౌణపుత్ర స్సమాచరేత్
పిత్రోస్సపిణ్డీకరణం ప్రకుర్యా దౌరస స్సుతః
భ్రాతా వా భ్రాతృపుత్రో వా సపిణ్డ శ్శిష్య ఏవ వా
సపిణ్డీకరణం కుర్యాత్పుత్రహీనస్య సర్వదా
అథవా ప్రేతభూతస్య పత్నీ కుర్యా దమన్త్రకమ్
ఋత్విజా కారయేద్యద్వా సపిణ్డీకరణం తథే, తి
పుత్రాఽభావే జాయాపత్యోః పరస్పరమ్॥

—సపిణ్డీకరణ కర్తృత్వ నిర్ణయః—

అపుత్రాయాః పతీ ర్దద్యా త్సపుత్రాయా నతు క్వచిత్
పత్యుః పిణ్డం తథా భార్యా భర్తృభార్యే పరస్పర, మితి
అపుత్రే సంస్థితే కర్తా నభవే చ్ఛ్రాద్ధకర్మణి
తత్ర పత్న్యపి కుర్వీత సాపిణ్డ్యం పార్వణం త, థేతిచ॥

ఆహితాగ్న్యనాహితాగ్నిభేదేన సాపిణ్డ్యకాల వ్యవస్థా

సపిణ్డీకరణం కుర్యా ద్యజమాన స్త్వనగ్నిమాన్
అనాహితాగ్నేః ప్రేతస్య పూర్ణేఽబ్దే భరతర్షభ, ఇతి

వత్సరే పరిపూర్ణే ప్రేతస్య పితృత్వప్రాప్త్యవగమా ద్ద్విత్రదినైరూనేన కర్తవ్యమ్, తదా వత్సరస్య సమ్పూర్ణత్వాత్, నచాఽత్ర వారాదిదోషః॥ పుత్రోఽనగ్ని స్సాగ్నిః పితాచే త్త్రిపక్ష ఏవ సాపిణ్డ్యం కుర్యాదితి

సాగ్నికస్తు యదా కర్తా ప్రేతో వాప్యగ్నిమా న్భవేత్
ద్వాదశాహే తదా కార్యం సపిణ్డీకరణం పితుః
యజమానోఽగ్నిమా న్రాజ న్ప్రేతశ్చాఽనగ్నిమా న్యది
ద్వాదశాహే భవే త్కార్యం సపిణ్డీకరణం సుతైః, రితి స్మరణా
ద్యథాచార స్తథా కర్తవ్యమ్॥

వత్సరాన్తే సపిణ్డీకరణే వారాది దోషాభావః

సపిణ్డీకరణం కుర్యా ద్వత్సరాన్తే యదాపునః
ఊనాబ్దికా త్పరం కుర్యా దాబ్దికా త్పూర్వవాసరే
వత్సరాన్తే యదాకుర్యా త్సపిణ్డీకరణం సుతః
తదాతు తిథివారాదీ న్కుర్యా దేవాఽవిచారయన్
శ్రాద్ధం సపిణ్డనం కుర్యా త్తిథివారా న్నచిన్తయేత్
వర్షాన్తే ద్వాదశాఽహే వా సపిణ్డీకరణం యదీ,తి॥

ఊనాబ్దిక పరదినే సపీణ్డీకరణా ఽసమ్భవే

ఆబ్దికా త్పూర్వవాసరే సపిణ్డీకరణా ఽసమ్భవే ఆబ్దికదినే కుర్యాత్ తదా నపృథ గాబ్దికం కుర్యాదితి.

మృతతిథి సపిణ్డీకరణమేవ ప్రథమాబ్దికమ్

శ్లో॥ సాపిణ్డ్యంయదివర్షాన్తే మృతమాసే మృతేఽహని
కుర్వీత విధివ త్పుత్ర స్తదేవ ప్రథమాబ్దిక, మితి

ఏకపుత్రస్య ద్వాదశాహఏవ సపిణ్డనమ్

శ్లో॥ ఓకపుత్రో ఽగ్నిమాం శ్చైవ కుర్వీత ద్వాదశేఽహని
సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం తయో రేష ఇతి స్థితిః
సపిణ్డీకరణం పిత్రోః కుర్యా దేకోహి యసుతః
అస్థిరత్వా చ్ఛరీరస్య ద్వాదశాహః ప్రశస్యతే
"కస్సంవత్సరం జీవిష్యతీ"తి శ్రుతిః

బ్రాహ్మణానాం సపిణ్డీకరణస్య ద్వాదశాహఏవ ముఖ్యకాలః

శ్లో॥ ద్వాదశేఽహని విప్రాణా మాశౌచాన్తే తు భూభృతామ్,ఇతి
వర్ణభేదేన సాపిణ్డ్యాదిన నిర్ణయః కృతః.

ద్వాదశాహే సపిణ్డీకరణ నిర్ణయహేతుః

శ్లో॥ ఆనన్త్యా త్కులధర్మాణాం పుంసాం చైవాయుషః క్షయాత్
అస్థిరత్వా చ్ఛరీరస్య ద్వాదశాహః ప్రశస్యత, ఇతి

మాతాపితృవ్యతిరిక్త విషయే
వారాదిదోషవిచారః

శ్లో॥ ద్వాదశేఽహని సంప్రాప్తే యది శుక్రదినం భవేత్
మాతాపితృభ్యా మన్యస్య నైవ కుర్యాత్సపిణ్డనమ్
నాజ్ఞారేచ చతుర్దశ్యాం భృగువారే గురోర్దినే
సపిణ్డీకరణం కుర్యాత్కులక్షయకరం భవే, దితి,

ఉక్తకాలేషు సపిణ్డీకరణాఽసమ్భవే

శ్లో॥ ద్వాదశాహాది కాలేషు సపిణ్డీకరణం నచేత్
తదా ప్రశస్తనక్షత్రే త్రిపక్షాదిషు కారయేత్

తత్ర దోషనక్షత్రాది విచారః

శ్లో॥ తత్ర ప్రశస్తనక్షత్రం పరిశోధ్య సమాచరేత్
త్రిపదర్క్షం వినా జన్మ భాను భౌమ శనైశ్చరాన్
శుక్రవారం తదంశంచ వినాఽన్యత్ర సమాచరేత్

శ్లో॥ సపిణ్డీకరణే త్రీణి ఋక్షాణ్యాహు ర్మనీషిణః
ప్రాజాపత్యం తథా రౌద్రం నక్షత్రం త్విన్ద్రదైవత, మితి

సపిణ్డీకరణే ప్రశస్తదినాని

శ్లో॥ ఏకాదశాహః ఽఽదిత్యదినే వర్షాన్తే వాపి యశ్చరేత్
సలగ్న గ్రహవారాది బలం నప్రతిశోధయే దితి

వత్సరాతిక్రమే సపిణ్డీకరణప్రకార స్తత్కాలశ్చ

సంవత్సరాత్యయేతు పున ష్షోడశ శ్రాద్ధానుష్ఠానపూర్వకం కర్తవ్యమ్,

శ్లో॥ కృతేపి షోడశశ్రాద్ధే సపిణ్డీకరణం వినా
సంవత్సరే వ్యతీతేతు పునష్షోడశ మర్హతీతి

శ్లో॥ అకృతేప్రాప్తకాలేతు శ్రాద్ధకాలః ప్రవక్ష్యతే
కన్యా కుమ్భగతే భానౌ కృష్ణపక్షే విధీయతే

కృష్ణపక్షే తు పఞ్చమ్యా మష్టమ్యాం దర్శ ఏవవా
ఏకాదశ్యాం తుకర్తవ్యం స్వకాలాకరణే సతి

శ్లో॥ అన్త్య త్రిభాగే శస్తం స్యాత్కృష్ణపక్షే సపిణ్డనమ్
ఆద్యభాగే చ కర్తవ్యం సితేపక్షే చ సఙ్కటే
ప్రేతస్య వత్సరా దర్వాగ్యదా సంస్కార మిచ్ఛతి
న కాలనియమో జ్ఞేయో న మౌఢ్యం గురుశుక్రయోః

వత్సరాదర్వాగేవ కాలదోషాఽభావవిధానా దర్థాత్సంవత్సరాత్పర మధిమాసమౌఢ్యదోషశ్చ పరిహార్య, ఇతి;॥

సపిణ్డీకరణా త్పితృత్వ ప్రాప్తిః

శ్లో॥ త్రయాణా మపి పిణ్డానా మేకేనాపి సపిణ్డనే
పితృత్వ మశ్నుతే ప్రేత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థిత, ఇతి

వ్యుత్క్రమ మృత సాపిణ్డ్యవిధిః

శ్లో॥ మృతే పితరి యస్యాథ విద్యతేచ పితామహః
తేన దేయా స్త్రయః పిణ్డాః ప్రపితామహ పూర్వకమ్
తేభ్యశ్చ పైతృకః పిణ్డో నియోక్తవ్యశ్చ పూర్వవ'దితి

యస్య పితా ప్రేత స్స్యాత్స పితృపిణ్డం నిధాయ పితామహా ద్వాభ్యాం పరాభ్యాం దద్యాత్॥ తస్యాయ మర్థః॥ పితామహే ధ్రియమాణే ప్రేతేచ పితరి పితు రేకం పిణ్డ మేకోద్దిష్టవిధానేన నిధాయ పిత్ర్యే ర్యః పితామహ స్తతః పరాభ్యాం ద్వాభ్యాం దద్యాత్॥ పితుః పితామహ స్స్వాత్మనః ప్రపితామహ స్సంప్రదాన భూతస్సిత ఏవేతి ప్రపితామహాయ తతః పరాభ్యాం ద్వాభ్యాంచ దద్యా దితి॥ "పితామహాదిషు త్రిషు జీవత్సు న సాపిణ్డ్య మన్యతమాత్యయే పుత్రః పత్నీపతిశ్చ కుర్యా న్నాన్య ఇతిస్థితిః॥

శ్లో॥ వ్యుత్క్రమేణ మృతానాం న సపిణ్డీకృతి రిష్యతే
యది మాతా యది పితా భర్తా నైషవిధి స్స్మృతః।

అతో మాతాపితోర్గ పుత్రైః, పత్యుర్గ పత్నీ, పత్న్యాగ పతిశ్చ వ్యుత్క్రమ మరణేఽపి సాపిణ్డ్యం కుర్యా దేవేతి సిద్ధమ్॥

వ్యుత్క్రమాచ్చ మృతే దేయం యేభ్య ఏవ దదాత్యసౌ॥

అసౌ, వ్యుత్క్రమమృతో జీవ ద్దశాయాం యేభ్యో దదాతి, తేభ్య ఏవ తత్సపిణ్డీకరణే వ్యుత్క్రమమృత పితృభ్యో దదాతీత్యర్థః॥

అపుత్రాయా స్సపిణ్డీకరణమ్

అపుత్రాయా మృతాయాస్తు పతిగ కుర్యా త్సపిణ్డనమ్
శ్వశ్ర్వాదిభి స్సహైవాస్యా స్సపిణ్డీకరణం భవే, దితి;

ఆదిశబ్దేన శ్వశురసద్భావే తస్యా శ్శ్వశ్ర్వాదిభి రేవ సాపిణ్డ్యం కుర్యాత్॥

మాతృవిషయే

మాతరి మృతాయాం పితామహ్యాది ష్వన్యతమా త్యయే మాతు స్సాపిణ్డ్యం కర్తవ్యమ్.

శ్లో॥ మాతర్యపిచ వృత్తాయాం విద్యతేచ పితామహీ
ప్రపితామహీ పూర్వన్తు కార్య స్తత్రాప్యయం విధి, రితి
వృత్తాయామి త్యత్ర ప్రేతధర్మే స్థితాయా మిత్యర్థః.

క్రమ సాపిణ్డ్యనిరూపణమ్

వ్యుత్క్రమేణ ప్రమీతానాం సపిణ్డీకృతి రిష్యతే
అన్తర్హితే మృతే పశ్చా త్పునగ కుర్యా త్సపిణ్డనమ్
పితామహం చ జీవన్త మతిక్రమ్య యదాసుతః
అతిక్రమ్య ద్వయం వాపి సపిణ్డీకరణం చరేత్
తయోరాపన్నయోగ కాలే పునః కుర్యా త్సపిణ్డన, మితి

అనుగమనవత్యా స్సాపిణ్డ్యవిధిః

మృతాయా నుగతా నాథం సా తేన సహ వాసతామ్
అర్హతి స్వర్గవాసే పి యావ దాభూత సంప్లవమ్

పత్యాచైకేన కర్తవ్యం సపిణ్డీకరణం స్త్రియః
సా మృతాపి హి తేనైక్యం గతామన్త్రాహుతి వ్రతై రితి.

స్త్రీసాపిణ్డ్యేపి, పిత్రాదీనామేవ వరణమ్

పుంస స్త్రియా వా సాపిణ్డే పిత్రాదీ నేవ వృణుయాత్.
శ్లో॥ పితామహ్యాదిభి స్సార్థం సపిణ్డీకరణం స్మృతమ్

ఇతి పూర్వోక్తవచనాని తత్పిణ్డ సంసర్గాభిప్రాయాణి, నతు శ్రాద్ధదేవతా ప్రతిపాదన పరాణి శ్రాద్ధదేవతాస్తు సర్వత్ర పితామహా దయః తఏవ భోజనీయాః

సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం దేవపూర్వం నియోజయేత్
పితౄనే వాశయే త్తత్ర పునః ప్రేతంచ నిర్దిశేత్, ఇతి
మాతుః పితుశ్చ సాపిణ్డ్యే పిత్రాదీనేవ భోజయేత్
పితామహ్యాదిభి స్సార్థం మాతుః కుర్యా న్మృతేఽహనీ, తి
సాపిణ్డే హ్యుభయత్రాపి పితరశ్చైవ దేవతాః
స్త్రీణా మర్ఘ్యాన్తు పిత్రాదా నయే త్పిణ్డాం స్త్రియాంది ష్వితి

"పిత్రాదీనాం భోజనవిధానా త్తేషామేవార్ఘ్య సద్భావాత్ స్త్రీమృతౌ ప్రేతార్ఘ్యం పిత్రాద్యర్ఘ్యే స్వంసృజేత్, పితామహ్యా దేర్భోజనా భావేఽపి పిణ్డదాన విధానాత్ స్త్రీపిణ్డం పితామహ్యా ది పిణ్డేష్వేవ యోజయే, దిత్యర్థః"

స్త్రీమృతాహే స్త్రియోభోజ్యాః పితర స్స్త్రీసపిణ్డనే
పిత్రాదేరేవ హోమ స్స్యా త్పిణ్డదానం తు వర్గయోః

"ఇత్యాది వచనానాం విద్యమానత్వా న్మాతృ సపిణ్డీకరణేఽపి పిత్రాదీ నభ్యర్చ్య తేషామేవ భోజనం పితామహ్యాదిపిణ్డైః ప్రేత పిణ్డ సంయోజనం సముచితమితి ప్రయోగజ్ఞా వదన్తి, ఏతదాచార స్త్వస్మి న్దేశే నదృశ్యత ఇతిసత్యమ్ కిన్తు పితామహ్యాదిభ్యఏవ భోజన దానం తత్పిణ్డైరేవ పిణ్డసంసర్గశ్చ క్రియతే, తద్భోజన దాన విషయే

ప్రబల ప్రమాణవచనాని నచక్షుర్గోచరాణి తథాపి బహూనాం తద
ఙ్గీకరణకారణం నవిజానీమః, శిష్టాఽఽచార స్త్వత్రగాహ్యః''

పత్న్యాం రజస్వలాయాం సాపిణ్డ్యక్రమః

శ్లో॥ ఋతుమత్స్వపి దారేషు భార్యాగ్నిస్తు భవేద్యది
సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం కుర్యాదేవాఽవిచారయన్
సపిణ్డీకరణేప్రాప్తే భార్యా యది రజస్వలా
సపిణ్డీకరణం నస్యా దగ్నావనుగతే యది

శ్లో॥ శ్రాద్ధకర్తు ర్యదా భార్యా హ్యాశౌచాన్తే రజస్వలా
శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీత వర్జయిత్వా సపిణ్డనమ్

శ్లో॥ శ్రాద్ధీయేఽహని సంప్రాప్తే యస్య భార్యా రజస్వలా
శ్రాద్ధం తత్ర నకర్తవ్యం కర్తవ్యం పఞ్చమేఽహనీ, తి
''శ్రాద్ధమత్ర సపిణ్డీకరణమ్''

ప్రేతపత్నీ రజస్వలాచేత్

శ్లో॥ సపిణ్డీకరణే ప్రాప్తే ప్రేతపత్నీ రజస్వలా
సపిణ్డీకరణంనస్యా త్పఞ్చమేఽహని కారయే, దితి
ఏత దపుత్రే భర్తరి ప్రేతే పత్నీకర్తృక సపిణ్డీకరణ విషయ
మిత్యేకే పుత్రాదికర్తృక విషయ మపీత్యన్యే శిష్టాచారాద్వ్యవస్థా॥

వర్షాన్తసాపిణ్డ్యే పత్న్యారజస్వలాత్వే

శ్లో॥ శ్రాద్ధీయేఽహని సంప్రాప్తే యస్యభార్యా రజస్వలా
అగ్నిం సన్ధాయ విధివ చ్ఛ్రాద్ధం కృత్వా విసర్జయే, దితి
స్మరణా న్నిరవకాశత్వాచ్చ న దోషగన్ధః

అనగ్నిశ్చే త్సపిణ్డీకరణే

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రోఽనగ్నిమా న్స్యా త్కనిష్ఠ స్త్వగ్నిమా న్యది
కనిష్ఠఏవ కుర్వీత మాతాపిత్రో స్సపిణనమ్

సపిణ్డీకరణం పుత్రైః పితుః కుర్వీత యోఽగ్నిమాన్
అసగ్నిస్తు క్రియాం నాన్యా మేకోద్దిష్టాద్యృతేక్వచిత్, ఇతి
"అతోఽగ్నిమానేవ పుత్రస్సపిణ్డీకరణం కుర్యాత్"

పుత్రికాపుత్ర కృత సాపిణ్డ్యనియమః

"పుత్రికాపుత్రో మాతు స్సాపిణ్డ్య మాతుః పిత్రాదీనేవ వృణుయా దన్య స్స్వపిత్రాదీన్—పిత్యానే వాశయే త్త్రత్ర" ఇత్యత్ర పితృశబ్ద స్స్వమాతుః పితృ పరశ్చేతి భావః॥

పిత్రో రన్యతరాఽశౌచమధ్యేఽన్యతర

మరణే సాపిణ్డకాలవ్యవస్థా

"పిత్రాశౌచే మాతా మాత్రాశౌచే పితా వా మ్రియేత యన్మృతిః పూర్వం స్యా త్తత్సాపిణ్డ్యం త్రిపక్ష ఏవ కుర్యాత్"

శ్లో॥ ఏకాగ్రమరణే పిత్రో రన్యస్యాన్యదినే మృతౌ
సపిణ్డం త్రిపక్షేస్యా దనుయాన మృతిం వినే, తి

'పిత్రో రేకస్యా గ్రమృతౌ అన్యస్యా న్యదినే మృతౌ పూర్వ మృతస్య పూర్వమృతాయా వా సాపిణ్డ్యం త్రిపక్షే కుర్యాత్, అనుయాన మృతిం వినా అనుమరణం వినే త్యర్థః.

జాయాపత్యో స్సహమరణే సపిణ్డీకరణనిర్ణయః

శ్లో॥ ఏకకాలమ్మృతౌ పిత్రోః పితృమేధక్రియా సహ
ఉదకం పిణ్డదానం చ శ్రాద్ధం కుర్యా త్పృథక్పృథక్
సపిణ్డీకరణం చైవ సహవా పృథగేవవా
ఏకగర్తే జలం దద్యా చ్ఛ్రాద్ధం చైకదినే ద్వయోః
తన్త్రేణ శ్రపణం కుర్యా చ్ఛ్రాద్ధం కుర్యా త్పృథక్పృథగ్
తత్ర ద్వయో ర్నిమిత్తౌ ద్వౌబ్రాహ్మణౌ విత్తరైస్సహ; కిఞ్చ

శ్లో॥ దమ్పత్యో స్సహమృ త్యౌతు పితృమేధక్రియా సహ
కుణ్డమేకం పృథక్పిణ్డ జలాఞ్జలి శిలా మతా, ఇతి

అనుమరణేసాపిణ్డ్యకాలః

శ్లో॥ పిత్రోస్స్వజ్ఞాతమరణే మాతు రన్యత్ర వాదినే
అనుయాన మృతౌ శ్రాద్ధం యథాకాలం సమాచరేత్

"పతిమరణదినా దుత్తరదినమనణే తద్ద్వాదశాహే సహైవ సాపిణ్డ్యం కుర్యా"దితి

అనుమరణే పిణ్డసంయోజనప్రకారః

పుత్రః ప్రేతాఽఽవాహన జుష్టాకార స్వాహాకార ప్రేతార్చనాదికం పృథక్పృథ క్కృత్వా, ఏకస్మిం స్థణ్డిలే పితుః పిత్రాదీ న్పితుః పితృపత్న్యాదీ నావాహ్య, నిమిత్తయోః పిణ్డం పృథక్పృథగ్దత్వా, పితృపిణ్డం త్రిధా కృత్వా పితుః పిత్రాదిషు సంయోజ్య, మాతృపిణ్డం త్రిధా విభజ్య పితుః పితృపత్న్యాదిషు యోజయేదితి.

పతితాదీనాం సాపిణ్డ్యనిషేధః

సపిణ్డీకరణం నైవ మృతానాం బ్రహ్మచారిణామ్
క్లీబానాం పతితానాం చ దుష్టస్త్రీణాం తథైవచ
నైష్ఠికానాం యతీనాం చ శ్రాద్ధం నారాయణార్పణమ్
ఉపకుర్వాణ కస్యైవ సపిణ్డీకరణం విదుః
అపూర్వ ద్వాదశాబ్దానాం మృతానాం బ్రహ్మచారిణామ్
దాహాది షోడశాన్తన్తు నిర్వర్త్యైవ యథావిధి
ద్వాదశేఽహాని సంప్రాప్తే నైవకుర్యా త్సపిణ్డనమ్
నారాయణం సముద్దిస్య విప్రా నష్టౌతు భోజయేత్
ఏకోద్దిష్ట విధానేన శ్రాద్ధంవా కారయే ద్విజ, ఇతి.

అస్య ప్రత్యాబ్దికాది శ్రాద్ధ మపి నాస్తి.

శ్లో॥ నా సపిణ్డీకృతే ప్రేతే పితృకార్యం ప్రవర్తత, ఇతి స్మరణాత్

పతితైస్సహ సాపిణ్డ్యనిషేధః

క్లీబై ర్నపతితై శ్చైవ దుష్టాభి స్త్రీభి రేవచ
సపిణ్డీకరణం కుర్యా ద్దేకోద్దిష్టం సమాచరేత్.
'పతిత మతిక్రమ్య తదూర్ధ్వగ్తై స్సాపిణ్డ్యం కృత్వా ఽనుమాసికాదా వేకోద్దిష్ట మాచరే దిత్యర్థః'

సాపిణ్డ్యాకరణే కర్తు శ్శుభాఽనధికారః

ప్రేతశ్రాద్ధాని శిష్టాని సపిణ్డీకరణం తథా
అపకృష్యాపి కుర్వీత కర్తా నాన్దీముఖే ద్విజః
సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధ మకృత్వా శుభకర్మకృత్
ధ్రువం ప్రాప్నోతి నరకం సపిణ్డానాం మృతౌ క్రమా దితి, కిఞ్చ
సపిణ్డీకరణా త్పూర్వం శోభనం నవిధీయతే
యదిచే త్తత్కృతం కర్మ కర్తృనాశాయ కల్పత, ఇతి.

"సపిణ్డీకరణే హీనే కృతం శుభకార్యం వినశ్యతి," తస్మాత్ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా సపిణ్డీకరణం కృత్వా భిన్నేఽహని విష్ణుసూక్తం మిన్ద్రాహుత్యా శ్రావితాదీన్ హుత్వా పున శ్శుభకర్మ కుర్యాదితి.

స్వకాలే సపిణ్డీకరణ హీనప్రాయ శ్చిత్తమ్

కర్తా ప్రాజాపత్యం చరిత్వా ఽఽగ్నిం సంసాద్య వైశ్వదేవం యామ్యం పైతృకం వ్యాహృతీశ్చ-త్రైగ ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా పూర్వవత్సపిణ్డీకరణం పిణ్డసంయోజనా న్తం కృత్వేతి.

శ్రాద్ధాఽర్హద్రవ్యాణి

కృష్ణమాషా స్తిలా శ్చైవ శ్రేష్ఠా స్స్యు ర్యవ శాలయః
మహాయవా వ్రీహియవా గోధూమా ముద్గ సర్షపాః
కృష్ణా శ్శ్వేతా లోహితాశ్చ గ్రాహ్యా స్స్యు శ్శ్రాద్ధకర్మణి, తి
ఆమ్రాశ్చ కదలీభేదా న్మృద్వీకాం చవ్య దాడిమే
విదార్యాంచ సురండాంచ శ్రాద్ధకాలేపి దాపయేత్

లాక్షాం మధు ఘృతం దద్యా త్సక్తూం శ్శర్కరయా సహ
దద్యా చ్ఛ్రాద్ధే ప్రయత్నేన సృఙ్గాటక కశేరుకా, నితి
మధూకం రామఠం చైవ కర్పూరం మారిచం గుడమ్
శ్రాద్ధకర్మణి శస్తాని సైన్ధవం త్రపుషం తథే, తి
ఉర్వారుకం కారవల్లీ పటోలం కాలపత్రికా
కదళీ కన్దళీ చైవ శ్రాద్ధే హ్యత్యన్త శోభనాః
గవాం క్షీరం ఘృతం శాకం క్షౌద్ర మిక్షురసో గుడమ్

కాళింగం ద్రోణపుష్పేచ తణ్డులీ చక్రవర్తికా
వాలుకా చర్మవలయం కోశాతకిఫలం శిశుః
శ్రాద్ధే హ్యేతాని దేయాని తథా పితృరుచీని చ

నాగరం వై సదాదేయం దీర్ఘమూలక మేవచ
ఘృతేన భోజయే ద్విప్రాణ్ ఘృతం భూమౌ సముత్సృజేత్

శర్కరా క్షీర సంయుక్తా పృథుకా నిత్య మక్షయాః
సర్పి స్స్నాతాని సర్వాణి పాకే సంస్కృత్య యోజయేత్
మున్యన్నానిచ సర్వాణి వన్యమూల ఫలానిచ
శ్రాద్ధే హ్యేతాని యోదద్యా త్పితరగ ప్రీణయన్తిత, మితి

నిర్మాల్యమపి గఙ్గామ్భ ఉచ్ఛిష్టమపి మాక్షికమ్
నిర్యాసమపివా హిఙ్గు గుగ్గులుం నపరిత్యజేత్
ఉత్తమం చైవ గోక్షీరం మాహిషం చైవ మధ్యమమ్
ఔష్ట్రి మాజావికం చైవ సర్వథా పరివర్జయేత్

ప్రశాధికా స్సనీవారా శ్శ్యామాకా వివిధా స్తథా
వన్యౌషధి ప్రధానాస్తు శ్రాద్ధార్హాగ పురుషర్షభ
యవాగ ప్రియఙ్గవో ముద్గా గోధూమా వ్రీహయ స్తిలాః
నిష్పావాగ కోవిదారాశ్చ సర్షపా శ్చాత్ర శోభనాః
సకణ్టకణ్టా వార్తాకం పిత్ర్యభ్యో దత్తమక్షయ, మితి

కృష్ణధాన్యాని సర్వాణి వర్జయే చ్ఛ్రాద్ధకర్మణి
నవర్జయే త్తిలాంశ్చైవ ముద్గమాషాం స్తథైవచ
అగోధూమం చ యచ్ఛ్రాద్ధం కృతమప్యకృతం భవేత్
వినామాషేణ యచ్ఛ్రాద్ధం కృతమప్యకృతం భవేత్
క్రవ్యాదాగ్ని పితరో యస్మా దభావే పాయసాదినః
తైలపక్వేన రహితం ముద్గమాష మధూజ్ఝితమ్
అగోధూమంచ యచ్ఛ్రాద్ధ మాయుఃక్షయకరం భవే, దితి

శ్రాద్ధానర్హద్రవ్యాణి

ఉదశ్విదపి కూశ్మాణ్డ మాఢక్యో రాజసర్షపాః
చణకా రాజమాషాశ్చ ఘ్నన్తి శ్రాద్ధం నసంశయః

"భూతృణాని శిగ్రు గౌర సర్షప రక్తశాక కూశ్మాణ్డా లాబు వార్తాక బృహతీఫల వాలుకా తణ్డులీయక కుసుమ్భ మాహిషక్షీ రాదీని శ్రాద్ధే వర్జయేత్.

కుమ్భీతకంచ పిణ్యాకం శ్వేతవృన్తాక మూలకే
కోశాతకీ బిమ్బఫలం మద్య మాంస మయానితు
వంశాఙ్కుర మలాబుంచ తాల హిన్తాలకే ఫలే
ఔషరం లవణం శ్రాద్ధే కూశ్మాణ్డం బృహతీఫలమ్
శ్లేష్మాతకంచ శిగ్రుంచ ప్రత్యక్ష లవణం త్యజేత్
తామ్రపాత్రస్థితం గవ్యం క్షీరంచ లవణాన్వితమ్
ఘృతం లవణసంయుక్తం సర్వదా పరివర్జయేత్
పాయసే లవణై ర్యోగే నదోష స్తద్యుతం పచే, దితి

'వార్తాకం శిగ్రు మలాబుం కోవిదారం శ్వేతవృన్తాకం రక్తశాకం శ్లేష్మాతక ముత్పలత్రయం బిసకం మధూకం కాళింగ మిత్యే తాని వర్జయేత్, మాహిష మజావికం పయ స్తద్వికారాంశ్చ

ద్వాదశదిన సంస్కార క్రమః

కర్తా ద్వాదశే ఽహని ప్రాతః కాలే స్నాత్వా ధృతాహత వస్త్రోత్తరీయం ద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రోగ్ర పవిత్రపాణి ర్బద్ధశిఖ స్సన్ధ్యా వన్దనౌపాసనాది నిత్యకర్మాణి కృత్వా గురుపరమ్పరా మనుసన్ధాయ,

శ్రీ లక్ష్మీ వల్లభా రమ్భాం ...... వన్దే గురుపరమ్పరామ్

భగవతో బలేనేతి సాత్వికసంకల్పం కృత్వా ఓం భగవ... మన్యతామ్,

సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధాఽనుజ్ఞా

త్రిదర్భ కృతోభయ సవిత్రపాణి ర్యథాబలం ప్రాణాయామం కృత్వా, ఏవంగుణ......పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధం కర్తుం మమ యోగ్యతాసిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో మహన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు, తతస్సతిల మక్షతమాదాయ సర్వతో వికీర్య (పూర్వరాత్రౌ నిమన్త్రిత బ్రాహ్మణానాహూయ) దేవతాభ్య ఇతి తాన్ప్ర

శూద్రద్రవ్యాణి ప్రతిలోమానీతానిచ కోద్రవోద్దాలకాది కుధాన్యానిచ వర్జయేదితి.

యచ్చోత్కోచాదినా ప్రాప్తం పతితా ద్య దుపార్జితమ్
అన్యాయ కన్యాశుల్కోత్థం ద్రవ్యం చాత్ర విగర్హితమ్
పిత్రర్థం మేప్రయచ్ఛేతి హ్యుక్త్వా యచ్చాప్యుపాహృతమ్
వర్జనీయం సదాసద్భి స్తత్తద్వై శ్రాద్ధకర్మణి
వేదవిక్రయజం దుష్టం స్త్రియా యచ్చార్జితం ధనమ్
నదేయం పితృదేవేభ్యో యచ్చక్లీవ దుపార్జిత, మితి

శ్రాద్ధశబ్దనిర్వచనమ్

ప్రేతం పితౄన్ సముద్దిశ్య భోజ్యం య త్ప్రియ మాత్మనః
శ్రద్ధయా దీయతే యత్తు తచ్ఛ్రాద్ధం పరికీర్తిత, మితి.

ణామ్య, ఓం దేవతాభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ! నమస్స్వ ధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః॥ కాలకామక సంజ్ఞిక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నమః (ప్రాచీ) పితుః పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యో నమః (ఉప-అప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణవేనమః (ప్రాచీ) * స్వామినః అస్మిన్దివసే గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేత ముద్దిశ్య పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధం కర్తుముద్యోగః క్రియతే దేశకాల పాత్రాదికం సర్వం శ్రాద్ధార్హ మస్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] సర్వం శ్రాద్ధార్హ మస్తు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమిం గయాం ధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం గదాధరమ్
వస్వాదీంశ్చ పితౄన్ ధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే [ప్ర] ప్రవర్తయ

? తతః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ......పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యాఽద్య ద్వాదశే

మాతృ సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే బ్రాహ్మణానుజ్ఞా

* (ప్రాచీనావీతీ) స్వామినః అస్మిన్దివసే। గోత్రాం నామ్నీం మాతరం ప్రేతా ముద్దిశ్య పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధం కర్తుముద్యోగః క్రియతే దేశకాల పాత్రాదికం సర్వం శ్రాద్ధార్హమస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర]సర్వం శ్రాద్ధార్హమస్తు; ఇతి.

? మాతృసపిణ్డీకరణ సఙ్కల్పః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ..............తిథౌ(ప్రాచీ)గోత్రియాః నామ్న్యాః మాతుః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ఽద్య ద్వాదశే ఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధం పితుః పితృపితామహ ప్రపితామహ పత్నీభిస్సహ సమానోదక సాపిణ్డ సిద్ధ్యర్థంచ ప్రేతాత్వ విముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకా ఽవాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచ గోత్రాయాః నామ్న్యాః మాతుః ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన పితుః పితృ పితామహ ప్రపితామహ పత్నీనాం గోత్రాణాం నామ్నీనాం పృథివ్యన్తరిక్ష దివిగతానాం వసురుద్రాఽదిత్య పత్నీస్వరూపాణాం పార్వణవిధానేన ఏవముభయాత్మకం కాలకామక సంజ్ఞిక విశ్వేదేవ పూర్వకం విష్ణ్వన్తమేవా ఽద్యకరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య సర్వంకుర్యాత్)

ఽహాని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధం తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహైః స్సహ సమానోదక సాపిణ్డ్య సిద్ధ్యర్థం ప్రేతత్వ విముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకా ఽవాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచ గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్టవిధానేన తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం పృథివ్యన్తరిక్ష దివిగతానాం వసురుద్రా ఽదిత్య స్వరూపాణాం పార్వణవిధానేన ఏవ ముభయాత్మకం కాలకామక సంజ్ఞికవిశ్వేదేవ పూర్వకం విష్ణ్వన్తమేవా ఽద్యకరిష్యే (ఉప-అప)

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుఃప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్య ద్వాదశేఽ హాని సపిణ్డీకరణకాలే తిథివారాదిభి ర్యోదోషస్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం యథాశక్తి హిరణ్యదానం కరిష్యే (అప)

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః
అనన్త పుణ్యఫలద మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛ మే

(ప్రాచీ) గోత్రస్య......యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

సపిణ్డీకరణ బ్రాహ్మణ వరణమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌ (ప్రాచీ) ఏతత్సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధాఙ్గత్వేన బ్రాహ్మణవరణ కృసరతామ్బూలా భ్యఞ్జన దానాని చాఽద్యకరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్య ద్వాదశే ఽహాని సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే (ఉప-అప) * కాలసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిదమాసనమ్, కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవార్థే భోక్ష్యతామ్ (ఇతిదర్భై ర్వృత్వా) అన్తశ్శుద్ధ్యర్థ మయం కృసరః; అస్య శుద్ధ్యర్థ మిదం తామ్బూలమ్,

* విశ్వదేవార్థ మేకం, పిత్రర్థ మేకం, ప్రేతార్థ మేకం, విష్ణ్వర్థ మేకం చతురో బ్రాహ్మణాన్వరయే దితి. బ్రాహ్మణాఽభావ విషయే

శరీరశుధ్యర్థ మిదమభ్యఞ్జనమ్ (ప్రాచీ) గోత్రస్య...శ్రాద్ధే (ఉప) కామకసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిదమాసనమ్, కామకసంజ్ఞిక విశ్వదేవార్థే భోక్ష్యతామ్ (ఇతిదర్భైర్వృత్వా) అన్తశ్శుధ్యర్థ మయంకృసరః, ఆస్యశుధ్యర్థ మిదం తామ్బూలమ్, శరీరశుధ్యర్థ మిద మభ్యఞ్జనమ్ (ప్రాచీ) గోత్రస్య...శ్రాద్ధే వసురూపాణాం పితుః పితౄణా మిదమాసనమ్, పితుః పిత్రర్థే భోక్ష్యతామ్ (ఇతిదర్భైర్వృత్వా) అన్తశ్శుధ్యర్థ మయంకృసరః ఆస్యశుధ్యర్థమిదం తామ్బూలమ్, శరీర శుధ్యర్థమిద మభ్యఞ్జనమ్; గోత్రస్య...శ్రాద్ధే రుద్రరూపాణాం పితుః పితామహానా మిదమాసనమ్, పితుః పితామహార్థే భోక్ష్యతామ్ (ఇతి దర్భైర్వృత్వా) అన్తశ్శుధ్యర్థ మయం కృసరః

నిమన్త్రితనియమాః

నిమన్త్రితో నాన్యత్రా పక్రామేత్

వేదితస్తు యథాన్యాయ్యం హవ్యకవ్యే ద్విజోత్తమః.
కథంచి దప్యపక్రామ న్పాపీ సూకరతాం వ్రజేత్

నిమన్త్రితో నాధీయీత

నిమన్త్రితో భవేద్విప్రో నియతాత్మా భవేత్తదా
నచచ్ఛందాం స్యధీయీత యస్యశ్రాద్ధంచ తద్భవేత్

నిమన్త్రితో నకిఞ్చిద్భక్షయేత్

శ్రాద్ధేనిమన్త్రితో యస్తు ప్రతిగృహ్య ప్రతిగ్రహమ్
భక్షయే త్కిఞ్చిదప్యన్య త్సుకృతం తస్య నశ్యతి.

నిమన్త్రితోఽన్యత్రనాశ్నీయాత్

నిమన్త్రితస్తు యోవిప్రో భోక్తుమన్యత్ర గచ్ఛతి
నరకాణాం శతం గత్వా చణ్డాలే ష్వభిజాయతే

శ్రాద్ధీయం ప్రతిగృహ్యాఽన్యశ్రాద్ధేనాఽద్యాత్

ఆమశ్రాద్ధం గృహీత్వాతు యోఽన్యశ్రాద్ధేఽత్తిమోహతః
పతన్తి పితరస్తస్య లుప్తపిణ్డో దకక్రియాః

నిమన్త్రితస్య నిరాకరణే కర్తుర్మహా న్దోషః.

నిమన్త్రిణం కారయిత్వా నివారయతి దుర్మతిః
బ్రహ్మహత్యా మవాప్నోతి శూద్రయోనౌచ జాయత, ఇతి.

ఆస్య శుధ్యర్థ మిదం తామ్బూలమ్, శరీరశుధ్యర్థ మిద మభ్యఞ్జనమ్, గోత్రస్య శర్మణః........శ్రాద్ధే ఆదిత్యరూపాణాం పితుః ప్రపితామహానామిదమాసనమ్ పితుఃప్రపితామహార్థే భోక్ష్యతామ్ (ఇతిదర్భైర్వృత్వా) అన్తశ్శుధ్యర్థమయం కృసరః, ఆస్యశుధ్యర్థమిదం తామ్బూలమ్, శరీరశుధ్యర్థ మిదమభ్యఞ్జనమ్, గోత్రస్య........శ్రాద్ధే ప్రేతస్యే దమాసనమ్, ప్రేతార్థే, భోక్ష్యతామ్, (ఇతిదర్భైర్వృత్వా) అన్తశ్శుధ్యర్థ మయన్తే కృసరః ఆస్యశుధ్యర్థమిదం తే తామ్బూలమ్, శరీరశుధ్యర్థ మిద మభ్యఞ్జనమ్, (ఉప) (అప) (ప్రాచీ) గోత్రస్య...శ్రాద్ధే (ఉప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో రిదమాసనమ్ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణ్వర్థే భోక్ష్యతామ్, (ఇతిదర్భైర్వృత్వా) అన్తశ్శుధ్యర్థ మయన్తే కృసరః ఆస్యశుధ్యర్థమిదం తామ్బూలమ్ శరీరశుధ్యర్థ మిద మభ్యఞ్జనమ్॥ ఇతిక్రమేణ కృసరాదీని దత్వా తాన్ స్నానార్థం విసృజ్య।

*స్వయంచస్నాత్వా ధృత ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రః త్రిదర్భ కృతోభయ పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ.....పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేనాఽద్య కరిష్యమాణ సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధాఙ్గభూతం ? వైశ్వదేవాఽఽఘారం కరిష్యే

* శ్రాద్ధాదా వుష్ణోదక స్నాన నిషేధః.

మృతౌ జన్మని సఙ్క్రాన్తౌ శ్రాద్ధే పర్వణి కోవిదః
అస్పృశ్యస్పర్శనే చైవ నస్నాయా దుష్ణవారిణా
జానన్నాపది తథా యస్స్నాయా దుష్ణవారిణా
సగోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ నసంశయ, ఇతి.

? సాపిణ్డ్యేఅగ్నినిర్ణయః

సపిణ్డీకరణం పిత్రోః కుర్యా దౌపాసనే సుతః
అలాభే లౌకికే హ్యగ్నౌ సర్వం సంపాదయే ద్బుధః

యజమానో గృహస్థశ్చే న్మాతాపిత్రో రౌపాసనాఽగ్నౌ, తదన్యేషాం లౌకికాఽగ్నౌ। బ్రహ్మచారీ విధుర శ్చే న్మాతా పిత్రో రపి లౌకికాఽగ్నౌ। వైశ్వదేవాఽఽఘార మష్టకాయా మివ కృత్వేతి.

(ఇతి సఙ్కల్ప్య) (ఉప - అప) ♦ ఔపాసనా దగ్నిమాహృత్య స్థణ్డిలే వైశ్వదేవాऽऽఘారం కృత్వా.

వైశ్వదేవాऽఘారః

* ఏతోన్విన్ద్ర మిత్యగ్న్యాలయం ప్రోక్ష్య ఓం ఏతో న్విన్ద్రం ......సిషా ససి, మయి దేవాదిభిః ప్రాగాది చతుర్దిశం దక్షిణాగ్రాన్ పశ్చిమాగ్రా నయుగ్మాన్ దర్భానుపకల్పయేత్, మయి దేవా ఇతి ప్రాచ్యాం దక్షిణాగ్రాన్, ఓం మయి దేవా ద...సువీరాః, మహ్యాం యజన్త్వితి దక్షిణస్యాం పశ్చిమాగ్రాన్, ఓం మహ్యాంయ... తామే, దేవీ షడుర్వీ రిత్యుత్తరస్యాం పశ్చిమాగ్రాన్, ఓం దేవీ షడుర్వీరు... సోమరాజన్, అగ్నిర్మన్యుమితి పశ్చిమశ్చాం దక్షిణాగ్రాన్ । ఓం అగ్నిర్మన్యుం ప్ర...వినేశత్, త్రీం స్త్రీ న్నేకైకం వా దర్భానుపకల్పయేత్, ఉద్ధన్యమానమితి మధ్య పూర్వాపర యమాగ్ని నైరృతి సోమేశాన మరుతో బర్హిషా ఖనతి, ఓం ఉద్ధన్యమాన...తోకసాతా, తథా పూతహ్యా తన ఇతి మధ్యోత్తర దక్షిణేషు తథా మధ్య పూర్వ పశ్చిమేషు దక్షిణాన్తం పశ్చిమాన్తం ప్రాదేశమాత్రాః షడ్రేఖా లిఖిత్వా, పూతహ్యా త...విగంశత్, అష్టాబంధమితి వక్రితం యుగ్మదర్భం దక్షిణ

♦ ద్వాదశాऽహే విచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్ని హోత్రికృత్యమ్.

గృహస్థో విచ్ఛిన్నౌపాసనశ్చే త్స్వకీయమగ్నిం తస్మిన్నేవ దినే ప్రాతరేవ పునరాధానం కృత్వా, తమగ్నిమానీయ పైతృకాఘారం జుహుయాత్ సపిణ్డీకరణ పునరాధానయో రేకస్మిన్ స్థణ్డిలే తన్త్రేణాऽఽఘారో నకర్తవ్య స్సపిణ్డీకరణస్య పైతృకాऽऽఘార విధానా దితి."

* శుద్ధే దేశే పైష్టికజలేన భూమి మలఙ్కృత్య తత్రశుద్ధాభి స్సికతాభిః ప్రాక్పశ్చిమం దక్షిణోత్తరంచ ద్వాత్రింశ దఙ్గుల్యాయతం దక్షిణ పశ్చిమప్రవణం స్థణ్డిల ముపకల్ప్య దక్షిణతః దక్షిణాగ్ర దర్భోపరి సంభారాన్ దర్భ దర్వీ స్రుక్ స్రువ ప్రణి ధ్యాజ్య స్థాల్యాదీన్ ఏకైకశః దక్షిణాన్తమవాఙ్ముఖం సాదయిత్వా, ఇతి

ప్రాచీనావీతం వినా వైశ్వదేవాऽఘారః కర్తవ్యః అను పవీతినా కృతశ్చేత్స ఏవ పైతృకా ఘారఇత్యాచార్యాః

పశ్చిమస్యా ముత్సృజ్య, అష్టాబం...వ రేయమ్, (అపఉపస్పృశ్య) హిర ణ్యశకలం ముష్టిమాత్ర వ్రీహీన్వా తన్మధ్యే నిధాయ రేఖాః గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య పూర్వోక్త ఔపాసనాగ్నిం పాత్రేణానీయ ఉపావరోహేతి స్థణ్డి లమధ్యే నిధాయ తత్పాత్రే సాక్షతముదకం నిక్షిపేత్, ఓం ఉపావ... రోణే, ఇన్ధనైర్గ ప్రజ్వాల్య చత్వారిశృఙ్గే త్యగ్నిం ధ్యాత్వా ఓంచత్వా రిశృ...ఆవివేశ, సప్తహస్త...విభావయేత్, అగ్నయేనమః ధ్యాయా మి ఆవాహయామి ఆసనాది సర్వోపచారాన్ సమర్పయామి పరితగ్గ పుష్పాక్షతాదిభి రిన్ద్రాదీ నభ్యర్చ్య ఓం ఇన్ద్రాయ నమః...ఈశానాయ నమః కర్మణే వా మితి కరౌ ప్రక్షాళయతి, కర్మ...యమ్, ఇదమాప శ్శివా ఇత్యపో భిమన్త్ర్య, ఇదమాప శ్శి...రశ్మిభిః, అదితే ఽనుమన్య స్వ దక్షిణతో వేదిం పరిమృజామీతి దక్షిణవేది మాగ్నేయాది నైర్ ఋత్యన్తమ్, అదితేఽను...మస్మి। అనుమతేఽను మన్యస్వ పశ్చిమ తో వేదిం పరిమృజామీతి పశ్చిమవేదిం వాయవ్యాదినైర్ ఋత్యన్తమ్ అనుమతేఽను...మస్మి। సరస్వతే ఽనుమన్యస్వోత్తర తో వేదిం పరి మృజామీతి ఉత్తర వేది మీశానాది వాయవ్యాన్తమ్,సరస్వతేఽను.... మస్మి దేవసవితః ప్రసువేతిపూర్వ వేదిమీశానా ద్యాగ్నేయాన్తమ్, దేవ సవితః......మస్మి తథా ఈశానాద్యన్త మపసవ్యం పరిషిచ్య గా యత్ర్యా వేదీశ్చతస్రగ్ ప్రోక్షయతి, తత్సవి......యాత్, బ్రహ్మ సోమ వేద్యో రథోవేద్యాం వా ప్రాగగ్రౌ హస్తమాత్ర * కూర్చౌ నిధాయ బ్రహ్మజజ్ఞానగ్ం సోమోధేనుమితి బ్రహ్మసోమా వావాహ యేత్। ఓం బ్రహ్మజ......వివః ఓం భూః బ్రహ్మాణ మావాహ యామి......హిరణ్యగర్భ మావాహయామి, ఓం సోమోధే... దస్మై। ఓం భూః సోమమావాహయామి .... చన్ద్రమావాహ

---

* బ్రహ్మ సోమ కూర్చం, ఉత్పవన పవిత్రం, ప్రణీధి పవిత్రే, వర్షిష్ఠ సమిధా, వూర్ధ్వ సమిధా, హఘారాహుతీ యుక్తోవహో ద్యాహుతీనాంచ పూర్వవదేవ దైవికే పైతృకే ప్యేతేషాం యథోక్తం అగ్రమన్తంచ కరోతీ విపరీతో నకర్తవ్యః, సర్వదా దైవికత్వాత్ ఇతి

యామి ఆసన పాద్య పుష్పగన్ధ ధూపదీపై రభ్యర్చయేత్, అధ్వర్యో
రోం భూపతే భువనపత ఇతి ప్రత్యేకం ప్రేష్య ఓంభూపతే......
బ్రహ్మాణం త్వావృణీ మహే, తాభ్యామహం భూపతిరిత్యుక్తే సతి,
అహం భూపతి......యజ్ఞం గోపాయ। ఓం భూపతే......సోమగ్ం
రాజానం త్వావృణీమహే।అహంభూ......యజ్ఞం గోపాయ,బ్రహ్మన్
ప్రోక్షిష్యామీత్యుక్త్వా తథోక్త్వా పునస్తాభ్యాం ప్రోక్షేత్యుక్తస్తథా
ప్రోక్షయతి బ్రహ్మన్ ప్రోక్షిష్యామి। ప్రోక్షయ......ధేహి ఓం
ప్రోక్షసోమ ప్రోక్షిష్యామి, ప్రోక్షయ...ధేహి ఓం ప్రోక్ష
ప్రోక్షణ్యాం (కరక) పాత్రాదాధావ మాదాయ (పురతో నిధాయ)
పవిత్రేస్థ(ఇత్యుత్తరస్యాం) వేద్యాం బర్హిషస్స్థాపయిత్వా, పవిత్రే
స్థో......పావనేస్థః, తాన్పరశురసీతి సకృన్మన్త్రేణ సంభారాన్ ద్విః
ప్రోక్ష్య, పరశు......ప్రోక్షితాస్థ, సమిధో ముక్తబన్ధాగ్కృష్ణోసీతి,
కృష్ణోస్యా...... త్వాస్వాహా। వేదిరసీతి పశ్చిమవేదిమ్ వేదిరసి
బర్హిషేత్వాస్వాహా। బర్హిరసీతి బర్హిః॥ బర్హిరసి॥ స్రువా
దీన్ స్రుగ్భ్య ఇతి స్రుగ్భ్యస్త్వాస్వాహా॥ బర్హిషోఽగ్రం దివేత్వేతి॥
దేవేత్వా మధ్య మన్తరిక్షాయత్వేతి॥ అన్తరిక్షాయత్వా॥ మూలం
పృథివ్యైత్వేతి ॥పృథివ్యైత్వా పోషాయత్వేత్యపో బర్హిర్బన్ధనే
సంస్రావ్య। పోషాయత్వ। స్వధాపితృభ్య ఇతి సాపసవ్యం దక్షిణతస్య
ప్రోక్ష్య స్వధా పితృభ్యస్య। (ఉప-అప) అపాం శేషం పశ్చిమస్యా
ముత్తరాన్త మూర్గ్భవేతి స్రావయేత్। ఊర్గ్భవ...గచ్ఛత। ఉభా
భ్యామితి పాణీ ప్రక్షాళయతి। ఉభాభ్యాం...వీతయే। పూషాత ఇతి
బర్హిర్బన్ధనం విసృజ్య, పూషాతే గ్రన్థిం విష్యతు। మూలాదూర్ధ్వ
మాదిత్య వ్యఙ్జనమసీతి పాణినాఽభిమృశ్య। ఆదిత్య వ్యఙ్జన మసి।
పశ్చిమతో వేద్యధస్తా దుత్తరాగ్ర మూర్ణామ్రద సమితి దర్భైరచ్ఛి
ద్రం పరిస్తీర్య। ఊర్ణామ్రదసం త్వాస్తృణామి। స్వాసస్థం దేవేభ్య
ఇతి ప్రాగగ్రగ్ం స్వాసనే చైకం నిధాయ। స్వాసస్థం దేవేభ్యః॥

* విష్ణోస్స్తూపోసీతి ప్రాచ్యామ్, విష్ణోస్స్తూపో౽సి, దక్షిణత ఇతి యామ్యామ్। దక్షిణతో విష్ణో స్స్తూపో౽సి॥ ఉత్తరఇత్యుదీచ్యామ్। ఉత్తరత ఉదీచ్యై ర్యుఙ్జనమసి విష్ణోస్స్తూపో౽సి॥ పశ్చిమతఇతి ప్రతీచ్యామ్। పశ్చిమత స్సాధత్త్వాం దేవేభ్యో విష్ణోస్స్తూపో౽౽సి॥ ఇతి దక్షిణాగ్రాన్ పశ్చిమాగ్రాన్ ప్రాగాది విన్యస్య నైర్ఋత్యాం దక్షిణపరిస్తరణాగ్రి మూర్ధ్వం కృత్వా, గన్ధర్వోసీతి పశ్చిమస్యాం దక్షిణాగ్రమ్॥ గన్ధర్వో౽సి వి... ఈడితః। ఇన్ద్రస్యేతి యామ్యాం పశ్చిమాగ్రమ్। ఇన్ద్రస్య... ఈడితః। మిత్రావరుణా విత్యుదీచ్యాం పశ్చిమాగ్రమ్। మిత్రావ... ఈడితః వేద్యాం దక్షిణాగ్రం పశ్చిమాగ్రం పరిధీన్పరిదధాతి వాయవ్యాం పశ్చిమాగ్రిమూర్ధ్వం కరోతి సూర్యస్త్వేతి, ప్రాచ్యా ముత్తరాన్త (మథో వేద్యాం కూర్చేనాద్భిః పరిషిచ్య) సూర్యస్త్వా పురస్తా... శస్త్యాః। ఉపరిష్టా ద్దేవా ఇత్యగ్నే రూర్ధ్వభాగ ముత్తరాన్త మద్భిః పరిషిచ్య॥ ఉపరిష్టా...శస్త్యాః। అధస్తాన్నాగా (ఇత్యగ్నే రధశ్చతథాద్భిః పరిషిచ్య) అధస్తా...శస్త్యాః వీతిహోత్రి మిత్యగ్న్యాలయే సమిధా వగ్నిశయో ర్దిశో మూర్ధ్వాగే (మన్త్రావృత్త్యా) నిదధాతి॥ వీతిహోత్రం త్వా...మధ్వరే, సమిదసి సముదస్యాయుషే త్వా.

పరిస్తీర్య మిత్యాదినైంద్రాది దక్షిణాన్త మప్రదక్షిణ మార్గేణాపో దత్వా పరిస్తీర్య......మన్త్రియామి, సృతాసీ త్యాతిభి ర్దక్షిణాదివేదిషు పశ్చిమాన్తం దక్షిణాన్తంచ పరిషిచ్య, సృతాసి, ఘృతాసి ధృవాసి, తారుణాసి (పునస్తథాపో గృహీత్వా) ప్రదక్షిణ మాగ్నేయాద్యన్త (మార్గేణ తీర్థేన తూష్ణీ) మద్భిఃపరిషించతి, వానస్పత్యోసీతి (మన్త్రావృత్త్యా) ప్రణీధీ ప్రక్షాళ్య, వానస్ప...శున్ధస్వ, పృథివ్యాపో గృహీష్యామీతి (మన్త్రావృత్త్యా) సాక్షత మద్భిరాపూర్య (పృథివ్యాపో...గృహీష్యామి,) వసూనాం పవిత్రమిత్యదగ్రే పవిత్రే

* అయుగ్మ దర్భగ్రథిత పరిస్తరణో దుమ్బర పరిధీంశ్చ దక్షిణాగ్రాన్ పశ్చిమాగ్రాన్ ప్రాగాది విన్యశ్య నైర్ఋత్యా దక్షిణ పరిస్తరణాగ్ర మూర్ధ్వం కృత్వా వాయవ్యాం పశ్చిమాగ్ర పరిధ్యగ్రం దక్షిణాగ్ర పరిధి మూలే విధాయేతి.

(మన్త్రావృత్త్యా)ప్రక్షిప్య॥ వసూనాం...ధారమ్। దక్షిణేన పాణినాగ్ర
మితర ద్వామేన గృహీత్వా దక్షిణాగ్రం కృత్వా పాణ్యోరుత్తా
నాఙ్గుష్ఠా నామికాభ్యాం (మన్త్రావృత్త్యా) దేవోవ స్సవితేతి ప్రాగ
న్తమ్, దేవోవ స్సవితో త్పునాతు॥ అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణేతి పశ్చి
మా న్తమ్, అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ॥ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిరతి ప్రాగ
న్తమ్। (త్రిరుత్పూయ) వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః (ప్రదక్షిణం యథా)
తథా నిదధాతి। బ్రహ్మన్నపఇతి సోమాపఇతిచ బ్రహ్మసోమౌ ప్రత్యే
కం ప్రేక్ష్య। ఓం బ్రహ్మన్నపః ప్రణేష్యామి యజమానవాచం యచ్ఛ॥
ఓం ప్రణయ....ఓం ప్రణయ॥ సోమాపః ప్రణేష్యామి యజమాన
వాచం యచ్ఛ॥ ఓం ప్రణయ...ఓంప్రణయ, కోవఇతి ప్రణీయ। ఓం
కోవఇతి ప్రణీయ॥ ఓం కోవః॥ ప్రణ...నమోయునక్తు॥ ఓం కోవః...
నమోయునక్తు॥ వేద్యాం దక్షిణోత్తరయోః ప్రణీధీ నిధాయ, సంవిశ
న్త్వామితి (మన్త్రావృత్త్యా తత్తత్తీర్థేన) కూర్చేన (ప్రణీధౌ) జలం సం
స్రావ్య। ఓంసంవి...యై। గాయత్ర్యా స్రువాదీన్ ప్రోక్షయేత్ తత్సవి
...యాత్, భూస్సువం గృహ్ణామీతి స్రువాదీ న్గృహీత్వా॥ భూస్సు
వం...స్రువం గృహ్ణామి, వర్షిష్ఠే అధినాక ఇతి వేద్యధస్తా త్సమిధా
న్యస్య॥ వర్షిష్ఠే...రక్షస్వ॥ అహీనో నిర్వపామీతిస్రువం ప్రక్షాళ్య॥
ఓం అహీ...న్భవ॥ నిర్దగ్ధమితి (దర్భోల్కేన) పర్యగ్నిం కృత్వా। ఓం
నిర్దగ్ధ...ద్విష్మః॥ నిష్టప్తమి తి (పునరగ్నౌ ప్రతాప్య) సమిధో గ్నిద
ధ్యాత్, ఓంనిష్ట...ద్విష్మః॥

అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రే త్యాజ్యస్థాలీం గృహీత్వా, అదితిరస్య
చ్ఛిద్రపత్ర॥ ఉత్తరే భూతకృతస్థాపోఢ మిత్యఙ్గారం వ్యస్య, ఓం భూత
...త్వారీ॥ సగరాస్థేతి విన్యస్య సగరాస్థ॥ మహీనామితి పచతి॥ ఓం మ
హీనాం...యజ్యాయై॥ వసూనాంపవిత్ర మిత్యుదగగ్రం పవిత్రం
ప్రక్షిప్య ॥ ఓం వసూ...ధారమ్।పూర్వవ త్పవిత్రేణ దేవోవస్సవితే
తి త్రిరుత్పూయ॥ ఓం దేవో...రశ్మిభిః।ఆజ్యస్థాల్యాః పృష్టగతం భస్మ

ప్రణీధీద్వే స్రుక్స్రువౌ ఆజ్యస్థాలీంచ పూర్వవత్ నిక్షిప్య

ఇదంవిష్ణురితి వేదేన శోధయిత్వా॥ ఓం ఇదం...సురే ఆజ్ఞారా స్ర్వ
తృ్యాహృ్య వేద ముత్తరే నిధాయ। ఉద్భవస్థోదహమితి బర్హిః ర్దగ్ధ్వా,
ఓం ఉద్భవ...గోచయ।అఙ్గారమన్తరిత మిత్యాజ్యస్య దర్శయతి, ఓం
అన్తరితగ్ం...మృచ్ఛ॥ ఉదగుద్వాస్యా ఽగ్నిం పరిసమూహ్య (ఉపవే
షేణ) దక్షిణతో౽ఙ్గారం గాయత్ర్యావ్యస్య॥ తత్సవి...యాత్॥ తస్మైవ
చరుస్థాలీ మధిశ్రిత్య దర్భోల్కేనపక్త్వా ఽభిఘార్య (దక్షిణత ఉద్వాస్య)
అవతారయతి॥ స్రుచాంపశ్చిమత ఆజ్యస్థాలీం నిధాయ పూర్వవ త్పవి
త్రేణా ఽజ్యంపాత్రే త్రిరుత్పూయ దేవోవ...రశ్మిభిః। ఘర్మోఽసీత్యా
ఽఽజ్యస్థాల్యాగ్ని పవిత్రగ్రంథిం విసృజ్య ఓం ఘర్మో...దృగ్ంహ దక్షి
ణపశ్చిమే దక్షిణాగ్రం నిధాయ (అపఉపస్పృశ్య)అద్భిః ప్రోక్ష్య ఆప్యా
యన్తామితి పవిత్రంజుహోతి ఓం ఆప్యాయ...స్వాహా। వీతిహోత్రమితి
సమిదగ్రం ఘృతాక్త మగ్నౌ నైఋత్యే స్థాపయిత్వా॥ ఓం వీతీ...
సమిదసి సమిదస్యా యుషేత్వా దేవస్యత్వేతి మన్త్రైర్ఘృతం విహ
రామీతి స్రువేణ హోమ్యం (అగ్నిం ప్రాజాపత్యమితి స్మృత్వా) పశ్చి
మాన్తంవిహరతి ఘృతంవిహరామి.

దక్షిణప్రణిధౌ బ్రాహ్మేణ తీర్థేన ప్రజాపతి పురోగా నావా
హయామీతి, ఓం ప్రజాపతి మావాహయామి। ఓం ఇన్ద్ర మావాహ
యామి। ఓం అగ్ని మావాహయామి। ఓం సోమమావాహయామి॥
ఉత్తరప్రణిధౌ దైవేన తీర్థేనాగ్న్యాదిదేవాన్ ప్రణవపూర్వ మావా
హ్య॥ ఓం అగ్ని మావాహయామి। ఓం సోమ మావాహయామి।
ఓం అగ్నిషోమా వావాహయామి। ఓం ప్రజాపతి మావాహయామి।
ఓం బ్రహ్మాణ మావాహయామి। ఓం ఇన్ద్రమావాహయామి। ఓం
వసూ నావాహయామి। ఓంమరుత ఆవాహయామి। ఓం రుద్రానా
వాహయామి। (అపఉపస్పృశ్య) ఓంవిష్ణు మావాహయామి। ఓం
బృహస్పతి మావాహయామి। ఓం మిత్రమావాహయామి। ఓం
వరుణమావాహయామి। ఓం ఆదిత్యానావాహయామి। ఓం అశ్వి
నావావాహయామి। ఓం పూషణ మావాహయామి। ఓం కక్ష

మావాహయామి। ఓం కక్షుర్దైవతసోమ మావాహయామి। ఓం
వైశ్వదేవయజ్ఞ మావాహయామి। ఓం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవానా
వాహయామి। (ఆవాహితదేవాన్ సర్వోపచారై రభ్యర్చ్య)
యథావాహనగ్ం ఆజ్యభాగయోః స్రువేణాజ్యమూర్ధంనీత్వా జుష్టం
నిర్వపామీతి తత్తన్నామ్నా ఆజ్యపాత్రే నిర్వాపం కరోతి। (దక్షిణ
భాగే) ఓం ప్రజాపతయే జుష్టం నిర్వపామి। ఓం ఇన్ద్రాయజుష్టం
నిర్వపామి। ఓం అగ్నయేజుష్టం నిర్వపామి। ఓం సోమాయ జుష్టం
నిర్వపామి।(ఉత్తరభాగే) ఓం అగ్నయేజుష్టం నిర్వపామి। ఓం సోమా
యజుష్టం నిర్వపామి। ఓం అగ్నిషోమాభ్యాం జుష్టం నిర్వపామి। ఓం
ప్రజాపతయే జుష్టం నిర్వపామి। ఓం బ్రహ్మణేజుష్టం నిర్వపామి। ఓం
ఇన్ద్రాయజుష్టం నిర్వపామి। ఓం వసుభ్యోజుష్టం నిర్వపామి। ఓం మరు
ద్భ్యోజుష్టం నిర్వపామి। ఓం రుద్రేభ్యో జుష్టం నిర్వపామి (అప ఉప
స్పృశ్య) ఓం విష్ణవేజుష్టం నిర్వపామి। ఓం బృహస్పతయే జుష్టం నిర్వ
పామి॥ ఓం మిత్రాయజుష్టం నిర్వపామి। ఓం వరుణాయజుష్టంనిర్వపామి।
ఓం ఆదిత్యేభ్యోజుష్టం నిర్వపామి। ఓం అశ్విభ్యాంజుష్టం నిర్వపామి।
ఓం పూష్ణేజుష్టం నిర్వపామి। ఓం కక్షాయజుష్టం నిర్వపామి। ఓం
కక్షుర్దైవత సోమాయ జుష్టం నిర్వపామి। ఓం వైశ్వదేవ యజ్ఞాయ
జుష్టం నిర్వపామి। ఓం యజ్ఞదైవత విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం నిర్వ
పామి.

తృప్యధిద్వయేన ద్విధాఽగ్నౌ హోమ్యం దర్శయిత్వా॥
తృప్యధిశ్రయామి, తృప్యధిశ్రయామి, అగ్నేర్జ్యోతిద్వయేన సమి
దుల్కేన ద్విధాదహతి, అగ్నేర్జ్యోతిరసి, అగ్నేర్జ్యోతిరసి సమిదసి
స్వాహేతి సమిధం జుహోతి సమిధసిస్వాహా॥స్రువేణాజ్యం గృహీత్వా
ఽమృతమసీత్యాదిభి స్తత్క్రమేణ హోమ్యం ప్రదక్షిణ మభిమన్త్ర్య
అమృతమసీ త్యనుత్తానమ్, ఓం అమృతమసి వారుణమసి, అన్తరిత
మిత్యుత్తానమ్, ఓం అన్తరిత ....అరాతయః। ప్రత్యుష్ట మిత్య
నుత్తానమ్ ఓం ప్రత్యు.........అరాతయః। ఆజ్యం గృహీత్వోత్తా

నం స్వతో దక్షిణతో వామతః ప్రణీతాయాం సంధాయ చిత్పతిస్త్వా
ఏభి స్త్రిభి రేవం త్రిధా ఽగ్నౌ సంవపతి ఓం చిత్పతి...రశ్మిభిః,
ఓం వాక్పతి...రశ్మిభిః, ఓం దేవస్త్వా......రశ్మిభిః, గాయత్ర్యా
సమిధః ప్రోక్షయతి, ఓం తత్స...యాత్, ఏకవింశ త్యౌదుమ్బర
సమిధో గృహీత్వా మూలాగ్రాభ్యాం ఘృతం స్పర్శయిత్వా ఇమా
మే అగ్నఇతి మన్త్రావృత్త్యా అష్ట తాఽఽజ్య చరుభిః అగ్ర మధ్య
మూలాని స్పృశన్ స్పృశన్ అప్రదక్షిణ మధోభాగం నీత్వా ఊర్ధ్వ
(మధ్యే)సందధాతి, ఓం ఇమామే...స్సన్తు, దైవేన తీర్థేన దక్షిణస్యా
మద్భిర్గ పశ్చిమాన్త మదితేఽనుమన్యస్వేతి పశ్చిమస్యాం దక్షిణాన్త
మనుమతే నుమన్యస్వేతి ఉత్తరస్యాంపశ్చిమాన్తం సరస్వతే నుమన్య
స్వేతి దేవసవితః ప్రసువేతి ప్రాచ్యాం దక్షిణాన్తం పరిషిచ్య।ఓం అది
తేఽనుమన్యస్వ। ఓం అనుమతేఽనుమన్యస్వ, ఓం సరస్వతేఽను
మన్యస్వ, ఓం దేవసవితః ప్రసువ। (పున రాగ్నేయాద్యన్తం సర్వ
తశ్చ తూష్ణీ మప్రదక్షిణం పరిషించతి) షష్టిశతే తీధ్మా నభిమన్త్ర్య।
ఓం షష్టి...మానయ, అయన్త ఇధ్మఇతీ ధ్మానసంకులాన్ శరోం
గారేగ్నౌ జుహుయాత్। ఓం అయన్త...సమేధయస్వాహా। స్రువేణా
జ్యగ్ం స్రావయన్ పరిధీ ముపస్పృశ్య వాయవ్యా దాగ్నేయాన్త
ముపాంశునా ప్రజాపతయేస్వాహేతి, ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా
నైరృత్యా దీశానాన్తం పరిధి ముపస్పృశ్య (కంఠరవేణ) ఇన్ద్రాయస్వా
హేతి।ఓం ఇన్ద్రాయస్వాహా (ఇత్యాఘారౌ జుహుయాత్) చక్షుషీబుద్ధ్వా
అగ్నయేస్వాహా సోమాయస్వాహే త్యాజ్యభాగా వుత్తరదక్షిణయో
ర్జుహోతి ఓం అగ్నయేస్వాహా। ఓం సోమాయస్వాహా। యుక్తోవ
హేతి పశ్చిమాది సౌమ్యాన్తమ్ ఓం యుక్తోవ...నేమస్వాహా।యా తిర
శ్చీతి సౌమ్యాదీన్ద్రాన్తమ్। ఓం యా తిరశ్చీ...మహగ్ంస్వాహా।
సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహే తీన్ద్రాది యామ్యాన్తమ్॥ ఓం సగ్ం
రాధన్యై దేవ్యైస్వాహా। ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహేతి యామ్యాది
వారుణాన్తం స్రావయన్ హుత్వా। ఓం ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా,

మధ్యమాస్యమితి బుద్ధ్వా తత్ర వ్యాహృతీ ర్జుహోతి, ఓం భూ
స్స్వాహా, ఓం భువస్స్వాహా, ఓగ్ం సువస్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువ
స్స్వాహా, తదగ్నిముఖ మితి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి, సత్యేనే (త్వా
జ్యం ప్రదక్షిణం స్రువేణాఽభిమన్త్ర్య) సత్యేనత్వాఽభిఘారయామి
తస్యతేభక్షీయ (ఆజ్యేన) అగ్నయేస్వాహే త్యాదిభి ర్జుహోతి,
ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ స్వాహా, ఓం అగ్నీషోమా
భ్యాగ్ం స్వాహా, ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా, ఓం బ్రహ్మణే స్వాహా,
ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా, ఓం వసుభ్య స్స్వాహా, ఓం మరుద్భ్య
స్స్వాహా, ఓం రుద్రేభ్య స్స్వాహా, (అపఉపస్పృశ్య) ఓం విష్ణవే
స్వాహా, ఓం బృహస్పతయే స్వాహా, ఓం మిత్రాయ స్వాహా, ఓం
వరుణాయ స్వాహా, ఓం ఆదిత్యేభ్య స్స్వాహా, ఓం అశ్విభ్యాగ్ం
స్వాహా, ఓం పూష్ణే స్వాహా, ఓం కక్షాయస్వాహా, ఓం కక్షుదైవత
సోమాయ స్వాహా, ఓం వైశ్వదేవయజ్ఞాయ స్వాహా, ఓం యజ్ఞ
దైవతవిశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా॥

దర్వ్యాభిఘార్య చరుగ్ం సావిత్ర్యా (ద్వి) గృహీత్వా
(జుహ్వాముపస్తీర్య) ఓం భూర్భు...యాత్ (అవదాయ పునరభిఘా
ర్య) (వ్యాహృత్యా చతుష్టయస్య ప్రత్యేకం ప్రత్యేక మక్షమాత్రం
గృహీత్వా) జుహ్వా వ్యాహృతీర్జుహోతి, ఓం భూస్స్వాహా...వస్సువ
స్స్వాహా, అతోదేవా ఇదంవిష్ణు రిత్యాఽజ్యేన సమృద్ధ్యై జుహోతి।

అతోదేవా, ఇదంవిష్ణు, త్రీణిపదా, విష్ణోఃకర్మాణి, తద్విష్ణోః పరమం
పదగ్ం, తద్విప్రాసః॥ దేవతీర్థే నాపసవ్య ముత్తరపరిషేకం కుర్యాత్।
ఏవం వైశ్వదేవా ఘారం హుత్వా స్థాలీపచనం కుర్యాత్॥

వైశ్వదేవాఽగ్నౌ స్థాలీపచనమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రాచీ) గోత్రస్య......
ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని సపిణ్డీకరణ
శ్రాద్ధే వైశ్వదేవాఽగ్నౌ స్థాలీపచనం కరిష్యే (ఉప-అప) దర్భేణ
స్థాలీం బద్ధ్వా, ప్రజాస్థాలీమితి స్థాలీ మభిమన్త్ర్య॥ ఓం ప్రజాస్థాలీ

మభి...ప్రజానన్న్, (తస్యాముత్తరే) కాలకామక సంజ్ఞిక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం నిర్వపామీ ఇతి తణ్డులాన్ (దక్షిణే ప్రాచీనావీతీ) వసు రుద్రా ఽదిత్య స్వరూప తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యో జుష్టం నిర్వపామి, ప్రేతాయ జుష్టంనిర్వపామీతి సతిలాం స్తణ్డులాంశ్చ నిర్వాప్య, వాచస్పతయే పవస్వఇతి చరుం శ్రపయిత్వా ఓం వాచస్పత ...యక్ష్యగ్నే, దక్షిణత ఉద్వాస్య లౌకికాగ్నౌ పాచిత మన్నాదికం సర్వం ? భగవతే నివేద్య॥

బ్రాహ్మణవరణాదే స్సఙ్కల్పప్రకారః

తతస్స్నాతా న్సుప్రక్షాళిత పాణిపాదా న్ధృతోర్ధ్వపుణ్డ్రాం శ్శుచీన్బ్రాహ్మణా నాహూయాఽఽసనేష్వాసయిత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ విముక్తి ద్వారా వస్వాది పితృలోకా ఽవాప్త్యర్థం భగవన్ముఖోల్లాసార్థంచా ఽఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధానేన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన బ్రాహ్మణవరణ పాదప్రక్షాళనభోజన దానాని చాఽద్య కరిష్యే(ఉప-అప) కాలసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిద మాసనమ్, కాలసంజ్ఞిక విశ్వదేవార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా, ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సాక్షతదర్భం స్తద్దక్షిణహస్తే నిధాయ)

భగవన్నివేదిత పదార్థస్యైవ శ్రాద్ధయోగ్యత్వమ్

విష్ణవే కల్పితం చాన్నం దద్యా ద్భక్తేభ్య ఏవచ
వైశ్వదేవం తతః కుర్యా చ్ఛ్రాద్ధకర్మాదికం తథా

శ్రీ విష్ణునాఽన్న మశ్నన్తి, విష్ణునా పీతంపిబన్తి, విష్ణునా ఘ్రాతం జిఘ్రన్తి విష్ణునా రసితం రసయన్తి, తస్మా ద్విద్వాంసో విష్ణూపహృతం భక్షయేయుః

స్వాద్వై రప్యన్నపానాద్యైః పాదోదక విమిశ్రితైః
భుక్తై ర్భగవతా పూర్వం తోషయే త్పితౄన్తృప్తయే
య శ్శ్రాద్ధకాలే హరిభుక్తశేషం దదాతి భక్త్యా పితృ దేవతానామ్
తేనైవ పిణ్డాశ్చ తిలై స్సమిశ్రా నాకల్పసంస్థాః పితరస్సుతృప్తాః

ఇత్యాదిభి ర్భగవ న్నివేదితాన్నస్యైవ పితృదానయోగ్యత్వ సిద్ధిః

[ప్ర] ప్రాప్నువాని; కామక సంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిద మాసనమ్ కామకసంజ్ఞిక విశ్వదేవార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సాక్ష...నిధాయ) [ప్ర] ప్రాప్నువాని; పితుః పితౄణా మిద మాసనమ్, పితుః పిత్రర్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సతిలదర్భాం స్తద్దక్షిణహస్తే నిధాయ) [ప్ర] ప్రాప్నువాని, పితుః పితామహానా మిద మాసనమ్, పితుః పితామహార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతిసతి...నిధాయ) [ప్ర] ప్రాప్నువాని, పితుః ప్రపితామహానా మిద మాసనమ్ పితుః ప్రపితామహార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతిసతిల...నిధాయ) [ప్ర] ప్రాప్నువాని। ప్రేతస్యేద మాసనమ్, ప్రేతార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతిసతిల...నిధాయ) [ప్ర] ప్రాప్నువాని (ఉప-అప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో రిద మాసనమ్, శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణ్వర్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సాక్షతదర్భాం స్తద్దక్షిణహస్తే నిధాయ) [ప్ర] ప్రాప్నువాని ? తత స్త్వగ్నే చతురశ్రవృత్త త్రికోణాకారా నవటా నరత్నిమాత్రా నుత్తరాది దక్షిణాన్త మనాయస శఙ్కునా చతురశ్ర ముపవీతీ వృత్తం త్రికోణా వనుపవీతీ ఖాత్వా తథా గోమయేనోపలిప్య చతురశ్రే స యవదర్భా నుత్తరాగ్రం వృత్త త్రికోణయో స్సతిలదర్భా న్దక్షిణాగ్రం నిధాయ.

అవటఖనన శఙ్కువిచారః.

? జాదుమ్బరేణ శఙ్కునా త్రీ నవటాన్ ఖాత్వా గోమయేనోపలిప్యేతి
కుణ్డాని నిఖనే చ్ఛ్రిద్ధే యేన కేనాపి శఙ్కునా
ఆయసేన ఖనే ద్యస్తు నిరాశాః పితరో గతా, ఇతి

పాదప్రక్షాళనమ్

* కాలసంజ్ఞిక విశ్వా న్దేవాం శ్చతురశ్ర మణ్డలోపరి విష్టరే ప్రాఙ్ముఖ మాసయిత్వా తత్పాదా చతురశ్రావటే నిధాయ। కాల సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః పాద్యస్థానే స్వాగతమ్ [ప్ర] అస్తు స్వాగతమ్। (పవిత్రేవినా) ఇదం వః పాద్యమ్ [ప్ర]అస్తు పాద్యమ్। ఇద మర్ఘ్యం [ప్ర] అస్త్వర్ఘ్యం, సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అ స్త్వర్చితమ్। స్వయం సూర్యాభి ముఖశ్శంనోదేవీరితి ♦పాదౌ సవ్యాది (పత్న్యా స్రావిత పాత్రాన్తర తీర్థేన) ప్రక్షాళయేత్, ఓం శంనో...వన్తునః, పవిత్రే ధృత్వా ఆచమనం కారయిత్వా సర్వాలఙ్కారణార్థం సర్వో పచారార్థం చేదం క్షణమ్ (ఇతి సదర్భయవా న్దత్వా) [ప్ర] అస్తు క్షణమ్, (శ్రీ)పాదతీర్థం యథాసంప్రదాయం కుర్యాత్॥ ఏవం కామక సంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మపి కృత్వా॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః పిత్రా న్వృత్తమణ్డలోపరి విష్టరే ఉత్తరాఽభిముఖ మాసయిత్వా తత్పాదావృత్తాఽవటే నిధాయ, పృథివీగతాః వసురూపాః పితుః పితరః పాద్యస్థానే స్వాగతమ్ [ప్ర] అస్తు స్వాగతమ్...సర్వాలఙ్కార ణార్థం సర్వోపచారార్థం చేదం క్షణమ్ (ఇతి సతిలదర్భా న్దత్వా [ప్ర] అస్తు క్షణమ్, పితుఃపితామహాం స్త్రస్మి న్విష్టరే తథైవాఽఽ సయిత్వా పాదా తదవటే నిధాయ, అన్తరిక్షగతాః రుద్రరూపాః, పితుః పితామహాః పాద్యస్థానే స్వాగతమ్...[ప్ర] అస్తు క్షణమ్, పితుః ప్రపితామహాం స్తథైవాఽఽసయిత్వా తత్పాదా తదవటే నిధాయ,

---

* భోక్తౄణాం పాదప్రక్షాళన స్థాననిర్ణయః

సపిణ్డీకరణా దర్వా కుణ్డమేవ విధీయతే
సపిణ్డీకరణా దూర్ధ్వం మణ్డలంతు విధీయతే
సపిణ్డీకరణా దూర్ధ్వం కుణ్డే ప్రక్షాళనం యది
కులక్షయకరం చైవ నరకే పాతయే ద్ధ్రువ, మితి

పాదప్రక్షాళన విధిః

పాదప్రక్షాళనం శ్రాద్ధే వరం గుల్ఫద్వయో రపి
పిత్రూణాం నరకం ఘోరం రోమ సంస్పర్శ వారిణా, ఇతి

దివిగతాః। ఆదిత్యరూపాః పితుర్గ్రపపితామహాః పాద్యస్థానే స్వాగతమ్ ...[ప్ర] అస్తు క్షణమ్, ప్రేతం త్రికోణమణ్డలోపరి విష్టరే దక్షిణాముఖ మాసయిత్వా తత్పాదౌ త్రికోణాఽవటే నిధాయ గోత్ర శర్మణ పితః ప్రేత పాద్యస్థానే స్వాగతమ్॥...[ప్ర] అస్తు క్షణమ్॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ర్విశ్వేదేవవ త్స్వాగతాది పాదప్రక్షాళనాన్తం విశ్వదేవస్థానేకుర్యాత్॥

* స్వయం పాదౌ ప్రక్షాళ్యాఽఽచమ్యాగ్నే ర్దక్షిణస్యాం తాన్పూజయతి।

మణ్డలకరణవిధిః

పశ్చిమే విశ్వదేవార్థం దక్షిణా ద్యుత్తరాన్త ముపవీతీ ద్వే, చతురశ్ర మణ్డలే॥ దక్షిణే పితుర్గ పితృ పితామహ ప్రపితామహార్థం పశ్చిమాది ప్రాగన్త మనుపవీతీ త్రీణి వృత్తమణ్డలాని॥ ఉత్తరే ప్రేతార్థం తథైవ త్రికోణమణ్డల మేకం, పూర్వే శ్రాద్ధ సంసక్షక శ్రీమహావిష్ణ్వర్థ ముపవీతీ చతురశ్రమణ్డల మేకం చాఽథావసీద మితి మన్త్రావృత్త్యా గోమయేనోపలిప్య, ఓం అథావ... ధత్తలిప్తే।

అస్త్వాసనమితి మన్త్రావృత్త్యా సదర్భయవా న్కాలకామక విశ్వేషాం దేవానా మిద మాసన మితి చతురశ్రమణ్డలయోః॥ సదర్భ తిలా న్పితుర్గ పితృ పితామహ ప్రపితామహానా మిద మాసన మితి వృత్తమణ్డలేషు, ప్రేతస్యేదమాసన మితి త్రికోణ మణ్డలేచ, సదర్భయవా న్ఛ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో రిద మాసన మితి చతురశ్రమణ్డలే పృథక్పృథ గ్దత్వా॥ ఓం అస్త్వాసనం...... పరమంపదమ్॥

---

* యజమాన పాదప్రక్షాళన విధిః

పాదౌ వా జానువాఽఽజఙ్ఘమపి వా చరణ ద్వయమ్
కూర్పరాన్తం కరౌ సమ్యక్ క్షాళయే త్ప్రథమం బుధ, ఇతి

కాలక సంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిద మాసనమ్, ఓం అస్త్వా...పదమ్, కామక సంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిద మాస నమ్ ఓం అస్త్వా...పదమ్ (ప్రాచీ) పితుః పితౄణా మిద మాసనమ్। ఓం అస్త్వాసనం...పదమ్ పితుః పితామహానా మిద మాసనమ్, ఓం అస్త్వాసనం...పదమ్ పితుః ప్రపితామహానా మిద మాసనమ్, ఓం అస్త్వాసనం...పదమ్ ప్రేతస్యేద మాసనమ్, ఓం అస్త్వా...పదమ్, (ఉప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో రిద మాసనమ్, ఓం అస్త్వా సనం...పరమం పదమ్।

సపిణ్డీకరణ బ్రాహ్మణముఖ నియమః

ఆచాన్తా న్బ్రాహ్మణా న్పశ్చిమతః ప్రాఙ్ముఖా దక్షిణాద్యు త్తరాన్తం విశ్వదేవా దక్షిణత ఉదఙ్ముఖా న్పశ్చిమాది ప్రాగన్తం పితుః పితృ పితామహ ప్రపితామహాన్, ఉత్తరతో దక్షిణాఽభి

ఉపవేశనక్రమః

ఆసనం సంస్పృశన్, సవ్యేన పాణినా బ్రాహ్మణ ముపసఙ్గృహ్య సమాధ్వ మితి చోక్త్వో పవేశయే, దితి

జాన్వాలభ్య తతో దేవా నుపవేశ్య తతః పితౄన్
సమస్తాభి ర్వ్యాహృతీభి రాసనే షూపవేశయే, దితిచ

ఉపవిష్ట బ్రాహ్మణనియమః

పవిత్రపాణయ స్సర్వే తేచ మౌనవ్రతాన్వితాః
ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్ట సంస్పర్శనం వర్జయన్తః పరస్పరమ్
మౌనిత్వంచ బ్రహ్మోద్యకథా వ్యతిరిక్త విషయమ్, అతఏవ
బ్రహ్మోఽద్యాశ్చ కథాః కుర్యుః పితౄణా మేతదీప్సిత, మితి

నిమన్త్రితస్య మన్త్రోచ్చారణే దోషః

శ్రాద్ధే నిమన్త్రితో విప్రో మన్త్రి ముచ్చరతే యది
త్రయ స్తే నరకం యాన్తి దాతా భోక్తా తథాపి, తేతి

కర్తురేవ ప్రాచీనావీతం న ఋత్విగాదేః

ఋత్విగాదిర్యదా కుర్యా ద్ధోమం శ్రాద్ధం క్రియాక్వచిత్
ఉపవీత్యేవ కుర్వీత కర్తు స్స్వా దపసవ్యక, మితి

ముఖం నిమిత్తమ్, పూర్వతః పశ్చిమాభిముఖం విష్ణుంచ దత్తేష్వా సనే ష్వాసయిత్వా విశ్వదేవపూర్వకం విష్ణ్వన్తం క్రమేణార్చ యేత్।

నిమన్త్రితానాం బ్రహ్మచర్యవ్రత కాలాఽవధిః

"స్యాదాన్న పరిణామాత్తు బ్రాహ్మచర్య" మిత్యాదివచనై శ్శ్రాద్ధకాల భుక్తౌదన పరిణామ పర్యన్తం బ్రహ్మచర్యం రక్షణీయ మిత్యర్థః. అన్న పరిణామ కాల స్త్వష్టయామఇతి

నిమన్త్రిత బ్రాహ్మణ కర్తవ్యమ్

నిమన్త్రి తాస్తు యే విప్రా శ్శ్రాద్ధకాల ఉపస్థితే
వసేర న్నియ తాహారా బ్రహ్మచర్య పరాయణాః
అహింసా సత్య మక్రోధో ఽదూరే చ గమన క్రియా
నిమన్త్ర్య విప్రాం స్తదహ ర్వర్జయే న్మైథున క్షురే
ప్రమత్తతాంచ స్వాధ్యాయం క్రోధం శౌచం తథా ఽదృతమ్
ఆభారోద్వహనం క్షాన్తి శ్శ్రాద్ధ స్యాపయికో విధిః
ఋతుకాలే నియుక్తోవా నైవగచ్ఛే త్స్త్రియం క్వచిత్
తత్ర గచ్ఛ న్సమాప్నోతి హ్యనిష్టం ఫల మేవ తు
పూర్వేద్యు శ్చాపరేద్యుశ్చ వర్జయే త్స్త్రీనిషేవణమ్
వ్యహాయీ రేతసో గర్తే మజ్జయే దాత్మనః పితౄన్
శ్రాద్ధే నిమన్త్రితో యశ్చ మైథునం కురుతే యది
బ్రహ్మహత్యా మవాప్నోతి నాత్రకార్యా విచారణా, ఇతి

వృషళీగమనే ఽత్యన్త దోషకథనమ్

నిమన్త్రితస్తు య శ్శ్రాద్ధే వృషళ్యా సహ మోదతే
దాతు ర్యద్దుష్కృతం కిఞ్చి త్తత్సర్వం ప్రతిపద్యత, ఇతి
ఆమన్త్రి తస్తు యశ్శ్రాద్ధే వృషళ్యా సహ మోదతే
భవన్తి పితర స్తస్య మాంసాస్ర క్ఛుక్ల భోజనా, ఇతిచ

నిమన్త్రితస్య మార్గగమన నిషేధః

ఆమన్త్రితస్తు యశ్శ్రాద్ధే హ్యధ్వానం ప్రతిపద్యతే
భవన్తి పితరస్తస్య తన్మాసం పాంసుభోజనాః

నిమన్త్రితస్య కలహనిషేధః

ఆమన్త్రితస్తు యశ్శ్రాద్ధే కలహం కురుతే ద్విజః
భవన్తి పితరస్తస్య తన్మాసం త్వశ్రు భోజనాః

విశ్వదేవారాధన ప్రకారః

(విశ్వ దేవసమీపే కర్తా ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య) ఆయనేతఇతి పుష్ప మర్చతప్రార్చత ఇత్యక్షతం, గన్ధద్వారామితి గన్ధం, ధూరసీతి ధూప, ముద్దీప్యస్వేతి దీపం, యువాసువాసా స్సోమస్యతనూరసేతి వస్త్రద్వ య, మృతుభిరిష్ట్వా ర్తవైరియమోషధీతి కుణ్డలయుగ్మ మిదంబ్రహ్మాపు నీమహ ఇత్యఙ్గుళీయకంచ క్రమేణ దద్యాత్; ఓం ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహన్తు పుష్పిణీః॥ హ్రదాశ్చ పుణ్డరీకాణి సముద్రస్య గృహాఇమే, స్వామినః ఇమాని వగ పుష్పాణి తులసీద ళాని (ఇతి పుష్పై స్తులసీదళైశ్చ సమ్పూజ్య) ఓం అర్చతప్రార్చత ప్రియమేధా సోఅర్చత। అర్చన్తు పుత్రకా ఉతపురన్న ధృష్ణ్వర్చత,

కాలసంజ్ఞిక విశ్వే దేవాః అమీవో అక్షతాః (ఇత్యక్షతాఞ్శిర సి నిక్షిప్య) ఓం గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వే దేవాః అయం వోగన్ధః।(ఇతి గన్ధ మూర్ధ్వాగ్రం తద్వక్షస్యాలిప్య) ఓం ధూరసి ధూర్వధూర్వ న్తం ధూర్వతంయో ఽస్మా న్ధూర్వాతితం ధూర్వయం వయం ధూర్వామ స్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రి

నిమన్త్రితస్య భారోద్వహన నిషేధః

ఆమన్త్రితస్తు యశ్శ్రాద్ధే భార ముద్వహతే ద్విజః
భవన్తి పితర స్తస్య తన్మాసం స్వేదభోజనాః

నిమన్త్రితస్య హింసాకర్మ నిషేధః

ఆమన్త్రితస్తు యశ్శ్రాద్ధే హింసాం వై కురుతే ద్విజః
భవన్తి పితర స్తస్య తన్మాసం రక్తభోజనాః

నిమన్త్రితస్యాఽఽయాసకర కార్యకరణ నిషేధః

నిమన్త్రితస్తు యశ్శ్రాద్ధే హ్యాయాసం కురుతే ద్విజః
భవన్తి పితర స్తస్య తన్మాసం పిత్తభోజనాః

నిమన్త్రితస్యాఽక్షక్రీడా నిషేధః

ఆమన్త్రితస్తు యశ్శ్రాద్ధే ద్యూతం సంసేవితే ద్విజః
భవన్తి పితర స్తస్య తన్మాసం మలభోజనా॥ ఇతి

తమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమమహ్రుతమసి హవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్మిత్రస్య త్వాచక్షుషా ప్రేక్షేమాభేర్మాసంవిక్థామాత్వా హిగ్ంసిషమ్॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అయం వో ధూపః (ఇతిధూప మాఘ్రాపయిత్వా) ఓం ఉద్దీప్య స్వజాతవేదో పఘ్నం నిర్ ఋతింమమ పశూగ్ంశ్చ మహ్యామావహ జీవనంచ దిశో దిశ॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అయం వో దీపః (ఇతి దీపం దర్శయిత్వా) ఓం యువాసు వాసాః పరివీత ఆగా త్సఉ శ్రేయా న్భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయన్తి స్వాధియో మనసా దేవయన్తః॥ ఓం సోమస్య తనూరసి తనువం మేపాహి స్వామాతనూరావిశ॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాఃధారణార్థ మిదం వో వస్త్రద్వయమ్, (ఇతి వస్త్రద్వయం దత్వా) ఓం ఋతుభి రిష్ట్వాఽఽ ర్త్వైరాయుషే.వర్చసే సంవత్సరస్య ధారయ। సాధేనుస్సంహనను గ్రన్థివదసి॥ ఓం ఇయమోషధిత్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ, సామాహిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు, కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదం వః కుణ్డలయుగ్మమ్ (ఇతికుణ్డలయుగ్మం దత్వా) ఓం ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే, కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదం వో ఽఙ్గుళీయకమ్, (ఇత్యఙ్గుళీయకం దద్యాత్) *

విశ్వదేవా ఽర్ఘ్యపాత్రా సాదనమ్

తదగ్రే ప్రాగగ్ర దర్భోపర్యర్ఘ్యపాత్ర మాసాద్య తస్మిన్ ద్విదర్భపవిత్రం నిక్షిప్య శంనో దేవీరితి దేవతీర్థేనోదక మాపూర్య, ఓం శంనో దేవీ రభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే శంయో రభిస్రవన్తునః, యవోసీత్యక్షత పుష్ప తులసీ దర్భ గన్ధ యవా న్వినిక్షిప్య। ఓం యవోసి ధాన్యరాజోవా వారుణో మధుసంయుతః। నిర్ణోద స్సర్వపాపానాం పవిత్ర మృషిభి స్స్మృతమ్॥

---

* భోక్తా బ్రహ్మ పునాత్వితి మన్త్రేణ స్వాఙ్గుళ్యాం యోజయతి

విశ్వదేవా౽౽వాహనమ్

(ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యా ౽ద్య ద్వాదశే౽హని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీక రణ శ్రాద్ధే (ఉప) కాలసంజ్ఞిక విశ్వాన్దేవాన్ భవత్సు ఆవాహ యిష్యే [ప్ర] ఆవాహయ, కరకోదకం కూర్చేనాదాయ శిరసి కిఞ్చి త్కిఞ్చి త్సంస్రావయ న్నావాహయేత్॥

ఓం ఆగచ్ఛన్తు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః
యే అత్ర విహితా శ్శ్రాద్ధే సావధానా భవన్తు తే

ఓం విశ్వదేవా స ఆగత శ్శృణుతామ ఇమగ్ం హవమ్, ఏదం బర్హి ర్నిషీదత, ఓం విశ్వే దేవస్య నేతు ర్మర్తోవృణీతసఖ్యం విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నంవృణీతపుష్యసే, ఓం కాలసంజ్ఞిక విశ్వా న్దేవా న్ధ్యాయామి ఆవాహయామి ఇత్యక్షత దర్భ పుష్పం తచ్ఛిరసి నిధాయ॥

విశ్వదేవా ౽ర్ఘ్యప్రదానమ్

యాదివ్యాఆపఇతి మన్త్రా న్తేకాలసంజ్ఞిక విశ్వే దేవాః ప్రియన్తాం స్వాహా అర్ఘ్యం నమఇతి తద్దక్షిణహస్తే పాత్రస్థ పవిత్రం నిక్షిప్య యవోదక ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా దద్యాత్॥ "ఓం యాదివ్యా ఆపఃపయసాసం బభూవుః యా అన్తరిక్ష ఉతపార్థి వీర్యాః। హిరణ్య వర్ణా యజ్ఞియా స్తాన ఆప శ్శగ్గ్ం స్యోనా భవన్తు" కాల సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం స్వాహా అర్ఘ్యం నమః [ప్ర] అస్తు స్వాహా ౽ర్ఘ్యమ్, పున శ్శుద్ధోదకం దత్వా పవిత్ర మాదాయ తేన దర్భాదిభి శ్ఛాద్యర్ఘ్య పాత్రం ప్రచ్ఛాద్య, శంనో దేవీ రిత్యాచమనమ్। "ఓం శంనో దేవీ... వన్తునః। కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇద మాచ మనీయమ్। సకలా రాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అస్తు స్వర్చితమ్, ఏవం

కామక సంజ్ఞిక విశ్వదేవా రాధనం కృత్వా పితుగ * పిత్రాదీ నర్చయతి''

పితుః పిత్రాదీనా మారాధన ప్రకారః

(పితుగ పితృసమీపే పశ్చిమాభిముఖ ఉపవిశ్య (ప్రాచీనావీతీ) ఓం గన్ధద్వారా...శ్రియమ్, పితుగ పితరః అయం వో గన్ధః। ఓం అర్చత ప్రార్చత...ధృష్ణ్వర్చత, పితుగ పితరః అమీ వో అక్షతాః, ఓం ఆయనే తే ప...గృహా ఇమే, పితుగ పితరః ఇమాని వగ పుష్పాణి ♦ తులసీదళాని, ఓం ధూరసి...హిగ్ంసిషమ్, పితుగ పితరః ఆయంవో

---

* విశ్వాన్దేవా నుదగన్తం పుష్పాద్యైః పితౄ న్ప్రాగన్తం గన్ధాద్యై రేకోద్దిష్ట వ త్రేతం విశ్వదేవవ ద్విష్ణు మభ్యర్చ్యేతి॥ అర్చనాయాం మన్త్రాణాం వినియోగ స్సర్వత్ర సమాన ఏవ.

గన్ధద్రవ్యాణి

చందనాగరు కర్పూర కుఙ్కుమాని ప్రదాప యే దితి

♦ తులసీదళైః పిత్రర్చనాయాం విశేషః

తులసీగన్ధమాత్రేణ పితర స్తుష్టి మాప్నుయుః
ప్రయాన్తి గరుడారూఢా స్తత్పదం చక్రపాణినః
తులసీం శ్రాద్ధకాలేతు దత్వా శిరసి ధారితే
దాతా భోక్తా పితా తస్య విష్ణులోకే మహీయతే
పితృ పిణ్డార్చనం శ్రాద్ధే యైః కృతం తులసీదళైః
ప్రణీతాః పితర స్తేన యావచ్చన్ద్రార్క మేదినీ, తి

గ్రాహ్య పుష్పాణి

జాతీ చమ్పక లోధ్రాశ్చ మల్లికా బాణబర్బరీ
చూతా శోకాట రూషంచ తులసీ శతపత్రికమ్
కుబ్జకం తగరంచైవ భృంగ మారణ్య కేతకీ
యూథికామతి ముక్తంచ శ్రాద్ధేయోగ్యాని భోద్విజాః
కమలం కుముదం పద్మం పుణ్డరీకంచ యత్నతః
ఇన్దీవరం కోకనదం కల్హారంచ నివేదయేత్.
శ్రాద్ధేజాత్యః ప్రశస్తాస్స్యు ర్మల్లికా శ్వేతయూథికా
జలోద్భవాని సర్వాణి కుసుమానిచ చంపకమ్
అగస్త్యం భృంగరాజంచ తులసీ శతపత్రికా
చంపకం తిలపుష్పంచ షడేతే పితృవల్లభా, ఇతి

ధూపః। ఓం ఉద్దీప్య...దిశో దిశ, పితుగ్గ పితరః అయం వో దీపః, ఓం యువా...యన్త్వః.

ఓం సోమస్యతనూరసి...తనూరావిశ, పితుగ్గ పితరః ధారణార్థమిదం వో వస్త్రద్వయమ్, ఓం ఋతుభిరి...వదసి, ఓంఇయమో...

వర్జనీయ పుష్పాణి

ఉగ్రగన్ధీ న్యగన్ధీని చైత్య వృక్షోద్భవాని చ
పుష్పాణి వర్జనీయాని రక్తవర్ణానియానిచ, ఇతి

ధూపద్రవ్యాణి

ఘృత మధు యుక్తం గుగ్గులుం శ్రీఖణ్డ దేవదారు సరళాదీని
యేహి ప్రాణ్యంగజా ధూపా హస్తవాతా హతాశ్చ యే
సతే శ్రాద్ధే నియోక్తవ్యా యేచకేచో గ్రగన్ధయః, ఇతి

దీపద్రవ్యమ్

ఘృతేన దీపో దాతవ్య స్తిలతైలేన వా పునః
వసా మేదోద్భవం దీపం ప్రయత్నేన వివర్జయేత్.

శ్రాద్ధే వస్త్రదానా ఽవశ్యకమ్, తత్ఫలంచ

వాసో ఽపి సర్వదైవత్యం సర్వదేవై రభిష్టుతమ్
వస్త్రాభావే క్రియా నస్యా ద్యజ్ఞదానాదికాశ్చ క్వచిత్
తస్మా ద్వస్త్రాణి దేయాని శ్రాద్ధకాలే విశేషతః
ఆచ్ఛాదనం తు యో దద్యా దహతం శ్రాద్ధకర్మణి
ఆయు శ్రీకామ మైశ్వర్యం రూపంచ లభతే ధ్రువమ్
కౌశేయం క్షౌమ కార్పాసం దుకూలమహత న్తథా
శ్రాద్ధే ష్వేతాని యో దద్యా త్కామా నాప్నోతి పుష్కలా, నితి

అహతలక్షణమ్

ఈషద్ధౌతం నవం శ్వేతం సదశం యన్నధారితమ్
అహతంతు విజానీయా త్సర్వకర్మసు పావనమ్
స్వయం ధౌతంచ దేయం స్యా త్సవర్ణైః క్షాళితంచ యత్
ప్రదేయం పిత్సకార్యేషు కారుధౌతం నజాతు చిత్, ఇతి

కరోతు, పితుగపితరః ఇదం వగ కుణ్డలయుగ్మమ్, ఓం ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే, పితుగపితరః ఇదం వో ఽఙ్గుళీయకమ్॥

పితుఃపితౄణా మర్ఘ్యపాత్రాసాదనమ్

తదగ్రే దక్షిణాగ్ర దర్భోపర్యర్ఘ్య పాత్ర మాసాద్య తస్మి న్త్రి దర్భ పవిత్రం నిక్షిప్య, పితృతీర్థేన శంనోదేవీ రిత్యద్భి రాపూర్య, ఓం శనో...వన్తునః తిలోఽసీతి గన్ధ పుష్ప తులసీ దర్భ తిలా న్నిక్షిప్య! ఓం తిలోఽసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్త స్వధ ఏహి, పితుగ పితౄ నిమా న్లోకా న్ప్రీణయాహి నస్స్వధానమః

వస్త్రదానా భావే ప్రత్యవాయః

వాసాంసి వాససీ వాసో యో నదద్యా న్మృతే ఽహని
సప్తజన్మసు నగ్న స్స్యా ద్దరిద్రశ్చ ప్రజాయతే
యథావిభవ సారేణ వస్త్రం దద్యాత్తు పైతృకే
ఉత్తరీయ మభావేతు శోభనం దర్భనిర్మిత, మితి

వస్త్రదానాఽశక్తౌ విధిః

యజ్ఞోపవీతం దాతవ్యం వస్త్రాభావే విజానతా
పితౄణాం వస్త్రదానస్య ఫలం తేనాఽప్యతే ఖిల, మితి

నిమన్త్రితేభ్యో యజ్ఞోపవీతదాన ప్రాసస్త్యమ్

యజ్ఞోపవీతం యో దద్యా చ్ఛ్రాద్ధకాలేషు ధర్మవిత్
పావనం సర్వవిప్రాణాం బ్రహ్మదానస్య తత్ఫలమ్
యజ్ఞోపవీత దానేన వినా శ్రాద్ధం తు నిష్ఫలమ్
తస్మా ద్యజ్ఞోపవీతస్య దాన మావశ్యకం స్మృతమ్, ఇతి

భూషణ ఛత్ర వ్యజనాది దానాఽవశ్యకత్వ తత్ఫలఞ్చ

అలంకారః ప్రదాతవ్యా యథాశక్తి హిరణ్మయాః
కేయూర హారకటక ముద్రికా కుణ్డలాదయః
చామరం తాళవృన్తంచ శ్వేతఛత్రం చ దర్పణమ్
దత్వా పితౄణా మేతాని భూమిపాలో భవే దిహ
ఉపాన చ్ఛత్ర వస్త్రాణీ భుక్తిపాత్రం కమణ్డలుమ్
శయనాసన యానాని దర్పణ వ్యజనాని చ
పితృభ్యో యః ప్రయచ్ఛేతు విష్ణులోకం సగచ్ఛతి, తి

పితుఃపితౄణా మావాహనమ్

గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని సపిణ్డీకరణా ఖ్యాన్నశ్రాద్ధే ♦ పితుర్గపితౄ౯ భవత్సు ఆవాహయిష్యే [ప్ర] ఆవాహయ (తతః కర్తా కరకోదకం కూర్చే నాదాయ శిరసి కిఞ్చిత్కిఞ్చి త్సంస్రావయ న్నావాహయేత్) ఓం ఉశన్తస్త్వా హవామహ ఉశన్త స్సమిధీమహి, ఉశన్ను శతఆవహ పితౄన్ హవిషే, అత్తవే స్వధానమః, గోత్రస్య శర్మణః పితుః... శ్రాద్ధే పృథివీగతా౯ వసురూపా౯ పితుఃపితౄ౯ (ధ్యాయామి) ఆవాహయామి (ఇతి తిలాక్షత దర్భపుష్పం తచ్ఛిరసి నిధాయ)

♦ పితుర్గపితామహ ప్రపితామహాఽఽఆవాహనా ఽనుజ్ఞాయామ్

పితుర్గ పితామహా౯ భవత్సు ఆవాహయిష్యే, పితుర్గ ప్రపితామహా౯ భవత్సు ఆవాహయిష్యే, ఇతి, తదా వాహన కాలే మన్త్రాన్తే అన్తరిక్షగతా౯ రుద్రరూపా౯ పితుర్గ పితామహా౯ (ధ్యాయామి) ఆవాహయామి, దివిగతా౯ ఆదిత్యరూపా౯ పితుర్గ ప్రపితామహాన్(ధ్యాయామి) ఆవాహయామీ తిచ క్రమేణా ఽఽవాహనం కార్యమ్

పితుః పితృపత్న్యాదీనా మావాహనప్రకారః

గోత్రాయాః నామ్న్యాః మాతుః ప్రేతాయాః మరణ.......శ్రాద్ధే పితుఃపితృ పితామహ ప్రపితామహ పత్నీః భవత్సు ఆవాహయిష్యే [ప్ర]ఆవాహయ, ఓం ఉశన్త.......అత్తవే స్వధానమః, గోత్రాయాః..........శ్రాద్ధే పృథివీగతాః వసుపత్నీ రూపాః పితుః పితృపత్నీః(ధ్యాయామి)ఆవాహయామి(ఇతి తిలాక్షత దర్భపుష్పం తచ్ఛిరసి నిధాయ) ఓం ఉశన్తస్త్వా..........నమః। అన్తరిక్షగతాః రుద్రపత్నీరూపాః పితుః పితామహపత్నీః (ధ్యాయామి) ఆవాహయామి। (ఇతి..........నిధాయ) ఓం ఉశన్తస్త్వా..........నమః । దివిగతాః ఆదిత్యపత్నీరూపాః పితుః ప్రపితామహపత్నీః (ధ్యాయామి) ఆవాహయామి (ఇతి..........నిధాయ)

పితుః పితృపత్న్యాదీనా మర్ఘ్యప్రదానమ్

ఓం యాదివ్యా..........భవన్తుగోత్రాయాః..............శ్రాద్ధే పృథివీగతాః వసుపత్నీరూపాః పితుః పితృపత్న్యాః ప్రియన్తాం స్వధా అర్ఘ్యంనమః। ఓం యాదివ్యా..........భవన్తు, గోత్రాయాః..........శ్రాద్ధే అన్తరిక్షగతాః రుద్రపత్నీరూపాః పితుః పితామహపత్న్యాః ప్రియన్తాం స్వధా అర్ఘ్యంనమః ఓం యాదివ్యా..........భవన్తు గోత్రాయాః..........శ్రాద్ధే దివిగతాః ఆదిత్యపత్నీరూపాస్త పితుర్గ ప్రపితామహపత్న్యాస్త ప్రియన్తాం స్వధా అర్ఘ్యం నమః। ఇత్యర్ఘ్యం క్రమేణ దద్యాత్,

పితుఃపితౄణా మర్ఘ్యప్రదానమ్

యాదివ్యాఆప ఇతి మన్త్రాన్తే పితుగపితరగప్రియన్తాం స్వధా అర్ఘ్యం నమ ఇతి తద్దక్షిణహస్తే పాత్రస్థ పవిత్రం నిక్షిప్య తిలోదక ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా దద్యాత్ ॥

ఓం యాదివ్యా...భవన్తు గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యాఽద్య ద్వాదశేహని సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధే? పృథివీగ తాః వసురూపాః శర్మాణః పితుగ పితరః ప్రియన్తాంస్వధా అర్ఘ్యం నమః [ప్ర] అస్తుస్వధాఽర్ఘ్యమ్ । పునశ్శుద్ధోదకందత్వా పవిత్రమా దాయ తేన దర్భాదిభిశ్చార్ఘ్యపాత్రంప్రచ్ఛాద్య। శంనో దేవీరిత్యాచ మనందత్వా। ఓం శంనో...నః పృథివీగ తాః...పితుగ పితరః ఇదమా మచనీయమ్, సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అ స్త్వర్చితమ్॥

ఏవంపితుగ పితామహప్రపితామహాఽఽరాధనం కుర్యాత్ ॥

ప్రేతారాధన ప్రకారః

(నిమిత్తసమీపే ఉత్తరాభిముఖ ఉపవిశ్య) ఓం గన్ధద్వారాం ...శ్రియమ్ * గోత్ర శర్మన్ పితః ప్రేత అయ న్తే గన్ధః, ఓం అర్చత ...ప్రార్చత, గోత్ర.. ప్రేత అమీ తే అక్షతాః, ఓం ఆయ నేతే... ఇమే, గోత్ర...ప్రేత ఇమాని తే పుష్పాణి తులసీదళాని, ఓం ధూరసి...సిషమ్, గోత్ర...ప్రేత అయ న్తే ధూపః, ఓంఉద్దీప్య... ...దిశ, గోత్ర...ప్రేత అయ న్తే దీపః, ఓంయువాసువాసాః...దేవ యన్తః, ఓం సోమ,...విశ గోత్ర...ప్రేత ధారణార్థ మిదం తే వస్త్రద్వయమ్, ఓంబృహతు...వదసి, ఓం ఇమ...కరోతు, గోత్ర

? పితుః పితామహ ప్రపితామహాఽర్ఘ్య ప్రదాన కాలే క్రమేణ మన్త్రాన్తే అన్తరిక్షగతాః రుద్రరూపాః పితుఃపితామహాః ప్రియన్తాం స్వధా అర్ఘ్యం నమ ఇతి, దివిగతాః ఆదిత్యరూపాః పితుగ ప్రపితామహాః ప్రియన్తాం స్వధా అర్ఘ్యం నమ ఇతి వక్తవ్యమ్।

* గోత్రే-నామ్ని - మాతః-ప్రేతే (ఇతిమాతృవిషయే)

...ప్రేత ఇదం తే కుణ్డలయుగ్మమ్, ఓం ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే గోత్ర...ప్రేత ఇదం తే ఽఙ్గులీయకమ్॥

ప్రేతార్ఘ్య పాత్రాసాదనమ్

దక్షిణాగ్ర దర్భోపర్యర్ఘ్య పాత్ర మాసాద్య తస్మిన్నేకదర్భ పవిత్రం నిక్షిప్య శంనో దేవీ రిత్యద్భి రాపూర్య ఓంశంనోదేవీ...వన్తు నః, తిలోసీతి గన్ధ పుష్ప తిలాక్షత దర్భా న్నిక్షిప్య, ఓం తిలోసి... నమః॥

ప్రేతా ఽఽవాహనమ్

+ గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణ...శ్రాద్ధే గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం భవత్సు-ఆవాహయిష్యే [ప్ర] ఆవాహయ కరకోదకం కూర్చేనాదాయ శిరసి కిఞ్చిత్కిఞ్చి త్సంసా ్రివయ న్నాఽఽవాహయేత్, ఓం ఉశన్తస్త్వా హవా...స్వధానమః, గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణ...శ్రాద్ధే గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేతం ధ్యాయామి ఆవాహయామి (ఇతి తిలాక్షత దర్భపుష్పం తచ్ఛిరసి నిధాయ)

ప్రేతార్ఘ్య ప్రదానమ్

యాదివ్యాఆప ఇతి మన్త్రాన్తే ప్రేతఅర్ఘ్యం స్వధేతి తద్దక్షిణ హస్తే పాత్రస్థ పవిత్రం నిక్షిప్య తిలోదక ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా దద్యాత్,ఓం యాదివ్యా...భవన్తు। గోత్రస్య...ప్రేతస్యమరణ...శ్రాద్ధే గోత్ర....ప్రేత అర్ఘ్యం స్వధానమః [ప్ర] అస్తు స్వధార్ఘ్యమ్, పునశ్శుద్ధోదకం దత్వాపవిత్ర మాదాయ తేన దర్భాదిభి శ్ఛార్ఘ్య పాత్రం ప్రచ్ఛాద్య, శంనో దేవీ రిత్యాచమనీయమ్, ఓం శంనో......

+ (మాతృవిషయే)ఆవాహనా నుజ్ఞాయాం। గోత్రాయాః। నామ్న్యాః మాతుః ప్రేతాయాః మరణ............శ్రాద్ధే గోత్రాం నామ్నీం మాతరం ప్రేతాం భవత్సు ఆవాహయిష్యే ఇతి

ఆవాహనేతు, గోత్రాం నామ్నీం మాతరం ప్రేతాం ధ్యాయామి, ఆవాహయామీతి వక్తవ్యమ్

వస్తునః। గోత్ర...ప్రేత ఇద మాచమనీయమ్ । సకలారాధనై స్వర్చితమ్ [ప్రి] అస్త్వర్చితమ్ (ఉప-అప)

విష్ణ్వారాధన ప్రకారః

(శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణు సమీపే దక్షిణాఽభిముఖ ఉపవిశ్య) ఓం ఆయనే...గృహా ఇమే। శ్రీమహావిష్ణో ఇమాని తే పుష్పాణి తులసీదళాని। ఓం అర్చత ప్రా...ర్చత। శ్రీమహావిష్ణో అమీ తే అక్షతాః। ఓం గన్ధద్వా...శ్రియమ్, శ్రీమహావిష్ణో అయం తే గన్ధః। ఓం ధూరసి...సిషమ్, శ్రీమహావిష్ణో అయం తే ధూపః। ఓం ఉద్దీ...దిశ। శ్రీమహావిష్ణో అయం తే దీపః। ఓం యువా...దేవయన్తః। ఓం యువా...దేవయన్తః। ఓం సోమ...విశ, శ్రీ మహావిష్ణోర్ధారణార్థ మిదం తే వస్త్రద్వయమ్, ఓం ఋతు... వదసి, ఓం ఇయ...కరోతు, శ్రీ మహావిష్ణో ఇదం తే కుశాల యుగ్మమ్, ఓం ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే, శ్రీ మహావిష్ణో ఇదం తే ఽఙ్గులీయకమ్.

విష్ణ్వర్ఘ్య పాత్రాసాదనమ్

తదగ్రే ప్రాగగ్ర దర్భోపర్యర్ఘ్య పాత్ర మాసాద్య తస్మిన్ ద్విదర్భపవిత్రం నిక్షిప్య శంనోదేవీరితి దేవతీర్థేనోదక మాపూర్య, ఓం శంనో...వస్తునః॥ యవోఽసీ త్యక్షత పుష్పతులసీ దర్భగన్ధ యవా న్ప్రక్షిప్య। ఓం యవోఽసి...స్సృతమ్.

విష్ణ్వాఽఽవాహనమ్

(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యా ఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీ కరణ శ్రాద్ధే (ఉప-అప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణుం శఙ్ఖచక్ర గదాధరం భవత్స్వావాహయిష్యే [ప్ర] ఆవాహయ, కరకోదకం కూర్చేనాదాయ శిరసి కిఞ్చిత్కిఞ్చి త్సంస్రావయ న్నావాహయేత్,

శ్లో॥ అత్రాగచ్ఛ విభోవిష్ణో శ్రాద్ధరక్షణ కారణ
దేవదేవ జగన్నాథ శఙ్ఖచక్రగదాధర॥

ఓం ఇదంవిష్ణుర్వి... సురే। శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుం ధ్యాయామి।ఆవాహయామి (ఇత్యక్షత దర్భపుష్పం తచ్ఛిరసి నిధాయ)

విష్ణవర్ఘ్యప్రదానమ్

యాదివ్యాఆప ఇతి మన్త్రాన్తే శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ప్రియతాంస్వాహా అర్ఘ్యం నమఇతి తద్దక్షిణహస్తే పాత్రస్థ పవిత్రం నిక్షిప్య యవోదక ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా దద్యాత్। ఓం యాదివ్యా... భవన్తు। శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ప్రియతాం స్వాహా అర్ఘ్యంనమః [ప్ర] అస్తుస్వాహా ఽర్ఘ్యమ్। పునశ్శుద్ధోదకం దత్వా

సాపిణ్డ్యే విష్ణ్వర్చనాయాశ్చ ప్రాధాన్యమ్

సపిణ్డీకరణే ఽవశ్యం విష్ణు మభ్య ర్చయేద్ద్విజః
సప్తకస్తు తదాఖ్యాతం వినా విష్ణుం కథం తథా, విష్ణువరణా ఽభావే
సప్తకత్వఖ్యాతి ర్భజే తేత్యర్థః
ఇతివై దేవలః ప్రాహ శాణ్డిల్యశ్చ మహామునిః
యత్కిఞ్చిత్పార్వణశ్రాద్ధం తత్ర సర్వత్ర వైద్విజః
పూజయే ద్విష్ణు మిత్యేవం శ్రాద్ధం సిద్ధ్యతి నాన్యథా, ఇతిస్మృతేః

ఏవమితి, విష్ణువరణే శ్రాద్ధం సిద్ధ్యతి, విష్ణువరణాఽభావే శ్రాద్ధంనసిధ్యతి, అతస్సాపిణ్డ్యే విష్ణువరణ మవశ్యం కర్తవ్య మిత్యర్థః

అదౌ సంపూజయే ద్దేవాన్ కాలకామక సంజ్ఞికా
విష్ణుం సంపూజయే దన్తే సప్తకత్వ ప్రసిద్ధయే
హరిపూజా రతానాంచ హరినామ రతాత్మనామ్
న్యూనాతిరిక్తతా నాస్తి సర్వకర్మసు పిణ్డితా, ఇతి

విష్ణ్వర్చనేనైవ పార్వణశ్రాద్ధఫలసిద్ధిః

యచ్ఛ్రాద్ధం పార్వణం ప్రోక్తం తచ్ఛ్రాద్ధం వైష్ణవం వినా
కృతం దూష్యతి కౌన్తేయ పతితేనేక్షితం యథే, తి
అబ్దేమహాలయే శ్రాద్ధే సపిణ్డీ కరణే తథా
వ్యర్థం భవతి తచ్ఛ్రాద్ధం వాసుదేవం వినాకృత, మితీచ

పవిత్ర మాదాయ తేన దర్భాదిభి శ్చాఘ్యపాత్రం ప్రచ్ఛాద్య శంనో దేవీ రిత్యాచమనం దత్వా । ఓం శంనో ... వన్తునః। శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇద మాచమనీయమ్। సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అస్త్వర్చితమ్. (అఞ్జలింవిధాయ) సర్వేస్వామినః అగ్నౌ హోమంకరిష్యామి [ప్ర] కురుష్వ, (ఇతి తై రనుజ్ఞాతః ప్రాణానాయమ్య)

వైశ్వదేవాఽజ్యచరుహోమః

ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య... శ్రాద్ధే వైశ్వదేవా ఽగ్నౌ వైశ్వదేవా ఽఽజ్య చరుహోమం హోష్యే (ఉప-అప) అగ్నిం పరిషిచ్య అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువ (ఆజ్యేన) ఓం విశ్వో దేవస్య నేతు ర్మర్తో వృణీత సఖ్యమ్। విశ్వో రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే స్వాహా। ఓం విశ్వేఅద్య మరుతో విశ్వఊతీ విశ్వేభవ న్త్వగ్నయ స్సమిద్ధాః విశ్వేనో దేవా అవసాగమన్తు విశ్వమస్తు ద్రవిణం వాజో అస్మే స్వాహా। ఓం భూస్స్వాహా...ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥

*హవ్య మభిఘారయామీతి వైశ్వదేవం చరు మభిఘార్య ఓంహవ్య మభిఘారయామి, హవ్యంగృహ్ణామీతి గృహీత్వా, ఓం హవ్యంగృహ్ణామి॥ గుడాపూపమిశ్రేణ చరుణా ప్రతిమన్త్రి మభిఘార్య జుహూ ముపస్తీర్య దర్వ్యా చరు మవదాయ అభిఘార్య జుహ్వా జుహోతి, పూర్వవ ద్విశ్వేదేవస్య విశ్వేఅద్యేతి ద్వాభ్యాం హుత్వా వ్యాహృతీ శ్చ జుహుయాత్, ఓం విశ్వేదే... పుష్యసే స్వాహా, ఓం విశ్వేఅద్య... అస్మే స్వాహా, (ఆజ్యేన) ఓం భూస్స్వాహా......వస్సువస్స్వాహా। అదితేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః... ప్రాసావీః॥

---

* దేవస్యత్వేతి, తచ్చరుం వైశ్వదేవం పైతృకమితి, మనసైవ, ద్విధా విభజ్య, స్థాల్యాః ప్రత్యేకం పాత్రద్వయే నిక్షిప్య, అగ్నే రుత్తరే, వైశ్వదేవం, దక్షిణే, పైతృకం విన్యస్య, వైశ్వదేవం, విశ్వదేవహోమార్థం, భోజనార్థం, ద్విధా, పైతృకం, పిత్రాదీనాం హోమార్థం, పిణ్డార్థం, భోజనార్థంచ, త్రిధా, విహృత్యా ఽభిఘార్య, క్రమేణ జుహుయాత్.

కవ్యాఽగ్నిముఖమ్

తతః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య ...ప్రేతస్య మరణ...శ్రాద్ధే పైతృకం కర్మ కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) వీతిహోత్ర మిత్యగ్నే నైరృత్యాం మహాదుమ్బరీం సమిధం పైతృకేణ తీర్థేన నిధాయ, దగ్ధ్వా ఓం వీతిహో... ...యుషేత్వా॥

ప్రణిధ్యాం పితుఃపిత్రాదీనా మావాహనమ్

(దక్షిణప్రణిధౌ) పితృభ్యస్స్వధేతి సతిలం జల మాస్రావ్య, ఓం పితృభ్య స్స్వధానమః, పృథివీగతా నిత్యాదిభిః పితుఃపిత్రాదీ నావాహయేత్, ఓం పృథివీగతాన్ వసురూపాన్ పితుః పితౄ నావా హయామి, ఓం అన్తరిక్షగతాన్ రుద్రరూపాన్ పితుఃపితామహా

మాతృసపిణ్డీకరణే ప్రణిధ్యావాహనాదికమ్

(దక్షిణప్రణిధౌ) పితుః పితృపత్నీభ్యస్స్వధేతి సతిలం జల మాస్రావ్య। పితుః పితృపత్నీభ్యః స్స్వధానమః; పృథివీగతాః వసుపత్నీరూపాః పితుఃపితృపత్నీ రావాహయామి। అన్తరిక్షగతాః రుద్రపత్నీరూపాః పితుఃపితామహపత్నీ రావాహ యామి, దివిగతాః ఆదిత్యపత్నీరూపాః పితుః ప్రపితామహపత్నీ రావాహయామీతి పితుఃపితృపత్న్యాదీనా మావాహనమ్; (తత్పశ్చిమే ఽన్యస్మి న్పాత్రే) గోత్రాం- నామ్నీం మాతరం ప్రేతా మావాహయామి, (ఇత్యావాహ్య) పూర్వస్మి న్నాఽజ్య పాత్రే పృథివీగతాభ్యః వసుపత్నీరూపాభ్యః పితుఃపితృపత్నీభ్యో జుష్టం నిర్వపామి, అన్తరిక్షగతాభ్యః రుద్రపత్నీరూపాభ్యః పితుః పితామహపత్నీభ్యో జుష్టం నిర్వ పామి, దివిగతాభ్య ఆదిత్యపత్నీరూపాభ్యః పితుః ప్రపితామహపత్నీభ్యో జుష్టం నిర్వపామీ త్యాజ్యనిర్వాపః (తత్పశ్చిమే ఽన్యస్మి న్పాత్రే) గోత్రాయై నామ్న్యై మాత్రే ప్రేతాయై జుష్టం నిర్వపామి। (ఇతినిర్వాప్య)

ఏతే యఇహపితర సానోదదాత్వితి మన్త్రైః పృథివీగతాభ్యః వసుపత్నీ రూపాభ్యః। పితుః పితృపత్నీభ్య స్స్వధానమస్స్వాహే త్యాదిభిశ్చ (జుష్టాకారవ త్స్వాహాకారైః) ఆజ్యచరుభ్యాం క్రమేణ హుత్వా; ప్రేతాయై పూర్వనిర్వాపితా ఽఽజ్యేనఽచరుణాచ, గోత్రాయై నామ్న్యైమాత్రే ప్రేతాయై స్వాహేతి క్రమేణ జుహు యాత్.

నావాహయామి, ఓం దివిగతాన్ ఆదిత్యరూపాన్ పితుః ప్రపితా మహా నావాహయామి, (ఇతి నామభిర్వినా పితుఃపిత్రాదీ నావాహనం పైతృకేన తీర్థేన కృత్వా) (తత్పశ్చిమే సజలపవిత్రే ఽన్యస్మి న్పాత్రే) గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేత మావాహయామి (ఇత్యావహ్య) (పూర్వస్మి న్నాఽఽజ్యపాత్రే) పృథివీగతేభ్య ఇత్యాదిభి రాజ్యం నిర్వాప్య పృథివీగతేభ్యః వసురూపేభ్యః పితుఃపితృభ్యో జుష్టం నిర్వ పామి, అన్తరిక్షగతేభ్యః రుద్రరూపేభ్యః పితుః పితామహేభ్యో జుష్టంనిర్వపామి, దివిగతేభ్యః ఆదిత్యరూపేభ్యః పితుఃప్రపితా మహేభ్యోజుష్టం నిర్వపామి (తత్పశ్చిమేఽన్యస్మి న్పాత్రే) గోత్రాయ-శర్మణే-పిత్రే-ప్రేతాయ జుష్టం నిర్వపామి। ఇతి ప్రేతాయా ఽఽజ్యం నిర్వాప్య। తృప్యధిద్వయేనా ఽగ్నే రుత్తర దక్షిణయోః ప్రత్యేక మాజ్య మధిశ్రిత్యోద్వాస్య "ఓం తృప్యధిశ్రయామి" అగ్నే ర్జ్యోతి రసీతి ద్వయేన సమిదు ల్కేన ఆజ్యం దగ్ధ్వా। "ఓం అగ్నే ర్జ్యోతిరసి। ఓం అగ్నేర్జ్యోతిరసి"తాం సమిధం సమిదసీతి హుత్వా "ఓం సమిదసిస్వాహా" అమృతమసీత్యనుత్తానమ్। "ఓం అమృతమసి వారుణమసి" అన్తరిత మిత్యుత్తానమ్ "ఓం అన్త రితగ్ంరక్షోఽన్తరితా అరాతయః" ప్రత్యుష్ట మిత్యనుత్తానమ్ "ఓం ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః" పైతృక మాజ్య మప్రద క్షిణ మభిమన్త్ర్య స్రువేణోత్తాన మాజ్యం గృహీత్వా స్వస్యోత్త రస్యాం ప్రణీతాయాం దక్షిణస్యాం ప్రణిధ్యాంచ సంధార్య చిత్పది స్త్వాదిభి రేవ మగ్నౌ సంవపతి "ఓం చిత్పతిస్త్వా పునాతు అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్యరశ్మిభిః" "ఓం వాక్పతిస్త్వా పునాతు అచ్ఛి ద్రేణ పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్య రశ్మిభిః।" "ఓం దేవస్త్వా సవితా పునాతు అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్య రశ్మిభిః"

ఔదుమ్బరీ హోమః

తత్సవితు రిత్యౌదుమ్బరీ స్తిస్రస్సమిధః ప్రోక్ష్య గృహీత్వా ఇమామే అగ్నఇతి సతిలాక్షతాఽఽజ్యచరుభిః ప్రత్యేక మప్రదక్షిణ

మగ్ర మధ్య మూలాని స్పర్శం స్పర్శ మధోసిత్వా మధ్యేచ సం దధాతి, "ఓం ఇమామే అగ్న ఇష్టకా ధేనవస్సన్త్వేకాచ శతంచ సహస్రం చాయుతంచ నియుతంచ ప్రయుతం చార్బుదంచ న్యర్బు దంచ సముద్రశ్చ మధ్యం చాన్తశ్చ పరార్ధశ్చేమామే అగ్నఇష్ట కాధేనవస్సన్తు" ఇత్యేవ మర్చయిత్వా। అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాది భిః పశ్చిమాన్తం దక్షిణాన్తం పైతృకేన తీర్థేన పరిషిచ్య॥ "ఓం అదితే ఽను మన్యస్వ। ఓం అనుమతేఽను మన్యస్వ। ఓం సరస్వతేఽను మన్య స్వ। ఓం దేవసవితః ప్రసువ" షష్టిశతేతి తీర్థాన్యభిమన్త్ర్య। "ఓం షష్టిశతసహస్రాణ్యయుత మక్షయమర్బుద మానయ" అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమ స్స్వాహే త్యేకాం సమిధ మగ్నే రుత్త రస్యాం హుత్వా 'ఓం అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమస్స్వాహా' సోమాయ పితృమతే స్వధానమ స్స్వాహే త్యగ్నే ర్దక్షిణస్యా మేకాం హుత్వా "ఓం సోమాయ పితృమతే స్వధానమ స్స్వాహా" యమాయ చాఙ్గిరస్పతయే స్వధానమస్స్వాహేతి తయో ర్మధ్యే చైకాం సమిధం హుత్వా। "ఓం యమాయ చాఙ్గిరస్పతయే స్వధా నమ స్స్వాహా" (ఉత్తర దక్షిణయో రాహుతీ చక్షుషీ మధ్యాహుతి రగ్నేరాస్యమితి బుద్ధ్వా త్రిస స్సమిధో జుహోతి మధ్యే హోమః కర్తవ్యః)

పైతృకాజ్య చరు హోమః

ఏతే యఇహపితర ఉశన్తస్త్వా సానోదదా త్వితి పితృదైవత్యాః ఓం పృథివీగతేభ్యః పితృభ్యః పితృభ్యో అన్తరిక్షగతేభ్యః పితృభ్యః పితా మహేభ్యో దివిగతేభ్యఃపితృభ్యః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధానమ స్స్వా హేతి వ్యాహృతీశ్చా ఽఽజ్యచరుభ్యాం క్రమేణ జుహుయాత్॥

"ఓం ఏతే యఇహ పితరస్తే దేవాశ్చ విద్మయాన్। పితృయజ్ఞగ్ం సుహుతగ్ం సుష్టుతగ్ం సువేదసో హవిర్యేవహన్తేస్వధానమస్స్వాహా। ఓం ఉశన్త స్త్వాహవామః ఉశన్త స్సమిధీమహి। ఉశన్న శతఆవహ పితౄన్‌హవిషే అత్తవే స్వధానమ స్స్వాహా" ఓం సానోదధాతు

శ్రవణం పితౄణాం తస్యాస్తే దేవిహవిషా విధేమస్వాహా, పృథివీగ తేభ్యః వసురూపేభ్యః పితుఃపితృభ్య స్స్వధానమ స్స్వాహా। అన్తరిక్ష గతేభ్యః రుద్రరూపేభ్యః పితుఃపితామహేభ్య స్స్వధానమస్స్వాహా। దివిగతేభ్యః ఆదిత్యరూపేభ్యః పితుః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధానమ స్స్వాహా (ఉపవీతీ) వ్యాహృతీ శ్చాజ్యేన హుత్వా,' భూస్స్వాహా... వస్సువస్స్వాహా;(ప్రాచీనావీతీ) కవ్య మభిఘారయామి కవ్యంగృహ్ణామి ఇతి గృహీతేన మాషాపూప మిశ్రేణ చరుణాచ తథా జుహుయాత్॥

తతః ప్రేతాయ నిర్వాపితా ౽ జ్యేన గోత్రాయ శర్మణే పిత్రే ప్రేతాయస్వాహా (చరుణాచ) గోత్రాయ...ప్రేతాయస్వాహా (ఇతి హుత్వా అదితే౽న) మగ్గంస్థాః...ప్రాసావీః। ఇత్యపసవ్యం పరిషేచనం కుర్యాత్॥

సపిణ్డీకరణే పిణ్డప్రదానమ్

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య ...ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యా౽ద్య ద్వాదశే౽హని పార్వణైకో ద్దిష్ట సముచ్చయవిధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే సపిణ్డీకరణాఙ్గ పిణ్డప్రదానం కరిష్యే (ఉప-అప) పిణ్డప్రదానకాలే తిథి...హిరణ్యాదానం కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య) (ప్రాచీ) హిరణ్య...స్సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

(పిణ్డప్రదానం కురుష్వేతి తై రనుజ్ఞాతః) *దక్షిణాముఖః పూర్వవదగ్నే నైరృత్యాం సాపసవ్యం వాచంయత స్సికతాభి

---

* సపిణ్డీ కరణే పిణ్డబలిస్థాన లక్షణమ్

అథా గ్నే ర్నైరృత్యాం పిణ్డబలిస్థానం సికతాభిః ప్రాక్ప్రత్య గుత్తరేషు ప్రత్యేకం చతుర్వింశ త్యఙ్గుళాయతం దక్షిణే ద్వాదశాఙ్గుళ విస్తారం చతురఙ్గుళో న్నతం స్థాన మస్య విహితం సఙ్కల్ప్య, దక్షిణే పాద్యా చమన పానీయా మ్బుప్రక్షేపణార్థం ద్వాదశాఙ్గుళ విస్తారావగాఢం శ్వభ్రం కృత్వా ౽థవా చషకాది పాత్రం నిదధీత తత్స్థానా దుత్తరపశ్చిమే ప్రేతస్య చైవం బలిస్థానం కల్పయే, దితి

రుదక్ ప్రాగపర మరత్నిమాత్రం వితస్త్యా దక్షిణతో భాగోన్నతం స్థణ్డిలం కల్పయేత్, ఉద్ధన్యమాన మితి పితుఃపిత్రా దీనాంస్థానే త్రిభి ర్దర్భై రపసవ్యేన దక్షిణాన్తం సకృదుల్లిఖ్య॥ ఓం ఉద్ధన్యమాన మస్యా అమేధ్యమప పాప్మానం యజమానస్య హన్తు శివాన స్సన్తు ప్రదిశశ్చ తస్ర శ్శన్నోమాతా పృథివీ;తోకసాతా॥నిహన్మిసర్వ మితి తిలా దుమ్బర పత్రి దర్భా నయుగ్మా న్దక్షిణాగ్ర మాస్తీర్య "ఓం నిహన్మిసర్వం యదమేధ్యతో భవేద్ధతాశ్చ సర్వాఽసుర దానవా మయా। రక్షాంసి యక్షా స్సపిశాచ సఙ్ఘా హతా మయా యాతు ధానాశ్చ సర్వే" *స్థణ్డిల పూర్వభాగే పితుః పితృభ్యస్స్వ ధానమ ఇత్యాదిభి ర్జలపూర్ణాని తిలాఽక్షత కూర్చయుతాని దక్షిణాన్తం త్రీణిపాత్రాణి నిధాయ। ఓం పితుః పితృభ్య స్స్వధానమః। ఓం పితుః పితామహేభ్య స్స్వధానమః। ఓం పితుః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధా నమః। ఆవాహనార్థ ముత్తరే సతిల పవిత్రాక్షత పాత్రం నిధాయ పోషాయత్వే త్యద్భి రాపూర్య ఓం పోషాయత్వా, పితుః పితరోమే ప్రసీదన్తు, ఓం పోషాయత్వా, పితుః పితామహామే ప్రసీదన్తు

---

*పితుః పితృపత్నీభ్య స్స్వధానమః పితుః పితామహపత్నీభ్య స్స్వధానమః। పితుః ప్రపితామహ పత్నీభ్యస్స్వధానమః। పూర్వవత్పాత్రాసాదనం కృత్వా॥ పోషాయత్వే త్యద్భిరాపూర్వ పితుః పితృపత్న్యోమే ప్రసీదన్తు, పితుః పితామహపత్న్యో మే ప్రసీ దన్తు, పితుఃప్రపితామహపత్న్యోమేప్రసీదన్తు,ఇతి ప్రణమ్య, ఆమ ఆగచ్ఛన్తు పితుః పితృపత్న్యోదేవయానా నిత్యాదిభిరావాహ్య, ఆమ ఆగచ్ఛన్తు పితుః పితృపత్న్యః దేవయానా న్సముద్రా....మిమాః। గోత్రాయాః....ప్రేతాయాః పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయవిధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే, పృథివీగతాః వసుపత్నీరూపాః పితుః పితృ పత్నీ రావాహయామి, ఆమ ఆగచ్ఛన్తు పితుః పితామహపత్న్యో దేవయానా.... మిమాః గోత్రాయాః శ్రాద్ధేఅన్తరిక్షగతాః రుద్రపత్నీరూపాః పితుః పితామహపత్నీ రావాహయామి। ఆమ ఆగచ్ఛన్తు పితుః ప్రపితామహపత్న్యో దేవయానా.... మిమాః। గోత్రాయాః.... శ్రాద్ధే దివిగతాః ఆదిత్యపత్నీరూపాః పితుః ప్రపితామహ పత్నీ రావాహయామి॥ (ఇతి మాతృవిషయే)

ఓం పోషాయత్వా, పితుః ప్రపితామహోమే ప్రసీదన్తు, ఇతిప్రణమ్య?
తత్రప్రణీధి జలం కూర్చేనాదాయ ఓం ఆమఆగచ్ఛన్తు పితుః పితరో దేవ
యానానీత్యేవం పితుః పితామహాః పితుః ప్రపితామహా ఇతి మన్త్ర
మూహయిత్వా నామభిర్వినా పృథివీగతా నిత్యాదిభిః పూర్వాసాదిత
పాత్రేషు క్రమేణా ఽఽవాహ్య ఓం ఆమఆగచ్ఛన్తు పితుః పితరో దేవ
యానా న్సముద్రా న్సలిలా న్సవర్ణాన్ అస్మిన్యజ్ఞే సర్వాకామాంల
భన్తేఽక్షీయమాణా నుపదుహ్యాన్తా మిమాః, గోత్రస్య శర్మణః పితుః
ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహాని పార్వణైకోద్దిష్ట
సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధే పృథివీగతాం వసురూపాం
పితుః పిత్రా నావాహయామి, ఓంఅమఆగచ్ఛన్తు...మిమాః,గోత్రస్య
...శ్రాద్ధే అన్తరిక్షగతాం రుద్రరూపాం పితుఃపితామహానావా
హయామి, ఓం ఆమఆగచ్ఛన్తు...మిమాః, గోత్రస్య...శ్రాద్ధే దివి
గతాం ఆదిత్యరూపాం పితుఃప్రపితామహా నావాహయామి * గన్ధా
ద్యైః పితుఃపిత్రాదీ నర్చయిత్వా॥

? పిణ్డస్థానే పితుఃపిత్రాదీనా మవాహనమ్

దక్షిణా ఽభిముఖో ధ్యాయం, అమఆగచ్ఛన్త్వితి ప్రణిధిస్థ జలం కూర్చేనాదాయ స్థణ్డిలే పితుః పిత్రాదీ నుత్తరాది దక్షిణాన్తం ప్రత్యఙ్ముఖా నావాహయేత్, పితుః పితామహ పితుః ప్రపితామహా ఽఽవాహనే ఆమ అగచ్ఛన్తు పితుః పితామహా దేవయానా న్పితుః ప్రపితామహా దేవయానా నిత్యూహనీయ, ఇతి

* పిణ్డస్థానగత పితుః పిత్రాదీనా ముపచారక్రమః

ఆసన పాద్యా చమన తైలాఞ్జన స్నాన వస్త్రోత్తరీయాభరణ యజ్ఞోప వీతా ఽచమన గన్ధా ఽక్షత పుష్ప ధూప దీప తిలాంశ్చ దద్యా, దితి

పిత్రర్చనాయాం గ్రాహ్యపుష్పాణి

శుక్లా స్సుమనస శ్శ్రేష్ఠా స్తథా పద్మోత్పలానిచ
గన్ధరూపోపపన్నాని యాని చాన్యాని కృత్స్నశః
పారంతీం శతపత్రంచ భృఙ్గరాజంచ కేతకీమ్
యూధికా మతిముక్తంచ దద్యా త్పుష్పాణ్యమూని, చేతి

తత్ర ముఖ్యతమాని

తులసీ శతపత్రంచ భృఙ్గరాజం తథైవచ
మరుకం మల్లికా చైవ పితౄణా మక్షయం భవేత్ ఇతి

తస్మాత్థానాత్పశ్చిమస్యాం ప్రేతస్య చ స్థానం యథైకోద్దిష్టే తథైవ కృత్వా తత్రౌదుమ్బరీం శాఖాం దక్షిణాగ్రం నిధాయ పూర్వవద్దర్భేణ సాపసవ్యం కృత్వా ఖననం తిలానాముక్షణ

పిత్రర్చనాయామగ్రాహ్యపుష్పాణి

ఉగ్రగన్ధీన్యగన్ధీని చైత్యవృక్షోద్భవాని చ
పుష్పాణి వర్జనీయాని రక్తవర్ణాని యానిచ
జలోద్భవాని దేయాని రక్తాన్యపి విశేషత, ఇతి
జపాది కుసుమం భండే రూపికా సకురంటకా
పుష్పాణి వర్జనీయాని శ్రాద్ధకర్మణి నిత్యశ, ఇతిచ

ఆదిగ్రహణేన జపాకుసుమవద్రక్తానాం రక్తకరవీరాది కుసుమానాం వర్జత్వముక్తమ్, భండేత్యత్ర, మఞ్జిష్ఠేత్యర్థః

అనులేపనద్రవ్యాణి

కర్పూరగ్ల కుఙ్కుమోపేత స్సుగన్ధిసితచన్దనమ్
దైవికేప్యథవా పిత్ర్యే గన్ధదానే ప్రశస్యత, ఇతి

పితౄణామనులేపనద్రవ్యదానాదశ్వమేధఫలావాప్తిః

చన్దనాగరు కర్పూర కుఙ్కుమాని ప్రదాపయేత్
అశ్వమేధమవాప్నోతి పితౄణామనులేపనా, దితి

అనులేపనార్థమగ్రాహ్యద్రవ్యాణి

శ్రాద్ధేషు వినియోక్తవ్యా నగన్ధా దేవదారుజాః
కల్కీభావం సమాసాద్య నచ పర్యుషితాగ్ల క్వచిత్
నవిగన్ధాశ్చ దాతవ్యా భుక్తశేషా ఽవశేషితాః
పూతించ మృగనాభించ రోచనం రక్తచన్దనమ్
కాలేయం జాంగకం చైవ తురుష్కం చాపి వర్జయే, దితి
(పూతిః-తృణవిశేషః మృగనాభిః-కస్తూరీ, రోచనం-గోరోచనమ్)

గ్రాహ్య ధూపద్రవ్యాణి

ధూపో గుగ్గులుజో దేయ స్తథా చన్దన సారజః
అగరుశ్చ సకర్పూర స్తురుష్క స్త్వ క్తథైవ చ, ఇతి
తురుష్కః-సల్లకీవృక్షః; త్వక్-లవంగమ్

అగ్రాహ్య ధూపద్రవ్యాణి

వా॥ జీవజం చ సర్వం న ధూపార్థే, ఇతి, (జీవజమ్-కస్తూర్యాది)

మయుగ్మానాం దక్షిణాగ్రం బర్హిషా మాదుమ్బర పత్రాణా ఞ్వాస్త రణం కృత్వా తత్ర సతిలాక్షతం పుష్ప మేకం నిధాయ సతిలాక్షత పవిత్ర మావాహన పాత్ర ముత్తరే నిక్షిప్య పోషాయ త్వే త్యద్భి రాపూర్య, ఓం పోషాయ త్వా, ప్రేతో మే ప్రసీదత్విత్రి ప్రణమ్య ఓం ప్రేతో మే ప్రసీదతు ఆమ ఆగచ్ఛత్విత్రి ప్రేత మావాహ్య, ఓం ఆమఆగచ్ఛతు ప్రేతో దేవ...మిమాః। గోత్రస్య...శ్రాద్ధే గోత్రం శర్మాణం పితరం ప్రేత మావాహయామి, ఇత్యావాహ్య గోత్రనామ్నా గన్ధాద్యై రభ్యర్చయతి।

ఆమావాజస్యేతి * పిణ్డపాత్రం ప్రక్షాళ్య, "ఓంఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యా దాద్యావా పృథివీ విశ్వశమ్భూ। ఆమాగన్తాం పితరా మాతరాచా మాసోమో అమృతత్వాయ గమ్యాత్" తత్పాత్రే అగ్నిరిన్ద్రేతి తిలోదనం నిక్షిప్య। "ఓం అగ్నిరిన్ద్రో వరుణా వృహస్పత్యాచ త్వమేవ వరుణమసీన్ద్ర మసి। ఉర్వాలోకోఽసి త్వంచ వాలోకోఽసి ప్రాణోఽస్యగ్నిరసి మధుమా నదకే ప్రద్యోతోఽస్య మ్యోఽసి సత్యాయ నాన్థోఽసి సర్వమసి సర్వధా అసి హృచ్ఛోకం మే నిర్దహ పాప్మాన ముపద్ధ్వం సదురుక్త ముపద్ధ్వం ససూర్యః త్వంనో అగ్నేగ ప్రణీతానాముగ్రే ప్రణీతానాం భూపతే భువనపతే బ్రహ్మణస్పతే బృహన్తి ధుంక్ష్వ" తస్మిం స్తిలా నవకీర్య। ఆజ్యేనా ఽభిఘార్య సతిలం సఘృత మన్నం దర్భేణ చతుర్ధాకృత్వా

దీపద్రవ్యమ్

ఘృతా ద్వా తిలతైలా ద్వా నాన్యద్రవ్యాత్తు దీపకమ్, ఇతి,

అత్ర చాఽన్యద్రవ్య నిషేధో వసా మేదోరూప ద్రవ్యవిషయో నపునః కౌసుంభాది తైల విషయః, యతః

ఘృతేన దీపో దాతవ్య స్త్వథవా ప్యోషధీ రసైః

వసా మేదోద్భవం దీపం ప్రయత్నేన వివర్జయేత్, ఇతి

*కనక రజత కాంస్యాది ష్వన్యతమ మభావే కదళ్యాది పత్రంవా ప్రక్షాళ్య తస్మి న్నగ్నిరిన్ద్రే త్యౌదుమ్బర దర్వ్యా చరుం నిక్షిప్యేతి

యథాభాగం (అష్టకావ న్మయూరాణ్ణ ప్రమాణాత త్రీన్పిణ్డానేకో ద్దిష్టవ దఙ్గుష్ఠ మాత్రమేకం పిణ్డఞ్చ కరోతి)

పిణ్డప్రదానమ్

అష్టకా వత్ప్రత్యేకం పిణ్డం గృహీత్వా అయమోదన ఇతిమ న్త్రాన్తే నామభి ర్వినా పృథివ్యన్తరిక్ష దివిగతేభ్యో వసు రుద్రాదిత్య రూపేభ్య ఇతి క్రమేణ పితుః పిత్రృభ్యః పితుః పితామహేభ్యః పితుః ప్రపితామహేభ్యః ఏతత్పిణ్డం దదామీతి దక్షిణాన్తం త్రీన్పిణ్డా న్నిర్వ పతి, "ఓం అయమోదనః కామదుఘో ఽస్త్వన న్తోఽక్షీయమాణ స్సురభి స్సత్వేకామీ, స త్వేవతిష్ఠత్వ జరార్థభూత స్స్వధాదేవానా మమృతం తర్పయన్తుమే" గోత్రస్య-శర్మణః-పితుః-ప్రేతస్య మరణ దినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే పృథివీగతేభ్యః వసురూపేభ్యః, పితుః పిత్రృభ్యః, పిణ్డం దదామి॥ ఓం అయ...యన్తుమే, గోత్రస్య... శ్రాద్ధే అన్తరిక్షగతేభ్యః రుద్రరూపేభ్యః పితుః పితామహేభ్యః పిణ్డం దదామి, ఓం అయ...న్తుమే, గోత్రస్య...శ్రాద్ధే దివిగతేభ్యః

మాతృసపిణ్డీకరణే పిణ్డప్రదానమ్

'ఓంఅయమో.... న్తుమే, గోత్రాయాః.... ప్రేతాయాః మరణ.... శ్రాద్ధే పృథివీ గతాభ్యః వసుపత్ని రూపాభ్యః పితుః పిత్రృపత్నీభ్యః పిణ్డం దదామి—ఏవం పితుః పితామహపత్న్యాః పితుః ప్రపితామహపత్న్యాశ్చ పిణ్డప్రదానమ్ కృత్వాఅయ మోదన ఇతి మన్త్రాన్తే గోత్రాయాః.... శ్రాద్ధే గోత్రాయై - నామ్న్యై - మాత్రే - ప్రేతాయై ఏష పిణ్డ ఉపతిష్ఠత్వితి ప్రేతాయాః పిణ్డప్రదానం కుర్యాత్'

శ్రీ సాపిణ్డ్యే పిణ్డనిర్వాపణక్రమః

స్థణ్డిలే పూర్వభాగే పిత్రాదీం స్తత్పశ్చిమభాగే పిత్రృపత్న్యాదీ నుత్తరాది దక్షిణాన్త మావాహ్య త్రిణా ముపవీతం వినా సర్వోపచారైః పిత్రాదిభి స్సహా ఽఽ భ్యర్చ్య ఏకస్మి న్పాత్రే ఽన్నమాదాయ దర్భై స్సప్తధాకృత్వా పిణ్డా న్విధాయ పిత్రాదిభ్య స్త్రికం పిత్రృపత్న్యాదిభ్య స్త్రికం ప్రేతార్థ మేకంక్రమేణ నిర్వపేత్; పిణ్డసంయోజనే తత్త్రిధాకృత్య పిత్రృపత్న్యాదీనాం త్రిషు పిణ్డేషు యోజయే దితి

ఆదిత్యరూపేభ్యః, పితుః ప్రపితామహేభ్యః పిణ్డం దదామి॥ (ప్రేత పిణ్డస్థానే) ఓం అయమో...స్తుమే, గోత్రస్య...శ్రాద్ధే, గోత్రాయ శర్మణే-పిత్రే-ప్రేతాయ ఏష పిణ్డ ఉపతిష్ఠతు, ఇతి యద్యైకోద్దిష్టే తత్రైవ పిణ్డ మేకం నిరూప్య పూర్వవ ద్దధ్యాదీ న్యాశిష్యాదీ నుభ యత్ర దత్వా, ప్రత్యేకం పూర్వ వదుదకుమ్భం పిణ్డపార్శ్వే నిధాయ, ఊర్జంవహ స్తీ రితి సతిల ముదక మఞ్జలినా గృహీత్వా పిణ్డానాం పరితః క్వచిత్క్వచి త్సంస్రావయ న్నవశిష్టోదకం దక్షి ణత శ్శ్వభ్రే త్రిర్దద్యాత్, "ఓం ఊర్జంవహ న్తీ స్స్వధయా వర్ద మానా స్తాస్తే స్రవ న్తీ స్స్యోనాః ఊర్జంవహ న్తి స్వధా మాతృ యత్ తోదకాః క్షీరముదకం ఘృతం మధుపయః కీలాలం పరిస్రుతమ్" ప్రత్యేకం శూర్పేణా ఽఽచ్ఛాద్య ఉపరి పుష్పతిలా ఽక్షత దర్భా న్నిధాయ తతః పిణ్డభాజనం ప్రక్షాళ్య తదుద కేనా ఽమూర్తీనా మిత్యపసవ్య మవటం పూరయతి, "ఓం అమూర్తీనాం సమూర్తీనాం పితౄణాం దీప్తతేజసామ్। నమస్యామి సదా తేషాం జ్ఞానినాం యోగ చక్షుషామ్" (గయే గయే అవటం పూరయతి) పితుః పితృభ్యః పానీయం దదామి। పితుః పితామహేభ్యః పానీయం దదామి, పితుః ప్రపితామహేభ్యః పానీయందదామి, ప్రేతాయ పానీయ న్దదామి ముఖవాసం తామ్బూలఞ్చ దదామి, ఇతి దత్వా

పిణ్డాఽధిదేవతాఽభివాదః

నమోవఃపితర ఇతి పితుఃపితౄన్ ప్రేతంచ ప్రణమ్య, "ఓం నమో వః పితరో రసాయ నమోవః పితరస్సుష్మాయ, నమోవః

మాతృసపిణ్డీకరణే పిణ్డాఽధిదేవతా ఽభివాదః.

ఓం నమోవోమాతరో రసాయ నమోవోమాతర శ్శుష్మాయ నమోవోమా తరో జీవాయ నమోవోమాతర స్స్వధాయై నమోవోమాతరో మన్యవే నమోవో మాతరో ఘోరాయ మాతరో నమోవః. పితామహీ ప్రపితామహీ వృద్ధప్రపితా మహీభ్యో నమః, ప్రేతాయై నమః ఇతి నమస్కృత్య.

స్త్రీలిఙ్గేన సర్వత్రైవ మూహయేత్.

పితరో జీవాయ నమోవః పితర స్స్వధాయై నమోవః పితరో మన్యవే నమోవః పితరో ఘోరాయ పితరో నమోవః' పితుః పితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యో నమః ప్రేతాయ నమః ఇతి నమస్కృత్య పాదా ప్రక్షాళ్యాఽచమనం కుర్యాత్॥

స్వల్పపాత్రేషు సూపశాకాది నిక్షేపణమ్

శ్లో॥ గుణాంశ్చ సూప శాకాద్యాన్ పయోదధి ఘృతం మధూ
విన్యసే త్ప్రయత స్సమ్య గ్భూమావేవ సమాహిత, ఇతి

"గుణాన్ - అన్నానుగ్రాహకతయా గుణభూతాన్ - సూపాదీన్ - భూమౌ నిహితేషు స్వల్పభాజనేషుప్రక్షిపేత్, న ప్రధానాన్నార్థ మహాభాజనే నిహితే ష్విత్యర్థః

శ్లో॥ భోజ్యపాత్రే నాజ్యపాత్ర ముపపాత్రేతు నిక్షిపేత్
భోజ్యే నిక్షిప్య చేద్భుజ్తే సురాపాన సమం హి తత్
అన్నేచ పాయసేచైవ సూపేచ స్థాపితం ఘృతమ్
మోహా ద్యదిచ భుఞ్జీత సురాపాయి సమో భవేత్
సూపంచ పాయసం చాఽజ్యం దద్యా ద్భోక్తుశ్చ దక్షిణే
తైలపక్వం తథా వామే శేషేష్వనియమ స్స్మృతః,

శ్లో॥ అన్నం చపాయసం భక్ష్యం వ్యఞ్జనాని యథాక్రమమ్
సూప మన్తే ప్రదాతవ్యం విపరీతేతు నిష్ఫలమ్, ఇతి

హోమశేషాఽఽజ్యం నాభిఘారయోగ్యమ్

శ్లో॥ అగ్న్యౌకరణ శేషేణ యదన్న మభిఘారితమ్
నిరఙ్గుష్ఠంచ యద్దత్తం నత త్ప్రీణాతి వై పితౄ, నితి

పరివేషణ విధిః

శ్లో॥ 'ఫలస్యా న న్తతా ప్రోక్తా స్వయన్తు పరివేషణ'
ఇతివచనా త్స్వయం పరివేషణం ముఖ్యమ్ తదశ క్తవిషయే

శ్లో॥ పరివేషణం ప్రశస్తం భార్యయా పితృతృప్తయే
పితృదేవ మనుష్యాణాం స్త్రీసహాయా యతస్మృతా, ఇతి

ఉభాభ్యా మపి హస్తాభ్యా మాహృత్య పరివేషయే, దితిస్మరణాత్ హస్తద్వయేనాపి నసాక్షా ద్దేయమ్, కిన్తు దర్వ్యాదిద్వారా, అతఏవ

శ్లో॥ హస్తదత్తా స్తు యే ఽస్నేహా లవణ వ్యఞ్జనాదయః
దాతారం నోపతిష్ఠన్తి భోక్తా భుఞ్జీత కిల్బిషమ్
నాపవిత్రేణ హస్తేన నైకేన నవినా కుశమ్

నాయసే నాయసే నైవ శ్రాద్ధేతు పరివేషయే, దితి ఆయసే అయోమయే పాత్రే నైవ పరివేషయే దిత్యర్థః॥

ప్రశస్తపరివేషణ పాత్రాణి

"ఘృతాది దానే తైజసాని పాత్రాణి, ఫల్గుపాత్రాణి వా ప్రశస్తానీ,తి

శ్లో॥ సౌవర్ణ రాజితాభ్యాం చ ఖాడ్గేనౌదుమ్బరేణ వా
దత్త మక్షయతాం యాన్తి ఫల్గుపాత్రేణ వా పునః" ఇతి
(ఖాడ్గేన-ఖడ్గమృగ శృఙ్గ కృత దర్వ్యాదినా- ఫల్గుపాత్రేణ-కాకోదుమ్బరికాఖ్య దారుకృత దర్వ్యాదినా)

ప్రసిద్ధదర్వ్యసమ్భవే

శ్లో॥ కృత్వా వాన్తరితం దేయం పర్ణేనాథ తృణేన, వేతి
"హస్తేనాహృత్య దానస్య నిషిద్ధత్వా త్పర్ణాదినాన్తరితం
కృత్వా, దేయ మిత్యర్థః॥

భోజనపాత్ర నిర్ణయః

శ్లో॥ నమృణ్మయాని పాత్రాణి భోజనే దేవపిత్ర్యయోః

పలాశేభ్యో వినా నస్యుర్గ పర్ణపాత్రాణి భోజనే, ఇతి పలాశపత్ర పాత్రస్యాపరమ్, అత్ర విశేషః॥

శ్లో॥ పలాశ పద్మ కదళీ పత్రాణి వ్యుత్క్రమా త్త్యజేత్
గర్భచ్ఛత్ర లతాఖ్యాని శ్రాద్ధే సర్వప్రయత్నతః

నిమన్త్రితానా మన్నదానప్రకారః

విశ్వేషాం దేవానాం సౌవర్ణ పాత్రేషు, పితుః పిత్రాదీనాం రాజితపాత్రేషు తదలాభే కదళ్యాద్యనిన్దిత పాత్రేషూ పస్తీర్య యథాక్రమం చరుశేషసహిత మన్నాఽపూపాదికం సర్వం క్రమేణ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ద్విర్ద్విర్దత్వా,పితుః పిత్రాదిభ్యః ప్రేతాయచసకృత్సకృద్దత్వా విశ్వదేవ వద్విష్ణోశ్చాఽన్నాదిపరివేషణం కుర్యాత్; సర్వత్రాఽభిఘార్య తులసీం విన్యస్య.

సపిణ్డీకరణే విశ్వదేవ పాత్రాభిమన్త్రణాదికమ్

(కర్తా) భూర్భువస్సువ రిత్యన్నాదికం ప్రోక్ష్య ఓం భూర్భువస్సువః సత్యంత్వర్తేన పరిషిఞ్చామీతి,శుద్ధాఽన్నంపరిషిచ్య,ఓంసత్యం

శిష్టాని తాని సర్వత్ర శ్రాద్ధయోగ్యాని దాపయేత్
యథా సువర్ణపాత్రాణి తథైవైతాని నిర్ణయః
అతః పలాశ పద్మ కదళీపత్రాణి శ్రాద్ధే ప్రశస్తాన్యే,వేతి

కదళీపత్రదణ్డకృన్తనే పితౄణా మాశాభంగ కథనమ్

శ్లో॥ శ్రాద్ధీయేఽహని సంప్రాప్తే రమ్భాపృష్ఠం నకృన్తయేత్
కృన్తయే ద్యది మోహాత్మా నిరాశాః పితరో గతా, ఇతి

భోజనపాత్ర క్షాళన ప్రకారః

శ్లో॥ ప్రక్షాళ్య హస్తపాత్రాది పశ్చా దద్భిర్విధానవిత్
ప్రక్షాళన జలం దర్భాం స్త్వైలె ర్మిశ్రం క్షిపే చ్ఛుచౌ, వితి

"హస్తనిర్ణ్రుష్ట పాత్రాదీతి మధ్యమపదలోపీసమాసః, ప్రథమ మహో నినీయ హస్తేన విమృజ్యానన్తరం జలేనైవ ప్రక్షాళయే దిత్యర్థః

పితృపాత్రపరివేషణే అపసవ్యవాద నిరాకరణమ్

శ్లో॥ అపసవ్యేన కర్తవ్యం పిత్ర్యం కర్మవిశేషతః
అన్నదానా దృతే సర్వ మేవం మాతాను హేష్వపి
అపసవ్యేన యస్త్వన్నం బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రయచ్ఛతి
విష్ఠామశ్నన్తి పితరో దాతాచ నరకం వ్రజే, దితి

త్వ ర్తేన పరిషిఞ్చామి, అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణమసి, పృథివీ తే పాత్ర మితి (కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవస్య) పాత్రంస్పృశ్య జపతి, "ఓం పృథివీ తేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహో మ్యక్షితమసిమైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మి న్లోకే" తద్దక్షిణపాణే *రఙ్గుష్ఠమూలం గృహీత్వా ఇదంవిష్ణురితి మన్త్రాన్తే (శ్రీ) విష్ణోహవ్యం రక్షస్వేతి తదన్నం స్పర్శయిత్వా॥ ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ సమూఢమస్య పాగ్ంసురే, (శ్రీ)విష్ణో హవ్యం రక్షస్వ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఉద్య ద్వాదశే ఉహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే (ఉపవీతీ) కాలసంజ్ఞిక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః ఇదమన్నం సపరికరం సాపూపవ్యఞ్జనాదికం సోదకుమ్భం సదక్షిణాక ముపతిష్ఠతు, ఇతి సదర్భ యవముదకం తద్దక్షిణహస్తే దద్యాత్.

(ఏవం కామక సంజ్ఞిక విశ్వదేవస్యాపి పాత్రాభిమన్త్రణాదికం కృత్వా)

పితుః పిత్రాణాంపాత్రాభిమన్త్రణాదికమ్

(ప్రాచీనావీతీ) పూర్వ వ త్ప్రోక్ష్యాఉప్రదక్షిణం పరిషిచ్య, తథైవ పాత్రం స్పృశ్య జప్త్వా ఉఙ్గుష్ఠమూలం గృహీత్వా ఉపసవ్యమిదంవిష్ణురితి మన్త్రాన్తే (శ్రీ) విష్ణో కవ్యం రక్షస్వేతి తదఙ్గుష్ఠాగ్రేణాన్నం స్పర్శయిత్వా, గోత్రస్య... శ్రాద్ధే పృథివీగతేభ్యః వసురూ

*భోక్తౄణా మన్నదానే అఙ్గుష్ఠగ్రహణ కారణమ్

అఙ్గుష్ఠమాత్రో భగవా న్విష్ణుః పర్యటతే మహీమ్
రాక్షసానాం వధార్థాయ కోప వాన్పరిహరిష్యతి
తస్మా చ్ఛ్రాద్ధేషు సర్వేషు హ్య ఙ్గుష్ఠ గ్రహణం స్మృతమ్
విష్ణో హవ్యంచ కవ్యంచ బ్రూయా ద్రక్షేతిచ క్రమా, దితి

అఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషో ఙ్గుష్ఠంచ సమాశ్రితః, ఈశ స్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్, ఇతిశ్రుతిః

పేభ్యః గోత్రేభ్యః పితుఃపితృభ్యః ఇద మన్నం సపరికరం సాపూప వ్యఞ్జనాదికం సతిలా భిధానోదకుమ్భం సదక్షిణాక ముపతిష్ఠతు; ఇతి సదర్భతిల ముదకం తద్దక్షిణహస్తే దత్వా, పితుఃపితామహానాం, పితుః ప్రపితామహానాం, ప్రేతస్యా ప్యేవమేవ కృత్వా; విశ్వేదేవ వఙ్చాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణోః పాత్రాభిమన్త్రణాదికం సర్వం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ
నమ స్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః
గయాయాం ధర్మపృష్ఠేషు సదసి బ్రహ్మణస్పతేః
గయాశీర్షే వటే చైవ పితౄణాం దత్తమక్షయమ్
సప్తవ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలాఞ్జనే గిరౌ

మాతృసపిణ్డీకరణే త్యక్తవిధిః

ప్రోక్షణా ద్యఙ్గుష్ఠాగ్రేణా న్నస్పర్శాన్తం పూర్వవత్కృత్వా గోత్రాయాః నామ్న్యాః మాతుః ప్రేతాయాః మరణదినా దారభ్యా ఏకాదశే ఽహని పార్వ ణైకోద్దిష్ట సముచ్చయవిధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే పృథివ్యన్తరిక్షదివి గతాభ్యః, వసు రుద్రాదిత్యపత్నీ రూపాభ్యః గోత్రాభ్యః (పితుః పితృపత్నీభ్యః పితుః పితామహ పత్నీభ్యః పితుఃప్రపితామహపత్నీభ్యః (ఇతిక్రమేణ) ఇదమన్నం సపరికర మిత్యా దికం సర్వం పితృశ్రాద్ధ ఇవ బ్రూ యాత్

సువాసినీ భోజనమ్

సువాసిన్యా మృతాయా న్తు బ్రాహ్మణై స్సహ భోజయేత్
సువాసినీం తతః పశ్చా దమన్త్రిక మథార్చయేత్
మాతా మఙ్గళసూత్రేణ మృతా యదిచ తద్దినే
ఉద్దిశ్య ద్విజపఙ్క్త్యాం తాం భోజయే త్సధవాం ప్రియ, మితి

" కిఞ్చ యావ జ్జీవతి తద్భర్తా తావదేవ సువాసినీ మభ్యర్చయేదితి మాధ్వాః భిన్నపఙ్క్త్యాం భిన్నపాకేన సువాసిన్యా భోజనదానం కేషాంచి దాచారః, కేచిద్ద్రావిడాః, భోక్తృ భోజనానన్తరం సువాసినీ మమన్త్రిక మభ్యర్చ్య పృథక్పాకేన భోజయిత్వా తతఃపరం కర్త్రాదయో భుఞ్జన్తి" బ్రాహ్మణస్య స్త్రియా సహ పఙ్క్తి భోజన నిషేధా దితి తేషా మభిప్రాయః, సువాసిన్యుద్దేశ్యక శ్రాద్ధే స్త్రీపఙ్క్తిభోజన దోషో నాస్తీతి కేషాంచి న్మతమ్। ఆచారః ప్రథమోధర్మ ఇతి న్యాయా దత్ర యథాచారం వ్యవస్థా

చక్రవాకా శ్చరద్వీపే హంసా స్సరసిమానసే
యేస్మ జాతాగ కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః
ప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీదత
అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసామ్
నమస్యామి సదాతేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్
చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పఞ్చభిరేవచ
హూయతేచ పునర్ద్వాభ్యాం సమే విష్ణుః ప్రసీదతు
బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా
యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్యభోక్తా వ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర
తత్సన్నిధానా దపయాన్తి సద్యోరక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చసర్వే
త్వాం యోగిన శ్చిన్తయన్తి త్వాం యజంతిచ యజ్వనః
హవ్యకవ్య భుగేక స్త్వం పితృదేవ స్వరూపధృత్
కర్తా క్రియాణాం సఇజ్యతేక్రతుస్సఏవతత్కర్మఫలంచ దద్యాత్

సృగాదిషు త్సాధన మప్యశేషం హరేర్నకిఞ్చిద్వ్యతిరిక్తమస్తి
ఇతి శ్రీమన్తం భగవన్తం నారాయణం ధ్యాత్వా॥

ఆసత్యేనేతి తా న్నమస్కృత్య, "ఓం ఆసత్యేనరజసా వర్త మానో నివేశయ న్నమృతం మర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితారథేనా దేవోయాతి భువనావిపశ్యన్॥

ఏకోవిష్ణు ర్మహద్భూతం పృథగ్భూతా న్యనేకశః
త్రీన్లోకా న్వ్యాప్య భూతాత్మా భుఙ్క్తే విశ్వభుగవ్యయః

అనేన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధేన భగవాన్ సర్వాత్మకః (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే (ఉప) కాల కామక సంజ్ఞక విశ్వదేవ స్వరూపీ (ప్రాచీ) వసురుద్రాదిత్య స్వరూపాణామ్ పితుః పితృ పితామహ ప్రపితామహస్వరూపీ నిమిత్తస్వరూపీ (ఉప)

స్వాహేత్యాదిభిః పూర్వదక్షిణ పశ్చిమోత్తర మధ్యమేషు అక్షు మాత్రి మన్నందక్షిణహస్తేనాఙ్గుష్ఠానామికా మధ్యమై రాదాయ దత్వా నస్పృశ్య హుత్వా) ఓం ప్రాణాయస్వాహా, ఓం అపానాయ స్వాహా, ఓం వ్యానాయస్వాహా, ఓం ఉదానాయస్వాహా, ఓం సమానాయస్వాహా (ఇతి ప్రత్యేకం హృదయంగమం కారయిత్వా)

బ్రహ్మణిమ ఇతి ప్రత్యేకం వామహస్తం ప్రక్షాళయిత్వా ఓం బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ పునరూర్జస్కరమితి తథైవా ఉదానం పాయయేత్। తతః ప్రాఞ్జలిస్సన్ స్వామినః పైతృకాన్ రక్షోఘ్నాన్ వైష్ణవా ననువాకా న్ధర్మేతిహాస పురాణానిచ యావచ్ఛక్యం (ఋత్విగ్భిః) అభిశ్రావయిష్యే (ప్ర) అభిశ్రావయ।

స్వామినః అస్మిన్ శ్రాద్ధే శ్రాద్ధార్హేషు పక్వేషు పదార్థేషు భగవన్నివేదితేష్వ పేక్షిత మాన్నాద్యం భుజ్యతామ్। ఇతి తాన్ప్రార్థ్య యథేష్టం భోజయిత్వా తేషు తృప్తేషు

శ్రాద్ధోపక్రమానన్తరం నిమన్త్రితానాం నాఽశౌచమ్

శ్లో॥ నిమన్త్రితేషు విప్రేషు ప్రారబ్ధే శ్రాద్ధకర్మణి
దేహే పితృషు తిష్ఠత్సు నాఽశౌచం విద్యతే క్వచి, దితి

భోక్తౄణామన్యోన్యస్పర్శ ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ శ్రాద్ధపఙ్క్తౌతు భుఞ్జానో బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణం స్పృశేత్
తదన్న మత్యజన్ భుక్త్వా గాయత్ర్యాష్టశతంజపేత్

ఉచ్ఛిష్టలేపన స్పర్శ ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టలేపనస్పర్శే ప్రక్షాళ్యాన్యేన వారిణా
భోజనాన్తే ద్విజ స్స్నాత్వా గాయత్రీ త్రిశతం జపేత్॥

స్వపాత్రేఽన్యోచ్ఛిష్టపతన ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టస్పర్శనం జ్ఞాత్వా తత్పాత్రం పరిహృత్యచ
అస్పృష్ట్వా పాణినా పాత్రం భూమిం సమనులిప్యచ
అన్యత్పాత్రం నిధాయాత్ర సర్వాన్నం పరివేషయేత్
పరిషిచ్య తతః పశ్చాద్భోజయేచ్చ నదోషకృ, దితి

శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపీ సర్వాన్తర్యామీ జనార్దనః ప్రియతామ్ (ఇతి తిలదర్భాల దర్భాన్సజలాన్ భూమౌ నిక్షిప్య) ప్రణామాన్కృత్వా తత స్తీర్థోదకం హస్తే గృహీత్వా

గయాయాం ధర్మపృష్ఠేషు సదసి బ్రహ్మణస్పతేః
గయాశీర్షే వటే చైవ పిత్రూణాం దత్తమక్షయమ్

యజ్ఞేశ్వరో హవ్య సమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానా దపయాన్తి సద్యో రక్షాంస్యశేషా ణ్యసురాశ్చ సర్వే॥ ఇత్యుత్తరతః క్షిపతి॥

విశ్వేదేవాదయ స్సత్యన్త్వర్తేన పరిషిఞ్చామీతి స్వయంపరిషిచ్య, (అన్నసూక్తే నాభిమృశ్య) ⦾ తతఃకర్తా భగవత్పాదోదకం గృహీత్వా గురుపరంపరా మనుసన్ధాయ విశ్వేదేవా అమృతం భవత్విత్యాదినా భగవత్పాదోదకం దద్యాత్॥

శ్లో॥ శ్రీలక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనో మునిమధ్యమామ్
అస్మదాచార పర్యన్తాం వన్దే గురుపరమ్పరామ్

కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అమృతం భవతు, కామకసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అమృతం భవతు, (ప్రాచీ) * పితుః పితరః అమృతం భవతు పితుః పితామహాః అమృతం భవతు, పితుః ప్రపితామహాః అమృతం భవతు. ప్రేత అమృతంభవతు (ఉప) (అప) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో అమృతంభవతు (ఇతి దత్వా) ఊర్జస్కరమితి విశ్వేదేవాదయః అపః పీత్వా ఓం ఊర్జస్కరం బలకరగ్ం సోమాద్య మన్న మమృతాయస్వాహా (వామహస్తానామికా ఙ్గుష్ఠ మధ్యమైః పాత్రం స్పృశన్ ప్రాణాయ

⦾ ఆపోశనే భగవత్పాదతీర్థ వినియోగః

విష్ణు పాదోదకేనైవ కుర్యా దాపోశనద్వయమ్।
అన్యతీర్థేన యః కుర్యా చ్ఛునో మూత్రసమం భవేత్, ఇతి

*పితుః పిత్రు పత్న్యః అమృతం భవతు, పితుః పితామహపత్న్యః అమృతం భవతు, పితుః ప్రపితామహపత్న్యః అమృతం భవతు, ఇతి మాతృవిషయే

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్ట సంస్పర్శే స్పృష్టపాత్రం విసృజ్యచ
సర్వాన్నం పూర్వవద్దత్వా భోజయేత్తు ద్విజోత్తమ, మితి
ఉచ్ఛిష్టస్పర్శే పాత్రద్వయం పరిత్యజ్య, పాత్రాన్తరయో ర్ద్వావపి
భోజయేదిత్యర్థః, అత్ర భోక్తు రుచ్ఛిష్టస్పర్శాఽభావే ఉచ్ఛిష్ట
పాత్రం పరిత్యజ్య పాత్రాన్తరే భోజయేత్, తత్స్పర్శేతు
శ్లో॥ భోజనాన్తే ద్విజస్స్నాత్వా గాయత్రీ త్రిశతం జపే, దిత్యుక్తం
ప్రాయశ్చిత్తమపి కుర్యాత్॥

భోక్తు ర్విణ్మూత్రోత్సర్జనం ప్రతిగమనే

శ్లో॥ శ్రాద్ధపఙ్క్తౌతు భుఞ్జానో విణ్మూత్రోత్సర్జనం ప్రతి
వ్రజే ద్యదిహ మూఢాత్మా శ్రాద్ధఘాతీ భవే ద్ధ్రువమ్
ఉపోష్య తద్దినే కర్తా పరేద్యు శ్శ్రాద్ధమాచరేత్,

పితృవ్యతిరిక్త బ్రాహ్మణవమనే

శ్లో॥ ఏక ఏవ యదా విప్రో భోజనే ఛర్దితో భవేత్
తత్రైవాగ్నిం సమాధాయ హోమం కుర్యా ద్యథావిధి
తత్స్థాన నామ గోత్రేణ హ్యాసనాదిభి రర్చయేత్
అన్నత్యాగం ప్రకుర్వీత తతోఽగ్నౌ జుహుయా చ్చరుమ్
ప్రాణాదిపఞ్చభి ర్మన్త్రైః కుర్యా ద్ద్వాత్రింశ దాహుతీః
హోమశేషం సమాప్యాథ శ్రాద్ధశేషం సమాపయే, దితి
"హుతశేషం చరుం ప్రాణాదిపఞ్చభి ర్మన్త్రై ష్షడావృత్తైః
పున రుదాన సమానాభ్యాంచ హుత్వా శ్రాద్ధశేషం సమాపయే, దితి॥

పితృస్థానీయ బ్రాహ్మణవమనే సర్వేషాం వమనేచ

శ్లో॥ పిత్ర్యాణాం తత్ర సర్వేషాం పితుర్వా వమనం యది
తద్దినే చోపవాసశ్చ పున శ్శ్రాద్ధం పరేఽహనీ, తి;

దాతృభోక్తృనియమాః

శ్లో॥ అపేక్షితం యో నదద్యా చ్ఛ్రాద్ధార్థ ముపకల్పితమ్
కృపణో మన్దబుద్ధిస్తు నచ శ్రాద్ధఫలం లభేత్
అపేక్షితం యాచితవ్యం శ్రాద్ధార్థముపకల్పితమ్

తృప్తిప్రశ్నః

యజమాన స్త్రీర్థ మన్నం గృహీత్వా ?కాల కామక సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదం తీర్థ మన్నమ్ [ప్ర] సకలం సంపూర్ణమ్, తృప్తాస్స [ప్ర] తృప్తాస్మః, (ప్రాచీ) అస్మ త్పితుః పితృ పితామహ ప్రపితా

నయాచతే ద్విజో మూఢ స్సభవే త్పితృఘాతుక, ఇతి
అపేక్షితం ద్విజో మోహాద్భుజ్ఞానో యో నయాచతే
అపేక్షితం యోనదద్యాత్తావు భౌపితృఘాతుకా వితిచ

అకల్పితవస్తు యాఙ్ఞాదోషః

శ్లో॥ యాచతేయది దాతారం బ్రాహ్మణో ఽజ్ఞాన దుర్బలః
పితర స్తస్య కుప్యన్తి దాతు ర్భోక్తు ర్నసంశయః;

వాచా హ్యనపేక్షిత నివారణే దోషః

శ్లో॥ నాన్నపానాదికం శ్రాద్ధే వారయే న్ముఖతః క్వచిత్
అనిష్టత్వా ద్బహుత్వాచ్చ వారణం హస్తసంజ్ఞయా
యాచనం ప్రతిషేధశ్చ కర్తవ్యం హస్తసంజ్ఞయే, త్యుక్తత్వాత్।

పృచ్ఛాదోషః

శ్లో॥ శ్రాద్ధే నియుక్తా న్భుజ్ఞానా న్నపృచ్ఛే ల్లవణాదిషు
ఉచ్ఛిష్టాః పితరో యాన్తి పృచ్ఛతో నాత్ర సంశయః
బాహుః పతతి దాతుర్వై జిహ్వా భోక్తుస్తు భిద్యత, ఇతి॥

కేవలదాతృ నియమః

శ్లో॥ తామ్బూలం దన్తధావంచ తైలాభ్యఙ్గం క్షురక్రియామ్
రత్యౌషధ పరాన్నాని శ్రాద్ధకృ త్సప్త వర్జయేత్

కేవలభోక్తృ నియమః

శ్లో॥ పున ర్భోజన మధ్వానం భారాధ్యయన మైథునమ్
దానం ప్రతిగ్రహం హోమం శ్రాద్ధభోక్తా ష్ట వర్జయేత్

?కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః। కామకసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః, పితుః పితరః పితుః పితామహాః। పితుః ప్రపితామహాః ఇదం తీర్థ మన్న మితి పృథక్పృథగ్వా తృప్తి ప్రశ్నం కుర్యాత్॥

మహాః, ఇదం తీర్థ మన్నమ్ [ప్ర] సకలం సంపూర్ణమ్, తృప్తాస్థ [ప్ర] తృప్తాస్స్మః, నిమిత్త ఇదం తీర్థ మన్నమ్ [ప్ర] సకలం సమ్పూర్ణమ్, తృప్తోఽసి [ప్ర] తృప్తోఽస్మి। (ఉప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో ఇదం తీర్థ మన్నమ్ [ప్ర] సకలం సమ్పూర్ణమ్, తృప్తో ఽసి [ప్ర] తృప్తోఽస్మి॥ ఇతి తేభ్యగ క్రమేణ తృప్తిం కృత్వా

*తేషా ముత్థాపనా త్పూర్వమే వో♦చ్ఛిష్ట మపోద్ధృత్య బహి ర్దక్షిణస్యా మవటే ప్రక్షిప్య పిథాయ భోజనస్థానం గోమయే నోపలిప్య తత్రాఽన్నం కవికిరేత్ ॥

"అస్మ త్పితుర్గ పితృపత్న్యః, పితుర్గ పితామహపత్న్యర్గ పితుర్గ ప్రపితామహ పత్న్యః, ఇదం తీర్థ మన్నమ్(ప్ర)సకలం సంపూర్ణమ్, తృప్తాస్థ(ప్ర)తృప్తాస్స్మః। ఇతి మాతృవిషయే .

* ఆచమనోచ్ఛిష్ట శోధనోత్థాపన విసర్జనా దన్య ద్వైశ్వేదేవ పూర్వం కారయేత్, అన్యథా రక్షాం స్యపహరేయు, రితి॥

♦ ఉచ్ఛిష్టపాత్రోద్ధరణప్రకారః

పాత్రాణి చాలయే చ్ఛ్రాద్ధే స్వయం శిష్యో ఽథవా సుతః
నస్త్రియో నచ బాలాశ్చ నచ దాస్యః కదాచన
భుక్తిపాత్రం సముద్ధృత్య నిఖనేత్తు ప్రయత్నతః
అలబ్ధ ప్రేతకార్యేతు తస్యత్యాగో విధీయతే, ఇతిస్మరణాత్

"ప్రయత్నత, ఇతి యథా శ్వ కుక్కుట మార్జారాది స్పర్శనాఽభావ స్తథా నిఖనేదిత్యర్థః"

శ్రాద్ధ ఉచ్ఛిష్ట పాత్రాణి గర్తే నిక్షిప్య గోపయేత్
మృద్భి రాచ్ఛాదయే చ్ఛ్వాది ర్యథా నస్పృశతే, తథేతి॥

§ వికిరాన్నభాగినః

యే చాపమృత్యునా కేచి న్మృత్యుం ప్రాప్తా స్స్వవంశజాః
వికిరేణ ప్రదత్తేన తృప్తిం యాన్తిచ తేఽఖిలాః
యే చాదన్తాః కులేబాలాః క్రియాయోగా హ్యసంస్కృతాః
సపిణ్డా స్తే స్తు వికిర సమ్మార్జన జలాశిన, ఇతి॥

అన్నవికరణవిధిః

విశ్వేషాం దేవానాం పురతః క్రమేణ
అసోమపాశ్చ యేదేవా యజ్ఞభాగ వివర్జితాః
తేషా మన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికమ్

ఉత్తరాగ్రం అన్నె స్సవ్యం వికీర్య తదుపరి సయవం జల మాసిఞ్చ్య.

(ప్రాచీ) పితుః పిత్రాదీనాం పురతః క్రమేణ
అసంస్కృత ప్రమీతాయే త్యాగినో్య యాః కులస్త్రియః
దాస్యామి తేభ్యో వికిర మన్నం తాభ్యశ్చ పైతృకమ్

ఇత్యన్న మపసవ్యం దక్షిణాగ్రం వికీర్య తదుపరి సతిలం జల మాసిఞ్చ్య, నిమిత్తస్యపురతః కిఞ్చిదన్నం దక్షిణాగ్రం తూష్ణీంవిసృజ్య తథైవోపరి సతిలోదక ముత్సృజ్య, (ఉపవీతీ) (అపఉపస్పృశ్య) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణ్వగ్రే

అసంశయో భవే ద్విష్ణు ర్మోక్షసాధన మవ్యయమ్
పితౄణాంచ వరంశ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచ వైష్ణవమ్

ఉత్తరాగ్రం సవ్యేన వికీర్య తదుపరి సయవం జల మాసిఞ్చ్య

వాయస పిణ్డనిర్వాపః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రాచీ)గోత్రస్య...ప్రేతస్య సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే వికిర శేషాఽన్నేన వాయస పిణ్డప్రదానంకరిష్యే। (ఉప-అప) (ప్రాచీ) పితౄణా మభిముఖం దక్షిణాఽగ్రేషు దర్భేషు తిలోదక ముత్సృజ్య వికిర శేషాఽన్నేన యేఽగ్నిదగ్ధాఇతి సతిలం పిణ్డం దద్యాత్.

యేఽగ్నిదగ్ధాయే ఽనగ్నిదగ్ధా యేవాజాతాః కులేమమ
భూమౌ దత్తేన పిణ్డేన తృప్తాయాన్తు పరాంగతిమ్

అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కులప్రసూత మృతేభ్యః అయం పిణ్డ స్స్వధానమః ఏతం పిణ ముపతిష్ఠధ్వమ్, సతిలం జలం

పరిత స్స్రావ్య దర్భేణ పిధాయ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాఽచమ్య తత్పిణ్డం
♦ వాయసేభ్యో దత్వా॥ పితృపూర్వం విష్ణ్వన్త ? మపో నిసీయా
మృతాపిధానమసీ త్యుత్తరాపోశనం దత్వా "అమృతాపిధానమసి"

♦ బలిం బలిభుజో యత్ర ప్రదత్తం నైవ భుఞ్జతే
నైవ తృప్తాగ్ల ప్రయాస్యన్తి పితర స్తస్య సానుగా, ఇతి
ఏతత్పిణ్డం కాకై స్స్వీకారే యత్నం కుర్వన్తి

వాయసపిణ్డస్యాన్య జన్తుస్పర్శనే పునశ్శ్రాద్ధకరణమ్

వాయసా ఽస్వీకృతే పిణ్డే శునా శూద్రేణ దూషితే
తద్దినం చోపవాసశ్చ పునశ్శ్రాద్ధం పరే ఽహనీ, తి

? వికిరదానానన్తర మాచమనా వశ్యకత్వమ్

తదన్వాచమనార్థాయ దద్యా చ్చాప స్సకృత్సకృత్, ఇతి
(అనంతరం బ్రాహ్మణహస్తే గండూషార్థం సకృత్సకృ దపో దద్యాదిత్యర్థః)
తృప్తేషు తేషు వికిరే దన్నం విప్రేషు భూతలే
దద్యా దాచమనార్థాయ తేషాం వారి స్సకృత్సకృత్, ఇతి

వికిరదానానన్తరం కర్తు రాచమ నావశ్యకత్వమ్

శ్రాద్ధేషు వికిరం దత్వా నాచామే న్మతివిభ్రమాత్
పితర స్తస్య షణ్మాసం భవ న్త్యుచ్ఛిష్ట భోజనాః, ఇతి

హస్తప్రక్షాళనానన్తర ముత్తరాపోశన నిషేధః

హస్తం ప్రక్షాళ్య గణ్డూషం యఃపిబే దవిచక్షణః
ఆసురం తద్భవే చ్ఛ్రాద్ధం పితౄణాం నోపతిష్ఠత, ఇతి

గండూషం యఃపిబేత్ భోజనాన్తే అమృతాపిధానమసీతి మన్త్రేణాపో యఙ్గపిబే దిత్యర్థః। ఉత్తరాపోశనా త్పూర్వం,హస్తలేప మార్జనక్షాళనోత్థానాని నకార్యాణి, తథైవ

ప్రాగ్గణ్డూష జలా ద్భుక్త్వా నహస్తం నిర్మృజే ద్బుధః
ప్రక్షాళయేచ్చ నోత్తిష్ఠే త్పీడా ద్విప్ర స్సదైవహి
యో భుక్త్వోత్థాయా చా మతిపీడా ద్విప్రస్తదాఽశుచిః
స్నాత్వా శుచి ర్భవేచ్ఛ్రాద్ధేశ్రాద్ధహాచ నరాధమ ఇతి

గణ్డూషపాన ప్రకారః

అర్ధం పిబతి గణ్డూష మర్ధం త్యజతి భూతలే
ప్రీడన్తి పితర స్సర్వే యేచాన్యే భూమిదేవతా ఇతి

ఆచాన్తేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యః కరశుద్ధిం కారయిత్వా పితృపూర్వ ముత్థాప్య ? పాణిపాదావా మణిబన్ధ జానుతో దక్షిణాది ప్రత్యేకం భోక్తౄ న్ప్రక్షాళయిత్వా స్థలం పున స్సంశోధ్య స్వయం పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య తతః పిత్రాదీ న్ద్విరాచామయిత్వా పూర్వోక్తాస నేషు పూర్వవదాసయిత్వా తై రనుజ్ఞాతో వైతరణీ గోదానం కుర్యాత్ ॥

* వైతరణీగోదానమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మ ణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే ప్రేతరూపస్యా స్మత్పితుః సుఖేన వైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థం వైతరణీ సంజ్ఞిక గోదానం కరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేనా ఽఽదౌ గోపూజాం కరిష్యే (ఉప-అపఉపస్పృశ్య) సులక్షణ లక్షితాం సవత్సాం గామేకా మానాయ్య గన్ధపుష్పాక్షతై స్తత్తత్స్థానాని సమ్పూజ్య.

? భోక్తౄణాం హస్తప్రక్షాళనే విశేషః

విశ్వదేవ నివిష్టానాం చరమం హస్తధావనమ్
విసర్జనంచ నిర్దిష్టం తేషు రక్షాయత స్థితా
దైవపూర్వన్తు యోదద్యా ద్ధస్త ప్రక్షాళ నోదకమ్
నిరాశాః పితరో యాన్తి దేవరక్షా వివర్జితా, ఇతి

* గోదానంవినా వైతరణీం నోత్తరతి

ప్రేతలోకా త్పితృలోక గమనార్థంచ వైతతః
నదీం వైతరణీం చైవ తరణార్థం ప్రతాపయేత్
ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు గాం దద్యా ద్బ్రాహ్మణాయ చ
దత్తా గౌర్యేన సాపిణ్డ్యే సతాం తరతి నేతరః
అకృతే తత్రపద్యన్తే ప్రాయశ్చిత్తేతు పాపిన ఇతి

వైతరణీలక్షణమ్

నదీవైతరణీ నామ దుర్గంధ రుధి రావహా
కృష్ణతోయా మహావేగిన్యస్తికేశ తరఙ్గిణీ ఇతి

గోపూజా

గోః అగ్రపాదాభ్యాం నమః, గోః శృఙ్గాభ్యాం నమః, గోః స్కన్ధాభ్యాం నమః, గోః జఘన్యపాదాభ్యాం నమః, గోః పుచ్ఛాయ నమః, గోః సర్వాఙ్గేభ్యో నమః॥ నన్దిన్యై నమః గోః పాదౌ పూజయామి, జగదుత్పత్తి కారణాయై నమః గోః జానునీ పూజయామి, జగద్రక్షణాయై నమః గోః కటిం పూజయామి, శ్రీమత్యై నమః గోఃపృష్ఠం పూజయామి, పవిత్రాయై నమఃగోః కర్ణం పూజయామి, సుశీలాయై నమః గోశ్శృఙ్గే పూజయామి, యజ్ఞసాధనాయై నమః గోః ముఖం పూజయామి, విశ్వస్యా ఽఘప్రణాశిన్యై నమః గోః శిరః పూజయామి, ఇతి సమ్పూజ్య తత్తన్మన్త్రై ర్గన్ధ పుష్పాక్షత ధూపదీప వస్త్రాఽలఙ్కార నైవేద్య పానీయాచమన తామ్బూల నీరాజనాది సర్వోపచారా న్సమర్ప్య గోసూక్తేనా ఽభిమృశ్య

"శుద్ధాఇమే పశవో యేషాం శృఙ్గా విన్ద్రా విష్ణూ బ్రహ్మ శిరః పృష్ఠోరుద్ర ఋషయో రోమా ణ్యూరో గుహ స్తీర్థా లాఙ్గూలమ్। కుక్షీ మేదినీ చక్షుసీ చన్ద్రాదిత్యౌ వాలా విద్యాధరాః, ఊధ స్సాగరా స్తనా నద్యో గాత్రం భూధరాః। అస్థీని పర్వతా రుధిరం మిత్రావరుణౌ మాంస మగ్ని ర్జాహ్నవీ మూత్రమ్। ఖుర ఉరగా జ్యేష్ఠా నాసికా దన్తా మరుతః। జిహ్వా సరస్వతీ కణ్ఠః కవీన్ద్ర శ్శక్రత్పుణ్య దేశమ్। ఏతా స్సవత్సా గావ స్సవృషాః యథాసుఖం చరన్తు కామంచరన్తామ్। యథాసుఖం వ్రజన్తు కామంవ్రజన్తామ్। యథా సుఖం ముదన్తు కామం ముదన్తామ్॥ నమోగోభ్య ఇతి తాం నమస్కుర్యాత్॥

శ్లో॥ నమో గోభ్య శ్శ్రీమతీభ్య స్సౌరభేయీభ్య ఏవచ
నమో బ్రహ్మసుతాభ్యశ్చ పవిత్రాభ్యో నమోనమః

ఇతి గోపూజాం కృత్వా, ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య... శ్రాద్ధే ప్రేతరూప స్యాస్మత్పితు స్సుఖేన వైతరణీ నద్యు త్తరణార్థం శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థం వైతరణీ సంజ్ఞిక

గోదానం కరిష్యే (ఉప-అప) సుశీలం బ్రాహ్మణం వృత్వా శ్రీమహా విష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనమ్, ఇదం పాద్యం, పత్న్యా స్రావిత పాత్రాంతర తీర్థేన పాదౌ ప్రక్షాళ్య

శ్లో॥ నమో౽స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే
సహస్ర పాదాక్షి శిరోరుబాహవే
సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
సహస్రకోటి యుగధారిణే నమః

ఆచమనం దత్వా పుష్పగన్ధ ధూపదీపాద్యై రభ్యర్చ్య; సదర్భ తిల జలం సదక్షిణాకం గోపుచ్ఛం హస్తే గృహీత్వా

శ్లో॥ యమద్వారే మహాఘోరే తప్తా వైతరణీ నదీ
తాంతారయితు మిచ్ఛామి కృష్ణాం గాం ప్రదదామ్యహం.

గోత్రస్య-శర్మణః-పితుః-ప్రేతస్య సుఖేన వైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్సదక్షిణాం సవత్సామిమాం గాం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే-గోత్రాయ-శర్మణే-ప్రతిగ్రహీత్రే తుభ్య మహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥ దేవస్య త్వేతి ప్రతిగృహ్య, ఓం దేవ...భ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, సదక్షిణాకం గోపుచ్ఛం బ్రాహ్మణేన గ్రాహయిత్వా

శ్లో॥ విష్ణురూప ద్విజశ్రేష్ఠ పఙ్క్తిపావన భూసుర
సదక్షిణా మయా తుభ్యం దత్తా వైతరణీతు గౌః

ఇత్యుక్త్వా దణ్డవ త్ప్రణమ్య;-పిణ్డసంయోజనం కుర్యాత్.

పిణ్డసంయోజనా ఽనుజ్ఞా

పిణ్డస్థానం గత్వా, యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా భోస్స్వామినః భవత్పాద...స్వీకృత్య (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యా౽ద్య ద్వాదశే౽హాని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయవిధాన సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధే పిణ్డసంయోజనం కర్తుం మమ యోగ్యతా సిద్ధి రస్త్వితి భవన్తో ౽నుగృహ్ణన్తు [(ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధి రస్తు॥

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య... శ్రాద్ధే పిణ్డసంయోజనకాలే తిథి వారాదిభి ర్యోదోష స్సమజనితద్దో పరిహారార్థం యత్కిఞ్చి ద్ధిరణ్య దానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ)

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః,
అనన్త పుణ్యఫలద మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే

గోత్రస్య-శర్మణః-పితుః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యా ఽద్యద్వా దశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే పిణ్డ సంయోజనకాలే తిథి వారాదిభి ర్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహా రార్థం యత్కిఞ్చిద్ధిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్య మహం సంప్రదదే ఇదం నమమ శ్రీకృష్ణార్పితమ్॥

(పిణ్డ సంయోజనకాలే, దశదానం, శ్రీమూర్తిదానం, శ్రీకోశ దానం, షోడశమహాదానాని యథాశక్తి విశేషదానాని చ కుర్యాత్।)

పిణ్డ సంయోజన క్రమః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ.....తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్యాఽద్య ద్వాదశేఽహని పార్వణైకోద్దిష్ట సముచ్చయ విధాన సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే ప్రేతరూప స్యాస్మ త్పితుః తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహైః గోత్రై ర్వసు రుద్రాఽదిత్య స్వరూపై స్సహ సమానోదక సాపిణ్డసిద్ధ్యర్థం ప్రేతత్వ విముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకాఽవాప్త్యర్థం పరమపద ప్రాప్త్య ర్థఞ్చ గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య పిణ్డం తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం వసురుద్రాఽదిత్య స్వరూపాణాం పిణ్డైస్సహ సంయోజనం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీనావీతీ) కూర్చా వహ్య ప్రేతస్య పిణ్డం దర్భేణ త్రిధా విభజ్య పితృస్థానగతా యేతి తత్ప్రథమ భాగమాదాయ, "ఓం పితృస్థానగతాయ" గోత్ర శర్మణ్, పితః ప్రేత త్వత్పిణ్డ ప్రథమభాగం సంగచ్ఛధ్వం సమానోమన్త్ర ఇతి ద్వాభ్యాం త్వత్పితృ పిణ్డేనసహ సంయోజయిష్యే [ప్ర] సంయోజయ

''ఓం సంగచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వమ్, సంవో మనాగ్ంసి జానతామ్, దేవాభాగం యథాపూర్వే సంజానానా ఉపాసత'' ''ఓం సమానో మన్త్రస్సమితి స్సమానీ, సమానం మనస్సహ చిత్తమేషామ్, సమానం కేతోఽభిసగ్ం రభధ్వమ్, సంజ్ఞానే నవో హవిషాయ జామః'' (ఇతి తత్పితృపిణ్డోపరి నిధాయ సుదృఢం సంయోజయేత్।) పితామహ

మాతృసపిణ్డీకరణశ్రాద్ధే పిణ్డసంయోజనవిధిః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ....తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రాయాః నామ్న్యాః.... శ్రాద్ధే ప్రేతరూపాయాః అస్మన్మాతుః తద్భర్తృ మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీభి ర్గోత్రాభి ర్వసు రుద్రా ఽదిత్య పత్నీస్వరూపాభి స్సహ సమానోదక సాపిణ్డసిధ్యర్థం ప్రేతత్వ విముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకా ఽవాప్త్యర్థం పరమపద ప్రాప్త్యర్థంచ గోత్రాయాఃనామ్న్యాః మాతుః ప్రేతయాః పిణ్డం తద్భర్తృ మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీనాం వసు రుద్రా ఽదిత్య పత్నీ స్వరూపాణాం పిణ్డైస్సహ సంయోజనం కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య) సాపసవ్యం శూర్పా వపోహ్య ప్రేతాయాః పిణ్డం దర్భేణ త్రిధా విభజ్య, భర్తృ మాతృ స్థానగతాయై ఇతి తత్ప్రథమ భాగం గృహీత్వా గోత్రే నామ్ని మాతః ప్రేతే త్వత్పిణ్డ ప్రథమభాగం సంగచ్ఛధ్వం సమానోమన్త్రి ఇతి ద్వాభ్యాం త్వద్భర్తృ మాతృపిణ్డేన సహ సంయోజయిష్యే [ప్ర] సంయోజయ ఓంసంగచ్ఛ....పాసత, ఓంసమానోమ....యజామః ఇతి తద్భర్తృ మాతృపిణ్డోపరి నిధాయ సుదృఢం సంయోజయేత్ భర్తృ పితామహీ స్థానగతాయై ఇతి తద్ద్వితీయభాగం గృహీత్వా,గోత్రే........ప్రేతే, త్వత్పిణ్డ ద్వితీయభాగం సంగచ్ఛధ్వం సమానోమన్త్రి ఇతి ద్వాభ్యాం త్వద్భర్తృ పితామహీ పిణ్డేన సహ సంయోజయిష్యే (ప్ర) సంయోజయ, ఓంసంగ........మః॥ ఇతి తద్భర్తృ పితామహీ పిణ్డోపరి నిధాయ సుదృఢం సంయోజయేత్.

భర్తృప్రపితామహీ స్థానగతాయై ఇతి తత్తృతీయ భాగం గృహీత్వా గోత్రే........ప్రేతే త్వత్పిణ్డ తృతీయభాగం సంగచ్ఛధ్వం సమానోమన్త్రి ఇతి ద్వాభ్యాం త్వద్భర్తృ ప్రపితామహీ పిణ్డేనసహ సంయోజయిష్యే (ప్ర) సంయోజయ, ఓంసంగ....మః ఇతి త్వద్భర్తృ ప్రపితామహీ పిణ్డోపరి నిధాయ సుదృఢం సంయోజయేత్.

విధవాయాః పిణ్డసంయోజనమ్

అపుత్రాయాః పత్న్యాః పిణ్డం భర్తృపిణ్డేన సంయోజయేత్
పుత్రవత్యాః పితామహ్యాదీనాం పిణ్డై స్సంయోజయే, దితి.

స్థానగతాయేతి తద్ద్వితీయ భాగ మాదాయ, "ఓం పితామహస్థాన గతాయ," గోత్ర...ప్రేత త్వత్పిణ్డద్వితీయ భాగం సంగచ్ఛధ్వం సమానో మన్త్ర ఇతి ద్వాభ్యాం త్వత్పితామహపిణ్డేన సహ సంయోజయిష్యే [ప్ర] సంయోజయ, ఓం సంగచ్ఛధ్వం...ఉపాసత, ఓం సమానో...యజామః (ఇతి తత్పితామహ పిణ్డోపరి నిధాయ సుదృఢం సంయోజయేత్) ప్రపితామహ స్థానగతాయేతి తత్తృతీయ భాగ మాదాయ "ఓం ప్రపితామహ స్థానగతాయ" గోత్ర.. ప్రేత త్వత్పిణ్డ తృతీయభాగం సంగచ్ఛధ్వం సమానోమన్త్ర ఇతి ద్వాభ్యాం త్వత్ప్రపితామహ పిణ్డేన సహ సంయోజయిష్యే [ప్ర] సంయోజయ, ఓం సంగచ్ఛ...ఉపాసత, ఓంసమానో...యజామః॥ ఇతి తత్ప్రపితామహ పిణ్డోపరి నిధాయ సుదృఢం సంయోజయేత్)॥

ఆవాహనోదకసంయోజనమ్

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్ర-శర్మణ-పితః ప్రేత త్వదావాహన పాత్రోదకం త్వత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానా మావాహన పాత్రోదకై స్సహ క్రమేణ సంయోజయిష్యే [ప్ర] సంయోజయ (ఇతి తేనా నుజ్ఞాతః)

ప్రేతాఽఽవాహన పాత్రోదకం మనసైవ త్రిధా విభజ్య॥ పితృస్థాన గతాయేతి తత్ప్రథమ భాగ ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా "ఓం పితృస్థానగతాయ" సమానీవ సంజ్ఞానమితి ద్వాభ్యాం తత్పితృ పాత్రా ఽఽవాహనోదకై స్సహ సంయోజ్య "ఓం సమానీవ ఆకూతిః, సమానా హృదయా నివః, సమాన మస్తువో మనః, యథావ స్సుసహాసతీ" ఓం సంజ్ఞానం నస్స్వైః సంజ్ఞానమరణైః సంజ్ఞానమశ్వినాయువమ్, ఇహాస్మాసు నియచ్ఛతమ్" గోత్ర-శర్మణ-పితుః ప్రేత

పూర్వవ త్త్రీప్రిలిఙ్గేనోహం కృత్వా పితామహీ ప్రపితామహీ వృద్ధప్రపితామహీనా మావాహనోదకై ర్మాతు రావాహనోదకం క్రమశ స్సంయోజయే న్మాతృ సపిణ్డీకరణే.

త్వదావాహన పాత్రోదక ప్రథమభాగం త్వత్పితుః గోత్రస్య శర్మ
ణః వసురూపస్య పాత్రోదకేన సహ సంయోజయామి,
పితామహస్థానగతాయేతి తద్ద్వితీయభాగ ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా
"ఓం పితామహస్థానగతాయ" ఓం సమానీ......సహాసతీ,
ఓం సంజ్ఞానం ...... యచ్ఛతమ్। గోత్ర శర్మన్ పితః ప్రేత త్వదా
వాహన పాత్రోదక ద్వితీయభాగం త్వత్పితామహస్య గోత్రస్య
శర్మణః రుద్రరూపస్య పాత్రోదకేన సహ సంయోజయామి,
ప్రపితామహస్థానగతాయేతి తత్తృతీయభాగ ముద్ధరిణ్యా గృహీత్వా॥
"ఓం ప్రపితామహస్థానగతాయ, ఓం సమానీ...సహాసతీ,
ఓం సంజ్ఞానం......యచ్ఛతమ్" గోత్ర శర్మన్ పితః ప్రేత త్వదా
వాహన పాత్రోదక తృతీయభాగం త్వత్ప్రపితామహస్య గోత్రస్య
శర్మణః ఆదిత్యరూపస్య పాత్రోదకేనసహ సంయోజయామి.

సమానీవ, సంజ్ఞానమితి ద్వాభ్యామగ్నిసమీపస్థిత ప్రేతావా
హన పాత్రోదకం బ్రహ్మప్రణీతాయా సంయోజ్య, ఓం సమానీ...
సహాసతి, ఓం సంజ్ఞానం...యచ్ఛతమ్.

స్థానసంయోజనమ్

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ గోత్ర శర్మన్ ప్రేత
త్వత్స్థానం త్వత్పితృ పితామహ ప్రపితామహ స్థానేనసహ సంయో
జయిష్యే [ప్ర] సంయోజయ ఓం పితృస్థానగతాయ, ఓం సమానీ
...సతి ఓం సంజ్ఞానం...యచ్ఛతమ్, గోత్రస్య శర్మణఃపితుః ప్రేతస్య
స్థానం తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహ స్థానేనసహ సంయోజ
యామి। (ఇతి స్థానసంయోజనంకృత్వా)

పితామహాది ప్రార్థనమ్

యేసమానా, యేసజాతా ఇతి ద్వాభ్యాం మన్త్రాభ్యాం పిణ్డా
నుపతిష్ఠేత, "ఓం యేసమానా స్సమనసః పితరోయమరాజ్యే తేషాం

లోక స్స్వధానమో యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్'' ''ఓం యేసజాతా స్సమనసో జీవాజీవేషు మామకాః తేషాగ్ం శ్రీర్మయి కల్పతా మస్మిన్లోకే శతగ్ం సమాః'' (ఇతః పరం ప్రేతశబ్దో నాస్తి)

(శ్లో॥ ? ఏషవోఽనుగతప్రేతః పితృసామాన్య వాప్తవాన్
శివం భవతు శేషాణాం జాయన్తాం స్థిరజీవినః
ఇత్యుక్త్వా పితామహాద్యభివాద శ్శిష్టాచారః)

నామోచ్చారణపూర్వక పిణ్డప్రదానమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధే పిణ్డసంయోజనాన్తే నామోచ్చారణ పూర్వక పిణ్డప్రదానం కరిష్యే (ఉప-అప-ప్రాచీ) (పిణ్డస్థానే కృతా ఽఽవాహనోదక పాత్రేషు ఆమ ఆగచ్ఛన్త్వితి నామోచ్చారణ పూర్వకం పితృ పితామహ ప్రపితామహా నావాహ్యాభ్యర్చ్య, పిణ్డం గృహీత్వా పృథివీగతేభ్యః వసురూపేభ్యః గోత్రేభ్యః శర్మభ్యః పితృభ్యః పిణ్డం నిర్వపామి, ఇత్యేవం నామోచ్చారణపూర్వకం పితామహేభ్యశ్చ ప్రపితామహేభ్యశ్చ పిణ్డం నిర్వాప్య, అఞ్జనాదీ న్దత్వా పిణ్డస్థానస్య దక్షిణస్యాం దిశ్యవటం సమవృత్త మాయతాఽవనతం షడంగుళ మాత్రం ఖనిత్వా, పానీయార్థం పూర్వనిక్షిప్త కలశోదకేనోర్జం వహన్తీరితి తదవట మాపూర్య ముఖవాసాది దక్షిణాం దత్వా శూర్పేణ తత్పిణ్డా న్పిధాయ తదుపరి పుష్పతిలాక్షత దర్భా న్విన్యస్య నమోవఃపితర ఇతి పితౄన్ప్రణమ్య నిమిత్తస్య దక్షిణాదికం తామ్బూలం దత్వా అభిరమతా మిత్యుద్వాస్య విసృజేత్, అభిరమతామ్॥

పితామహ్యాది ప్రార్థనమ్

? ఏషా వోను గతాప్రేతా మాతృసామాన్య మీయుషీ
శివం భవతు శేషాణాం జాయన్తాం స్థిరజీవినః, ఇత్యుక్త్వా నమస్కుర్యాత్

అలఙ్కార చన్దనాది ప్రదానమ్

పాదా ప్రక్షా ళ్యాచమ్య కాలకామక సంజ్ఞిక విశ్వేదేవా స్స్వాహా; అలఙ్కారార్థే అమీవో గన్ధాః ఇమాని పుష్పాణి తులసీ దళాని ఇదంవ స్తామ్బూలం [ప్ర] అస్తు తామ్బూలం। ఇయంవో దక్షిణా [ప్ర] * అస్తుదక్షిణా। (ప్రాచీ) పితృపితామహ ప్రపితామహా స్స్వధా; అలఙ్కారార్థే అమీవో గన్ధాః ఇమాని పుష్పాణి తులసీ దళాని, ఇదంవ స్తామ్బూలమ్ [ప్ర] అస్తుతామ్బూలమ్। ఇయంవో దక్షిణా [ప్ర] అస్తుదక్షిణా। (ఉపవీతీ) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో స్వాహా; అమీతే గన్ధాః ఇమాని పుష్పాణి తులసీదళాని, ఇదం తే తామ్బూలమ్ [ప్ర] అస్తు తామ్బూలమ్। ఇయన్తే దక్షిణా (ప్ర) అస్తు దక్షిణా। (ఇతి దత్వా) అఞ్జలిం విధాయ స్వామినః మయాకృత మిదం సపిణ్డీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం యథాశాస్త్రానుష్ఠితం గయాశ్రాద్ధ ఫలదం అక్షయ తృప్తికరం భూయాదితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు (ప్ర) యథాశాస్త్రానుష్ఠిత మస్తు గయాశ్రాద్ధ ఫలదమస్తు అక్షయతృప్తికర మస్తు.

---

* దక్షిణాదానే జ్ఞాతవ్యాంశాః

అదత్వా దక్షిణాం శ్రాద్ధే శ్వో దాస్యామీతి యోవదేత్
దినేదినే భవే ద్వృద్ధి ర్దక్షిణా పరిమాణతః
తస్మా దవశ్యం దాతవ్య మదాతా రౌరవం వ్రజేత్, ఇతి
యత్కిఞ్చి ద్దక్షిణాకాలే స్వస్వ శక్త్యనుసారతః
తదక్షయం భవే త్తృప్తిం దదాతి స్వపితౄన్ప్రతి
లక్షం లక్షపతి ర్దద్యా ద్దరిద్రస్తు వరాటికామ్
విత్తశాఠ్యం నకుర్వీత శ్రాద్ధకాలే సమాహితః
సత్యాం సమ్పది లోభా ద్యశ్శ్రాద్ధం నకురుతే ద్విజః
సవిజ్ఞేయో నరపశు ర్గార్దభీం యోని మావిశేత్
తస్య పఙ్క్తౌ నభోక్తవ్యం భుక్త్వా చాన్ద్రాయణం చరే, దితి
ఏక పఙ్క్త్యుపవిష్టానాం విప్రాణాం శ్రాద్ధకర్మణి
భక్ష్యం భోజ్యం సమం దేయం దక్షిణా త్వనుసారత, ఇతి

నిమన్త్రిత బ్రాహ్మణ విద్యావినయాది సకలగుణతారతమ్యేన దక్షిణాదాతవ్యే త్యర్థః।

దాతార ఇతి తాన్ప్రార్థ్య

దాతారో నోభివర్ధంతాం వేదా స్సన్తతి రేవచ
శ్రద్ధాచ నోమావ్యపగా ద్బహు దేయంచ నోస్తు
అన్నంచ నోబహు భవే దతిథీంశ్చ లభేమహి
*యాచితారశ్చనస్సన్తు మాచయాచిష్మ కించన॥

[ప్ర] దాతారో వోభివర్ధన్తాం వేదాస్సన్తతి రేవవః
శ్రద్ధాచ వోమావ్యపగా ద్బహు దేయంచ వోస్తు
అన్నంచ వోబహుభవే దతిథీంశ్చ లభధ్వమ్
యాచితారశ్చ వస్సన్తు మాచ యాచధ్వం కిఞ్చన॥
అక్షయ ముచ్యతామ్ [ప్ర] అస్త్వక్షయమ్॥

పిణ్డోద్వాసనమ్

పిణ్డస్థానం గత్వా తచ్ఛూర్పం వ్యపోహ్య పిణ్డస్థాన గతా న్పితౄన్ నమోవఃపితర ఇత్యభివన్ద్య। "ఓం నమోవః...నమోవః। (ప్రాచీ) పిణ్డోద్వాసనం కరిష్య ఇతి సఙ్కల్ప్య పితృభ్యః పానీయం దదామి, పితామహేభ్యః పానీయం దదామి, ప్రపితామహేభ్యః

శ్రాద్ధదినే శూద్రాయాఽన్నదాన నిషేధః

శ్రాద్ధం దత్వా య ఉచ్ఛిష్టం వృషలాయ ప్రయచ్ఛతి
పితర స్తస్య షణ్మాసం భవన్త్యుచ్ఛిష్టభోజిన, ఇతి
నశూద్రం భోజయే త్తస్మి న్గృహే యత్నేన తద్దినే
శ్రాద్ధశేషం నశూద్రేభ్యో దదాతి చ ఖలేష్వపి, ఇతిచ

కేచి చ్ఛిష్టా శ్శ్రాద్ధదినే పృథక్పాకసిద్ధం పదార్థం వృషలేభ్యః ప్రదాయ భోజనార్థం తత్తద్గృహానేవ ప్రేషయన్తి।

అనుపనీతానాం భుక్తపాత్రస్థోచ్ఛిష్టదాననిషేధః

స్త్రీశూద్రా ఽనుపనీతానాం శ్రాద్ధోచ్ఛిష్టం నదాపయేత్
యో దద్యా ద్రాగసంమోహా న్నత గ్గచ్ఛతి వైపిత్యా, నితి

భార్యా భృతకదాసేభ్య ఉచ్ఛిష్టం శేషయే ద్బుధ, ఇతినియమ శ్శ్రాద్ధవ్యతిరిక్త విషయ ఇత్యర్థః।

పానీయమ్ దదామి, ఇతి పానీయం దత్త్వా, ఉత్తిష్ఠత పితర ఇతి పిణ్డస్థాన గతాన్ పితౄనుద్వాస్య "ఓం ఉత్తిష్ఠతపితరః పితృశూరాయ మస్య పన్థా మనువేతా పురాణం, ధత్తాదస్మాసుద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతా ద్భాగధా న్దేవతాసు, పిణ్డస్థానగతా న్పితృ పితామహ ప్రపితామహాన్ యథాస్థాన ముద్వాసయామి॥

స్వర్గపాథేయమ్

ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రాచీ) దివిగతస్య ఆదిత్యరూపస్య గోత్రస్య వృద్ధప్రపితామహస్య స్వర్గలోకప్రాప్త్యర్థం స్వర్గపాథేయ శ్రాద్ధ ప్రతినిధిత్వేనా ఽఽమద్రవ్యదానం కరిష్యే (ఉప అప) (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ఏకం బ్రాహ్మణ మాహూయ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇద మాసనం మిత్యాది పాద్యాచమన గంధపుష్ప ధూపదీపాద్యై రభ్యర్చ్య!

దానయోగ్యా న్యామద్రవ్యా ణ్యాదాయ ప్రోక్ష్య వస్త్రద్వయేన బద్ధ్వా సదక్షిణాకం తామ్బూలం గృహీత్వా, తణ్డులా న్వైశ్వదైవత్యాః... ప్రయచ్ఛ మే॥ గోత్రస్య శర్మణః ఆదిత్యరూపస్య వృద్ధప్రపితామహస్య స్వర్గలోక ప్రాప్త్యర్థం స్వర్గపాథేయ శ్రాద్ధ ప్రతినిధిత్వే నేద మామం సపరికరం సతామ్బూలం సదక్షిణాకం సతిలాభిధానోదకుమ్భం యజుశ్శాఖాధ్యాయినే గోత్రాయ శర్మణే ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానః, తుభ్య మహం సంప్రదదే ఇదం నమమ, శ్రీకృష్ణార్పితమ్, బ్రాహ్మణాయ శుణ్ఠీ దద్యా ఽఽజ్యాది పరికర సహిత మామద్రవ్యం దద్యాత్॥

ఆశీర్వాదః

అస్తుతృప్తి, రామావాజ స్యేతి భుక్తవత స్తా న్నమస్కృత్య

ఓం "అస్తు తృప్తి రమేయాహి మధుధామ తిలోదకైః
ఘృత పాయస పూపాన్న స్రగ్వస్త్రా భరణాదికైః
తృప్తా భవన్తు సతతం మమ వంశవివర్ధనాః"

ఓం ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యా దాద్యా వా పృథివీ విశ్వశమ్భా ఆమాగన్తాం పితరా మాతరాచా మాసోమో అమృతత్వాయ గమ్యాత్, విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా నమః। పితృభ్య స్స్వధా నమః॥ ఇతి ప్రణమ్య తత స్త్వాచార్యా దయో యజమానస్య శిరసి బుధ్యాస్మహాన్యై రిత్యక్షతారోపణం కుర్యుః॥ "ఓం బుధ్యాస్మ...ప్రతితిష్ఠతి"

ఓం స్వస్తిమన్తా)ర్థా స్సత్యా స్సఫలా స్సన్త్వితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] తథాస్తు। అనేన పితృయజ్ఞేన యజమానస్య పితరః నిత్యతృప్తాభూయాసురితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణాంతు (ప్ర) తథాస్తు। అస్మిన్ గృహే మహా లక్ష్మ్యాః స్థైర్యం శోభన పరంపరావాప్తిశ్చ భూయా దితి భవన్తో మహన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] తథాస్తు। సమస్త సన్మఙ్గళాని భవన్తు [ప్ర] తథాస్తు ఉత్తరోత్తరాభివృద్ధిరస్తు [ప్ర] తథాస్తు॥

పిత్రాదీనా ముద్వాసన ప్రకారః

తతో యజమానః (ప్రాచీనావీతీ) పిత్రా నుత్తిష్ఠ తేత్యుద్వాస్య। ఓం ఉత్తిష్ఠ.....దేవతాసు। పితృపితామహ ప్రపితామహాన్ యథాస్థాన ముద్వాసయామి, (ఉపవీతీ అపఉపస్పృశ్య) వాజే వాజే ఇతి విశ్వాన్దేవా న్విష్ణుంచ॥ "ఓం వాజే వాజే వతవాజినో నోధనేషు। విప్రా అమృతాఋుతజ్ఞాః। అస్య మధ్వఃగ పిబత మాదయధ్వమ్।తృప్తాయాత పథిభి ర్దేవయానైః"కాలకామక సంజ్ఞిక విశ్వాన్దేవాన్ శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణునా సహ యథాస్థాన ముద్వాసయామి" పరేత పితర ఇతివాప్రవాసయేత్। "ఓం పరేత పితర స్సోమ్యా గంభీరైఃగ పథిభిఃగ పూర్వ్యైః। అథా పిత్రా న్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదన్తి ఇతి ప్రవాసయిత్వా పృష్ఠత స్సీమాన్తం గత్వా ప్రదక్షిణీకృత్య నమస్కుర్యాత్, అత్ర స్వోత్తరీయం ద్వారప్రదేశే విస్తృత్య తేషాం గమనానన్తరం తత్పాద ధూళిం శిరసా వహేత్ (ఇతి సదాచారః)

తతః పాదా ప్రక్షాళ్యా ఽఽచమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః వసురూప స్యాస్మ త్పితు స్సపిణ్డీకరణ శ్రాద్ధాఙ్గభూత హోమావసానే వైశ్వదేవాఽగ్నౌ ఉపరిష్టా త్తన్త్రం కరిష్యే (ఉప అప ఉపస్పృశ్య) పితృభుక్తం పితృజీర్ణ మిత్యన్తహోమం యథోక్తంకృత్వా, అగ్ని మరణ్యాం సమిధి వాఽఽరోప్య ఉద్వాసిత పిణ్డాదికం సర్వమాదాయ నద్యాదిజలే ప్రక్షిప్య స్నాత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ఊనమాసికం కుర్యాత్।

ఊనమాసికమ్

తతః కర్తా పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః శాశ్వత శ్రీవిష్ణులోకావాప్త్యర్థం త్రిపురుషోద్దేశేన సంకల్ప విధానేనోనమాసికాఖ్యాఽన్నశ్రాద్ధ మద్యకరిష్యే (ఉప-అప) (నిమన్త్రిత) బ్రాహ్మణా నాహూయ దేవతాభ్య ఇతి తా న్నమస్కృత్య।

ఊనమాసికకాలః

ఏకవింశద్దినే శాన్తి స్త్రయోవింశద్దినే శుభమ్
పఞ్చవింశే పితుర్మోక్ష స్సప్తవింశే తథాసుఖమ్
ఏకోనత్రింశతి దినే గయా శ్రాద్ధఫలం లభేత్
ఊనమాసిక కాలానా మిత్యేవం మనురబ్రవీత్
మాస ద్విత్రి దినైకాహ న్యూనే స్యా దూనమాసికమ్
వదన్తి ద్వాదశే హ్యేకే తథాఽన్యేతు త్రయోదశ, ఇతి

త్రైపక్షికాదీనాం కాలనిర్ణయః

సప్తవింశదినా దూర్ధ్వం త్రియహస్సూన మాసికమ్
చత్వారింశ ద్దినా దూర్ధ్వం పఞ్చాహస్సు త్రిపక్షికమ్
తథా దశసు షాణ్మాసం సప్తత్యతిశతాత్పరమ్
ఊర్ధ్వం పఞ్చాదశాహస్సు చత్వారింశ చ్ఛతత్రయాత్
ఊనాబ్దికం ప్రకుర్వీత తథావాబ్దిక మాచరే, దితి

సంకల్పశ్రాద్దే వర్జ్యాని

ఆవాహ నాగ్నౌ కరణం స్వధానినయనం తథా
వికిరం పిణ్డదానంచ సఙ్కల్పే పఞ్చవర్జయే, దితి

శ్లో॥ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ
నమ స్స్వధాయై స్స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మ ణః పితుః శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావా ప్త్యర్థం త్రిపురుషోద్దేశేన సంకల్ప విధానేనో నమాసికాఖ్యా ఽన్నశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణవరణ పాదప్రక్షాళనాదికం కర్మ కరిష్యే (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) ఇతి సంకల్ప్య (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ఊనమాసికా ఖ్యాన్నశ్రాద్ధే (ఉప) పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిద మాసనమ్। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వదేవార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః [ప్ర] ఓం తథా, ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సజల దర్భయవాన్ బ్రాహ్మణస్య దక్షిణహస్తే దద్యాత్) [ప్ర] ప్రాప్నువాని (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ఊన మాసికాఖ్యాఽన్న శ్రాద్ధే గోత్రాణాం శర్మణాం పృథివ్యన్తరిక్ష దివిగతానాం వసురుద్రాఽఽదిత్య స్వరూపాణాం పితృ పితామహ ప్రపితామహానా మిద మాసనమ్ పితృ పితామహ ప్రపితామహార్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణః కర్తవ్యః, [ప్ర] ఓం తథా, ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సజలదర్భతిలాన్ బ్రాహ్మణస్య దక్షిణహస్తే దత్వా) [ప్ర] ప్రాప్ను వాని, గోత్రస్య శర్మణః పితుః ఊనమాసికాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే (ఉప)

ఊనమాసిక వర్జ్యకాలః

నందాయాం భార్గవదినే చతుర్దశ్యాం త్రిపుష్కరే
ఊనశ్రాద్ధం నకుర్వీత గృహీ పుత్రధన క్షయాత్
భద్రా త్రిపద నక్షత్రం భాను భౌమార్కి వాసరాః
త్రిపుష్కరా ఇతి ఖ్యాతా స్తత్రతూనం నకారయేత్
త్రిపుష్కరేచ నందాసు దర్శే భార్గవ వాసరే
చతుర్దశ్యాం నకుర్వీత హ్యూనాని త్రీణివహ్నిభే
వహ్నిభం కృత్తికా నక్షత్రమ్, ప్రతిప త్షష్ఠ్యేకాదశ్యో నన్దాః
ఆగ్నేయమైన్ద్రం సార్పంచ తిస్రః పూర్వాశ్చ నైరృతమ్
యద్యేషూనత్రయం కుర్యా జ్జ్యేష్ఠపుత్రో వినశ్యతి, తీతి

శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో రిద మాసనమ్, శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహా విష్ణ్వర్థే భోక్తుం భవద్భిః క్షణఃకర్తవ్యః[ప్ర]ఓం తథా, ప్రాప్నువన్తు భవన్తః (ఇతి సజలదర్భయవాన్ తద్దక్షిణహస్తే దద్యాత్) [ప్ర] ప్రాప్నువాని॥

తతః కర్తా ప్రాఙ్గణే విశ్వేషాం దేవానాం చతురశ్ర ముపవీతీ తద్దక్షిణే పిత్ర్యాణాం వృత్త మనుపవీతీ గోమయే నాధావనీద మితి తాలాయత విస్తార మణ్డలే ఉపలిప్య, ఓం అథావ...లిప్తే (ఉప) చతురశ్రి మణ్డలే సదర్భయవాన్ (ప్రాచీ) వృత్తమణ్డలే సదర్భ తిలాన్ నిక్షిప్య, తయో శ్చషకాది పాత్రం ప్రత్యేకం నిధాయ, పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వా న్దేవాం శ్చతుర శ్రిమణ్డల సమీప విష్టరే ప్రాఙ్ముఖ మాసయిత్వా తత్పాదా చతురశ్ర మణ్డలే నిధాయ, పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః పాద్యస్థానే స్వాగతం [ప్ర] అస్తు స్వాగతమ్ (పవిత్రేవినా) ఇదం వః పాద్యమ్ [ప్ర] అస్తు పాద్యమ్। ఇద మర్ఘ్యం (ప్ర) అస్త్వర్ఘ్యం। సకలారాధనైస్వర్చితమ్ (ప్ర) అస్త్వర్చితమ్। స్వయం సూర్యాభిముఖ శ్శన్నో దేవీరితి పాదా సవ్యాది (పత్న్యాస్రావిత పాత్రాన్తర తీర్థేన) ప్రక్షాళయేత్। ఓం శంనో............వన్తునః (పవిత్రేధృత్వా) ఆచమనంకారయిత్వా సర్వాలఙ్కారణార్థం సర్వోపచారార్థం చేదం క్షణమ్ (ఇతి సదర్భ యవా న్దత్వా) (ప్ర) అస్తు క్షణమ్। శ్రీపాద తీర్థం యథా సమ్ప్రదా యం కుర్యాత్ (ప్రాచీనావీతీ) పితృపితామహ ప్రపితామహాన్ వృత్త మణ్డల సమీప విష్టరే ఉత్తరాభిముఖమాసయిత్వా తత్పాదా వృత్త మణ్డలే నిధాయ పితృ పితామహ ప్రపితామహాః పాద్యస్థానే స్వాగ తమ్ [ప్ర] అస్తుస్వాగతమ్ (పవిత్రేవినా) ఇదం వః పాద్యమ్ (ప్ర) అస్తు పాద్యమ్। ఇద మర్ఘ్యం [ప్ర]అస్త్వర్ఘ్యం। సకలారాధనై స్వ ర్చితమ్ [ప్ర] అస్త్వర్చితమ్ స్వయం సూర్యాభిముఖ శ్శనో దేవీరితి పాదాసవ్యాది (పత్న్యాస్రావిత పాత్రాన్తర తీర్థేన) ప్రక్షాళయేత్ ఓం శంనో......వన్తునః (పవిత్రేధృత్వా) ఆచమనంకారయిత్వా

సర్వాలఙ్కారణార్థం సర్వోపచారార్థం చేదం క్షణమ్। ఇతి సతిల దర్భార్ఘ్యం దత్త్వా [ప్ర] అస్తుక్షణమ్ [ఉపవీతి-అపఉప స్పృశ్య]

శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోర్విశ్వదేవవ త్సర్వం కుర్యాత్। స్వయం పాదౌ ప్రక్షాళ్యా ఽఽచమ్య గృహం ప్రవిశ్య ప్రాచ్యా ముప వీతీ చతురశ్రం విశ్వదేవార్థం దక్షిణే ప్రాచీనావీతీ వృత్తం పితృ పితామహ ప్రపితామహార్థం ప్రతీచ్యా ముపవీతీ చతురశ్రం శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణ్వర్థ మథావనీద మితి మన్త్రైర్వృత్వా గోమ యేనోపలిప్య, ఓం అథావనీ...లిప్తే। విశ్వేషాం దేవానా మస్త్వాసన మిత్యాఽఽసనే సదర్భ యవా న్నిధాయ, ఓం అస్త్వాసన...పదమ్, పురూర వార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానా మిదమాసనమ్॥ (ప్రాచీ) పితౄణా మస్త్వాసన మిత్యాసనే సదర్భ తిలా న్నిధాయ, ఓం అస్త్వాస...పదమ్, పితృ పితామహ ప్రపితామహానా మిద మాసనమ్॥ (ఉపవీతీ) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో రస్త్వాసన మిత్యాఽఽసనే సదర్భ యవా న్నిధాయ, ఓం అస్త్వాస...పదమ్ శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో రిదమాసనమ్, క్రమేణ పశ్చిమాభి ముఖం విశ్వాన్దేవా నుత్తరాభిముఖం పితౄ న్ప్రాఙ్ముఖం విష్ణుంచ దత్తే ష్వాఽఽసనే ష్వాఽఽసయిత్వా విశ్వదేవ పూర్వకం విష్ణ్వన్తం క్రమేణా భ్యర్చయేత్,

విశ్వదేవసమీపే కర్తా దక్షిణాఽభిముఖ ఉపవిశ్య, ఆయ నేత ఇతి పుష్పం, ఓం ఆయ...ఇమే, పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇమాని వః పుష్పాణి తులసీదళాని (ఇతి పుష్పై స్తులసీదళై స్సమ్పూజ్య) అర్చత ప్రార్చత ఇత్యక్షతమ్, ఓం అర్చ... ర్చత (ఇత్యక్షతాఞ్ఛిరసినిక్షిప్య) పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః

ఆశౌచా ద్యన్తరితానాం నపునఃకరణమ్

త్రైపక్షికోనషాణ్మాస్యే ఊనాబ్దికమథాచరేత్
ఏతేషా మేవ కాలేతు నపునః కరణం భవేత్
ఊనానాం నాపకర్షస్స్యాత్పునరప్యపకర్షణే
ఉత్కర్షశ్చాపి నభవే త్ప్రమాదా న్తరితస్య, త్వితి

అమీ వో అక్షతాః గన్ధద్వారామితి గన్ధమ్, ఓంగన్ధ.......శ్రియమ్, పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అయం వో గన్ధః (ఇతి గన్ధ మూర్ధ్వాగ్రం తద్వ్యక్షస్యాలిప్య) ధూరసీతి ధూపమ్ ఓంధూరసి... సిషమ్, పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞికవిశ్వేదేవాః అయం వో ధూపః (ఇతి ధూప మాఘ్రాపయిత్వా) ఉద్దీప్యస్వేతి దీపమ్, ఓం ఉద్దీప్యస్వ... దిశ, పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అయం వో దీపః (ఇతి దీపం దర్శయిత్వా) యువాసువాసా స్సోమస్యతనూరసీతి వస్త్రద్వయమ్, ఓంయువా...యన్తః, ఓం సోమ...విశ, పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ధారణార్థ మిదం వో వస్త్రద్వయమ్ (ఇతి వస్త్రద్వయం దత్వా) ఋతుభిరిష్ట్వా త్వైవ రియమోషధీతి కుణ్డల యుగ్మమ్, ఓంఋతు...వదసి, ఓం ఇయమోషధి...కరోతు, పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదం వః కుణ్డలయుగ్మమ్ (ఇతి కుణ్డలయుగ్మం దత్వా) ఇదం బ్రహ్మపునీమహ ఇత్యఙ్గులీయకమ్ దద్యాత్, ఓం ఇదంబ్రహ్మపునీమహే। పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదం వో ఉఙ్గులీయకమ్ సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అస్త్వర్చితమ్.

ఏవం పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవారాధనం కృత్వా పిత్రాదీ నర్చయితి.

(పితృపితామహ ప్రపితామహ సమీపే పశ్చిమాభిముఖ ఉప విశ్య) (ప్రాచీ) ఓం గన్ధద్వారామితి గన్ధమ్, ఓం గన్ధ...శ్రియమ్ పితృ పితామహ ప్రపితామహాః అయం వో గన్ధః, అర్చతప్రార్చత ఇత్యక్షత మిశ్ర తిలాన్ ఓం అర్చ...ప్రార్చత, పితృ పితామహ ప్రపితామహాః అమీ వో అక్షతాః, ఆయనేత ఇతి పుష్పమ్, ఓం ఆయ...గృహాఇమే, పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ఇమాని వః పుష్పాణి తులసీదళాని, ధూరసీతి ధూపమ్, ఓం ధూరసిధూ...సిషమ్, పితృ పితృపితామహ ప్రపితామహాః అయం వో ధూపః। ఉద్దీప్యస్వేతి దీపమ్,ఓంఉద్దీప్య...దిశ, పితృ పితామహప్రపితామహాఃఅయంవోదీపః

యువాసువాసా స్సోమస్యేతి వస్త్రయుగ్మమ్ ఓం యువా...వయన్తః। ఓం సోమస్యతనూ...విశ, పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ధారణార్థమిదం వో వస్త్రద్వయమ్, ఋతుభిరిష్ట్వా ర్తవే రియమోషధీతి కుణ్డలయుగ్మమ్, ఓం ఋతుభిరి...వదసి, ఓం ఇయ...కరోతు, పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ఇదం వః కుణ్డలయుగ్మమ్। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహ ఇత్యఙ్గుళీయకమ్, ఓం ఇదం బ్రహ్మపునీమహే, పితృపితామహ ప్రపితామహాః ఇదం వో ఽఙ్గుళీయకమ్। సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అస్త్స్వర్చితమ్॥

(శ్రా)ద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుసమీపే ఉత్తరాభిముఖ ఉపవిశ్య) (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) విశ్వేదేవవ ద్విష్ణు మభ్యర్చ్య సకలారాధనై స్స్వర్చితమ్ [ప్ర] అస్త్స్వర్చితమ్.

విశ్వేషాం దేవానాం సౌవర్ణపాత్రే పిత్రాదీనాం రాజితపాత్రే విశ్వేదేవ వచ్చ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో స్సౌవర్ణపాత్రే తదలాభే కదళ్యాద్య నిన్దిత పాత్రే షూపస్తీర్యాఽన్నాదికం నిక్షిప్య సర్వత్రాఽభిఘార్య తుళసీం విన్యస్య కర్తా విశ్వేదేవ సమీపే ఉపవిశ్య భూర్భువస్సువ రిత్యన్నాదికం ప్రోక్ష్య ఓం భూర్భువస్సువః సత్యంత్వర్తేన పరిషిఞ్చామీతి శుద్ధాన్నం పరిషిచ్య, ఓం సత్యంత్వర్తేనపరిషిఞ్చామి అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణమసి, పృథివీతే పాత్రమితి పాణిభ్యాం పాత్రం స్పృశన్ జపతి। ఓం పృథి......లోకే, స్వాఙ్గుష్ఠమూలేన తద్దక్షిణపాణే రఙ్గుష్ఠమూలం గృహీత్వా ఇదం విష్ణురితి మన్త్రాన్తే శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వేతి తదన్నం స్పర్శయిత్వా, ఓం ఇదంవి... సురే, శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ (ప్రాచీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః వసురూపస్య ఊనమాసికాఖ్యాఽన్నశ్రాద్ధే (ఉప) పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవా ఇదమన్నం సపరికరం పరివిష్టం పరివేక్ష్యమాణం బ్రాహ్మణస్వాహవనీయార్థే గయేయం భూః గదాధరో భోక్తా అన్నంచ బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మ భోక్తాచ బ్రహ్మ సౌవర్ణమిదం పాత్ర మక్షయ్య వటచ్ఛాయేయం విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇద

మన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తే ర్దత్తం దాస్యమానం హవ్యం స్వాహా నమః, గయాయాం శ్రీ విష్ణుపాదే దత్తం (ప్ర) గయాయాం దత్తమస్తు॥ ఇద మన్నం సవ్యఞ్జనోదకం సాపూపాదికం హవ్యం విశ్వే దేవాః భుంజంతామ్। (ఇతి సయవముదకం తద్దక్షిణహస్తేదద్యాత్)

(ప్రాచీ) పితృసమీపే ఉపవిశ్య అపసవ్యం పరిషిచ్య భూర్భువస్సువ రిత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య, ఓం భూర్భువస్సువః యజమానః సత్యంత్వర్తేనపరిషించామీతి వామ మారభ్య అపసవ్యం పరిషిచ్య ఓం సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి,అమృతమస్తు అమృతోప స్తరణమసీత్యన్నంప్రోక్ష్య,ఓంఅమృతోప స్తరణమసీపృథివీ తేపాత్రమితి పాణిభ్యాం పాత్రం స్పృష్ట్వాజపతి। ఓం పృథివీ...న్లోకే, ఇదంవిష్ణురితి స్వాఙ్గుష్ఠ మూలేన తదఙ్గుష్ఠంగృహీత్వాఅన్నాదికంస్పర్శయిత్వా ఓం ఇదం... సురే, శ్రీవిష్ణోకవ్యం రక్షస్వ। గోత్రస్య శర్మణః పితుః వసురూపస్య ఊనమాసికాఖ్యా ఉన్న శ్రాద్ధే పృథివ్యన్తరిక్షదివిగతాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః గోత్రాఃశర్మాణః పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ఇద మన్నం సపరికరం పరివిష్టం పరివేక్ష్యమాణం బ్రాహ్మణ స్త్వావహ నీయార్థే గయేయం భూః గదాధరో భోక్తా అన్నంచ బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మ భోక్తాచ బ్రహ్మ రాజిత మిదం పాత్ర మక్షయ వటచ్ఛాయేయం పితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యః ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తే ర్దత్తం దాస్యమానం కవ్యం స్వధానమః గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదే దత్తం [ప్ర] గయాయాం దత్త మస్తు, ఇదమన్నం సవ్యఞ్జనోదకం సాపూపాదికం కవ్యం భుంజంతామ్(ఇతి సతిలముదకం తద్దక్షిణహస్తే దద్యాత్) (ఉప-అప)

విశ్వదేవ వచ్ఛ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోర్గ పాత్రాభిమన్త్రణాదికం సర్వం కుర్యాత్।

ఆసత్యేనేతి తా న్నమస్కృత్య ఆం ఓసత్యేన...పశ్యేత్

ఏకో విష్ణు ర్మహద్భూతం పృథగ్భూతా న్యనేకశః
త్రీ న్లోకా న్వ్యాప్య భూతాత్మా భుఙ్క్తే విశ్వభు గవ్యయః

(ప్రాచీ) గోత్రం శర్మాణం వసురూపం పితర ముద్దిశ్య మయా కృతే నానేనోన మాసికాఖ్యాఽన్న శ్రాద్ధేన భగవాన్ సర్వాత్మకః అస్మిన్ శ్రాద్ధే (ఉప) పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వదేవ స్వరూపీ (ప్రాచీ) పితృ పితామహ ప్రపితామహ స్వరూపీ (ఉప) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపీ సర్వాన్తర్యామీ శ్రీజనార్దనః ప్రియతామ్ తత్సర్వం బ్రహ్మార్పణమస్తు [ప్ర] తథాస్తు। (ఇతి తిలతణ్డుల దర్భాన్సజలాన్ భూమౌ నిక్షిప్య) ప్రణామా న్కృత్వా తత స్తిలోదకం హస్తేగృహీత్వా

గయాయాం......మక్షయమ్

యజ్ఞేశ్వరో......శ్చసర్వే

ఇతి తిలోదకేనైవ సర్వతో వికీర్య ప్రణమ్య। అథ విశ్వేదేవాదయస్తత్యంత్వత్తేన పరిషిఞ్చామీతి స్వయంపరిషిచ్య (అన్నసూక్తేనాభిమృశ్య) తతః కర్తా గురు పరంపరాను సంధాన పూర్వకం భగవత్పాదోదకం దద్యాత్ ॥

శ్లో॥ శ్రీలక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనో మునిమధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తామ్ వన్దే గురుపరంపరామ్

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాఃఅమృతంభవతు (ప్రాచీ) పితృ పితామహ ప్రపితామహాః అమృతం భవతు (ఉప) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో అమృతంభవతు ఊర్జస్కరం ప్రాణాయస్వాహేత్యాదిభిః పఞ్చాహుతీః కారయిత్వా బ్రహ్మణిమ ఇతి ప్రత్యేకం వామహస్తం ప్రక్షాళయిత్వా పునశ్చాధావంపాయయేత్। స్వామినః అస్మిన్ శ్రాద్ధే శ్రాద్ధార్హేషు పక్వేషు పదార్థేషు భగవన్నివేదితేష్వపేక్షిత మానాయ్య భుంజంతామ్। ఇతి తాన్ప్రార్థ్య యథేష్టం భోజయిత్వా, పితృపూర్వంవిష్ణ్వన్త మమృతాపిధానమసీ త్యుత్తరాపోశనందత్వాకరశుద్ధిం కారయిత్వా స్వయంపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥

పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాఃఇదంవ స్తామ్బూలమ్(ప్ర) అస్తుతామ్బూలమ్। ఇయంవో దక్షిణా [ప్ర] అస్తు దక్షిణా। (ప్రాచీ)

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ఇదంవ స్తామ్బూలమ్ [ప్ర] అస్తు తామ్బూలమ్। ఇయంవో దక్షిణా [ప్ర] అస్తు దక్షిణా। (ఉప) శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదం తే తామ్బూలమ్ [ప్ర) అస్తు తామ్బూలమ్। ఇయం తే దక్షిణా [ప్ర] అస్తు దక్షిణా॥

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ స్వామినః(ప్రాచీ)గోత్రం శర్మాణం పితరముద్దిశ్య సంకల్పవిధానేన కృతోఽనుమాసికాఖ్యాఽన్న శ్రాద్ధం యథాశాస్త్రానుష్ఠితం గయాశ్రాద్ధ ఫలదమ స్త్వితి భవన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యథాశాస్త్రానుష్ఠితం గయాశ్రాద్ధ ఫలద మస్తు॥

అన్నశేషైః కింక్రియతామ్ [ప్ర] ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్, దాతారో నో...కంచన, [ప్ర] దాతారోవో...కంచన, అస్తు తృప్తి రామావాజస్యేతి భుక్తవత స్తాన్నమస్కృత్య। అస్తు తృప్తి ..వివర్ధనాః, ఓం ఆమావాజ...గమ్యాత్ యజమానస్య శిరసి బుద్ధ్వాస్మ హావ్యై గిత్యక్షతారోపణం కారయేయుః, ఓం బుద్ధ్వాస్మ...తి ష్ఠతి, (ప్రాచీనావీతీ) ఉత్తిష్ఠతఇతి పితౄ నుద్వాస్య। ఓం ఉత్తిష్ఠ... దేవతాసు। పితృ పితామహ ప్రపితామహాన్ యథాస్థాన ముద్వాస యామి (ఉప-అప) వాజేవాజే...యానైః। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞిక విశ్వాన్దేవాన్ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణునా సహ యథాస్థాన ముద్వాసయామి, పరేతపితర ఇతితా న్పరివాసయతి ఓంపరేత... మదన్తి,ఇతి తా న్పరివాసయిత్వా పృష్ఠతో ఆసీమాన్తం గత్వా ప్రదక్షిణీకృత్య నమస్కృత్వా పాదా ప్రక్షాళ్య ఽఽచమ్య పఞ్చమహా యజ్ఞాన్ కృత్వా బ్రాహ్మణానా మన్యేషా మిష్టానాం చాన్నదానం కృత్వా తతో జ్ఞాతిభిస్సహ స్వయం భుఞ్జీత.

ఇతి శ్రీ వైఖానసే

పైతృమేధిక ప్రయోగే

ద్వాదశదిన సంస్కారక్రమః

సపిణ్డీకరణదినాద్ద్వితీయేతృతీయేవాఽహ్ని

ప్రయత్నేనాష్టకాశ్రాద్ధంకుర్యాత్

త్రయోదశదినకృత్యమ్
(అధ్యయనోత్సవవిధిః)

సపిణ్డీకరణ పరదినే కర్తా ప్రాతఃకాలే నద్యాదిషుస్నాత్వా, ధృతాహత వస్త్రోత్తరీయో, బద్ధశిఖః ద్వాదశోర్ధ్వ పుణ్డ్రధరో భయ పవిత్రపాణిః, సన్ధ్యావన్దన బ్రహ్మయజ్ఞో పాసనాది నిత్యకర్మాణిచ కృత్వా, భాగవతోత్తమా న్బాన్ధవా న్సమాహూయ, శ్రీమన్నారాయణారాధనోపయోగి సమ్భారా న్సమ్భృత్య, శ్రీ వైఖానస సూత్రోక్త విధానేన యథాశక్తి భగవతారాధనం కృత్వా, సహస్రశీర్షాదిభి ర్వైష్ణవై రనువాకై ర్భగవంతంస్తుత్వా, శ్రీ ప్రపదనపూర్వక శ్రీమన్నారాయణ ప్రపదనంచ కృత్వా.

శ్రీ ప్రపదనమ్

సదస్యా ననుజ్ఞాప్య, స్వామినః భవత్పాదమూలే...స్వీకృత్య। మమ ఏతద్దేహావసానఏవ నిశ్శేషసంసార నివృత్తిపూర్వక యథావస్థిత భగవత్ప్రప త్తిసిద్ధ్యర్థం శ్రీప్రపదనపూర్వక శ్రీమన్నారాయణ ప్రపదనం కర్తుం యోగ్యతాసిద్ధిర స్త్వితిభవన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతా సిద్ధిరస్తు॥ ఆచార్యపరంపరా మనుసంధాయ.

శ్రీ లక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనో ముని మధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దే గురుపరంపరామ్

ఆసనమ న్త్రస్య...యథాబలం ప్రాణాయామంకుర్యాత్।పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ మమ ఏతద్దేహావసాన ఏవ నిశ్శేషసంసార నివృత్తిపూర్వక యథావస్థిత భగవత్ప్రపత్తిసిద్ధ్యర్థం మమ మాతు శ్శ్రియః పాదపద్మయో రంగపఞ్చకసంపన్న మాత్మరక్షాభరసమర్పణం కరిష్యే.

ఓం భగవతోబలేన......తద్భగవా ననుమన్యతామ్। భగవానేవ స్వద త్తస్వార్థ క ర్తృభావేన స్వకీయై శ్శేషోపకరణై స్స్వారాధనైక

ప్రయోజనాయ పరమపురుష స్సర్వశేషీ శ్రియఃపతి స్స్వశేష భూతం మాం శ్రీప్రపదనం కారయతి॥ ఇతి సాత్విక సంకల్పం కృత్వా (కరణమన్త్రాః)

ఓం చన్ద్రాం ప్రభాసాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టా ముదారామ్ తాం। పద్మినీ మీం శరణ మహం ప్రపద్యేఽ లక్ష్మీర్మే నశ్యతాంత్వాం వృణే॥

ఓం యోవాభూతే భూతిరాసీత్స్వానన్దమ్ ప్రత్యానందం, సంజుషన్వృజామి సత్యం సత్యాయ స్వాహా।

ఓం మామాత్మ గుప్తాం సత్యస్య సర్వస్య వితానరూపాం సం జూజుషన్తీం పరమాం పవిత్రామ్ సన్తారయన్తీం స్వయమప్రమత్తాం సంయోజయితే వరదాయ పిత్రే స్వాహా।

ఓం తత్సత్త్వోవా విష్ణురుద్యోగ స్సూర్యో గోవా విష్ణుర్విశత్ విశ్వం విశ్వం సన్దధాన స్తద్విశ్వం విష్ణవే విశ్వరూపాయ స్వాహా।

నారాయణ నమస్తేస్తు కరుణాత్మక దయానిధే
పాహిమాం కృపయా దేవ భక్తం తే భక్తవత్సల
మమ కర్మవశా జ్జాతో నానాయోనిషు మూఢధీః
కర్మక్షయా దహం ప్రాప్త స్తవ పాదాబ్జ పత్తనమ్
అద్య ప్రభృతి దాసోఽహం దేవ దేవ జగత్పతే
జన్మ మాభూ జ్జగన్నాథ దేవదేవ జనార్దన
సంసారార్ణవ మగ్నస్య త్వత్పాదాబ్జం వినాగతిః
నాన్యదస్తి సముద్ధర్తుం మృత్యుసంసార సాగరాత్
మదీయ ధనదారాది సర్వభార స్సమర్పితః
ఆత్మానం శేషభూతం హి రక్ష మాం శరణాగతమ్॥

సత్యత్వ జ్ఞానత్వా నంతత్వా నందత్వా మలత్వ విష్ణుపత్నీత్వా దిస్వరూప నిరూపక ధర్మవిశిష్టే, హే వాత్సల్యస్వామిని త్వసౌశీల్య సౌలభ్య సర్వజ్ఞత్వాది కల్యాణగుణ పరిపూర్ణే, హే శ్రీః। మమ

మోక్షార్థం భగవత్ప్రప త్తిసిద్ధి విరోధ్యుగ్ర భగవన్నిగ్రహాను సంధానాదత్యంతం నిహత శోకసాగర నిమగ్నో త్యంతాకించన శ్చాహమితః పరం త్వదానుకూల్యమేవ కరిష్యే, త్వత్ప్రాతికూల్యం నకరిష్యే। మమ మోక్షార్థం యథావస్థిత భగవత్ప్రప త్తిసిద్ధౌ, త్వత్ప్రప త్తిం వినా కల్పకోటిసహస్రేణాపి సాధనం నాస్తి। త్వమేవో పాయాన్తరస్థానే స్థిత్వా, మమ మోక్షార్థం భగవత్ప్రప త్తి సిద్ధిరూప రక్షాం త్వమేవ కురుష్వ, క ర్తృత్వ జ్ఞాతృత్వ స్వయంప్రకాశత్వ ప్రత్యక్త్వా ణుత్వ నిరవయవత్వా నందరూపత్వాదిభి ర్దేహేన్ద్రియాది విలక్షణోహం, మదీయం వస్తు సర్వస్వామిన్యై శ్రియై తుభ్యమేవ నమమ। మమవిరోధినివృ త్తి పూర్వక యథావస్థిత భగవత్ప్ర త్తి సిద్ధిరూప రక్షాయా ఉత్పాదనభరః। అశరణ్యశరణ్యాయై శ్రియై తుభ్యమేవ నమమ। ఏతత్ర క్షణఫలమపి ప్రధానఫలిన్యై శ్రియై తుభ్యమేవ నమమ। ఇతఃపరం మమానిష్టనివ ర్తనే ఇష్ట ప్రదానేచ తుభ్యమేవ నమమ॥ ఇత్యనుసంధాయ.

ఓం భగవతో...భగవానేవ స్వీకృతభరతయా శ్రీప్రపదనం కారితవాౝ తద్భగవా ననుమన్యతామ్. ఇతి సాత్త్విక త్యాగం కృత్వా।

శరణాగత మవలోకయన్త్యా శ్శ్రియః కటాక్షవీక్షణాత్। మద భీష్ట యథావస్థితభగవత్ప్రప త్తి శ్శీఘ్రమేవ సిధ్యతు।తయైవ సర్వం సంపత్స్యతే। ఇతి ప్రహర్షవశ స్సుఖమాసీత॥

ఇతి శ్రీప్రపదనమ్.

శ్రీ మన్నారాయణ ప్రపదనమ్

పూర్వవ దాచార్యానుసంధానం కృత్వా ఏవంగుణ...... శుభతిథౌ అర్చిరాదిమార్గేణ ప్రకృతిమణ్డల మతీత్య వైకుణ్ఠసీమ్ని ప్రవహంతీం విరజాఖ్యాం దివ్యనదీం గత్వా తత్ర సూక్ష్మశరీరం విసృజ్య తాం సంకల్పేనా తిలంఘ్య దివ్యలోకం గత్వా శుద్ధసత్త్వ మయ పరమకళ్యాణ గుణమయ విగ్రహం ప్రాప్య శ్రీ వైకుణ్ఠ దివ్య

నగరీం ప్రాప్య పర్యఙ్కే నాగభోగే శ్రియా సమేతం వాసుదేవా
ఖ్యం పరంబ్రహ్మోప సంపన్నా ఉపహతపాప్మత్వాది గుణాష్టకవిశిష్ట
యథావస్థిత స్వస్వరూపావిర్భావ పూర్వకం సర్వస్వామిన స్సర్వప్రకార
నిరతిశయ భోగస్య శ్రీమతో నారాయణస్య చరణారవిందయో స్స్వ
రూపప్రాప్త సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థోచిత సర్వవిధ కైఙ్కర్య
పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవ సిద్ధ్యర్థ మంగపంచక సంపన్న మాత్మరక్షా
భరణ సమర్పణం కరిష్యే భగవానేవ స్వశేషభూతం మామిదం స్వ
ప్రపదనం కారయతి॥ ఇత్యనుసంధాయ-ద్వయమన్త్రం పూర్వోక్త
మన్త్రాన్ శ్లోకాంశ్చానుసంధాయ।

ఓం శ్రీమన్నారాయణచరణౌ శరణం ప్రపద్యే
శ్రీమతే నారాయణాయ నమః

ఓం యోవా భూతే......సత్యాయస్వాహా
ఓం మామాత్మ గుప్తాం......వరదాయ పిత్రేస్వాహా
ఓం తత్సత్వోవా......విశ్వరూపాయస్వాహా
నారాయణా......రక్షమాం శరణాగతామ్

సత్యత్వ జ్ఞానత్వా ద్యనన్త కళ్యాణ గుణగణ పరిపూర్ణ స్వామి
న్నేతా వంతం కాలం త్వదనభి మతాచరణే నాభి మతార్థ మల
బ్ధవానస్మి ఇతఃపరం త్వదానుకూల్య మేవ కరిష్యే త్వత్ప్రాతికూ
ల్యం నకరిష్యే జ్ఞాతృత్వ కర్తృత్వాది దేహేన్ద్రియాది విలక్షణో
ఽహం మదీయం వస్తుసర్వస్వామినే సర్వరక్షాకరాయ శ్రీమతే
నారాయణాయ తుభ్యమేవ నమమ। ఏతద్రక్షణఫలమపి ప్రధానఫలినే
శ్రీమతే నారాయణాయ తుభ్యమేవ నమమ॥ అతో నిర్భరో నిర్భ
యోస్మీతి భగవంతం స్వీకృతభర మాత్మానం విగళితభరం చాను
సంధాయ.

ఓం భగవతో...భగవత్ప్రపదనాఖ్యం కర్మకృతవాన్ తద్భగ
వాననుమన్యతామ్॥ భగవానేవ స్వకీయేనాత్మనా స్వప్రపదనం స్వ
యమేవ కారితవాన్

సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ
సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహం త్వా సర్వ పాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచః

భగవతిభరం సమర్ప్యసదా భగవద్ధ్యానపరో నిర్భరోనిర్భయో భవేత్.

"ఇతి శ్రీమన్నారాయణ ప్రపదనమ్"

వస్త్రోత్తరీయాభరణ స్రగ్గంధమాల్యాదిభి ర్భాగవతోత్తమాన్స్వాచార్యప్రముఖా స్సంపూజ్య తైర్వేదేతిహాస పురాణ దివ్యస్తోత్ర పఠనాదికం కారయిత్వా॥ హరిః ఓమ్॥

ఓం అగ్నిమీళే పురోహితం......రాగమత్ హరిః ఓమ్ హరిః ఓమ్
ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా......పశూన్పాహి హరిః ఓమ్ హరిః ఓమ్
ఓం అగ్న ఆయాహి......బర్హిషి హరిః ఓమ్ హరిః ఓమ్
ఓం శనో దేవీర......వన్తునః హరిః ఓమ్ హరిః ఓమ్

ఓం విష్ణుస్సర్వేషా మధిపతిః
ఓం తపస్స్వాధ్యాయ నిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్।
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకి ర్మునిపుఙ్గవమ్॥
ఓం నారాయణం నమస్కృత్య నరంచైవ నరోత్తమమ్
దేవీం సరస్వతీం వ్యాసం తతోజయముదీరయేత్
ఓం జన్మాద్యస్యయతో న్వయాదితరత శ్చార్థేష్వభిజ్ఞస్స్వరాట్తేనే బ్రహ్మహృదాయ ఆదికవయే ముహ్యంతి యత్సూరయః
తేజోవారిమృదాం యథా వినిమయో యత్ర త్రిసర్గోమృషా
ధామ్నాస్వేన సదా నిరస్తకుహకం సత్యం పరం ధీమహి॥

కర్పూరనీరాజనం సమర్ప్య పునః పునః ప్రణమ్య భక్తివినమ్రః కర్తాతదర్చాబింబ మాచార్యానుజ్ఞయా విష్ణోర్నుకమితి హస్తాభ్యాం గృహీత్వా॥ ఓం విష్ణోర్నుక......విష్ణవేత్వా సంక్షీభూత్వై

రితఃకాణ్డధరై స్సర్వై ర్భాగవతోత్తమై స్సహ గ్రామోత్స వార్థం గచ్ఛేత్॥

అగ్రే వీణా వేణు మృదఙ్గ శఙ్ఖ భేరీ కాహళాది వాద్యవాదక జనాస్స్తుతిపాఠకాశ్చ, పార్శ్వయో శ్శ్వేతచ్ఛత్ర వాలవ్యజన తాల వృన్త వైజయన్తీ కరదీపికాధరాః, పశ్చా చ్చతుర్వేద పారాయణ పరా అనుప్రవజేయుః, ఏవం మహావైభవేన సర్వవీథిషు చరతస్తాం స్తత్తద్గృహనివాసిన స్సర్వే వైష్ణవాగ్ర ప్రత్యేకం సమాహూయ పాద ప్రక్షాళనం కృత్వా పుష్పగన్ధమాల్యాదిభి రలఙ్కృత్య ఫలోపహారాది కం భగవతే నివేద్య కర్పూరనీరాజనం కృత్వా క్షమామన్త్రోచ్చా రణ పూర్వకం విసర్జయన్తి

ప్రార్థయే దేవ దేవంత్వాం ప్రసీద భగవ న్మయి
ప్రసీదతు రమా మహ్యాం తవ వక్షస్థలాలయా
ఈశానా జగతో దేవీ మాతా నిత్యానపాయినీ
ప్రసీదన్తు సురాస్సర్వే ప్రసాదాద్యువయోర్మయి
స్వ స్త్యస్తు కృపయా ఽస్మాకం యువయో స్సుప్రసన్నయోః
ఉపచారాపదేశేన కృతా నహరహ ర్మయా
అపచారా నిమాన్ త్సర్వాన్ క్షమస్వ పురుషోత్తమ

ఏవం గ్రామప్రదక్షిణం కృత్వా స్వగృహం ప్రవిశ్య పూర్వా వత్పీఠే దేవేశంవినివేశ్య, పాద్యార్ఘ్యాఽఽచమనీయ పుష్పగన్ధధూప దీప హవిర్గపానీయ ముఖవాసాన్తై రుపచారై రభ్యర్చ్య పఞ్చ ప్రణా మా నపరాధక్షమాపనంచ కుర్యాత్, తత శ్శ్రీపాదోదకాది ద్భా నై ర్భాగవతోత్తమా న్ననుష్ఠానరఙ్గా న్కృత్వా తైస్సాకం స్వయం భుఞ్జీత.

శుభస్వీకారః

తతో యజమానః బ్రాహ్మణాన్స్వబాన్ధవాం శ్చానీయ పుష్ప గన్ధ వస్త్రాభరణాద్యై రాచార్యం సంపూజ్య సోపిశ్వశురానీత నూతన

వస్త్ర పుష్పగన్ధ మాల్యాద్యై రలఙ్కృతః ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశతి, ఆచార్యా దయ స్సర్వే శంనోమిత్ర ఇత్యాది శాన్తిపఠనం కృత్వా.

ఓం శంనో మిత్రశ్శం వరుణః శంనో భవత్వర్యమా। శంన ఇన్ద్రో బృహస్పతిః శంనో విష్ణురురుక్రమః। నమో బ్రహ్మణే। నమస్తే వాయో। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి। త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి। ఋతం వదిష్యామి। సత్యం వదిష్యామి। తన్మామవతు। తద్వక్తార మవతు అవతుమామ్। అవతు వక్తారమ్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ఓం పృథివీశాన్తా సాఽగ్నినాశాన్తా సామే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు। అన్తరిక్షగ్ం శాన్తం తద్వాయునా శాన్తం తన్మే శాన్తగ్ం శుచగ్ం శమయతు। ద్యౌశ్శాన్తా సాఽఽదిత్యేన శాన్తా సామే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు। పృథివీ శాన్తి రన్తరిక్షగ్ం శాన్తి ర్ద్యౌశ్శాన్తి ర్దిశశ్శాన్తి రవాన్తర దిశాశ్శాన్తి రగ్నిశ్శాన్తి ర్వాయు శ్శాన్తి రాదిత్య శ్శాన్తి శ్చన్ద్రమాశ్శాన్తి ర్నక్షత్రాణి శాన్తి రాప శ్శాన్తి రోషధయశ్శాన్తి ర్వనస్పతయశ్శాన్తి ర్గౌశ్శాన్తి రజాశ్శాన్తి రశ్వశ్శాన్తిః పురుషశ్శాన్తి ర్బ్రహ్మశాన్తి ర్బ్రాహ్మణశ్శాన్తి శ్శాన్తి రేవ శ్శాన్తి శ్శాన్తిర్మేఅస్తు శాన్తిః। తయాఽహగ్ం శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాన్తిం కరోమి శాన్తిర్మే అస్తు శాన్తిః।

ఏహ శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠన్త మనూత్తిష్ఠన్తు మామాగ్ం శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మామాహాసిషుః ఉదాయుషా స్వాయుషో దోషధీనాగ్ం రసే నోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థా మమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షు ర్దేవ హితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్, పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శర దశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శత మజీతాస్స్యా

మశరదశ్శతమ్ జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। య ఉదగాన్మహతో ఽర్ణ వాద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యా త్సమా వృషభోలోహితాక్ష స్సూర్యో విపశ్చి న్మనసా పునాతు బ్రహ్మణ శ్చోతన్యసిబ్రహ్మణ ఆణీస్థో బ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారితేయం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ ధారితమేనేన మహదన్తరిక్షం దివం దధార పృథివీగ్ం సదేవాం యదహం వేదతదహమ్ ధారయాణి మామద్వేదో ఽధివిస్రసత్। మేధామనీషేమావిశతాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యా వరుద్ధ్యై సర్వమా యురయాణి సర్వమాయురయాణి అభిర్గీర్భి ర్యదతోన ఊన మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రారు జాసిభూయిష్ఠభాజో అధతేస్యామ బ్రహ్మప్రావాదిష్మ తన్నోమాహా సీత్। ఓం శాన్తిశ్శాన్తి శ్శాన్తిః।

తతః ఆసిపగ్రప్రయుజ్య యజమానస్య శిరస్యక్షతాన్నిక్షిపేయుః ఓం యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద......దీర్ఘమాయుః

తతః పరిషదభివాదనం కృత్వా యజమాన శ్శుభపరంపరా మవాప్నోతీ త్యాచార్యాః

ఇతి శ్రీ వైఖానసపైతృమేధిక ప్రయోగే
త్రయోదశదిన కృత్య క్రమః
హరిః ఓమ్

శ్రీ వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగః

శ్రీచూర్ణ పరిపాలన విధిః

అజ్గణ స్యోదక్పార్శ్వే ప్రస్థద్వయపరిమిత ధాన్యపీఠోపరి నవవస్త్రం ప్రసార్య తస్మిన్ప్రాగగ్రదర్భోపరి మధ్య పూర్వదక్షిణ పశ్చిమోత్తరేషు పఞ్చకలశాన్, తత్పశ్చిమే ఉత్తరాది దక్షిణాన్తం ద్వాదశ కలశాన్, యథాక్రమేణ నిధాయ।

ఉభయపవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య-శర్మణః పితుః (ఉపవీతీ) సమస్తపాపక్షయద్వారా శ్రీవైకుణ్ఠ లోకావాప్త్యర్థం శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త ప్రకారేణ శ్రీచూర్ణ పరిపాలనం కర్తుం మమ యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో మహాన్తో ఽనుగృహ్ణన్తు [ప్ర] యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు.

పునరాచమ్య।ప్రాణానాయమ్య। పూర్వోక్త...తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య-శర్మణః పితుః (ఉపవీతీ) సమస్త...ప్రకారేణ శ్రీచూర్ణ పరిపాలనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య) (అపఉపస్పృశ్య) కలశాన్ సమ్యక్ప్రక్షాళ్య ధారాసు సప్తఇతి తాన్కలశాన్క్రమేణ శుద్ధోదకైః పూరయిత్వా "ఓం ధారాసు సప్తసు చ మానసేషు సరస్సరిత్సు పరిపూరితేషు। అపోభిగృహ్ణ న్ప్రతిపాదయిష్యే గృణోమి ధత్తాగ్ం సుచిరగ్ం సుశర్మ" ఇదమాపశ్శివా ఇత్యపో భిమన్త్ర్య "ఓం ఇదమాపశ్శివ... రశ్మిభిః॥ తేషు కూర్చాన్ప్రగ ఇతి కూర్చం॥ ఓం కూర్చాగ్ర రాక్షసాన్ ఛింది ఏతత్కర్మ విఘాతినః త్వామర్పయామి కుమ్భేస్మిన్ సాఫల్యం కురు కర్మసు॥ వృక్షరాజ ఇత్యామ్రాశ్వత్థ పల్లవాన్, ఓం వృక్షరాజ సముద్భూత శాఖాయాః పల్లవత్వచః యుష్మాన్కుమ్భే ష్వర్పయామి సర్వదోషాపనుత్తయే॥ సహిరత్నా నీతి రత్నం సువర్ణం వా॥ ఓంసహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః తం భాగం చిత్రమీమహే" నాళికేర ఇతి నారికేళం॥

ఓం నాళికేర సముద్భూత త్రినేత్ర హారసమ్మత । శిఖయా దురితం సర్వం పాపం పీడాంచ మేనుద॥ క్రమేణ నిక్షిప్య పృథక్పృథ జ్నవ వస్త్రైగ కలశా న్వేష్టయిత్వా మధ్యేవిష్ణుమ్॥

"ఓం సుసూక్ష్మ స్సార్వ స్సర్వేషామన్తరాత్మా తస్థుషస్థుషాం జంగమో జంగమానామ్ విభుర్విభూణాం విభవోద్భవాయ స్వాహా"

ఓం భూః విష్ణుమావాహయామి । ఓం భువః మహావిష్ణు మావాహయామి । ఓగ్ం సువః సదావిష్ణు మావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సువః వ్యాపినారాయణ మావాహయామి॥

ప్రాచ్యాం పురుషమ్ "యోవా ఆయుగపరమాత్మానం మీఢుషగ పారంపర్యాత్పరగ పరాయణః । పరోలోకానాం పరమాదధా నగ పరతగ పరాయస్వాహా" ఓం భూః పురుషమావాహయామి । ఓం భువః పరమపురుష మావాహయామి।ఓగ్ంసువః పురుషాత్మక మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః ధర్మమయ మావాహయామి॥

దక్షిణే సత్యమ్ "ఓం యోవా తేజస్తేజసాం తేజస్తేజ ఆదధానః।సత్యస్తేజ స్తేజసాం తేజ స్తేజ స్తేజసేస్వాహా" ఓం భూః సత్యమావాహయామి। ఓం భువః సత్యాత్మక మావాహయామి। ఓగ్ంసువః జ్ఞానమయ మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః సర్వసంహార మావాహయామి। పశ్చిమేఽచ్యుతమ్ "ఓం సహసంపాయా స్త్వమాశిషమాశీర్భూతా భూతమాశిషమాశీ రాశీ రాశి రనుభూమిస్వాహా" ఓంభూః అచ్యుతమావాహయామి। ఓం భువః అపరిమిత మావాహయామి। ఓగ్ం సువః ఐశ్వర్య మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః శ్రీపతి మావాహయామి।

ఉత్తరేఽనిరుద్ధమ్ "ఓం యోవాస్సం యోగ స్సంజుషమాణ స్సన్ధు స్సన్ధు క్షణానామ్ । సంయోగం సన్దధానగ పుణ్యాగ పుణ్యానాం పుణ్యాయస్వాహా" ఓం భూః అనిరుద్ధ మావాహయామి॥ ఓం భువః మహాన్తమావాహయామి । ఓగ్ంసువః వైరాగ్యమావాహయామి।

ఓం భూర్భువస్సువః సర్వతేజోమయ మావాహయామి। అష్టోపచారై రభ్యర్చ్య। ఉత్తరాది దక్షిణాఽన్తస్థ కలశేషు కేశవాదీ న్ద్వాదశ దేవానావాహ్య;

"ఓం విష్ణోర్నుకం...విష్ణవేత్వా" ఓం భూః కేశవమావాహయామి। ఓం భువః క్లేశసంహార మావాహయామి। ఓగ్ం సువః విష్ణుమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః పరాత్పర మావాహయామి।

"ఓం తదస్యప్రి...ఉత్సః" ఓం భూః నారాయణ మావాహయామి। ఓంభువః నరమావాహయామి। ఓగ్ం సువః విష్ణుమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః నరకాన్తక మావాహయామి॥

"ఓం ప్రతద్విష్ణు......విశ్వా" ఓం భూః మాధవమావాహయామి। ఓం భువః పుణ్డరీకాక్షమావాహయామి। ఓగ్ం సువః విష్ణుమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః సర్వాత్మకమావాహయామి॥

"ఓం పరోమాత్ర......విత్సే" ఓం భూః గోవిన్ద మావాహయామి। ఓం భువః పరమానన్దమావాహయామి। ఓగ్ం సువః విష్ణుమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః సనాతన మావాహయామి॥

"ఓం విచక్రమే...చకార" ఓంభూః విష్ణుమావాహయామి। ఓం భువః వ్యాపిన మావాహయామి। ఓగ్ంసువః ఈశాన మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః సర్వలోకాధిప మావాహయామి॥

'ఓంత్రిర్దేవః...నామ' ఓం భూః మధుసూదన మావాహయామి। ఓం భువః ఉద్యోగ మావాహయామి। ఓగ్ం సువః మహాన్తమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః విష్ణుమావాహయామి॥

"ఓం అతోదేవా...మభిః" ఓం భూః త్రివిక్రమ మావాహయామి। ఓం భువః త్రిలోకేశ మావాహయామి। ఓగ్ం సువః లోకాధార మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః సనాతనమావాహయామి।

''ఓం ఇదం విష్ణు...సురే''ఓం భూః వామన మావాహయామి। ఓం భువః వరద మావాహయామి।ఓగ్ంసువః కాశ్యప మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః అదితిప్రియ మావాహయామి॥

''ఓంత్రీణిపదా...ధారయన్''ఓం భూః శ్రీధరమావాహయామి। ఓం భువః పురుష మావాహయామి ఓగ్ం సువః విష్ణుమావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః శ్రీవత్సవక్షస మావాహయామి॥

''ఓం విష్ణోఙకర్మా...స్సఖా''ఓం భూః హృషీకేశ మావాహయామి। ఓం భువః జగన్నాథ మావాహయామి।ఓగ్ం సువః విష్ణుమావాయామి। ఓం భూర్భువస్సువః విశ్వమయ మావాహయామి॥

''ఓం తద్విష్ణోఙప...తతమ్'' ఓం భూః పద్మనాభ మావాహయామి। ఓం భువః సురేశ మావాహయామి। ఓగ్ంసువః విష్ణు మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః జగత్పతి మావాహయామి।।

''ఓం తద్విప్రాసో...పదమ్। ఓం భూః దామోదర మావాహయామి। ఓం భువః సదాధార మావాహయామి। ఓగ్ంసువః విష్ణు మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః ప్రణవరూపిణ మావాహయామి। అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య ఉలూఖలముసల శూర్పానాదాయ గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య। ఓం తత్సవి...చోదయాత్; ఉలూఖలే''ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ...వివః''ఓం భూః బ్రహ్మాణమావాహయామి।ఓం భువః ప్రజాపతి మావాహయామి। ఓగ్ంసువః పితామహ మావాహయామి। ఓం భూర్భు వస్సువః హిరణ్యగర్భ మావాహయామి॥

ముసలే''ఓం రుద్రమన్వంబ...వీతయే''ఓంభూః రుద్ర మావాహయామి। ఓం భువః గంగాధర మావాహయామి।ఓగ్ం సువః అష్టమూర్తి మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః ఉమాపతి మావాహయామి॥

శూర్పే ''ఓం మరుతఙ పరమాత్మా...వాయవే'' ఓం భూః వాయు మావాహయామి। ఓంభువః జవన మావాహయామి। ఓంగ్ం

సువః భూతాత్మక మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః ఉదాన మావాహయామి॥

ఆసన పాద్యాచమన పుష్ప గన్ధ ధూప దీపార్ఘ్యైః సంపూజ్య ఉశీర తణ్డుల యుతాం హరిద్రా మష్టాక్షరేణ ఉలూఖలే నిక్షిప్య "ఓంనమోనారాయణాయ" శ్రీసూక్తేన పత్న్యా తద్ధరిద్రాం ముసలేనసమ్యక్చూర్ణీకృత్య। "ఓం హిరణ్యవర్ణాం... విన్దేయం పురుషానహమ్" ద్వాదశాక్షరేణ తచ్చూర్ణం శూర్పే నిక్షిప్య "ఓంనమో భగవతే వాసుదేవాయ" ప్రోక్షణైః ప్రోక్ష్య ఓం ఆపోహిష్ఠామ యోభువః "ఓంహిరణ్యవర్ణాః శ్శుచయః పావకాః, ఓం పవమాన స్సువర్జనః" ద్వయమన్త్రేణ తచ్చూర్ణం శవవిగ్రహస్య సర్వాఙ్గేషు వికీర్య ఓం శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే శ్రీమతే నారాయణాయ నమః" పూర్వాఽవాహిత కలశోదకైః పురుషసూక్తేన శవం సంస్నాప్య

"ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః......సాధ్యాస్సన్తి దేవాః" తచ్ఛ్చూర్ణశేషం శవవిగ్రహస్య లలాటాది ద్వాదశస్థానేషు ధారయిత్వా భగవదర్పిత తులసీ పుష్ప గన్ధమాల్యాదిభి రలఙ్కృత్య ప్రమీతం బ్రహ్మమేధ విధినా పైతృమేధవిధినావా సంస్కుర్యాత్॥

ఇతి వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగే
శ్రీ చూర్ణపరిపాలన విధిః

దాన మన్త్రాః

శ్లో॥ సాళగ్రామా చలోద్భూతాంశిలాం పాపప్రణాశనీమ్
సువర్ణకుసుమోపేతాం గృహాణ త్వంద్విజోత్తమ

శ్లో॥ సాలగ్రామ శిలాచక్రే భువనాని చతుర్దశ
సాలగ్రామ తస్మాదస్యప్రదానేన ప్రీతోభవతు కేశవః

శ్లో॥ సర్వవిద్యాస్పదం జ్ఞానకారణం విమలాక్షరమ్
పుస్తకదానే పుస్తకం సంప్రయచ్ఛామి ప్రీతాభవతు భారతీ

శ్లో॥ వర్షవాతాతపత్రాణ మాతపత్రం యశస్కరమ్
ఛత్రదానే అస్యప్రదానాద్భూతాని సుఖంయచ్ఛతు మే సదా

శ్లో॥ తామ్రం శుద్ధికరం సర్వదేవప్రియకరం శుభమ్
తామ్రపాత్రదానే సర్వరక్షాకరం దివ్య మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే

శ్లో॥ శుద్ధంకాంస్యమిహాముత్రపాత్రయోగ్యంమనోహరం
కాంస్యపాత్రదానే నిర్మితం పాపశమన మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే

శ్లో॥ నారాయణ జగన్నాథ శఙ్ఖచక్ర గదాధర
భగవద్బిమ్బదానే నాశయాశు మహారోగం దానేనానేన కేశవ

శ్లో॥ కంటకోచ్ఛిష్టపాషాణ వృశ్చికాది నివారణే
పాదుకదానే పాదుకే సంప్రయచ్ఛామి గృహాణత్వంద్విజోత్తమ

శ్లో॥ వేణుదణ్డశ్శుభకరో దశావస్థాసు రక్షకః
దణ్డదానే వేణు దణ్డస్యదానేన తృప్తిర్దణ్డధరస్య వై

శ్లో॥ యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం కర్మ సాధనమ్
ఉపవీతదానే యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వామరా స్సదా

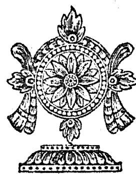
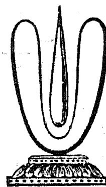
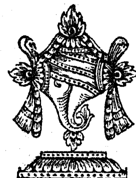
శ్లో॥ మలయావాస మందార సఖే బృందారకార్చిత
చన్దన దానే చన్దన త్వత్ప్రసాదాన్మే సాన్ద్రానన్దం ప్రవర్ధయ

శ్లో। యథా నకృష్ణశయనం శూన్యం సాగరజాతయా
శయ్యాదానే శయ్యామమాప్య శూన్యాస్తు తథాజన్మని జన్మని

శ్లో॥ ఫలం మనోరథఫలం ప్రదదాతి సదానృణామ్
ఫలదానే పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థమతశ్శాన్తింప్రయచ్ఛమే

శ్లో॥ జీవనం సర్వభూతానాం బలపుష్టివివర్ధనమ్
ధాన్యదానే ధినోతీతిచ యద్ధాన్య మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే

శ్లో॥ వ్యజనం వాయుదైవత్యం సర్వకాల సుఖప్రదమ్
వ్యజనదానే అస్యదానేనవై శాన్తి స్సర్వదాస్తు గృహేమమ

శ్రీ వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగః

బ్రహ్మమేధ విధిః

ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రం శర్మాణం పితరం ఇమం ప్రేతం బ్రహ్మ మేధవిధానేన సంస్కరిష్యే(ఇతిసఙ్కల్ప్య) ఆయుషః ప్రాణం బ్రహ్మవిదాప్నోతీతి దక్షిణకర్ణే సంజ్ఞానం భృగుర్వైవారుణి రితి వామేచ జపతి ఓం ఆయుషః ప్రా...సన్తను

ఓం సహనావవతు సహనౌ భునక్తు సహవీర్యం కరవావహై
తేజస్వి నావధీత మస్తు మావిద్విషావహై ఓం శ్శాన్తిశ్శాన్తి
శ్శాన్తిః

ఓం బ్రహ్మవిదా ప్నోతిపరమ్। తదేషా ఽభ్యుక్తా। సత్యం జ్ఞాన మనన్తం బ్రహ్మ। యో వేద నిహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమన్న్। సోఽశ్నుతే సర్వా న్కామానన్సహ బ్రహ్మణావిపశ్చి తేతి తస్మాద్వా ఏతస్మా దాత్మన ఆకాశ స్సంభూతః।ఆకాశాద్వాయుః వాయో రగ్నిః అగ్నే రాపః అద్భ్యః పృథివీ పృధివ్యా ఓషధయః ఓషధీభ్యో న్నమ్ అన్నాత్పురుషః।సవాఏష పురుషోఽన్నరస మయః తస్యేదమేవ శిరః అయం దక్షిణః పక్షః అయ ముత్తరః పక్షః అయమాత్మా ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా తదప్యేష శ్లోకోభవతి॥

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే।యాఃకాశ్చ పృథివీగ్ంశ్రితాః। అథో అన్నేనైవ జీవన్తి। అథైన దపియన్త్యన్తతః। అన్నగ్ంహి భూతా

నాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మా త్సర్వౌషధ ముచ్యతే। సర్వం వై తేఽన్న మాప్ను
వంతి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే । అన్నగ్ంహి భూతానాం జ్యేష్ఠ
మ్। తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నా ద్భూతాని జాయన్తే ।
జాతా న్యన్నేన వర్ధన్తే । అద్యతే ఽత్తిచ భూతాని । తస్మాద
న్నం తదుచ్యత ఇతి। తస్మాద్వా ఏతస్మా దన్నరస మయాత్ ।అన్యో
ఽన్తరఆత్మా। ప్రాణమయః తేనైష పూర్ణః।సవాఏష పురుష విధ
ఏవ। తస్య పురుష విధతామ్। అన్వయం పురుష విధః। తస్యప్రాణఏవ
శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః। అపాన ఉత్తరః పక్షః। ఆకాశ ఆత్మా।
పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకోభవతి.

ప్రాణం దేవా అనుప్రాణన్తి।మనుష్యాః పశవశ్చయే।ప్రాణోహి
భూతానా మాయుః। తస్మాత్సర్వాయుష ముచ్యతే। సర్వమేవత
ఆయుర్యన్తి। యేప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే। ప్రాణోహిభూతానా మా
యుః।తస్మాత్సర్వాయుష ముచ్యత ఇతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా।
యః పూర్వస్య।తస్మాద్వా ఏతస్మా త్ప్రాణ మయాత్। అన్యోఽన్తర
ఆత్మా మనోమయః। తేనైష పూర్ణః।సవాఏష పురుషవిధఏవ। తస్య
పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుష విధః। తస్య యజురేవ శిరః। ఋగ్ద
క్షిణః పక్షః।సామోత్తరఃపక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం
ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకోభవతి।

యతోవాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసాసహ। ఆనన్దం బ్ర
హ్మణో విద్వాన్ నబిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవశారీర ఆత్మా।
యః పూర్వస్య తస్మాద్వా ఏతస్మాన్మనో మయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా
విజ్ఞానమయః తేనైష పూర్ణః సవా ఏష పురుషవిధ ఏవ।తస్యపురుష
విధతామ్।అన్వయం పురుష విధః। తస్య శ్రద్ధైవ శిరః।ఋతం దక్షిణః
పక్షః। సత్య ముత్తరః పక్షః।యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా।
తదప్యేష శ్లోకో భవతి।

విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే కర్మాణి తనుతే ఽపిచ విజ్ఞానం దేవా స్సర్వే బ్రహ్మజ్యేష్ఠముపాసతే విజ్ఞానం బ్రహ్మచేద్వేద తస్మా చ్చేన్న ప్రమాద్యతి।శరీరేపాప్మనో హిత్వా సర్వాన్కామాన్సమశ్నుత ఇతి తస్యైషఏవ శారీర ఆత్మా। యఃపూర్వస్య తస్మాద్వా ఏతస్మా ద్విజ్ఞాన మయాత్।అన్యోఽన్తరఆత్మాఽఽనన్దమయః।తేనైషపూర్ణః। సవాఏష పురుష విధఏవ। తస్య పురుష విధతామ్।అన్వయం పురుష విధః।తస్య ప్రియమేవ శిరః। మోదో దక్షిణఃపక్షః।ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః। ఆనన్ద ఆత్మా।బ్రహ్మ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి।

అసన్నేవ సభవతిఅస ద్బ్రహ్మేతి వేదచేత్।అస్తి బ్రహ్మేతి చేద్వేద।సన్తమేనం తతోవిదు రితి। తస్యైషఏవ శారీర ఆత్మా।యః పూర్వస్య।అథాతో ఽనుప్రశ్నాః।ఉతావిద్వా నముం లోకం ప్రేత్య। కశ్చన గచ్ఛతీ౩।ఆహో విద్వానముం లోకం ప్రేత్య।కశ్చి త్సమశ్నుతా ౩ ఉ।సో కామయత।బహుస్యాం ప్రజా యేయేతి।సతపో తప్యత। సతప స్తప్త్వా।ఇదగ్ం సర్వ మసృజత।యదిదం కించ।తథ్సృ ష్ట్వా।తదే వానుప్రావిశత్। తదను ప్రవిశ్య।సచ్చ త్యచ్చా భవత్। నిరుక్తంచా నిరుక్తంచ।నిలయనంచా నిలయనంచ।విజ్ఞానంచా విజ్ఞానంచ। సత్యం చా నృతంచ సత్య మభవత్।యదిదం కించ।తథ్సత్య మిత్యాచక్షతే। తదప్యేష శ్లోకో భవతి।

అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్। తతోవై సదజాయత తదాత్మాన గ్గ్ం స్వయమ కురుత।తస్మా త్తథ్సుకృత ముచ్యత ఇతి।యద్వై తథ్సు కృతమ్।రసో వైసః।రసగ్గ్ంహ్యేవాయం లబ్ధ్వా ఽఽనన్దీ భవతి।కోహ్యే వాన్యా త్కఃప్రాణ్యాత్। యదేష ఆకాశ ఆనన్దో నస్యాత్। ఏష హ్యేవా నన్దయాతి।యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్నదృశ్యే ఽనాత్మ్యే ఽనిరుక్తే ఽనిలయనే ఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే। అథ సోఽభయం గతో భవతి। యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్నుదర మన్తరం కురుతే। అథ తస్య భయం భవతి। తత్త్వేవభయం విదుషో మన్వానస్య। తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥

భీషా ఽస్మాద్వాతః పవతే। భీషోదేతి సూర్యః। భీషా ఽస్మాదగ్ని శ్చేన్ద్రశ్చ। మృత్యుర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి। సైషా ఽఽనన్దస్యమీమాగ్ంసా భవతి। యువా స్యాథ్సాధు యువా ఽధ్యాయికః। ఆశిష్ఠో దృఢిష్ఠో బలిష్ఠః। తస్యేయం పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్, స ఏకో మానుష ఆనన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం మానుషా ఆనన్దాః। స ఏకో మనుష్యగన్ధర్వాణా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం మనుష్యగన్ధర్వాణామానన్దాః। స ఏకో దేవగన్ధర్వాణా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం దేవగన్ధర్వాణా మానన్దాః। స ఏకః పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దాః। స ఏక ఆజానజానాం దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతమాజానజానాం దేవానామానన్దాః। స ఏకః కర్మదేవానాం దేవానామానన్దః। యే కర్మణా దేవానపి యన్తి। శ్రోత్రియస్య చాకా మహతస్య। తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవానామానన్దాః। స ఏకో దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం దేవా నామానన్దాః। స ఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతమిన్ద్రస్యానన్దాః। స ఏకో బృహస్పతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం బృహస్పతే రానన్దాః। స ఏకః ప్రజాపతే రానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం ప్రజాపతే రాన న్దాః। స ఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। స యశ్చాయం పురుషే। యశ్చాసావాదిత్యే। స ఏకః। స య। ఏవంవిత్। అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య। ఏతమన్నమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి, ఏతం ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి। ఏతం మనోమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి। ఏతం విజ్ఞానమయ మాత్మాన ముప సంక్రామతి। ఏతమానందమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి॥ తద ప్యేష శ్లోకో భవతి॥

యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ । ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ నబిభేతి కుతశ్చనేతి । ఏతగ్ం హవావన తపతి। కిమహగ్ం సాధునా కరవమ్ । కిమహం పాపమకరవమితి । సయఏవం విద్వానేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । ఉభేహ్యేవైషఏతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । యఏవంవేద । ఇత్యుపనిషత్ ॥

ఓం సహనావవతు । సహనౌ భునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై॥ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః
ఓం సంజ్ఞానంవిజ్ఞానం......పూర్ణా పౌర్ణమాసీ॥

హరిః ఓమ్। భృగుర్వై వారుణిః । వరుణం పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తస్మా ఏతత్ప్రోవాచ । అన్నం ప్రాణం చక్షుశ్శ్రోత్రం మనోవాచమితి । తగ్ం హోవాచ । యతోవా ఇమాని భూతాని జాయన్తే । యేన జాతాని జీవన్తి । యత్ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తి । తద్విజిజ్ఞాసస్వ । తద్బ్రహ్మేతి । సతపోతప్యత । సతపస్తప్త్వా॥

అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । అన్నాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । అన్నేన జాతాని జీవన్తి । అన్నం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితర ముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి ! తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । సతపోతప్యత । సతపస్తప్త్వా॥

ప్రాణో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। ప్రాణాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। ప్రాణేన జాతాని జీవన్తి । ప్రాణం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి। తద్విజ్ఞాయ। పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। తగ్ం హోవాచ।తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి।సతపో తప్యత।సతపస్తప్త్వా॥

మనో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । మనసోహ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే।మనసా జాతాని జీవన్తి । మనసః ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి।తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహిభగవో

బ్రహ్మేతి।తగ్ం హోవాచ।తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ।తపో బ్రహ్మేతి।
సతపో తప్యత।సతప స్తప్త్వా॥

విజ్ఞానం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । విజ్ఞానాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని
భూతాని జాయన్తే। విజ్ఞానేన జాతాని జీవన్తి। విజ్ఞానం ప్రయన్త్యభి
సంవిశన్తీతి। తద్విజ్ఞాయ। పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి
భగవో బ్రహ్మేతి।తగ్ంహోవాచ।తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో
బ్రహ్మేతి।సతపోతప్యత।సతప స్తప్త్వా.

ఆనన్దో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్।ఆనన్దాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూ
తాని జాయన్తే।ఆనన్దేన జాతాని జీవన్తి।ఆనన్దం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి।
సైషా భార్గవీ వారుణీ విద్యా।పరమేవ్యోమన్ ప్రతిష్ఠితా। యఏవం
వేద ప్రతితిష్ఠతి। అన్నవానన్నాదో భవతి। మహాన్భవతి ప్రజయా
పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన। మహాన్కీర్త్యా.

అన్నం ననిన్ద్యాత్। తద్వ్రతమ్।ప్రాణోవా అన్నమ్।శరీరమన్నా
దమ్। ప్రాణేశరీరం ప్రతిష్ఠితమ్। శరీరేప్రాణః ప్రతిష్ఠితః। తదేతదన్న
మన్నే ప్రతిష్ఠితం।సయఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం వేదప్రతితిష్ఠతి। అన్న
వానన్నాదో భవతి। మహాన్భవతి। ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన।
మహాన్కీర్త్యా.

అన్నం నపరిచక్షీత। తద్వ్రతమ్। ఆపోవా అన్నమ్। జ్యోతిరన్నా
దమ్। అప్సు జ్యోతిః ప్రతిష్ఠితమ్। జ్యోతిష్యాపః ప్రతిష్ఠితాః। తదేత
దన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్। సయఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతి
తిష్ఠతి। అన్నవానన్నాదో భవతి। మహాన్భవతిప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మ
వర్చసేన। మహాన్కీర్త్యా.

అన్నం బహుకుర్వీత। తద్వ్రతమ్।పృథివీవా అన్నమ్ । ఆకాశో
ఽన్నాదః।పృథివ్యామాకాశః ప్రతిష్ఠితః । ఆకాశే పృథివీ ప్రతిష్ఠితా।
తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్।సయఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతి
తిష్ఠతి।అన్నవానన్నాదో భవతి।మహాన్భవతి ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మ
వర్చసేన। మహాన్కీర్త్యా॥

న కం చ న వసతౌ ప్రత్యాచక్షీత । తద్వ్రతమ్।తస్మాద్యయా కయాచ విధయా బహ్వన్నం ప్రాప్నుయాత్, అరాధ్యస్మా అన్నమి త్యాచక్షతే।ఏతద్వై ముఖతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్।ముఖతోఽస్మా అన్న గ్ం రాధ్యతే। ఏతద్వై మధ్యతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। మధ్యతోఽస్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। ఏతద్వా అన్తతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। అన్తతోఽస్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। య ఏవం వేద। క్షేమ ఇతి వాచి। యోగక్షేమ ఇతి ప్రాణాపానయోః। కర్మేతి హస్తయోః। గతిరితి పాదయోః। విముక్తిరితి పాయౌ। ఇతి మానుషీ స్సమాజ్ఞాః। అథ దైవీః। తృప్తి రితి వృష్టౌ। బలమితి విద్యుతి। యశ ఇతి పశుషు। జ్యోతిరితి నక్షత్రేషు। ప్రజాతిరమృత మానన్ద ఇత్యుపస్థే। సర్వమిత్యాకాశే। తత్ప్రతిష్ఠేత్యు పాసీత। ప్రతిష్ఠావాన్భవతి। తన్మహ ఇత్యుపాసీత। మహాన్భవతి। తన్మన ఇత్యుపాసీత। మానవాన్భవతి। తన్నమ ఇత్యుపాసీత। నమ్యన్తేఽస్మై కామాః। తద్బ్రహ్మేత్యుపాసీత। బ్రహ్మవాన్భ వతి। తద్బ్రహ్మణః పరిమర ఇత్యుపాసీత। పర్యేణ మ్రియన్తే ద్విషన్త స్సపత్నాః। పరి యే ప్రియా భ్రాతృవ్యాః। స యశ్చాయం పురుషే। యశ్చాసావాదిత్యే। స ఏకః। స య ఏవం విత్। అస్మాల్లో కాత్ప్రేత్య। ఏతమన్నమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఏతం ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఏతం మనోమయ మాత్మానముపసంక్రమ్య।ఏతంవిజ్ఞానమయమాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఏతమానందమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఇమాన్లోకాన్కా మాన్నీ కామరూప్యనుసంచరన్న్ ఏతథ్సామగాయన్నాస్తే। హా 3 వు హా 3 వు హా 3 వు। అహమన్న మహమన్న మహమన్నమ్। అహ మన్నాదో ఽ3హమన్నాదో ఽ3హమన్నాదః। అహగ్గ్ం శ్లోకకృద హగ్గ్ం శ్లోకకృదహగ్గ్ం శ్లోకకృత్। అహమస్మి ప్రథమజా ఋతా 3స్య।పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నా 3 భా ఇ।యో మా దదాతి స ఇ దేవమా 3వాః। అహమన్న మన్నమద న్తమా 3ద్మి। అహం విశ్వం భువనమభ్యభవామ్। సువర్నజ్యోతీః। య ఏవం వేద। ఇత్యుపనిషత్.

పూర్వవత్స్నానాదిసర్వం కృత్వా। సర్వత్ర హోమకాలే చిత్తిస్స్రుగాదిభి స్సగృహైర్దశహోత్రాదిభి ర్జుహుయాత్

బ్రహ్మమేధ ప్రధాన హోమః

ఓంచిత్తిస్స్రుక్। చిత్తమాజ్యమ్। వాగ్వేదిః। ఆధీతం బర్హిః। కేతోఅగ్నిః।విజ్ఞాతమగ్నిః।వాక్పతిర్ హోతా। మన ఉపవక్తా। ప్రాణో హవిః। సామాధ్వర్యుః। వాచస్పతే విధేనామన్న్। విధేమతే నామ। విధేస్త్వమస్మాకంనామ। వాచస్పతి స్సోమంపిబతు। ఆఽస్మాసు నృమ్ణం ధాత్స్వాహా.

ఓం పృథివీహోతా, ద్యౌరధ్వర్యుః, రుద్రోఽగ్నీత్, బృహస్పతి రుపవక్తా, వాచస్పతేవాచో వీర్యేణ,సంభృతత మేనాయక్ష్యసే, యజమానాయవార్యమ్, ఆసువస్కర స్మై, వాచస్పతి స్సోమంపిబతి। జజనదిన్ద్రి మిన్ద్రియాయస్వాహా.

ఓం అగ్నిర్ హోతా, అశ్వినాఽధ్వర్యూ, త్వష్టాఽగ్నీత్, మిత్రఉపవక్తా, సోమ స్సోమస్యపురోగాః, శుక్ర శ్శుక్రస్యపురోగాః, శ్రాతాస్త ఇన్ద్రిసోమాః, వాతాపేర్ హవనశ్రుతస్స్వాహా.

ఓం సూర్యం తే చక్షుః, వాతం ప్రాణః,ద్యాం పృష్ఠమ్, అన్తరిక్షమాత్మా, అఙ్గైర్యజ్ఞమ్, పృథివీగ్ం శరీరైః। వాచస్పతే ఽచ్ఛిద్రయావాచా, అచ్ఛిద్ర యాజుహ్వా, దివిదేవా వృధగ్ం హోత్రామేరయస్వ స్వాహా.

ఓం మహాహవిర్ హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్।అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చా ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరా, అయాస్య ఉద్గాతా, వాచస్పతే హృద్విధేనామన్న్,విధేమతే నామ।విధేస్త్వమస్మాకంనామ। వాచస్పతి స్సోమమపాత్, మాదైవ్యస్తన్తుశ్ఛేది మామనుష్యః। నమోదివే। నమఃపృథివ్యైస్వాహా,

ఓంవాగ్ఘోతా। దీక్షాపత్నీ।వాతోఽధ్వర్యుః।ఆపోఽభిగరః।మనోహవిః। తపసిజుహోమి। భూర్భువస్సువః। బ్రహ్మస్వయమ్భు। బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా॥

మేరోరంహా ఇత్యుద్ధరణకాలే భర్తాసంభ్రియమాణో బిభర్తీ త్యనువాకం జపతి; ఓం మేరోరంహాగ్ప్రసీదతు స ఇమాన్పరితో ఉహరత్;
ఓం భర్తా సన్భ్రియమాణో బిభర్తి। ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః।
యదాభారం తన్ద్రయతే సభర్తుమ్। నిధాయ భారం పునరస్తమేతి।
తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః। తంభర్తారం తముగోప్తార మాహుః। సభృతో భ్రియమాణో బిభర్తి। య ఏనం వేద। సత్యేన భర్తుమ్। సద్యోజాత ముతజహా త్యేషః। ఉతో జరన్తం నజహాత్యేకమ్।
ఉతో బహూనేక మహర్జహార। అతన్ద్రో దేవ స్సదమేవప్రార్థః। యస్త ద్వేదయత ఆబిభూవ। సధ్రాంచయోగ్ం సందధే బ్రహ్మణైషః। రమతే తస్మిన్నుత జీర్ణే శయానే। నైనం జహాత్యహస్సుపూర్వ్యేషు। త్వామాపో అనుసర్వాశ్చరన్తి జానతీః। వత్సం పయసా పునానాః। త్వమగ్నిగ్ం హవ్యవాహగ్ం సమిన్ధ్సే। త్వంభర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్। త్వం యజ్ఞస్త్వము వే వాసి సోమః। తవదేవా హవమాయన్తి సర్వే। త్వమే కోసి బహూననుప్రవిష్టః। నమస్తే అస్తు సుహవోమ ఏధి। నమోవామస్తు శృణుతగ్ం హవంమే। ప్రాణాపానా వజిరగ్ం సంచరన్తా। హ్వయామి వాం బ్రహ్మణా తూర్తమేతమ్। యోమాం ద్వేష్టితం జహితం యువానా। ప్రాణాపానౌ సంవిదానౌ జహీతం। అముష్యాసునామా సంగసాథామ్। తంమే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానౌ। వధాయదత్తం తమ హగ్ం హనామి। అసజ్జిజానత ఆబభూవ, యంయం జజాన సఉగోపో అస్య, యధాభారం తన్ద్రయతే సభర్తుమ్, పరాస్యభారం పురస్తమేతి। తద్వైత్వం ప్రాణో అభవః. మహాన్భోగగ ప్రజాపతేః, భుజగ కరిష్య మాణః, యద్దేవా న్ప్రాణయోనవ.

అనుమరణే, ఇయన్నారీతి సేనేన్ద్రస్యేతి చపత్నీ ఇణ్యోపనివాస యేత్, ప్రేతస్య హస్తయో స్సువర్ణం నిక్షిప్య సువర్ణం హస్తా దిత్తి, దేవస్యత్వా సవితురితిచ సప్తదశేన తస్య ప్రేతస్య హృదయ సమ్మార్జనం కృత్వా, ప్రతిగ్రహదోష నిరసనం కరోతి ;

ఓంసువర్ణగ్ం హస్తాదా దదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తేజసే బలాయ। అత్రైవత్వమిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధో అభిమాతీర్జయేమ॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవి దక్షిణే ఽగ్నయే హిరణ్యమ్। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయోదాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మాఅదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సము ద్రమావిశ। కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషాతే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వా ఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥౧॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో బాహుభ్యామ్। పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవి దక్షిణే సోమాయవాసః। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయోదాత్రే... ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥౨॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే ... ప్రతిగృహ్ణామి, రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే రుద్రాయగామ్, తేనామృతత్వమశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥3॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే ... ప్రతిగృహ్ణామి, రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే వరుణాయాశ్వమ్, తేనామృతత్వమ శ్యామ్, వయోదాత్రే,...ఆంగీరసఃప్రతిగృహ్ణాతు ॥౪॥

ఓం దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే ... ప్రతిగృహ్ణామి, రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే ప్రజాపతయేపురుషమ్, తేనామృతత్వమ స్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసఃప్రతిగృహ్ణాతు ॥౫॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే ... ప్రతిగృహ్ణామి, రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే మనవేతల్పమ్, తేనామృతత్వమశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసఃప్రతిగృహ్ణాతు ॥౬॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే ... ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే త్వష్ట్రేఽజామ్, తేనామృతత్వమశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥౭॥

ఓం దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే.........ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే పూష్ణేఽవిమ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౮॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే నిర్ఋత్యా అశ్వతర గర్దభౌ। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౯॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే హిమవతో హస్తినమ్। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౦॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వావరుణోనయతు దేవి దక్షిణే గన్ధర్వాప్సరాభ్యస్స్రగలంకరణే తేనామృతత్వమశ్యామ్।వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు;॥౧౧

ఓం దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే ... ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధాన్యమ్। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౨॥

ఓం దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే వాచేఽన్నమ్। తేనామృతత్వమశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౩॥

ఓం దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే బ్రహ్మణ ఓదనమ్, తేనామృతత్వమశ్యామ్ వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౪॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే సముద్రాయాపః, తేనామృతత్వమశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౫॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా వరుణో నయతు దేవిదక్షిణే ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః, తేనామృతత్వ మశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౬॥

ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా వరుణో నయతు దేవిదక్షిణే వైశ్వానరాయ రథమ్, తేనామృతత్వ మశ్యామ్, వయోదాత్రే...ఆంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు; ॥౧౭॥

ఏవం సప్తదశసువర్ణేన సప్తదశమన్త్రైర్వర్త్యా ప్రత్యేకం ప్రేతస్య హృదయసమ్మార్జనం కృత్వా తద్బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్, హిరణ్యశకలప్రదానకాలే సువర్ణమాస్యే నిక్షిప్య సువర్ణంఘర్మ మితి జపేత్; ఓం ఆటవహా.........రోహిణీం రోపయన్తామ్;

ఓంసువర్ణం ఘర్మం పరివేదవేనమ్। ఇన్ద్రస్యాత్మానం దశధా చరన్తమ్। అన్తస్సముద్రే మనసా చరన్తమ్। బ్రహ్మాన్వవిన్దద్దశ హోతారమర్ణే। అన్తః ప్రవిష్ట శ్శాస్తాజనానామ్। ఏకస్సన్బహుధా విచారః। శతగ్ం శుక్రాణి యత్రైకంభవన్తి। సర్వే వేదా యత్రైకంభవన్తి। సర్వే హోతారో యత్రైకంభవన్తి। సమానసీన ఆత్మా జనానామ్। అన్తః ప్రవిష్ట శ్శాస్తాజనానాగ్ం సర్వాత్మా। సర్వాః ప్రజాయత్రైకం భవన్తి। చతుర్ హోతారో యత్రసమ్పదం గచ్ఛన్తి దేవైః। సమానసీన ఆత్మా జనానామ్॥

"బ్రహ్మేన్ద్రమితిమన్త్రైర్వర్త్యా నేత్రయోః"

ఓం బ్రహ్మేన్ద్రమగ్నిం జగతః ప్రతిష్ఠామ్। దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతారం ప్రదిశోఽనుక్లృప్తమ్, వాచో వీర్యం తపసాఽన్వవిన్దత్। అన్తః ప్రతిష్ఠం కర్తారమేతమ్, త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం విపశ్చిమ్, అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హోతృణామాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్, దేవానాం బన్ధునిహితం గుహాసు, అమృతేన క్లృప్తం యజ్ఞమేతమ్, చతుర్ హోతృణామాత్మానం కవయో నిచిక్యుః॥

''శతం నియుతఇతి కర్ణయోః''

ఓం శతంనియుతః పరివేదవిశ్వా విశ్వవారః । విశ్వమిదం వృణాతి । ఇన్ద్రస్యాత్మా నిహితః పఞ్చహోతా । అమృతం దేవానా మాయుః ప్రజానామ్।ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం సవితారమేతమ్, వాయో రాత్మానం కవయో నిచిక్యుః, రశ్మిగ్ం రశ్మీనాం మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి, య అణ్డకోశే భువనం బిభర్తిః, అనిర్భిణ్ణ స్సన్నథలోకా విచష్టే, యస్యాణ్డకోశగ్ం శుష్మమాహుః ప్రాణముల్బమ్, తేనక్లృప్తో ఽమృతే నాహమస్మి॥

'సువర్ణంకోశమితి దక్షిణే నాసాపుటే,'

ఓం సువర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతమ్, దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్, అమృతస్య పూర్ణాం తాముకలాం విచక్షతే, పాదగ్ం షడ్ఢో తుర్నకిలా వివిత్సే, యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః ఉతవా షడ్ఢా మనసోత క్లృప్తాః, తగ్ం షడ్ఢోతారమృతుభిః కల్పమానమ్, ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి, అన్తఃప్రవిష్టః కర్తారమేతమ్, అన్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్, సహైవ సన్తం నవిజానన్తి దేవాః, ఇన్ద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరన్తమ్.

ఇన్ద్రో రాజేతి వామేచ

ఓం ఇన్ద్రో రాజా జగతోయ ఈశే, సప్తహోతా సప్తధా విక్లృప్తః, పరేణ తన్తుంపరిషచ్యమానమ్, అన్తరాదిత్యే మనసా చరన్తమ్, దేవానాగ్ం హృదయం బ్రహ్మాన్వవిన్దత్, బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణ ఉజ్జభార, అర్కగ్గ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్యమధ్యే, ఆయస్మిన్త్సప్త పేరవః। మేహన్తి బహులాగ్ం శ్రియమ్, బహ్వశ్వామిన్ద్రగోమతీమ్, అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్, సహరిర్వసువిత్తమః । పేరురిన్ద్రాయ పిన్వతే, బహ్వశ్వామిన్ద్రగోమతీమ్, అచ్యుతాంబహులాగ్ం శ్రియమ్, మహ్యామిన్ద్రో నియచ్ఛతు,

శతగ్ంశతా అస్యయుక్తా హరీణామ్, అర్వాఙ్ఞాయాతు వసుభీ రశ్మిరి న్ద్రః, ప్రమగ్ంహమానో బహులాగ్ం శ్రియమ్, రశ్మిరిన్ద్రస్సవితా మేనియచ్ఛతు, ఘృతం తేజో మధుమదిన్ద్రియమ్, మయ్యయమగ్ని ర్దధాతు, హరిః పతఙ్గః పటరీ సుపర్ణః, దివిక్షయో నభసాయ ఏతి, సన ఇన్ద్రః కామ వరందదాతు, పఞ్చారంచక్రం పరివర్తతేపృథు, హిరణ్యజ్యోతి స్సరిరస్యమధ్యే, అజస్రంజ్యోతి ర్నభసా సర్పదేతి, సన ఇన్ద్రః కామవరందదాతు, సప్తయుఞ్జన్తి రథమేకచక్రమ్, ఏకో అశ్వో వహతిసప్తనామా, త్రినాభిచక్రమజర మనర్వమ్, యేనేమా విశ్వా భువనానితస్థుః, భద్రంపశ్యన్త ఉపసేదురగ్రే, తపోదీక్షా మృషయస్సువర్విదః, తతఃక్షత్రం బలమోజశ్చ జాతమ్, తదస్మై దేవా అభిసంనమన్తు, శ్వేతగ్ంరశ్మిం బోభుజ్యమానమ్, అపాంనేతారం భువనస్యగోపామ్, ఇన్ద్రంనిచిక్యుః పరమేవ్యోమన్, రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః, క్షరన్తీః పిఙ్గలాఏకరూపాః, శతగ్ంసహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్, అయంయశ్శ్వేతోరశ్మిః, పరిసర్వమిదం జగత్, ప్రజాం పశూన్ధనాని, అస్మాకం దదాతు, శ్వేతో రశ్మిఃపరిసర్వం బభూవ, సువన్మహ్యం పశూన్ విశ్వరూపాన్, పతఙ్గమక్త మసురస్య మాయయా, హృదాపశ్యన్తిమనసా మనీషిణః, సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే, మరీచీనాం పదమిచ్ఛన్తి వేధసః, పతఙ్గో వాచం మన సాబిభర్తి, తాం గన్ధర్వో ఉవదద్గర్భేఅన్తః, తాంద్యోతమానాగ్ం స్వర్యంమనీషామ్, ఋతస్యపదే కవయో నిపాన్తి, యేగ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః, విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః, అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః, ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః, వీతగ్ం స్తుకేస్తుకే, యువమస్మాసు నియచ్ఛతమ్, ప్రప్రయజ్ఞపతిం తిర, యేగ్రామ్యాఃపశవో విశ్వరూపాః, విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః, తేషాగ్ంసప్తానామిహరన్తిరస్తు, రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ। యఆరణ్యాః పశవోవిశ్వరూపాః, విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః, వాయుస్తాగ్ంఅగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః, ప్రజాపతిః

ప్రజయా సంవిదానః, ఇడాయై సృప్తం ఘృతవచ్చరాచరమ్ దేవా అన్వవిన్దన్గుహాహితమ్, యఆరణ్యాగ్ం పశవో విశ్వరూపాః, విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః, తేషాగ్ంసప్తానామిహరన్తిరస్తు, రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ॥

బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ యత్కించిత్సువర్ణందద్యాత్,

పాత్రచయనకాలే, అగ్నిర్యజుర్భి రిత్యనువాకస్య ప్రత్యేకమేకైకేన వాక్యేన పాత్రాణి నిక్షిప్య ఉవశిష్టానాం పాత్రాణాం చయనం పునర్మన్త్రావర్త్యా కరోతి.

ఓంధేను ర్వహాణామది......నిదధ్యే.

ఓంఅగ్నిర్యజుర్భిః......అహగ్గ్ంశ్రద్ధయా స్వాహా.

దహనకాలే జ్యోతిష్మతీన్త్వాసాదయామీత్యనువాకేన దహేత్.

ఓంఅగ్నిర్యజుర్భిః......శ్రద్ధయాస్వాహా.

ఓంసేనేన్ద్రస్య......దేవానాంపత్న్యస్వాహా

ఓంజ్యోతిష్మతీన్త్వా......జాగ్రతీన్త్వాసాదయామి.

ఉపస్థానకాలే సహస్రశీర్షాద్భ్యస్సంభూత ఇత్యనువాకాభ్యాముపతిష్ఠేత్

ఓం సువర్ణఘర్మో...నాకపృష్ఠంస్వధానమః

ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః...సన్తి దేవాః

ఓం అద్భ్యస్సంభూతః...సర్వంమనిషాణ

బ్రాహ్మణఏక హోతేఽతిహృదయంజపేత్

ఓం బ్రాహ్మణఏకహోతా...సర్వంచ మేభూయాత్

తరణిర్విశ్వదర్శత ఇత్యాదిత్యముపతిష్ఠేత్

ఓం ఉద్వయ న్తమసస్పరి...మనసాపునాతు

ఓం తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య, విశ్వమాభాసి రోచనమ్, ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయత్వా భ్రాజస్వత ఏషతేయోని స్సూర్యాయత్వా భ్రాజస్వతే;

ఓం ఈయుష్టేయే పూర్వతరామపశ్య న్వ్యుచ్ఛన్తీ ముషసం మర్త్యాసః, అస్మాభి రూనుప్రతిచక్ష్యాఽభూదోతే యన్తియే అపరీషు పశ్యాన్॥

అన్యత్సర్వం పితృమేధవత్పూర్వం పైతృమేధికం సమన్త్రికం తన్త్రం కృత్వా పశ్చాదనేనోక్తప్రకారేణ బ్రహ్మమేధేన విధానేన;

బ్రహ్మనిష్ఠ మాహితాగ్నిమనాహితాగ్నిం బ్రహ్మచారిణం వా దహేత్;

ఇతి శ్రీ వైఖానస బ్రహ్మమేధ విధిః

హరిః ఓమ్ తత్సత్

నారాయణ బలిప్రకారః

ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త.........తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్య శర్మణః పితుః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా శ్రీవిష్ణు లోకప్రాప్త్యర్థం నారాయణబలిం కరిష్యే (ఉపవీతీ - అపఉపస్పృశ్య) ద్వాదశబ్రాహ్మణా న్సమాహూయోపవేశయిత్వా, కేశవాది ద్వాదశనామభి ర్భోక్ష్యతామితి సజలయవదర్భైః ప్రత్యేకంప్రత్వా, కేశవప్రీత్యర్థే భోక్ష్యతామ్,.........దామోదర ప్రీత్యర్థే భోక్ష్యతామ్; స్నానార్థం తాన్విసృజ్య, స్వయంస్నాత్వా ధృతాహత వస్త్రోత్తరీయః, సోర్ధ్వపుణ్డ్రః బద్ధశిఖ స్సన్ధ్యాముపాస్య దేవాదీన ద్భిస్తర్పణం బ్రహ్మయజ్ఞంచ కృత్వా నిత్యహోమాన్తే విష్ణ్వాలయ పార్శ్వే తదసమ్భవే నదీతీరే తటాకతీరే గృహేవా ప్రపాం కల్పయిత్వా విష్వక్సేనారాధనపూర్వకం పుణ్యాహం కృత్వా స్థణ్డిలం కల్పయిత్వా (ఉపవీతీ)

ప్రాణానాయమ్య। పూర్వోక్త.. తిథౌ, (ప్రాచీనావీతి) గోత్రస్యశర్మణ పితుః ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా శాశ్వత శ్రీ విష్ణులోకా

వాప్త్యర్థం నారాయణబలిం కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య పిత్రోః రాపాస నాగ్ని వితరేషాం లౌకికాగ్నౌ వాఘారంకరిష్యే ఇతిసఙ్కల్ప్య (ఉపవీతీ-అపఉపస్పృశ్య) పూర్వవదాఘారం జుహుయాత్;

అగ్నేర్వాయవ్యాం పూర్వస్యాంవా తణ్డులై స్థణ్డిలం కృత్వా తదుపరి విష్టరార్థం ప్రాగగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య విష్ణు తయసువర్ణేన చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రగదాపద్మధరం నారాయణరూపం కారయిత్వా పఞ్చామృతైస్సంస్నాప్య గన్ధోదైరభిషిచ్య శుద్ధోదకేన సంసిచ్య ప్లోతేన విమృజ్యపాత్రే నిక్షిప్య గురూపదేశవిధినా శ్రీమదష్టాక్షర మన్త్రేణాఽఙ్గన్యాస కరన్యాసంకృత్వా, సవ్యంపాదం ప్రసార్య ఇతి ధ్యాత్వా;

"సవ్యం పాదం ప్రసార్య శ్రితదురితహరం దక్షిణం కుఞ్చయిత్వా
జానున్యాధాయ సవ్యేతర మితరభుజే నాగభోగే నిధాయ
పశ్చాద్బాహుద్వయేన ప్రతిభటశమనే ధారయన్ శఙ్ఖచక్రే
దేవీభూషాది జుష్టో సజయతు జగతాం శర్మ వైకుణ్ఠనాథః॥

తన్మనుమష్టోత్తరశత మష్టావింశతికంవా జప్త్వా, "ఓం నమో నారాయణాయ" నారాయణరూపం పూర్వోక్తస్థణ్డిలే నిధాయ సహస్రశీర్షా పురుష ఏవేదమిత్యావాహ్య॥ "ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః। సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్। సభూమిం విశ్వతో వృత్వా। అత్యతిష్ఠ ద్దశాఙ్గులమ్॥ ఓం పురుషఏవేదగ్ం సర్వమ్। యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥" ఓం భూః పురుష మావాహయామి। ఓం భువః పురుషమావాహయామి ఓగ్ం సువః పురుషమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః పురుషమావా హయామి। ఏవం ప్రాఙ్ముఖం దేవం నారాయణమావాహ్యాఽఽసనపా ద్యాచమనాని దద్యాత్;— "ఓం ఏతావానస్య మహిమా, అతో జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః। పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని। త్రిపాద స్యామృతం దివి" ఓం నారాయణాయనమః ఆసనంకల్పయామి॥ ఓం త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహా భవాత్పునః। తతో

విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి॥ ఓం నారాయణాయ నమః పాద్యం దదామి॥ ఓం తస్మాద్విరాడజాయత। విరాజో అధి పూరుషః। సజాతో అత్యరిచ్యత। పశ్చాద్భూమిమథోపురః॥ ఓం నారాయణాయ నమః ఆచమనం దదామి॥ పురుషసూక్తేనాఽఽపో హిరణ్య పవమానైశ్చ స్నాపయిత్వా॥ ఓం సహస్రశీర్...సన్తి దేవాః। ఓం ఆపో హిష్ఠా...థాచనః। ఓం హిరణ్యవర్ణా...సాయత్వా। ఓం పవమాన స్సువర్జనః......న్త్యాపునాతు। విష్ణుగాయత్ర్యా ప్లోత వస్త్రోత్తరీయాభరణ పాద్యాఽఽచమన పుష్పగన్ధ ధూపదీపాఽర్ఘ్యాఽఽచమనాని దదాతి.

"ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్.

కేశవాద్యై దామోదరాన్తై ద్వాదశనామభిః ప్రేతాయ కేశవంతర్పయామి త్యేవ మద్భిస్తర్పయేత్ (ప్రాచీనావీతీ) ప్రేతాయ ఓం కేశవం తర్పయామి.....ప్రేతాయ ఓందామోదరంతర్పయామి।

అగ్నింపరిషిచ్య సహస్రశీర్ షాద్యైర్విష్ణోర్నుకాద్యైర్ద్వాదశ నామభి శ్చాజ్యం చరుం (ప్రత్యేకం) జుహుయాత్॥ ఓం సహస్రశీర్ షా...సన్తిదేవాస్స్వాహా. (౧౬)ఓంవిష్ణో ర్నుకం...పదగ్ంస్వాహా॥ (౧౨) ఓం కేశవాయస్వాహా...ఓందామోదరాయస్వాహా॥ (౧౨) అన్తఃపరిషిచ్య। అదితేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః...ప్రాసావీః.

గుడాజ్యఫలయుక్తం పాయసం హవి ర్విష్ణుగాయత్ర్యాఽభిమన్త్ర్య॥ ఓం నారాయ.........యాత్, ఓంనమో భగవతే విష్ణవే హవిర్నివేదయామీతి నివేద్య॥ ఓంనమో భగవతే విష్ణవే హవిర్నివేదయామి।పూర్వవత్పానీయాచమన ముఖవాసం దద్యాత్।

అగ్నేర్దక్షిణే ఽథావసీదమితి పశ్చిమాది ప్రాగన్తం గోమయేన పఞ్చదశమణ్డలాని కృత్వా। ఓంఅథావసీదం.....లిప్తే॥ అస్యాసనమితి తత్తన్నామభి ర్వా సదర్భాక్షతా న్యుదగగ్రాన్నిధాయ॥ ఓం

అస్త్వాసన...పదమ్, తేషూత్తరాగ్రేషు పశ్చిమాది ప్రాగన్తం ద్వితీయాన్తేన తత్తన్నామ్నా ప్రత్యేక ముదఙ్ముఖ మావాహ్య.—ఓం నారాయణ మావాహయామి। ఓం సహస్రశీర్ష మావాహయామి। ఓం సహస్రాక్ష మావాహయామి। ఓం సహస్రపాద మావాహయామి, ఓం పరమపురుష మావాహయామి, ఓం పరమాత్మాన మావాహయామి, ఓం పరబ్రహ్మాణ మావాహయామి। ఓం పరంజ్యోతిష మావాహయామి। ఓం అవ్యక్తమావాహయామి। ఓం సర్వకారణ మావాహయామి। ఓం యజ్ఞేశ్వర మావాహయామి। ఓం యజ్ఞాత్మాన మావాహయామి। ఓం విశ్వాన్దేవా నావాహయామి। ఓం సర్వాన్దేవానావాహయామి ఓం సాధ్యా నావాహయామి॥ ఇత్యావాహ్య। ఆసనపాద్యాచమన స్నాన ప్లోత వస్త్రోత్తరీయాభరణ పాద్యాచమన పుష్పగన్ధ ధూపదీపార్ఘ్యాఽఽచమనాన్తైరుపచారై రర్చయిత్వా, చతుర్థ్యన్తేన ప్రణవాదిన మోన్తం తత్తన్నామ్నా పాయసబలిం నివేదయామీతిప్రత్యేకం కబళమాత్రం పాయసం బలిం నివేద్య'' ఓం నారాయణాయ నమః పాయసబలింనివేదయామి,.........ఓం సాధ్యేభ్యో నమః పాయసబలింనివేదయామి॥ ఇతిబలిం యథాక్రమం దత్వా, పూర్వవ త్పానీయాచమనముఖవాసం దత్వా॥

అగ్నిం పరిషిచ్య, అదితే ఽనుమనస్వ.........ప్రసువ॥ ఆజ్యమిశ్రం పాయసమాజ్యం చ పృథక్పృథగేభి ర్నారాయణాయ స్వాహేత్యాదిభిః క్రమేణ జుహోతి॥ ఓం నారాయణాయ స్వాహా, ఓం సహస్రశీర్షాయ స్వాహా, ఓం సహస్రాక్షాయ స్వాహా, ఓం సహస్రపాదాయ స్వాహా, ఓం పరమపురుషాయ స్వాహా, ఓం పరమాత్మనే స్వాహా, ఓం పరబ్రహ్మణే స్వాహా, ఓం పరఞ్జ్యోతిషే స్వాహా, ఓం అవ్యక్తాయ స్వాహా, ఓం సర్వకారణాయ స్వాహా, ఓం యజ్ఞేశ్వరాయ స్వాహా, ఓం యజ్ఞాత్మనే స్వాహా, ఓం విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా, ఓం సర్వాభ్యో దేవతాభ్య స్స్వాహా, ఓం సాధ్యేభ్య స్స్వాహా, వ్యాహృతి రన్తగపరిషేకం కుర్యాత్।

ఓం భూస్స్వాహా......వసువస్స్వాహా॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః... ప్రాసావీః॥

పూర్వనిమన్త్రిత బ్రాహ్మణానాహూయా ఽఽపగపాదావితి పాదా ప్రక్షాళ్య॥ ఓం ఆపగపాదా.........సాని। ఆచమనం దత్వా ఓంశంనో...నః, పూర్వవత్పశ్చిమాది ప్రాగన్త మస్త్వాసనమిత్యా సనాని సదర్భాక్షతాని నిధాయ॥ ఓం అస్త్వాస.........పదమ్। తేష్వాసనేషూ దఙ్ముఖానాసయిత్వా అర్చతప్రార్చత తేత్యక్షతైరభ్య ర్చ్య॥ ఓం అర్చత. ..ప్రార్చత యువాసువాస ఇతివస్త్రం దత్వా। ఓంయువాసు...యన్తః। ఋతుభిరిష్ట్వా ర్తవైరిత్యాభరణైరలఙ్కృత్య॥ ఓంఋతుభి....వదసి॥ ఆయనేతే పరాయణఇతి పుష్పమ్।ఓంఆయనేతే... ఇమే।గన్ధద్వారామితి గన్ధమ్।ఓంగన్ధద్వారాం...శ్రియమ్। పరోమా త్రయేతి ధూపమ్॥ ఓం పరోమాత్రయాత...విధ్నే।విష్ణోర్గ కర్మాణీతి దీపమ్॥ ఓం విష్ణోర్గకర్మాణి...స్సఖా॥ ఇతి కేశవాది దామోదరాన్త ద్వాదశబ్రాహ్మణానర్చయిత్వా సవత్సాం గాం ప్రత్యేకం దత్వా, ఘోషశాన్తిం పురుషసూక్తంచ వాచయిత్వా

అథ ఘోషశాన్తిః

ఓంమిత్రోఽసి వరుణోఽసి।సమహం విశ్వైర్దేవైః।క్షత్రస్య నాభిరసి। క్షత్రస్య యోనిరసి।స్యోనా మాసీద। సుషదా మాసీద। మాత్వాహిగ్ంసీత్, మామాహిగ్ంసీత్। నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః।పస్త్యాస్వా॥సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుః। దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యాం।పూష్ణో హస్తాభ్యామ్। అశ్వినో ర్భైష జ్యేన। తేజసే బ్రహ్మవర్చసా యాభిషిఞ్చామి। దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్।పూష్ణో హస్తాభ్యామ్। సరస్వత్యై భైషజ్యేన॥వీర్యాయా న్నాద్యాయా భిషిఞ్చామి। దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణోహస్తాభ్యామ్।ఇన్ద్రస్యేన్ద్రి యేణ।శ్రియై యశసే బలాయాభిషిఞ్చామి।

అర్యమణం బృహస్పతి మిన్ద్రం దానాయ చోదయ, వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం చ వాజినమ్, సోమగ్ం రాజానం వరుణ మగ్నిమన్వారభామహే। ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మాణంచ బృహస్పతిమ్, దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే ఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో యన్తు ర్యన్త్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషిఞ్చామీన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషిఞ్చామి బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషిఞ్చామి॥

దేవా స్త్వేన్ద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానో ఽధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ పాన్తునవా ఏతేన పూతో నమేధ్యో నప్రోక్షితో య దేనమతః ప్రాచీనం ప్రోక్షతి యత్సఞ్చితమాజ్యేన ప్రోక్షతి తేన పూత స్తేన మేధ్య స్తేనప్రోక్షితః॥

వసవస్త్వా పురస్తా దభిషిఞ్చన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసా, రుద్రస్త్వా దక్షిణతో ఽభిషిఞ్చన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసా, ఆదిత్యాస్త్వా పశ్చాదభి షిఞ్చన్తు జాగతేన ఛన్దసా। విశ్వేత్వా దేవా ఉత్తరతో ఽభిషిఞ్చన్త్వా నుష్టుభేన ఛన్దసా, బృహస్పతి స్త్వోపరిష్టా దభిషిఞ్చతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసా॥

ఇమాగ్ం రుద్రాయ స్థిరధన్వనే గిరః, క్షిప్రేషవే దేవాయ స్వధామ్నే, అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే, తిగ్మాయుధాయ భరతాశ్రృణోతన, త్వాదత్తేభీ రుద్రశంతమేభిః, శతగ్ంహిమా అశీయభేషజేభిః, వ్యస్మద్ద్వేషో వితరంవ్యగ్ంహః। వ్యమీవాగ్ం శ్చాత యస్వా విషూచీః, అర్హన్బిభర్షి సాయకానిధన్వ, అర్హన్నిష్కం యజతం విశ్వరూపమ్, అర్హన్నిదం దయసే విశ్వమబ్భువమ్, నవా ఓజీయోరుద్ర త్వద స్తి॥

మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానోగోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః, వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥

ఆ తే పితర్మరుతాగ్ం సుమ్న మేతు, మానస్సూర్యస్య సందృశో యుయోథాః, అభినో వీరో అర్వతి క్షమేత, ప్రజాయే మహిరుద్ర ప్రజాభిః, ఏవాబభ్రో వృషభ చేకితానః, యథా దేవన హృణీషేన హాగ్ంసి, హావన శ్రుధిర్నో రుద్రే హబోధి, బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః, పరిణో రుద్రస్య హేతి ర్వృణక్తు పరిత్వేషస్య దుర్మతి రఘాయోః, అవస్థిరా మఘువద్భ్యస్తనుష్వ మీఢ్వస్తోకాయ తనయాయ మృడయ॥

స్తుహిశ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగం నభీమముపహత్నుముగ్రమ్, మృడాజరిత్రే రుద్రస్తవానో అన్యంతే అస్మన్నివపన్తు సేనాః, మీఢుష్టమ శివతమ శివోన స్సుమనాభవ, పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం వసాన ఆచరపినాకం బిభ్రదాగహి, అర్హన్బిభర్షి సాయకాని ధన్వ, అర్హన్నిష్కం యజతం విశ్వరూపమ్, అర్హన్నిదం దయసే విశ్వమబ్భువమ్, నవాఓజీయో రుద్రత్వదస్తి॥

త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివస్త్వగ్ం శర్ధోమారుతం పృక్ష ఈశిషే, త్వం వాతైరరుణైర్యాసి శంగయస్త్వం పూషా విధతఃపాసి నుత్మనా, ఆవో రాజానమధ్వరస్య రుద్రగ్ం హోతార గ్ం సత్యయజగ్ం రోదస్యోః, అగ్నిం పురాతనయిత్నో రచిత్తాద్ధిరణ్యరూప మవసే కృణుధ్వమ్, ఓం శాన్తిశ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

ఓం సహస్ర శీర్షా పురుషః...సన్తిదేవాః।

త్తైరనుజ్ఞాతః। అగ్నౌ హోమం కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ఽగ్నిం పరిషిచ్య।అదితే ఽనుమన్యస్వ...ప్రసువః (ఆజ్యమిశ్రైస్తిలైర్హస్తేన) ఓం పితృభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా।ఓం పితామహేభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా।ఓంప్రపితామహేభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా।ఓం మాతృపితృభ్యస్స్వధానమోనారాయణాయ స్వాహా ఓం మాతృపితామహేభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా। ఓం మాతృప్రపితామహేభ్యస్స్వధా నమో నారాయణాయస్వాహా।ఓం ఆచార్యేభ్యస్స్వధా నమో

నారాయణాయస్వాహా। ఓం ఆచార్యపత్నీభ్యస్స్వధా నమోనారాయ
ణాయస్వాహా। ఓం గురుభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా। ఓం
గురుపత్నీభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా, ఓం సఖిభ్య
స్స్వధా నమోనారాయణాయస్వాహా, ఓం సఖిపత్నీభ్య స్స్వధా
నమోనారాయణాయ స్వాహా, ఓం జ్ఞాతిభ్యస్స్వధా నమో
నారాయణాయ స్వాహా, ఓం జ్ఞాతిపత్నీభ్యస్స్వధా నమోనారాయ
ణాయ స్వాహా, ఓం అమాత్యేభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ
స్వాహా, ఓం అమాత్యపత్నీభ్యస్స్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా,
ఓం అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధా నమోనారాయణాయ స్వాహా॥
(ఆజ్యేన) వ్యాహృతి ర న్తగపరిషేకం కుర్యాత్, ఓంభూస్స్వాహా ...
వస్సువస్స్వాహా॥ అదితే ఽన్వమగ్గ్ంస్థాః ... ప్రాసావీః॥

పాత్రేషూపస్తీర్య ద్విర్ద్విః శ్వేతమన్న మపూపోపదంశ
ఘృతగుడదధియుక్తం ప్రాగన్తం ప్రక్షిప్యా ఽభిఘార్య పృథివీ తేపాత్ర
మితి పాత్రం దేవతీర్థేనా భిమన్త్ర్య కేశవాదినామభి స్తత్తదంగుష్ఠేన
తత్తదన్నం ప్రత్యేకం స్పర్శయిత్వా; ఓం పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌర
పిధానం బ్రాహ్మణస్య ముఖే జుహోమి। బ్రాహ్మణానాన్త్వా ప్రాణా
పానయో ర్జుహోమ్యక్షితమసి మైషాంక్షేష్ఠా అముత్రా ముష్మి
న్లోకే॥ ఇదంవిష్ణురితి స్వాఙ్గుష్ఠమూలేన తదఙ్గుష్ఠం గృహీత్వా
తచ్చరుం స్పర్శయతి, ఓం ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్,
సమూఢమస్య పాగ్ంసురే, శ్రీవిష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ కేశవసంజ్ఞిక
దేవ ఇదమన్నం సపరికరం పరివిష్టం పరివేక్ష్యమాణం బ్రాహ్మణస్యా
హవనీయార్థే గయేయం భూః గదాధరో భోక్తా అన్నంచ బ్రహ్మ
అహంచ బ్రహ్మ భోక్తాచ బ్రహ్మ సౌవర్ణమిదం పాత్రమక్షయవట
చ్ఛాయేయం కేశవసంజ్ఞిక దేవేభ్య ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం
ఆతృప్తేర్దత్తం దాస్యమానం హవ్యం స్వాహానమః, గయాయాం
శ్రీవిష్ణుపాదే దత్తమ్, [ప్ర] గయాయాం దత్తమస్తు॥ ఆపోశనందత్వా॥

ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త......తిథౌ (మయా) కృతేన
నారాయణబల్యాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేన (ప్రాచీనావీతీ) గోత్రస్యశర్మణః,

పితుః ప్రీతత్వవిముక్తిద్వారా శాశ్వతశ్రీవిష్ణు లోకావాప్తిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు [ప్రి] తవపితుః ప్రీతత్వవిముక్తిద్వారా శాశ్వత శ్రీవిష్ణు లోకావాప్తిరస్తు।

ఏకోవిష్ణుం మహద్భూతమితి జప్త్వా॥

ఓం ఏకోవిష్ణుం మహద్భూతం పృథగ్భూతా న్యనేకశః

త్రీన్లోకాన్వ్యాప్య భూతాత్మా భుఙ్క్తే విశ్వభుగవ్యయః

ఇతిపఠిత్వా, యథేష్టంభోజయిత్వాఽఽచాన్తేభ్యస్తామ్బూలం ప్రదాయ యథాశక్తి దక్షిణాం ప్రత్యేకం దత్వా వైష్ణవైరను వాకై ర్భగవన్తం స్తుత్వా ద్వాదశనామభి ర్దేవం నారాయణాది బలిదేవాన్బ్రాహ్మణాం శ్చప్రణమేత్॥

బలిం సంశోధ్య జలే నిక్షిప్య, అన్తహోమం కృత్వా పూర్వో క్త తణ్డులకృత స్థణ్డిలముద్వాస్య, వస్త్రభూషణాదిభి రాచార్యం సంపూజ్య బంధుభిస్సహ భుంజీత, ఏవం కృతే (సమృతకో) పరాంగతిం గత్వా విష్ణులోకే మహీయత ఇతివిఖనాఃప్రాహ.

ఇతి శ్రీవైఖానసే పైతృమేధికప్రయోగే నారాయణ బలిప్రకారః

తురీయాశ్రమ సంస్కార విధిః.

యోహ్యావైధర్మాధర్మౌ పరిత్యజ్య దక్షిణే దేవా నదక్షిణేపిత్రూన్ సమారోప్య సర్వమాత్మని పశ్య న్నాత్మయాజిన స్తస్య వేదాగ్నిరితి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి॥

తథా యోగీ దేవసాయుజ్యకః పరకాయప్రవేశీ త్యేతే ఽప్య నగ్నయః। శరీరమేతేషా న్నస్పృశ్య కాష్ఠైర న్తరీకృత్య రజ్జుభిర్బధ్వా సముద్రగాం నదీం స్నాత్వా వాలుకప్రదేశే శ్వభ్రం ఖనతి॥

తత్రాసయిత్వా వాలుకై రేవ పిదధ్యాత్ అత్రగాథా భవన్తి

యథా సన్యాసినాం కాయం యేవహన్తి ద్విజాతయః

పదేపదే యజ్ఞఫలం లభేర న్నానుపూర్వశః

అనాథానాం శవఞ్చైవ యేవహన్తి ద్విజాతయః

తత్సంస్కార కృతో యేచ యేచ శ్రాద్ధాని కుర్వతే
తేషామేవ ఫలంప్రోక్త మశ్వమేధస్య ధర్మతః
మృతానాంతు శరీరంయ దగ్నేర్హవిరితిస్మృతమ్
తస్మాత్పుణ్యశరీరాణి వహ్నౌ సద్యశ్శుచి ర్భవేత్
పరదేశం గతస్యాపి సద్యశ్శౌచం విధీయత, ఇతి; విజ్ఞాయతే॥

ఆపద్దాహ్య విధిః

అథాపద్దాహ్యాః స్నాతకో విధురః కృతచౌళో దన్తజాతో వా కుమారః కుమారీచ విధవా వీరవిధవా అసూతవిధవా సూతికా మూఢగర్భిణీ పతిఘ్నీ నిన్దితా ఘోరా యశోఘ్నీ పుత్రఘ్నీ దీక్షితో ఝితా త్యక్తభర్తృకా ఽనార్తవా పాషణ్డా మూక బధిరా మన్త్రవర్జితా పాపబుద్ధి ర్దుశ్శీలా స్త్రీతి చ దహన మేతేషా మాపద్విధానఞ్చ చ క్ష్యతే॥

యేవా ఽఽత్మాభి యాజీ స్నాతకో ఽప్రాప్తగృహవృత్తో మృతదారో వా మ్రియేత తస్యాహవై తద్బ్రహ్మ విఫలం మాభూదితి విశేషార్థీ యథా విభవానురూపాం దక్షిణాం దత్వా తుల్యాం కాఙ్క్షేత్॥

కన్యాం తస్మై దాపయిత్వా తయా సహోషితస్య ప్రాప్తగృహవృత్తస్య పూర్వోక్తేన విధినా దహనం కుర్యాత్॥

తథైవ కన్యాఞ్చ మృతాం ప్రాప్తయువ్వనాం తుల్యేనపుంసా ప్రాప్తగృహవృత్తాం దహేత్॥

దన్తజాతస్య కృతచౌళస్య వా తదేతేషాం తత్రేతాగ్నౌ వ్యాహృతీ ర్హుత్వా సావిత్ర్యా దహనం కుర్యాత్॥

సూతికాం మూఢగర్భిణీం పుంశ్చలీ మనార్తవాం మన్త్రవర్జితాం పాపబుద్ధిం దుశ్శీలాం స్త్రియం పురుషంవా తూష్ణీం దావాగ్నినా దహే దిత్యాపద్దాహ్యం విజ్ఞాయతే॥

అవటాహితక విధిః.

అథా వటాహితకమ్, బాలస్య మరణే ఽలఙ్కృత్య వాససా పత్రేణవా ఽఽచ్ఛాద్య కేనాపి సాధారనన్నయతి॥

తత్ర శ్మశానే దక్షిణోత్తర మవటం తత్ప్రమాణం ఖనతి॥

ఘృతక్షీరాభ్యా మవటమభ్యుక్ష్యదక్షిణాగ్రం తిలదర్భా నవకీర్య తత్ర సాధారమాధాయ శవమాజ్యమిశ్రై స్తిలలాజై రక్షతై ర్వా ఽఽస్యం పూరయిత్వా పిధాయో పరి ఘృతక్షీరాభ్యా ముక్షణం బలిదానం వా కృత్వా గచ్ఛేత్॥

నా స్యోదకదానం కుర్యాత్॥

త్ర్యహం బలింక్షిపే త్తేతి విజ్ఞాయతే॥

అదాహ్యాః

అథా దాహ్యాన్ వ్యాఖ్యాస్యామః,

నదాహ్యో ఽతుల్యో భవతి॥

తుల్యోఽపి పాపరోగాన్వితో రజ్జు శస్త్ర విషవిభ్రమ ప్రతిషిద్ధ హతశ్చాత్మఘాతీ బ్రాహ్మణాది హీనహతో ఽగ్నిదగ్ధో ఽప్సు మృతో వ్యాళ హస్తి పశు మత్తహత స్సుకిల్బిషా శనిభూత సంపాత భృగుపతన మహాఘ పరిసర్పణ మహాధ్వాగమన ప్రవాస దుర్గవ్యా ధ్యుపేతా వ్యర్థ ప్రాయోపవేశ నేషు మృతో నదాహ్యో భవతి;

ఆదన్త జననా న్నాగ్ని రాచౌళ కాద్వేతి;

ఆపఞ్చమా ద్వర్షా ద్దారకస్యా సప్తమాత్ కన్యాయా నాగ్నిః,

తూష్ణీం భూమౌ బలినిర్వాపణ మిత్యేకే॥

ఆకృతి దహన విధిః

అథా కృతిదహనమ్, అన్యథా నృణస్యేష్టా పూర్తం దేవాః పితరశ్చ నాశ్నన్తి॥

యస్మా త్కులస్య మఙ్గళ్యా యాకృతి దహనం విధీయతే॥

తస్మాన్మాసే సంవత్సరేవా కాలే పాలాశ శాఖానాం సపత్రాణాం షష్ట్యధిక శతత్రయం దర్భాంశ్చ గృహ్ణాతి॥

శుద్ధే దేశే గోమయేనోపలిప్తే తిలాక్షతా నవకీర్య యద్వాహితాగ్నిః కృష్ణాజిన మాస్తీర్య తత్రాకృతిం తావతీం కరోతి॥

తత్రాస్థీని పలాశదణ్డాః పత్రాణి మాంసం సిరా రోమాణిచ దర్భా భవన్తి॥

తస్యాజ్ఞా న్యుద్దిశ్యాస్థిగణనా;

శిరశ్చత్వారింశత్ కణ్ఠం దశ బాహూ శతమఙ్గుళయో దశ వక్షస్త్రింశదుదరం వింశతివృషణే సీవన్యాంచ సప్త శిశ్నం త్రీణ్యూరూ శతం జానునీ దశజఙ్ఘే వింశతిరఙ్గుళయో దశేతి విన్యస్య పత్రాణి మాంసం శిరా రోమాణిచ దర్భైః కృత్వా బధ్నీయాత్॥

తదేవ మాకృతిం పురుషస్య స్త్రియావా కృత్వా తస్య తస్యాగ్నా పూర్వవ ద్దహతి॥

ఆభస్మనా దాకృతి దహన మిత్యేకే॥

మృతసంస్కార ప్రాయశ్చిత్తమ్

అథ మృతసంస్కార ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

జాతకసంస్కారో మృతసంస్కారశ్చేతి, ద్వౌసంస్కారౌ భవతః పూర్వేణేమం పూర్వలోక మపరేణ పరలోకం జయతి, మృతస్య సంస్కారశ్శరీరస్య దహనమిత్యాహుః, నిర్దోషశరీరాహుతిరగ్నౌ క్రియతే మా, తయాऽऽహుత్యాసమృతకో దేవలోకంగచ్ఛతి॥

మాతాపిత్రోర్గ పుత్రోऽన్యో భ్రాతా సపిణ్డస్సగోత్రః పితుర్మాతుశ్చయోనిబంధు గురుశ్శిష్యర్త్విజోవా పత్న్యాశ్చపతి స్సుతః పత్న్యాభర్తా సపిణ్డస్సగోత్రః పితుర్మాతుశ్చ యోనిబన్ధర్వా పుత్రస్య పితాదయో మృతస్య శరీరం దాహయన్తి

మృతస్య సంస్కారే కృతే సంస్కర్తు స్సర్వసంపత్సమృద్ధిస్స్యాత్ అన్యథా భ్రూణహత్యామవాప్నోతి తస్మాద్బ్రహ్మమేధేన పితృమేధేనవా విధానేన, పూర్వవదగ్నిర్యజుర్భి, స్సేనేన్ద్రస్య, వాచ

స్పతేవిధేనామన్, వాచస్పతేవాచోవీర్యేణ, సోమసోమస్య, వాచస్పతేఽచ్ఛిద్రయా, వాగ్ఘోతేతి, సప్తభిర్మన్త్రైరాహితాగ్నే శ్శరీరం పఞ్చాగ్నిభిస్త్రేతాగ్నిభిర్వా దాహయతి॥

అగ్నిర్యజుర్భి స్సేనేన్ద్రస్యే తి ద్వాభ్యామౌపాసనాగ్నినా గృహస్థ మనాహితాగ్నిం, తదుపనయనాగ్నినా బ్రహ్మచారిణంచ దాహయేత్।

అస్మాత్త్వమసి,భూఃపృథివీం గచ్ఛతు, భువో౽న్తరిక్షంగచ్ఛతు, సువర్దివం గచ్ఛత్వితి చతుర్భిర్మన్త్రైరిత్యేకే॥

ఆహితాగ్ని రనాహితాగ్నిశ్చ పూర్వాం పత్న్యా మరణే స్వకీయాగ్నేరర్ధమాదాయ తదగ్నినా తైర్మన్త్రైస్తాం దాహయిత్వా ఽన్యాముపయమ్య పునరగ్నిమాదధీత;

సహమరణే సహైకచితాయాం దమ్పతీ దాహయతి;

కృతచౌళమనుపనీతం జాతకాగ్నినా లౌకికాగ్నినావా ఽస్మాత్త్వమధీత్యేకర్చయా దాహయేత్;

జాతదన్తస్య తేనాగ్నినా పితృ మేధవర్జం తూష్ణీందహనం కుర్యాత్।

అజాతదంతం భూమ్యామవటే విదధాతి

అథ ప్రాక్కృతచౌళౌ కన్యా కుమారౌ జాతదంతం కుమారం మృతదారం విధవా మితరాంశ్చ తూష్ణీం మృతకం స్నాపయిత్వా శాఖయా శ్మశానం పూర్వవదపేతవీతేతి సంమృజ్య చితాయాం ప్రేతమారోప్య హిరణ్యశకల తిలతణ్డులాన్యోవహేత్యాస్యే నిదధాతి ఆజ్యమస్మాత్త్వమధీతి వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా వాతాస్తేపాన్త్వితి సిగ్వాతంకృత్వేమా ఆపో మధుమత్య ఇత్యుదకుంభం పరీత్యోత్క్షిప్య కపాలశేషోదకం భూఃపృథివీమిత్యాస్యే దత్వా కపాలసన్తపనాఽగ్నినా ఽస్మాత్త్వమధీత్యేకర్చయా సావిత్ర్యా దాహయతి॥

శవేఽన్యాశౌచయుక్తే శ్వకుక్కుట సూతికారజస్వలాద్యస్పృశ్య స్పర్శనేచ మృతకం పఞ్చగవ్యైః కుశతోయైశ్చ స్నాపయిత్వా ప్రోక్షణైఃప్రోక్ష్య విధివద్దహనంకరోతి॥

దేశాన్తరే మృతే దహనవిహీనే శ్వకాకాద్యైః శవేజీర్ణే తదస్థీన్యాదాయ, కషాయతోయైః పఞ్చగవ్యైః కుశతోయైశ్చ ప్రక్షాళ్యాకృతిం కృత్వా తస్యాగ్నౌ వైశ్వదేవం యామ్యం పైతృకం వ్యాహృతీశ్చ ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా విధివద్దహనం కుర్యాత్।

అమన్త్రికం శవేదగ్ధే తదస్థీన్యాదాయ పయసాఽఽజ్యేన ప్రక్షాళ్యాకృతింకృత్వా పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తంహుత్వా సమన్త్రికం దాహయతి॥

తదస్థ్నామప్యలాభే దశాహాదూర్ధ్వం పాలాశపర్ణైః విధానేనాకృతింకృత్వా ప్రాయశ్చిత్తాన్తే తదగ్నినాదాహయేత్॥

కర్తురేవాశౌచంభవతి త్ర్యహంబలినిర్వాపణ మాశౌచంచేతి కేచిత్॥ సూతికాం మృతాముదక్యాంచ దావాగ్నినా మన్త్రహీనం దాహయిత్వా దశాహే ఽతీతే తదస్థిభిః పాలాశపర్ణైర్వాఽఽకృతిం కృత్వా దహనం కరోతి, అథవా తదహన్యేవ కాషాయతోయైః పఞ్చగవ్యైః కుశతోయైశ్చ స్నాపయిత్వా పుణ్యాహం కృత్వా ప్రోక్షణైః ప్రోక్ష్య విధివద్దహనం కుర్యాదిత్యేకే॥

సగర్భాయామరణే స్పన్దమానే నోదరేణజీవన్తం గర్భమాలక్ష్య భర్తా పుత్రోఽన్యో బన్ధుర్వా వైద్యశల్యాభ్యాం నాభ్యుపస్థయోరన్తరే గర్భంపరిహరన్ హిరణ్యగర్భ ఇతి శస్త్రేణోత్పాటయతి శస్త్రస్పర్శనాద్గర్భస్య మరణే పతితో భవతి, జీవన్తమపత్యమున్ముచ్య స్నాపయిత్వాఽఽదాయ, ధాత్రీం లోకమాతరం తస్యాన్యాం మాతరం కల్పయతి, ప్రేతాయాఃకుక్షావాజ్యేన ప్రాణాయస్వాహాఽపానాయస్వాహేతి హుత్వా నిర్వ్రణం కృత్వాతాం స్నాపయిత్వా విధివద్దహనం కరోతి॥

కుమారస్య జాతకాగ్నౌ పూర్వవజ్జాతకం కుర్యాత్॥

సూతకప్రేతకయో రేకాహసన్నిపాతే తన్త్రయిత్వా వాస్తుహోమం హుత్వా పృథగేవోత్థానహోమం పిణ్డ నిర్వాపణఞ్చ కరోతి;

బ్రాహ్మణాద్యై శ్చణ్డాలాన్తై రద్భి స్సర్పేణ దంష్ట్రిణాఽశని పాతేనాఽగ్నినా పశునా పాపమరణే తస్యాశౌచవాక్యోదకం పనాశ్రు శవభరణానుగమన దహనోదక బలిపిణ్డదానానికస్యచిన్నైవ కుర్యాత్। ఏతాని కర్తుశ్చాంద్రాయణం తప్తకృచ్ఛ్రఞ్చ ప్రాయశ్చిత్తం భవతి। పాపమృతస్య శరీరం దావాగ్నినా శూద్రైర్దాహయిత్వా దశాహేఽతీతే నారాయణ బలిం కుర్యాత్। అథవా పాలాశపత్రై రేవాకృతి దహనం కరోతి।

శవస్యదహనేకాలేఽతీతే క్రియాహీనే విపర్యాసేచప్రేతకర్మణి సర్వత్ర తిలై రేవ వైశ్వదేవం యామ్యం పైతృకం వ్యాహృతీశ్చ ప్రాయశ్చిత్తం జుహోతి।

శవస్యదహనార్థం హోమేహుతే తదగ్నావుత్సన్నే పూర్వవద్భస్మని సమిధమారోప్య లౌకికాగ్నౌ నిధాయ ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా తేనాగ్నినా దహనం కుర్యాత్।

ఉపనయనాదూర్ధ్వం బ్రాహ్మణస్య మరణే సపిణ్డానాం దశాహమాశౌచం విధీయతే। దన్తజననాదూర్ధ్వం త్ర్యహమ్। నామకరణాదూర్ధ్వ మేకాహమ్। జననాదూర్ధ్వం సద్యశ్శౌచమ్। స్త్రీయాశ్చ మరణే । వివాహాదూర్ధ్వం దశాహమ్ । అష్టవర్షాదూర్ధ్వం త్ర్యహమ్ । చౌళకాదూర్ధ్వ మేకాహం। పూర్వవత్ సద్యశ్శౌచమ్। మాతాపిత్రోర్భ్రాతౄణాంచ సర్వత్ర దశాహమేవ। గర్భే మృతే గర్భిణ్యాస్తన్మాసతుల్యై రహోభిరాశౌచమ్ । సూతకే చాన్యసూతకే ప్రాప్తే ప్రేతకే చాన్యప్రేతకే ప్రాప్తే పూర్వాశౌచేన శుద్ధిస్స్యాత్ । ఇతరస్య ప్రాప్తౌ పరస్యైవాహోభిరాశౌచశుద్ధిర్భవతి॥

అసపిణ్డశవస్య స్నానాలఙ్కరణే కృతే త్ర్యహంవా। సంవహనే కృతేస్నాత్వా।దశప్రాణాయామాన్ కృత్వానక్షత్రదర్శనాత్పూర్వం।

గ్రామాద్బహిరాసీత తావదేహాశౌచం। రాత్రౌ సూర్యోదయా త్పూర్వమాసీత। అన్యథా తద్గ్రామే ప్రవిష్టే శవభర్తురేకాహమ్। తద్గృహే ప్రవిష్టే త్ర్యహమ్। తత్రభోజనే కృతే దశాహం భవతి;

ప్రేతం జ్ఞాతిమజ్ఞాతింవా ఽనుగమ్య స్నాత్వా ఽగ్నింస్పృష్ట్వా ఘృతంప్రాశ్నీయాత్।

ఆత్మనః పితుర్మాతుశ్చ యోనిబన్ధూనాంచ మరణే విజ్ఞాతే సచేలస్నానం కరోతి।

ద్వితీయేఽహనిపునర్దహనప్రభృతితదశ్మన్యుదకం దత్వా దక్షిణాగ్రం కూర్చం నిధాయ తన్నామ్నా ప్రేతమావాహ్య తైలమంజనం స్నానం వాసోదకం దత్వా పాద్యాచమన గన్ధపుష్ప ధూపదీపా ఽక్షతాచమనైరభ్యర్చ్య సాయంప్రాతర్బలిం దత్వో దకం దదాతి। ప్రాతర్బలౌ హీనేసాయం ద్విగుణం, సాయంహీనే ప్రాతర్ద్విగుణమేవ మాదశాహాత్కరోతి। శ్వకుక్కుటసూతికోదక్యా న్త్యజై రశ్మనిస్పృష్టే పఞ్చగవ్యైః ప్రక్షాళ్య బలిం దద్యాత్॥ సప్త మేఽహని నవమృత్పాత్రే చితాస్థీన్యాదాయ పుణ్యనద్యాం సము ద్రేవా ప్రక్షిపతి॥

అన్తర్దశాహే ఽమావాస్యాయది భవేత్తస్యామేవ శేషాన్ బలీన్ దత్వా బలికర్మ సమాపయతి। ద్విచన్ద్రదర్శనే మహాన్ దోషోభవేత్;

దశమేఽహన్యేకదా బలిందత్వా ఽశ్మానం విసృజేత్;

జాతదన్తస్య చౌళకాత్ పూర్వం మరణే త్ర్యహం భూమౌ తూష్ణీం బలింనిర్వపతీత్యేకే॥

దహనప్రభృత్యాహితాగ్నే ర్మరణప్రభృత్యనాహితాగ్నే రేకాదశేఽహన్యేకోద్దిష్టం కుర్యాత్, ఏకోద్దిష్టనిమిత్త శ్రాద్ధే తన్నామ్నా ప్రేతనిమిత్తం భుంక్ష్వేతి బ్రాహ్మణం వరయిత్వా ప్రేతాయస్వధేతి పాణౌ తిలోదకం దత్వా హోమం పిణ్డదానంచ

కృత్వా ఽన్నాదిసకృత్సకృద్దత్వా భోజయేత్, ఉద్యతంవా దదాతీ తి కేచిత్॥

నిమిత్తశ్రాద్ధే మాసేఽతీతే హీనేచ ప్రాజాపత్యం చరిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా పూర్వవదేకోద్దిష్టం కుర్యాత్॥

సపిణ్డీకరణాత్పూర్వం మాసిమాసి తన్మరణదినే పిణ్డంనిరూ ప్యైకం భోజయతి ద్వాదశే షష్ఠే తృతీయేవా మాసే శుభకార్యే ప్రాప్తే ద్వాదశాహే వా సపిణ్డీకరణం కుర్యాత్॥

పూర్వేద్యుర్ద్వౌవిశ్వేదేవార్థం త్రీన్ పిత్రర్థ మేకంప్రేతా ర్థం సపిణ్డీకరణశ్రాద్ధే భోక్ష్యతామితి వరయిత్వా స్వాహా స్వధేతి తేషాంకరే తిలోదకందత్వా పితృభ్యస్స్వధేతి పాత్రం తిలోదకైః పూర యిత్వా పితౄనావాహ్య తన్నామ్నా ప్రేతాయస్వధేత్యద్భిః పాత్రం పూరయిత్వా ప్రేతమావాహ్య తథాహోమంహుత్వా పిణ్డంనిరూప్య విశ్వేదేవాభ్యాం ద్విర్ద్విర్దత్వా పితృభ్యః ప్రేతాయ సకృత్సకృద్ద త్వా తాన్ భోజయతి పితృపిణ్డైః ప్రేతపిణ్డం సమారోప్య పితృపాత్రైః ప్రేతపాత్రోదకం సంయోజయతి సపిణ్డీకరణేహీనే కృతంశుభకార్యం వినశ్యతి॥

తస్మాత్ప్రాయశ్చిత్తంహుత్వా సపిణ్డీకరణంకృత్వా భిన్నేఽ హాని విష్ణుసూక్తం మిన్ద్రాహుత్వా శ్రావితాదీన్ హుత్వా పునశ్శుభ కర్మ కుర్యాత్॥

అష్టకాహీనే తద్వంశవినాశో భవేత్ యత్నేనాష్టకాం కరోతి॥

యథోక్తజలదాన పిణ్డనిర్వాప బ్రాహ్మణభోజనేషు శ్రద్ధయా కృతేషు సర్వసంపత్సమృద్ధి ర్వంశవర్ధనంచ భవేదితి విజ్ఞాయతే॥

అథ గృహస్థస్యోపాసనే విచ్ఛిన్నేయది ప్రాణోత్క్రాన్తిర్వా ద్ధానుజ్ఞా తత్తత్పుత్ర శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య సంస్కృతా యాం భువివ్యాహృతిభి స్సంస్థాప్యోపతిష్ఠేత జుష్టోదమూనాఇతి॥

అథైనంపరిసమూహ్య పరిస్తీర్య పర్యుక్ష్యాజ్యం విలాప్యోత్పూయ స్రుచి చతుర్గృహీతం గృహీత్వా సప్తవ్యాహృతీ ర్హుత్వా పునరపి పూర్వవద్గృహీత్వా పూర్వవదేవా అపరేణ ప్రాణాపానావితి ద్వాభ్యాం మాత్వావృక్షౌ సంబాధిష్టాం మాత్వా వృక్షౌ సంబాధేథామితి ద్వాభ్యామగ్నేఽభ్యావర్తిన్నగ్నే అఙ్గిరఇతి ద్వాభ్యాంపునరూర్జా సహరయ్యేతిద్వాభ్యా మయాశ్చాగ్నే బ్రాహ్మణపకహోతేతి ద్వాభ్యాం క్రమేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా మహావ్యాహృతీశ్చహుత్వా ఽగ్నిముత్పాద్య పూర్వోక్తేన విధినా దహనం కుర్యాత్॥

మృతౌ నింద్యనక్షత్ర తిథి వారాదీని

శ్లో॥ మృత తిథిషు యదాస్యాత్సోమ సౌమ్యార్య వారా
ణ్యతి శుభఫలదాని ప్రోచ్యతే ధర్మవిద్భిః
తురగ భరణి పుష్య స్వాతిహస్తార్ద్రా మిత్ర
శ్రవణ జలసమేతాః జ్యేష్ఠమూలాస్తథైవ॥

తా॥ అశ్వని, భరణి, ఆర్ద్ర, పుష్యమి, ఆశ్రేష, పుబ్బ, హస్త, స్వాతి, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము యీ నక్షత్రములు, సోమ, బుధ, గురువారములు, ప్రేత కార్యములకు ప్రశస్తములు.

శ్లో॥ అశ్వనీ భరణీచైవ అర్ద్రా పుష్యస్తథైవచ
ఆశ్రేషపుబ్బహస్తాశ్చ స్వాత్యనూరాధకౌ తథా
జ్యేష్ఠమూలే ప్రశస్తాస్యుః పూర్వాషాఢా తథైవచ
శ్రవణం ప్రేతకృత్యేషు సర్వదైవ ప్రశస్యతే
కేచిద్వదంతి భరణీ నింద్యేతిచ విచక్షణాః॥

శ్లో॥ రోహిణ్యా వసుపంచకే త్రిపదభే యుగ్మాఙ్ఘ్రిభే పైతృభే
నందా కామ చతుర్దశీ భృగు కుజార్కేష్వేషు భద్రే తిథౌ
ప్రేతశ్రాద్ధ మృతీసపిణ్డకరణ త్రై పక్షికో నత్రయా
శ్చేదం శక్షయమాప్నువన్తి కురుతే మాసద్విపక్షద్వయే॥

తా॥ రో, ధ, శ, పూ, ఉభా, రేవతి, కృ, మృ, పు, ఉఫ, చి, వి, ఉషా యీ నక్షత్రములయందు ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ యీ తిథులయందు శు-కు-రవివారముల యందు అశుభతిథుల యందు మరణము పొందెనేని మూడుమాసములు యీ యిల్లు వదల వలయును.

శ్లో॥ ద్విపాదేతు త్రిమాసం స్యా త్రిపాదేతు చతుష్టయమ్
తద్గృహం వర్జయేద్ధీమాన్ షణ్మాసం వసుపంచకే॥

తా॥ ద్విపాదినక్షత్రములగు, మృగశీర్షం, చిత్త, ధనిష్ఠయీ నక్షత్రములందు మరణమునొందెనేని మూడుమాసములును, త్రిపాది నక్షత్రములగు, కృత్తిక, పునర్వసు, ఉత్తర, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ, వీనియందు నాలుగు మాసములవఱకును, ధనిష్ఠ, శతభిషం, పూర్వాభాద్ర, ఉత్తరాభాద్ర । రేవతి యీ నక్షత్రములయందు ఆరుమాసములవరకును మృతగృహము విడువవలెను.

శ్లో॥ మృతేతు దహనేచైవ ప్రేతధిష్ణ్య ప్రవేశనే
పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యతిథౌ పుణ్యతీర్థే స్థినిక్షిపే
యుగ్మాజ్ఘ్రిభే త్రిపదభే రోహిణ్యాం పైతృభే తథా
ధనిష్ఠాపఞ్చకే చాపి ప్రేతకార్యం నకారయేత్

తా॥ మృతమందును, దహనమందును, నక్షత్ర దోషమువలన ప్రేతయొక్క గృహము త్యాగముచేసినపిదప పునః ప్రవేశించుట యందును ప్రేతపత్నీ పుణ్యతీర్థములు సేవించుటయందును అస్థి నిక్షేపణమందును ద్విపాది, త్రిపాది, రోహిణీ, మఖ ఈ నక్షత్రములును ధనిష్ఠా పఞ్చకమునందును ప్రేత కార్యము నాచరింపదగదు.

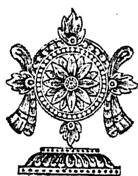
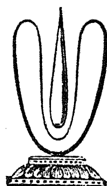
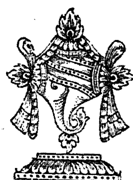
శ్లో॥ నందా భద్రా కామభూత భౌమశుక్రార్కవాసరాః
దహనే మరణే చైవ తద్దోషం త్రిగుణం భవేత్॥

తా॥ నందతిథులును, భద్రతిథులును, త్రయోదశి, చతుర్దశీతిథులును, రవి, శుక్ర, కుజవారములును, వీనియందు దహనమరణములు జరిగెనేని ఆ మరణమునొందిన స్థలమందు మూడుపర్యాయములు జరుగును.

శ్లో॥ తిష్యోడుయోగే గ్రామే వా రోహిణ్యాగే వాటికాయామ్
తిథివారోహిణ్యాగే గేహే మరణం పునర్భవతి॥
భరణ్యామేకమాసంతు ద్విత్రిపాదే త్రిమాసకమ్
వసుపఞ్చకషణ్మాసం మృతిగేహం పరిత్యజేత్
ద్విపాదేచ త్రయంమాసం షణ్మాసంచ త్రిపాదకే॥

ధనిష్ఠాపంచకమృతావపి కాలభేదమాహ

ధనిష్ఠాయాంతు షణ్మాసం వారుణేతు త్రిమాసకమ్
పూర్వాభాద్రా తదర్ధంచ అహిర్బుధ్నేతు మాసకమ్
రేవతీపక్షమిత్యాహు ర్మృతిగేహ విసర్జనే, ఇతి.

శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్వైఖనస మహా దేశికేన్ద్రాయ నమః

పారమాత్మికోపనిషత్

శ్లో॥ నిరుపమ గుణసిన్ధు ర్నిత్యలక్ష్మీ సమేతో
నిఖిల నిగమ వేద్యో నిస్తులో వేఙ్కటేశః।
నిజచరణ సమర్చా సక్తభక్తౌఘరక్షీ
నివసతు హృదయే మే స్వాఙ్ఘ్రిభక్తిం వితన్వన్॥

శ్లో॥ శ్రీ వేఙ్కటేశ కరుణాఽమృత సేకలబ్ధ
వేదాన్త దేశిక పదాయ బుధోత్తమాయ।
వైఖానసాన్వయ పయోధి సుధాకరాయ
శ్రీ శ్రీనివాస గురవే మహతే నమోఽస్తు॥

శ్లో॥ శ్రీలక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనో మునిమధ్యమామ్।
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దే గురుపరంపరామ్॥

ప్రథమానువాకః

"శ్రీగురుభ్యోనమఃహరిఃఓమ్"

విష్ణు స్సర్వేషా మధిపతిః పరమః పురాణః। పరో లోకానా మజితో జితాత్మన్సవతే భవాయ, స్వాహా॥

సుసూక్ష్మ స్సార్వ స్సర్వేషామన్తరాత్మా తస్థుషస్తుషాం జంగమో జంగమానామ్। విభుర్విభూనాం విభవోద్భవాయ, స్వాహా॥

జ్యోతిర్వా పారమాత్మికం సార్వం విశ్వభవం భవాయ ప్రభూతం ప్రాహిణ్వాన్న। పరంపరాయ సుకృతం కృతాయ తస్మై వరాయ ఈశిషే, స్వాహా॥

ఈశో యస్మాద్వితతం వితత్య కం కం ధృతం కామహుతో జుహోతి। కకుదం కకుచ్ఛిత్వా భూయః పరాయ, స్వాహా॥

రాయామీశో రహితోభరన్త్యై రాంరాం వహన్త్యా ఆహితః। రాయాంపతిం రాంరాం ధర తేధరిత్ర్యై రాంవహతోద్వహాయ, స్వాహా॥

యో బ్రహ్మశబ్దః ప్రణవః ప్రధాన శ్శబ్ద శ్శబ్దా న్తరాత్మా నిత్యో వియత్తః ప్రతరన్ప్రకామమ్। ప్రాజాపత్యం ప్రతరం ప్రకుర్వన్భూయో భూత్యై అచరం చరాయ స్వాహా॥

యో వా త్రిమూర్తిః పరమః పరశ్చ త్రిగుణం జుషాణ స్సకలం విధత్తే త్రిస్త్రి స్త్రిధాత్మా త్రిధా త్రిధావా విదధే సమస్తం త్రిధా త్రిరూపం సకలం ధరాయ, స్వాహా॥

యద్వ్యాకృతమమృతం చరాణాం యత్సర్వ నిష్ఠ మజరం సమ
స్తమ్। యత్పశ్యమానమాత్మాభి జుషాణమనస్సుఖస్త్యా నభిగమ్యమా
నాయ, స్వాహా॥

కంకోశమజ్ఞే కుశలం విధాయ సాకృతం కృణ్వాతేఽగ్ర ఇదం సు
కాన్తమ్। కకుద్వతే కామ చరంచరాయ, స్వాహా॥

యం యజ్ఞైర్మునయో జుషన్తి యం దేవాః పరమం పవిత్రం
భవిష్యన్త్యార్తిషు ప్రణతాః ప్రధానాః। యం సూరయో జపన్తో
యోగినస్స్వాత్మస్వప్రదర్శనైః పశ్యన్తీశ్వరాయ, స్వాహా॥

ద్వితీయానువాకః

యోవాగవిష్ఠః పరమః ప్రధానః పదంవా యస్య సత్వ
మాసీత్। యస్యోపరిత్వం మునయోఽనుపశ్యన్తి తస్మై ముఖ్యాయ
విష్ణవే, స్వాహా॥

యోవా వాయుర్ద్విర్గుణోఽన్తరాత్మా సర్వేషా మన్తశ్చ
రతీహ విష్ణో। సత్వం దేవాన్మనుష్యాన్మృతాన్పరిసంజీవనసే, స్వాహా॥

త్వమగ్నే త్రిగుణో వరిష్ఠః పరంబ్రహ్మ పరంజ్యోతిః । సర్వే షాం త్వం పాలనాయ హుతమమృతం వహిష్యసే, స్వాహా॥

త్వం జీవస్త్వమాప స్సర్వేషాం జనితా త్వమాహారః । త్వం విష్ణో శ్రీమాపనుదాయ చతుర్గుణాయ, స్వాహా॥

భూమేర్వితస్య ప్రతరప్రకాశః పోషయమానః పఞ్చభి స్స్వగుణైః । ప్రసన్నై స్సర్వాణి మాన్ధారయిష్యసి, స్వాహా॥

మనస్త్వం భూత్వా ప్రతిరప్రదోగ్రే త్వత్తో భూతం సంభా వయిష్యసి । సర్వేషాం కాయానా మహర్మహర్తే, స్వాహా॥

త్వం బుద్ధిర్భూతానామన్తరాత్మా పుణ్యవతాం పుణ్యేషు సజ్జ మానః । త్వంబుద్ధ్యా విచిన్వమానః పుణ్యరూపాయ, స్వాహా॥

యస్మాత్త్వస్సంచరమాణా స్భావాభావా స్భవ్యాభవ్యాః । కుర్వ న్నాత్మీయ మమితో ధునోతి ధురం వహిష్యసే, స్వాహా॥

యస్యవాభయా ద్భగవాను త్తిష్ఠే స్వయం సూర్య స్సత్యం కాలం వహమానః । యస్మాత్తేజ ఆత్మీయం కృత్వా సర్వానస్మా న్పాలయిష్యసి, స్వాహా॥

యం త్వాం సర్వం పాలనాయాభిభూతం దేవాస్సర్వే పశ్యే విచరన్తి। తే దేవాస్త్వమేవ సర్వే మాయా మాయైషా తే, స్వాహా॥

తృతీయానువాకః

యస్త్వం భూత్వా పర్జన్యో బిభేతి రన్ధ్రే ప్రజాభి రాకృష్యమాణః। సత్యం కాలం వ్రతేన పాలయన్ హ్లాదయిష్యసే, స్వాహా॥

కామో భూత్వా ప్రజానా మన్తరా స్థిత సర్వాల్లోకాన్ హ్లాదయఞ్జీవమానః। సన్దర్పణాయ హరయే పరాయ, స్వాహా॥

అజ్ఞాదజ్ఞాదనుప్రావిశ త్సర్వాల్లోకాన్ సంరక్షణాయ। యో వా వస న్దేవో మాతరిశ్వా సమోస్మాకం భూత్యై భూతయే, స్వాహా॥

యో మోహయ న్భూతానాం సర్గాధి రక్షణాయ। యస్సంకోచ స్సంకోచనాయ భవతా, త్స్వాహా॥

యో వా దశాత్మా ఉపరిస్పృశ న్వా దేవానాం జ్యోతి జ్యోతిషాము త్తరః। స్వయం వా స్పృశన్ జ్యోతిర్జ్యోతిషే, స్వాహా॥

యో బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదామాత్మా స్యాదాత్మ చక్షుషామ్। భూతిభూతిమతాం సుకృతం కృతాయ, స్వాహా॥

సారస్వతోవా ఏష దేవోయం నవాహయగ్ం పారమాత్త్మికః
భయోభయోవా సర్వం సంధుషే, స్వాహా ॥

యోవా పరంజ్యోతిగ్ం పరం సన్దధానః । పరమాత్మా పురుషం
సజ్జనయిష్యస్సే, స్వాహా ॥

యో ద్వోష శ్చతురశ్చతుర్థ శ్చతురగ్ం పదార్థాన్ । సర్వం
లోకస్య సన్దధాన స్సతే సత్వమాదధానాయ, స్వాహా ॥

యస్మై తా బ్రహ్మమూర్తయో బృహద్బ్రహ్మాణం బ్రహ్మ
ఆదధానః । యం బ్రహ్మబ్రహ్మగుప్తయే పరంపరాయ, స్వాహా ॥

చతుర్థానువాకః

వాక్యోవా అనువాక్యో వాకం వాకం సంజుషమాణః । దేవ స్సస్వం
స్వగుప్తయే స్వయం జ్యోతిషే । జ్యోతిషే, స్వాహా ॥

ద్వావేతౌ పక్షీ అచరంచరన్తౌ నాధురం వ్యధునీతే । యశ్చైకం
భునక్తి భోక్త్రే, స్వాహా ॥

యోవా ఆయుగ్ం పరమాత్మానం మిథుపగ్ం పారంపర్యా
త్పరగ్ం పరాయణః । పరో లోకానాం పరమాదధానగ్ం పరతగ్ం పరాయ,
స్వాహా ॥

యోవా తేజస్తేజస్వాం తేజస్తేజ ఆదధానః । సత్యస్తేజస్తే
జస్వాం తేజస్తేజ స్తేజస్తే, స్వాహా ॥

సహసంపాయా స్త్వమాశిషమాశీ ర్భూతా భూతమ్ । ఆశిష
మాశీరాసీ రాశి రనుభూమి, స్వాహా ॥

యోవా సంయోగ స్సంజుషమాణ స్సన్ధు స్సన్ధుకుణానామ్।
సంయోగం సన్దధానగి పుణ్యాగి పుణ్యానాం పుణ్యాయ, స్వాహా॥

సహస్రం వాయస్య వైవితాన మాదధాన స్సహస్రంవా ఆశిష
స్సాసికాః । సహస్రం యస్య వై సాసికా స్సహస్రం సహస్రాయ,
స్వాహా ॥

స్వాతిగా గుప్తయో గుప్తి స్సత్యం సత్యానాం సాత్వం పదమ్।
తత్సత్వం సత్వమాసీ త్సాత్వం సాత్వం వై సాత్వమాదధానాయ,
స్వాహా ॥

సత్వంవా ఉద్రేకమాసీ ద్యత్సత్వ ముభయో రనుగోప్తా ।
తత్సత్వం సత్యం పదాయ సత్యాయ, స్వాహా॥

సత్యో జ్యోతి స్సత్యాన్తరాత్మా సత్యోర్యోగ స్సత్యస్సే
త్కర్మ । సత్యం సత్యవితాన మాసీ త్సత్యసత్యాయ, స్వాహా॥

పఞ్చ మానువాకః

సత్య స్సత్యం పుణ్యమాసీ త్పుణ్యోవా దైవికమ్ । సత్య సత్వ మార్గం సత్యం సత్వం సత్పథాయ స్వాహా॥

సత్యో జ్యోతి స్సత్వం ప్రాణా స్సత్వాధారా స్సత్వసంధానః । సత్యస్సత్వం ప్రకాశం జ్యోతి జ్యోతిషే స్వాహా॥

కామా ముమామా శివమాశివ స్సత్యమాశివ మాశిషాణామ్। తత్సత్యం సత్యరూపం సత్యం సత్యాయ సన్ధానాయ స్వాహా॥

ఆరణీవా ఆరన్ద ఆవారన్దో అయమారన్దః । మారన్ద ఆనన్ద తే స్వాహా॥

తత్సత్యోవా విష్ణురుద్యోగ స్సూర్యోగోవా విష్ణుర్విశత్ । విశ్వావిశ్వం సన్దధాన స్తద్విశ్వం విష్ణవే విశ్వరూపాయ స్వాహా॥

తద్భూర్భూస్థం భూస్థోవా విశ్వరూప స్తద్భూగ ప్రాణస్సం ఖ్యాతః । భూర్భూఽరాసీ ద్భూరసి భూవోసి సువరసి భూర్భూఽ తయే స్వాహా॥

ఆపోవా ఆప ఆపో న్తరాత్మా యో వేదో వేదానామా

ధారః । వేదాన్తరాత్మా సరసో రససంఖ్యాతో రసం రసమాసీదర్
సాయ, స్వాహా॥

త్రియావా కామం త్రియామయం త్రిగుణం త్రేతాత్మకమ్।
త్రియావా జ్యోతిస్త్రిగుణం త్రిగుణాత్మకం తస్మై త్రేతాగ్నయే
త్రిగుణాయ, స్వాహా॥

ద్వావా ముఖ్యౌ ముఖ్యాధారౌ ససుఖౌ సానన్దౌ। సస్మేరౌ
స్మేరాయతౌ సానన్ద మానన్దతే, స్వాహా॥

స ఏకశ్చైక స్సాధార స్స్వాధిష్ఠానో నాధిష్ఠానః । కంకం పదే
పదే పాతఙ్గ పాదాయ పాదితే, స్వాహా॥

షష్ఠోఽనువాకః

స్వయమాది స్సర్వాన్తరాత్మా దేవస్స్వయం క్రీడాత్మ క
మవాసృజత్ । యస్స్వయం లోకమవధార మవధారయన్త్స్వాహా॥

యస్స్వయం సృష్టమాత్మనా గుప్త మనుసంవితాన మచరం
చరన్తమ్ । స్వయం క్రీడ న్క్రీడయ న్క్రీడాన్తర మనుప్రావిశ
త్స్వాహా॥

స్త్వాజసా సర్వ మాదధాతి యఽపాపీయాంస మనుపద మాహిగం సత్। సుపుణ్యాం సుపుణ్యాత్మకం పుణ్యావితాన ద్దాధార దేవాయ, స్వాహా॥

త్వామేకాం సలిలావసన్నాం శ్రుత్వా స్వస్తి మనుసు పతస్త్రీమ్। స్వయంభూత్వా వరాహో వర ఉజ్జహార తస్మై దేవాయ సుకృతాయ పిత్రే, స్వాహా॥

యఽ కున్దరమాణఽ కున్దరా న్కంధర తామిత్యవోచత్। తాం సానుమతో విదధత్స్వ తేజసా తస్మై వరిష్ఠాయ వరదాయ పిత్రేస్వాహా॥

యోవా ప్రథాం ప్రస్థలస్త్రీం ప్రమృజ్యా మృజాంగీమ్। యః ఊర్ధ్వోరుపదధా త్తస్మై ముఖ్యాయ వరదాయ పిత్రే, స్వాహా॥

యాం గాముశస్తి ముశనాభి పూర్ణామార క్తనీలా మమృతాం రజస్త్రీమ్। ఆలాళయఽ లాళితకంకణాం తాం తస్మై ప్రజేశాయ వరదాయపిత్రే, స్వాహా॥

ప్రజాపతే నత్వదేతా న్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితాబభూవ

యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాగ్ం, స్వాహా॥

యో ధూర్ధురం దూర్ధురం ధూర్వరాణామ్ । సుధూర్ధురసి ధూర్ధురాణాం ధూరసి ధూర్వంగమే, స్వాహా॥

యో వా వ్యహింసీ జ్జరయాజరస్త్వం తం దైత్యముఖ్యా మమృతాత్మరూపమ్ । సుఖురం ఖురాణాం కించిత్స్వనస్త్వం తస్మై నృసింహాయ సురేశపిత్రే, స్వాహా॥

సప్తమోనువాకః

తపోనిధిం తపసాం రయిన్దం రయిమాయురంగం వ్యసనౌఘహింస్రమ్ । సాసిష్వస్త్వం సవనే సవిత్రే తస్మై సురేశాయ సురబృన్దకర్త్రే, స్వాహా॥

యో వా నృసింహో విజయం బిభర్షి రారాజిమస్త్వం రయిదం కవీనామ్ । సరాజిమస్త్వం సజయం సహస్రం తస్మై సుయన్త్రే సుశేవధయే శేవధయే, స్వాహా॥

రయిగ కరుద్మా న్విదధద్ద్వినష్టం రయిమ ద్విధానమ్ । తస్మై కరుత్రే వికటాయ పిత్రే, స్వాహా॥

రాకామహాగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతుత్మనా। సీవ్యత్వపస్సూచ్యాఽచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయ ముక్థ్యగ్, స్వాహా॥

వేదాహమేతం పురుషం మహాన్త మాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరో నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే, స్వాహా॥

దిగ్గోపా యస్య విదిశస్స్వకర్ణౌ ద్యారాసవక్త్ర ముదరన్నభోవా। సాసిస్మవాయా స్వయమాపదం తం తస్మై వరత్రే వరదాయ కస్మై, స్వాహా॥

పద్మాస్య వతౌగ పరమస్సుపుణ్యాగ పద్మా జనిత్రీ పరమస్యవ్రాసగ । సూక్ష్మం సావిత్రం స్వయమాదధాన స్సావిత్రరూపం పరమం సుపుణ్యాగ్ం, స్వాహా॥

యః పుణ్డరీకః పరమాన్తరాత్మా కర్మాంగరూపం కమలం దధార సరసే రసాయ, స్వాహా॥

రయీణాం పతిం బృహన్తం రారాగముక్తం గురుం సనీకమ్ తం రాయో రూపం రయిభూతభూతం రయిమత్సర మిత్రే, స్వాహా॥

రాయాం పత్రే రయిమాదధాత్రే రాయో బృహన్తం రయిమత్స పుష్టామ్। రారాజిమన్తం రతయే రమన్తం తంబింబవన్తం కకుదాయ భద్రే, స్వాహా॥

అష్టమోనువాకః

యత్సార భూతం సకలంధరిత్రం మోదప్రాయేణా నుభూత మనువిద్ధమ్। సూక్ష్మ స్సరేశ స్సకలం బిభర్తి తస్మై సురేశాయ సకలం సుపుణ్యాగ్ంం, స్వాహా॥

ఫలో వా ఏష లోకానా మజరో మహాత్మా విశ్వం యుగపాతి విమలో మలాఖ్యః। తస్మై వరత్రే వరదస్య పుష్ట్యై, స్వాహా॥

ధూర్షోవహన్తాం రతయే రమన్తాం పుంభూతిమన్త స్సమయ స్సుషుమ్నా। అం రాజిమన్తం సకలస్య గుప్త్యై, స్వాహా॥

విశ్వం బిభర్షి ప్రసురో రుద న్తం సంరాజిమ న్తం సకలం ప్రహూఢమ్। సనో వితత్య ప్రహిణోతు పత్రే, స్వాహా॥

సోవా స్వరూప స్సమదృక్సమగ్రో విధుదంతు ధన్యో విదధత్స దంవా। వియతి ప్రకాశం బృహతే రుహేణ తం బింబవ న్తం సమ దం సమగ్రగ్ం, స్వాహా॥

భూర్భువంవా భువోవా సువోవా కిఞ్చిత్స్వన న్తం సుషువే సమ స్తమ్। సర్వస్య దాతార మజరం జరిత్రే, స్వాహా॥

దాక్షాయణ్యాం ప్రసృతం సమస్తం సంకోచయిత్వా సకలం వితానమ్। సంవాస యస్మై సకలంవరిష్టం తస్మై ప్రజేశాయ ధురం ధరాయ, స్వాహా॥

ఆశా స్సమస్తాశ్ప్రతరన్వ న్తస్తా స్తావ సేద్యా కమలాసమస్తా। సా మే గృహే వాసముధత్త పుష్టిగ్ం, స్వాహా॥

యో జంగమానాం సకలం బిభర్షి సర్వం వియద్వావి చరేత శక్త్యా। తన్నో జిజ్ఞావేవ పుష్య న్త్వజస్రగ్ం స్వాహా॥

యోవా దశానాం ప్రసృతాస్సమస్తా స్తాంస్తాన్దధానా స్సమయా
త్సబీజాః। శబ్దాతిరిక్త్యై స్వబలం బలాయ, స్వాహా॥

నవమోఽనువాకః

చత్వారో దోషాః ప్రహరన్తి యస్య సర్వస్య గోప్త్రే సర
సాయ ధామ్నే। సోమస్య పుణ్యాం రయిమత్ప్రవృద్ధ్యై స్వాహా॥

వక్షో వసత్యా స్యవరాం వరిష్ఠం వాకన్దధానా వవృధేసమస్తమ్
తస్మై వరిష్ఠాయ వరప్రవృద్ధ్యై స్వాహా॥

అణోరణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మా గుహాయాం
నిహితోఽస్య జన్తోః। తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదా
న్మహిమాన మీశగ్ంస్వాహా॥

విష్ణుర్వరిష్ఠో వరదానముఖ్యో యో విశ్వ ఋషీన్ ధ్యాయన్న
కుర్వన్। విశ్వం హిహిపద్వ్యదధత్తమత్ర తద్విష్ణు వేయాః ప్రభవిష్ణ
వేయా అమితం భరత్రే స్వాహా॥

అబ్జో జుషన్తః ప్రపదత్పతన్తః పూంపూపుషన్తః పునర్యః
పరివాళః కంకం జనిత్రే సమతేజసన్తే స్వాహా॥

మామాత్మగుప్తాం వహతేస్మ భూత్యై తాంరాజిమన్తాం సు

ధూధూర్ధరయన్తీమ్। ధూరసి ధ్రువాయస్వాహా॥

యంచిన్తయన్తో నిగమాన్తరూపం యః విశ్వరూపం పర

మాత్మ రూపమ్। తం విన్దమానాం సకలం ప్రజన్తీం తం దేవముఖ్యం

సురతం భవాయ, స్వాహా॥

పుణ్యాంచ పుణ్యాః పురుషే పురగ్రే తాం రాజిమన్తాం నిశి

చోదితానామ్। విదధాతి పుష్ట్యై హారస్వరాయస్వాహా॥

సో నో భూతో యోవా మృతాత్మా సుపుష్టి మస్మత్పితరం

పవిత్రమ్। సో నోస్తు భూత్యై కమలావరాయ స్వాహా॥

సత్వేవనిత్యం సకలా స్సమూర్తయ స్సరతా స్త్వనన్తాః। తే

జీజయన్తో వియతి క్షయాణాం తత్తత్సవిత్రే తే హార తే హరాయస్వాహా॥

దశ మోఽనువాకః

యా గా వరిష్ఠా సహసూ ర్ధరిత్రీ వసుం వసుం వై వసునీహ

భద్రా। రేరీజయన్తో రజతం రజతే స్వాహా॥

వాయురన్తరాత్మా వహతీసమస్తస్స పుణ్యాదేవేతి స సూరి ముక్తః । సూరి స్సురాణాం సురసోప్యసున్న స్సమూహ్యా దేవాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా॥

సర్వోపరిష్టా దధితిష్ఠతాఽఽత్మా యస్యోపరిష్టా త్పరమస్స ముక్తః । తం నీరజన్త మనుసంపరాయ స్వాహా॥

తమ స్సర్వభూత మధునోద్వరేణ్యా స్తం సత్వరూపం సకలం ప్రకాశ్య । సంకేశ యన్స్సప్తినిమిత్తయే య స్తస్మై పరం బ్రహ్మణే పరం జ్యోతిషే స్వాహా॥

జ్యోతి ర్జ్యోతిషాం జ్యోతి రోజో బలం సత్వం సత్వాత్మకం సంజ్యోతి రిత్థమ్ । తస్మై సూక్ష్మసూక్ష్మాయ తేజసే స్వాహా॥

సత్వం సత్వాత్మకం వా రజో రజస ఆత్మకమ్ । తమ స్తమస ఆధార స్సాకృతం తం నిరీశ్వర మీశ్వరాయ స్వాహా॥

అనిర్భిణ్ణం యస్యేదమాసీ దాసీ దుదక మాత్మకమ్ । యస్యో దావోఽ ధనర్ధముచ్చ ముచ్చై రురుగాయ స్వాహా॥

యస్యేచ్ఛా లోకేవా ప్రజా యతిలోకే యన్నైవాసీ త్తన్నైవాసీత్ । యద్వా సంజాతం యత్సర్వమీశ మీశిషే స్వాహా॥

యో వేదాదిః పరమః పరో బ్రహ్మ త్రిమాత్ర స్త్రయీ మూర్తికః । శబ్దశ్శబ్దాతిగః పరం బ్రహ్మాణే పరం జ్యోతిషే స్వాహా॥

యోవా వ్యక్తం సకలం ప్రవృద్ధ్యై యదిదం సర్వమాసీత్ । సానన్దం సాకృతం తం హారన్పరాయ స్వాహా ॥

ఏకాద శోఽను వాకః

యోవా భూతేభూతిరాసీ త్సావానన్దం ప్రత్యానన్దమ్। సంజుష న్స్రజామి సత్యం సత్యాయ స్వాహా ॥

సత్య స్సత్యస్థ స్సత్యలోకస్థ స్సత్య స్స జ్ఞానిత్రమాసీత్ । సత్యం సత్యాయ రంహసే స్వాహా ॥

ఋతగ్ం సత్య మమితం పురాణ మాదిం జనిత్ర మమృతం సు కేన్ద్రిమ్। సంజ్యోతిషాం జుషమాణం జుషస్వ స్వాహా ॥

అం రాజిమన్తం సకలస్యగుప్తిం సోమేజుషన్త మమృతం

బిభర్తి। రయిమత్సుపుష్టిం గుణవన్తమత్ర తస్మై సుపుణ్యాయ వర దాయ పిత్రే, స్వాహా ॥

మామాత్మగుప్తాం సత్యస్య సర్వస్య వితానరూపాం సంజాజు షన్తీం పరమాం పవిత్రామ్ ॥ సన్తారయన్తీం స్వయమ ప్రమత్తాం సంయోజయిత్రే వరదాయ పిత్రే, స్వాహా ॥

"పారమాత్మికోపనిషత్సమాప్తా"

హరిః ఓమ్

తత్సత్

ది ఓరియంటల్ పవర్ ప్రెస్, తెనాలి.

శ్రీ వైఖానస పైతృమేధికప్రయోగే

—: అసాధు సాధుపద పత్రమ్ :—

పుటే	పఙ్క్తౌ	అసాధు	సాధు
3	3	విశిష్ఠా	విశిష్టా
,,	9	స్పృచ్ఛ	స్పృశ్ఛ
,,	12	స్త్రాప్య	స్థాప్య
4	1	మా...మి	శమా...మి
,,	20	భోస్వా	భోస్స్వ
5	9	రూపే	రూపీ
,,	13	కనిష్టి	కనిష్ఠి
9	18	రజితం	రజతం
12	7	కక్లుప్తం క్లుప్తమ్	క్ఌప్తం క్ఌప్తమ్
13	30	ప్రాక్ష్యోత్త	ప్రోక్ష్యోత్త
15	9	యస్సో	యస్యో
17	5	తూష్ణి	తూష్ణీ
19	3	వృష్ఠా	వృష్ణా
,,	4	పిస్వాహా	సిస్వాహా
,,	8	పోషన్య	పోషస్య
,,	,,	కృధిస్వాహా	కృధిపునర్నోరయి మా కృధిస్వాహా
,,	14	యథాహో	యథాహే
21	20	మగ్గంస్త్రాః	మగ్గంస్థాః
24	3	శర్మ్రణ	శర్మణః
28	8	ర్యుడక్షిణా	ర్యుదక్షిణా
29	3	సువస్నాహా	సువస్స్వాహా

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
30	22	భ్రయాణీ	ఛ్రయాణి
32	2	భూస్వా	భూస్స్వ
,,	13	వనాతార	వనాత్తార
,,	27	జాతయ	జ్ఞాతయ
33	13	తాసీత్	తాఽఽసీత్, ఓం మహా హావిహోఽ తాఽఽసీత్ ...సీత్
,,	18	వీనాంచయ	వీనాంయు
35	8	మహన్తో	మహాన్తో
36	10	(అధ్వర్యలే)	(అధ్వర్యవే)
37	3	విధినో	విధినా
38	5	పతిబ్రాహ్మణ	పతి,, ఓంబ్రాహ్మణ
,,	9	న్పష్టియ	న్పష్టింయ
,,	10	సవిష్టాః	సవిష్ఠాః
,,	25	కపృష్టం	కపృష్ఠం
,,	,,	సన్త్వ్యా	సన్త్వా
,,	28	ఉద్వ్యయ	ఉద్వయ
39	19	అగ్నేత్రం	అగ్నే త్వం
40	6	ఇత్యుక్తా	ఇత్యుక్త్వా
,,	23	వాహకోస్నా	వాహకాస్నా
42	7	కర్తాఘతేన	కర్తాఘటేన
,,	26	యోషష్ఠీ	యోష్షష్ఠీ
43	15	స్త్రీరు	స్త్రీరు
,,	23	దశాహో	దశాహే
,,	26	కిఞ్చిజ్ఞాతి	కిఞ్చి, జ్ఞాతి
44	12	యద్వ	యద్య
,,	20	మిన్యేన	మన్యేన
45	4	పవిప్య	పలిప్య

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
45	19	దన్త్రైః	దన్తైః
46	9	మహాన్తో	మహాన్తో
49	18	లంఙ్ఘ్వా	లఙ్ఘ్వా
,,	27	న్ప్రాతః	ప్రాతః
51	19	పిణ్డసేన	పిణ్డస్తేన
52	15	ముపోష్యా	ముపోష్య
,,	20	చారీ	చారి
53	18	మహాన్తో	మహాన్తో
54	27	తదస్థిని	తదస్థీని
57	11	మహాన్తో	మహాన్తో
,,	20	సఙ్గవ	సఙ్గమ
58	3	ముఖస్థి	ముఖస్థ్ని
59	10	మానీస్సు	మానస్సు
60	14	మహాన్తో	మహాన్తో
61	3	శాకః	నాకః
,,	4	హోమమ్,	హేమమ్,
,,	6	సిష్టా	శిష్టా
,,	23	మహాన్తో	మహాన్తో
62	27	త్వాత్ర, శ	త్వా, శ
,,	28	మావేశు	మూలేఽన్యత్రశు
63	4	హోమమ్	హేమమ్,
64	27	హోమమ్	హేమమ్,
66	3	సక్తి	శక్తి
,,	,,	భోస్వ్య	భోస్వ
,,	17	స్తితౌ	స్తితా
,,	23	త్రోర్శం	త్రోర్శ్మం
68	12	ప్రిహిన్వి	ప్రీహిన్వి

పుటే	పఙ్క్తౌ	అసాధు	సాధు
68	24	మహాన్తో	మహాఁన్తో
,,	25	ప్రేతాయి	ప్రేతాయ
69	22	సదేతి	తథేతి
70	9	దయతామితి	దీయతామితి
72	15	నమస్స	ఓంనమస్స
,,	16	ఓం నమస్స	నమస్స
,,	18	భ్యశ్రీ	భ్యశ్శ్రీ
73	6	యవిం	యనమః, విం
,,	13	రాజ్ఞి	రాజ్ఞ
,,	,,	రాధ్దే	రాద్ధే
77	3	మూద్ధృత్య	ముద్ధృత్య
,,	24	త్సనరస్యప్రీ	స్సనరస్యప్ర
78	7	హోమ	హేమ
,,	12	గపారిన	గపాంన
,,	15	గోష్పన్త	గోష్వన్త
79	13	హోమా	హేమా
81	8	బుద్ధిం	బుద్ధిం
82	17	స్త్వభిః	స్త్రాభిః
83	23	యత	యతం
,,	26	ప్రణిధ	ప్రణిధీ
85	12	విగ్ంశత్	విగ్ంశతు
,,	,,	యుగ్మదర్భః	(యుగ్మ) దర్భం
85	13	ఉత్తరపశ్చిమస్యా	దక్షిణపశ్చిమస్యా
86	25	మాసేనం	మాసీనం
87	7	ష్ణేమం	ష్ణీషం
,,	14	క్షతాభి	క్షతాదిభి
88	26	బ్రివామి	బ్రవీమి

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
89	14	క్షయేత్య	క్షేత్య
,,	23	ణద్వీః	ణ (ద్విస్తూష్ణీం)
,,	27	మిన్ద్రివృ	మిన్ద్రిమవృ
91	24	జుష్ట్యానా	జుష్టానా
92	7	ప్రణీయ	ప్రణయ
,,	20	త్సమిధో	త్సమిధా
,,	21	గగ్రా	గగ్రే
93	28	ఆపాయ	ఆప్యాయ
94	4	సమిధ	సమిధి
,,	24	నత్వా	నీత్వా
95	19	అన్తంతగం	అన్తరితగం
96	2	యితి	ఇతి
,,	3	స్పృశ్య	స్పృశే
,,	11	వితగప్ర	వితగిప్ర
,,	,,	మన్య	మన్త్ర్యై
97	7	భక్షయ	భక్షీయ
,,	21	ర్జువేయాతి	ర్జుహోతి
98	18	దవ్యేషు	ద్రవ్యేషు
99	6	రణ్యాయా	రణ్వాయా
,,	18	తేనాగ్నిం	వేనాగ్నిం
100	9	ఏతే	యే తే
,,	,,	ఏ తేశ	యే తేశ
,,	11	ముఞ్చతాను	ముఞ్చన్తుమ
,,	15	దాద్ధేహి	దాధేహి
,,	,,	చక్లీత	చిక్లీత
101	12	గచ్ఛన్త	గచ్ఛన్తి
,,	28	ద్యుమద్వి	ద్ద్యుమద్వి

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
102	5	మిన్ద్రిగ్గంహ	మిన్ద్రిగంహ
,,	6	సూర	శూర
,,	7	ధాత్ర్య	ధాత్ర్వ
,,	8	మహాగ్ం	మహోగ్ం
,,	20	ఇంద్రోద్వా	ఇంద్రోద్యా
,,	24	తరంస్వా	తరంచస్వా
,,	27	చరంచ	తరంచ
,,	28	ని,భువనానిఇ	నిభువనాని, ఇ
105	13	స్నస్తినో	స్వస్తినో
,,	19	త్యశ్వధమ్	త్యశ్వథం
,,	,,	మమేచ	మహేచ
106	15	జుహుయామ్	జుహుయాత్
107	12	(గన్థంవిసృజ్య)	(గ్రన్థింవిసృజ్య)
103	4	యానమా	యానంమా
,,	7	శ్రేష్టో	శ్రేష్ఠో
,,	9	ష్టోగ్రంవ	ష్ఠోగ్రంవ
109	2	పశ్య	పస్య
,,	9	డథక్	డథక
110	15	స్వరయితి	స్వరఇతి
,,	22	కృత్వా	కృత్య
,,	23	విమోనా	విమోచనా
,,	24	హాన్తో	హోన్తో
112	23	దధ్యాదితి	దద్యాదితి
,,	28	శ్యశూద్రో	శ్యశ్యాదో
113	8	దుహేతా	దుహితా
,,	13	విహోర	విహర
,,	15	విహోర	విహర

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
113	16	విహార	విహార
,,	17	విహార	విహార
,,	28	స ధినా	సాదినా
114	6	క ర్తి	కీర్తి
115	8	హాన్త్రో	హాన్త్రో
,,	9	తోసిద్ధి	తాసిద్ధి
117	16	రిష్యే	రిష్యే
118	2	ఇతిఓంవాచ	ఇతిపక్ష్యాదక్షిణ తోవతారయతి'' ఓంవాచ
119	20	ధర్మ్యానైన	ధర్మ్యాన్త్రైన
,,	25	భోస్వా	భోస్న్వా
119	27	అద్య	ఆద్య
,,	28	హాన్త్రోఽ	హాన్త్రోఽ
121	22	గ్నాంహో	గ్నా హో
123	3	సమూహ్వా	సమూహ్య
,,	16	మూదన	మోదన
,,	19	తీష్ఠతు	తిష్ఠతు
124	7	వేలాలం	కీలాలం
,,	24	స్వాజ్జుష్ట	స్వాజ్జుష్ఠ
,,	,,	తదజ్జుష్ట	తదజ్జుష్ఠ
125	3	లాభిధాం	లాపిధానం
,,	14	శ్వైన	శ్యైన
126	8	దన్యహా	దన్వహా
,,	29	మూఢధిః	మూఢధీః
127	22	మవశి	అవశి
128	9	హాన్త్రో	హాన్త్రో

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
128	2	షష్ఠ్యాధి	షష్ట్యాధి
,,	7	షష్ఠ్యాధి	షష్ట్యాధి
,,	14	షష్ఠ్యాధి	షష్ట్యాధి
,,	19	త్రస్వ	త్రస్య
,,	,,	ద్వై ఏకాద	ద్వ్యైకాద
,,	21	షష్ఠ్యాధి	షష్ట్యాధి
,,	24	సమమ	నమమ
,,	27	శ్రాద్ధేః	శ్రాద్ధైః
129	8	పూర్య	పూర్వ
130	8	కృప్త్యై	కౢప్త్యై
,,	13	త్యర్థః	త్యర్థః
,,	17	త్రోऽసంవ	తోऽస్సంవ
,,	20	నుమాది	నుభామది
,,	24	ద్యాద	ద్వాద
,,	,,	కష్య	కృష్య
,,	,,	ద్యాద	ద్వాద
131	27	ష్ఠితు,,రి	ష్ఠితి,,రి
132	6	తరిహాః	పరిహాః
133	6	నాన్త్యై	నాన్తై
,,	12	జాతి	జ్ఞాతి
,,	18	పఙ్క్తే	సఙ్క్తే
134	3	శ్నత్ర్యా	శ్నాత్ర్యా
137	16	ఓక	ఏక
141	14	సాపిణ్డే	సాపిణ్డ్యై
,,	17	ద్యర్ఘ్యాస్సం	ద్వ్యైర్ఘ్యాస్సం
143	10	సాపిణ్డ	సాపిణ్డ్య

పుటే	పఙ్క్తౌ	అసాధు	సాధు
143	14	సపిణ్డాం	సపిణ్డనం
144	5	మనణే	మరణే
,,	19	అపూర్వ్య	అపూర్ణ
145	8	శిష్టాస	శిష్టానిస
146	3	స్పృఙ్గాట	శృఙ్గాట
,,	9	పుష్పేష	పుష్పీచ
,,	21	ఔష్ర	ఔష్ట్రి
147	13	కుసమ్భ	కుసుమ్భ
,,	23	శిగ్రామ	శిగ్రుమ
148	4	యంద్వా	యద్వా
,,	14	హన్తో	హాన్తో
,,	26	పితృ్యాణస	పితృ్యాణస
149	24	సాపిణ్డ	సాపిణ్డ్య
156	27	ఋత్యాదక్షి	ఋత్యాందక్షి
159	5	మూధణంసి	మూర్ధ్వంసి
,,	22	తిద్వయే	తిదర్వ్యయే
,,	24	మిధసి	మిదసి
160	21	చక్షుషీ	చక్షుషీ
161	2	జుణహో	జుణహో
,,	6	జుణహో	జుణహో
,,	20	మృద్ధ్యైజుణ	మృద్ధ్యైజు
162	6	స్రపయి	శ్రపయి
,,	23	శ్రీవిష్ణునాఽ	శ్రు,, విష్ణునాఽ
,,	29	స్సైవ	స్యైవ
163	20	వృత్తంత్రికో	వృత్తత్రికో
164	23	ర్వాకుణ్డా	ర్వాకుణ్డే

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
166	2	లకసం	లసం
,,	15	ణినా బ్రాహ్మ	ణినాదక్షిణేన బ్రాహ్మ
167	14	ఆభార్గో	అభార్గో
168	5	రసేతి	రసీతి
169	25	భిస్త్రు	భిస్స్త్రు
170	16	సంజ్రిక	సంజ్ఞిక
,,	21	విశ్వ్యే	విశ్వే
171	29	స్తాస్వ్యర్మ	స్తాస్స్వ్యర్మ
172	12	నతే	నతే
173	24	కారగప్ర	కారాగప్ర
,,	28	వస్త్రాణీ	వస్త్రాణి
,,	30	చ్ఛేతువి	చ్ఛేత్తువి
177	6	మహీవి	మహావి
,,	12	ద్వ్యయమ్	ద్వ్యకమ్
,,	13	కణాల	కణ్డాల
178	8	తదక్షి	తద్దక్షి
,,	,,	త్రస్తప	త్రస్థప
,,	15	భజేత	ర్భజ్యేతే
,,	21	సంజ్ఞికా	సంజ్ఞికాః
,,	24	పిణ్డితా	పణ్డితా
182	27	వామః ఉ	వామహాఉ
183	11	హుత్వా అదితేన)మ	(హుత్వా)అదితేఽన్వాను
184	21	పత్నోష్ఠః	పత్నోష్ఠశ్చ
185	17	ధిస్తజ	ధిస్థజ
186	9	భండేహా	భండీహా
,,	12	భండేత్యే	భండీత్యే
187	27	రజిత	రజత

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
188	22	తిషత్వై	తిష్ఠత్వై
189	,,	రస్స్యష్మా	రశ్మ్యష్మా
190	7	మధూ	మధు
,,	8	భూమీవే	భూమావే
,,	27	తస్స్మృతా	తస్సశ్రుతా
191	12	రాజితా	రాజతా
192	4	రాజిత	రాజత
193	3	విశ్వేదే	విశ్వేదే
,,	13	తిష్టతు	తిష్ఠతు
194	29	ద్దేస్యక	ద్దేశ్యక
195	27	మహాస్వరూపీ	మహానాంస్వరూపీ
196	2	న్తర్వామీ	న్తర్యామీ
,,	10	విశ్వేదే	విశ్వదే
,,	15	చారప	చార్యప
,,	21	విశ్వేదేవా	విశ్వదేవా
197	8	వృనరూ	పునరూ
,,	13	భుఞ్జతామ్	భుఞ్జంతామ్
199	8	ఖాతుకా	ఘాతుకా
201	2	వికరణ	వికిరణ
,,	17	సిఞ్ప్వై	సిఞ్చ్వై
202	15	రిస్సక్రు	రిసక్రు
203	24	ప్రతాప	ప్రదాప
,,	29	పీడస్తి	పీణస్తి
,,	30	న్యస్తి	న్యస్థి
204	3	శృఙ్ఠాభ్యాం	శృఙ్గాభ్యాం
,,	8	కణం	కణ్ఠం
,,	16	ఝుసీ	ఝుషీ

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
206	19	పిణ్డపిద్ధ్య	పిణ్డసిద్ధ్య
,,	25	తత్పథ	తత్ప్రథ
,,	26	మన్త్రఇ	మన్త్రైఇ
207	10	సాపిణ్డ	సాపిణ్డ్య
,,	11	వాప్త్యఫలం	వాప్త్ర్యఫలం
,,	13	పిణ్డాస్సై	పిణ్డౌస్సై
,,	27	త్వద్భ	తద్భ
,,	30	భర్త్ర్య	భర్త్ర
208	23	సతీ	సతి
,,	24	పితుః	పితః
209	5	సతీ	సతి
,,	10	సతీ	సతి
,,	15	తాయాసం	తాయాంసం
210	5	గతప్రే	గతగ్ప్రే
,,	10	పిణాసం	పిణ్డాసం
211	13	సుష్టితం	సుష్ఠితం
,,	14	మహన్తో	మహాన్తో
,,	15	సుష్ణిత	సుష్ఠిత
,,	21	తిఙ్ఞోచ్ఛద	తిఙ్ఞిచ్ఛద
,,	28	కర్మిణి	కర్మణి
214	12	హన్తో	హాన్తో
,,	23	తివాన్ప్రి	తితాన్ప్రి
215	27	తథావా	తిథావా
,,	28	వర్జా	వర్జ్యా
216	27	తష్ట్యకా	తష్ఠ్యకా
217	15	నైస్వార్చి	నైస్స్వార్చి

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
218	8	వృత్యా	వృత్త్యా
,,	18	ష్ణ్వన్త్వం	ష్ణ్వన్తం
219	3	విశ్వదే	విశ్వేదే
,,	5	విశ్వదే	విశ్వేదే
,,	16	విశ్వదే	విశ్వేదే
220	3	తామిహాః	తామహాః
,,	13	రాజిత	రాజత
221	10	మసీప్పృధి	మసి,,పృధి
,,	18	రాజిత	రాజత
222	12	విశ్వేదే	విశ్వదే
,,	21	రయిత్యా	రయిత్వా
223	7	కృతోనుమా	కృతానుమా
,,	8	నుష్టితం	నుష్ఠితం
,,	9	నుష్టితం	నుష్ఠితం
224	9	వతారా	వదారా
,,	10	పూర్వ్యక	పూర్వ్యకం
,,	11	నంచకృ	సంకృ
226	17	రితవాణ	రితవాణ
,,	19	భీష్మయ	భీష్టయ
227	9	రయతీ,,	రయతి,,
229	22	పనంచ	పణంచ
230	16	రశ్వశాన్తిః	రశ్వశ్వాన్తిః
231	2	శ్నతమ్,జ్యో	శ్నతంజ్యో
,,	7	హామ్ధార	హంధార
,,	11	యిష్టభా	యిష్మభా
235	18	బ్రిహ్మజిజ్ఞా	బ్రహ్మజిజ్ఞా

పుటే	పఙ్క్తౌ	అసాధు	సాధు
236	25	సాలగ్రామ,,	సాలగ్రామదానే,,
238	10	బ్రహ్మ।	బ్రహ్మా।
239	8	ఆన్వయం	అన్వయం
,,	18	ఆథర్వా	అథర్వా
240	11	చద్వేద	చేద్వేద
,,	17	సత్త్వం	సత్త్వం
241	6	ఆనన్దః, శ్రోత్రి యస్యచాకామహ తస్య, తేయే	ఆనన్దః, తేయే
,,	14	దేవనా	దేవానా
242	22	య న్త్ర్యభి	యన్త్ర్యభి
243	9	నన్దాం ద్ధ్వ్యేవ	నన్దా ద్ధ్యేవ
,,	10	శసీతి	శస్త్రీతి
,,	11	న్ప్రితిషితా	న్ప్రతిష్ఠితా
,,	17	భిర్భ్రహ్మ	భిర్బ్రహ్మ
245	23	స్వాభిగ	స్యాభిగ
246	10	ఆబిభూ	ఆబభూ
,,	20	సజ్జిజానత	సజ్జజానసత
,,	21	యధాభా	యదాభా
,,	,,	పుర స్త్రమే	పునర స్త్రమే
247	24	స్యామ్	శ్యామ్
249	23	ప్రతిష్టం	ప్రవిష్టం
,,	27	హోతౄణా	హోతృణా
,,	,,	త్మారంక	త్మాసంక
250	7	బిభర్త్రిః,	బిభర్త్రి,
,,	15	ప్రవిష్టః	ప్రవిష్టం

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
250	20	క్ల్ప్తః	క్లృప్తః
,,	21	బ్రహ్మే	బ్రహ్మై
253	2	పశ్వన్న్వ్య	పశ్యన్వ్య
254	12	ఋత్వ్య	ఋత్వా
,,	15	సజయతు	జనయతు
255	13	వాద్వైర్ద్ధా	వాద్యైర్ద్ధా
,,	18	దగ్ంస్వా	దగ్గ్ంస్వా
,,	27	తాన్యుద	తానుద
258	8	ప్రమాజేనా	ప్రమాజ్యేనాః
,,	13	రుద్రస్త్వ	రుద్రాస్త్వ
,,	21	రంవగ్ంహాః	రంవ్యగ్ంహాః
,,	22	విషూచీః,	విషూచిః,
259	13	యజితం	యజతం
,,	17	పాల్సిను	పాసిను
260	23	బ్రహ్వ	బ్రహ్మ
261	10	దేశవం	దేశవం
,,	22	పాన్నస్పు	పాంనస్పు
,,	26	రక్ష్మాను	రన్మాను
262	14	యేవాఽఽత్మా	యోవాఽఽత్మా
264	8	అస్థి	అస్థి
265	26	కచగ్రయా	కచగ్రయా
270	28	శ్చేదంశ	శ్చేద్యంశ
272	9	దధర్గంచ	దధరుంచ
273	7	రక్షే	రక్షీ
274	8	భూషుగ	భూయుగ

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	15	విదధేసమస్తం	విదధేసమస్తం
,,	16	త్రిధాత్రిరూపంసక లంధరాయ	త్రిధాత్రిరూపంసకలంధ రాయ
275	2	యద్వ్యాకృత	యద్వ్యాకృత
,,	3	మనస్సు	మన్తస్సు
,,	15	రతీ – నసేస్వాహా	రతీ – నసేస్వాహా
,,	,,	సత్వం దేవాన్మనుష్యా	సత్వం దేవాన్మనుష్యా
277	7	సర్వా	స్సర్వా
,,	,,	హారయే	హరయే
,,	15	చక్షుషామ్	చక్షుషామ్
278	3	భయోభయోవా	భయోభయోవా
,,	9	బ్రహ్మ	బ్రహ్మ
279	7	పుణ్యాయ	పుణ్యాయ
280	9	మారన్దఆనన్దతే	మారన్దఆనన్దతే
,,	12	విశ్వరూపా	విశ్వరూపా

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
280	14	ధ్యాభరసిభూవోఽసి	ధ్యాభరసిభువోఽసి
281	2	రసంరస	రసంరస
,,	9	స్వాధిష్ఠానోనాధిష్ఠానః	స్వాధిష్ఠానోనాధిష్ఠానః
,,	,,	కంకంపదే	కంకంపదే
,,	10	పాతగ్గపాదా	పాతగ్గపాదా
282	10	ప్రస్థల స్త్రీంప్రమృ	ప్రస్థల స్త్రీంప్రమృ
,,	6	స్వయంభూ	స్వయంభూ
,,	11	వర	వర
,,	15	ప్రజాపతేనత్వదేతా	ప్రజాపతేనత్వదేతా
		న్యనోఽవిశ్వాజా	న్యనోఽవిశ్వాజా
283	4	సుధూ	సుధూ
,,	6	జర స్తం	జర స్తం
,,	7	తస్మైన్నృసిం	తస్మైన్నృసిం
,,	11	సురేశాయ	సురేశాయ
,,	13	రయి	రయి

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
284	8	విచిత్య్ర	విచిత్య్ర
,,	10	దిగ్ద్గోషా	దిగ్ద్గోషా
,,	,,	రాసవక్త్రి	రాసవక్త్రి
285	4	బృహస్తం	బృహస్తం
,,	16	గుప్తై	గుప్త్యై
286	4	విదథత్వ	విదథత్వ
,,	6	గ్రగ్గం	గ్రగ్గం
,,	10	వరిష్టం	వరిష్ఠం
,,	14	జంగమా	జంగమా
,,	15	తన్వాజిలేవ	తన్వార్జలేవ
		పుష్యన్త్యై	పుష్యన్త్యై
287	16	ప్రవాళః	ప్రవాళః
,,	13	తద్విష్ణ	తద్విష్ణ
290	3	మీాళమీాళిషే	మీాళమీాళిషే
,,	6	ప్రవృద్ధ్యై	ప్రవృద్ధ్యై
,,	9	త్సావానన్దమ్	త్సావానన్దమ్

— సమాప్తంచేద మసాధు సాధు పద వివరణమ్ —

హరిః ఓం తత్సత్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

“ ప్రమాదవశా ద్గ్రన్థేఽస్మిన్వర్ణయోజనక ర్తై స్తత్ర తత్ర మస్త్రిభాగే వాక్యావసాన వ్యావర్తకాన్య నివేశితాని, కిఞ్చ, కేషు చిత్స్థలేషు త్తైరేవ ధథయో ర్భేదో ప్యనాదృతః, ఏతత్సర్వ మపి శుద్ధ పత్రే ప్రకాశితంచే ద్గ్రన్థబాహుళ్యం భవిష్యతీతిమత్వా తదుద్యమా ద్విరమావః, ప్రాయశస్స్ఖలితాక్షరాణి యథామతివివిచ్యైవాఽస్మిన్ప్ర దర్శితాని, తథాపి యత్రకుత్ర వా తాదృశాని విద్యన్తేచే త్సంస్కృత్య మహాన్తగ ప్రాథమికానోబ్ధయ న్త్విత్యభిలషావః.

ఏవం సుధీ జనవిధేయౌ

దేవయజనం వెంకటరామాచార్యః (ఈపూరు).

నారాయణం రామానుజాచార్యః (వుల్లిపాలెం).

“ఉపోద్ఘాతే” అసాధు సాధు పదపత్రమ్

పుటే	పఙ్క్తౌ	అసాధు	సాధు
2	13	నిశ్చియన్తే	నిశ్చీయన్తే
,,	17	లక్ష్మణం	లక్షణం
3	17	శ్రాద్ధమ్	శ్రాద్ధమ్
,,	24	తనథా	నతథా
5	10	స్సనివా	స్స్వనివా
,,	18	ష వేశః,	ష లేశః,
6	14	శ్చేతస్మి	శ్చేదస్మి
,,	16	పల వేషు	పల లేషు
7	1	మహం	మహతీ

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రంథమాలయందు

వెలకు దొరకు గ్రంథములు

శ్రీ వైఖానస విష్ణ్వర్చనా సార సఙ్గ్రహమ్	రు 1-8-0
శ్రీ వైఖానస బ్రహ్మోత్సవానుక్రమణిక	,, 3-0-0
శ్రీ వైఖానస పైతృమేధిక ప్రయోగమ్	,, 3-0-0

ఈ మూడు గ్రంథములు ఒకేతడవ తెప్పించుకొను వారికి వి. పి. ఖర్చులు ఉచితముగా పంపబడును.

10-8-39
కార్యస్థానం
నల్లూరు
రేపల్లెతాలూకా
గుంటూరు జిల్లా

ఇట్లు విధేయ సంపాదకుడు

భిషగ్రాజ దీవి వేంకట నృసింహాచార్యులు

ది ఓరియంటల్ పవర్ ప్రెస్, తెనాలి.